

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU

ISSN: 2392-5507 e-ISSN: 2673-0030

ปีที่ ๑๐ ฉบับที่ ๑ มกราคม - เมษายน ๒๕๖๖

Vol. 10 No. 1 January - April 2023

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์
คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
Journal of Educational Review Faculty of Educational in MCU
ISSN : 2392-5507, E-ISSN : 2673-0030

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิตนักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ รัฐศาสตร์ และสาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน ต่อ 1 เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบหลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีกำหนดออกเผยแพร่ปีละ 3 ฉบับ (ราย 4 เดือน) ดังนี้

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - เมษายน	(กำหนดออก เดือนเมษายน)
ฉบับที่ 2 เดือน พฤษภาคม - สิงหาคม	(กำหนดออก เดือนสิงหาคม)
ฉบับที่ 3 เดือน กันยายน - ธันวาคม	(กำหนดออก เดือนธันวาคม)

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	ที่ปรึกษาอธิการบดี
พระธรรมวัชรบัณฑิต, ศาสตราจารย์ ดร.	อธิการบดี
พระเทพปวรเมธี, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
พระมหาสมบุญ วุฑฒิกโร, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
พระราชวัชรสารบัณฑิต, รองศาสตราจารย์ ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
พระครูโสภาสนนทกิตฺติ, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.	รักษาการคณบดีคณะครุศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร.ธีรยุทธ พึ่งเที่ยร	ผู้ช่วยอธิการบดีฝ่ายแผนยุทธศาสตร์

บรรณาธิการ

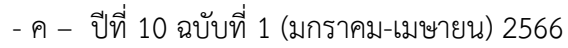
รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พีรวัฒน์ ชัยสุข	มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ

พระเมธาวิไนยรส, รองศาสตราจารย์ ดร.	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร.อุทิศ ศิริวรรณ	W.H.Taft University
รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ เดชชัยศรี	มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา
รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย แหวนเพชร	มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนาผล	มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน	มหาวิทยาลัยมหิดล
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อุทัย สติมัน	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย จันทร์เรือง	มหาวิทยาลัยสยาม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
ดร.เสนห์ เดชะวงศ์	มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
ดร.กฤษฎา นันทเพ็ชร	มหาวิทยาลัยบูรพา

[illegible]

ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอกมหาวิทยาลัย

พระมหาพงศ์ศักดิ์ ฐานิโย, ดร.

ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

ศาสตราจารย์ ร้อยโท ดร.บรรจบ บรรณรุจิ

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชัย วงษ์ใหญ่

รองศาสตราจารย์ ดร.วิชุดา หุ่นวิไล

รองศาสตราจารย์ ดร.ธานี เกสทอง

รองศาสตราจารย์ ดร.สุวิญ รักษ์ตย์

รองศาสตราจารย์ ดร.ปรุฒ บัญศรีตัน

รองศาสตราจารย์ ดร.รัตน์ะ ปัญญาภา

รองศาสตราจารย์ ดร.มารุต พัฒนา

รองศาสตราจารย์ ดร.อำนาจ บัวศิริ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.บุญรอด บุญเกิด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนสิทธิ์ สิทธิสูงเนิน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.มนตรี สิริโรจนานันท์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วุฒินันท์ กันทะเตียน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมหมาย ปะบุตร

ผู้อำนวยการศูนย์พุทธศาสตร์ศึกษา DCI

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร

นักวิชาการอิสระ

มหาวิทยาลัยบูรพา

มหาวิทยาลัยศิลปากร

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

ฝ่ายจัดการ

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตวฑฺฒโน, ผศ.ดร.

ดร.สุทิศ สวัสดิ์

ดร.ทองดี ศรีตระการ

พระสุรชัย สุรชโย, ดร.

ดร.เผด็จ จงสกุลศิริ

ดร.อรุณรัตน์ วิไลรัตน์กุล

ฝ่ายศิลป์

ดร.ณัฏชา อมราภรณ์

ดร.ประวิทย์ ชัยสุข

เจ้าของ

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สำนักงาน

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา

อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ : 035-248-000 ต่อ 8284

พระมหาญาณวิวัฒน์ จิตตวฑฺฒโน, ผศ.ดร. โทรศัพท์ : 095-542-6695 Email: yannawat.bud@mcu.ac.th

ตั้งแต่ ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน 2562) วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้เผยแพร่ เฉพาะฉบับออนไลน์ สามารถดาวน์โหลดได้ที่ :

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU/index>

บทบรรณาธิการ

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฉบับนี้เป็นปีที่ 9 ฉบับที่ 3 (กันยายน-ธันวาคม) 2565 ได้รับการประเมินคุณภาพวารสารจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (ศูนย์ TCI) รอบที่ 4 พ.ศ. 2563-2567 เมื่อวันที่ 10 มกราคม 2563 ให้เป็น “วารสารที่มีคุณภาพกลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)” โดยกองบรรณาธิการได้ปรับปรุงรูปแบบบทความให้สมบูรณ์มากขึ้น เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาในการเข้ารับการประเมินคุณภาพวารสารในรอบต่อไป

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ ปีที่ 10 ฉบับที่ 1 (มกราคม-เมษายน) 2566 ฉบับนี้ ประกอบด้วยบทความวิจัยและบทความวิชาการ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความตามกรอบการประเมินคุณภาพวารสารเป็นอย่างดีจึงได้คัดเลือกกลั่นกรองบทความให้เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานการประเมินคุณภาพวารสารในฐานข้อมูล TCI

กองบรรณาธิการ ขอขอบพระคุณผู้เขียนบทความที่เป็นนักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาทุกท่านที่ได้ให้ความสนใจเขียนบทความเพื่อลงตีพิมพ์ และหวังว่าจะได้รับความสนใจจากผู้เขียนบทความทุกท่านในโอกาสต่อไป และกองบรรณาธิการขอขอบพระคุณผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านเป็นอย่างสูงที่ให้อนุเคราะห์ในการอ่านประเมินต้นฉบับ

สุดท้ายนี้ กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่า บทความที่ได้ตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อท่านผู้อ่าน และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้เกิดขึ้นกับการบริหารจัดการศึกษาของประเทศไทย หากท่านผู้อ่านมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาวารสารให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการ ขอขอบคุณและยินดีน้อมรับเพื่อพัฒนาวารสารให้ดียิ่งขึ้นในโอกาสต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.สมศักดิ์ บุญปู)

บรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทบรรณาธิการ

บทความวิจัย Research Articles :

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย 1-11

THE PROMOTION OF MORALITY AND ETHICS ACCORDING TO THE TISIKKHA
DHAMMA OF SECONDARY SCHOOLS, NA HAO DISTRICT, LOEI PROVINCE

พระอธิการธรรมวิโรจน์ สุริโย Phraathikan Thamwirot Suriyo

พระครูสุจิตธรรมสุนทร Phrakhru Suchitthamsunthorn

พระครูปริยัติคุณรังษี Phrakhru PariyatKhunarangsri

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครู 12-22

โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

THE PRIORITY NEEDS OF DEVELOPING ACADEMIC OPTIMISM OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS
UNDER BANGKHUNTEN DISTRICT BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

สิทธิศักดิ์ สิทธิจินดา Sitthisak Sitthijinda

เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 23-34

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL THINKING ABILITIES OF
MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS USING GROUP INVESTIGATION INSTRUCTIONAL MODEL

วัชร แยมอิม Wachaporn Yaemim

อรพิน ศิริสัมพันธ์ Orapin Sirisamphan,

ศศิพัชร จำปา Sasiphat Champa

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา 35-43

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์

A STUDY OF COMMUNICATIVE ENGLISH ACHIEVEMENT WITH ONLINE ENGLISH LEARNING
MATERIALS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS UNDER THE OFFICE OF NAKHON SAWAN
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

วันชัย วิพุชฌิตยากุล Wanchai Wiputchatiyakorn,

พระครูโสภาสนนทกิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส) Phrakhru Opatnontakitti (Sakda Obhaso),

พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ
ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 44-57**

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN SCIENCE ON SOLAR SYSTEM WITH ACTIVE
LEARNING ACTIVITY PACKAGES FOR GRADE 4 STUDENT

ฐิตภัทร์ จรัสแสงวีรชัย Thitaphat Jarassangwerachai

เชษฐ ศิริสวัสดิ์ Chade Sirisawat

เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thamwattana

**การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและ
ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา 58-70**

DEVELOPMENT OF ACTIVITY PACKAGE USING GRAPHIC ORGANIZERS TO PROMOTE ENGLISH
READING SKILLS AND CREATIVE THINKING SKILLS FOR MATHAYOMSUKSA 6 STUDENTS AT
SARAWITTAYA SCHOOOL

นิรชา สุวรรณมณี Niracha Suwanmanee

อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ Udomluk Koolsriroj

สิทธิกร สุมาลี Sithikorn Sumalee

**การประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
ที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค สระบุรี 71-80**

ASSESSMENT OF LANDSCAPE IMPROVEMENT PROJECTS AND DEVELOPMENT OF LEARNING
RESOURCES WITHIN EDUCATIONAL INSTITUTIONS CONTRIBUTING TO THE LEARNING
POTENTIAL OF DEBSIRIN PHUKHAE SARABURI SCHOOL, SARABURI

ธนาพล จีระเดชภัทร์ Thanapol Jeeradechpat

**รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 81-95**

THE MODEL OF EDUCATION MANAGEMENT BASED ON GOOD GOVERNANCE OF
SCHOOLS IN THE REGIONAL EDUCATIONAL OFFICE 18 UNDER THE OFFICE OF
BASIC EDUCATION COMMISSION

ณภัชกมล สุขมา Napatkamol Sukma

ประยูร อิมสวาสดี Prayoon Imsawasd

ธนวิน ทองแพ่ง Thanawin Thongpang

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล 96-107
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก

A NEEDS ASSESSMENT OF TEACHER COACHING SKILLS DEVELOPMENT IN KHUN DAN
PRAKANCHON SCHOOL CONSORTIUM UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE PRACHINBURI NAKHON NAYOK

ชัยรัตน์ อินทวงศ์ Chairat Intawong

ธีรภัทร คุโลภาส Dhirapat Kulophas

การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา 108-121
ในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATOR COMPETENCY
MODEL IN INNOVATIVE LEARNING MANAGEMENT FOR ELECTRONIC PROFESSION
TEACHERS IN INSTITUTE OF VOCATIONAL EDUCATION, BANGKOK

อรัญญา พิสุทธากุล Aranya Phisoottakul

ภารดี อนันต์นาวิ Paradee Anannawee

พงศ์เทพ จิระโร Pongthep Jiraro

ผลการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รายวิชางานฝีมือของนักศึกษา 122-134
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

THE EFFECTS OF USING HARROW'S INSTRUCTIONAL MODEL ON
BENCH WORKS SUBJECT FOR VOCATIONAL EDUCATION CERTIFICATE STUDENTS

ศุภกร ถาวรกาย Supakorn Tavornkay

ดุษิต ขาวเหลือง Dusit Khawloueng

สิรวรรณ จรัสวีวัฒน์ Sirawan Jaradrawiwat

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 135-146
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

THE STUDY OF ENGLISH ACHIEVEMENT OF GRADE 4 STUDENTS USING ENGLISH
INSTRUCTIONAL MANAGEMENT BASED ON 2W3P MODEL WITH GAMIFICATION

ชรินทร์ทิพย์ ปฏีมาประกร Charintip Patimaprakorn

ชิตชไม วิสุตกุล Chidchamai Visuttakul

**ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม** 147-159

THE PRIORITY NEEDS OF SECONDARY SCHOOL ACADEMIC MANAGEMENT DEVELOPMENT
BASED ON THE CONCEPT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP SKILLS

ศศิทิติยา เทพเสนา Sasikitiya Thepsena

เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

พฤทธิ ศรีบริณพิทักษ์ Pruet Siribanpitak

**ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม
กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** 160-174

EFFECTS OF USING 5E-LEARNING CYCLE MODEL BASED INSTRUCTIONAL PACKAGE FOR
SCIENCE ADDITIONAL COURSE IN “LOCAL PLANTS” OF PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

พฤษุชิต สุวรรณวงศ์ Phruphusit Suwannawong

นพมณี เชื้อวชิรินทร์ Nopmanee Chauvatcharin

เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thamwattana

**รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี** 175-192

MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATION FOR SUPPORTING STUDENT’S CHARACTERISTIC FOR
SOCIETY IN THE DIGITAL AGE UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
PATHUM THANI

ชยุต ตั้งคารวคุณ Chayut Tangkharawakhun

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ณกมล บุญเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul

**ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2
ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ** 193-203

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF THE SECONDARY SCHOOL UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 1 ZONE 2 BASED ON THE
CONCEPT OF HEALTH LITERACY

ภัทรรัตน์ เหลือบเหลือง Pattarat Luabluang

พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Phetpol

**การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล
โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5** 204-216

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITY PACKAGES ON ORGANIZING DATA AND
COMMUNICATION USING COOPERATIVE LEARNING STAD TECHNIQUES FOR GRADE 5th STUDENTS

อัมพิกา สมจิตต์ Ampika Somjit

ธนาวุฒิ ลาตวงษ์ Thanawuth Latwong

เกรียงศักดิ์ บุญญา Kriengsak Boonya

**ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตในพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี** 217-231

DISRUPTIVE INNOVATOR SKILLS OF STUDENTS OF EDUCATION SANDBOX
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY SERVICE AREA OFFICE KANCHANABURI

อริชญา ตะพังพินิจการ Arinchaya Taphangphinijakarn

สุกัญญา แซ่มช้อย Sukanya Chaemchoy

**ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3
ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม** 232-241

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN MUANG CHACHOENGSAO 3 SCHOOL
CLUSTER BASED ON THE CONCEPT OF SOCIAL AWARENESS

พานุวัฒน์ ตุ่มสังข์ทอง Panuwat Toomsungthong

พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikit Phetpol

**รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1** 242-260

MODEL OF PARTICIPATION IN EDUCATION MANAGEMENT FOR COMMUNITIES AND
SCHOOLS IN NEW ERA UNDER PATTHUMTANI PRIMARY EDUCATION SERVICE AREA OFFICE 1

เพิก เลิศวังพง Perk Lerswongpong

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ปัญญา วีระวิทยเลิศ Panya Teerawitthayalers

**การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครู
ในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี** 261-272

A STUDY OF NEEDS FOR DEVELOPING COLLECTIVE RESPONSIBILITY OF TEACHERS IN SCHOOLS
UNDER PUNJAPAKI CONSORTIUM, SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA SARABURI

โชติกา เนตรหาญ Chotika Netharn

ธีรภัทร กุโลภาส Dhirapat Kulophas

**การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว** 273-286

A STUDY OF ACADEMIC MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION LEVEL
BASED ON THE CONCEPT OF AGILE LEADERSHIP FRAMEWORKS

กชกร หาญวิเศษ Kodchakorn Harnwises

นิพัชชา โรจน์รัตนวาณิช Nipachcha Rojratanavanit

**ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา** 287-295

TO STUDY THE CONDITION OF SCHOOL ADMINISTRATION IN DIGITAL AGE FOR SCHOOLS
UNDER PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

เกตัญญา วงษ์เพ็ก Gatechaya Wongperk

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan

**ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียน
สังกัดสหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สระบุรี เขต 2** 296-306

THE PRIORITY NEEDS OF DEVELOPING TEACHERS ADVERSITY QUOTIENT IN SCHOOL UNDER
KHANGKOI RUAMJAI CONSORTIUM, SARABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

สุชานันท์ พันทวี Suchanun Puntawee

เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

**รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา
ปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี** 307-325

THE MANAGEMENT MODEL USING A CORPORATIVE NETWORK FOR EDUCATIONAL QUALITY
DEVELOPMENT OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION IN THE 21th CENTURY OF NONTHABURI
PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

พิมพ์อนงค์ เจียวปลื้มจิตร Pimanong Jeawpleumjit

เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit

ปัญญาธีระวิทโยเลิศ Panya Theerawitthayalet

การพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครู 326-338

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

THE DEVELOPMENT OF ADHD CHILD-TEACHING SKILLS ACCORDING TO BRAHMAVIHARA
DHAMMA OF TEACHERS UNDER NONTABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

สิริกอร์ณ วิกรมภรณ์ Sirikorn Vikornmapon

พระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ดา โสภาโส) Phrakhru Opatnontakitti (Sakda Obhaso)

สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีมุขมาตย์ 339-351

จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF SAMAKEE MUKAMAT
CONSOTIUM SCHOOLS NAKORN PATHOM PROVINCE BASED ON THE CONCEPT OF
DIFFERENTIATED INSTRUCTION

วชิราภรณ์ สุวรรณวารกูร Wachiraporn Suwanvarangkoon

พงษ์ลิขิต เพชรผล Ponglikhit Petpon

รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสนธิธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา 352-364

สังกัดกรุงเทพมหานคร

A MODEL OF PUBLIC RELATION ADMINISTRATION ACCORDING TO PATISANTHĀRA DHAMMA OF
PRIMARY SCHOOLS UNDER BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

พระครูสถิตธรรมานุศาสน์ (เสถียร ถาวรธมฺโม) Phrakrusathitthammanusask (Sathian Thāvaradhammo)

สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudhipong Srivichai

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ 365-380

THE DEVELOPMENT MODEL OF BUDDHIST LEARNING MANAGEMENT OF
MORAL MONKS IN BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS

พระมหาศุชัยภรณ์ สิทธิเมธี (อาลากุล) Phramaha Suchaikon Sitthimethi (Alakul)

สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

**การพัฒนาแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร 381-397**

DEVELOPMENT MODEL OF INTERNAL SUPERVISION UNDER LEARNING MANAGEMENT BASED ON
STEM EDUCATION IN SCHOOL AFFILIATED WITH BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

ธัญนันท์ ภาคย์รัชพงศ์ Tunyanun Parkruchapong

ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsarn

เสวียน เจนเขว้า Sawien Jenkwao

**การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 398-405**

A STUDY OF SCHOOL ADMINISTRATION CONDITIONS IN THE 21ST CENTURY OF SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ไพพกา ผิวดำ Paipaka Pewdum

ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewthongyai

**การพัฒนาแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิค
ผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 406-419**

DEVELOPMENT OF A LEARNING MODEL USING FOUR BLOCKS APPROACH AND MIND MAPPING
TECHNIQUE TO ENHANCE READING FOR MAIN IDEA ABILITY FOR MATTHAYOMSUKSA 1
STUDENTS

ชฎากานต์ เจริญอินทร์ Chadakan Charoen-in

**ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้
ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว 420-432**

THE PRIORITY NEEDS OF THE SCHOOL ACADEMIC MANAGEMENT DEVELOPMENT BASED ON
THE CONCEPT OF LEARNING OUTCOMES RESPONSIVE TO THE NEEDS OF SA KAE0 SPECIAL
ECONOMIC ZONE

ช่อม่วง ม่วงทอง Chormuang Muangthong

พฤทธิ ศรีบรรณพิทักษ์ Pruet Siribanpitak

ชญาพิมพ์ อุสาโห Chayapim Usaho

-
- สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา 433-440**
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร
CONFLICT MANAGEMENT CONDITIONS IN PERSONNEL MANAGEMENT OF SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK
ธณบดีรินทร์ รัตนวิชัย Thanabodin Ratanavichai
อินตา ศิริวรรณ Intha Siriwan
พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano
- รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสม 441-460**
สำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์
THE MODEL OF THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT THROUGH DEVELOPMENTAL EVALUATION SUITABLE FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION AS NETWORK OF YAWAPAT CENTERS, STATESMAN FOUNDATION
ปัญญาวัฒน์ สมบูรณ์ยิ่ง panyawan somboonying
เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit
ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ Khwanying Sriprasertpap
- รายงานการประเมินและถอดบทเรียนโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอน 461-477**
โดยประยุกต์ใช้แนวทางการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล)
ASSESSMENT REPORT AND LESSON LEARNED OF THE TEACHING AND LEARNING MANAGEMENT PROJECT BY THE IMPLEMENTED THE KING WORKING STYLES (SAPAE) MODEL IN THE EPIDEMIC SITUATION OF CORONAVIRUS DISEASE 2019 (COVID-19) AT WAT NONG SALA SCHOOL (PRACHANUKUL)
ฉันทนา ภูมมา Chantana Phumma
- สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 478-486**
ประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2
THE CONDITION OF PROMOTING HEALTH SCHOOLS IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE SAMUT PRAKAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
จันทร์เพ็ญ ลาภมากพล Junpen Lapmakphon
พระมหาญาณวัฒน์ จิตวฑฺฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano
พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapaño

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล 487-496
ของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF INNOVATION FOR LEARNING BUDDHISM IN THE DIGITAL AGE OF HIGH SCHOOL STUDENTS AT WAT SOTHON WARARAM SCHOOL CHACHOENGSAO PROVINCE

พระมหาชนกันต์ ชินวโร (หวังนฤพาน) PhramahaChanakan Jinavaro (Wangnaruphan)

ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul

ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn,

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน 497-514
โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

STRATEGIC MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE EDUCATIONAL QUALITY ASSURANCE IN BANGCHUAT-ANUSORN SCHOOL PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

คุรุรัตน์ วรวิชชา Kururat Worawanitcha

บทความวิชาการ Academic Articles :

การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ 515-528

THE DEVELOPMENT OF TEMPLES IN THE ERA OF GLOBALIZATION

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวิฑูโก Phrakhrupalad Suravut Sirivaddhako

พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakhru Wateeworawat

พระครูวิสุทธานันทคุณ Phrakhru Wisutthananantakun

พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo

พระครูภัทรสารสุนทร Phrakhru Pattharasasuntorn

การเลือกนับถือหรือไม่นับถือศาสนา: กรณีศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก 529-538

CHOOSE TO RESPECT OR NOT RESPECT RELIGION: CASE STUDY OF CONCEPTS IN THE SUTTANTAPITAKA

พระปลัดณัฐยุทธ์ โฆสิตวิโส (ชัยวงศ์) Phrapalad Nuttayut Kosittawangso (Chaiwong)

การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD 539-555

TEMPLE MANAGEMENT IN VUCA WORLD SOCIETY

พระครูวิสุทธานันทคุณ Phrakhru Wisutthananantakun

พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakhru Wateeworawat

พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวิฑูโก Phrakhrupalad Suravut Sirivaddhako

พระมหากังวาล ธีรธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo

พระครูภัทรสารสุนทร Phrakhru Pattharasasuntorn

ภาคผนวก

556

- กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ
- ระเบียบการส่งต้นฉบับ
- จริยธรรมการตีพิมพ์

การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาโรงเรียนมัธยมศึกษา
อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย*

THE PROMOTION OF MORALITY AND ETHICS ACCORDING TO THE TISIKKHA
DHAMMA OF SECONDARY SCHOOLS, NA HAEU DISTRICT, LOEI PROVINCE

¹พระอธิการธรรมวิโรจน์ สุริโย Phraathikan Thamwirot Suriyo, ²พระครูสุจิตธรรมสุนทร
Phrakhru Suchitthamsunthorn, ³พระครูปริยัติคุณรังษี Phrakhru PariyatKhunarangsri
^{1,2,3}วิทยาลัยสงฆ์เลย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Loei Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya, Thailand
Corresponding Author E-mail: thamwirot1987@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย 2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของโรงเรียน อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย 3) เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูและนักเรียน 181 คน และใช้แบบสัมภาษณ์รวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความสุภาพ ความสะอาด ความมีน้ำใจ ความมีวินัย ความขยัน และความประหยัด 2) การจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างนิสัยให้นักเรียน โดยการนำหลักไตรสิกขา มาบูรณาการเพื่อส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน 8 ประการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้โดยใช้ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นฐานแห่งการพัฒนาอย่างยั่งยืน จะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้ค้นพบตัวเองจากการปฏิบัติหลักธรรม 3) แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ดังนี้ (1) จัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม (2) ก่อนเรียนหรือเริ่มกิจกรรมให้มีการฝึกสมาธิ เตรียมกายเตรียมใจ เพื่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ที่เพิ่มขึ้น (3) กำกับติดตามการเรียน การเอาใจใส่ต่อกิจกรรม ความประพฤติของนักเรียน เพื่อชี้แนะและปรับปรุงพัฒนาให้ดีขึ้น (4) จัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมการฝึกสมาธิ การแก้โจทย์ปัญหา การประกวดพูดสุนทรพจน์ การฝึกอ่านจับใจความ เป็นต้น และ (5) ส่งเสริมและขัดเกลาให้นักเรียน เป็นสัมมาทิฐิ มีคุณธรรมประจำใจ หมั่นพัฒนาปัญญาตนเอง และรู้จักมองโลกตามความเป็นจริง

คำสำคัญ: การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม, หลักไตรสิกขา, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the condition for promoting basic morality and ethics among students in Na Haeo Wittaya School, Na Haeo District, Loei Province; 2) to study the promotion of basic morality and ethics according to the Tisikkha Dhamma (Threefold Training) principles of schools in Na Haeo District; 3) to propose guidelines for the promotion of basic morality and ethics according to the Tisikkha Dhamma of students in Na Haeo Wittaya School. This study was carried out by means of mixed-method research, both quantitative and qualitative methodologies. The questionnaire was used to collect the data from 181 samples, including teachers and students. The interview form was used to interview five experts to obtain the qualitative data. The quantitative data were interpreted by the following statistics: Mean and Standard Deviation, while the qualitative data were interpreted by content analysis. The research results were as follows: 1) The overall condition for promoting basic morality and ethics among students in Na Haeo Wittaya School, Na Haeo District, Loei Province, was statistically rated at a high level in all aspects. The highest mean value was seen in the aspect of honesty, followed by that of unity, politeness, cleanliness, kindness, discipline, diligence, and frugality, respectively. 2) The learning management and building habits for students were conducted by adopting the Tisikkha Dhamma integrated to promote eight basic morality and ethics in order to create learning by using Sila, Samadhi, and Pañña as the base of sustainable development. This encouraged students to learn and find themselves through the practice of the Dhamma. 3) The guidelines for the promotion of basic morality and ethics according to the Tisikkha Dhamma of students in Na Haeo Wittaya School were as follows: (1) organize activities or projects that promote morality and ethics; (2) before studying or starting any activity, students should be asked to practice meditation to prepare the body and the mind for increasing learning efficiency; (3) supervise the study, pay attention to activities and student behavior to guide and improve for the betterment; (4) organize activities or projects that promote meditation practice, problem-solving, speech contest or reading comprehension, etc.; (5) encourage students with Sammaditthi (Right View) to good morals, develop one's own intelligence (Pañña) and know how to see the world as it is.

Keywords: Moral and Ethical Promotion, Trisikkha Principles, Secondary Schools

บทนำ

การพัฒนาด้านคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กนักเรียนถือเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันคุณธรรมจริยธรรมในสังคมลดน้อยลงไปมาก คนในสังคมเห็นแก่ตัวกันมากขึ้น การอบรมสั่งสอนเด็กจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ครู-อาจารย์ และพ่อ-แม่ ผู้ปกครองต้องดูแลเอาใจใส่ หากเด็กได้รับการเลี้ยงดู หรืออบรมสั่งสอนอย่างใดก็จะเป็นอย่างนั้น ซึ่งครู-อาจารย์ถือเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการอบรมสั่งสอนให้เด็กนักเรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และเป็นคนดีของสังคม พ่อ-แม่ ผู้ปกครองเป็นผู้ที่ใกล้ชิดกับเด็กต้องคอยดูแล ส่งเสริม และสนับสนุนให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมเพิ่มขึ้น เมื่อทุกคนมีคุณธรรมจริยธรรมก็จะมีน้ำใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อกัน ไม่เอารัดเอาเปรียบ เคารพกฎกติกา ระเบียบต่างๆ ที่วางไว้ เป็นการช่วยสร้างสังคมที่น่าอยู่ต่อไป (พระพงษ์ สาย, 2559)

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ถือเป็นแผนแม่บทหลักในการพัฒนาประเทศที่ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษาเป็นกฎหมายบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม 2559 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2564 นั้นมีหลักการสำคัญคือ “ยึดคนเป็นศูนย์กลางของการพัฒนา” มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีสำหรับคนไทย พัฒนาคนให้มีความเป็นคนที่สมบูรณ์มีวินัย ใฝ่รู้มีความรู้ มีทักษะ มีความคิดสร้างสรรค์มีทัศนคติที่ดี รับผิดชอบต่อสังคม มีคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการในฐานะหน่วยงานหลักในภาคการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพคนของประเทศได้ตระหนักถึงความสำคัญดังกล่าวภายใต้วิสัยทัศน์ “มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรม มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสุขในสังคม” (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564)

กระทรวงศึกษาธิการเห็นสมควรให้ปลูกฝังคุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการแก่เยาวชนไทยอันได้แก่ ขยัน ประหยัด ซื่อสัตย์ มีวินัย สุภาพ สะอาด สามัคคี มีน้ำใจโดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาเยาวชนให้เป็นคนดีมีความรู้และอยู่ดีมีสุขด้วยการใช้คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับความร่วมมือของสถาบันครอบครัว ชุมชน สถาบันศาสนาและสถาบันการศึกษาการปลูกฝังคุณธรรมจึงหมายถึง การจัดสภาพการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนมองเห็นคุณค่าของการมีศีลธรรมและจริยธรรมในด้านต่างๆ และนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทัศนคติ ค่านิยม ความเชื่อ และพฤติกรรมที่ดีงาม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

โรงเรียนเป็นส่วนสำคัญที่จะต้องนำเด็กและเยาวชนต่อสู้กับปัญหาต่างๆ เพื่อทำให้นักเรียนมีคุณภาพ มีคุณธรรมและจริยธรรม อันเป็นเป้าหมายที่สำคัญที่สุดเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าวนั้นสามารถที่จะดำเนินการได้หลายแนวทาง ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา คือการบริหารโรงเรียนจะไม่มีสูตรสำคัญที่ผู้บริหารคนใดจะนำไปใช้และก่อให้เกิดผลสำเร็จในลักษณะเดียวกันนั้นค่อนข้างจะน้อย เพราะการบริหารงานสู่ความสำเร็จจะต้องเป็นไปในลักษณะบูรณาการ ทั้งแนวคิด ทฤษฎี หลักการบริหาร ประสพการณ์ และคุณลักษณะของผู้บริหาร โดยตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมคิด ร่วมทำของครูและบุคลากรในโรงเรียน ด้วยคุณลักษณะที่ว่า 1) สำรวจดูคุณลักษณะของตนเอง 2) วิเคราะห์สภาพของโรงเรียน ทั้งสภาพภายในและสภาพแวดล้อม 3) ศึกษาแนวคิดทฤษฎีการบริหาร ตัวแบบผู้บริหารที่ประสบผลสำเร็จและประสพการณ์ของตัวเองที่คิดว่าจะเป็นแนวทางการบริหารให้กับตนเองได้ 4) นำข้อมูลคุณลักษณะของตัวเองบริหาร จำเป็นต้องปรับปรุงคุณลักษณะของตัวเองไม่ว่าจะเป็นคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ ด้านภาวะผู้นำ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความสามารถในการบริหาร ด้านวิชาการและด้านอื่นๆ เพื่อบูรณาการกับเงื่อนไข

สภาพงานแนวคิดทฤษฎี หลักการบริหารนำสู่การปฏิบัติอย่างมีส่วนร่วมให้ประสบความสำเร็จได้ (คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, 2550)

จากที่กล่าวมานี้ล้วนเน้นเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหาร ครู และนักเรียนไปในแนวเดียวกันทั้งสิ้น คือผู้บริหารต้องมีคุณธรรม จริยธรรมประพฤติตามด้วยความเลื่อมใสศรัทธาอย่างจริงจัง ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ก็จะถูกถ่ายทอดไปยังนักเรียนโดยการเลียนแบบอย่างอัตโนมัติซึ่งจะเห็นได้จากทฤษฎีว่าด้วยจริยธรรมของ Freud กล่าวถึงอิทธิพลของครูในการเป็นตัวแบบซึ่งทำให้ครูถูกคาดหวังจากสังคมให้ประพฤติตัวดี โดย فروยด์ เชื่อว่าจริยธรรมเป็นส่วนเดียวกับมโนธรรม ซึ่งได้รับจากพ่อแม่หรือผู้ใกล้ชิดด้วยกระบวนการถือตนตามอย่างบุคคลที่เขายึดเป็นแบบอย่าง (สำนักพิมพ์หกลี้นม, 2562) จากทฤษฎีดังกล่าวย่อมทำให้ครูถูกคาดหวังให้เป็นตัวอย่างที่ดีของเด็กเช่นเดียวกับว่า ครู เป็นผู้มีบทบาทสำคัญยิ่งในการพัฒนาให้เด็กเกิดความรู้สึกภูมิใจในตนเองในทุกด้าน โดยพัฒนาทั้งด้านสติปัญญา ร่างกายอารมณ์และสังคม รวมไปถึงการอบรมสั่งสอนให้เด็กเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมมีวินัยอันดีงาม ครูคือ “พ่อพิมพ์” และ “แม่พิมพ์” ครูมีลักษณะอย่างไรเด็กก็จะมีลักษณะเป็นอย่างนั้นจึงอาจกล่าวได้ว่า ถ้าผู้บริหารมีคุณธรรมจริยธรรมสูงจะส่งผลให้ครูและเด็กมีคุณธรรมจริยธรรมสูงด้วย

จากสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีไร้พรมแดน ทำให้ได้ตระหนักถึงการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมภายในโรงเรียนนาแห้ววิทยา ซึ่งตั้งอยู่เขตพื้นที่ทุรกันดาร อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย โดยอาศัยหลักไตรสิกขา 3 ประการ อันประกอบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา (อง.ตท. (ไทย) 20/1/320) เข้ามาช่วยในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษา โดยมีการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน 8 ด้าน คือ ความขยัน ความประหยัด ความซื่อสัตย์ ความมีวินัย ความสุภาพ ความสะอาด ความสามัคคี และความมีน้ำใจ ซึ่งเป็นเรื่องเร่งด่วนสำหรับการพัฒนาของโรงเรียนจากบทบาทหน้าที่ความสำคัญของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการศึกษาให้สอดคล้องบรรลุตามเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาของชาติ และเป็นข้อมูลสำหรับการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะทางด้านการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนในโรงเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนอำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย
2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียนโรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสานวิธี ระหว่างการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่จะศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย จำนวน 313 คน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูในโรงเรียนอำเภอนาแห้ว จำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 333 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 181 คน

2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ในการสัมภาษณ์ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง และกำหนดเกณฑ์ในการเลือก ดังนี้คือ เป็นผู้บริหารสถานศึกษาหรือเป็นครูผู้เชี่ยวชาญในการจัดการเรียนการสอนอย่างน้อย 3 ปี

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีการสร้างแบบสอบถามดังนี้ 1) ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ 3) สร้างเครื่องมือ จากกรอบเนื้อหาในคำจำกัดความของศัพท์ที่ใช้ในงานวิจัย 4) เสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ 5) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ IOC 6) นำเครื่องมือที่ตรวจสอบแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่จะทำการวิจัย จำนวน 6 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficients) ตามวิธีของ Cronbach (1971) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของความเที่ยงทั้งฉบับได้ค่าที่ .979 7) นำเครื่องมือที่แก้ไขปรับปรุงแล้วไปเก็บข้อมูล โดยแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาซึ่งแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบหรือตรวจสอบรายการ โดยถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ชั้นปีที่เรียน ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย จำนวน 8 ด้าน เป็นแบบ Rating Scale โดยให้คะแนนเป็น 5 ระดับ และตอนที่ 3 แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

3.2 แบบสัมภาษณ์ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขา

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์เพื่อการวิเคราะห์ค่าสถิติต่างๆ ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยายผล และตอนที่ 2 สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่าวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์จะใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา และสรุปผลข้อมูลตามแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง และนำเสนอด้วยการบรรยาย

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียนโรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ทั้ง 8 ด้าน โดยมีภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทั้งหมด ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความสุภาพ ความสะอาด ความมีน้ำใจ ความมีวินัย ความขยัน และความประหยัด ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ในภาพรวม

สภาพการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐาน ของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย		n=กลุ่มตัวอย่าง 181 คน			
		ระดับความคิดเห็น			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1.	ด้านความขยัน	3.90	0.67	มาก	7
2.	ด้านความประหยัด	3.77	0.79	มาก	8
3.	ด้านความซื่อสัตย์	4.25	0.71	มาก	1
4.	ด้านความมีวินัย	4.06	0.70	มาก	6
5.	ด้านความสุภาพ	4.18	0.71	มาก	3
6.	ด้านความสะอาด	4.17	0.67	มาก	4
7.	ด้านความสามัคคี	4.19	0.74	มาก	2
8.	ด้านความมีน้ำใจ	4.16	0.76	มาก	5
	ภาพรวม	4.08	0.71	มาก	

2. การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย

2.1 การจัดกิจกรรมหรือโครงการตามหลักไตรสิกขาช่วยสนับสนุนให้นักเรียนแสดงออกด้านพฤติกรรมที่เหมาะสมกับบริบทต่างๆ ทางสังคม ตั้งแต่ครอบครัว สังคม และประเทศชาติ

2.2 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักไตรสิกขาให้มากขึ้น เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดี สามารถใช้ชีวิตร่วมกันอย่างมีความสุข โดยการจัดการอบรมส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมสอดแทรกในการเรียนการสอนรายวิชาต่างๆ และการเข้าค่ายพุทธบุตร

2.3 การส่งเสริมให้เด็กมีความรอบรู้เท่าทันโลกยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงและรู้จักนำหลักไตรสิกขา มาปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

2.4 การจัดการเรียนรู้และเสริมสร้างนิสัยให้นักเรียน โดยครูนำหลักไตรสิกขามาเป็นตัวช่วยให้เกิดการเรียนรู้ ใช้ศีล สมาธิ ปัญญา เป็นองค์รวม และส่งเสริมด้านคุณธรรมในหลายด้าน ควรให้นักเรียนทำความดี รู้จักละเว้นความชั่ว และทำจิตใจให้ผ่องใส

2.5 การชี้แนะแนวทางให้เด็กได้รู้ถึงประโยชน์ของการมีหลักไตรสิกขาประจำใจซึ่งจะเป็นเหตุให้เกิดความสำเร็จและความเจริญก้าวหน้าในอนาคต

2.6 การนำหลักไตรสิกขามาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนกับนักเรียนจะเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และได้ค้นพบตัวเองจากการปฏิบัติหลักธรรมจะทำให้ให้นักเรียนมีสติ กินอยู่ดูฟังเป็น

สามารถที่จะควบคุมตนเองให้อยู่ในระเบียบวินัย ทั้งกาย วาจา ใจ รวมถึงควบคุมสติให้มีความแน่วแน่ในจุดเดียวกันและจะทำให้เกิดปัญญา เกิดความรู้แจ้งความเข้าใจสรรพสิ่งตามความเป็นจริง เกิดการพัฒนาและแก้ปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นได้เป็นอย่างดี

2.7 การพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์โดยอาศัยหลักไตรสิกขา คือ ศีล สมาธิ ปัญญา ซึ่งมีความเชื่อมโยงกันดังนี้ คือ

2.8 การสอนนักเรียนให้มีความรู้จักถอดถอน และอยู่ในระเบียบวินัย โดยอาศัยการฝึกตามหลักไตรสิกขา มีการรู้จักสำรวมระมัดระวังกาย วาจา ใจ เพื่อไม่ก่อเกิดปัญหาต่างๆ ในโรงเรียนและสังคม สามารถช่วยให้การใช้ชีวิตสงบสุข

3. แนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ทั้ง 8 ด้าน ดังนี้

3.1 ความขยัน 1) จัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมด้านความขยัน รวมถึงมีการจัดประกวดโครงงานคุณธรรม 2) กำกับติดตามการทำงานทั้งการเรียน การเอาใจใส่ต่อกิจกรรมที่ได้รับมอบหมาย ส่งเสริมนักเรียนที่มีความรับผิดชอบ ยกย่องทุกครั้งที่นักเรียนทำความดีมีความตั้งใจเรียน 3) อบรมให้ความรู้สร้างความตระหนักให้นักเรียนมีความขยันหมั่นเพียร ยกตัวอย่างของคนที่มีความขยันจนประสบความสำเร็จได้มากแล้วเพื่อเป็นแรงบันดาลใจ

3.2 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาด้านความประหยัด 1) โรงเรียนดำเนินการโครงการออม โดยให้นักเรียนรู้จักประหยัด และนำฝากกับทางโครงการ มีปันผลและสวัสดิการในสิ้นภาคการศึกษา 2) จัดกิจกรรมที่ฝึกฝนด้านความประหยัดโดยการนำวัสดุเหลือใช้มาดัดแปลงให้เกิดเป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ ที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในโรงเรียนหรือครัวเรือน 3) อบรมและชี้แนะให้นักเรียนรู้จักแยกแยะระหว่างสิ่งของที่เป็นกับสิ่งของฟุ่มเฟือยว่ามีลักษณะความสำคัญต่างกันอย่างไร เพื่อจะได้วางแผนในการใช้จ่ายอย่างคุ้มค่า

3.3 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาด้านความซื่อสัตย์ 1) มีการจัดกิจกรรมโครงงานคุณธรรม “เงินหายของหายได้คืน” นักเรียนเก็บของเพื่อนหรือของคนอื่นได้นำแจ้งครู และจะมีการประกาศหน้าเสาธง เพื่อแสดงความชื่นชมคนที่เก็บได้เพื่อให้เกิดกำลังใจในการทำความดีต่อไป 2) อบรมสั่งสอนให้เรียนมีความซื่อสัตย์ โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญ ประโยชน์และโทษของคนที่ไม่ซื่อสัตย์ ผ่านกิจกรรมต่างๆ หรือสอดแทรกไปกับรายวิชาที่สอน 3) ยกตัวอย่างบุคคลที่มีความซื่อสัตย์ในสังคมและชื่นชมกับรางวัลแห่งความดีที่ได้

3.4 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาด้านความมีวินัย 1) โรงเรียนมีแนวทางในการส่งเสริมวินัยนักเรียนโดยการจัดอบรมระเบียบวินัยจากค่ายทหาร โครงการค่ายพุทธบุตร เป็นต้น 2) ปลุกฝังในและส่งเสริมความมีวินัยให้กับนักเรียนไม่ว่าจะอยู่ในโรงเรียนหรือนอกโรงเรียน ตลอดทั้งมีวินัยต่อตนเองและผู้อื่น 3) กำหนดกฎระเบียบและตั้งกติกาต่างๆ ในโรงเรียนให้ชัดเจน ปฏิบัติต่อนักเรียนอย่างเท่าเทียมกัน

3.5 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาด้านความสุภาพ 1) จัดกิจกรรมหรือโครงงานคุณธรรมเพื่อส่งเสริมการอนุรักษ์วัฒนธรรมความมีมารยาท อ่อนน้อม ยิ้มไหว้ ทักทาย พุดจาไพเราะ 2) แจ้งระเบียบเกี่ยวกับการพุดจาและการแต่งกายที่ถูกต้องให้นักเรียนทราบ รวมถึงบทลงโทษหากนักเรียนแสดงพฤติกรรมไม่เหมาะสม ให้ความชื่นชมนักเรียนที่พุดจาสุภาพ แต่งกายเรียบร้อย

และให้ครูประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน 3) เมื่อพบเห็นนักเรียนมีพฤติกรรมไม่เหมาะสม จะต้องว่ากล่าวตักเตือนด้วยความหวังดีและจริงใจโดยไม่ปล่อยผ่าน โดยใช้เหตุผลประกอบพร้อมทั้งยกตัวอย่างของบุคคลที่เป็นแบบอย่างในทางที่ดี

3.6 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาด้านความสะอาด 1) โรงเรียนควรมีนโยบายที่ส่งเสริมความสะอาด จัดทำโครงการโรงเรียนปลอดขยะ จัดกิจกรรมคัดแยกขยะ ก่อนทิ้ง และจัดกิจกรรมประกวดความสะอาดในชั้นเรียน เพื่อให้เกิดการยกย่องเชิดชูคนที่รักษาความสะอาด เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่ผู้อื่น 2) ทางด้านจิตใจด้านสมาธิ ก่อนเรียนในแต่ละวัน ร่วมกันสวดมนต์นั่งสมาธิ และเมื่อถึงวันสุดท้ายจะมีพระอาจารย์มาช่วยอบรมในโครงการคุณธรรม 3) ก่อนเข้าแถวหน้าเสาธง จะมีการตรวจความสะอาดร่างกายของนักเรียนเพื่อให้มีการปรับปรุงแก้ไขและรักษาความสะอาดให้เป็น เช่น วันจันทร์ตรวจเล็บ วันอังคารตรวจผม วันพุธตรวจฟัน เป็นต้น

3.7 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาด้านความสามัคคี 1) สร้างสถานการณ์หรือจัดกิจกรรมเพื่อให้นักเรียนได้ร่วมกันแสดงความสามัคคี ได้ทำงานร่วมกัน ฝึกการแก้ปัญหา เป็นทีม และมีรางวัลแห่งความสำเร็จนั้นเป็นแรงจูงใจให้เกิดพลังใจด้วยการทำงานช่วยเหลือซึ่งกันและกัน 2) ปลุกฝั่งนักเรียนในเรื่องความสามัคคีเพื่อให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อการทำงานเป็นทีม และให้โอกาสนักเรียนในการแสดงออกอย่างเท่าเทียมกัน แสวงจุดร่วมสมานจุดต่าง เพื่อให้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและมีพลัง 3) ส่งเสริมให้นักเรียนทำงานและอยู่ร่วมกันเป็นระบบหมู่หรือระบบกลุ่ม ให้ดูแลเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน และต้องรับผิดชอบร่วมกันทุกเรื่อง เช่น การมาเรียน ขาดเรียน การส่งงาน การนัดหมาย หรือการทำกิจกรรมร่วมกัน

3.8 การส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาด้านความมีน้ำใจ 1) จัดกิจกรรมจิตอาสาพัฒนาโรงเรียนและที่สาธารณะ เช่น การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน เก็บขยะ ล้างห้องน้ำที่วัด การเก็บขยะริมถนนหรือที่สาธารณะต่างๆ 2) แนะนำอบรมให้นักเรียน รู้จักแบ่งปันความรู้ และการช่วยเหลือพัฒนาชุมชนทุกครั้งที่มีโอกาส เพื่อให้ติดเป็นนิสัยของความเป็นคนมีน้ำใจ จะทำให้มีเสน่ห์และเป็นที่รักของบุคคลอื่น 3) ชี้ให้เห็นถึงข้อดีและข้อเสียของการขาดน้ำใจต่อกัน ซึ่งผลสุดท้ายผลก็จะย้อนกลับมาเกิดกับตนเองและส่วนรวม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำผลการวิจัยมาอภิปรายผลดังนี้

สภาพทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมขั้นพื้นฐานตามหลักไตรสิกขาของนักเรียน โรงเรียนนาแห้ววิทยา อำเภอโนนสูง จังหวัดเลย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความสามัคคี ความสุภาพ ความสะอาด ความมีน้ำใจ ความมีวินัย ความขยัน และความประหยัด จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพระสุนทรณ์ ญาณส่วโณ (โสดามุข) (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนพยุหะวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 (ศรีสะเกษ) โดยภาพรวมและรายข้อทุกด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ความขยัน ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ความประหยัด ความมีวินัย ความสุภาพ สะอาด สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพระครูประโชติจันทร์วิมล (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ หอวัง นนทบุรี อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรีที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ

มากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความมีน้ำใจ ความประหยัด ความขยัน ความมีวินัย และความซื่อสัตย์ และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพระมหาอร่าม คุณชื่น และคณะ (2549) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพในการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชรเขต 1 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักไตรสิกขา โรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย สรุปลงในภาพที่

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรสนับสนุนในเรื่องการจัดกิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมด้านคุณธรรมและจริยธรรม อาจเป็นการสอดแทรกไปกับเนื้อหาวิชาที่เรียนในห้องเรียน หรือร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งภายในและภายนอก

1.2 จัดโครงการหรือกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาสติปัญญาเพื่อให้นักเรียนได้มีทักษะในการใช้ชีวิตและเป็นการเรียนรู้ตลอดชีพ เช่น การจำลองสถานการณ์จริงในเงื่อนไขและรูปแบบที่แตกต่างกันเพื่อฝึกให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะในหลายๆ ด้านที่สอดคล้องกับคุณลักษณะของนักเรียนในยุคใหม่ให้รู้จักคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาโดยใช้ปัญญาและเหตุผล

1.3 ชี้นำอบรมให้นักเรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น ไตรสิกขามีความสำคัญอย่างไรและสามารถส่งเสริมหรือสนับสนุนการเรียนหรือการดำเนินชีวิตในปัจจุบันให้มีความสุขสงบและบังเกิดความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาหลักธรรมอื่นทางพระพุทธศาสนาว่าสามารถนำมาบูรณาการกับการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนได้อย่างไร

2.2 ควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่ในการศึกษาเพิ่มเติม หรือมีการนำตัวแปรอื่นมาพิจารณามากขึ้น

2.2 ควรมีการอบรมคุณธรรมจริยธรรมตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาจากครู หรือพระธรรมวิทยากรสม่ำเสมอเพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ได้ซึมซับทางด้านคุณธรรมจริยธรรมอย่างต่อเนื่องให้กับนักเรียน

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). **คุณธรรมพื้นฐาน 8 ประการ นโยบายเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษา.**

กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **ปฏิรูปการศึกษา 8 คุณธรรมพื้นฐาน.** กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2550). **หลักเกณฑ์การประเมินคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียน**

ประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.

พระครูประโชติจันทร์วิมล. (2556). **การส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม นักเรียนโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ**

หอวัง นนทบุรี อำเภอบางเกร็ด จังหวัดนนทบุรี. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาอร่าม คุณชื่น และคณะ. (2549). **แนวทางการพัฒนาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมของนักเรียน**

ระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา กำแพงเพชรเขต 1. วิทยานิพนธ์

การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

- พระสุนทรธรรมาธิบดี (โสดามุข). (2558). **สภาพคุณธรรมพื้นฐานนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนพยุห์วิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 28 (ศรีสะเกษ)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พิระพงษ์ สายเชื้อ. (2559). **โครงการโรงเรียนคุณธรรม มุ่งพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมให้เด็กพร้อมสร้างสังคมน่าอยู่**. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสอง พ.ศ.2560 – 2564**. แหล่งที่มา https://www.nesdc.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422 สืบค้นเมื่อ 30 พ.ค. 2564.
- สำนักพิมพ์หกเหลี่ยม. (2562). **ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์ฟรอยด์ บิดาแห่งจิตวิเคราะห์**. แหล่งที่มา <https://www.sixfacetspress.net/content/4849/ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของซิกมันด์-ฟรอยด์-บิดาแห่งจิตวิเคราะห์> สืบค้นเมื่อ 30 พ.ค. 2564.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York: Harepr & Row.

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครู
โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร^{*}
THE PRIORITY NEEDS OF DEVELOPING ACADEMIC OPTIMISM OF PRIMARY
SCHOOL TEACHERS UNDER BANGKHUNTEN DISTRICT BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹ลธิศักดิ์ ลิทธิจินดา Sitthisak Sitthijinda ²เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sitthisak_tune@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครู จำนวน 96 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สรุปผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครู พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง ($PNI_{modified} = 0.411$) รองลงมา คือ การมุ่งเน้นวิชาการของครู ($PNI_{modified} = 0.301$) และด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ด้านการรับรู้ความสามารถของครู ($PNI_{modified} = 0.280$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การพัฒนาครู, การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were to assess the priority needs of developing academic optimism of primary school teachers under Bangkhuntien district Bangkok Metropolitan Administration. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 96 samples including school administrators and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified (PNI_{modified}). The research results were as follows: 1) The overall current of state were at the high level and the overall desirable state were at the highest level, respectively. 2) The priority needs of developing academic optimism of primary school teachers under Bangkhuntien district Bangkok metropolitan administration, ranked from highest to lowest, were Collective Faculty Trust in Students and Parents (PNI_{modified} = 0.411) followed by Academic Emphasis (PNI_{modified} = 0.301) and Collective Efficacy (PNI_{modified} = 0.280), respectively.

Keywords: Priority Needs, Teachers Development, Academic Optimism

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 10 กำหนดไว้ดังนี้ “การจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย...” มาตรา 26 กำหนดให้สถานศึกษาจัดการประเมินผู้เรียนโดยพิจารณาจากพัฒนาการของผู้เรียน ความประพฤติ การสังเกตพฤติกรรม การเรียน การร่วมกิจกรรม และการทดสอบควบคู่ไปในกระบวนการเรียนการสอนตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ และรูปแบบการศึกษาให้สถานศึกษาใช้วิธีการที่หลากหลายในการจัดสรรโอกาสเข้าศึกษาและนำผลการประเมินผู้เรียนมาใช้ประกอบการพิจารณาการศึกษา หมายถึง กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องให้ความสำคัญ ความสนใจและตระหนักถึงภาระหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาให้เกิดคุณภาพแก่ผู้เรียน นอกจากนี้มาตรา 24 การจัดกระบวนการเรียนรู้ ได้กำหนดให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล มีการดำเนินการฝึกทักษะ กระบวนการคิด การจัดการ การเผชิญสถานการณ์และการประยุกต์ความรู้มาใช้เพื่อป้องกันและแก้ปัญหา (อรรถา ศีตกุล, 2559)

กรุงเทพมหานคร เป็นองค์การปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบพิเศษ มีระเบียบการปกครองตามบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติการบริหารราชการกรุงเทพมหานคร โดยมีผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครมาจากการเลือกตั้งเป็นผู้นำกำหนดนโยบายในการจัดการศึกษาของกรุงเทพมหานคร และตระหนักถึงความสำคัญในการจัดการศึกษามีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนาให้เยาวชนในพื้นที่กรุงเทพมหานครเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพทั้งองค์ความรู้ มีคุณธรรม และมีทักษะในการดำรงชีวิต โดยสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร มีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษาของ

กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการกำหนดนโยบายการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนรู้ เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศ ด้านการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายในเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2559)

สำนักการศึกษามีอำนาจหน้าที่เกี่ยวกับงานด้านการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานประเภทสามัญศึกษา ของกรุงเทพมหานคร กำหนดนโยบาย เป้าหมาย การจัดทำและพัฒนาแผนการศึกษาของกรุงเทพมหานคร จัดการศึกษาในระบบอย่างมีคุณภาพ ส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสารมาใช้ในการบริหารจัดการการเรียนรู้เป็นศูนย์กลางเครือข่ายสารสนเทศ ด้านการศึกษา ส่งเสริมให้โรงเรียนมีระบบการประกันคุณภาพภายใน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยกรุงเทพมหานครมีนโยบายเปิดโอกาสให้นักเรียนทุกคนในพื้นที่ กรุงเทพมหานครได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกัน ทั้งเด็กไทยและเด็กที่ไม่มีหลักฐานทะเบียนราษฎรหรือไม่มีสัญชาติไทยให้มีโอกาสเข้าศึกษาอย่างเท่าเทียม ซึ่งจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยสำนักการศึกษากรุงเทพมหานครได้ให้ความสำคัญกับการนำผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร โดยกำหนดให้เป็นตัวชี้วัดหนึ่งภายใต้เป้าประสงค์ คือ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เพิ่มขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนดในยุทธศาสตร์ที่ 1 ยุทธศาสตร์คุณภาพมาตรฐานการศึกษาและเสริมสร้างความแข็งแกร่งทางวิชาการ ตามแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐานกรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2563) โดยมีเป้าหมายในการเพิ่มจำนวนโรงเรียนที่มีค่าเฉลี่ยผลการทดสอบในแต่ละวิชาที่ทดสอบ O-NET สูงกว่าระดับประเทศ เนื่องจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2559 พบว่าค่าเฉลี่ยคะแนน O-NET ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครมีค่าต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศในทุกวิชา (สำนักการศึกษากรุงเทพมหานคร, 2559)

จากการศึกษาสาเหตุที่ทำให้ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้ขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของนักเรียนตกต่ำนั้นมีด้วยกันหลายปัจจัย ซึ่งปัจจัยที่สำคัญ คือ ทักษะและความสามารถของผู้บริหารโรงเรียน ความสามารถของครูผู้สอน หลักสูตรไม่สอดคล้องกับสภาพบริบทท้องถิ่น บรรยากาศการจัดการเรียนรู้ไม่เอื้อต่อการจัดการ นักเรียนไม่มีความกระตือรือร้นในการศึกษาเล่าเรียน ผู้ปกครองขาดความตระหนัก และส่งเสริมต่อการจัดการเรียนรู้ของนักเรียน และขีดจำกัดของนักเรียนในโอกาสที่จะได้รับจากส่วนกลางตามโครงการต่างๆ ในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพนั้นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านในการดำเนินการ ทั้งนี้ระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนนั้น เกิดจากปัจจัยที่สำคัญหลัก 3 ประการ ที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และระดับผลสัมฤทธิ์ ได้แก่ ตัวผู้เรียน ตัวครู และการได้รับสนับสนุนทางการศึกษา (อรสา ดีทุ่ง, 2559)

การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการเป็นทฤษฎีที่มีความสำคัญและน่าสนใจ เนื่องจากเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญที่จะต้องปลูกฝังให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล โดยให้ความสำคัญกับความคิด ทักษะ และมุมมองที่ดีต่อการปฏิบัติหน้าที่ในองค์กร รวมไปถึงการร่วมแรงร่วมใจในการขับเคลื่อนองค์กรด้วยแรงผลักดัน และความคิดในเชิงบวกโดยเฉพาะบทบาทหน้าที่ของครู การมองเชิงบวกทางวิชาการ มีรากฐานมาจากแนวคิดแขนงจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ที่ต่อยอดจากจิตวิทยามนุษยนิยม (Humanistic Psychology)

ซึ่งเชื่อว่าการพัฒนาคนต้องยึดบุคคลเป็นศูนย์กลางโดยอยู่บนฐานของการเสริมจุดแข็งของบุคคลเพื่อเป็นเกราะป้องกันปัญหามากกว่ามุ่งเยียวยารักษาความผิดปกติ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ (Seligman, 2002 อ้างใน สุภารัตน์ ตันติวิวัฒน์, 2559) เมื่อมองในบริบทของการศึกษาที่เน้นนักเรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียน คือ ครูผู้สอน ทักษะคิด และความเชื่อของครู มีบทบาทสำคัญต่อการปฏิบัติหน้าที่ เพราะด้วยเชื่อมั่นนั้นจะส่งผลต่อการกระทำของครูซึ่งสะท้อนออกมาสู่วิธีการจัดการเรียนการสอนที่จะส่งผลต่อนักเรียนโดยตรง การพัฒนาตัวแปรการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการเกิดจากการผนวกแนวคิดและผลการศึกษาวิจัยจากทฤษฎีปัญญาสังคมและการรับรู้ความสามารถของตนเองของ Bandura (Social cognitive and self-efficacy theories, อ้างใน ฮานานมุฮิบบะตุตติน นอจิ, 2561) การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการเป็นหนึ่งในคุณลักษณะของครูที่สำคัญประการหนึ่ง ซึ่งนักวิชาการมีการศึกษา พบว่า ตัวแปรนี้ประกอบด้วยมิติการรู้คิด อารมณ์ความรู้สึกและพฤติกรรมด้านวิชาการของครู มีอิทธิพลทางบวกที่จะพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ (Reeves, 2010; Hejazieh, Lavasani & Mazarei, 2011; Wu, 2012; อ้างใน ฮานานมุฮิบบะตุตติน นอจิ, 2561)

ดังนั้นการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ว่ามีความสัมพันธ์กันในลักษณะใด โดยใช้แนวคิดและทฤษฎีของ Hoy, Tarter and Hoy (2006) ประกอบด้วยการรับรู้ความสามารถของครู ความไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง และการมุ่งเน้นวิชาการของครู เพื่อจะเป็นข้อมูลในการพัฒนาครูให้เป็นผู้ที่มีความสามารถและมีความพร้อมในการพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) มีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดสะแกงาม โรงเรียนวัดแสมดำ โรงเรียนวัดบางกระดี โรงเรียนวัดกำแพง โรงเรียนราชมณเฑียร โรงเรียนวัดหัวกระบือ และโรงเรียนวัดกก

1.2 ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 26 คน หัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่มสาระ จำนวน 56 คน ครูผู้สอนวิชาแนะแนว จำนวน 7 คน และครูผู้สอนวิชาลูกเสือ-เนตรนารี จำนวน 7 คน รวมเป็น 96 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน

กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจรายการ (Check list) และตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ตอบสนองคู่ (Duel-response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 12 ข้อ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจน และครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับมาก

3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับน้อยที่สุด

3.4 ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม และกำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และเสนอแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 96 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ตอบสนองคู่ (Duel-response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูล

ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ (Academic Optimism)	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การรับรู้ความสามารถของครู (Collective Efficacy)	3.86	0.44	มาก	4.95	0.11	มากที่สุด	0.280	3
1.1 การยอมรับระดับ ความสามารถของตนเอง	3.62	0.60	มาก	4.95	0.22	มากที่สุด	0.367	2
1.2 การมั่นใจต่อความสามารถ ของตนเอง	3.50	0.56	มาก	4.93	0.26	มากที่สุด	0.409	1
1.3 การอุทิศตน ท่วมเทในการ ปฏิบัติหน้าที่	4.28	0.62	มาก	4.97	0.17	มากที่สุด	0.161	4
1.4 การทำงานร่วมกันเพื่อส่งเสริม ผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนตามเป้าหมายที่กำหนด	4.07	0.63	มาก	4.97	0.17	มากที่สุด	0.221	3
2. การไว้วางใจของครูต่อนักเรียน และผู้ปกครอง (Collective	3.50	0.34	มาก	4.94	0.11	มากที่สุด	0.411	1

N=96

การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ (Academic Optimism)	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
Faculty Trust in Students and Parents)								
2.1 การเชื่อมั่นในความสามารถของนักเรียน	3.41	0.51	ปานกลาง	4.95	0.30	มากที่สุด	0.452	3
2.2 การเชื่อมั่นในความสามารถของผู้ปกครอง	3.25	0.50	ปานกลาง	4.92	0.27	มากที่สุด	0.514	1
2.3 การเชื่อมั่นในความปรารถนาดี น่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ และจริงใจเปิดเผยของนักเรียน	3.29	0.47	ปานกลาง	4.94	0.24	มากที่สุด	0.502	2
2.4 การเชื่อมั่นในความปรารถนาดี น่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ และจริงใจเปิดเผยของผู้ปกครอง	4.05	0.71	มาก	4.96	0.20	มากที่สุด	0.225	4
3. การมุ่งเน้นวิชาการของครู (Academic Emphasis)	3.82	0.41	มาก	4.97	0.08	มากที่สุด	0.301	2
3.1 การมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนให้โรงเรียนมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ	3.84	0.50	มาก	4.98	0.14	มากที่สุด	0.297	3
3.2 การมุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพของนักเรียน	3.54	0.50	มาก	4.96	0.20	มากที่สุด	0.401	2
3.3 การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ	4.36	0.60	มาก	4.98	0.14	มากที่สุด	0.142	4
3.4 การเตรียมความพร้อมกับการสถานการณ์ต่างๆ ในการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ	3.55	0.59	มาก	4.99	0.10	มากที่สุด	0.406	1
รวม	3.73	0.30	มาก	4.95	0.06	มากที่สุด	0.328	-

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.30) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับรู้ความสามารถของครู ($\bar{X}=3.86$, S.D.=0.44) รองลงมาคือด้านการมุ่งเน้นวิชาการของครู ($\bar{X}=3.82$, S.D.=0.41) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.34)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.95$, S.D.=0.06) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมุ่งเน้นวิชาการของครู ($\bar{X}=4.97$, S.D.=0.08)

รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ความสามารถของครู ($\bar{X}=4.95$, S.D.=0.11) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง ($\bar{X}=4.94$, S.D.=0.11)

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ การไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง ($PNI_{modified}=0.411$) ลำดับที่ 2 คือ การมุ่งเน้นวิชาการของครู ($PNI_{modified}=0.301$) และลำดับที่ 3 คือ การรับรู้ความสามารถของครู ($PNI_{modified}=0.280$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร โดยสภาพปัจจุบันของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การรับรู้ความสามารถของครู สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง ว่ามีความสามารถในการจัดการเรียนการสอนและปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้นั้นคือความสำเร็จของผู้เรียน เนื่องจากครูเป็นบุคลากรและเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน สิ่งที่สำคัญในการจัดการเรียนการสอนของครูคือ ผู้เรียนต้องได้รับประโยชน์สูงสุดในการเรียนรู้ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของสายสมร อุบลวัตร, ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และสุขุม มูลเมือง (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ครูหรือผู้สอนมีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ และเกิดประสิทธิผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ครูคุณภาพหรือครูเก่ง โดยความเก่งต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบอย่างน้อย 3 ด้าน คือ เก่งเนื้อหาที่สอน เก่งวิธีสอน และเก่งการบริหารจัดการชั้นเรียน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนมีโอกาสได้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การมุ่งเน้นวิชาการของครู สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร มีความต้องการที่จะพัฒนาด้านการมุ่งเน้นวิชาการของครูให้มากขึ้น และให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่กับองค์ความรู้เดิมที่มีอยู่แล้วให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2560) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือแนวการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง โดยใช้กระบวนการเรียนรู้ทั้งกระบวนการคิด การทำงานเป็นทีม การมีปฏิสัมพันธ์ รวมถึงการมีส่วนร่วม เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในองค์ความรู้อย่างแท้จริง และสามารถประยุกต์ใช้ความรู้ที่หลากหลายได้

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า การไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง มีลำดับความต้องการจำเป็นเป็นลำดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่า คณะผู้บริหารและครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ด้วยบริบทของสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนประถมประเภทขยายโอกาสทางการศึกษาส่งผลให้คณะผู้บริหารและครูขาดความเชื่อมั่นและความไว้วางใจต่อผู้ปกครองในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกเหนือจากการศึกษาในโรงเรียนแล้ว ผู้ปกครองยังเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนในการสนับสนุนและส่งเสริมผู้เรียนได้รับการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งการไว้วางใจต่อผู้เรียนว่าผู้เรียนทุกคนสามารถพัฒนาศักยภาพให้เกิดขึ้นในตัวบุคคลได้สอดคล้องกับ Rotter (1967) ที่กล่าวไว้ว่า ความไว้วางใจเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ของมนุษย์ เมื่อครูไว้วางใจในตัวของผู้เรียน ครูจะสามารถสร้างบรรยากาศในการเรียนรู้ที่จะช่วยส่งเสริมความสำเร็จในการเรียนของผู้เรียนได้ ในทางกลับกันหากผู้เรียนไว้วางใจในตัวครู ผู้เรียนจะมีความกล้าที่จะเรียนรู้กล้าแสดงออกในสิ่งที่ทำตามที่ได้ริเริ่มให้ความไว้วางใจเป็นกระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม โรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งของสังคมจึงต้องให้ความสำคัญกับความไว้วางใจซึ่งกันและกันกับบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โรงเรียนจึงมีบทบาทในการชี้แนะให้ผู้ปกครองสร้างวินัยและแนวทางในการดูแลผู้เรียนที่เป็นระเบียบขั้นตอน ครูต้องแนะนำวิธีดำเนินการเพื่อสร้างศักยภาพในการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะกลุ่มของผู้ปกครองที่มีสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมระดับล่าง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยในครั้งนี้ คือ การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการมีความสำคัญต่อการพัฒนาครูในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย การรับรู้ความสามารถของครู การไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง และมุ่งเน้นวิชาการของครู ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ

จากภาพที่ 1 การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ อธิบายได้ดังนี้

การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ (Academic Optimism) หรือ ความมั่นใจในการจัดการเรียนการสอนและการมองโลกในแง่ดีของครู ที่เชื่อว่าสามารถทำให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และประสบ

ความสำเร็จได้ โดยมีพ่อแม่และผู้ปกครองให้การสนับสนุน โดยที่การมองโลกเชิงบวกทางวิชาการ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยได้เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่

1. การรับรู้ความสามารถของครู การยอมรับและมั่นใจของครูในโรงเรียนที่มีต่อความสามารถของตนในการกำหนดระดับเป้าหมายความสำเร็จที่ต้องการ การอุทิศตนและทุ่มเทความพยายามในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงการทำงานและเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามเป้าหมายที่กำหนด

2. การมุ่งเน้นวิชาการของครู การที่ครูขับเคลื่อนให้โรงเรียนมุ่งไปสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งเน้นคุณภาพเพื่อเพิ่มศักยภาพในการแข่งขัน ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา และเตรียมความพร้อมพร้อมกับสถานการณ์ต่างๆ

3. การไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครอง ความเชื่อมั่นในพฤติกรรมและคุณลักษณะของนักเรียนและผู้ปกครองว่าเป็นผู้ที่มีความสามารถ มีความปรารถนาดี น่าเชื่อถือ ซื่อสัตย์ และจริงใจเปิดเผย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ควรพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูให้ครบทุกด้าน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน โดยพัฒนาด้านการไว้วางใจของครูต่อนักเรียนและผู้ปกครองเป็นอันดับแรก รองลงมาคือ การมุ่งเน้นวิชาการของครู และการรับรู้ความสามารถของครู ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดทุกด้าน

2.1 ควรนำเสนอกลยุทธ์การพัฒนาการมองโลกเชิงบวกทางวิชาการของครู เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้ครูนำไปปรับปรุงพัฒนาตนเองและเชื่อมั่นว่านักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาได้

เอกสารอ้างอิง

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2560). **สอนเขียนแผนบูรณาการบนฐานเด็กเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สายสมร อุบลวัตร, ประพัฒน์พงศ์ เสนาฤทธิ์ และสุชุม มูลเมือง. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ: การวิเคราะห์พระดุษฎี. **วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ**. 5(20). 182-193.
- สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรุงเทพมหานคร ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 - 2563)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สุดารัตน์ ตันติวิวัฒน์. (2559). จิตวิทยาเชิงบวก : การพัฒนาการประยุกต์และความท้าทาย. **Journal of Behavioral Science for Development (JBSD)**. 9. 277-290.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: องค์การคำของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- อรสา ดีทุ่ง. (2559). **กลยุทธ์การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ฮานานมุฮิบบะตุตติน นอจิ. (2561). ความเที่ยงตรงของโครงสร้างองค์ประกอบและแบบจำลองความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการมองเชิงบวกทางวิชาการของครูในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดชายแดนใต้. **Journal of Behavioral Science for Development**. 10(1). 63-82.
- Best, J. W. (1981). **Research in education**. New Jersey: Prentice Hall.
- Hoy, W. K., Tarter, C. J., & Hoy, A. W. (2006). Academic optimism of schools: A force for student achievement. **American educational research journal**. 43(3). 425-446.
- Rotter. (1967). A new scale for the measurement of interpersonal trust. **Journal of Personality and Social Psychology**. 35(4). 651-665.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม*
THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT AND ANALYTICAL THINKING
ABILITIES OF MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS USING GROUP INVESTIGATION
INSTRUCTIONAL MODEL

¹วัชร แยมอิม Wachaporn Yaemim, ²อรพิน ศิริสัมพันธ์ Orapin Sirisamphan,

³ศศิพัชร จำปา Sasiphat Champa

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยศิลปากร Silpakorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: yaemim_w@su.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม 3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 29 คน ที่ศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรักษ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ 3) แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ 4) แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความสามารถในการคิดวิเคราะห์, รูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

Abstract

The purposes of this research article were 1) To compare the learning achievement on conflicts and social problem in Thailand of Mathayomsuksa 3 students before and after the learning using group investigation instructional model 2) To compare analytical thinking abilities of Mathayomsuksa 3 students after learning using group investigation instructional model 3) To study the opinion of Mathayomsuksa 3 students about the learning using group investigation instructional model. The sample of this research consisted of 29 students of class 3/1 studying in the second semester of the academic year 2022 in Srinakharinwirot University Ongkharak Demonstration School. The research instrument used were 1) lesson plans with the content of conflicts and social problem in Thailand 2) a learning achievement test of 30 items concerning the conflicts and social problem in Thailand 3) an analytical thinking abilities test of 3 items 4) a questionnaire inquiring the opinion of Mathayomsuksa 3 about the learning using group investigation instructional model. The collected data were analyzed by Mean Standard Deviation and t-test dependent. The results of this study were that: 1) The learning achievement on conflicts and social problem in Thailand of Mathayomsuksa 3 students after the learning using group investigation instructional model were higher than before at the level .05 significance. 2) The analytical thinking abilities of Mathayomsuksa 3 students after learning using group investigation instructional model were higher than before at the level .05 significance. 3) The opinion of Mathayomsuksa 3 about the learning using group investigation instructional model were rated at the high level.

Keywords: Learning Achievement, Analytical Thinking Abilities, Group Investigation Instructional Model.

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้มีการกล่าวถึงประเด็นด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย โดยเฉพาะในช่วงวัยเรียนวัยรุ่นที่เน้นการพัฒนาและปลูกฝังการเป็นคนดี มีวินัย พัฒนาทักษะความสามารถการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน จะเห็นได้ว่าการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะการคิดวิเคราะห์เป็นพื้นฐานในการพัฒนาการคิดของมนุษย์ไปสู่การคิดขั้นต่อไป จนถึงการคิดขั้นที่สูงที่สุด บุคคลที่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะมีความสามารถด้านอื่นๆ เหนือกว่าบุคคลอื่นทั้งในด้านสติปัญญาและการใช้ชีวิต และความสามารถในการคิดวิเคราะห์นั้นทุกคนสามารถฝึกหัดและพัฒนาได้ (ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ, 2553) ซึ่งการคิดวิเคราะห์เปรียบเหมือนการเห็นผลลัพธ์ของบางสิ่งแต่ไม่ด่วนสรุปทันทีที่เกิดจากสาเหตุอะไร มีองค์ประกอบใด มีความเป็นมาอย่างไร แต่พยายามหาข้อเท็จจริงที่ถูกต้องเสียก่อนว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นนั้นเกิดจากสาเหตุที่แท้จริงคืออะไร โดยมาจากสมมติฐานมาจากการที่ทุกสิ่งเกิดขึ้นมานั้นย่อมมีที่มาที่ไปมีเหตุผล และมีองค์ประกอบย่อยๆ ซ่อนอยู่ภายใน

ซึ่งอาจจะสอดคล้องกันหรือตรงข้ามกับสิ่งที่ปรากฏภายนอก ดังนั้น การจะเข้าใจสภาพที่แท้จริงจึงจำเป็นต้องมีการวิเคราะห์ ก่อนที่จะสรุปความ หรือตัดสินใจบางอย่างเกี่ยวกับเรื่องนั้น (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2553) สอดคล้องกับนาโซค อุ่นเวียง (2558) ที่กล่าวถึงการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ว่าเป็นสมรรถนะสำคัญที่ควรได้รับการพัฒนาผู้ที่ได้รับการพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์จะสามารถสังเกต แยกแยะ และสรุปอ้างอิงได้อย่างมีคุณภาพ ความสามารถด้านการคิดวิเคราะห์ ถือว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ควรต้องได้รับการพัฒนา เนื่องจากโลกในยุคปัจจุบันเป็นโลกของข้อมูลข่าวสาร หรือที่เรียกว่า กระแสโลกาภิวัตน์ ข้อมูลดังกล่าวมีอยู่จำนวนมากและหลายประเภท ในข้อมูลเหล่านั้นประกอบด้วยข้อเท็จจริงที่ถูกเจือปนไปด้วยความรู้สึกรอคติ และอารมณ์ของผู้ส่งสาร เหตุนี้ หากผู้รับข่าวสารไม่มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แล้ว อาจนำไปสู่การคล้อยตามสื่อดังกล่าวอันก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเสียหายได้ ดังนั้น นักเรียนในยุคใหม่จึงจำเป็นต้องอย่างยิ่งในการที่ต้องมีความสามารถในการสังเกต สรุป อ้างอิง ตลอดจนความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับทีไพฑูรย์ สีนลารัตน์ (2557) ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์ช่วยแยกแยะความดีงาม ความถูกต้องเหมาะสม ด้วยเหตุนี้ การฝึกฝนให้นักเรียนรู้เข้าใจและสามารถคิดวิเคราะห์ได้จึงจำเป็นอย่างมาก มีความสำคัญต่อการเรียนรู้ในทุกสาระวิชา ในรายวิชาสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาของโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ที่มีการมุ่งเน้นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีพุทธานุภาพ บนฐานคิดเชิงวิทยาศาสตร์และการวิจัยด้วยการส่งเสริมความรู้เท่าทันทั้งในด้านข้อมูล ข่าวสาร ทั้งในระดับชุมชนและสังคมโลก พัฒนาทักษะการคิดเพื่อการตัดสินใจอย่างเป็นระบบด้วยเหตุผล ก่อให้เกิดคุณลักษณะของนักคิดที่สามารถก้าวสู่การเป็นส่วนหนึ่งของพลเมืองโลกที่มีคุณภาพ (โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ, 2561) จากเป้าหมายในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการคิด การจัดการเรียนรู้ในทุกๆ รายวิชาจะมีการพัฒนาคุณลักษณะในการเป็นนักคิดของนักเรียนผ่านกระบวนการในการจัดการเรียนรู้ คิดวิเคราะห์ เชื่อมโยงความรู้และกระบวนการทางการคิดสู่บริบทของชีวิตจริงของนักเรียน สร้างผลงานนวัตกรรมของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ สอดคล้องกับสมุน อมรวิวัฒน์ (2541) ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับทางวิทยาศาสตร์ที่เน้นถึงกระบวนการการคิดเพื่อแก้ปัญหาการคิดวิพากษ์วิจารณ์ การคิดตีความ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดแบบย้อนทวน การคิดจำแนกแยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ และการคิดจัดอันดับ

สภาพปัญหาดังกล่าวจึงทำให้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มจัดเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่มีกิจกรรมเอื้ออำนวยต่อการพัฒนาความสามารถของนักเรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบ ฝึกความรับผิดชอบในการทำงานเป็นกลุ่ม ฝึกการแก้ไขปัญหาและเรียนรู้ร่วมกัน ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวเป็นการส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้วิถีชีวิตในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างถูกต้อง (ดวงกมล สีนเพ็ง, 2551) และขั้นตอนสำคัญของรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มของทิสนา แคมมณี (2550) ได้กล่าวไว้ว่า มี 6 ขั้นตอน ขั้นที่ 1 ให้เผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้หวั่นไหวสงสัย ขั้นที่ 2 ให้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นที่ 3 ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล ขั้นที่ 6 ให้กำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป ซึ่งรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกวิธีการค้นคว้าหาความรู้อย่างมีกระบวนการ ฝึกการคิดวิเคราะห์ปัญหาการขบคิดปัญหา การพิจารณาหลายๆ ด้าน

การสำรวจ และรวบรวมข้อมูลสนับสนุนสมมติฐานเพื่อการสรุปข้อมูลอย่างมีเหตุผล (อาภรณ์ ใจเที่ยง, 2546) จากขั้นตอนและวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีกิจกรรมและวัตถุประสงค์ที่สามารถช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้

ด้วยเหตุผลและความจำเป็นข้างต้นรวมถึงข้อค้นพบจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องพบว่า หากผู้เรียนขาดความสามารถในการคิดวิเคราะห์อาจส่งผลให้ไม่สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการเรียนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ เหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กรฯ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อให้ นักเรียนสามารถแยกแยะ ไตร่ตรอง พิจารณา และวิเคราะห์ข้อมูลในโลกยุคโลกาภิวัตน์ โดยนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงที่มีความรวดเร็ว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองขั้นต้น (Pre-Experimental Design) แบบกลุ่มเดียวทดสอบก่อนการทดลองและทดสอบหลังการทดลอง (The One Group Pretest-Posttest Design) (มาเรียม นิลพันธุ์, 2554) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบการวิจัย The One Group Pretest – Posttest Design

สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
T ₁	X	T ₂

สัญลักษณ์ที่ใช้ในแบบการวิจัย

T₁ แทน การทดสอบก่อนการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

X แทน รูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

T₂ แทน การทดสอบหลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

1. ตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น คือ รูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม
- 2) ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

2. กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 29 คนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องครักษ์ อำเภองครักษ์ จังหวัดนครนายก จำนวน 1 ห้องเรียน ได้มาด้วยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยสุ่ม

3. เครื่องมือการวิจัย

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 3 แผน แผนละ 4 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 12 คาบเรียน

3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย เป็นแบบทดสอบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ

3.3 แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ แบบอัตนัย จำนวน 3 ข้อ

3.4 แบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ คือ ให้คะแนน 5 เห็นด้วยมากที่สุด ให้คะแนน 4 เห็นด้วยมาก ให้คะแนน 3 เห็นด้วยปานกลาง ให้คะแนน 2 เห็นด้วยน้อย และให้คะแนน 1 เห็นด้วยน้อยที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย และแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียน (Pre-Test) เพื่อวัดความรู้พื้นฐานและเก็บผลการทดสอบไปเปรียบเทียบกับผลการเรียนรู้หลังเรียน

4.2 ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 รวม 4 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 12 คาบเรียน

4.3 นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย และแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันกับก่อนเรียน (Pre-test) เพื่อใช้ทดสอบหลังเรียน (Post-test)

5. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และใช้สถิติทดสอบค่าทีแบบไม่เป็นอิสระต่อกัน (t-test for dependent)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	P
ก่อนเรียน	29	30	15.69	2.79	-22.19	.00
หลังเรียน			23.86	2.60		

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($M = 23.86$, $S.D. = 2.60$) สูงกว่าคะแนนก่อนเรียน ($M = 15.69$, $S.D. = 2.79$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์	จำนวนนักเรียน (N)	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย (M)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	t	P
ก่อนเรียน	29	27	16.90	3.05	-12.79	.00
หลังเรียน			22.38	2.16		

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม จำนวน 29 คน จำแนกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านประโยชน์ที่ได้รับ มีรายละเอียดดังนี้

ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม โดยค่าเฉลี่ยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ลำดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียน ลำดับที่ 2 ด้านการจัดการเรียนรู้ และลำดับที่ 3 ด้านประโยชน์ที่ได้รับ สำหรับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนได้ฝึกการสืบค้นข้อมูลจากหลายแหล่ง ช่วยเหลือกันระหว่งการสืบค้นข้อมูลแล้วร่วมกันอภิปรายแสดงความคิดเห็นแลกเปลี่ยนกันในกลุ่ม

ผู้วิจัยได้สังเกตพฤติกรรมเมื่อนักเรียนได้เรียนในระหว่างการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ในขั้นที่ 3 การร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ และขั้นที่ 4 การดำเนินการแสวงหาความรู้ นักเรียนแต่ละกลุ่มใช้เวลาในการทำกิจกรรมค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในแผนการเรียนรู้แรก ในแผนการเรียนรู้ที่ 2 และ 3 ถึงรักษาเวลาได้ดีขึ้นแต่ยังถือว่าใช้เวลาในส่วนนี้นานพอสมควร นอกจากนี้ ในขั้นของการดำเนินการแสวงหาความรู้ที่นักเรียนต้องใช้อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ค แท็บเล็ต หรือโทรศัพท์มือถือเพื่อใช้ในการสืบค้นข้อมูลนั้น นักเรียนบางคนมีอุปกรณ์เพียงอย่างเดียวทำให้ไม่สามารถประชุมไปด้วย และสืบค้นข้อมูลไปด้วยได้ ซึ่งผู้สอนได้ให้คำแนะนำไปสำหรับคนที่ไม่มีพร้อมอาจจะช่วยเหลือกลุ่มโดยการรับผิดชอบในส่วนอื่น เช่น การช่วยแสดงความคิดเห็น ที่เป็นผลจากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอ และอภิปรายผลของกลุ่ม

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มเป็นการจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันสืบค้นข้อมูลเพื่อใช้ในการเรียนร่วมกัน เป็นกระบวนการที่เน้นให้นักเรียนมีอิสระในการศึกษาหาความรู้ตามหลักประชาธิปไตย รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานระบบกลุ่ม การศึกษาหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดนิสัยรักการศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองได้ด้วยความมั่นใจ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่จะดำเนินชีวิตอยู่ในสังคม ผู้สอนจะแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่มย่อยตามระดับความสามารถ แต่ละกลุ่มมีนักเรียนที่มีความสามารถสูง ปานกลางและอ่อน แต่ละกลุ่มจะร่วมกันวางแผนกันเองว่าจะศึกษาเรื่องอะไรและจะศึกษาอย่างไร ร่วมกันแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบทั้งในและนอกห้องเรียน แล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและสรุปผลเพื่อรายงานหน้าชั้นเรียน ดังจะเห็นได้จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ขั้นที่ 1 การเผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้ขงงสงสัย เช่น การให้นักเรียนดูวิดีโอ การตั้งคำถามต่อสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้นักเรียนอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นความสนใจและความต้องการในการสืบสอบและแสวงหาความรู้ในขั้นตอนต่อไป ขั้นที่ 2 การแสดงความคิดเห็นต่อปัญหา หรือสถานการณ์นั้น โดยมีการใช้การยกตัวอย่างสถานการณ์ ขาว และหนังสือที่เกี่ยวข้องแล้วตั้งคำถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อตัวอย่างสถานการณ์ ขาว และหนังสือนั้นๆ เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็น ซึ่งผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวางและหลากหลาย เพื่อท้าทายให้นักเรียนพยายามหาทางแสวงหาข้อมูล หรือวิธีการพิสูจน์ทดสอบความคิดของตน ขั้นที่ 3 นักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้โดยนักเรียนแต่ละกลุ่มร่วมกันกำหนดบทบาทหน้าที่ของสมาชิกกลุ่มให้ชัดเจน วางแผนในการแสวงหาความรู้ ผู้สอนให้คำแนะนำนักเรียน ขั้นที่ 4 นักเรียนแต่ละกลุ่มการดำเนินการแสวงหาความรู้โดยนักเรียนดำเนินการแสวงหาความรู้ ตามแผนงานที่ได้กำหนดไว้ ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวก ให้คำแนะนำและติดตามการทำงานของนักเรียน ขั้นที่ 5 นักเรียนแต่ละกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล โดยนักเรียนวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล เมื่อกลุ่มรวบรวมข้อมูลได้มาแล้ว กลุ่มทำการวิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผลตามประเด็นที่กำหนดให้ ต่อจากนั้นจึงให้แต่ละกลุ่มนำเสนอผล อภิปรายผลร่วมกันทั้งชั้นเรียน และขั้นที่ 6 การกำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการหาคำตอบต่อไป โดยนักเรียนร่วมกันอภิปรายว่าการแสวงหาความรู้ของกลุ่มตามขั้นตอนข้างต้นช่วยให้กลุ่มได้รับความรู้ ความเข้าใจ และคำตอบในเรื่องที่ศึกษา และอาจพบประเด็นที่เป็นปัญหา ขวนให้ขงงสงสัยและอยากรู้ต่อไป ซึ่งการจัดการเรียนรู้ข้างต้นนั้นเป็นขั้นตอนของรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มของทิสนา แคมมณี (2550) ที่ได้นำมาใช้ในการวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

จากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนได้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ที่กล่าวไว้ว่า การพัฒนาความสามารถในการคิดระดับสูงจะช่วยให้นักเรียนได้มีความรู้เพื่อนำไปสู่การสร้างองค์ความรู้ในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตและในสภาวะการณ์ปัจจุบันที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ผลการวิจัยที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของจากรุวรรณ ยิ่งยงค์ (2558) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมือง ในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎา ยศบุตร (2554) ที่ได้ศึกษา เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัยและรูปแบบการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่มมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังเรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มที่ละความสามารถของนักเรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล นำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบและสรุปผล ซึ่งสอดคล้องกับทศนา แหมมณี (2550) ที่กล่าวว่า เป็นรูปแบบที่ส่งเสริมให้นักเรียนช่วยกันสืบค้นข้อมูลมาใช้ในการเรียนร่วมกัน รู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น การทำงานระบอบกลุ่ม แต่ละกลุ่มจะร่วมกันวางแผนกันเองว่าจะศึกษาเรื่องอะไร และจะศึกษาอย่างไร ร่วมกันแก้ปัญหา ค้นหาคำตอบทั้งในและนอกห้องเรียน แล้วนำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสรุปผล ซึ่งสอดคล้องกับดวงกมล สีนเพ็ง (2551) ที่กล่าวว่า รูปแบบที่สามารถพัฒนากระบวนการคิดที่มีขั้นตอนสำคัญโดยเริ่มตั้งแต่ การสังเกต การสงสัย การอยากรู้คำตอบ การเสาะแสวงหาคำตอบ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้สามารถฝึกการคิดอย่างมีเหตุผล คิดวิเคราะห์ คิดเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ต่างๆ ของนักเรียนได้ ซึ่งการจัดการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมีทั้งหมด 6 ขั้น ในแต่ละขั้นตอนช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน จะเห็นได้ว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มช่วยส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สอดคล้องกับสุนน อมรวิวัฒน์ (2541) ที่ได้กล่าวว่า การคิดวิเคราะห์เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับทางวิทยาศาสตร์ที่เน้นถึงกระบวนการการคิดเพื่อแก้ปัญหาการคิดวิพากษ์วิจารณ์ การคิดตีความ การคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ การคิดแบบย้อนทวนการคิดจำแนกแยกแยะ การคิดเชื่อมโยงสัมพันธ์ และการคิดจัดอันดับ

ผลจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวส่งผลให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยนักเรียนสามารถพัฒนาการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง โดยเป็นการฝึกกระบวนการคิด ทั้งการสังเกต การสงสัย การอยากรู้คำตอบ การเสาะแสวงหาคำตอบ และการสรุปความรู้ รวมถึงการแสวงหาความรู้พัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม การเคารพให้เกียรติซึ่งกันและกัน ส่งเสริมความรักความสามัคคีในกลุ่ม

สมาชิก มีส่วนส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพราะนักเรียนต้องมีการการเปรียบเทียบ การจัดหมวดหมู่ของข้อมูล การหาความสัมพันธ์ความเชื่อมโยงของข้อมูล ผลการวิจัยที่เกิดขึ้นสอดคล้องกับ งานวิจัยของชนิกานต์ ศรีทองสุข (2561) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และ มโนทัศน์ทางภูมิศาสตร์ทวีปยุโรปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนร่วมกับ อินโฟกราฟิก ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เรื่องทวีปยุโรป ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี ที่ 2 มีพัฒนาการสูงขึ้นตามลำดับ คือ ปรับปรุง พอใช้ และดี สอดคล้องกับงานวิจัยของวิจิตรา นพรัตน์ (2559) ที่ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ เปรียบเทียบความสามารถใน การคิดวิเคราะห์ รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิก และนักเรียนที่เรียนวิชาประวัติศาสตร์โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหา เป็นฐานร่วมกับผังกราฟิก ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 สอดคล้องกับงานวิจัยของวัลยา แซ่จิว (2558) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนา ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการ เรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบ เศรษฐกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียน ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างสรรคความรู้ สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของรัชฎา ยศบุตร (2554) ที่ได้ ศึกษา เรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัยและรูปแบบการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Cetin Filiz (2013) ที่ได้ศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ห้องเรียน ประชาธิปไตยต่อความสามารถในการคิดวิเคราะห์ โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มทดลองจัดการเรียนรู้ห้อง เรียนประชาธิปไตย และกลุ่มควบคุมจัดการเรียนรู้แบบดั้งเดิม โดยใช้แบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ผลการศึกษาพบว่านักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ห้องเรียนประชาธิปไตย มีระดับคะแนน ความสามารถในการคิดวิเคราะห์เพิ่มสูงขึ้น

3. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีต่อรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้ กระบวนการกลุ่ม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านนักเรียนมีความคิดเห็นอยู่ในระดับ เห็นด้วยมากเป็นลำดับที่หนึ่งคือ ด้านบรรยากาศในการเรียน โดยมีความคิดเห็นว่าการจัดการเรียนรู้ด้วย รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการคิด วิเคราะห์ สามารถปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนการเรียนรู้ มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียน ซึ่งสัมพันธ์กับ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ความขัดแย้งและปัญหาสังคมไทยที่พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลัง เรียนสูงกว่าก่อนเรียน รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการสืบค้น ข้อมูลที่สนใจด้วยตนเอง มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน และมีส่วนร่วมต่อกิจกรรมการเรียนรู้ ในห้องเรียน และลำดับสุดท้ายคือ ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาความสามารถในการทำงาน เป็นกลุ่มช่วยฝึกความเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี มีกระบวนการทำงานที่มีระบบ เป็นขั้นตอนชัดเจน และได้มี โอกาสในการสืบค้น ค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ มากขึ้น ซึ่งมีความสอดคล้องกับบทบาทของผู้สอน ที่ Thelen (1970) และดวงกมล สิ้นเพ็ง (2551) ได้กล่าวไปในทิศทางเดียวกันว่า ผู้สอนควรเสริมแรงเพื่อสร้าง

บรรยากาศการเรียนรู้ในห้องเรียน มีการตั้งคำถามที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้คิดวิเคราะห์ รวมไปถึงการเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำและช่วยเหลือนักเรียนในด้านต่างๆ ทั้งการทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม แนะนำแหล่งค้นคว้าความรู้ให้กับนักเรียนได้ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยในต่างประเทศของ Tsoi and et al. (2001) ได้ทำการศึกษา เรื่อง การใช้กิจกรรมการสืบเสาะหาความรู้เป็นกลุ่มสำหรับวิชาเคมีในการศึกษาของครู ผลการศึกษาพบว่า รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ร่วมมือกัน พร้อมทั้งฝึกทักษะการคิดระหว่างเรียนด้วย และเป็นการสร้างสังคมในการเรียนอย่างหนึ่งเพื่อให้ผู้เรียนทำงานร่วมกัน เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม มีทักษะทางด้านการแบ่งหน้าที่ และความรับผิดชอบรวมทั้งเสริมสร้างความสามัคคี

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม เป็นรูปแบบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มที่ละความสามารถของนักเรียนในการแสวงหาความรู้ รวบรวมข้อมูล นำมาอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปเป็นคำตอบและสรุปผล เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน มี 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 ให้เผชิญปัญหาหรือสถานการณ์ที่ชวนให้สนใจสงสัย ขั้นที่ 2 ให้แสดงความคิดเห็นต่อปัญหาหรือสถานการณ์นั้น ขั้นที่ 3 ให้แต่ละกลุ่มร่วมกันวางแผนในการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 4 ให้แต่ละกลุ่มดำเนินการแสวงหาความรู้ ขั้นที่ 5 ให้แต่ละกลุ่มวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลข้อมูล นำเสนอและอภิปรายผล ขั้นที่ 6 ให้กำหนดประเด็นปัญหาที่ต้องการสืบเสาะหาคำตอบต่อไป ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการเรียนรู้แบบสืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนควรตั้งคำถามที่สอดคล้องการคิดวิเคราะห์ไว้ในขั้นตอนกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนร่วมกันตอบคำถามให้ได้คำตอบที่หลากหลาย ทำการแนะนำให้มีการคิดตามแล้วร่วมกันแสวงหาคำตอบเพื่อที่จะได้ข้อสรุปร่วมกันในระหว่างการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในห้องเรียน

1.2 ผู้สอนควรยกตัวอย่างสถานการณ์ที่อยู่ใกล้ตัวนักเรียน หรือเหตุการณ์ที่นักเรียนมีความรู้สึกร่วม เป็นเหตุการณ์ที่ทันสมัยไม่ว่าจะเป็นข่าวสารบ้านเมือง หรือข่าวสารที่กำลังเป็นกระแสดังอยู่ในโลกออนไลน์ ซึ่งจะเป็สถานการณ์ที่กระตุ้นความสนใจของนักเรียนได้เป็นอย่างดี เพื่อนำไปสู่การตั้งคำถามและแสวงหาคำตอบของนักเรียนต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษาเรื่องอื่นๆ หรือในรายวิชาต่างๆ โดยอาจจะมีการนำเทคนิคการสอนเข้ามาประยุกต์ใช้ร่วมกับขั้นตอนในแต่ละขั้นของกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น เกม เพื่อสร้างความสนใจและกระตุ้นการรับรู้ของนักเรียนมากขึ้น

2.2 ควรนำรูปแบบการเรียนรู้แบบสอบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่มมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ในวิชาสังคมศึกษา เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดในระดับที่สูงขึ้น เช่น การคิดเชิงนวัตกรรม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2553). การคิดเชิงวิเคราะห์. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: ชัคเชสมิเดีย.
- จารุวรรณ ยิ่งยงค์. (2558). การพัฒนาคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนโดยใช้กระบวนการกลุ่ม. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชนิกานต์ ศรีทองสุข. (2561). การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และมโนทัศน์ทางภูมิศาสตร์ทวีปยุโรปของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอนร่วมกับอินโฟกราฟิก. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดวงกมล สิ้นเพ็ง. (2551). การพัฒนาผู้เรียนสู่สังคมแห่งการเรียนรู้: การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทิตินา แคมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอน: ทางเลือกที่หลากหลาย. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นำโชค อุ่นเวียง. (2558). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาประวัติศาสตร์และความสามารถในการคิดวิเคราะห์ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ระหว่างการจัดการเรียนรู้แบบสืบสอบ แสวงหาความรู้เป็นกลุ่มกับการจัดการเรียนรู้แบบ 4 MAT. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2553). การพัฒนาการคิด. กรุงเทพมหานคร: เทคนิค 9119 พรินต์.

- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2557). **คิดวิเคราะห์สอนและสร้างอย่างไร**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- มาเรียม นิลพันธุ์. (2554). **วิธีวิจัยทางการศึกษา**. นครปฐม: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- รัชฎา ยศบุตร. (2554). **การศึกษามลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสังคมศึกษาและความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนด้วยการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีวิจัยและรูปแบบการจัดการเรียนรู้สืบสวนที่ใช้กระบวนการกลุ่ม**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วัลยา แซ่จิ๋ว. (2558). **การพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการสร้างสรรค้ความรู้**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วิจิตรา นพรัตน์. (2559). **การศึกษาศาสนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ รายวิชาประวัติศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐานร่วมกับผังกราฟิก**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สาธิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ องค์กร. (2561). **หลักสูตรสถานศึกษา**. นครนายก: สถาบันวิจัยพัฒนาและสาธิตการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). **แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สมน อมรวิวัฒน์. (2541). **“ทำไมต้องปฏิรูปการเรียนรู้”**. ใน เอกสารประกอบการนำเสนอแนวคิดและแนวทางเรื่องการปฏิรูปการเรียนรู้ตามแนวคิด 5 ทฤษฎี. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา.
- อาภรณ์ ใจเที่ยง. (2546). **หลักการสอน**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- Cetin Filiz. (2013). Effect of Democratic Classroom Management Approach Towards Critical Thinking Level of Student. **International Journal of Academic Research**. 5(5). 180-183.
- Thelen, Herbert A. (1970). **Dynamics of groups at work**. Chicago: The University of Chicago Press.
- Tsoi, M.f., Goh, n., K and Chai, L. S. (2001). Modeling of Group Investigation for effective e-learning in educational technology program. **Enhancement of Quality**.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับ
ชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์
ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์*

A STUDY OF COMMUNICATIVE ENGLISH ACHIEVEMENT WITH ONLINE ENGLISH
LEARNING MATERIALS OF SECONDARY SCHOOL STUDENTS UNDER THE OFFICE
OF NAKHON SAWAN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA

¹วันชัย วิพุขมตียากุล Wanchai Wiputchatayakorn,

²พระครูโสภาสนนทกิตติ (ศักดิ์ดา โสภาโส) Phrakhru Opatnontakitti (Sakda Obhaso),

³พีรวัฒน์ ชัยสุข Peravat Chaisuk

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: mesatjaoo@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ก่อนและหลังการเรียน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ โดยใช้การวิจัยแบบแบบกึ่งทดลอง (Quasi-Experimental Research) ดำเนินการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Pretest-Posttest Design เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ก่อนและหลัง และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 จำนวน 30 คน สถิติในการวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 2) ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านบรรยากาศในการเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน ด้านความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ และด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, การสื่อสาร, การเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์

Abstract

The objectives of this research are: 1) to compare the achievement in communicative English of secondary school students before and after online English learning and 2) to study the opinion of students towards communicative English study by online English learning. The research methodology was based on Quasi - Experimental Research according to One Group Pretest - Posttest Design. The research instruments are Pretest and Posttest in achievement in communicative English, and questionnaire for opinion on communicative English study by online English learning. The samples were 30 students who studied in Matthayom 3/1. The data were analyzed by mean and standard deviation. The study results revealed that: 1) The achievement in communicative English of secondary school students under the Office of Nakhon Sawan Secondary Educational Service Area after conducting online English learning was higher than before taking it with a statistically significant figure at 0.01 2) The results of students towards communicative English study by online English learning were at a high level overall. In descending details, the highest level was on classroom atmosphere, followed by teachers' knowledge and capability, appropriateness of online media, and students' English potential respectively.

Keyword: Achievement, Communication, Online English Learning

บทนำ

การศึกษาได้รับการยอมรับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาคนและพัฒนาชาติให้เจริญรุ่งเรือง และก้าวไปสู่การเป็นส่วนหนึ่งของสังคมโลกที่มีคุณภาพเท่าเทียมนานาชาติ การที่จะก้าวไปสู่สังคมโลกจะต้องมีการติดต่อสื่อสารที่ดีเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และภาษาอังกฤษก็สามารถตอบโจทย์เรื่องการติดต่อสื่อสาร เพราะเป็นภาษาสากลที่คนทั่วโลกใช้เพื่อติดต่อสื่อสารกันอย่างแพร่หลาย

ทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษถือได้ว่าเป็นศาสตร์สำคัญศาสตร์หนึ่ง เพราะว่าภาษาอังกฤษเป็นสื่อกลางในการใช้สื่อสาร บัณฑิตยุคปัจจุบันต้องมีความรู้และสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้ยุคศตวรรษที่ 21 เป็นโลกไร้พรมแดนองค์ความรู้ด้านต่างๆ ทุกมุมโลกต่างก็ได้รับการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน ภาษาของชาติที่เป็นประเทศมหาอำนาจจะได้รับความสนใจเรียนรู้กันทั่วโลก เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาญี่ปุ่น ภาษาจีน เป็นต้น ขณะเดียวกันแต่ละประเทศก็จำเป็นต้องคงรักษาลักษณะทางภาษาและวัฒนธรรมประจำชาติของตนเอาไว้ให้เข้มแข็ง เพื่อคงไว้ซึ่งความมีศักดิ์ศรีความเป็นชาติและภูมิปัญญาที่ได้รับการถ่ายทอดมาเป็นเวลานาน จึงจำเป็นต้องเรียนรู้ภาษาของชาติที่เป็นประเทศมหาอำนาจ และการเรียนรู้ภาษาประจำชาติเพื่อคงความเป็นชาติไว้นั้น หลายประเทศรวมทั้งประเทศไทยจึงกำหนดให้ประชาชนได้ศึกษาเล่าเรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ แต่ในขณะเดียวกันก็ต้องศึกษาภาษาไทยที่เป็นภาษาหลักของชาติไปด้วยเพื่อใช้สื่อสารกับคนในประเทศเดียวกันและใช้ภาษาอังกฤษไว้ใช้สื่อสารกับคนต่างประเทศ (วรวรรณ ศรียาภัย และคณะ, 2553)

การจัดกระบวนการเรียนรู้ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดให้วิชาภาษาอังกฤษจัดอยู่ในหมวดของวิชาภาษาต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวัน ด้วยเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลในหลายๆประเทศ การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรม วิสัยทัศน์ของชุมชน โลก และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ดังนั้น กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศจึงไม่เพียงแต่สร้างความแข็งแกร่งในการใช้ภาษาต่างประเทศเท่านั้น หากยังมุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศ (สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551) นอกจากนี้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศยังมุ่งเน้นให้ผู้เรียน ฝึกทักษะการคิด การจัดการ การเผชิญและการประยุกต์ความรู้มาใช้ในการมีทักษะดังกล่าวนี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาต่างประเทศด้วย และในปีการศึกษา 2563 ทางกระทรวงศึกษาธิการมีนโยบายเร่งด่วนคือ English Literacy เพื่อยกระดับการศึกษาภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งหนึ่งในนโยบายเร่งด่วนของปีการศึกษานี้ก็คือการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ ซึ่งภาษาอังกฤษถือเป็นภาษาที่สำคัญ เพราะใช้สื่อสารได้ทั่วโลก ทางกระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายที่จะส่งเสริมให้นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษามีระดับภาษาที่ดีขึ้น และสามารถนำภาษาอังกฤษไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้แนวทางการพัฒนาภาษาอังกฤษทั้งระบบด้วยการสอบวัดระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของ ผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษา ตามกรอบมาตรฐานสากล หรือ CEFR ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการยังได้วางกรอบแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระยะยาวไปจนถึงปีการศึกษา 2565 โดยมีความคาดหวังว่าการพัฒนาระบบนี้จะทำให้ศักยภาพในการเรียน การใช้ และให้ข้อมูลด้านภาษาอังกฤษ ของผู้บริหาร ครู นักเรียน และบุคลากรทางการศึกษามีเพิ่มมากขึ้น (ณัฐพล ติปสุวรรณ, 2564)

แต่จากรายงานการประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ เพื่อเตรียมความพร้อมความสามารถทางภาษาตามกรอบมาตรฐาน CEFR ระดับ A1, A2 สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-3 สพ.ม.นครสวรรค์ พบว่า ผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษ ด้านการฟัง(Listening) นักเรียนที่ผ่านร้อยละ 50 ขึ้นไป มีเพียง 42.70 ด้านการอ่าน (Reading) นักเรียนที่ผ่านร้อยละ 50 ขึ้นไป มีเพียง 36.05 และด้านไวยากรณ์ (Grammar) นักเรียนที่ผ่านร้อยละ 50 ขึ้นไป มีเพียง 29.70 ซึ่งผลการประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านต่างๆ ยังไม่เป็นที่น่าพอใจ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสอนภาษาอังกฤษของโรงเรียนช่องแคพิทยาคม จึงสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ ตามกรอบมาตรฐานสากล หรือ CEFR และเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษสืบไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ก่อนและหลังการสอน ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์

2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและเก็บข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาภาคสนาม (Field Studies) ผู้วิจัยใช้แบบทดลอง (Experiment) และแบบสอบถาม (Questionnaire) เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่เป็นปัญหาจริง ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม และทำการทดลองด้วยตนเอง มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Pretest) ทดสอบกับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนช่องแคพิทยาคมที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ก่อนดำเนินการทดลอง

2. ดำเนินการสอนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารกับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ โดยวิธีการสอนแบบ 2W3P จำนวน 3 เรื่อง ซึ่งจัดทำเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ 3 แผน แผนละ 1 เรื่อง ดังนี้ แผนที่ 1 เรื่อง Taking the Bus แผนที่ 2 เรื่อง Back to School แผนที่ 3 เรื่อง Don't Be a Bully ดำเนินการสอน สัปดาห์ละ 3 ชั่วโมง รวม 3 สัปดาห์

3. หลังจากดำเนินการครบ 3 สัปดาห์ ในสัปดาห์ที่ 4 ดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ให้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Posttest) ซึ่งเป็นแบบทดสอบชุดเดียวกันกับแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร (Pretest) จากนั้นตรวจให้คะแนน แล้วเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียน ก่อนและหลังเรียน ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์

3.2 ให้นักเรียนทำแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์

สรุปผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์

สรุปผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ ก่อนเรียนและหลังเรียนคะแนนผลการเรียนรู้ก่อนเรียน (Pretest) และหลังเรียน (Posttest) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่เรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.00 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.48 และคะแนนหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.93 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.90 โดยการทดสอบค่า t -test พบว่าค่า $t = 23.64$ ซึ่งมีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงให้เห็นว่าผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นครสวรรค์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนระดับชั้น
มัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ
ออนไลน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน

เรื่อง	N	(ก่อนเรียน)		(หลังเรียน)		t-test	Sig
		Pre-test		Post-test			
		$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
การทดสอบการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน	30	8.00	3.48	12.93	3.90	23.64	0.00

2. ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษออนไลน์

สรุปผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อการเรียนรู้
ภาษาอังกฤษออนไลน์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่เรียนวิชาภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อ
การเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ เห็นด้วยต่อการจัดการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ย
เท่ากับ 4.38 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยใน
ระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศในการเรียน และเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรู้
ความสามารถของครูผู้สอนเรียน ด้านความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ และด้าน
ความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน เมื่อพิจารณาค่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่าในทุกด้าน
มีค่าน้อยกว่า 1 แสดงว่านักเรียนมีความเห็นสอดคล้องกัน ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อ
การเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ ภาพรวมทั้ง 4 ด้าน ดังนี้

ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านความเหมาะสมของสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษ ออนไลน์	4.43	0.21	มาก	3
2. ด้านความรู้ความสามารถของครูผู้สอน	4.47	0.12	มาก	2
3. ด้านบรรยากาศในการเรียน	4.53	0.14	มากที่สุด	1
4. ด้านความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษของนักเรียน	4.10	0.52	มาก	4
รวม	4.38	0.32		

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครสวรรค์ ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ ก่อนเรียนและหลังเรียน เมื่อทดสอบความแตกต่างของคะแนนก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.00 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.48 และคะแนนหลังเรียนมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 12.93 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.90 โดยการทดสอบค่า t -test พบว่าค่า $t = 23.64$ ซึ่งมีความต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก กระบวนการสอนด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ ที่ดำเนินการสอนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้กิจกรรมการเรียนการสอนรูปแบบ 2W3P ซึ่งมี 5 ขั้นตอนในการสอน ดังนี้ 1) ขั้นนำ/ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน (Warm up/Lead in) 2) ขั้นนำเสนอ (Presentation) 3) ขั้นฝึก (Practice) 4) ขั้นการใช้ภาษา (Production) 5) ขั้นสรุป (Wrap up) สอดคล้องผลการวิจัยของวาริณี ไกรศรี และคณะ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า หลังจากนักเรียนได้เรียนและทำแบบฝึกหัดเพิ่มเติมจากการจัดการเรียนการสอนแบบ 2W3P ทำให้นักเรียนมีความรู้ ความจำเกี่ยวกับคำศัพท์ และสามารถทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเพิ่มขึ้น นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแบบ 2W3P และจากผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารรายทักษะ ทั้ง 4 ทักษะ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยทักษะที่มีการพัฒนาสูงสุด คือ ทักษะการพูด และทักษะที่มีการพัฒนาน้อยสุดคือทักษะการเขียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ไม่ได้มุ่งเพื่อพัฒนาทักษะใดทักษะหนึ่งเฉพาะ แต่มุ่งเพื่อพัฒนาทักษะทางภาษาทั้ง 4 ด้าน คือ การฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ดังนั้นนักเรียนมีเวลาในการทำกิจกรรมการสื่อสารเพื่อฝึกฝนทักษะทางภาษาที่จำกัด เมื่อนักเรียนมีความชอบในกิจกรรมใด นักเรียนก็จะทำกิจกรรมนั้นได้ดี ทักษะนั้นๆ จึงเห็นผลมากกว่าทักษะอื่นๆ สอดคล้องกับ Richard and Rogers (1982) ที่กล่าวว่า ภาษาเป็นเครื่องมือในการสื่อสารของบุคคลในสังคม ขอบเขตการใช้ภาษาขึ้นอยู่กับพัฒนาการการเรียนการสอน การฝึกทักษะการพูดนั้นจำเป็นต้องมีการฝึกปฏิบัติมากๆ จึงจะเกิดความชำนาญและมั่นใจ แต่กิจกรรมการสอนมีการหยุดอยู่เพียงการอภิปรายและการฝึกระยะเวลาสั้นๆภายในชั้นเรียน นักเรียนไม่ได้ฝึกปฏิบัติในสถานการณ์จริงอย่างต่อเนื่อง จากคำกล่าวดังกล่าว ผู้วิจัยมีความเห็นว่าการเรียนในห้องเรียนไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้ ครูควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อให้เกิดความต่อเนื่อง จนเกิดเป็นทักษะและมีความความชำนาญในการใช้ภาษา สอดคล้องกับวิจัยของรุ่งฟ้า กิติญาณสุนต์ (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเองของนิสิตคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา มีการกำหนดเป้าหมาย มีการวางแผนในการเรียน มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินตนเอง ทำให้นิสิตเห็นคุณค่าและประโยชน์ในการเรียนมากขึ้น

2. จากการศึกษาสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 ที่เรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ เห็นด้วยต่อการจัดการสอนดังกล่าวโดยภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.38 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.32 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า นักเรียนเห็นด้วยในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบรรยากาศในการเรียน โดยจะ

อภิปรายในแต่ละด้านเรียงจากด้านที่ได้คะแนนมากไปหาน้อย ได้แก่ อันดับที่ 1 ด้านบรรยากาศในการเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.53 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.14 ทั้งนี้ที่นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดเกี่ยวกับด้านดังกล่าว เนื่องจากมีองค์ประกอบที่สำคัญหลายอย่างที่ทำให้นักเรียนรู้สึกว่าการเรียนภาษาอังกฤษมีความน่าเรียน ตัวผู้วิจัยเองมีบทเรียนจากการเรียนภาษาอังกฤษในอดีตและได้เห็นถึงอุปสรรคหลายอย่างจากประสบการณ์การสอน จนทราบสาเหตุที่ทำให้นักเรียนไม่ชอบเรียนภาษาอังกฤษ จึงได้นำบทเรียนเหล่านั้นมาปรับใช้กับการเรียนการสอนในครั้งนี้ และได้เล็งเห็นว่าการเรียนการสอนควรเรียนแล้วมีความสุข เพราะถ้านักเรียนมีความสุข นักเรียนก็อยากเรียนเองไปโดยอัตโนมัติ โดยวิธีการที่ครูผู้สอนนำมาปรับใช้คือ การสอนโดยให้นักเรียนได้ดูวิดีโอผ่านยูทูบ การที่ให้นักเรียนได้ฝึกทำกิจกรรมเล่นเกมต่างๆ ซึ่งช่วยให้นักเรียนสนุกและผ่อนคลาย และการหาสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ มาให้นักเรียนได้เรียนรู้ ได้ฝึกอยู่ตลอดเวลา ซึ่งทำให้นักเรียนรู้สึกไม่เบื่อในการเรียน และที่สำคัญครูผู้สอนเองต้องรู้สึกสนุกไปกับการสอน มีความสุขที่ได้สอน รักและเอาใจใส่นักเรียนจากใจจริง เพราะมันจะส่งผ่านไปยังนักเรียน นักเรียนเขาสามารถรับรู้ได้ สอดคล้องกับผลการสอบถามนักเรียนที่เห็นด้วยมากที่สุด (พอใจ) กับด้านบรรยากาศในการเรียน จากผลการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนชี้ให้เห็นว่าสื่อเป็นเครื่องมือที่สำคัญมากในการช่วยกระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น สอดคล้องกับวิจัยของกุลวรรณ สุดใจขึ้น (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถด้านคำศัพท์และการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนสูงขึ้นหลังจากที่เรียนด้วยสื่อเสริมการอ่านภาษาอังกฤษที่เน้นการเรียนคำศัพท์และโครงสร้างบทอ่านอย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ในระดับที่ดี ดังนั้นครูควรศึกษาหาแหล่งสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ ที่หลากหลาย ทันสมัย น่าสนใจ เพื่อนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนสนใจเรียนและไม่เบื่อ ในยุคปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทอย่างมากในสังคมเรา ทำให้สื่อเหล่านั้นมีความทันสมัยและน่าสนใจมากขึ้น ครูจึงต้องรู้เท่าทันสื่อเทคโนโลยี

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ด้วยสื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ ดังนี้

1. สื่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษออนไลน์ เป็นเครื่องมือที่สำคัญมากในยุคศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะสื่อมัลติมีเดียที่มีความทันสมัย มีสีสัน มีสิ่งแปลกใหม่ เป็นการสร้างบรรยากาศกระตุ้นช่วยให้นักเรียนมีความสนใจที่อยากจะเรียนรู้อังกฤษมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด และที่สำคัญสื่อออนไลน์ที่นำมาใช้ประกอบการสอนนั้นมีเนื้อหาที่ครอบคลุมในการฝึกทักษะภาษาอังกฤษทั้ง 4 ด้านคือ ด้านการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยมีเสียงเจ้าของภาษาให้นักเรียนได้ฝึกฟังสำเนียงและฝึกพูดออกเสียงในแบบฉบับของเจ้าของภาษาที่ถูกต้อง มีเรื่องราวภาษาอังกฤษที่หลากหลายและน่าสนใจ ทำให้นักเรียนได้ฝึกอ่านบทความ และยังมีแบบฝึกหัดออนไลน์ที่ทันสมัย นักเรียนได้ฝึกทำ ฝึกเขียน ทำให้นักเรียนไม่เบื่อที่จะฝึกฝนและเรียนรู้ จึงทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียนดีขึ้น สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และจาก ผลสัมฤทธิ์ทั้ง 4 ทักษะ ทักษะด้านการพูด มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ด้านการฟัง ด้านการอ่าน และด้านการเขียนตามลำดับ

2. องค์ประกอบ 4 ด้าน คือ ด้านบรรยากาศในการเรียน ด้านความสามารถของครู ด้านความเหมาะสมของสื่อ และด้านความสามารถของนักเรียน ซึ่งปัจจัย 4 ด้านนี้ เป็นสิ่งที่สนับสนุนเกื้อหนุนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนดีขึ้น ซึ่งได้ข้อมูลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สิ่งที่ทำให้นักเรียนเห็นด้วยมากที่สุดคือ ด้านบรรยากาศในการเรียน บรรยากาศในการเรียนเกื้อหนุนทำให้นักเรียนอยากเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น นักเรียนมีความสุขกับการเรียน ซึ่งองค์ประกอบทั้ง 4 ด้าน เป็นวงจรที่เกื้อหนุนซึ่งกันและกัน หากขาดองค์ประกอบใดองค์ประกอบหนึ่ง อาจจะมีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารได้

3. บทบาทของครูผู้สอน ครูเป็นกุญแจที่สำคัญในการกำหนดทิศทาง เสมือนเป็นโค้ชที่ต้องคอยให้คำแนะนำ คอยให้ความรักและการดูแลเอาใจใส่นักเรียนด้วยใจจริง ครูเป็นตัวแปรที่สำคัญมากในการที่จะจัดการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมาย การที่ครูมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนก็จะทำให้เกิดผลสะท้อนที่ดีตามมา เช่น ถ้าครูใส่ใจนักเรียน ให้ความรักกับนักเรียน ดูแลเขา ยิ้มแย้ม เข้าใจเขานักเรียนก็จะรู้สึกอบอุ่น รู้สึกมีความสุข รู้สึกว่าครูเป็นมิตรกับเขา นักเรียนก็จะสะท้อนกลับมาในเชิงบวกเช่นกัน ด้วยการตั้งใจเรียน ไม่ขาดเรียน เชื่อฟังคุณครู ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสุมิตรา อังวัฒนกุล (2540) ผู้เชี่ยวชาญด้านแนวทางและวิธีการสอนภาษาอังกฤษ ได้กล่าวว่า “การเรียนภาษาอังกฤษเป็นกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอน และผู้เรียน ซึ่งมีพื้นฐานอยู่บนทฤษฎีและวิธีการต่างๆ มากมาย” จากคำกล่าวของสุมิตรา อังวัฒนกุล และจากผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารมีความสอดคล้องกันชี้ให้เห็นว่าครูมีบทบาทที่สำคัญเป็นอย่างมาก สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้
 - 1.1 ครูควรเรียนรู้และพัฒนาสื่อการเรียนรู้ใหม่ๆ อยู่ตลอดเวลา และนำมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน
 - 1.2 ครูควรสร้างบรรยากาศที่ดีในการเรียนให้แก่นักเรียน การเอาใจใส่นักเรียนด้วยใจ ซึ่งเป็นสิ่งที่ดีและควรสนับสนุนและให้เกิดให้มีตลอดไปในสังคมการศึกษา
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรนำไปประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร และพัฒนางานส่วนวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทั่วประเทศ อาจมีความแตกต่างกันไปตามบริบท จึงควรทำการวิจัยเพื่อศึกษาแนวทางในการปฏิบัติในเขตพื้นที่อื่นด้วย
 - 2.2 ควรมีการศึกษาสื่อการเรียนรู้อื่นๆ เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลา เพื่อให้รู้ทันความเปลี่ยนแปลงของโลก และยังเป็นแหล่งข้อมูลการเรียนรู้ที่สำคัญในการทำการวิจัยในครั้งต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กุลวรรณ สุดใจชื่น. (2558). ผลการใช้สื่อเสริมการอ่านภาษาอังกฤษที่เน้นการเรียนรู้ศัพท์และการวิเคราะห์โครงสร้างบทอ่านที่มีต่อความสามารถในการเรียนรู้คำศัพท์และการอ่านเพื่อความเข้าใจของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบางเลนวิทยา อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพล ทีปสุวรรณ. (2564). กระทรวงศึกษาธิการใช้แนวทางการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาอังกฤษทั้งระบบ. แหล่งที่มา <https://teroasia.com/news/170655> สืบค้นเมื่อ 1 ส.ค. 2564.
- รุ่งฟ้า กิติญาณสันต์. (2552). ศึกษาการส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การสะท้อนจากกระบวนการวิจัยปฏิบัติการ. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- วรวรรณ ศรียาภัย และคณะ. (2553). ความต้องการคุณลักษณะบัณฑิตทางภาษาและการสื่อสารของสถานประกอบการ. วารสารช่อพะยอม. 21(1). 36-50.
- วาริณี ไกรศรี และคณะ. (2562). การศึกษาผลการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง Number โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชธานี.
- สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). ตัวชี้วัดและหลักสูตรแกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). รายงานการประเมินคุณภาพผู้เรียนด้านทักษะสื่อสารภาษาอังกฤษเพื่อเตรียมความพร้อมความสามารถทางภาษาตามกรอบมาตรฐาน CEFR ระดับ A1, A2. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุมิตรา อังวัฒนกุล. (2540). วิธีการสอนภาษาอังกฤษ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Richad, C. and Rogers, S. (1982). *Approached and Method in Language teaching*. Cambridge: Cambridge University.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ
ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4*

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN SCIENCE ON SOLAR
SYSTEM WITH ACTIVE LEARNING ACTIVITY PACKAGES FOR GRADE 4 STUDENT

¹ฐิตภัทร์ จรัสแสงวีรชัย Thitaphat Jarassangwerachai, ²เชษฐ ศิริสวัสดิ์ Chade Sirisawat,

³เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thamwattana

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Chree_19@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ของผู้เรียนก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก 3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 30 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ จำนวน 2) แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ จำนวน 3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน มีสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 เท่ากับ 84.33/82.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน 3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ มีความพึงพอใจโดยเฉลี่ยอยู่ในระดับพึงพอใจมาก

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ความพึงพอใจ, การเรียนรู้เชิงรุก, ระบบสุริยะ

Abstract

The purpose of this research was 1) to development of learning achievement in Science on solar system with active learning activity packages for grade 4 student according to the standard criterion of 80/80. 2) to study learning seores between pretes and posttest of learning achievement in Science on solar system with active learning activity packages. 3) to study the students 'satisfaction towards learning of learning achievement in Science on solar system with active learning activity packages for grade 4 student. The samples consisted of 30 students who were selected by Cluster random sampling. The research instruments were; 1) learning achievement in Science on solar system with active learning activity packages for grade 4. 2) 3 lesson plans with using learning achievement in Science on solar system with active learning activity events of instruction. 3) learning achievement test. The statistics used for data analysis were means, standard deviation. 4) The level of students 'satisfaction towards the development of learning achievement in Science on solar system with active learning activity packages for grade 4 student, and t-test dependent. The results of this research were as follows: 1) The development of learning achievement in Science on solar system with active learning activity packages for grade 4 student has an efficiency (E1/E2) level of 84.6/80.6 which met the set standard criterion. 2) The posttest score of learning was significantly higher than the pretest score at the .05 level of significance. 3) The level of students 'satisfaction towards the development of learning achievement in Science on solar system with active learning activity packages for grade 4 student was rated at high level.

Keywords: Learning Achievement, Satisfaction, Active learning, Solar system

บทนำ

ปัจจุบันเป็นที่ยอมรับโดยทั่วกันว่าในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าไปสู่เศรษฐกิจและสังคมฐานความรู้ (Knowledge-based Economy) ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญอย่างยิ่งคือการมีรากฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เข้มแข็ง ทำให้ประเทศมีขีดความสามารถต่อการปรับตัวทางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของยุคโลกาภิวัตน์ (สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ, 2544) วิทยาศาสตร์จึงเป็นส่วนสำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ ทุกคนจึงจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาให้เรียนรู้ด้านวิทยาศาสตร์เพื่อที่จะมีความรู้ความเข้าใจในธรรมชาติและเทคโนโลยีที่มนุษย์สร้างสรรค์ขึ้นพร้อมทั้งนำความรู้ไปใช้อย่างมีเหตุผลและมีคุณธรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

การจัดการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสิ่งเร้าที่ให้นักเรียนเกิดความสนใจและนักเรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเองตามความแตกต่างระหว่างบุคคลช่วยสร้างความพร้อมให้กับครูผู้สอน เพราะได้เตรียมเนื้อหา กิจกรรมและสื่อการเรียนการสอนอย่างแท้จริง (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2550) ได้กล่าวว่าชุดกิจกรรมไม่ว่าจะเป็นประเภทใดก็ตามจะช่วยเพิ่มความรู้ในด้านต่างๆ ช่วยเร้ากระตุ้นความสนใจผู้เรียนเนื่องจากชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นชุดสื่อประสมที่มีกิจกรรมและสื่อที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการ

เรียนอย่างเต็มที่จึงทำให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาบทเรียนมากขึ้น โดยชุดกิจกรรมเป็นเครื่องมือช่วยในการจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองส่งผลให้ผู้เรียนมีบทบาททางการเรียนมากขึ้น ซึ่งผู้เรียนจะดำเนินการเรียนจากคำแนะนำที่อยู่ในชุดกิจกรรมการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอน โดยมีครูเป็นผู้แนะนำ ถ้ามีชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมต่อวัยการเรียนรู้จะทำให้พัฒนาการของนักเรียนเป็นไปอย่างมีระบบ และสามารถสร้างความสนใจให้กับผู้เรียนได้ และยังช่วยพัฒนาให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้นจากการศึกษาผลการวิจัยของสุวธิดา ล้านสา (2558) พบว่า การจัดการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและนักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น การเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่มีพื้นฐานจากทฤษฎี การสร้างความรู้หรือทฤษฎีสรณนิยม (Constructivism) ที่เน้นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญที่สุดในกระบวนการจัดการเรียนรู้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ การรวบรวมข้อมูล และสรุปความเห็น โดยใช้กิจกรรมการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายที่น่าสนใจซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนประยุกต์ใช้ความรู้และประสบการณ์เดิมของตน และเชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่จากการมีปฏิสัมพันธ์ในการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อสร้างความรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้เชิงรุกเป็นการนำเอาวิธีการจัดการเรียนรู้และเทคนิคการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายมาใช้วางแผนการจัดการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่สามารถกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้เรียนให้มีส่วนร่วมในการสร้างความรู้ การค้นหา ความรู้ การแลกเปลี่ยนความคิด การเสนอความคิด และการอภิปรายร่วมกันในชั้นเรียนให้มากขึ้น (สุคนธ์ สนิธพานนท์, 2552) ซึ่งสามารถส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนกับผู้เรียนและผู้เรียนกับผู้สอนได้เป็นอย่างดี การจัดการเรียนรู้เชิงรุกนั้นผู้เรียนเป็นผู้กระทำ (ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง) ด้วยความกระตือรือร้น เช่น ได้คิดเป็นกระบวนการและขั้นตอน และได้มีการค้นคว้า และได้ใช้ประสาทสัมผัสต่างๆ ทำให้เกิดการ เรียนรู้ด้วยตนเอง อย่างแท้จริง

การสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ Inquiry Cycles (5 E's) เป็นรูปแบบการเรียนการสอนที่ใช้ตามทฤษฎีการสร้างความรู้ (Constructivism) ซึ่งกล่าวไว้ว่าเป็นกระบวนการที่นักเรียนจะต้องสืบค้น เสาะหาสำรวจตรวจสอบและค้นคว้าด้วยวิธีการต่างๆ จนทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจและเกิดการรับรู้ความรู้นั้นอย่างมีความหมายจึงจะสามารถสร้างเป็นองค์ความรู้ของนักเรียนเองและเก็บเป็นข้อมูลไว้ในสมองได้อย่างยาวนานสามารถนำมาใช้ได้เมื่อมีสถานการณ์ใดๆ มาเผชิญหน้า (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2546) ซึ่งการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้เป็นการเรียนรู้ที่เน้นบทบาทและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Active Learning) ทำให้ผู้เรียนสามารถรักษาผลการเรียนรู้ให้อยู่คงทนได้มากและนานกว่ากระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นฝ่ายรับความรู้ (Passive Learning) เพราะกระบวนการเรียนรู้แบบ Active Learning สอดคล้องกับการทำงานของสมองที่เกี่ยวข้องกับความจำ โดยสามารถเก็บและจำสิ่งที่ผู้เรียนเรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม มีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อน ผู้สอน สิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ที่ได้ผ่านการปฏิบัติจริง จะสามารถเก็บความจำในระบบความจำระยะยาว (Long Term Memory) ทำให้ผลการเรียนรู้อยู่คงอยู่ได้ในปริมาณที่มากกว่าระยะยาวกว่าการสอนแบบให้นักเรียนท่องจำ

จากการเรียนการสอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ที่ผ่านมาได้พบปัญหานักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำ ยากต่อการทำความเข้าใจของผู้เรียน เมื่อศึกษาถึงสาเหตุพบว่ามาจากการใช้สื่อและวิธีการสอนที่ไม่เหมาะสม (ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์, 2554) จึงได้ศึกษาหาแนวทางแก้ไขและพิจารณาแล้วว่า การใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกน่าจะเป็นวิธีหนึ่งที่สามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้จะทำให้ให้นักเรียนฝึกกระบวนการคิด

และสามารถสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองตามความสามารถของแต่ละบุคคลและยังทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีประสิทธิภาพสูงขึ้นอีกด้วย

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ (5E's) มาผสมผสานร่วมกับการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้ดีขึ้นและให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา นอกจากนี้ นักเรียนยังสามารถนำไปศึกษาด้วยตนเองโดยไม่จำเป็นต้องมีครูผู้สอนก็ได้ที่สำคัญนักเรียนยังสามารถแก้ปัญหาด้วยตนเองมากยิ่งขึ้นและเมื่อนักเรียนแก้ปัญหาเป็น คิดเป็นด้วยตนเองทำให้นักเรียนติดเป็นนิสัยและจะสามารถแก้ปัญหาสถานการณ์อื่นๆ ได้ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียว ทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group Pretest-posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม ปีการศึกษา 2564 จำนวน 4 ห้อง จำนวน 145 คน โดยการจัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ 2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเทศบาลอินทปัญญา วัดใหญ่อินทาราม ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) แล้วนำมาจับสลากได้ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4/3 จำนวน 30 คน จำนวน 1 ห้องเรียน
2. ตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น (Independent variable) คือ การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ 2) ตัวแปรตาม (Dependent variable) ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของผู้เรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ
3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ วิจัยคือเรื่องระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 แผน ประกอบไปด้วยได้แก่ 1) องค์ประกอบของระบบสุริยะ 2) โลก ดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ และ 3) ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ
4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

5.1 ผู้วิจัยได้แนะนำขั้นตอนดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้แก่ผู้เรียน

5.2 ดำเนินการทดสอบก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไขจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว

5.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 เรื่อง จำนวนทั้งสิ้น 10 ชั่วโมง

5.4 เมื่อผู้เรียนเรียนครบทั้ง 3 เรื่อง แล้วให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นฉบับเดียวกันที่ทดสอบก่อนเรียน จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากการสอบมาวิเคราะห์หาข้อมูลทางสถิติ

5.5 ให้กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของระบบสุริยะ 2) โลก ดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ และ 3) ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ

6.2 แผนการจัดการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 3 แผน รวม 10 ชั่วโมง

6.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งมีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.23 – 0.80 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.27 – 0.30 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.83

6.4 แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.1 ทดสอบแบบทดสอบก่อนเรียน เพื่อศึกษาพื้นฐานความรู้เดิม

7.2 ดำเนินการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ประกอบด้วย 1) องค์ประกอบของระบบสุริยะ 2) โลก ดวงจันทร์ และดวงอาทิตย์ 3) ดาวเคราะห์ในระบบสุริยะ ตามแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 10 ชั่วโมง

7.3 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องระบบสุริยะ หลังใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้แบบทดสอบชุดเดิม

7.4 กลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) หาค่าความสอดคล้องในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) หาค่าความยากง่ายของแบบทดสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 3) หาค่าอำนาจจำแนกของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 4) หาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้สูตร KR – 20 ของ Kuder – Richardson formula

8.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test)

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

9.1 วิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และการทดสอบค่าที t – test (dependent) ระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียน โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

9.2 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนรู้และการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.)

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ลำดับ	คะแนนระหว่างเรียน (คะแนน 30 คะแนน)				คะแนนสอบหลังเรียน
	1	2	3	รวม (30)	20
1	10	10	8	28	17
2	8	9	8	25	18
3	8	9	10	27	18
4	8	8	9	25	19
5	5	10	7	22	18
6	10	10	10	30	20

7	10	9	10	29	19
8	5	5	9	19	14
9	5	10	7	22	17
10	7	10	10	27	20
11	10	8	8	26	18
12	10	10	10	30	17
13	7	10	7	24	17
14	9	9	9	27	18
15	9	8	5	22	17
16	10	10	9	29	18
17	10	10	7	27	18
18	9	10	7	26	18
19	9	8	6	23	15
20	8	10	8	26	15
21	7	9	9	25	18
22	8	10	7	25	17
23	8	10	8	26	16
24	5	10	8	23	14
25	8	8	6	22	18
26	10	10	8	28	16
27	5	9	9	23	16
28	8	9	9	26	17
29	5	10	7	22	16
30	9	9	7	25	15
รวม	240	277	242	759	494
$\bar{x}$	8	9.23	8.06	25.45	16.58
ร้อยละ	80	92.33	80.66	84.33	82.23
E1	84.33		E2		82.33

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่ามีประสิทธิภาพ 84.33/82.33 โดยมีค่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบฝึกหัดระหว่างเรียนหรือประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E1) เท่ากับ 84.33 และค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน หรือประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 82.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก

ผลการเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยผลการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ปรากฏผลดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้านค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) และการทดสอบค่าที่ t – test (dependent) ระหว่างคะแนนก่อนเรียนกับหลังเรียน

คะแนนได้จาก	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	p
การทดสอบหลังเรียน (Post-test)	30	20	15.97	1.47	14.32*	.000
การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test)	30	20	11.13	1.89		

* $p < .05$

จากตารางที่ 2 พบว่า การเปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน ด้วยผลการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนเฉลี่ย 15.97 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.47 และมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยหลังเรียน 11.13 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.89 ซึ่งจะเห็นได้ว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ความพึงพอใจของผู้เรียนต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ระดับความพึงพอใจ ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

ข้อ	รายการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1	กิจกรรมการเรียนรู้ใช้เทคโนโลยีที่มีความแปลกใหม่	4.77	0.43	มากที่สุด
2	กิจกรรมการเรียนรู้ มีความน่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ	4.63	0.42	มากที่สุด
3	กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง	4.57	0.42	มากที่สุด
4	กิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุก ทำให้เรียนได้อย่างต่อเนื่อง	4.67	0.42	มากที่สุด
5	กิจกรรมการเรียนรู้สามารถอธิบายเนื้อหาได้ชัดเจน	4.63	0.42	มากที่สุด
6	กิจกรรมการเรียนรู้มีการใช้รูปภาพ	4.57	0.42	มากที่สุด
7	วิดีโอและกราฟิก ช่วยให้เข้าใจบทเรียนได้ง่ายขึ้น กิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ผ่านแอปพลิเคชันตลอดเวลา	4.67	0.43	มากที่สุด
8	กิจกรรมการเรียนรู้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้	4.67	0.43	มากที่สุด

9	นักเรียนอยากให้มีบทเรียนในกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ	4.87	0.44	มากที่สุด
10	เนื้อหามีความน่าสนใจและเข้าใจง่าย	4.67	0.43	มากที่สุด
เฉลี่ยรวม		4.67	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 3 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีความพึงพอใจโดยเฉลี่ย ($\bar{X}$) = 4.67 และ SD = 0.43) อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย ผลการจัดกิจกรรมโดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบประเด็นซึ่งสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาประสิทธิภาพของด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพ 84.33 / 82.33 โดยมีค่าร้อยละคะแนนเฉลี่ยจากการทำกิจกรรมระหว่างเรียนหรือประสิทธิภาพด้านกระบวนการ (E1) เท่ากับ 84.33 และค่าร้อยละของคะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียน หรือประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 82.33 เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยบทเรียนมีสีสันและรูปแบบที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน บทเรียนมีลักษณะเหมือนเกม มีความเข้าใจ สร้างสรรค์และสามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้เนื้อหาในแต่ละบทเรียนได้อย่างไม่น่าเบื่อ มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียง สีสันเพื่อดึงดูดความสนใจทำให้นักเรียน เกิดความอยากเรียนรู้และสนุกไปกับบทเรียน (สุระ บรรจงจิตร, 2551) นอกจากนี้การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนเพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยหลักการของวิทยาศาสตร์การรู้คิด ในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของการทำงานของสมอง ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัว และกระตือรือร้นด้านความรู้คิด (Cognitively Active) มากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ ทำให้ได้การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพสูง และยังเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงาน ประกอบไปด้วย 4 ขั้น ดังนี้ 1) ขั้นสนใจและแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เป็นการเตรียมความพร้อมนักเรียนโดยการสร้างแรงจูงใจในการเรียนด้วยกิจกรรมที่น่าสนใจ ท้าทายความรู้ความสามารถและกระตุ้นความคิด เพื่อให้นักเรียนสนใจและมีส่วนร่วมในการเรียน หลังจากนั้นครูผู้สอนจัดกิจกรรมให้นักเรียนได้รับความรู้ข้อมูล แนวคิด ทฤษฎี หลักการหรือข้อสรุปต่างๆ เพื่อเป็นต้นทุนในการสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ 2) ขั้นสร้างประสบการณ์ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนได้ คิววิเคราะห์ สังเคราะห์สร้างมวลประสบการณ์ ข้อมูล หรือความเห็น และลงมือปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ด้วยตนเองอย่างอิสระในการค้นหาคำตอบ เพื่อเป็นการฝึกทักษะกระบวนการแก้ปัญหา และเป็นการเปิดโอกาสให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียน และ นักเรียนกับครูผู้สอน เป็นกระบวนการสร้างบรรยากาศในการเรียนที่ผ่อนคลาย และทำให้นักเรียนกล้าคิดกล้าแสดงความคิดเห็นอย่างถูกต้องเหมาะสม ซึ่งครูผู้สอนจะเป็นผู้คอยให้คำแนะนำและให้ความช่วยเหลือ 3) ขั้นสรุปและสะท้อนความรู้ เป็นขั้นตอนที่นักเรียนร่วมกันสรุปความคิดรวบยอดที่ได้จากการศึกษา โดยนำเสนอผลที่ได้จากการลงมือทำในรูปแบบต่างๆ ได้แลกเปลี่ยนความคิด กับเพื่อนร่วมชั้นเรียนและครูผู้สอนสรุปความคิดรวบยอดในเรื่องดังกล่าวเพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง และ 4) ขั้น

ประยุกต์ใช้ความรู้ เป็นขั้นตอนที่ครูจัดกิจกรรมส่งเสริมการนำความรู้ที่ได้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่เพื่อขยายความรู้ให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้นและสามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเรียนรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่าคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นนั้น ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านคุณภาพสื่อ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ทั้งในด้านเนื้อหา ภาษา และกิจกรรมต่างๆ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งนักเรียนแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน คือ เก่ง ปานกลาง และอ่อน เนื่องจากการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนสามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง นักเรียนสามารถศึกษา ค้นคว้า ทบทวนและลงมือปฏิบัติตามได้จริง ผู้เรียนจึงมีอิสระในการเรียนและการใช้งานได้มากขึ้น บทเรียนมีสีสันและรูปแบบที่น่าสนใจ เหมาะสมกับวัยของผู้เรียน บทเรียนมีลักษณะเหมือนเกม มีความ เร้าใจ สร้างสรรค์และสามารถดึงดูดความสนใจในการเรียนรู้ เนื้อหาในแต่ละบทเรียนได้อย่างไม่น่าเบื่อ และรวบรวมเนื้อหาในบทเรียนไว้ครบถ้วน มีภาพประกอบ ภาพเคลื่อนไหว เสียง สีสันเพื่อดึงดูดความสนใจทำให้นักเรียน (ทิตินา แคมมณี, 2545) เกิดความอยากเรียนรู้ และสนุกไปกับบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวรเชษฐ์ บุญยง (2554) ได้ศึกษาการพัฒนาความเข้าใจ เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดกิจกรรมเทคนิคการสอนเชิงรุกที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ATLAS) พบว่า 1) นักเรียนที่เรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมเทคนิคการสอนเชิงรุกที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ATLAS) มีความเข้าใจใน เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในระบบสุริยะ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรายชั้น อยู่ในระดับสูง (high gain) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.85

นอกจากนี้ การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการเรียนที่เน้นความมีส่วนร่วมและบทบาทในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ผู้เรียนมีบทบาทหลักในการที่จะเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยหลักการของวิทยาศาสตร์การรู้คิดในการสร้างกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับธรรมชาติของการทำงานของสมองที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นด้านความรู้คิด (Cognitively Active) มากกว่าการฟังผู้สอนในห้องเรียนและการท่องจำ ทำให้ได้การเรียนรู้ที่มีประสิทธิผลสูง และยังเป็นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียน เมื่อนำมารวมกับการเรียนรู้แบบโครงงานทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเอง และทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องนอกห้องเรียน ผู้สอนใช้คำถามเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่น ทำไมผู้เรียนจึงสนใจอยากเรียนเรื่องนี้ (แนวคิด/แรงดลใจ) ผู้เรียนสนใจเกี่ยวกับอะไรบ้าง (กำหนดเนื้อหา) ผู้เรียนอยากเรียนรู้เรื่องนี้เพื่ออะไร (กำหนดจุดประสงค์) ผู้เรียนจะอย่างไรจึงจะเรียนรู้ได้ในเรื่องนี้ (กำหนดวิธีศึกษา/กิจกรรม) ผู้เรียนจะใช้เครื่องมืออะไรบ้างในการศึกษาครั้งนี้ (กำหนดสื่ออุปกรณ์) ผู้เรียนจะไปศึกษาที่ใดบ้าง (กำหนดแหล่งความรู้ แหล่งข้อมูล) ผลที่ผู้เรียนคาดว่าจะได้รับคืออะไรบ้าง (สรุปความรู้/สมมติฐาน) ผู้เรียนจะอย่างไรจึงจะรู้ว่าผลงานของผู้เรียนดีหรือไม่ดีอย่างไรจะให้ใครเป็นผู้ประเมิน (กำหนดการวัดและประเมินผล) ผู้เรียนจะเผยแพร่ผลงานให้ผู้อื่นรู้ได้อย่างไร (นำเสนอผลงาน และรายงาน)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานจะช่วยให้ให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น

3. ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 หลังได้รับการเรียนรู้ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ มีความพึงพอใจโดยเฉลี่ย อยู่ในระดับพึงพอใจมาก ผลการศึกษาดังกล่าวอาจจะมีสาเหตุมาจากการจัดการเรียนรู้ที่เน้นให้นักเรียนได้ ทำงานร่วมกันและมีกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และรู้สึกสนุกกับการเรียนและการทำงาน ทำให้นักเรียนมีความ เข้าใจเนื้อหามากขึ้น เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดและ มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นโดยให้เหตุผลซึ่งกันและกัน ส่งผลให้นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีการชื่นชมในผลงานและการตอบคำถามซึ่งทำให้นักเรียนมีกำลังใจในการเรียนเพื่อให้ได้คะแนน มากๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวรรณโณ ยอดเทพ (2562) ที่ทำการวิจัยเรื่องผลการเปรียบเทียบเจตคติต่อ การเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ก่อนและหลังการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้ แบบ 5 Es นักเรียนมีเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์สูงกว่าก่อนการเรียนวิทยาศาสตร์ด้วยการสอนแบบการ สืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 โดยมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.12 อยู่ในระดับ มาก

จากการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุด กิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพสูง แสดงว่า ผลการเรียนรู้ด้วย ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นสามารถใช งานได้ดีและมีประสิทธิภาพกับเนื้อหาบทเรียนที่เป็นทฤษฎีหรือบทเรียนที่มีลักษณะเป็นความรู้ความจำ ซึ่งสรุป ได้ว่าการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ สามารถ นำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ Inquiry Cycles (5E's) ในการสร้างชุดกิจกรรมการ เรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยมีขั้นตอนการสร้างดังนี้ 1) การสร้างความ สนใจ (Engagement) 2) การสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) การขยายความรู้ (Elaboration) 5) การประเมินผล (Evaluation)

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 มีขั้นตอนการดำเนินการจัดการเรียนรู้ ดังต่อไปนี้ 1) ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน คือการเริ่มต้นด้วย การตั้งคำถามหรือกำหนดประเด็นที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาขึ้นมาถามนักเรียนเพื่อเตรียมความพร้อมและตรวจดูพื้น ฐานความรู้เดิมของผู้เรียน 2) ขั้นสอน ครูใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 4 เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โดยให้นักเรียนได้มีการใช้ชุดกิจกรรมการ

เรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ในการเรียนรู้ และคลิปวิดีโอควบคู่ไปกับการอธิบายของครู ทำให้นักเรียนตื่นตาตื่นใจ มีความสนใจ มีสมาธิจดจ่ออยู่กับบทเรียน นอกจากนี้ยังมีเมนูให้นักเรียนสามารถเข้าไปค้นคว้าข้อมูลทำให้นักเรียนรู้สึกมีส่วนร่วมไปกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างเข้มข้น 3) ขั้นสรุปบทเรียน ครูและนักเรียนร่วมกันอภิปราย และสรุปสาระสำคัญในเรื่องที่เรียน สรุปดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

จากผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่อง ระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ผลการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ จำนวน 3 แผน ได้แก่ ใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ E1/E2 คือ 84.33/82.33 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนดไว้ ผลการเปรียบเทียบคะแนนการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ มีความพึงพอใจโดยเฉลี่ย อยู่ในระดับพึงพอใจมาก

ซึ่งแสดงให้เห็นว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้อีกด้วย

ดังนั้น การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถนำมาใช้ในการพัฒนาคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พัฒนาระบบการคิดวิเคราะห์อย่างมีวิจารณญาณและกระตุ้นให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งสรุปได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก เรื่องระบบสุริยะ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างดี ในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทำให้นักเรียนสนุกสนานไปกับการทำกิจกรรมจนลืมเวลาที่ครูให้ในการทำกิจกรรม ดังนั้น ครูควรเน้นย้ำเรื่องเวลากับนักเรียน และควรศึกษาขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมให้เหมาะสมกับเนื้อหาสาระการเรียนรู้ และนำไปใช้สำหรับการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนอย่างต่อเนื่อง

1.2 การดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามแผนการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับการเรียนรู้แบบโครงงานในช่วงแผนที่ 2 และแผนที่ 3 พบว่า นักเรียนแต่ละคนอาจประสบปัญหาในการเรียงลำดับกระบวนการออกแบบและวิธีคิดในการแก้ปัญหาในแต่ละสถานการณ์ได้ไม่ถูกต้องครูควรแสดงตัวอย่างการเรียงลำดับความคิดและเรียบเรียงสถานการณ์ว่าควรทำอะไรก่อนหลังให้นักเรียนได้เรียนรู้ และทำความเข้าใจเพิ่มเติมอย่างละเอียด เพื่อให้นักเรียนสามารถแก้ไขปัญหาได้ด้วยตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การหาค่าคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยควรนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ได้อยู่ในโรงเรียนเดียวกันกับนักเรียนกลุ่มทดลอง เพื่อลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มทดลองนำข้อสอบไปบอกกับนักเรียนกลุ่มทดลอง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการวิจัยด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเรื่อง กิจกรรมการเรียนรู้ส่งเสริมการสืบค้นข้อมูลด้วยตนเอง พบว่ามีค่าความพึงพอใจน้อยที่สุด ดังนั้นควรมีการศึกษาถึงสาเหตุว่าเป็นเพราะอะไร

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยในการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง ระบบสุริยะ ในแบบออนไลน์ด้วย หรือทำอย่างไรให้การเรียนการสอนออนไลน์ร่วมกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกภายในห้องเรียนมีประสิทธิภาพเหมาะสมกับการเรียนการสอน หรือตอบโจทย์ต่อเนื้อหาที่เป็นการปฏิบัติได้มากกว่านี้

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2550). **ประมวลสาระชุดวิชาการจัดการงานเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา (หน่วยที่ 1 แนวคิดการจัดการงานเทคโนโลยีและสื่อสารการศึกษา)**. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทิตินา แคมมณี. (2545). **ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรเชษฐ์ บุญยัง. (2554). **การพัฒนาความเข้าใจ เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างวัตถุในระบบสุริยะของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดกิจกรรมเทคนิคการสอนเชิงรุกที่ส่งเสริมศักยภาพการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ATLAS)**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- ศิริพันธุ์ ศิริพันธุ์. (2554). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : วิธีการสอนแบบใช้ปัญหาเป็นหลัก**. วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์. 3(1). 104-112.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2546). **งานและพลังงาน**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ครุสภาลาดพร้าว.
- สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2544). **ชีวสารสนเทศศาสตร์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2552). **การจัดกระบวนการเรียนรู้: เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. กรุงเทพมหานคร: อักษรเจริญทัศน์.
- สุระ บรรจงจิตร. (2551). **Active learning** ดาบสองคม. วารสารโรงเรียนนายเรือ. 8(1). 37-38.
- สุวธิดา ล้วนสา. (2558). **การพัฒนาชุดกิจกรรมเรียนรู้ โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้เพื่อส่งเสริมความสามารถในการคิดวิเคราะห์และจิตวิทยาศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุวรรณโณ ยอดเทพ. (2562). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และเจตคติต่อการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการสอนแบบการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5 Es**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและ
ทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา*

DEVELOPMENT OF ACTIVITY PACKAGE USING GRAPHIC ORGANIZERS TO
PROMOTE ENGLISH READING SKILLS AND CREATIVE THINKING SKILLS FOR
MATHAYOMSUKSA 6 STUDENTS AT SARAWITTAYA SCHOOL

¹นิรชา สุวรรณมณี Niracha Suwanmanee, ²อุดมลักษณ์ กุลศรีโรจน์ Udomluk Koolsriroj,

³สิทธิกร สุมาลี Sithikorn Sumalee

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ Kasetsart University, Thailand

Corresponding Author E-mail: niracha.suwa@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา 2) เพื่อศึกษาผลการนำชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสารวิทยา จำนวน 33 คน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ ชุดกิจกรรม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า 1) ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา ประกอบด้วย 4 ชุดกิจกรรม ได้แก่ Outer Space, The Power of Writing, The Amazing Man และ Preserving Heritage จำนวน 16 คาบ ชุดกิจกรรมประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ใบกิจกรรม แบบประเมิน และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน 2) ผลการศึกษาการนำชุดกิจกรรมไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยทักษะการอ่านภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าดัชนีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการด้านทักษะความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นหลังการฝึกทักษะอยู่ในระดับสูง และนักเรียนมีความคิดเห็นต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก

คำสำคัญ: ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ, ทักษะความคิดสร้างสรรค์, ผังกราฟิก, ชุดกิจกรรม

Abstract

The purposes of this study were 1) to develop activity package using graphic organizers to promote English reading skills and creative thinking skills for mathayomsuksa 6 students at Sarawittaya school. 2) to study the effect of activity package using graphic organizers to promote English reading skills and creative thinking skills for mathayomsuksa 6 students at Sarawittaya school. This research was a mixed methods research. The sample was mathayomsuksa 6 students in the first semester of 2021 academic year at Sarawittaya school, Bangkok. A class with 33 students was selected by purposive sampling. The research tools consisted of activity packages, pre-test and post-test, and the questionnaires measuring the students' opinion. The data were analyzed using the content analysis, mean, percentage and standard deviation. The results showed 1) the developed activity package using graphic organizers to promote English reading skills and creative thinking skills consisted of 4 units as follow: Outer Space, The Power of Writing, The Amazing Man and Preserving Heritage. The activity packages took 16 hours and consisted of activity package manual, lesson plans, learning media, exercises, assessments, pretest and posttest. 2) students developed higher level of English reading skills after studying at the .05 level of significance. Students developed higher level of creative thinking skills after using activity package. It showed that students have the opinions on the activity package at the high suitable level.

Keywords: Reading Skills, Creative Thinking Skills, Graphic Organizers, Activity Package

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็วและก้าวไกลในทุกๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคมและวัฒนธรรม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี รวมไปถึงด้านการศึกษา ทว่าโลกมีการตื่นตัวในการพัฒนาผู้เรียนให้ก้าวทันความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลา เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นผู้ที่มีสมรรถนะและมีความสามารถทัดเทียมกันในทุกๆ ด้าน อีกทั้งเพียบพร้อมไปด้วยทักษะการคิดและทักษะชีวิตในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งสอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 ที่ต้องการให้ผู้เรียนมีทักษะสำคัญที่จำเป็นในการใช้ชีวิต แม้หลายทักษะจะเป็นทักษะเดิม แต่ต้องเพิ่มความเข้มข้นและความสามารถในการนำไปใช้ในสถานการณ์ที่ซับซ้อน อีกส่วนหนึ่งเป็นทักษะใหม่ที่ต้องบ่มเพาะและพัฒนาให้เกิดแก่ผู้เรียน อาทิ ความรอบรู้ด้านการเงิน การเป็นผู้ประกอบการความรู้ด้านพลเมือง ทักษะการสร้างสรรค์และการผลิตนวัตกรรม การคิดเชิงวิพากษ์ การร่วมมือรวมพลัง ความเป็นผู้นำ และความสามารถในการปรับตัว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) ทักษะภาษานับเป็นพื้นฐานหนึ่งที่สำคัญที่จะสามารถพัฒนาและดึงศักยภาพของผู้เรียนออกมาอย่างประจักษ์ผ่านทักษะต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศยังคงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและจำเป็นที่ผู้เรียนจะต้องพัฒนาความรู้ทักษะ ความสามารถด้านภาษาอังกฤษ เพื่อก้าวสู่สังคมในระดับสากล ซึ่งทักษะที่สำคัญที่ผู้เรียนจะต้องได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นั่นคือ ทักษะการอ่าน เพราะกระบวนการอ่านเป็นทักษะสากลสำหรับทุกภาษานับตั้งแต่มีการสร้างความหมายจากข้อความที่เป็นลาย

ลักษณะอักษรเกิดขึ้นซึ่งการอ่านภาษาต่างประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ คือหนึ่งในกิจกรรมที่ทำหายที่สุดสำหรับนักเรียนหลายๆ คน แน่นนอนว่าทักษะที่สำคัญนี้ช่วยให้นักเรียนประสบความสำเร็จในกระบวนการเรียนรู้ทั้งในโรงเรียนและในชีวิตของพวกเขา (Dechant, 1991; Goodman, 1982)

จากความสำคัญของทักษะการอ่านภาษาอังกฤษข้างต้น การศึกษาในปัจจุบันกลับพบว่า ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษของผู้เรียนในประเทศไทย ยังคงอยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงและพัฒนาเป็นอย่างมาก จากรายงานการจัดอันดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษโดย Education First (EF) ระบุว่า ในปี 2562 ประเทศไทยมีผลทักษะการใช้ภาษาอังกฤษที่ 47.61 คะแนน ซึ่งต่ำกว่าปีที่ผ่านมา 0.93 และอยู่ในอันดับที่ 74 จากทั้งหมด 100 ประเทศ ที่ไม่ได้ใช้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาหลักหรือภาษาราชการ สรุปผลได้ว่า ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มที่มีความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในระดับต่ำมาก (English Proficiency Index, 2019) ซึ่งผลการจัดอันดับความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษนี้ ส่งผลสะท้อนให้เห็นว่า ปัญหาของการใช้ภาษาอังกฤษยังคงน่าเป็นห่วงและควรแก้ไขเร่งด่วน และสำหรับ PISA ประเทศไทย มีการประเมินผลปี 2018 จำนวน 290 โรงเรียน โดยผลการประเมินด้านการอ่านของนักเรียน มีคะแนนลดลงจากผลการประเมินรอบที่ผ่านมา และมีคะแนนน้อยกว่า PISA 2015 ถึง 16 คะแนน การที่คะแนนมีแนวโน้มลดลง เพราะนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านไม่ถึงระดับ 2 มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 10% (ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2560) ความคิดสร้างสรรค์ เป็นความสามารถทางสมองในการคิดหลายทิศทาง ซึ่งมีองค์ประกอบ คือ ความสามารถในการริเริ่ม (Originality) ความคล่อง (Fluency) ความคิดละเอียดลออ (Elaboration) และความยืดหยุ่น (Flexibility) รวมไปถึงความสามารถในการแต่งเติมและให้สิ่งใหม่ (Guilford, 1965) จากการเรียนรู้จากกระบวนการแก้ปัญหา คิดวิเคราะห์และการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์จะเป็นทักษะที่ทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์และนำไปสู่การพัฒนาต่อยอดความคิดไปเป็นนวัตกรรมที่ทำหายได้ อีกทั้งความคิดสร้างสรรค์ เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีขอบเขตจำกัด แต่บุคคลสามารถมีความคิดสร้างสรรค์หลากหลายแบบ และผลของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นนั้นมีได้มากมายไม่มีข้อจำกัด (Torrance, 1971) และการที่ผู้เรียนจะสามารถพัฒนาความคิดไปสู่การสร้างสรรค์ได้นั้น กระบวนการหนึ่งที่สำคัญในการพัฒนาความคิดของผู้เรียนให้ไปในทิศทางที่เหมาะสมและสร้างสรรค์ ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือของความคิด เพื่อแสดงความคิดความเข้าใจออกมาอย่างชัดเจนและกระชับว่ากำลังคิดอะไรจากการอ่านเนื้อหาเหล่านั้น เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนมีการสะสมความรู้ได้ดี และเรียนรู้อย่างมีความหมาย สามารถประยุกต์ผังกราฟิกให้อยู่ในรูปแบบต่างๆ เพื่อนำเสนอข้อมูลที่ได้อากการคิด (Bayer, 1997; Clark, 1990) จากเหตุผลดังกล่าวไว้ข้างต้น มีความสอดคล้องกับหลักการของ OECD ในเรื่อง Well-being Research ซึ่งเป็นเป้าหมายที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน จึงได้ออกมาเป็นรูปแบบสมรรถนะ จำนวน 5 สมรรถนะ ได้แก่ การจัดการตนเอง การสื่อสาร การรวมพลังทำงานเป็นทีม การคิดขั้นสูง การเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (รัตนา แสงบัวเผื่อน, 2563) ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะความคิดสร้างสรรค์ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาการอ่านและคิดอย่างเป็นระบบด้วยผังกราฟิกและผ่านกระบวนการคิดสร้างสรรค์ จะเพิ่มพูนและพัฒนาขีดความสามารถผู้เรียน เพื่อเป็นทักษะสำคัญในอนาคต สามารถพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้ได้ประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา
2. เพื่อศึกษาผลการนำชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยผสมผสาน (Mixed Methods Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ขั้นการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์

1. ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์

2. ดำเนินการสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา จำนวน 4 ชุดกิจกรรม ได้แก่ ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 1 Outer Space ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 2 The Power of Writing ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 3 The Amazing Man ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้หน่วยที่ 4 Preserving Heritage จำนวน 16 คาบ โดยแต่ละชุดกิจกรรมประกอบด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ใบกิจกรรม แบบประเมินและแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

3. สร้างแบบประเมินชุดกิจกรรม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์

4. ให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการวัดและประเมินผล 3 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบประเมินชุดกิจกรรม และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

5. ให้ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาอังกฤษ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของชุดกิจกรรม แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ เพื่อปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ แล้วจึงนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

ขั้นตอนที่ 2 ขั้นการนำไปใช้และประเมินผล

1. ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบก่อนเรียน และนำชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ ที่ปรับปรุงแก้ไขจากคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ ผู้ทรงคุณวุฒิ และที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง นักเรียนระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสารวิทยา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

2. หลังการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยจะมีการทดสอบหลังเรียนกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสารวิทยา

3. เมื่อนักเรียนเรียนจบรายวิชา Successful Reading & Writing เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยทำการสอบถามความคิดเห็นนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์

4. ประเมินผลแบบทดสอบโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหา

5. วิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้การอ่านโดยใช้ชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 โรงเรียนสารวิทยา

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาโดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง คือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6/1 ที่เรียนในรายวิชา Successful Reading & Writing (๑33205) ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนสารวิทยา จำนวน 33 คน

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน รวมทั้งสิ้น 16 คาบเรียน ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา 4 ชุดกิจกรรม จำนวน 16 คาบ แบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา จำนวน 4 ชุดกิจกรรม ได้แก่ ชุดกิจกรรมการจัดการรู้หน่วยที่ 1 Outer Space ชุดกิจกรรมการจัดการรู้หน่วยที่ 2 The Power of Writing ชุดกิจกรรมการจัดการรู้หน่วยที่ 3 The Amazing Man ชุดกิจกรรมการจัดการรู้หน่วยที่ 4 Preserving Heritage จำนวน 16 คาบ ซึ่งชุดกิจกรรมประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ใบกิจกรรม แบบประเมิน และแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน

2. ผลการศึกษานำชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2.1 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียนและคำนวณค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรม มีผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษก่อนเรียนและหลังเรียน และค่านวนค่าดัชนีประสิทธิผลของชุดกิจกรรม

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	t	df	p
ก่อนเรียน	33	14.27	4.75	-13.88*	32	.001
หลังเรียน	33	22.51	3.65			

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนที่ได้รับการจัดกิจกรรมมีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีค่าดัชนีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการพัฒนาการทักษะความคิดสร้างสรรค์ด้วยชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการพัฒนาการทักษะความคิดสร้างสรรค์ด้วยชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{x}$	S.D.	ร้อยละของคะแนนพัฒนาการ	ระดับพัฒนาการ
ก่อนการฝึกทักษะ	33	14.27	4.76	47.58	ระดับกลาง
หลังการฝึกทักษะ	33	22.52	3.66	75.05	ระดับสูง

จากตารางที่ 2 นักเรียนมีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้นหลังการฝึกทักษะอยู่ในระดับสูง โดยมีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้ชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนมีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้นหลังการฝึกทักษะเท่ากับ 22.52 คิดเป็นร้อยละ 75.05 สรุปได้ว่านักเรียนมีคะแนนพัฒนาการเพิ่มขึ้นหลังการฝึกทักษะอยู่ในระดับสูง

2.3 ผลของความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์โดยมีค่าเฉลี่ยรวม คือ 4.45 อยู่ในระดับเหมาะสมมาก เมื่อพิจารณาการประเมินรายด้าน พบว่า ด้านเนื้อหา และด้านการส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยรวมมากที่สุด ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ และด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยรวมน้อยที่สุด ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์

รายการประเมิน	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านเนื้อหา	4.48	0.58	เหมาะสมมาก
2. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้	4.36	0.67	เหมาะสมมาก
3. ด้านการส่งเสริมทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ	4.45	0.63	เหมาะสมมาก
4. ด้านการส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์	4.48	0.57	เหมาะสมมาก
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.46	0.72	เหมาะสมมาก
รวมเฉลี่ย	4.45	0.63	เหมาะสมมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ การใช้ผังกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ สิ่งที่สำคัญคือ นักเรียนจะต้องเข้าใจและจับใจความสำคัญเรื่องที่อ่านได้ ซึ่งการนำผังกราฟิกมาใช้ในการพัฒนาการอ่าน ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบและสามารถเข้าใจเนื้อหาที่อ่านผ่านการแสดงความคิดด้วยผังกราฟิกได้อย่างมีเหตุผล และมีการจัดระบบความคิดของตนเองได้ดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีโครงสร้างความรู้ (schemata) ของ Anderson and Pearson (1984) ตามทฤษฎีโครงสร้างความรู้ ประกอบด้วยโครงสร้างความรู้ ภูมิความรู้เดิม และจุดเชื่อมโยงที่เข้ามาใหม่เพื่อเพิ่มการเรียนรู้และการเก็บรักษาข้อมูล ซึ่งแนวคิดนี้จะช่วยอธิบายเกี่ยวกับการใช้ภาพที่มีโครงสร้างหรือโครงร่างเป็นกลยุทธ์ ซึ่งใช้เพื่อปรับปรุงการจัดระเบียบความคิดของผู้เรียนและสอดคล้องกับแนวคิดของทิสนา แคมมณี (2550) และประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (2551) ที่กล่าวว่า ผังกราฟิกเป็นแผนผังทางความคิดหรือข้อมูลสำคัญที่มีการเชื่อมโยงกันในรูปแบบต่างๆ ทำให้เห็นโครงสร้างของความรู้หรือเนื้อหาเป็นรูปแบบของการสื่อสาร เพื่อให้นำเสนอข้อมูลที่ได้จากการรวบรวมอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจง่าย กระชับ กระตัดรัด เพื่อช่วยให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหาสาระนั้นได้ง่ายขึ้นและรวดเร็วขึ้น

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์เนื้อหาบทความให้มีความเหมาะสมกับการเลือกใช้ผังกราฟิกเพื่อหลากหลายตามวัตถุประสงค์ที่ใช้ โดยคัดเลือกที่เหมาะสมกับนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และการคิดวิเคราะห์เพื่อต่อยอดสู่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยมุ่งเน้นพัฒนาความสามารถในการอ่านให้นักเรียนฝึกฝนทักษะการอ่านขั้นสูงในการตระหนักถึงจุดมุ่งหมายถูกต้องของสิ่งที่อ่าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ W. H. Miller (1977) Harris and Hodges (1981) และ R.W. Paul (1993) ที่อธิบายการอ่านอย่างมีวิจารณญาณว่าเป็นกระบวนการในการอ่านขั้นสูง ผู้อ่านต้องประเมินค่าสิ่งที่อ่าน ตั้งคำถาม วิเคราะห์เหตุผลเข้ากับประสบการณ์หรือปัญหาของตนเองโดยใช้กระบวนการที่มีการวิเคราะห์ การสังเคราะห์และการประเมินที่สอดคล้องสัมพันธ์กัน ซึ่งการใช้ผังกราฟิกนั้นมีรูปแบบที่แตกต่างกัน โดยคำนึงถึงเหมาะสมกับการสร้างข้อมูลเฉพาะแบบและใช้อย่างหลากหลาย ทำให้สะท้อนผลได้ว่า ผังกราฟิกเป็นเครื่องมือการจัดการเรียนรู้ที่ดียิ่งสำหรับการฝึกฝนทักษะการคิด ผู้เรียนได้แสดงความคิดได้อย่างเป็นระบบ สะสมความรู้ได้ดีและเกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายที่ได้จากการคิดอย่างหลากหลาย อีกทั้งส่วนสำคัญคือผังกราฟิกที่สามารถพัฒนาการอ่านอย่างมีวัตถุประสงค์และนักเรียนได้มีส่วนร่วมเพื่ออ่านข้อมูลเฉพาะเจาะจงอย่างมีเป้าหมาย เชื่อมโยงข้อมูลต่อยอดสู่กระบวนการคิดสร้างสรรค์ได้

อย่างสัมพันธ์กัน สอดคล้องกับความคิดของ C. Shanahan (2020) ที่ให้ความเห็นว่า นักเรียนจะสามารถทำงานด้วยผังกราฟิกได้อย่างอิสระ การให้นักเรียนจัดทำกราฟิกกับคู่หรือกลุ่มเล็กๆ มีประโยชน์อย่างยิ่งในการสร้างโอกาสในการอภิปรายข้อมูล ซึ่งจะช่วยให้พวกเขาชี้แจงและเสริมสร้างแนวคิดได้มากขึ้น ทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นทักษะสำคัญ นักเรียนต้องฝึกฝนและพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษด้วยกิจกรรมการจัดการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ในการคิดหลายทิศทางในรูปแบบการคิดแบบอเนกนัยของ J. P. Guilford (1956) คือ ความคิดคล่องแคล่ว ความยืดหยุ่นในการคิด คิดละเอียดลออ และคิดริเริ่ม ซึ่งผลการใช้ชุดกิจกรรมพบว่า นักเรียนสามารถทำกิจกรรมได้อย่างถูกต้องและสร้างสรรค์จากการพัฒนาต่อยอดจากการอ่านภาษาอังกฤษได้ ซึ่ง J. P. Guilford (1965) และ E. P. Torrance (1971) ได้กล่าวไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่มีขอบเขตจำกัด แต่บุคคลสามารถมีความคิดสร้างสรรค์หลากหลายแบบผสมผสานกันหลายแง่มุมและผลของความคิดสร้างสรรค์ที่เกิดขึ้นมีได้มากมายไม่มีข้อจำกัด และสอดคล้องกันกับ Csikszentmihályi (1992) และ Cremin et al. (2009) ที่กล่าวว่า การสอนภาษาอังกฤษเพื่อความคิดสร้างสรรค์มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทัศนคติในการตั้งคำถามและไตร่ตรองข้อความที่อ่าน และมีส่วนร่วมในจินตนาการเพื่อปลูกความเป็นไปได้ของสิ่งใหม่ และประเมินสิ่งเหล่านี้อย่างมีวิจารณญาณ อีกทั้งยังเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้หนังสือของเด็กในเชิงบวก

2. ผลการศึกษากำหนดชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน พบว่า จากการศึกษาและนำรูปแบบการคิดแบบอเนกนัย (Divergent Thinking) ของ Guilford ในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์นักเรียน พบว่าการฝึกฝนทักษะการคิดริเริ่มและความคิดคล่องแคล่ว นักเรียนสามารถพัฒนาได้ดี สามารถคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ไม่ซ้ำเดิมอย่างหลากหลายและคล่องแคล่ว ตัดแปลงจากความคิดประสบการณ์เดิมของตนเองออกมาได้ดีและสร้างสรรค์ ในส่วนของความคิดยืดหยุ่นและความคิดละเอียดลออ อาจเป็นการฝึกฝนทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่ทำได้ยากกว่า เนื่องจากการที่นักเรียนมีระยะเวลาที่จำกัดในการคิดและสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้เกิดข้อจำกัดขึ้นระหว่างฝึกฝนทักษะ โดยต้องมองเห็นสิ่งต่างๆ ในแง่มุมใหม่ และต้องมีการวางแผนหาคำตอบหรือแก้ปัญหาได้อย่างละเอียดเป็นขั้นเป็นตอน หากนักเรียนได้รับการฝึกฝนและพัฒนาอย่างต่อเนื่องจะสามารถพัฒนานักเรียนให้เกิดทักษะความคิดสร้างสรรค์ได้ดี และเกิดเป็นสมรรถนะติดตัวนักเรียนเพื่อไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

นอกจากนี้ บรรยายภาคในชั้นเรียนมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการทำกิจกรรมการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งในการทดลองวิจัยในครั้งนี้ อยู่ในช่วงของสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ทำให้ต้องปรับรูปแบบการดำเนินการจัดการเรียนการสอนเป็นรูปแบบออนไลน์ ดังนั้น ในการทำกิจกรรมในรูปแบบออนไลน์ นักเรียนอาจจะเกิดปัญหาขึ้น เช่น การสื่อสารกับสมาชิกในกลุ่มผ่านช่องทางออนไลน์อาจยากขึ้น ครูผู้สอนต้องจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนได้มีช่วงเวลาในการพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลความคิดเห็นร่วมกัน หรือในกรณีที่นักเรียนไม่สามารถตอบคำถามได้ ต้องใช้กระบวนการคิดขั้นสูงในการไตร่ตรองและประเมินค่าจึงจะสามารถตอบได้จึงใช้ระยะเวลาและไม่มีความมั่นใจในคำตอบ ดังนั้น การสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนให้มีความยืดหยุ่น สร้างปฏิสัมพันธ์ที่กระชับระหว่างครูกับนักเรียน สนับสนุนให้นักเรียนเชื่อมั่นในตนเอง คอยกระตุ้นความคิดด้วยคำถามเพื่อต่อยอดนักเรียนให้มีความคิดสร้างสรรค์ ชี้แนะให้นักเรียนมีความมั่นใจ และมีอิสระทางการคิด สร้างความไว้วางใจ จะทำให้นักเรียนทำงานร่วมกันเป็นทีมและสนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งทำให้ผลความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมพบว่ามีเหมาะสมมากที่สุด และ

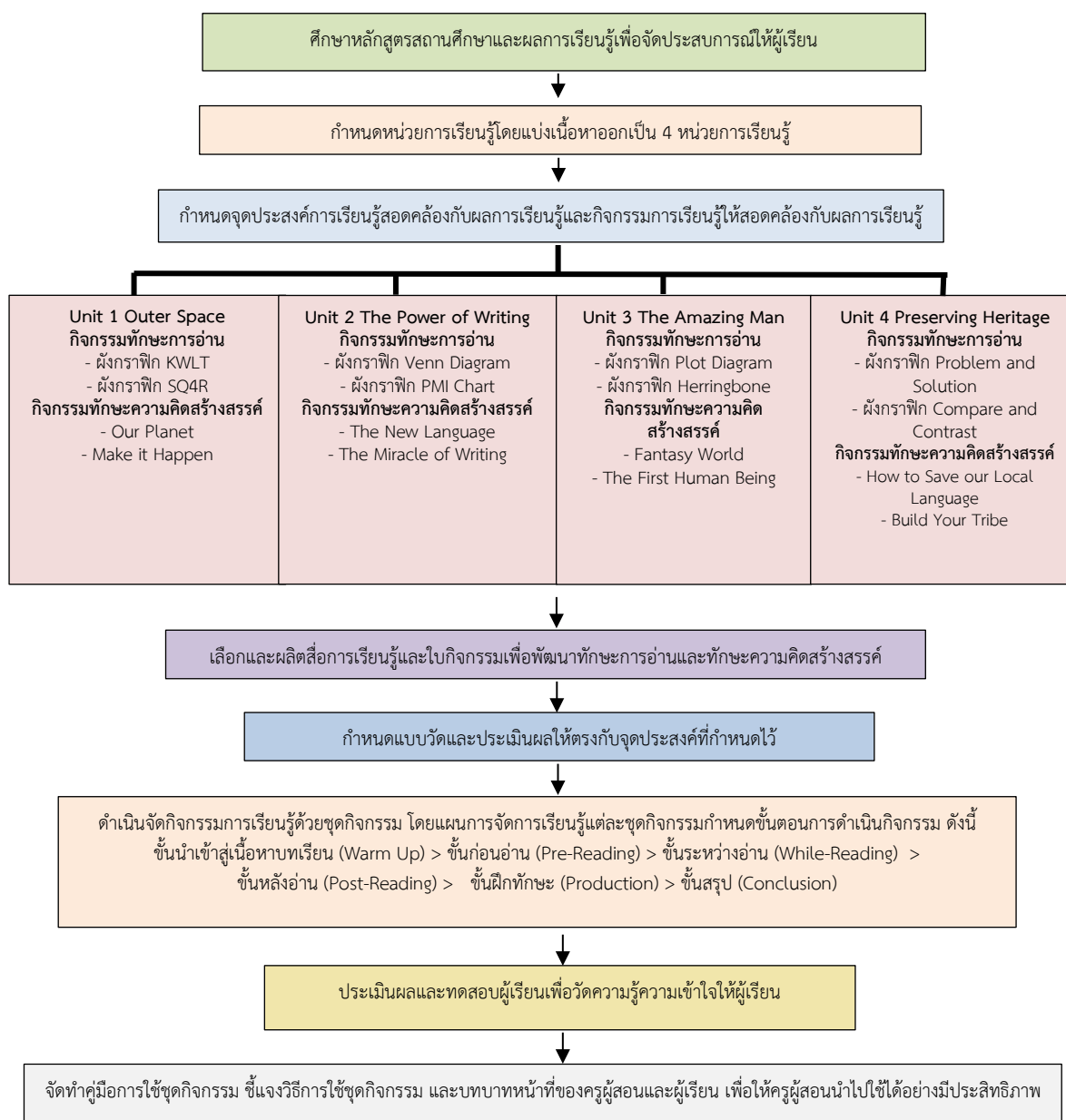
สอดคล้องกับ Cremin et al. (2009) ที่กล่าวว่า ครูที่สร้างสรรค์ คือ ผู้ที่ให้ความสำคัญกับความคิดสร้างสรรค์ในตัวของผู้เรียน ในกระบวนการนี้ ครูดังกล่าวจะสนับสนุนให้เด็กเชื่อมั่นในศักยภาพในการคิดสร้างสรรค์ของตนเองและให้ความมั่นใจที่จะลองคิด นอกจากนี้ ครูผู้สอนต้องส่งเสริมคุณลักษณะที่สร้างสรรค์อื่นๆ ในตัวผู้เรียน เช่น การรับความเสี่ยง ความมุ่งมั่น ความยืดหยุ่น การตัดสินใจที่เป็นอิสระ แรงจูงใจที่แท้จริงและความอยากรู้อยากเห็นอันนำมาสู่ความคิดสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับแนวคิดของ วิริยะ ฤชชัยพานิชย์ (2558) ที่กล่าวว่า การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐานจะสร้างทักษะแห่งอนาคต นอกจากเด็กจะได้มีความคิดวิเคราะห์ ยังได้ฝึกฝนทักษะในการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม ทักษะในการเรียนรู้ และที่สำคัญที่สุด คือทักษะในการคิดสร้างสรรค์ การเลือกใช้กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้ในบริบทที่เหมาะสม การจัดการเรียนรู้ในอนาคตนักเรียนและผู้สอนต้องรับมือกับการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเกิดขึ้นในการเรียนรู้ได้ นอกจากครูผู้สอนต้องพัฒนาการเรียนรู้ด้านสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อจัดการเรียนรู้อย่างเหมาะสมกับบริบททางการเรียนรู้และเหมาะสมกับนักเรียน

ด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อโควิด 19 ในปัจจุบัน ทำให้ครูผู้สอนต้องปรับเปลี่ยนกลยุทธ์และศึกษารูปแบบวิธีการจัดการเรียนรู้อย่างหลากหลายทั้งในรูปแบบ online และ on-site พร้อมทั้งฝึกฝนพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ มีสมรรถนะที่จำเป็นในอนาคต ผู้วิจัยพบว่า การกระตุ้นส่งเสริมนักเรียนในการจัดการเรียนรู้รูปแบบออนไลน์นับเป็นสิ่งที่ท้าทายสำหรับผู้สอนในการให้นักเรียนมีส่วนร่วมระหว่างการเรียนรู้ออนไลน์ อุปสรรคในการสื่อสารที่ยากต่อการเรียนรู้ ผู้สอนต้องจัดการชั้นเรียนออนไลน์โดยใช้คำถามกระตุ้นผู้เรียนเพื่อดึงประสบการณ์ความรู้เดิมนักเรียนด้วยคำถามปลายเปิดที่น่าสนใจ นักเรียนจะตอบคำถามและแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างอิสระและอยากแบ่งปันคำตอบ สอดคล้องกับ C. Gillis (2019) ที่พูดถึงการมีส่วนร่วมในชั้นเรียน นักเรียนต้องมองว่าการมีส่วนร่วมเป็นทักษะที่สามารถฝึกฝนและเสริมสร้างให้มีคุณค่า ช่วยให้นักเรียนเปลี่ยนจากการเห็นรูปแบบการมีส่วนร่วมว่าเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติการเรียนรู้ เพื่อให้เข้าใจว่าการมีส่วนร่วมเป็นทักษะในการพัฒนาการเรียนรู้ ดังนั้น ผู้สอนเสริมด้วยสื่อการเรียนรู้ออนไลน์ที่น่าดึงดูดใจเพื่อเชื่อมโยงเข้าสู่บทเรียน และเสริมแรงนักเรียนด้วยการยกย่องชื่นชมให้กำลังใจในการตอบคำถามจะทำให้ นักเรียนไม่ลังเลที่จะพูดคุยกัน ส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้ซึ่งกันและกัน การให้ความคิดเห็นของผู้สอนมีความสำคัญมาก ดิชมและให้กำลังใจ ให้แรงจูงใจพร้อมข้อเสนอแนะ จะเป็นการสร้างบรรยากาศที่ดีให้การเรียนรูปแบบออนไลน์ได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับ Wood and Saratha (2020) ที่กล่าวว่า เมื่อเปลี่ยนแปลงการสอนก็จะเปลี่ยนแปลงครูได้ ครูสามารถออกแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ให้นักเรียนสามารถพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกัน การสร้างองค์ความรู้แบบสหวิทยาการโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสม มีความสามารถในการรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตนเอง มีการแก้ปัญหาและนวัตกรรมในโลกแห่งความเป็นจริงและการสื่อสาร เป็นโอกาสที่ผู้สอนและผู้เรียนได้มีส่วนร่วมร่วมกันอันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงได้ จากเหตุผลข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เป็นแนวทางให้ครูผู้สอนนำไปพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้และส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสารวิทยา สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

ชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิกเพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะความคิดสร้างสรรค์ ผู้วิจัยได้ศึกษาและออกแบบการพัฒนาชุดกิจกรรมสำหรับจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียนเพื่อพัฒนา

ความสามารถทางด้านการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้ผังกราฟิกเพื่อให้เกิดการคิดอย่างเป็นระบบและพัฒนาต่อยอดไปสู่ทักษะความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักแนวคิด Divergent Thinking ของ Guilford โดยศึกษาหลักสูตรสถานศึกษาและผลการเรียนรู้เพื่อจัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน กำหนดหน่วยการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ผู้เรียนเชื่อมโยงไปสู่ทักษะการอ่านและทักษะความคิดสร้างสรรค์ โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 4 หน่วยการเรียนรู้ โดยกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ผังกราฟิกที่หลากหลายที่สอดคล้องกับผลการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านและทักษะความคิดสร้างสรรค์ เลือกและผลิตสื่อการเรียนรู้ ใบกิจกรรม และแบบวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ที่กำหนดไว้เพื่อประเมินและทดสอบเพื่อวัดความรู้ความเข้าใจของผู้เรียน โดยแต่ละชุดกิจกรรมกำหนดขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม 6 ขั้นตอน คือ ขั้นนำเข้าสู่เนื้อหาบทเรียน (Warm Up) เตรียมความพร้อมโดยพูดคุยซักถามความสนใจและตั้งประสบการณ์เดิมของผู้เรียนเพื่อเข้าสู่เนื้อหา ขั้นก่อนอ่าน (Pre-Reading) ศึกษาข้อมูล คำศัพท์ ก่อนเข้าสู่เนื้อหาเพื่อนำไปสู่การเรียนรู้ ขั้นระหว่างอ่าน (While-Reading) นักเรียนมีส่วนร่วมในการอ่านบทความและระดมความคิด ขั้นหลังอ่าน (Post-Reading) นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาทักษะการอ่านด้วยผังกราฟิก ขั้นฝึกทักษะ (Production) นักเรียนร่วมกันทำกิจกรรมพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ด้วยหลักแนวคิด Divergent Thinking ของ Guilford และขั้นสรุป (Conclusion) ครูผู้สอนและผู้เรียนอภิปรายและสรุปความคิดเห็นร่วมกันเพื่อสะท้อนผลจากกิจกรรม รวมทั้งสิ้น 4 ชุดกิจกรรม 16 คาบ ประกอบด้วยคู่มือการใช้ชุดกิจกรรม แผนการจัดการเรียนรู้ สื่อการเรียนรู้ ใบกิจกรรม แบบประเมินและแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน จัดทำคู่มือการใช้ชุดกิจกรรม ชี้แจงวิธีการใช้ชุดกิจกรรม และบทบาทหน้าที่ของครูผู้สอนและผู้เรียน เพื่อให้ครูผู้สอนนำไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อนำไปใช้ในการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนควรคัดเลือกเนื้อหาที่เหมาะสมกับระดับผู้เรียนเพื่อไม่ให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่ายในการเรียนอ่านภาษาอังกฤษ เป็นเรื่องใกล้ตัวนักเรียน หรือให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการเลือกเรื่องหรือบทความที่สนใจ เพื่อที่นักเรียนจะได้ทำความเข้าใจได้ดีและคิดสร้างสรรค์ต่อยอดได้ง่าย เพลิดเพลินสนุกสนานไปกับการคิด และสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาการอ่านภาษาอังกฤษ

1.2 ในการพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับองค์ประกอบของความคิดสร้างสรรค์ ทั้ง 4 ด้านและศึกษาคำชี้แจงในแต่ละกิจกรรม เนื่องจากครูผู้สอนจะต้องทำหน้าที่คอยชี้แนะแนวทาง กำหนดระยะเวลาดำเนินกิจกรรม คอยให้คำปรึกษาและกระตุ้นให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นและคิดสร้างสรรค์เพื่อใช้จินตนาการของนักเรียนได้อย่างเต็มที่

1.3 ควรจัดกิจกรรมโดยจัดกลุ่มผู้เรียนอย่างเหมาะสม ไม่มากจนเกินไป เพื่อที่ครูจะสามารถดูแลนักเรียนอย่างทั่วถึงในการฝึกฝนทักษะและระดมสมอง ครูต้องให้การดูแลชี้แนะอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ นักเรียนเกิดทักษะอย่างเป็นรูปธรรมและเป็นไปตามวัตถุประสงค์

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาค้นคว้าเพื่อการชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่บูรณาการเชื่อมโยงเนื้อหาเกี่ยวกับรายวิชาอื่น

2.2 ควรมีการวิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ ในลักษณะบทเรียนรูปแบบออนไลน์

2.3 ควรมีการวิจัยพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์เพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้กับผู้เรียนในระดับชั้นอื่น ๆ เพื่อเริ่มฝึกฝนทักษะและพัฒนาต่อยอดของผู้เรียน

2.4 ควรพัฒนาชุดกิจกรรมการอ่านโดยใช้ผังกราฟิก เพื่อพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษและทักษะความคิดสร้างสรรค์ในระดับหลักสูตรรายวิชาเพื่อพัฒนารายวิชาการอ่านภาษาอังกฤษและความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาสมรรถนะการคิดของผู้เรียนต่อไป

เอกสารอ้างอิง

ทิตินา แคมมณี. (2550). *การคิดและมิตการคิด*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ. (2551). *การพัฒนาการคิด*. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพรินต์.

รัตนา แสงบัวเฟื่อน. (2563). *เกริ่นข้อมูลเบื้องต้น หลักสูตรฐานสมรรถนะ สำหรับโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรม 8 จังหวัด เพื่อเตรียมจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา*. แหล่งที่มา <http://www.edusandbox.com/8-provinces-create-school-curriculum> สืบค้นเมื่อ 3 ต.ค. 2563.

วิริยะ ฤชชัยพานิชย์. (2558). การสอนแบบสร้างสรรค์เป็นฐาน Creativity Based Learning (CBL). *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้*. 1(2). 23-37.

ศูนย์ดำเนินงาน PISA แห่งชาติ สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2560). *ผลการประเมิน PISA 2018 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร*. แหล่งที่มา <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa2018-summary-result> สืบค้นเมื่อ 19 ต.ค. 2563.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. นนทบุรี: 21 เซ็นจูรี.

Anderson, R. C., & Pearson, P. D. (1984). *A Schema-Theoretic View of Basic Processes in Reading Comprehension*. In P. D. Pearson (Ed.). *Handbook of reading research*. New York: Longman.

Bayer, B. K. (1997). *Student thinking*. Boston: Allyn and Bacon.

Clark, J. H. (1990). *Patterns of Thinking: Integration Learning Skill in Content Teaching*. Boston: Allyn and Bacon.

Cremin, T. Mottram, M., Collins, F. M., et al. (2009). *Teachers as readers: building communities of readers*. *Literacy*. 43(1). 11-19.

Csikszentmihályi, M. (1992). *The flow experience and its significance for human psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Dechant, E. (1991). **Understanding and teaching reading: An interactive model**. New Jersey: Lawrence Erlbaum.
- English Proficiency Index. (2019). **EF English proficiency index a ranking of 100 countries and regions by English skills**. From <https://www.ef.com/wwen/epi>. Retrieved October 29, 2020.
- Gillis, C. (2019). **Community Development**. New Jersey: John Wiley & Sons.
- Goodman, K. (1982). **Language and literacy**. Boston: Routledge & Kegan Paul.
- Guilford, J. P. (1965). **Fundamental statistics in psychology and education**. 3rd ed.. New York: McGraw-Hill.
- Harris, T. L., and Hodges, R. E. (1981). **A Dictionary of Reading and Related Terms**. Newark: International Reading Association.
- Miller, W. H. (1977). **The First Elementary Reading Today**. New York: Rinehart & Winston.
- Paul, R. W. (1993). **Critical Thinking**. CA: Sonoma State University.
- Shanahan, C. (2020). **What should content-area teachers know about comprehension instruction**. From <https://iris.peabody.vanderbilt.edu/module/sec-rdng/cresource/q3/p11>. Retrieved October 10, 2020.
- Torrance, E.P. (1971). **Creative Learning and Teaching**. New York: Mead and Company.
- Wood, K., and Sithamparam, S. (2020). **Changing Teaching, Changing Teachers 21st Century Teaching and Learning Through Lesson and Learning Study**. London: Routledge.

การประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา
ที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุกแค สระบุรี^{*}
ASSESSMENT OF LANDSCAPE IMPROVEMENT PROJECTS AND DEVELOPMENT OF
LEARNING RESOURCES WITHIN EDUCATIONAL INSTITUTIONS CONTRIBUTING TO
THE LEARNING POTENTIAL OF DEBSIRIN PHUKHAE SARABURI SCHOOL, SARABURI

ธนาพล จีระเดชภัทร์ Thanapol Jeeradechpat

โรงเรียนเทพศิรินทร์พุกแค สระบุรี Debsirin Phukhae Saraburi School, Thailand

Corresponding Author E-mail: tomk10bb@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุกแค สระบุรี ภายใต้กรอบการประเมินเชิงระบบของ CIPPIEST Model มีขอบเขตการประเมิน 8 ด้าน ได้แก่ บริบท ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิต ผลกระทบ ประสิทธิภาพ ความยั่งยืน และการถ่ายทอดความรู้ โดยมีกลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) รองผู้อำนวยการและครู 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 3) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 และ 4) ผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเทพศิรินทร์พุกแค สระบุรี ดำเนินการประเมินในระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2563 โดยใช้แบบประเมินผลโครงการ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน และแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง โดยสอบถามความคิดเห็นกลุ่มผู้ให้ข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้รูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model ประเมินเชิงระบบและวิเคราะห์ประเมินพฤติกรรมนักเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนภายหลังการดำเนินกิจกรรม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาในการอธิบายข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการประเมิน พบว่า การประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุกแค สระบุรี ในภาพรวมมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, การปรับปรุงภูมิทัศน์, แหล่งเรียนรู้, ศักยภาพการเรียนรู้

Abstract

This article aims to evaluate landscape improvement projects and develop learning resources within educational institutions that contribute to the learning potential of Debsirin Phukhae Saraburi School under the CIPPIEST Model's systematic assessment framework, there are eight areas of assessment: contextual, input, process, productivity, impact, effectiveness. In sustainability and knowledge transfer, the informant group includes 1) Deputy Director and Teacher 2) Basic Education Committee 3) Students in Grades 1-6 and 4) Parents of students in Grades 1-6, Debsirin Phukhae Saraburi School conducted the assessment between May 16, 2019 and September 30, 2020. Student Satisfaction Questionnaire Student learning behavior assessments and structured interviews by asking for information groups opinions and analyzing data using a model assessment model. CIPPIEST Model systematically evaluates and analyzes student behavior and student satisfaction after the activity. It uses descriptive statistics to describe data, including averages and standard deviations. The results showed that the overall landscape improvement and learning resources within the school contributed to the learning potential of Debsirin Phukhae Saraburi School has the highest quality level.

Keywords: Projects Assessment, Landscape Improvement, Learning Resources, Learning Potential

บทนำ

พระราชบัญญัติแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545) และนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลได้กล่าวถึงหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และเพื่อให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา พัฒนาค้นได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สอดคล้องกับธีระ รุญเจริญ (2550) ที่กล่าวว่า สังคมปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ แหล่งความรู้มีมากมายมหาศาลเกินกว่าที่จะเรียนรู้ได้หมดซึ่งมนุษย์มีลักษณะพิเศษ คือ สามารถเรียนรู้และพัฒนาตัวเองได้ตลอดเวลา การเรียนรู้และสังคมความรู้ทำให้การพัฒนาวิชาการต่างๆ ก้าวหน้า และที่สำคัญคือวิชาการที่เป็นความรู้เหล่านั้นมีผลโดยตรงต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยทำให้เกิดมีชีวิตที่มีความสะดวกสบายและแก้ปัญหาต่างๆ ด้วยการใช้ความรู้และเก็บสะสมความรู้ รู้จักคิด รู้จักเหตุผล และทำให้การใช้ปัญญาเป็นปัจจัยสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน สถานศึกษาซึ่งเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการให้การศึกษาจะต้องมีการปรับบทบาทของสถานศึกษาในด้านการจัดการศึกษาและกระบวนการเรียนรู้ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมได้ทุกเรื่องรับผิดชอบ รวมทั้งสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้โดยจำเป็นต้องนำกระบวนการจัดการความรู้มาใช้ในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา การจัดการความรู้ (Knowledge Management) เป็นกลยุทธ์ในการที่จะทำให้คนได้รับความรู้ที่ต้องการภายในเวลาที่เหมาะสม รวมทั้งช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนและนำความรู้ไปปฏิบัติเพื่อยกระดับและปรับปรุงการดำเนินงานขององค์กร (Dell; & Grayson, 1998) ดังนั้น การนำการจัดการความรู้มาใช้ในสถานศึกษาจึงถือว่า

เป็นปัจจัยสำคัญที่สถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดขึ้นเพื่อแสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความตระหนักถึงความสำคัญของความรู้ซึ่งถือว่าเป็นสิ่งสำคัญ อีกทั้ง สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญคือการพัฒนาการเรียนรู้ของคนในสังคมทุกระดับให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม บุคลากรในสถานศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้และสามารถจัดการเรียนรู้ให้ครอบคลุมได้ทุกเรื่องที่ได้รับผิดชอบสามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้โดยจำเป็นต้องนำกระบวนการการจัดการความรู้มาใช้ในการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์มาตรฐานการศึกษาโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ด้านที่ 3 แนวทางการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ มาตรฐานที่ 11 สถานศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมและการบริการที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาเต็มศักยภาพ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้เห็นความสำคัญดังกล่าวจึงกำหนดนโยบายด้านการจัดการศึกษาที่เน้นให้ทุกโรงเรียนพัฒนากิจกรรมที่ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้รวมทั้งการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยกำหนดให้สถานศึกษามีการสนับสนุนและใช้แหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยกำหนดให้มีการเชื่อมโยงและแลกเปลี่ยนข้อมูลกับแหล่งเรียนรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่น และมีการสนับสนุนให้แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำหลักสูตรระดับสถานศึกษา

โรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค สระบุรี เป็นสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยกระทรวงศึกษาธิการมุ่งมั่นพัฒนามาตรฐานการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามวิสัยทัศน์และพันธกิจเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา หรือมีคุณภาพเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดและมีค่าเฉลี่ย ผลการทดสอบระดับชาติมีพัฒนาการสูงขึ้น โรงเรียนมีหน้าที่พัฒนานักเรียนให้มีความสามารถในการอ่าน เขียน และการสื่อสาร ทักษะกระบวนการคิด การสร้างนวัตกรรม มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศเพื่อการสื่อสาร ส่งเสริมความรู้ทักษะพื้นฐานและเจตคติที่ดีต่องานอาชีพ รวมทั้งมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้ง 8 ประการ และมีคุณลักษณะนักเรียนเทพศิรินทร์ ด้วยการจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสังคมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ จัดระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐาน และเป็นคนดีมีคุณค่าของสังคมไทย และเป้าประสงค์เพื่อ 1) สถานศึกษาเป็นแบบอย่างด้านการบริหารจัดการการพัฒนาผู้เรียนและการพัฒนาครูเป็นครูมืออาชีพ 2) ผู้เรียนมีทักษะในการดำรงชีวิต และมีความเป็นนักเรียนเทพศิรินทร์ 3) ผู้เรียนมีคุณภาพตามมาตรฐานคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา 4) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรและตามแนวทางหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 5) สถานศึกษามีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 6) สถานศึกษามีเครือข่ายในการจัดการศึกษา

จากเป้าหมายดังกล่าว ผู้บริหารและคณะกรรมการสถานศึกษาเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนจึงเห็นว่า โรงเรียนต้องจัดหลักสูตรและจัดการเรียนการสอนรวมทั้งการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อให้ นักเรียนได้ใช้ประโยชน์ในการเรียนรู้และเพื่อให้บรรลุเป้าหมายข้างต้น ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายจึงต้องเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกัน ทางโรงเรียนได้ศึกษา สืบหา จัดหา และจัดตั้งแหล่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตทุกรูปแบบ รวมทั้งการระดมทรัพยากรจากภายนอก ได้แก่ วิทยากรและภูมิปัญญาในท้องถิ่น โรงเรียนจึงได้จัดให้มีการดำเนินกิจกรรมโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค สระบุรี การดำเนินโครงการมีความจำเป็นต้องได้รับ

การประเมินโครงการเพื่อสะท้อนผลการปฏิบัติงานในเชิงประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อเป็นข้อมูลในการวางแผนปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อนักเรียนอันเป็นเป้าหมายสำคัญที่สุดในการพัฒนาและดำเนินการจัดกิจกรรมทางการศึกษา โรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี จึงกำหนดให้มีการประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี

โดยการประเมินโครงการในครั้งนี้ ผู้ประเมินใช้รูปแบบการประเมินของ Daniel L. Stufflebeam ที่มีชื่อว่า CIPP Model และได้รับการขยายผลผลิตเป็น IEST อีกจึงเป็น CIPPIEST Model เป็นแนวทางในการประเมิน (มาเรียม นิลพันธุ์, 2553) ทั้งนี้ เนื่องจากรูปแบบการประเมินแบบ CIPPIEST Model เป็นรูปแบบการประเมินที่ครอบคลุมองค์ประกอบทุกด้านของการประเมินโครงการอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ ไม่เน้นการวิเคราะห์จุดใดจุดหนึ่ง แต่เป็นรูปแบบการประเมินที่มีความต่อเนื่องทำให้ได้ข้อมูลครบถ้วน ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการโดยการพิจารณาใน 8 ด้าน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต การประเมินด้านผลกระทบ การประเมินด้านประสิทธิผล การประเมิน ด้านความยั่งยืน และการประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้ โดยการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลของโครงการในเชิงระบบของโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี เพื่อนำผลการประเมินมาใช้เป็นข้อมูลในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมการจัดการศึกษาและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรีต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การประเมินครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี ภายใต้กรอบการประเมินเชิงระบบของ CIPPIEST Model

วิธีดำเนินการวิจัย

การดำเนินการตามโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี โดยมีขั้นตอนการดำเนินการตามกรอบการประเมินของ CIPPIEST Model ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การประเมินบริบทและปัจจัยนำเข้า เป็นขั้นตอนในการประเมินความสอดคล้องชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการกับความเหมาะสมในการนำไปปฏิบัติได้จริงสอดคล้องกับสภาพปัญหาของนักเรียน และความพร้อมของปัจจัยนำเข้าโครงการทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงานของโครงการในด้านบุคลากร รองผู้อำนวยการ ครู ผู้ปกครองและนักเรียน งบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่ เพื่อวิเคราะห์ปัญหาและความจำเป็นในการพัฒนาซึ่งจะทำให้การวางแผนการพัฒนาตรงตามสภาพปัญหาที่เกิดขึ้น ในการดำเนินการได้วิเคราะห์ปัญหาและความเป็นไปได้โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโครงการเพื่อทำการศึกษาสภาพปัจจุบันของปัญหาและวิเคราะห์ปัญหา

1.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี

1.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบประเมินผลโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี ด้านบริบทและปัจจัยนำเข้า สร้างเครื่องมือโดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ นำแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและโครงสร้าง 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ด้านบริบทและปัจจัยนำเข้า สร้างแบบสัมภาษณ์โดยใช้คำถามปลายเปิด นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหาและโครงสร้าง

1.3 ระยะเวลาในการประเมิน ในระหว่างวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 30 มิถุนายน พ.ศ. 2562

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินกระบวนการ เป็นการประเมินสภาพปัญหาจากการบริหารงานโครงการตลอดจนการวางแผน การแก้ไข การปฏิบัติ การดูแล การติดตามและการนิเทศการดำเนินงานหรือการบริหารโครงการ จากปัญหาที่คณะกรรมการดำเนินการโครงการ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ปัญหา ได้กำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหา โดยมีแนวทางในการดำเนินการดังนี้ 1) การประชุมระดมความคิดเห็นของคณะกรรมการดำเนินการ 2) ศึกษาเอกสาร ศึกษาดูงาน 3) วางรายละเอียดของเนื้อหา 4) กำหนดบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ และวิทยากร 5) กำหนดปฏิทินดำเนินการ และ 6) ดำเนินการจัดกิจกรรม

2.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี

2.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบประเมินผลโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ด้านกระบวนการ

2.3 ระยะเวลาในการประเมิน ในระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม พ.ศ. 2562 ถึงวันที่ 31 มีนาคม พ.ศ. 2563

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินผลผลิต เป็นขั้นตอนการประเมินในเชิงผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมจากการดำเนินโครงการ ได้แก่ ความพึงพอใจของนักเรียนที่ได้เข้าร่วมโครงการ

3.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี

3.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียน

3.3 ระยะเวลาในการประเมิน ในระหว่างวันที่ 1-30 มิถุนายน พ.ศ. 2563

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินด้านผลกระทบ เป็นขั้นตอนการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน โดยความคิดเห็นของครูและผู้ปกครองนักเรียน

4.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ครูและผู้ปกครองของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี

4.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียน

4.3 ระยะเวลาในการประเมิน ในระหว่างวันที่ 1-31 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

ขั้นตอนที่ 5 การประเมินผลการดำเนินงาน เป็นขั้นตอนในการประเมินโครงการภายหลังจากที่ได้ดำเนินงานตามแผนงานของโครงการไปแล้ว การเยี่ยมชั้นเรียน นิเทศติดตามผลและสรุปผล และประเมินผลโครงการ เพื่อวางแผนการดำเนินการในปีต่อไป ประกอบด้วย การประเมินด้านประสิทธิผล การประเมินด้านความยั่งยืน และการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้

5.1 กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ รองผู้อำนวยการ ครู และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี

5.2 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ 1) แบบประเมินผลโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี ด้านผลการดำเนินงาน 2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ด้านผลการดำเนินงาน

5.3 ระยะเวลาในการประเมิน ในระหว่างวันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2563 ถึงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2563

สรุปผลการวิจัย

การประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี มีภาพรวมอยู่ในระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด โดยจากการประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี โดยใช้กรอบการประเมินตามรูปแบบ CIPPIEST Model สรุปได้ดังนี้

1. ด้านบริบท พบว่า การดำเนินโครงการมีความพร้อมในด้านบริบทอยู่ในระดับมาก โดยมีความพร้อมในระดับมากที่สุดได้แก่การดำเนินโครงการสามารถพัฒนานักเรียนให้มีกระบวนการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพ และจุดมุ่งหมายของโครงการมีแนวทางการแก้ปัญหาที่ชัดเจน ตามลำดับ)

2. ด้านปัจจัยนำเข้า พบว่า การดำเนินโครงการมีความพร้อมในด้านปัจจัยนำเข้าอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ ด้านวัสดุ-อุปกรณ์ และสถานที่ในการดำเนินการ โดยมีระดับความพร้อมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

3. ด้านกระบวนการ พบว่า โรงเรียนมีการบริหารงานในการวางแผนและปฏิบัติการของโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการมอบหมายหน้าที่และความร่วมมือที่ชัดเจน มีการวางแผนการให้ความรู้แก่กลุ่มเป้าหมาย มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลาย มีการกำหนดแผน/โครงการล่วงหน้า และมีการจัดกิจกรรมตามแผนที่จัดทำขึ้น

4. ด้านผลผลิต จากการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี โดยการสอบถามความคิดเห็นนักเรียน พบว่า จากการดำเนินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี นักเรียนมีความพึงพอใจที่เข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีระดับความพึงพอใจสูงสุด ได้แก่ นักเรียนคิดว่าสามารถนำความรู้จากโครงการไปปฏิบัติในชีวิตจริงได้ สามารถช่วยให้นักเรียนปรับตัวมีนิสัยใฝ่รู้และรักการค้นคว้าหาความรู้อยู่เสมอ นักเรียนมีความสุขสบายใจตลอดการร่วมกิจกรรม และนักเรียนชอบสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้ทุกกิจกรรม โดยมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

5. ด้านผลกระทบ จากการประเมินพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี โดยการสอบถามความคิดเห็นครู จำนวน 14 คนและผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 329 คน พบว่า ภายหลังจากดำเนินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพ การเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดฯ สระบุรี นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมด้านการแสวงหาความรู้ในระดับมาก

โดยพบว่า นักเรียนเป็นผู้มีความขยันศึกษาค้นคว้าความรู้ ปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายอย่างสม่ำเสมอ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีพฤติกรรมด้านจิตสำนึกทางสังคมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน นักเรียนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง และนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองมากยิ่งขึ้น

6. ด้านประสิทธิผล ในด้านประสิทธิผล พบว่า ในภาพรวมมีประสิทธิผลอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนเกิดความเข้าใจเนื้อหาบทเรียนมากยิ่งขึ้น และนักเรียนมีความมั่นใจในความรู้ที่ได้รับระหว่างเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด

7. ด้านความยั่งยืน ในด้านความยั่งยืน พบว่า ในภาพรวมมีความยั่งยืนอยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนสามารถนำประสบการณ์ระหว่างร่วมโครงการไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีทักษะการแสวงหาองค์ความรู้ อยู่ในระดับมาก

8. ด้านการถ่ายโยงความรู้ ในด้านการถ่ายโยงความรู้ พบว่า ในภาพรวมมีระดับการถ่ายโยงความรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยนักเรียนมีการนำประสบการณ์จากโครงการไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ และนักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมการเรียนรู้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนดมีกระบวนการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุแค สระบุรี พบผลการประเมินที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากการประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุแค สระบุรี โดยใช้กรอบการประเมินตามรูปแบบ CIPPIEST Model พบว่า โครงการมีระดับคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งเมื่อจำแนกตามองค์ประกอบของ CIPPIEST พบว่า ในการดำเนินโครงการมีระดับความพร้อมในเชิงประสิทธิภาพของโครงการทุกด้านโดยด้านบริบทมีจุดมุ่งหมายของโครงการที่มีแนวทางการแก้ปัญหาที่ชัดเจนด้านปัจจัยนำเข้า มีการเตรียมการวางแผน ความพร้อมในด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุ-อุปกรณ์และสถานที่ รวมทั้งด้านกระบวนการ มีกระบวนการบริหารงานในการวางแผนและปฏิบัติการ โดยมีการมอบหมายหน้าที่และความร่วมมือที่ชัดเจน การวางแผนงานและสามารถดำเนินกิจกรรมตามแผนที่จัดทำขึ้น ส่งผลทำให้โครงการมีประสิทธิภาพในการดำเนินการและเกิดประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายทุกกิจกรรมของโครงการ ซึ่งเห็นได้จากการประเมินด้านผลผลิต ที่พบว่า นักเรียนมีความพอใจในการดำเนินงานของทางโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินด้านผลกระทบ พบว่า ครูและผู้ปกครองนักเรียนพอใจพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีขึ้นของนักเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีพฤติกรรมการเรียนรู้เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่โรงเรียนกำหนด อยู่ในระดับมาก การประเมินด้านประสิทธิผล ที่พบว่า นักเรียนเกิดความเข้าใจมีความมั่นใจในความรู้ที่ได้รับระหว่างเข้าร่วมโครงการอยู่ในระดับมากที่สุด การประเมินด้านความยั่งยืน พบว่า นักเรียนสามารถนำประสบการณ์ระหว่างร่วมโครงการ ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีทักษะการแสวงหาความรู้ อยู่ในระดับมาก และการประเมินด้านการถ่ายโยงความรู้ ที่พบว่า นักเรียนมีการนำประสบการณ์จากโครงการไปถ่ายทอดให้ผู้อื่นได้ และนักเรียนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่เยาวชนในชุมชน อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินโครงการในครั้งนี้มีความสอดคล้องกับการวิจัยของวันเพ็ญ มีชัย (2559) ทำการวิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเปรมติณสูลานนท์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น ผล

การประเมินโครงการ พบว่า ผลการประเมินด้านบริบทหรือสภาพแวดล้อม ตามความคิดเห็นของ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและมีความคิดเห็นใกล้เคียงกัน จาก ผลการวิจัยจึงสรุปได้ว่า ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ของโครงการในการแก้ปัญหาการเรียนซึ่งเป็นการเตรียม ความพร้อมในบริบทของโครงการการเตรียมความพร้อมของปัจจัยนำเข้าและการวางแผนกระบวนการบริหาร จัดการที่ดีเป็นปัจจัยสำคัญทำให้โครงการประสบความสำเร็จเกิดผลผลิตโครงการเป็นไปตามแนวทางและ เป้าหมายที่กำหนด ซึ่งเป็นไปตามกรอบแนวคิดการประเมินโครงการเชิงระบบของ CIPPIEST Model (Stufflebeam D. L. et al, 2003; มาเรียม นิลพันธุ์, 2553) ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวทำให้โรงเรียนสามารถวางแผนการดำเนินกิจกรรมของโครงการอย่างต่อเนื่องได้ในปีการศึกษาต่อไป เพื่อให้สามารถส่งเสริมคุณภาพ นักเรียนให้บรรลุพันธกิจของสถานศึกษา และสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาด้านผู้เรียนที่สำนักงานรับรอง มาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนด

2. ผลจากการดำเนินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อ ศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุแค สระบุรี ทำให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีการปรับเปลี่ยน พฤติกรรมที่ดีขึ้นตรงตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่โรงเรียนกำหนด แสดงให้เห็นว่า การจัดโครงการใน รูปแบบกิจกรรมและการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีส่วนช่วยในกระบวนการเรียนรู้ได้เป็นอย่างดี โดยสามารถบรรลุ วัตถุประสงค์ของโครงการ จากการดำเนินกิจกรรมในรูปแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาพฤติกรรมและ ทักษะทางการเรียนรู้แก่นักเรียน ซึ่งมีความสอดคล้องกับการวิจัยของครองสิทธิ์ บุตรสุวรรณ (2562) ที่ทำการ วิจัยเรื่องการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการ จัดการเรียนรู้ในโรงเรียนซึ่งประกอบด้วยการประชุมเชิงปฏิบัติการการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และการ นิเทศติดตามซึ่งการนิเทศ ติดตามในวงจรรอบที่ 1 เป็นการให้ความช่วยเหลือแนะนำ ส่วนในวงจรรอบที่ 2 เป็นแบบ ให้คำชี้แนะ และผลการติดตามการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียนบ้าน ท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย เขต 2 พบว่า 1) ครูมีความรู้ความ เข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งเรียนรู้เพิ่มขึ้นทราบแนวทางในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนและครูทุกคน สามารถนำความรู้ที่ได้รับไปพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่ตนเองรับผิดชอบได้ดียิ่งขึ้น 2) การดำเนินด้านการพัฒนา แหล่งเรียนรู้ พบว่า มีการดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนโดยปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการระบบ ดูแลและสภาพแวดล้อมแต่ละแห่งในดีขึ้น จากการประเมินของคณะกรรมการการนิเทศติดตามโดยรวมอยู่ใน ระดับมากและผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก และมีสถิติในการเข้ามาใช้บริการแหล่งเรียนรู้เพิ่ม มากขึ้นทุกแหล่งเรียนรู้เช่นกันที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ในการดำเนินการโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนา แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพ การเรียนรู้ในครั้งนี้ โรงเรียนเทพศิรินทร์พุแค สระบุรี ได้ดำเนินการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และปรับปรุงภูมิทัศน์ ได้แก่ ผลการดำเนินการของโรงเรียนทำให้ ผู้ปกครอง และชุมชน เห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือ มีการระดมทุนจากเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง และหน่วยงานภาคเอกชน ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การพัฒนาแหล่งเรียนรู้มี ส่วนช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่นักเรียนได้และเกิดการพัฒนาพฤติกรรมการเรียนรู้ต่อนักเรียน ผู้ปกครอง นักเรียนมีความพึงพอใจในพฤติกรรมของบุตรหลาน จากเหตุดังกล่าวจึงส่งผลให้การดำเนินโครงการปรับปรุง ภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุแค สระบุรี ในครั้งนี้บรรลุเป้าหมายสามารถพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค สระบุรี สรุปลงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัยอธิบายได้ว่า การประเมินโครงการปรับปรุงภูมิทัศน์และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาที่เอื้อต่อศักยภาพการเรียนรู้ของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค สระบุรีใน 8 ด้าน คือ การประเมินบริบท การประเมินปัจจัยนำเข้า การประเมินกระบวนการ การประเมินผลผลิต การประเมินด้านผลกระทบ การประเมินด้านประสิทธิผล การประเมินด้านความยั่งยืน และการประเมินด้านการถ่ายทอดความรู้ ผลการประเมินทำให้ได้รับทราบข้อมูลที่สะท้อนปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการดำเนินงานทั้งในด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผลการดำเนินงาน เพื่อใช้ประโยชน์ในการวางแผนและปรับปรุงการดำเนินงานส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค สระบุรี และผลการประเมินจะเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาโครงการอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนเทพศิรินทร์พุดแค สระบุรี เพื่อส่งเสริมศักยภาพผู้เรียนและการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การประเมินโครงการด้านบริบท ผู้รับผิดชอบโครงการควรมีการอธิบายความสอดคล้องความเหมาะสมของหลักการ วัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้าใจชัดเจน

1.2 การประเมินโครงการด้านปัจจัยนำเข้า นักเรียนและผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินงานโครงการยังน้อยอยู่ ผู้รับผิดชอบโครงการต้องหาวิธีการที่จะทำให้นักเรียนและผู้ปกครองเข้ามาช่วยเหลือในการดำเนินโครงการให้มากขึ้น

1.3 การประเมินโครงการด้านกระบวนการ ผู้รับผิดชอบโครงการควรอธิบายสภาพปัญหาและความต้องการในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการให้เข้าใจมากขึ้น

1.4 การประเมินโครงการด้านผลผลิต การที่นักเรียนยังมีกระบวนการคิดและการคิดอย่างเป็นระบบ การคิดวิเคราะห์ด้วยเหตุด้วยผลที่ยังไม่ดีเท่าที่ควรต้องเน้นการสอนที่ให้นักเรียนได้ใช้กระบวนการคิด และการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้ดีขึ้น

1.5 ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุน แนะนำกระตุ้นให้ครูเกิดการพัฒนานตนเองให้เกิดความคิดและความเข้าใจที่ตรงกันให้มากที่สุด โดยการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการใช้แหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการประเมินในครั้งนี้ พบว่า การเตรียมความพร้อมของปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินโครงการส่งผลให้การดำเนินโครงการในปีที่ผ่านมามีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายของกิจกรรม ดังนั้น เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนเพื่อการดำเนินการในปีการศึกษาต่อไป ผู้รับผิดชอบโครงการจึงควรวางแผนการดำเนินงานโดยอาศัยข้อมูลจากการประเมินในครั้งนี้เป็นกรอบแนวทางในการดำเนินการ โดยการเตรียมความพร้อมของปัจจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการดำเนินการต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ครองสิทธิ์ บุตรสุวรรณ. (2562). การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนบ้านท่าหนองพันทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 2. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ชีพสุมน รังสยาร และสุภาพ ฉัตรารณ. (2549). การวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยด้วยโปรแกรม SPSS for Windows. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพมหานคร:
- ธีระ รุญเจริญ. (2550). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2541). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สุวิริยาสาน.
- มาเรียม นิลพันธ์. (2553). คู่มือการประเมินหลักสูตรระดับบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วันเผด็จ มีชัย. (2559). การประเมินโครงการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนเปรมติณสูลานนท์ สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. แหล่งที่มา <http://www.ptn-school.ac.th/?name=research&readresearch&id=3> สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2563.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2546). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: สามลดา.
- O'Dell, C. and Grayson, C. (1998). If Only We Knew What We Know: Identification and Transfer of Internal Best Practices. *California Management Review*. 40. 154-174.
- Stufflebeam D. L. et al. (2003). *Educational Evaluation and Decision-Making*. Illinois. Peacock Publishers: Inc.

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการ
ภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*

THE MODEL OF EDUCATION MANAGEMENT BASED ON GOOD GOVERNANCE OF
SCHOOLS IN THE REGIONAL EDUCATIONAL OFFICE 18 UNDER THE OFFICE OF
BASIC EDUCATION COMMISSION

¹ณภัชกมล สุขมา Napatkamol Sukma, ²ประยูร อิมสวาสดี Prayoon Imsawasdi,

³ธนวิน ทองแพง Thanawin Thongpang

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: caddy_petty@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 3) เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาข้อมูลการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสอบถามครูและผู้บริหารสถานศึกษา 379 คน ในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนตามขนาดโรงเรียน 2) ร่างรูปแบบ 3) พัฒนารูปแบบด้วยการสอบถามความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญ 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 2 รอบ และ 4) ประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 17 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่มีค่าอำนาจจำแนกอยู่ระหว่าง 0.42-1.00 และค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ = 0.92 และมีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่ามัธยฐาน และค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับคุณลักษณะจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วม 2) การพัฒนารูปแบบจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง รอบที่ 1 และรอบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก 3) การประเมินรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ความเห็นว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาดังกล่าว เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล, โรงเรียน

Abstract

The objectives of this study were 1) to study the conditions and problems of education management based on good governance of schools in the Regional Educational Office 18, 2) to develop the model of education management based on good governance of schools in the Regional Educational Office 18, and 3) to evaluate the model of education management based on good governance of schools in the Regional Educational Office 18. This is mixed methods research. The research methodology had four steps which were 1) to study the information in education management based on good governance of schools from related research documents and ask 379 chief executives in the Regional Educational Office 18 which was obtained by purposive sampling random and the samples were selected by Proportional stratified random sampling using the school size as a random unit, 2) to draft the model, and 3) to develop the model by asking opinion from 17 experts by using the Delphi technique 2 rounds and 4) to evaluate the model from a group of experts in the total of 17 peoples. The research instrument was a questionnaire with a discrimination index is between 0.42-1.00 and the reliability equal to 0.92. The data were statistically analyzed by percentage, mean standard deviation median and Inter-Quartile Range. The research found that 1) the conditions and problems of schools in the Regional Educational Office 18 under the Office of Basic Education Commission overall and each aspect was at a high level. The arranged attributes in descending order were Responsibility, Value, Transparency, rule of law, moral and engagement. 2) The development of the model from the results of the data was analyzed by the Delphi technique with rounds 1 and 2 in overall aspects at a high level. 3) Model evaluation by the experts' opinion found that the model of education management was built to be appropriate, feasible, and practical.

Keywords: Model, Education Management, Good Governance, School

บทนำ

ในสภาพปัจจุบันนี้ การบริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานยังประสบปัญหาต่างๆ มากมาย ได้แก่ 1) การบริหารจัดการ พบว่า สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ยังไม่ได้รับการช่วยเหลือที่เพียงพอ หรือทำให้เปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งเพื่อให้การบริหารจัดการและให้บริการกับนักเรียนได้ 2) การกระจายอำนาจ พบว่า ยังไม่มีการกระจายอำนาจที่แท้จริง การกระจายอำนาจที่ดำเนินการไปแล้วล้วนเป็นการมอบอำนาจ การสั่งการจากส่วนกลางเป็นส่วนใหญ่ สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ไม่มีอำนาจในการจัดการศึกษาได้อย่างเต็มที่ การบริหารจัดการอยู่ในลักษณะการรับนโยบาย มาตราฐานเกณฑ์จากส่วนกลางมาบริหาร จึงทำให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานขาดความเป็นอิสระ ไม่มีความเข้มแข็ง ไม่มีความมั่นใจ อำนาจหน้าที่ของตนเอง ไม่สามารถช่วยเหลือตนเองได้ ขาดความตระหนักและความรับผิดชอบต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่แท้จริง 3) งานและการปฏิบัติงาน พบว่า บุคลากรยังมีความสับสนในการปฏิบัติงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

แนวคิดธรรมาภิบาลได้รับความสนใจและได้แผ่ขยายเข้ามาในสังคมไทย ซึ่งคำว่า ธรรมาภิบาล เป็นคำมาจากคำศัพท์ภาษาอังกฤษว่า Good governance มีผู้แปลเป็นคำไทยหลายคำ เช่น ธรรมรัฐ การปกครองที่ดี การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีและการบริหารจัดการที่ดี (ธีรยุทธ บุญมี, 2541; ประเวศ วะสี, 2542; อานันท์ ปันยารชุน, 2543; บวรศักดิ์ อุวรรณโณ, 2542) กระแสของแนวคิดธรรมาภิบาล ได้มีนักวิชาการจากสถาบันต่างๆ นำมาอภิปราย ขยายความ และเสนอแนะแนวทางในการนำมาใช้ในสังคมไทย จนเป็นที่ยอมรับทั้งภาครัฐและเอกชนในช่วงประมาณปี พ.ศ. 2540 (สาธิต วงศ์อนันต์นันท, 2545) ประกอบกับช่วงเวลาดังกล่าว ประเทศไทยประสบกับภาวะทางเศรษฐกิจที่รุนแรง ทำให้สังคมเห็นความจำเป็นที่จะต้องเร่งสร้างธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในสังคมไทย เพื่อเป็นแนวทางสำหรับการแก้ปัญหาอย่างแท้จริง (อานันท์ ปันยารชุน, 2543; ประเวศ วะสี, 2542) แนวคิดธรรมาภิบาลได้ถูกนำเข้าสู่กระบวนการจัดทำรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ซึ่งเป็นการวางโครงสร้างและกระบวนการธรรมาภิบาลให้เกิดขึ้นในทุกภาคส่วนของสังคมไทย (บวรศักดิ์ สุวรรณโณ, 2542) ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกิดขึ้นตามมาตรา 81 ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 จึงนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการจัดการศึกษา (ปรัชญา เวสารัชช, 2554)

ประเทศไทย แม้จะมีการยกเลิกรัฐธรรมนูญฉบับต่างๆ ที่ได้บัญญัติหลักธรรมาภิบาลไว้อย่างไรก็ตาม เมื่อมีการยกร่างรัฐธรรมนูญฉบับใหม่ขึ้นใช้ก็ไม่ได้ทิ้งหลักธรรมาภิบาลซึ่งเป็นหลักการสากล ก็ยังนำมาบัญญัติไว้โดยตลอด เป็นการยืนยันว่าหลักธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่ใช้คู่กับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ประเทศไทยได้นำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาใช้หลังจากที่ประเทศไทยได้ประสบกับภาวะเศรษฐกิจถดถอยใน พ.ศ. 2540 ประกอบกับมีการประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 ด้วย ขณะนั้นสังคมไทยได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลก็ได้นำไปใช้ในการบริหารภาครัฐ ทำให้การบริหารภาครัฐดีขึ้นเป็นลำดับโดยเฉพาะรัฐบาล เมื่อจะจัดทำนโยบายต่างๆ ก็ต้องคำนึงถึงหลักธรรมาภิบาลให้มีความโปร่งใส ตรวจสอบได้ มีความรับผิดชอบ เกิดความคุ้มค่า เป็นไปตามหลักนิติธรรม รวมทั้งการต่อต้านปัญหาคอร์รัปชันที่แพร่ระบาดอยู่ในสังคมไทย เมื่อการบริหารภาครัฐดีขึ้น ทำให้มีการเปลี่ยนแปลงมากมายในหน่วยงานภาครัฐส่งผลให้ภาคส่วนอื่นๆ ของสังคมไทย ขับเคลื่อนไปด้วยกันได้ สำหรับภาคเอกชนก็มีการนำหลักธรรมาภิบาลไปปรับใช้ทำให้องค์กรธุรกิจ หรือบริษัทมหาชนจำกัด มีผลประกอบการของบริษัทดีขึ้น ภายหลังวิกฤตเศรษฐกิจ พ.ศ. 2540 ทำให้บริษัทฟื้นตัวจากภาวะการขาดทุน ปัจจุบัน ภาคเอกชนโดยเฉพาะ

บริษัทที่เข้าสู่ตลาดหลักทรัพย์ มีคะแนนเรื่องการมีธรรมาภิบาลอยู่ในอันดับดี ส่งผลต่อการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศ อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยจำเป็นต้องมีการพัฒนาต่อไปเพื่อก้าวให้ทันโลกในทุกด้าน เพราะสถานะเศรษฐกิจของโลกมีการแข่งขันกันสูง ประกอบกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปจากอดีต ทำให้ประเทศไทยต้องให้ความสำคัญกับเรื่องหลักธรรมาภิบาลมากขึ้น เพราะเป็นหลักการสมัยใหม่ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วได้นำมาใช้เป็นหลักในการบริหารภาครัฐหรือการประกอบธุรกิจของบริษัทเอกชนต่างๆ และการเพิ่มอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศนั้นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาในเชิงคุณภาพมากขึ้น ในภาคเอกชน บริษัทที่เติบโตในตลาดหลักทรัพย์จะต้องบริหารให้มีหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้ความคุ้มครองแก่ผลประโยชน์ของผู้ถือหุ้นและต้องดำเนินธุรกิจที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติของประเทศ หลักธรรมาภิบาลจึงถูกนำไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนเพื่อให้เหมาะสมกับหน่วยงานนั้นๆ และสภาพการณ์ของโลกที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า, 2560)

สภาพปัญหาการบริหารสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีการบริหารที่ดีนั้น หากใช้แนวคิดธรรมาภิบาลมาประยุกต์ใช้เป็นทางเลือกหนึ่งก็ย่อมจะก่อให้เกิดประโยชน์ที่ดีและคุ้มค่าต่อสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ที่ต้องการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล (สำนักงานศึกษาธิการภาค 18, 2562) จากการศึกษา ค้นคว้าและสังเคราะห์งานวิจัย พบว่า มีนักวิชาการนำเสนอองค์ประกอบของธรรมาภิบาล สำหรับการบริหารงานขององค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน หรือแม้แต่การบริหารงานองค์กรทางการศึกษา พบว่า ธรรมาภิบาลมีองค์ประกอบที่หลากหลายทั้งในลักษณะที่เหมือนและแตกต่างกัน แต่ในปัจจุบันยังไม่มีภาพที่ชัดเจนว่า การบริหารที่ดีหรือธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 นั้นควรมีองค์ประกอบอย่างไร หรือควรมีรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลอย่างไร ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้บริหารและนักวิชาการในสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 จำนวน 3 คน ให้ความเห็นสอดคล้องกันว่า สำนักงานศึกษาธิการภาค 18 มีการพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ดังที่กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์และเป้าประสงค์ขององค์กร แต่ยังไม่มีการกำหนดรูปแบบ หรือแนวทางการดำเนินงานในเชิงรูปธรรมที่ชัดเจน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำให้ได้รูปแบบที่ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบาย วางแผน ส่งเสริม สนับสนุนการบริหารงาน การแก้ปัญหาการบริหารงานและการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และจากการสอบถามครูและผู้บริหารสถานศึกษาในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 เพื่อให้ได้ซึ่งองค์ประกอบของธรรมาภิบาล และระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 2 การร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล เป็นการสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 เพื่อร่างรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

ขั้นตอนที่ 3 การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สร้างและพัฒนาแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ด้วยการนำรูปแบบจำลองที่ได้จากขั้นตอนที่ 2 ไปสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 17 คน โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง 2 รอบ และสรุปเป็นรูปแบบที่สมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 4 การประเมินรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ดำเนินการประเมินความเป็นไปได้และความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล โดยการจัดการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 17 คน

โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูและผู้บริหารสถานศึกษาในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 379 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional stratified random sampling) ตามเขตราชการ แบ่งเป็นผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 22 คน และครู จำนวน 357 คน

2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ 1) สภาพการจัดการและบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) แนวคิดเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล 3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบและการพัฒนารูปแบบ

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้พิจารณาโดยใช้แนวคิดทฤษฎีของสำนักนายกรัฐมนตรีนฤมิตร (2542), สุดจิต นิमितกุล (2543), สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2543), บุชบง ชัยเจริญวัฒน์ (2544), รัชนา ศานติยานนท์ (2544), สถาบันราชประชาสมาสัย (2549), UNESCO (2549), ปาริชาติ เทพอารักษ์ (2550), สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ (2552), สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2552), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2553), อริย์ชัย แก้วเกาะสะบ้า (2560) เป็นหลัก เพื่อความสอดคล้องกับบริบท ที่ศึกษาและนโยบายในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งความถี่ในการสังเคราะห์ โดยได้ องค์ประกอบของธรรมาภิบาล 10 หลักการ

ได้แก่ หลักการมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักนิติธรรม หลักความเป็นธรรม/คุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักความมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หลักความเสมอภาค หลักความชอบธรรม และหลักการมีฉันทานุมัติ แล้วนำไปเป็นข้อมูลในการสร้างแบบสอบถาม โดยจำแนกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (1967) โดยผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาระดับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ เป็นคำถามแบบปลายเปิด (Open ended) ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามสามารถให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมได้

4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย

4.1 ศึกษาหลักเกณฑ์และขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามที่ดีและได้มาตรฐาน เพื่อให้แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ และสามารถนำไปใช้ได้ตรงตามเป้าหมายของการวิจัย (อริศรา เล็กสรรเสริญ, 2553)

4.2 จัดทำร่างแบบสอบถาม โดยจัดทำรายการข้อคำถามให้ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18

4.3 นำร่างแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณา ตรวจสอบความครอบคลุมของเนื้อหา ความถูกต้องของภาษาและความชัดเจนในข้อคำถาม เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไข

4.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความถูกต้องของภาษา

4.5 คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence: IOC) จากนั้น ใช้เกณฑ์การพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.60 ขึ้นไป และเลือกข้อคำถามที่มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

4.6 นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อ (Item discrimination) โดยใช้สูตรสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) และเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามรายข้อของแต่ละฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient alpha) ของ Cronbach (1990) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.42-1.00 สามารถนำไปใช้ในงานวิจัยได้

4.7 การทดสอบความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม นำแบบสอบถามไปลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 คน ได้ค่าเท่ากับ 0.92 สามารถนำไปใช้ในงานวิจัยได้

4.8 นำแบบสอบถามที่ผ่านการประเมินความเชื่อมั่นและความสมบูรณ์ ไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

5. สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล 1) ร้อยละค่าเฉลี่ย 2) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 3) ค่ามัธยฐาน และ 4) ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (I.R.)

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

6.1 ผลการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

6.2 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้เทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง (Modified Delphi) จำนวน 2 รอบ

6.3 ผลการตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group dissection)

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพและปัญหาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากเรียงอันดับคุณลักษณะจากมากไปน้อย ได้แก่ หลักความรับผิดชอบ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม และหลักการมีส่วนร่วม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับและอันดับของรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของ โรงเรียน	(n = 379)		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. หลักนิติธรรม	4.11	0.77	มาก	4
2. หลักคุณธรรม	4.09	0.77	มาก	5
3. หลักความโปร่งใส	4.15	0.72	มาก	3
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.01	0.78	มาก	6
5. หลักความรับผิดชอบ	4.29	0.65	มาก	1
6. หลักความคุ้มค่า	4.27	0.74	มาก	2
รวมเฉลี่ย	4.15	0.74	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย 6 อันดับ ดังนี้ 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักความคุ้มค่า 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักนิติธรรม 5) หลักคุณธรรม และ 6) หลักการมีส่วนร่วม

2. การพัฒนารูปแบบจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคนิคเดลฟายแบบปรับปรุง รอบที่ 1 และรอบที่ 2 มีค่าเฉลี่ยทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบในรอบที่ 1 ของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมและรายด้าน

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน	<i>Mdn.</i>	<i>I.R.</i>
1. หลักนิติธรรม	4.33	0.89
2. หลักคุณธรรม	4.82	0.82
3. หลักความโปร่งใส	4.43	1.00
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.30	0.70
5. หลักความรับผิดชอบ	4.27	1.00
6. หลักความคุ้มค่า	4.60	0.90
รวมค่าเฉลี่ย	4.46	0.89

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 1 โดยรวมมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.46 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เท่ากับ 0.89 ซึ่งทุกข้อผ่านเกณฑ์

ตารางที่ 3 ค่ามัธยฐานและค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ของคำตอบในรอบที่ 2 ของผู้เชี่ยวชาญโดยรวมและรายด้าน

รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน	<i>Mdn.</i>	<i>I.R.</i>
1. หลักนิติธรรม	4.67	0.00
2. หลักคุณธรรม	4.55	0.09
3. หลักความโปร่งใส	4.21	0.00
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.30	0.00
5. หลักความรับผิดชอบ	4.64	0.18
6. หลักความคุ้มค่า	4.60	0.00
รวมเฉลี่ย	4.50	0.05

จากตารางที่ 3 พบว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ ในรอบที่ 2 โดยรวมมีค่ามัธยฐาน เท่ากับ 4.50 และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ เท่ากับ 0.05 ซึ่งทุกข้อผ่านเกณฑ์

3. การประเมินรูปแบบจากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้วิจัยสรุปการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและการวิเคราะห์เนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีความเห็นอย่างฉันทามติว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาดังกล่าว เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามข้อค้นพบ ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามความเห็นของครูและผู้บริหาร พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงอันดับคุณลักษณะจากมากไปน้อย ดังนี้ 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักความคุ้มค่า 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักนิติธรรม 5) หลักคุณธรรม และ 6) หลักการมีส่วนร่วม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบในทุกมิติอย่างเป็นรูปธรรม โดยตระหนักและเห็นความสำคัญของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา ภายใต้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดขององค์กรและใช้ประโยชน์อย่างคุ้มค่า เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้าถึงการปฏิบัติงาน มีความโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ รวมถึงบริหารจัดการโดยยึดระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ อย่างเสมอภาค และทันต่อสถานการณ์ ไม่เลือกปฏิบัติ ยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนานตนเองอย่างต่อเนื่อง ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2544) อธิบายว่า หลักธรรมาภิบาล เป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้กับองค์กร เสริมสร้างความเข้มแข็งเพื่อบรรเทา ป้องกัน หรือแก้ไขวิกฤติที่หากจะมีในอนาคต เพราะทุกภาคส่วนในองค์กรจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม เช่นเดียวกับ เกษม วัฒนชัย (2546) ที่อธิบายว่า ธรรมาภิบาลของสถานศึกษา เป็นการประกันว่า สถานศึกษานั้น มีการบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพและตรวจสอบได้ ดังนั้น จึงทำให้การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย) (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดในแต่ละด้านพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความคุ้มค่า ด้านหลักคุณธรรมและด้านหลักนิติธรรม โดยผู้บริหารและครูผู้สอนเสนอแนวทางสนับสนุนการดำเนินงานที่สำคัญ คือ ควรนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในสถานศึกษาอย่างแท้จริง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีต่อข้าราชการครูที่อยู่ภายใต้การปกครองได้ให้เห็นเป็นแบบอย่างและคอยกระตุ้นข้าราชการครูให้มีการพัฒนาการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในสถานศึกษาของตนเอง เมื่อข้าราชการครูในสถานศึกษาเกิดความรู้และเข้าใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและบริบทต่างๆ ก็จะมีใจที่ดี อันก่อให้เกิดการบริหารงานและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับงานวิจัยของจตุติมา ชำนาญเพชร (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ โดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยใช้หลักความคุ้มค่ามากที่สุด รองลงมา คือ หลักนิติธรรม และน้อยที่สุด คือ หลักการมีส่วนร่วม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การประเมินผลใช้หลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การวางแผนใช้หลักความคุ้มค่า และน้อยที่สุด คือ การนำแผนสู่การปฏิบัติโดยใช้หลักความคุ้มค่า

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ด้านหลักนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 5) ด้านหลักความรับผิดชอบ และ 6) ด้านหลักความคุ้มค่า เนื่องจากเป็นรูปแบบที่ผู้วิจัยสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสอบถามครูและผู้บริหารสถานศึกษาในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ตกผลึกเป็นองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล 6 ด้านดังกล่าวที่มีความสอดคล้องกับบริบทที่ศึกษาและนโยบายในการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยวิสัยทัศน์ของสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 ที่มุ่งมั่นพัฒนาสู่การเป็นองค์กรหลักในการขับเคลื่อนการศึกษาในระดับภาคและจังหวัดแบบบูรณาการการมีส่วนร่วม สนับสนุนวิสัยทัศน์ดังกล่าว โดยพัฒนาระบบบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน รวมถึงพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลของข้าราชการ ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยใช้หลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ดังที่ บุญทิศา บุญยะประภัสร์ (2537) กล่าวว่า ผู้บริหารต้องมีภาระหน้าที่และบทบาทต่อสถานศึกษาทั้งต่องานและต่อคน กล่าวคือ 1) ด้านภาระหน้าที่และบทบาทต่อสถานศึกษา ผู้บริหารต้องตื่นตัว เป็นแกนนำที่จะรองรับสถานการณ์ด้วยการมีวิสัยทัศน์ มีความรับผิดชอบต่อความอยู่รอด และการเติบโตของสถานศึกษา สร้างสำนึกความรับผิดชอบต่องานให้แก่สมาชิกในสถานศึกษา มีการกำกับตรวจสอบผลงานให้เป็นไปตามมาตรฐานและพัฒนาควบคู่กับระบบงาน ด้านภาระหน้าที่และบทบาทต่องาน ทั้งงานบริหาร งานตัดสินใจ งานแก้ปัญหาอื่นๆ และงานในอนาคต ต้องได้รับความร่วมมือร่วมใจของผู้ใต้บังคับบัญชา จึงทำให้งานที่รับผิดชอบสำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุประสิทธิผล 2) ด้านภาระหน้าที่และบทบาทต่อบุคคลและกลุ่มในสถานศึกษา ได้แก่ การนำ จูงใจ พัฒนา รักษาไว้ให้คนเก่งและดี อยู่ทำประโยชน์แก่สถานศึกษาให้มากที่สุด รวมทั้งต้องรักษาคุณภาพระหว่างเป้าหมายของสถานศึกษากับความต้องการของบุคคลและกลุ่ม เพื่อให้ทั้ง 2 ฝ่ายตอบสนองต่อเป้าหมายซึ่งกันและกันได้อย่างสมบูรณ์ ดังนั้น การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จอย่างเป็นรูปธรรม และสามารถสื่อสารออกมาให้เห็นเป็นรูปแบบการบริหารจัดการที่ชัดเจน ซึ่งรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สอดคล้องกับผลการวิจัยของซารีลา ลาหมิด (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสตูล โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านหลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่า หลักนิติธรรม หลักการมีส่วนร่วมและหลักความรับผิดชอบต่อความอยู่รอดอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับปานกลาง ปัญหาที่พบในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ บุคลากรบางส่วนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับของสถานศึกษา มีการแบ่งฝ่าย แบ่งพวกในการทำงาน และบุคลากรมีงานพิเศษนอกเหนือจากงานสอนมากเกินไป ข้อเสนอแนะในการแก้ไขอุปสรรคดังกล่าว คือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ อย่างเคร่งครัด ควรมีส่วนร่วมและสร้างจิตสำนึกที่ดีของการเป็นครู ตลอดจนการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้กับสถานศึกษาได้อย่างเห็นผลจริงในเชิงปฏิบัติ

3. การตรวจสอบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้จากการสนทนากลุ่มของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งให้ความเห็นว่า รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขต

สำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นรูปแบบที่มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง อาจเนื่องมาจากเป็นรูปแบบที่สร้างโดยใช้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัย ที่เกี่ยวข้อง มาวิเคราะห์ สังเคราะห์ ตามกระบวนการวิจัยที่ได้ออกแบบไว้ โดยรูปแบบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ ผ่านกระบวนการสนทนากลุ่ม (Focus group discussion) เพื่อให้ได้ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะในการปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้นตามแนวคิดการประเมินรูปแบบของ Eisner (1976) ที่เน้นการวิเคราะห์วิจารณ์อย่างลึกซึ้งเฉพาะในประเด็นที่ถูกนำมาพิจารณา ผสมผสานปัจจัยต่างๆ ในการพิจารณาเข้าด้วยกันตามวิจรรย์ญาณของผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งบางครั้งการประเมินการวิจัยทางการศึกษาจะต้องใช้ความละเอียดอ่อน เพื่อให้ได้ข้อสรุปเกี่ยวกับคุณภาพ ประสิทธิภาพและความเหมาะสมของสิ่งที่จะทำการประเมิน สำหรับรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีองค์ประกอบ 6 ด้าน เรียงอันดับคุณลักษณะจากมากไปน้อย คือ 1) หลักความรับผิดชอบ 2) หลักความคุ้มค่า 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักนิติธรรม 5) หลักคุณธรรม 6) หลักการมีส่วนร่วม และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงทุกข้อดังนี้

1. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ด้านหลักความรับผิดชอบ สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงทุกข้อ โดยเรียงอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักในหน้าที่และงานที่ได้รับมอบหมาย ยอมรับผลการดำเนินงานทั้งรับผิดชอบ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงถึงความรับผิดชอบในการตัดสินใจ และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์อย่างเต็มกำลังความสามารถ

2. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ด้านหลักความคุ้มค่า สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงทุกข้อ โดยเรียงอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษารณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษาใช้สาธารณูปโภคในสถานศึกษาอย่างประหยัดและคุ้มค่า 2) การปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาได้สร้างความพึงพอใจให้กับนักเรียน ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และชุมชน และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรในสถานศึกษาจัดบริการให้นักเรียนหรือผู้เข้ามาติดต่อราชการได้รับความสะดวก รวดเร็ว ภายในเวลาที่กำหนด

3. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ด้านหลักความโปร่งใส สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงทุกข้อ โดยเรียงอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) โรงเรียนมีการจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง 2) ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศ และ 3) โรงเรียนมีการเผยแพร่ข้อมูลของหน่วยงานอย่างต่อเนื่อง

4. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนด้านหลักนิติธรรม สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงทุกข้อ โดยเรียงอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความยุติธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงาน การเงินและ

ทรัพยากรตามระเบียบราชการ และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาสั่งการต่างๆ โดยยึดระเบียบปฏิบัติ และขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของบุคลากรโดยเสมอภาคและเท่าเทียม

5. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ด้านหลักคุณธรรม สามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงทุกข้อ โดยเรียงอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ไม่มีผลประโยชน์ที่ขัดแย้งกับการปฏิบัติหน้าที่ 2) ผู้บริหารสถานศึกษายึดมั่นในประโยชน์สูงสุดของผู้เรียนและบุคลากร และ 3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้บุคลากรพัฒนาตนเอง

6. รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ด้านหลักการมีส่วนร่วมสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริงทุกข้อ โดยเรียงอันดับความสำคัญ 3 อันดับแรก ได้แก่ 1) บุคลากรมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารของสถานศึกษา 2) ผู้บริหารสถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพิจารณาและเห็นชอบขั้นตอนกระบวนการปฏิบัติงาน และ 3) บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการปฏิบัติงานภายใต้กรอบของคุณภาพ ประสิทธิภาพ สรุดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในเขตสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า หลักนิติธรรมเป็นคุณลักษณะที่ผู้ทรงคุณวุฒิให้ความสำคัญมากที่สุด มีความเหมาะสม มีความเป็นไปได้และสามารถนำไปใช้ในการปฏิบัติได้จริง ทำให้การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนบรรลุปเป้าหมายตามที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติหน้าที่โดยยึดหลักความยุติธรรม ประกอบกับเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขกฎ ระเบียบ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์เปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจและสังคมอยู่เสมอ เพื่อยกระดับความสามารถในการปฏิบัติงาน รวมถึงยกระดับคุณภาพชีวิตและจิตใจของผู้ปฏิบัติงาน

1.2 ผู้บริหารและหน่วยงานที่รับผิดชอบ โดยเฉพาะสำนักงานศึกษาธิการภาค 18 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้ได้จริง โดยการจัดทำเป็นคู่มือ หรือแนวทางในการนำรูปแบบดังกล่าวไปใช้ประโยชน์ในเชิงปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม หรือนำไปใช้เป็นแนวทางในการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำไปสู่การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำรูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนที่พัฒนาขึ้นนี้ ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะสมรรถนะด้านบริหารสถานศึกษาและทักษะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน

2.2 ควรมีการศึกษารูปแบบการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในระดับอื่นๆ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร (กทม.) เป็นต้น เพื่อเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารสถานศึกษาและค้นหาแบบปฏิบัติที่ดี (Best practice)

2.3 ควรนำผลการวิจัยนี้ไปต่อยอดการศึกษาในเรื่องอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น อิทธิพลของการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างผลการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- เกษม วัฒนชัย. (2546). **ธรรมาภิบาลกับบทบาทคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- จตุติมา ชำนาญเพชร. (2557). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนมัธยมวัดสิงห์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเขต 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). **การบริหารจัดการที่ดี ตามหลักธรรมาภิบาล(Good governance).** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2553). **การสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วม.** กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ซารีล่า ลาหมัด. (2559). **การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามทัศนะของครูโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสตูล. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.**
- ธีรยุทธ บุญมี. (2541). **ธรรมนูญแห่งชาตินิติศาสตร์กฎหมายประเทศไทย.** กรุงเทพมหานคร: สายธาร.
- บวรศักดิ์ อุวรรณโณ. (2542). **การสร้างธรรมาภิบาล (Good governance) ในสังคมไทย.** กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร.
- บุญทิวา บุญยะประภัศร. (2537). **ภาระหน้าที่ของผู้บังคับบัญชา. วารสารข้าราชการ. 39(5). 45-51.**
- บุษบง ชัยเจริญวัฒนะ. (2544). **รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.**
- ประเวศ วะสี. (2542). **ยุทธศาสตร์ชาติ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนเพื่อสังคมธนาคารออมสิน.**
- ปรัชญา เวสารัชช์. (2554). **หลักการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.**
- ปาริชาติ เทพอารักษ์ (2550). **สังคมประชาธิปไตยที่มีธรรมาภิบาล รากฐานสังคมอยู่เย็นเป็นสุข. วารสารเศรษฐกิจและสังคม. 44(1). 48-55.**
- พระสกล ฐานธมโม (อินทร์คล้าย). (2556). **การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.**
- รัชนา ศานติยานนท์. (2544). **รูปแบบใหม่ของการบริหารจัดการที่ดีในมหาวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.**
- สถาบันราชประชาสมาสัย. (2549). **คู่มือการวินิจฉัยและรักษาโรคเรื้อน. กรุงเทพมหานคร: การศาสนา.**
- สาธิต วงศ์อนันต์นนท์. (2545). **การปฏิรูปการศึกษาไทย: อดีต ปัจจุบัน อนาคต. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.**
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **รายงานประจำปี 2557 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.**
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2543). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2543. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานข้าราชการพลเรือน.**

- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2544). **คู่มือการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). **คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance rating)**. กรุงเทพมหานคร: ปริเมียร์โพร.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). **“9 องค์การ” บนเส้นทางสู่ความเป็นเลิศในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- สำนักงานศึกษาธิการภาค 18. (2562). **วิสัยทัศน์พันธกิจของสำนักงานศึกษาธิการภาค 18**. แหล่งที่มา <http://www.reo18.moe.go.th/2019/03/11/349/> สืบค้นเมื่อ 20 มี.ค. 2562
- สำนักนายกรัฐมนตรี. (2542). **ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี**. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สิทธิชัย ธรรมเสนห์. (2549). **รายงานการวิจัย การศึกษาแนวทางการประกอบการธุรกิจตามแนวพระราชดำริ ด้านสังคมตามหลักธรรมาภิบาลและธรรมาภิบาล**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- สุดจิต นิमितกุล. (2543). **กระทรวงมหาดไทยกับการบริหารจัดการที่ดี การปกครองที่ดี (Good governance)**. กรุงเทพมหานคร: บพิธ.
- สุทัศน์ สุทธิกุลสมบัติ. (2552). **ธรรมาภิบาล (Good governance) คืออะไร**. กรุงเทพมหานคร: การไฟฟ้าส่วนภูมิภาค.
- อริย์รัช แก้วเกาะสะบ้า. (2560). **หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- อริศรา เล็กสรรเสริญ. (2553). **ประเด็นที่ควรเรียนรู้ในการทำวิจัย**. กรุงเทพมหานคร: คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- อานันท์ ปันยารชุน. (2543). **มุมมองนายอานันท์**. กรุงเทพมหานคร: มติชน.
- Cronbach, L. J. (1990). **Essentials of psycholocial testing**. New York: Happer Collins.
- Eisner, E. (1976). Education connoisseurship and criticism: Their Form and function in education evaluation. **Journal of Aesthetic Education**. 1(2). 34-52.
- Likert, R. (1967). **New patterns of management**. New York: Mcgraw-hill Book Company.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก*

A NEEDS ASSESSMENT OF TEACHER COACHING SKILLS DEVELOPMENT IN KHUN
DAN PRAKANCHON SCHOOL CONSORTIUM UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PRACHINBURI NAKHON NAYOK

¹ชัยรัตน์ อินทวงศ์ Chairat Intawong ²ธีรภัทร คุโลภาส Dhirapat Kulophas

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: kruchairat.in@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก 2) เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารและครูในสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก ปีการศึกษา 2564 จำนวน 150 คน สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์หาค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพที่พึงประสงค์ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก โดยสภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.163$, $S.D. = 0.661$) ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.515$, $S.D. = 0.599$) 2) ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชญ์บุรี นครนายก สูงที่สุดคือ ด้านทักษะการถาม ($PNI_{modified} = 0.469$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ($PNI_{modified} = 0.443$) ด้านทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง ($PNI_{modified} = 0.404$) และต่ำที่สุดคือ ด้านทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ($PNI_{modified} = 0.398$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การพัฒนาครู, การชี้แนะ, ทักษะการชี้แนะ

Abstract

The objectives of this research were 1) to study the current and desirable conditions of teacher coaching skills development in Khun Dan Prakanchon school consortium under the secondary educational service area office Prachinburi Nakhon Nayok. 2) to study assess the needs for teacher coaching skills development in Khun Dan Prakanchon school consortium under the secondary educational service area office Prachinburi Nakhon Nayok. This is descriptive research. The research instruments used in this study were questionnaires. Data were collected from 150 samples of administrators and teachers in Khun Dan Prakanchon school consortium under the secondary education service area office Prachinburi Nakhon Nayok, Academic Year 2021. The data were analyzed by mean, standard deviation, priority need index ($PNI_{modified}$), and priority order. The results of the research were as follows: 1) The desirable condition averaged higher than the present condition of teacher coaching skills development in Khun Dan Prakanchon school consortium under the secondary educational service area office Prachinburi Nakhon Nayok. The current condition was at a moderate level ($M = 3.163$, $S.D. = 0.661$), while the desirable condition was at the highest level ($M = 4.513$, $S.D. = 0.599$). 2) The highest order of need for teacher coaching skills development in Khun Dan Prakanchon school consortium under the secondary educational service area office Prachinburi Nakhon Nayok was Questioning skill ($PNI_{modified} = 0.469$), followed by feedback skill ($PNI_{modified} = 0.443$), deep listening skill ($PNI_{modified} = 0.404$), and lowest was in Rapport building skill ($PNI_{modified} = 0.398$), respectively.

Keywords: Teacher development, Coaching, Coaching skills

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์โลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 จึงมุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทรัพยากรบุคคลของประเทศอย่างยั่งยืนเป็นสำคัญ เพื่อให้เยาวชนของชาติได้เติบโตเป็นกำลังในการพัฒนาประเทศและก้าวทันการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) จึงต้องมีการจัดการศึกษาที่มีความเสมอภาคและมีคุณภาพเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต

การจัดการศึกษาโดยรวมหรือโดยเฉลี่ยทั้งประเทศยังมีคุณภาพต่ำ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) สะท้อนจากผลการประเมิน PISA 2018 ผลการประเมินด้านการอ่านของนักเรียนไทย (393 คะแนน) มีคะแนนลดลงจากผลการประเมินรอบที่ผ่านมา และมีคะแนนน้อยกว่าใน PISA 2015 ถึง 16 คะแนน การที่คะแนนมีแนวโน้มลดลงเป็นเพราะนักเรียนที่มีความสามารถด้านการอ่านไม่ถึงระดับ 2 มีจำนวนเพิ่มขึ้นถึง 10% (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2563) โดยนักเรียนทั้งประเทศได้คะแนนเฉลี่ยออกมาต่ำกว่าร้อยละ 50 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562) หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ส่งผล

ต่อคุณภาพของผู้เรียนคือกระบวนการพัฒนารูปแบบเดิมเน้นไปที่การประชุม อบรม สัมมนา ด้วยวิธีการบรรยาย อีกทั้ง ครูต้องละทิ้งการสอนเพื่อไปอบรม ส่งผลให้ไม่สามารถติดตามประเมินผลการพัฒนาได้อย่างต่อเนื่องจึงทำให้ครูไม่ได้นำความรู้ดังกล่าวไปสู่การปฏิบัติได้จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ดังนั้นสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงดำเนินโครงการพัฒนาคูโดยนำกระบวนการการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) มาใช้ ซึ่งเป็นวิธีที่จะช่วยลดปัญหาการดึงครูออกจากห้องเรียนได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2556; สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) ด้วยเหตุนี้การพัฒนาคูซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาการศึกษาซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของชาติ จากหลักเกณฑ์ ว22/2560 หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายงานการสอน ระบุไว้ว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทุกปี (สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2560) เพื่อพัฒนาคูและบุคลากรให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจึงจำเป็นต้องมีกระบวนการส่งเสริมการพัฒนาคูที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่จะเกิดขึ้นต่อผู้เรียนและองค์กรเป็นสำคัญ

การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring) เป็นกระบวนการหนึ่งในการขับเคลื่อนและพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย แต่เดิมมักจะนำการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงมาใช้ในบริบทของการจัดการหรือการพัฒนาองค์กร (Rao, 2015) Coaching และ Mentoring เป็นเทคนิคในการพัฒนาการเรียนรู้ของบุคลากรในองค์กรที่ต้องการจะให้องค์กรเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ Coaching เป็นการสอนงานจากผู้บังคับบัญชาถึงผู้ใต้บังคับบัญชาโดยตรงด้วยวิธีการให้คำแนะนำและการสอนงานแบบสองทาง (Two Way Communication) เพื่อให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายอย่างมีประสิทธิภาพและมีโอกาสได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อมๆ กัน ส่วน Mentoring ในการเป็นพี่เลี้ยงเลือกจากผู้ที่มีความสามารถเป็นที่ยอมรับ หรือผู้บริหารในหน่วยงานมาให้คำปรึกษาและแนะนำช่วยเหลือรุ่นน้อง หรือผู้ที่อยู่ในระดับต่ำกว่าในเรื่องที่เป็นประโยชน์โดยตรงต่อการทำงาน เพื่อให้มีศักยภาพสูงขึ้น ซึ่งอาจไม่เกี่ยวกับหน้าที่ในปัจจุบันโดยตรง (มยุรี เจริญศิริ, 2558) สอดคล้องกับวรรณ ปทุมเจริญวัฒนา (2561) ที่กล่าวว่า การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงมีความหมายที่คล้ายคลึงกัน โดยในบริบทของการจัดการศึกษาของไทย บทบาทของผู้ชี้แนะ (Coacher) และพี่เลี้ยง (Mentor) ไม่ได้แยกกันอย่างชัดเจน การชี้แนะ เป็นการชี้แนะทางการศึกษาที่ดำเนินการโดยครูผู้ทำหน้าที่ชี้แนะจะให้ความช่วยเหลือแก่ครูผู้รับการชี้แนะให้สามารถจัดระบบความคิด ทบทวนการทำงานและหาแนวทางการพัฒนางานและแก้ปัญหาการทำงานของตนเองด้วยตนเอง มีการชี้แนะทั้งรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย การชี้แนะจะมุ่งสู่ “การบรรลุจุดหมาย” จึงเริ่มต้นที่งานที่ต้องการพัฒนา เพื่อมุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะเฉพาะด้าน ซึ่งใช้ระยะเวลาสั้น สำหรับการเป็นพี่เลี้ยง คือ การดำเนินการโดยครูที่มีประสบการณ์ในบทบาทของผู้ให้คำแนะนำและเป็นพี่ปรึกษาผู้มากด้วยประสบการณ์ โดยจะเป็นผู้ชี้แนะและช่วยเหลือครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า โดยใช้การสอน ชี้แนะ และให้คำปรึกษา การเป็นพี่เลี้ยงเน้น “การเติบโตจากภายใน” ของครู จึงมุ่งพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพผ่านวิธีการที่ไม่มีรูปแบบเป็นทางการที่สอดคล้องกับบริบทการปฏิบัติงานประจำ มุ่งเน้นพัฒนาการเรียนรู้ วิธีการคิด การแก้ปัญหา และการตัดสินใจ ซึ่งต้องใช้ระยะเวลายาวนาน เห็นได้ว่า การชี้แนะ และ การเป็นพี่เลี้ยงแม้จะมีความคล้ายคลึงกัน แต่ผลลัพธ์ที่ได้นั้นมีความแตกต่างกัน โดยการเป็นพี่เลี้ยงจะเป็นการให้คำปรึกษาแนะนำช่วยเหลือหรือชี้แนะแนวทางให้เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ ส่วนการชี้แนะจะเป็นการส่งเสริมความคิดให้แก่ผู้รับการชี้แนะเพื่อให้ผู้รับการชี้แนะสามารถมองเห็นเป้าหมายด้วยตนเองซึ่งผลลัพธ์ที่

เกิดจากการชี้แนะจะมีความคงทนมากกว่าการเป็นพี่เลี้ยง ช่วยให้ผู้ที่รับการชี้แนะสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้พัฒนาศักยภาพของตนเองไปพร้อมกันด้วย

การชี้แนะในสถานศึกษานั้นปรากฏอยู่ในยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและส่งเสริมศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ประเด็นที่ 3 กล่าวถึงการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้และมีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา เปลี่ยนบทบาทจากครูสอนเป็นโค้ชหรือผู้อำนวยความสะดวกการเรียนรู้ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) การโค้ชถือเป็นวิธีการในการพัฒนาวิชาชีพที่จะช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพซึ่งจะส่งผลถึงคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเกี่ยวข้องกับกิจกรรมช่วยเหลือและพัฒนาสมรรถนะขององค์กรสู่การเป็นผู้นำด้านการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน อาทิเช่น การสังเกตการสอนซึ่งกันและกัน (One-on-one Observation) การให้ข้อมูลย้อนกลับร่วมกันเรียนรู้ (Small-group Learning of New Content and Pedagogy) และการโค้ชเป็นกิจกรรมที่ใช้โรงเรียนเป็นฐานการพัฒนาวิชาชีพ (School-based Professional Development) (Neufeld and Roper, 2003) การโค้ชมีหลายประเภท ในแต่ละประเภทอยู่บนพื้นฐานของ หลักจิตวิทยา ทฤษฎี ผลการวิจัย และการทดลองปฏิบัติ ซึ่งมีความเหมาะสมกับการพัฒนาครูในศตวรรษ ที่ 21 (สมาพร มณีอ่อน, 2560)

สหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก (สพม.ปจ.นย) เป็นกลุ่มโรงเรียนมัธยมในจังหวัดนครนายก ประกอบด้วย 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนครนายกวิทยาคม โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ โรงเรียนปิยะชาติพัฒนา ในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนอนุบาลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครนายก โรงเรียนเมืองนครนายก และโรงเรียนปากพลีวิทยาการ โดยบริบทของสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชลนั้น ผู้บริหารแต่ละโรงเรียนให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาครูที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและมีปฏิสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน จากรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอก พบว่า ผลการประเมินด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญส่วนใหญ่อยู่ในระดับดีมาก แต่ผู้เรียนยังต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2563) แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนต้องพัฒนาส่งเสริมให้ครูปรับการเรียน เปลี่ยนการสอนให้ทันสมัย มีรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และของสถานศึกษา สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน, 2563)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก เพื่อรวบรวมข้อมูลสารสนเทศของสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครู และเป็นแนวทางให้สถานศึกษานำไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมสนับสนุนและกำหนดแนวทางการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก

2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารและครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนนครนายกวิทยาคม โรงเรียนนวมราชานุสรณ์ โรงเรียนปิยชาติพัฒนาในพระราชูปถัมภ์ฯ โรงเรียนอนุบาลรัตนราชกัญญาราชวิทยาลัย นครนายก โรงเรียนเมืองนครนายก และโรงเรียนปากพลีวิทยาการ โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องเก็บข้อมูลจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Proportional Stratified Random Sampling) ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างต้องเก็บข้อมูลจำนวน 150 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่งปัจจุบัน วิทยฐานะ และประสบการณ์ทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ละครงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครู เพื่อกำหนดขอบเขตของเนื้อหา และดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาและกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยวิเคราะห์ข้อคำถามเพื่อสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ 5 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับมากที่สุด และ 1 หมายถึง มีการปฏิบัติระดับน้อยที่สุด เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) ซึ่งเกณฑ์ที่ใช้ในการวัดค่าดัชนี คือ IOC (Item Objective Congruence) โดยเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อตรวจสอบและพิจารณา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างเครื่องมือกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งถือว่ามีความอยู่ในเกณฑ์ที่น่าไปเก็บข้อมูลได้ จากนั้นนำเครื่องมือมาวิเคราะห์หาจุดบกพร่องและปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 150 คน

4) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ โดยศูนย์บรรณสารสนเทศทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก โดยการวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง ส่วนการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครู สหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี

นครนายก ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์การประเมิน และการแปลความหมาย ตั้งแต่ ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด จนถึง ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง การปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด สำหรับการวิเคราะห์หาดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index : PNI_{Modified}) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครู สหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก ของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 150 ฉบับ จำแนกตามทักษะการชี้แนะ ได้แก่ 1) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ 2) ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง 3) ทักษะการถาม และ 4) ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก

ทักษะการชี้แนะ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์		
	M	SD	แปลผล	M	S.D.	แปลผล
1. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์	3.269	0.669	ปานกลาง	4.536	0.602	มากที่สุด
2. ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง	3.266	0.646	ปานกลาง	4.585	0.575	มากที่สุด
3. ทักษะการถาม	3.023	0.659	ปานกลาง	4.439	0.640	มาก
4. ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ	3.113	0.649	ปานกลาง	4.491	0.579	มาก
เฉลี่ยรวม	3.168	0.656	ปานกลาง	4.513	0.599	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก อยู่ในระดับปานกลาง ($M = 3.168$, $S.D. = 0.656$) เมื่อพิจารณาตามทักษะการชี้แนะรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ($M = 3.269$, $S.D. = 0.669$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง ($M = 3.266$, $S.D. = 0.646$) ถัดมาคือ ด้านทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ($M = 3.113$, $S.D. = 0.649$) และน้อยที่สุดคือ ด้านทักษะการถาม ($M = 3.023$, $S.D. = 0.659$) ตามลำดับ

ส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก อยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.513$, $S.D. = 0.599$) เมื่อพิจารณาตามทักษะการชี้แนะรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุดที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง ($M = 4.585$, $S.D. = 0.575$) รองลงมาคือ ด้านทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ($M = 4.536$, $S.D. = 0.602$) ถัดมาคือ ด้านทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ($M = 4.491$, $S.D. = 0.579$) และน้อยที่สุดคือ ด้านทักษะการถาม ($M = 4.439$, $S.D. = 0.640$) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจีนบุรี นครนายกของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 150 ฉบับ จำแนกตามทักษะการชี้แนะ ได้แก่ 1) ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ 2) ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง 3) ทักษะการถาม และ 4) ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ โดยมีรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก

ทักษะการชี้แนะ	PNI_{Modifie}	ลำดับความต้องการจำเป็น
1. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์	0.389	4
2. ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง	0.404	3
3. ทักษะการถาม	0.469	1
4. ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ	0.443	2
เฉลี่ยรวม	0.426	-

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก คือ 0.426 ($PNI_{\text{modified}} = 0.426$) โดยทักษะที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุดคือ ทักษะการถาม ($PNI_{\text{modified}} = 0.469$) รองลงมาคือ ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ($PNI_{\text{modified}} = 0.443$) ถัดมาคือ ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง ($PNI_{\text{modified}} = 0.404$) และทักษะที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดคือ ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.389$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายกมีประเด็นที่น่าสนใจได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนในสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก มีวิธีการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูครบทุกทักษะแต่ยังไม่เด่นชัด เมื่อพิจารณาตามทักษะการชี้แนะรายด้านพบว่า ด้านทักษะการสร้างสัมพันธ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า ครูในสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก มีทักษะการสร้างสัมพันธ์อยู่ในระดับที่ดีอยู่แล้ว เนื่องจากผู้บริหารแต่ละโรงเรียนในสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราชินบุรี นครนายก ให้ความสำคัญกับกระบวนการพัฒนาครูที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันและมีปฏิสัมพันธ์อันดีซึ่งกันและกัน โดยทุกโรงเรียนมีการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทาง

วิชาชีพ (PLC) เพื่อเป็นช่องในการให้ครูทุกคนในโรงเรียนเกิดปฏิสัมพันธ์กัน ลดช่องว่างระหว่างกัน เกิดการพูดคุย แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสะท้อนคิด ดังที่ ศศิมา สุขสว่าง (2564) ได้กล่าวว่า จุดประสงค์ของการสร้างความสัมพันธ์เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัย ให้กับผู้ที่พูดคุยด้วย พร้อมเชื่อใจและเปิดใจให้ความร่วมมือในการโค้ช การคิดและให้ความร่วมมือในการโค้ชหรือการพูดคุยเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการพูดคุย ซึ่งสอดคล้องกับ ทศนีย์ จารุสมบัติ (2561) ที่กล่าวว่า ในที่ทำงาน แต่ละคนย่อมมีความแตกต่างกันทั้งสไตล์ พฤติกรรม ความคิด ความต้องการ ความเชื่อ มุมมอง และวัย หรือ Generation ที่ทำงานอาจมีทั้ง Baby Boomer, Gen X, Gen Y and Gen Z เมื่อมาทำงานร่วมกันอาจจะทำให้เกิดความขัดแย้งขึ้น ดังนั้น เทคนิคการสร้างความสัมพันธ์จะช่วยลดช่องว่างระหว่างกัน เข้าใจกันมากขึ้น ยอมรับความแตกต่างของแต่ละบุคคล เปิดใจ ศรัทธา และไว้วางใจเพื่อให้การโค้ชการทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างราบรื่น อีกทั้งยังสอดคล้องกับ Williamson (2012) ที่กล่าวว่า ผู้ชี้แนะควรสร้างบรรยากาศที่ทำให้ครูเปิดใจและอยากที่จะพูดคุยแลกเปลี่ยนกับผู้ชี้แนะ

2. ผลการวิเคราะห์สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาตามทักษะการชี้แนะรายด้าน พบว่า ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งมีค่าเฉลี่ยสูงสุด แสดงให้เห็นว่า คณะครูในสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก มีความต้องการที่จะพัฒนาทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ผู้พูดต้องการสื่อสารออกมา ดังที่ ทศนีย์ จารุสมบัติ (2561) กล่าวว่า การฟังถือเป็นทักษะการสื่อสารที่สำคัญอีกเรื่องของการฟังแบบโค้ชเป็นการฟังอย่างลึกซึ้ง เพราะในกระบวนการโค้ชนั้น โค้ชจะใช้เวลาในการฟัง 70-80% อีก 20-30% สำหรับการทวนสิ่งที่ได้ยิน การถาม การสะท้อน (Feedback) โค้ชจะฟังในสิ่งที่ผู้รับการโค้ชพูดเป็นเรื่องราวหรือเนื้อหา (Content) นอกจากนี้ โค้ชจะฟังให้รับรู้ถึงความรู้สึก สังเกตโทนเสียง ภาษาท่าทาง สีหน้าที่แสดงออกมา รับรู้ถึงความเชื่อ ความคิด มุมมอง ความต้องการ ความกลัว และคุณสมบัติ หรือศักยภาพภายในตัวคน (Context) โค้ชจึงสามารถทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อน ให้ผู้รับการโค้ชเข้าใจตนเองได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับ Williamson (2012) ที่กล่าวว่า ผู้ชี้แนะจะต้องมีทักษะการฟังที่ดี เนื่องจากทักษะการฟังเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดในการชี้แนะ อีกทั้งผู้ชี้แนะที่ดีจะต้องสร้างบรรยากาศทำให้ครูรู้สึกผ่อนคลาย

3. ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก ที่มีลำดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด คือ ด้านทักษะการถาม แสดงให้เห็นว่า ทักษะที่คณะครูสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาป्राจันบุรี นครนายก มีความจำเป็นที่จะพัฒนาทักษะการถามของครูในการร่วมกันแก้ไขปัญหาให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ตามที่ ทศนีย์ จารุสมบัติ (2561) ที่สรุปได้ว่า เมื่อโค้ชใช้ทักษะ การสร้างความสัมพันธ์ได้ดี มีการฟังอย่างลึกซึ้ง เครื่องมือขั้นที่ 3 คือ ทักษะการถาม ซึ่งกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิด ทบทวน ใคร่ครวญ ค้นหาคำตอบ วิธีแก้ปัญหาด้วยตัวเอง ดังนั้น คำถามที่ดีจึงเป็นคำถามปลายเปิด (Open Questions) เพื่อให้ผู้รับการโค้ชรับเอาไปไตร่ตรอง ขวนคิด ขวนคุ้ย ขวนหาความกระจ่าง หาคำตอบ แสดงความคิดเห็น สรุปได้ว่า ทักษะการถาม เป็นทักษะที่จำเป็นที่ทำให้ผู้รับการชี้แนะสามารถสร้างองค์ความรู้ ค้นหาคำตอบ หรือวิธีการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งเกิดจากกระบวนการคิด ตรึกตรอง พินิจพิจารณาคำถามที่ผู้ชี้แนะถาม ซึ่งสอดคล้องกับ Gottesman, B. (2000) ที่กล่าวว่า การโค้ช เป็นวิธีการที่ช่วยในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จมากยิ่งขึ้น ช่วยในการ

ตั้งคำถามและปัญหาเพื่อช่วยให้การจัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามธรรมชาติและมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น การโค้ชเป็นการกำหนดเป้าหมายสู่ความสำเร็จที่เน้นการปฏิบัติและสะท้อนผลในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนาทักษะการชี้แนะ (Coaching Skills) ทักษะการชี้แนะ เป็นทักษะที่ผู้ชี้แนะจำเป็นต้องมี เพื่ออำนวยความสะดวกในการส่งเสริมความคิดให้แก่ผู้รับการชี้แนะเพื่อให้ผู้รับการชี้แนะสามารถมองเห็นเป้าหมายด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญสำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เมื่อครูมีทักษะการชี้แนะจะสามารถถ่ายทอดไปยังผู้เรียนได้ นอกจากนี้ยังสามารถลดการติงครูออกจากห้องเรียนเนื่องจากไปอบรมพัฒนา โดยมีองค์ประกอบของทักษะการชี้แนะ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ทักษะการชี้แนะ

จากภาพที่ 1 ทักษะการชี้แนะ ประกอบด้วย 4 ทักษะ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ทักษะการสร้างความสัมพันธ์ (Rapport Building skill) คือ ทักษะที่ส่งเสริมให้ครูสามารถสร้างความสัมพันธ์เพื่อสร้างพื้นที่ปลอดภัยระหว่างผู้ชี้แนะกับผู้รับการชี้แนะ เพื่อให้เกิดความไว้วางใจกันเกิดความเชื่อใจ เชื่อมั่น พร้อมเปิดใจพูดคุย พร้อมให้ความร่วมมือ ขวนคิด ขวนพูดคุย ค้นพบที่มาของเรื่องราว อุปสรรค ความท้าทาย ค้นพบคำตอบ ทางเลือก ค้นหาทางออก

2. ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง (Deep Listening skill) คือ ทักษะที่ส่งเสริมให้ครูฟังสิ่งที่เกิดขึ้นในปัจจุบันเป็นการฟังที่ใส่ใจฟังผู้พูดอย่างแท้จริง เหมือนว่ามีแค่ผู้พูดอยู่ด้วยกับเราเท่านั้น เป็นการฟังโดยปราศจากการตัดสิน ฟังลึกกว่าแค่คำพูด ได้ยินในสิ่งที่ผู้พูดไม่ได้พูด เช่น ความรู้สึก อารมณ์ ความต้องการ คุณค่า ความเชื่อ โดยที่ผู้ฟังจะต้องมีสติรู้เท่าทันความรู้สึกของตนเองอยู่ตลอดเวลา เพื่อไม่ให้ตนเองคล้อยตามหรือมีความรู้สึกร่วม

3. ทักษะการถาม (Questioning skill) คือ ทักษะที่ส่งเสริมให้ครูสามารถใช้คำถามที่ทำให้เกิดกระบวนการคิด ตรรกะตรอง และค้นหาคำตอบ เป็นการกระตุ้นความคิดให้ผู้ที่ถูกถามจะสามารถคิดและแก้ปัญหาได้ด้วยตัวเอง โดยใช้ลักษณะคำถามปลายเปิด (Open Question) เพื่อให้ผู้ถูกถามได้แสดงความคิดเห็นของตนเองได้โดยไม่เป็นการชี้นำหรือบอกคำตอบ

4. ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback skill) คือ ทักษะที่ส่งเสริมให้ครูสามารถให้ข้อมูลหรือข้อสังเกตกับผู้รับการชี้แนะให้มีการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นโดยไม่ใช้การตำหนิ หรือบ่นแต่อย่างใด

จากการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาทักษะการชี้แนะแก่ครูในสหวิทยาเขตขุนด่านปราการชล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี นครนายก ที่ผู้บริหารควรสร้างแนวทางการพัฒนาทักษะการถาม ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้งและทักษะการสร้างความสัมพันธ์ ตามลำดับความต้องการจำเป็น โดยผลการศึกษาพบว่า ทักษะการถามมีความต้องการจำเป็นสูงสุด แสดงให้เห็นว่ามีความจำเป็นที่จะพัฒนาทักษะการถามของครูในการร่วมกันแก้ไขปัญหาให้มากขึ้น เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการคิดแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ซึ่งรูปแบบและวิธีการในการพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูควรมีการส่งเสริมให้กระบวนการในการพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของงานที่ได้รับมอบหมายหรืองานที่ครูทำเป็นประจำอยู่แล้ว นอกจากนี้อาจจัดการอบรมเชิงปฏิบัติการเพิ่มเติม เพื่อให้ครูได้ฝึกทักษะการถามกับผู้เชี่ยวชาญ นำไปสู่การปฏิบัติในการทำงานและการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนของสถานศึกษาให้สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนาทักษะการถามของครูเป็นอันดับแรก โดยส่งเสริมให้มีกิจกรรมการพัฒนาครูด้วยวิธีการต่างๆ ที่หลากหลาย ตามบริบทของสถานศึกษา โดยการประชุมหารือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดทิศทางของการพัฒนารวมถึงขั้นตอนและวิธีการในการพัฒนาที่ตอบสนองต่อวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ และกลยุทธ์ในการพัฒนาครูของสถานศึกษา มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล การพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูอย่างสม่ำเสมอ โดยพิจารณาจากพฤติกรรมและผลงานเชิงประจักษ์ที่เกิดจากการนำความรู้และทักษะที่ได้รับการพัฒนาไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยในประชากรกลุ่มอื่นหรือในระดับการศึกษาอื่น เพื่อศึกษาผลของทักษะการชี้แนะของครูที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

2.2 ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการชี้แนะให้ครอบคลุมทุกทักษะ โดยเน้นที่ทักษะการถามซึ่งเป็นทักษะที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด นอกจากนี้จะต้องพัฒนาทักษะการชี้แนะอื่นเรียงตามลำดับความต้องการจำเป็น ได้แก่ ทักษะการให้ข้อมูลย้อนกลับ ทักษะการฟังอย่างลึกซึ้ง และทักษะการสร้างความสัมพันธ์ตามลำดับ เพื่อให้การพัฒนาทักษะการชี้แนะของครูในสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ทัศนีย์ จารุสมบัติ. (2561). **ชีวิตที่ใช่! ในแบบโค้ชและฟา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ธารทิพย์ นรงค์ิยา, วรณีย์ แกมเกตุ. (2559). การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความสำเร็จของการชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยงครู. *An Online Journal of Education*. 11(2). 235-250.
- มยุรี เจริญศิริ. (2558). การศึกษารูปแบบการพัฒนาสมรรถนะการโค้ชและการจัดการเรียนรู้ของครูที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดแก้ปัญหา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร*. 13(1). 114-127.
- วรรรัตน์ ปทุมเจริญวัฒนา. (2561). **การชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching and Mentoring)**. แหล่งที่มา <https://www.trueplookpanya.com/blog/content/66324/-blog-teaartedu-teaart-teaarttea-> สืบค้นเมื่อ 9 ต.ค. 2564.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2564). **ทักษะการโค้ช (Coaching Skill) สำหรับผู้บริหารเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้ใต้บังคับบัญชา**. แหล่งที่มา www.sasimasuk.com สืบค้นเมื่อ 12 ต.ค. 2564.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). **การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนของครูส่งผลต่อผลการประเมินด้านการอ่านของนักเรียนอย่างไร**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สมาพร มณีอ่อน. (2560). การพัฒนาครูในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคนิคการโค้ช (Coaching). *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศิลปากร*. 15(2). 61-73.
- สำนักงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2560). **หลักเกณฑ์และวิธีการพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สายงานการสอน (ว22/2560)**. แหล่งที่มา <https://otepc.go.th> สืบค้นเมื่อ 26 ธ.ค. 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). **ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561 – 2580 (ฉบับย่อ)**. แหล่งที่มา <http://nscr.nesdb.go.th> สืบค้นเมื่อ 26 ธ.ค. 2564.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา องค์การมหาชน. (2563). **ผลการประเมินคุณภาพภายนอก รอบ 4**. แหล่งที่มา <https://drive.google.com/file/d/1D5eUQ4kYNWuZU6TPFYqhaAmwBwS05-UI/view> สืบค้นเมื่อ 26 ธ.ค. 2564.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). **สภาวะการศึกษาไทย 2561/2562 การปฏิรูปการศึกษาในยุคดิจิทัล**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Gottesman, B. (2000). **Peer coaching for educators**. Lamha: The Scarecrow.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Neufeld and Roper. (2010). Barbara Neufeld and Dana Roper. **Coaching: A Strategy for Developing Instructional Capacity Promises and Practicalities Education Matters, Inc.**

Rao, M. S. (2015). Myths and truths about coaching: How to acquire right perspective to enhance leadership excellence. **Human Resource Management International Digest**. 23(4). 35-37.

Williamson, R. (2012). **Coaching teachers: An important principal role**. From <http://eric.ed.gov/?id=ED538322> Retrieved December 26, 2021.

การพัฒนาแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา
ในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ*
THE DEVELOPMENT OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATOR
COMPETENCY MODEL IN INNOVATIVE LEARNING MANAGEMENT FOR ELECTRONIC
PROFESSION TEACHERS IN INSTITUTE OF VOCATIONAL EDUCATION, BANGKOK

¹อรรณญา พิสุทธากุล Aranya Phisoottakul, ²ภารดี อนันต์นาวิ Paradee Anannawee,

³พงศ์เทพ จิระโร Pongthep Jiraro

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³วิทยาลัยนานาชาติเซนต์เทเรซา St theresa international college, Thailand

Corresponding Author E-mail: babybe_99@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ มี 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ 265 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพและแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนารูปแบบได้ 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 องค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ 1) ด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม 2) ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม 4) ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม 6) ด้านการพัฒนาบุคลากร องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 2 คือ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การนำองค์กร 4) การควบคุม ผลการประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารจัดการ, องค์กรนวัตกรรมการศึกษา, สถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research paper aims to to develop and evaluate model of educational innovative organization management schools in the 21st century affiliated with Sumutprakarn Provincial Office for Local Administration. There was divided into three steps; Step 1: Study condition and guidelines the educational innovative organization management schools in the 21st century affiliated with Sumutprakarn Provincial Office for Local Administration. Step 2: Create and develop the model of educational innovative organization management schools in the 21st century affiliated with Sumutprakarn Provincial Office for Local Administration Step 3: Try out and evaluate the feasibility and benefit of model. The samples consisted of school directors, teachers and educational supports affiliated with Sumutprakarn Provincial Office for Local Administration. They were 265 people with stratified random sampling by using table of Krejcie; & Morgan. The research instrument was questionnaire, interview, evaluate feasibility and benefit. It was analyzed using basic statistics and content analysis. The results revealed that status and guidelines the educational innovative organization management schools in the 21st century affiliated with Sumutprakarn Provincial Office for Local Administration in overall, performance was at highest level. The result of development model consisted of 2 components. Component 1 was the educational innovative organization management schools in the 21st century, there were 6 steps, such as 1) Appropriate organizational structure 2) Innovative leadership 3) Organization culture that fosters innovation 4) Creative organizational climate 5) Teamwork 6) Innovation development. Component 2 was a procedure of educational innovative organization management schools in the 21st century such as 1) Planning 2) Organizing 3) Leadership 4) Controlling. The result of evaluate feasibility and benefit was at highest all of aspects.

Keywords: Model, Management, Educational Innovation Organization, Schools, The 21st Century

บทนำ

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy) ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของสังคมที่ต้องอาศัยองค์ความรู้ (Knowledge-based-society) ที่ปัจจัยในการผลิตและการแข่งขันกำลังเปลี่ยนไปเป็นปัจจัยที่ไม่อาจจับต้องได้มากขึ้น เช่น ความรู้ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการค้าข้ามประเทศที่อาศัยวัฒนธรรมเป็นสื่อ ดังนั้น การพัฒนานวัตกรรมจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะช่วยให้ทุกองค์กรสร้างจุดยืนที่เข้มแข็ง เป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมโดยมีเป้าหมายอยู่ที่ความอยู่รอด การเจริญเติบโต และการสร้างสมรรถนะในการแข่งขันอย่างยั่งยืนสภาวะการดังกล่าวไม่ได้จำเพาะอยู่แต่ในด้านเศรษฐกิจเท่านั้น การบริหารกิจการที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์นี้ก็จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ ในการทำให้สถานศึกษาดำเนินการไปด้วยดี และบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลง ด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างไร้พรมแดน และกระทบกระเทือนไปทุกกิจการ ไม่เว้นแม้ด้านการจัดการศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารมืออาชีพ จึงจะทำให้การบริหารการศึกษาประสบความสำเร็จและเป็นไปตามแนวทางที่พึงประสงค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2553) กระแสการเปลี่ยนแปลงที่มุ่งเข้าสู่ยุคนวัตกรรมดังกล่าว สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) 2545 (ฉบับที่ 3) 2553 และ (ฉบับที่ 4) หมวด 9 เทคโนโลยีทางการศึกษา มาตรา 64 ที่กำหนดว่า รัฐจะต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิต และพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือทางวิชาการ สื่อ สิ่งพิมพ์อื่นวัสดุ อุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่น โดยเร่งรัดพัฒนาขีดความสามารถในการผลิต จัดให้มีเงินสนับสนุนการผลิตและมีการให้แรงจูงใจแก่ผู้ผลิต และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยเปิดให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม และมาตรา 65 ที่กำหนดว่า ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิต และผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ หากมีการดำเนินการตามแนวคิดดังกล่าวจะทำให้เกิดเป็นนวัตกรรมที่สามารถนำมาใช้กับการบริหารและการจัดการศึกษาได้เป็นการที่องค์กรการศึกษาจะประสบความสำเร็จและอยู่รอดท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงของโลกอย่างรวดเร็วดังกล่าว ขึ้นอยู่กับการมีความคิดสร้างสรรค์ การค้นพบสิ่งใหม่ๆ และการสร้างนวัตกรรม จากองค์กรแบบดั้งเดิม (Traditional organization) ที่เน้นการสั่งการจากบนลงล่าง ผู้บังคับบัญชาเป็นผู้ควบคุมสั่งการ และวางแผนการทำงานทั้งหมด ต้องเปลี่ยนลักษณะองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา (Educational innovative organization) ที่ต้องมีการพัฒนารูปแบบการจัดการศึกษา การบริหารงานใหม่ๆ รวมไปถึงการสร้างนิสัยนวัตกรรมให้เกิดขึ้นกับคนในองค์กร กล่าวคือครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาจะต้องมีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์สร้างรูปแบบการทำงาน สร้างสื่อการสอน และวิธีจัดการเรียนการสอนใหม่ๆ อยู่เสมอเพื่อพัฒนาสถาบันการศึกษา เพราะความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ถือเป็นจุดกำเนิดของการสร้างนวัตกรรมให้เกิดขึ้นภายในองค์กร เป็นทรัพย์สินทางปัญญาที่ ไม่อาจจับต้องได้ (Intangible asset) แต่มีค่ามหาศาลมากกว่าทรัพย์สินทางกายภาพ (องค์กร ประจันเขตต์, 2557)

องค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative organization) เป็นองค์กรรูปแบบใหม่ที่มีการปรับเปลี่ยนลักษณะองค์กรที่สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และพนักงานในองค์กรมีการเลือกใช้ความคิดใหม่หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อพัฒนาเครื่องมือ ระบบ กระบวนการ นโยบาย สินค้าหรือบริการที่มีความใหม่ต่อองค์กร และทำให้เกิดประโยชน์ ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2553) ในส่วนขององค์กรแห่งนวัตกรรมทางการศึกษา (Innovative organization) เป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีการสร้างสิ่งใหม่หรือมีการพัฒนาดัดแปลงสิ่งเดิม ทั้งรูปแบบ วิธีการทำงาน และการจัดการเรียนการสอนแล้วทำให้การจัด

การศึกษามีประสิทธิภาพดีขึ้นกว่าเดิม (องค์การ ประจันเขตต์, 2557) องค์การทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สถานศึกษาชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานว่า มีหน้าที่ในการให้บริการทางการศึกษากับสังคมและจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะแข่งขันเพื่อให้ องค์การของตนเอง สามารถที่จะทำหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (ชวน ภารังกุล, 2556)

สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ จัดการเรียนการสอนตั้งแต่ ระดับชั้นปฐมวัย (เตรียมอนุบาลและอนุบาล) ประถมศึกษา และมัธยมศึกษา ซึ่งในแต่ละสถานศึกษาจะเปิดสอนเพียงระดับใดระดับหนึ่ง ระดับเดียว มากกว่าหนึ่งระดับ หรือทุกระดับได้ มีโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ทั้งสิ้น จำนวน 31 โรงเรียน ห้องเรียน จำนวน 512 ห้อง ผู้บริหาร จำนวน 31 คน ครู จำนวน 397 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 422 คน รวมทั้งสิ้น 850 คน นักเรียน ระดับชั้นอนุบาล จำนวน 4,427 คน นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 7,616 คน นักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 2,617 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 14,660 คน การบริหารจัดการศึกษาของ สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ในช่วงปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2564 นั้นเป็น การจัดการศึกษาท่ามกลางสถานการณ์สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคระบาด โควิด-19 ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรง แพร่กระจายไปทั่วทั้งจังหวัดสมุทรปราการ มีผู้คนเจ็บป่วยและล้มตายจำนวนมาก เหตุการณ์ดังกล่าวได้สร้างปัญหาความยุ่งยากให้กับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ เป็นอย่างมาก เนื่องจากจังหวัดสมุทรปราการอยู่ในเขตพื้นที่สีแดงเข้ม ตลอดระยะเวลาของการ แพร่ระบาดของโรคระบาด โควิด-19 องค์การปกครองท้องถิ่นจังหวัดสมุทรปราการ ได้ถอดบทเรียนการจัดการ การศึกษาเพื่อรับมือสถานการณ์จากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 ระลอกที่ 1 จนได้แนวทางการ จัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ตามที่ ศบค. กำหนด โดยให้ทุกโรงเรียนจัดการเรียนการสอนเหมือนกันใน 5 รูปแบบ ตามความเหมาะสม คือ 1) On-site เรียนที่โรงเรียน โดยมีมาตรการเฝ้าระวังตามประกาศของศูนย์ บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) 2) On-air เรียนผ่านมูลนิธิการ ศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ หรือ DLTV 3) On-demand เรียนผ่านแอปพลิเคชัน ต่างๆ 4) On-line เรียนผ่านอินเทอร์เน็ต และ 5) On-hand เรียนที่บ้านด้วยเอกสาร เช่น หนังสือ แบบฝึกหัดใบ งาน ในรูปแบบผสมผสาน และมีการนำเทคโนโลยี ระบบปฏิบัติการและนำกระบวนการทำงานสมัยใหม่ เข้ามา ใช้บริหารจัดการสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ เช่น การจัดประชุมครูและ บุคลากรทางการศึกษา ด้วยระบบ Zoom Meeting หรือ Google Meet เป็นต้น (สถานีวิเคราะห์ความเสี่ยงแห่ง ประเทศไทย, 2564) ซึ่งระหว่างดำเนินการพบปัญหาว่า ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน บางส่วนมีปัญหาเรื่องการปรับตัวในการใช้เทคโนโลยี ขาดความพร้อมในด้านงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์ เพื่อใช้จัดการเรียนการสอนออนไลน์ เช่น คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต หรือโทรศัพท์มือถือ นักเรียนและครูขาด แคลนเครื่องมือที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนบางส่วนอาศัยอยู่กับผู้สูงอายุที่ไม่มีความรู้และ ทักษะการใช้เทคโนโลยีจึงไม่สามารถให้คำแนะนำหรือเป็นที่ปรึกษาแก่บุตรหลานได้ ปัญหาด้านพฤติกรรมของ นักเรียน เช่น การบริหารจัดการเวลาและความรับผิดชอบของตนเองของนักเรียน นอกจากนั้น ปัญหาด้าน ครอบครัวยังมีนักเรียนบางส่วนต้องทำงานเพื่อแบ่งเบาภาระครอบครัวขณะอยู่บ้าน ส่งผลให้การเรียนรู้ของ นักเรียนแต่ละคนแตกต่างกันและไม่มีคุณภาพเท่าที่ควร ทั้งกระแสการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและ รวดเร็วยุคไทยแลนด์ 4.0 ขับเคลื่อนด้วยความรู้และนวัตกรรม (ทีศนา แสงระวี และเรชา ชูสุวรรณ, 2565)

จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจทำการวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา เกิดประโยชน์และสามารถประยุกต์ใช้พัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่องทั้งยังได้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรม ทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรม ทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรม ทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

1. ศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ องค์กรประกอบเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรม ทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีประสิทธิภาพ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ องค์กรประกอบของการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

2. ศึกษาสภาพการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ในปัจจุบัน โดยใช้แบบสอบถาม สภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 31 คน ครู จำนวน 397 คน และบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 417 คน รวมจำนวน 850 คน จาก 31 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 265 คน ได้มาจากการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie & Mogan (1970) ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งเป็นชั้นภูมิ

(Stratfed Random Sampling) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยในการสุ่ม ใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรที่จะศึกษาทั้งหมดเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ตาราง Krejcie ;& Morgan ที่ความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

3. ศึกษาแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยการการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความสามารถ และ/หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล จาก 3 กลุ่ม จำนวน 9 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 1 คน ศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 1 คน รวมจำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับและมีประสบการณ์ในการบริหารองค์กรนวัตกรรมการศึกษาเป็นเวลา 5 ปี จำนวน 3 คน 3) กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาปริญญาเอกด้าน ด้านการผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

4. สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยการการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ ที่มีความรู้ความสามารถ และ/หรือมีประสบการณ์

ขั้นตอนที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

1. ยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม 2) ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม 4) ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม 6) ด้านการพัฒนานวัตกรรม

2. นำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลสำหรับยกร่าง รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

3. นำร่างรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่สร้างขึ้น เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้อง ความเหมาะสม และนำข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาไปปรับปรุงแก้ไข รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

4. ตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และ/หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลจาก 3 กลุ่ม จำนวน 9 คน โดยวิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบด้วย 1) กลุ่มผู้กำหนดนโยบาย ได้แก่ ผู้บริหารระดับสูงจากกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น จำนวน 1 คน ศึกษาธิการจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 1 คน ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมการศึกษาสมุทรปราการ จำนวน 1 คน รวมจำนวน 3 คน 2) กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลงานเป็นที่ยอมรับและมีประสบการณ์ในการบริหารองค์กรนวัตกรรมมาเป็นเวลา 5 ปี จำนวน 3 คน 3) กลุ่มนักวิชาการ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่จบการศึกษาปริญญาเอกด้าน ด้านการผู้บริหารการศึกษา จำนวน 3 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

ขั้นตอนที่ 3 การทดลองใช้และประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ดำเนินการดังนี้

1. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ มีผู้อำนวยการสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเทศบาล 1 (ในระบบสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง) สังกัดเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 46 คน

2. ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพและแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D. = 0.60) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.57) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.49$, S.D. = 0.60) การพัฒนานักนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.52) และมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.55) บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = 0.55) การทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.56$, S.D. = 0.50) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการปฏิบัติของผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับ
สภาพการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัด
องค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม

สภาพการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม	4.48	0.57	มาก
2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	4.49	0.60	มาก
3. วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม	4.52	0.55	มากที่สุด
4. บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์	4.59	0.55	มากที่สุด
5. การทำงานเป็นทีม	4.56	0.50	มากที่สุด
6. การพัฒนานักนวัตกรรม	4.40	0.52	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.55	0.60	มากที่สุด

1.2 ผลสรุปแนวทางการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ สรุปได้ ดังนี้

1.2.1 โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม คือ การจัดโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม คือ
สถานศึกษาควรจัดโครงสร้างที่มีความเหมาะสมส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา ขับเคลื่อนการทำงาน
เป็นทีม มีการกระจายอำนาจ จากหน่วยงานหลักในองค์กรกระจายไปยังฝ่ายต่างๆ ในสถานศึกษาการจัด
โครงสร้างในการบริหารจัดการภายในองค์กรแบบนี้จะมีความยืดหยุ่นและความคล่องตัวเกิดความร่วมมือในการ
ทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้มาก มีการระดมความรู้ความสามารถหลากหลาย สรรหาความ
ร่วมมือจากหลายอาชีพและความเชี่ยวชาญหลายสาขา มามีส่วนร่วม รับผิดชอบร่วมกัน (Collective
responsibility) เครือข่ายที่เหมาะสมในการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาใน
ศตวรรษที่ 21 จะช่วยกระตุ้นให้บุคลากรเกิดการพัฒนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และลงมือแก้ไขปัญหาอย่าง
รวดเร็ว มีการสื่อสารภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความรวดเร็วใน

1.2.2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม คือ ผู้บริหารสถานศึกษามี
วิสัยทัศน์ ด้านนวัตกรรมที่ปฏิบัติได้จริงแสวงหาเทคโนโลยีใหม่ๆ มาใช้ในองค์กร สนับสนุนงบประมาณ วัสดุ
อุปกรณ์ และให้ความร่วมมือกับผู้เกี่ยวข้องในการสร้าง การพัฒนา และการใช้นวัตกรรม เป็นที่ปรึกษาให้กับ
บุคลากร ส่งเสริมบรรยากาศการทำงานเป็นทีมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ให้บุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์
ร่วมกันแสดงความคิดเห็น และมีแรงบันดาลใจในการสร้างนวัตกรรม ให้การยกย่อง ชมเชยบุคลากรที่สร้าง
นวัตกรรมใหม่ๆ สำเร็จ บทบาทที่สำคัญ คือ ผู้นำต้องเป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ สามารถกำหนดนโยบายและกรอบการ
ทำงานได้อย่างชัดเจน ยอมรับฟังความคิดเห็น และรับผิดชอบกระบวนการบริหารจัดการองค์กรในทุกมิติ สร้าง
ความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างองค์กร สร้างการยอมรับในความแตกต่างระหว่างสมาชิกทั้งในและนอก
องค์กร การสร้างความไว้วางใจ ทำให้เกิดเกิดการเชื่อมโยงในทุกระดับ

1.2.3 วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม คือ วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม คือ
สถานศึกษาปลูกฝังค่านิยมด้านนวัตกรรมลงไปในวัฒนธรรมขององค์กรได้ ใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน และ
อำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้บุคลากรมุ่งแสวงหาสิ่งใหม่ๆ

รักการเรียนรู้ มีส่วนร่วมในการคิดวางแผน และตัดสินใจในการดำเนินงาน มีวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม กล้าแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มุ่งมั่นค้นคว้า สร้าง ทดลอง วิจัย รวมถึงหาวิธีปรับปรุง แก้ไขปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมใหม่ๆ และเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น และการออกแบบวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อให้เกิด Innovation ไปพร้อมๆ กัน

1.2.4 บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ คือ บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ คือ บรรยากาศองค์กรเชิงบวก บุคลากรในองค์กรมีความคิดสร้างสรรค์ และมีความสามารถในการทำงานเป็นทีม ให้ความร่วมมือในการแสดงความคิดเห็น รักการเรียนรู้ มุ่งมั่นในการทำงาน มีวินัย และสามารถสร้างแรงจูงใจในตัวเองได้ ผู้บริหารในองค์กรมีวิธีการพัฒนาบุคลากร โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ขององค์กร เพื่อให้บุคลากรเห็นความสำคัญของการสร้างนวัตกรรม สร้างแรงจูงใจและส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยจัดอบรมให้ความรู้ ฝึกฝนทักษะด้านนวัตกรรม และด้านอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อนำไปปรับประยุกต์ใช้ในการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ ที่ยั่งยืน

1.2.5 การทำงานเป็นทีม คือ การทำงานเป็นทีม คือ สถานศึกษาใช้นวัตกรรมในการขับเคลื่อน และอำนวยความสะดวกในการบริหารจัดการ สร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีม กล้าแสดงความคิดเห็นที่หลากหลาย และยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น มุ่งมั่นค้นคว้า สร้าง ทดลอง วิจัย รวมถึงหาวิธีปรับปรุง แก้ไขปัญหาโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรมใหม่ๆ และเตรียมพร้อมรับความเปลี่ยนแปลงที่อาจจะเกิดขึ้น การเป็นผู้นำทีมที่ดีต้องให้เกียรติกัน และการยอมรับจากสมาชิก มีการกำหนดเป้าหมาย และทิศทางที่ชัดเจน มีวิสัยทัศน์ขององค์กรโดยมาจากการมีส่วนร่วมของทีมงาน

1.2.6 การพัฒนานักนวัตกรรม คือ การพัฒนานักนวัตกรรม คือ ผู้บริหารองค์กรมีการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมในองค์กร และมีทิศทางในการพัฒนาการบริหารจัดการ โดยจัดการประชุม ฝึกอบรม สัมมนา ศึกษาดูงานด้านกระบวนการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาความสามารถในการจัดทำสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในการจัดการด้านต่างๆ ของสถานศึกษาใช้ปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน และการรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ได้ให้บุคลากรประเมินผลการปฏิบัติงานของตนเองและปรับปรุงจุดด้อย และพัฒนาจุดเด่นในงานของการบริหารจัดการ องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรให้ความสำคัญในเรื่องการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้เป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ ด้านการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมได้ เพิ่มแรงจูงใจที่สามารถกระตุ้นให้บุคลากรคิดค้นและสร้างรูปแบบการบริหารจัดการแนวทางใหม่มากขึ้น การทำงานมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน

2. ผลการพัฒนาและประเมินรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรม ทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

2.1 ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีประสิทธิภาพและสอดคล้องเหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น รูปแบบมีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนา

นักนวัตกรรม และองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การนำ (Leading) การควบคุม (Controlling)

2.2 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

ผู้วิจัยประเมินเหมาะสมและความถูกต้องของร่างรูปแบบการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 9 คน โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่สร้างขึ้น มีความเหมาะสมและความถูกต้อง นำไปทดลองใช้ได้

3. ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการทดลองใช้และประเมินร่างรูปแบบการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยทดลองกับโรงเรียนเทศบาล 1 (ในระบบสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง) สังกัดเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ระยะเวลาในการทดลองใช้ 1 ภาคการศึกษา ของปีการศึกษา 2565 พบว่า ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. สภาพการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาทางด้าน ดังนี้ 1) โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม 2) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม 4) บรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ 5) การทำงานเป็นทีม 6) การพัฒนานักนวัตกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดโครงสร้างองค์กรมีความเหมาะสมในการส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา ขับเคลื่อนการทำงานเป็นทีม มีการกระจายอำนาจ มีความยืดหยุ่นและความคล่องตัวเกิดความร่วมมือในการทำงานมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์เกิดขึ้นได้มาก มีการระดมความรู้ความสามารถหลากหลาย สรรหาความร่วมมือจากหลายอาชีพและความเชี่ยวชาญหลายสาขามีร่วมกัน รับผิดชอบร่วมกัน สร้างเครือข่ายที่เหมาะสมในการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เกิดการพัฒนา การแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างรวดเร็ว มีการสื่อสารภายในองค์กรเกิดประสิทธิภาพ ทิศทางในการพัฒนาการบริหารจัดการที่เป็นระบบ ชัดเจน มีกระบวนการดำเนินงาน และการรองรับการเปลี่ยนแปลง มีการประเมินผลการปฏิบัติงานในการบริหารจัดการองค์รวมนวัตกรรมการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยด้านสารสนเทศขององค์กรอย่างหลากหลาย มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของวชิร อ่อนอ้าย, ฉันทนา จันทร์บรรจง, วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม คือ รูปแบบการบริหารเชิงระบบ ซึ่งมี 8 องค์ประกอบ

แบ่งออกเป็นด้านปัจจัย 4 องค์ประกอบ ด้านกระบวนการ 2 องค์ประกอบ และด้านสิ่งแวดล้อม 2 องค์ประกอบ ด้านปัจจัย ได้แก่ 1) โครงสร้างองค์กรแบบยืดหยุ่น เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม 2) ก้าวหน้าของนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 3) ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อการสื่อสารที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม 4) เครือข่ายความร่วมมือที่หลากหลาย ด้านกระบวนการ ได้แก่ 1) การสร้างกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม และ 2) การสร้างทีมงานเฉพาะกิจที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม ด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร ได้แก่ 1) วัฒนธรรมองค์กร ที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม และ 2) บรรยากาศองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างนวัตกรรม

2. รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม 2) ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม 3) ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม 4) ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ 5) ด้านการทำงานเป็นทีม 6) ด้านการพัฒนาบุคลากร และองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยกระบวนการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษา ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การนำองค์กร 4) การควบคุม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกระบวนการวิจัยอย่างมีขั้นตอนผ่านการศึกษาวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม ถูกต้อง เหมาะสม นอกจากนั้นมีผู้เชี่ยวชาญให้ข้อคิดเห็นเสนอแนะในการสร้างและพัฒนารูปแบบฯ สอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของอรอนงค์ ไรจน์วัฒนบูลย์ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบองค์กรแห่งการเรียนรู้และระบบการจัดการความรู้ที่มีกระบวนการชัดเจน และใช้เทคโนโลยีในการสร้างคลังความรู้การส่งเสริมการเรียนรู้ เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนา นวัตกรรม โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม คือ โครงสร้างองค์กรแบบทีมข้ามสายงาน ระบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีการบริหารคนเก่ง และมีระบบที่เลี้ยง มีการสอนงาน การมอบหมายงานโครงการ การมอบอำนาจ เป็นระบบที่ส่งผลเชิงบวกต่อแนวทางการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรม และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของ กุศล ทองวัน (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่งเสริมให้เกิดองค์กรแห่งการเรียนรู้ต่อระดับการเป็นองค์กร นวัตกรรม ได้แก่ ปัจจัยทางด้านการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์ต่อระดับการเป็นองค์กรนวัตกรรมมากที่สุด รองลงมา คือ บรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้ วัฒนธรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ และเทคโนโลยีการเรียนรู้ ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทำงานเป็นทีมก่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน กระตุ้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร นำไปสู่การสร้างความสามารถของทีม และนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขัน สร้างความได้เปรียบในการแข่งขันขององค์กร แต่เหตุผลที่ทำให้ปัจจัยทางด้านวัฒนธรรมในการเรียนรู้มีความสำคัญมากกว่าเทคโนโลยีในการเรียนรู้ ซึ่งต่างจากลำดับของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้เพราะพื้นฐานของ นวัตกรรมนั้นผู้จะสร้างนวัตกรรมได้นั้นต้องมีความรู้จึงจะสามารถสร้างนวัตกรรมได้ สำหรับปัจจัยทางด้านการเพิ่มอำนาจและความรับผิดชอบในงานไม่มีความสัมพันธ์กับการเป็นองค์กรนวัตกรรม

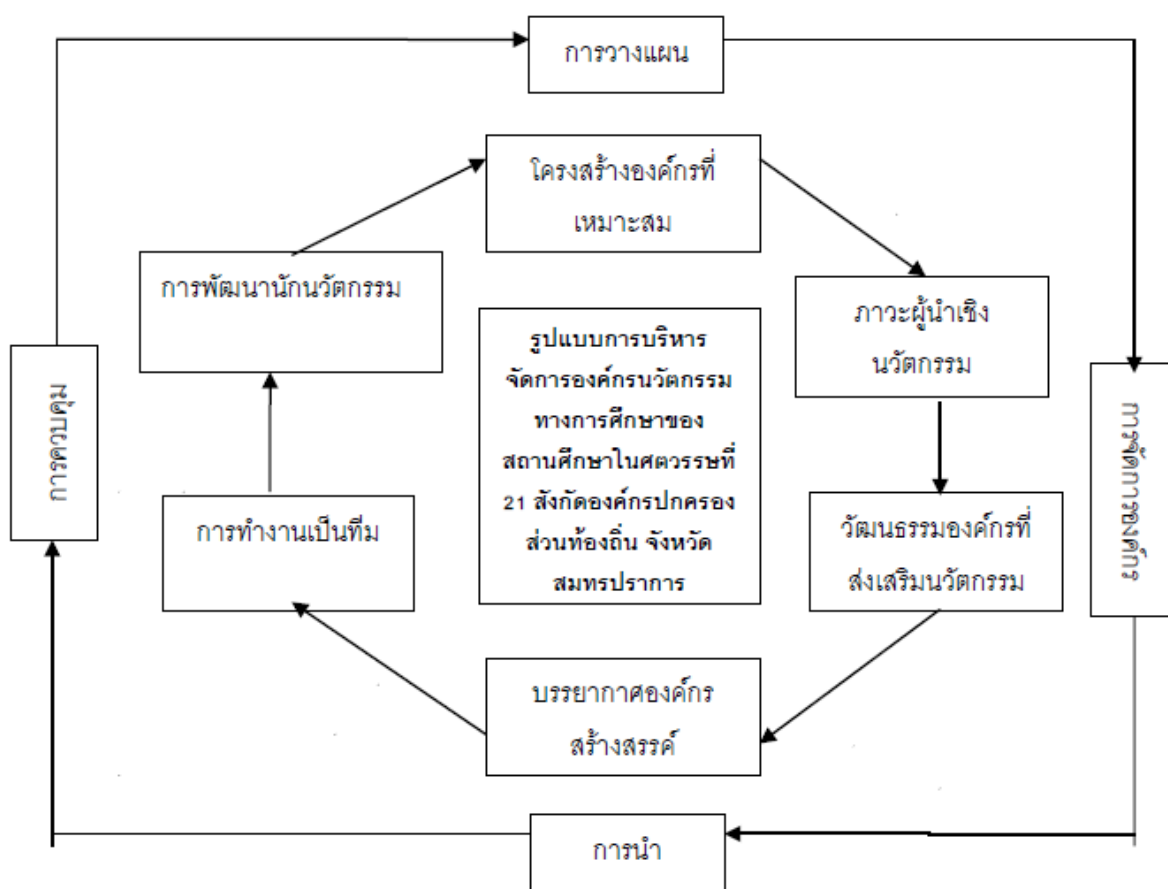
3. ผลทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ไปใช้กับโรงเรียนเทศบาล 1 (ในระบบ สาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง) สังกัดเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ โดยผู้วิจัยนำ คู่มือการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ไปให้ฝ่ายบริหารของ

โรงเรียน และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ โดยรวม ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน สอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของวุฒิพงษ์ ภัคดีเลลา (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะขององค์กรนวัตกรรม ประกอบด้วยวิสัยทัศน์ กลยุทธ์และเป้าหมาย โครงสร้างองค์การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การให้รางวัลและการยอมรับ การสื่อสาร การจัดการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ทรัพยากร การประเมินและการลำเลียงความคิด ผู้นำ บุคลากร เครือข่าย วัฒนธรรมและค่านิยมร่วม อีกทั้งข้อเสนอแนะสำหรับองค์กรในการนำไปปฏิบัติคือคุณลักษณะขององค์กรนวัตกรรมที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ ถือว่าเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับองค์กรที่ต้องการมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม แต่การที่องค์กรจะนำไปปรับใช้นั้นยังขึ้นอยู่กับบริบทที่แตกต่างกันไปของแต่ละองค์กร บางองค์กรอาจไม่จำเป็นต้องมีคุณลักษณะบางประการตามผลการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณลักษณะขององค์กรที่แตกต่างกัน เช่น ประเภทของธุรกิจ ขนาดองค์กร เป็นต้น ซึ่งในส่วนของคุณลักษณะที่กำลังอยู่ในช่วงของการเริ่มต้นสร้างองค์กรนวัตกรรมให้มุ่งเน้นที่การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม และผู้นำที่เป็นผู้บริหารสูงสุดขององค์กรควรให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและมุ่งมั่นในการสร้างองค์กรนวัตกรรมอย่างจริงจัง

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีประสิทธิภาพ และสอดคล้อง เหมาะสมกับบริบทของท้องถิ่น รูปแบบมีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 องค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม ด้านภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมนวัตกรรม ด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการพัฒนานักนวัตกรรม และองค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยการวางแผน การจัดองค์กร การนำ และการควบคุม สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ไปใช้ในการพัฒนาองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษา และปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

1.2 ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาโดยเน้นการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นฐาน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการมีส่วนร่วมของเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ เพื่อนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่ต่อเนื่องอย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- กุลล ทองวัน. (2558). ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งเสริมให้เกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ต่อระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้และระดับการเป็นองค์กรนวัตกรรม: กรณีศึกษาสำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. *บริหารธุรกิจ*. 33(128). 34-48.
- ชวน ภารังกุล. (2556). การศึกษาความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ทีศนา แสงระวี และเรชา ชูสุวรรณ. (2565). ครูไทยกับการจัดการเรียนรู้ในยุค Digital Disruption. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*. 9(4). 13-25.
- ธีระ รุญเจริญ. (2553). ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (ฉบับปรับปรุง) เพื่อปฏิรูปตรวจสอบและประเมินภายนอกรอบสาม. กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.
- วชิณ อ่อนอ้าย, ฉันทนา จันทร์บรรจง, วิทยา จันทร์ศิลา และสำราญ มีแจ้ง (2558). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรม. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*. 17(2). 74-84.
- วุฒิพงษ์ ภักดีเลลา. (2554). การศึกษาคูณลักษณะขององค์กรนวัตกรรม: กรณีศึกษาองค์กรที่ได้รับรางวัลด้านนวัตกรรม. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- สถานีวิทยุกระจายเสียงแห่งประเทศไทย. (2564). กระทรวงศึกษาธิการ กำหนด 5 รูปแบบการเรียนการสอนรองรับการเปิดภาคเรียนให้เหมาะสมแต่ละภูมิภาคของประเทศ. แหล่งที่มา <https://thainews.prd.go.th/th/news/detail/TCATG210517091249485> สืบค้นเมื่อ 20 พ.ค. 2564.
- สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ. (2553). การจัดการสู่องค์กรนวัตกรรม. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ.
- องค์การ ประจันเขตต์. (2557). องค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา ทางเลือกใหม่ของการบริหารการศึกษา. *วารสารพยาบาลทหารบก*. 15(1). 45-51.
- อรอนงค์ โรจน์วัฒนบูลย์. (2553). การพัฒนาตัวแบบผู้นำเชิงนวัตกรรม. ดุษฎีนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

ผลการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ

ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ *

THE EFFECTS OF USING HARROW'S INSTRUCTIONAL MODEL ON BENCH WORKS SUBJECT FOR VOCATIONAL EDUCATION CERTIFICATE STUDENTS

¹ศุภกร ถาวรกาย Supakorn Tavornkay, ²ดุสิต ขาวเหลือง Dusit Khawloueng,

³สิริวรรณ จรัสรวีวัฒน์ Sirawan Jaradrawiwat

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: kengmonkeynoi@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ กับเกณฑ์ร้อยละ 60 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานตะไบหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ กับเกณฑ์ร้อยละ 70 3) เพื่อศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จำนวน 33 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ จำนวน 5 แผน 2) แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) แบบวัดทักษะปฏิบัติงานตะไบ 4) แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ มีสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 84.23 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 ที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2) ทักษะปฏิบัติงานตะไบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 82.21 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ตั้งไว้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังการใช้แผนจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี

คำสำคัญ: รูปแบบการสอนของแฮร์โรว์, งานฝึกฝีมือ, ทักษะปฏิบัติงานตะไบ

Abstract

The purposes of this research were; 1) to compare if there was a difference in learning achievement of students who were studied using Harrow's Instructional model on bench works subject, unit of filing with criterion of 60 percent. 2) to compare if there was a difference in filing skill score of students who were studied using Harrow's Instructional model on bench works subject, unit of filing with criterion of 70 percent. 3) to study the students' attitude towards learning activities by using Harrow's Instructional model. The samples consisted of a class 33 students who were selected of cluster random sampling. The research instruments were 5 lesson plans with using Harrow's Instructional model, learning achievement test, filing skill test, and attitude test. The statistic used for data analysis were percentage, means, standard deviation, and t-test. The results of this research were as follows: 1) The posttest score of first year vocational certificate students who were studied using Harrow's Instructional model, was 84.23 %, which significantly higher than criterion of 60 percent at the .05 level. 2) The filing skill score of first year vocational certificate students who were studied using Harrow's Instructional model, was 82.21 %, which significantly higher than criterion of 70 percent at the .05 level. 3) The level of student's attitude towards learning activities by using Harrow's Instructional model were rated at high level.

Keywords: Harrow's Instructional Model, Bench Works, Filing Skill

บทนำ

การศึกษาในสายอาชีวศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพนั้นมีหลักการของหลักสูตรเขียนไว้ว่าเป็นหลักสูตรหลังมัธยมศึกษาตอนต้นหรือเทียบเท่าด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ผ่านการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ มาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือให้มีสมรรถนะ มีคุณธรรมจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพ สามารถประกอบอาชีพได้ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการและการประกอบอาชีพอิสระ เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริงสามารถเลือกวิธีการเรียนตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเทียบโอนผลการเรียนสะสมผลการเรียน เทียบโอนความรู้และประสบการณ์จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ สนับสนุนการประสานความร่วมมือในการจัดการศึกษาร่วมกันระหว่างหน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน เปิดโอกาสให้สถานศึกษา สถานประกอบการ ชุมชนและท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรให้ตรงตามความต้องการ โดยยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพ และสอดคล้องกับสภาพยุทธศาสตร์ของภูมิภาคเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ, 2562)

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 (หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ, 2562) มีจำนวนทั้งสิ้น 10 ประเภทวิชา แบ่งเป็น 65 สาขาวิชา ซึ่งหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ในประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมนั้นจะประกอบไปด้วย 24 สาขาวิชา โดยทุกสาขาวิชาจะมีการแบ่งหมวดวิชา

ออกเป็นทั้งหมด 4 หมวด ดังนี้คือ 3 หมวดวิชา และ 1 หมวดกิจกรรมเสริมหลักสูตร จึงจะถือว่าผู้เรียนจบการศึกษาตามหลักสูตรในสาขาที่เรียนได้ โดย 3 หมวดวิชา คือ หมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง หมวดวิชาเลือกเสรี หมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ โดยหมวดวิชาสมรรถนะแกนกลาง จะศึกษาในรายวิชาสามัญ หมวดวิชาเลือกเสรีนั้นจะให้ผู้เรียนเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจจากรายวิชาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพทุกประเภทวิชาและสาขาวิชา และหมวดวิชาสมรรถนะวิชาชีพ จะเป็นวิชาที่เกี่ยวกับสาขาที่ผู้เรียนเลือกเรียนซึ่งสามารถแบ่งย่อยลงไปได้อีกเป็น 5 กลุ่ม คือ โครงงานพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพ ฝึกประสบการณ์สมรรถนะวิชาชีพ กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือก กลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ และกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน โดยผู้เรียนในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ทุกสาขาวิชาจะต้องเรียนกลุ่มวิชาสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน ซึ่งเป็นกลุ่มวิชาที่รวมพื้นฐานวิชาชีพในสาขาต่างๆ เข้าไว้ด้วยกัน และหนึ่งในรายวิชาที่ผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรมทุกสาขาวิชาจะต้องเรียนเหมือนๆ กันทุกสาขาวิชาชีพคือวิชางานฝึกฝีมือ

วิชางานฝึกฝีมือ เป็นวิชาเรียนที่ต้องลงมือปฏิบัติ โดยจะปฏิบัติเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือช่างพื้นฐานต่างๆ และเครื่องมือกลเบื้องต้น เรียนรู้ปฏิบัติเกี่ยวกับการบำรุงรักษาเครื่องมือและเครื่องมือกลเบื้องต้น รวมไปถึงการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการสิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ในขณะที่ผู้เรียนกำลังปฏิบัติงานโดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนรู้และเข้าใจเกี่ยวกับการใช้งานและการบำรุงรักษาเครื่องมือและเครื่องมือกลเบื้องต้น ปฏิบัติงานโดยใช้เครื่องมือได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย มีเจตคติและกิจนิสัยที่ดีในการทำงานด้วยความอดทน ปลอดภัย ผลงานประณีต เรียบร้อย สะอาดรอบคอบ เป็นระเบียบ สะอาด ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์ รับผิดชอบ และรักษาสภาพแวดล้อม ซึ่งในวิชางานฝึกฝีมือ มีเนื้อหาที่เกี่ยวกับงานตะไบ และเป็นงานขั้นพื้นฐานทางด้านช่างอุตสาหกรรมที่มีความสำคัญมากต่อผู้ที่จะเป็นช่างอุตสาหกรรม ลักษณะของงานตะไบคือผู้เรียนจะต้องใช้ตะไบในการถูหรือลับชิ้นงานที่เป็นวัสดุโลหะ ที่ส่วนมากจะใช้เป็นวัสดุชิ้นงานเหล็ก เพื่อเป็นการตัดเฉือนปรับผิวชิ้นงาน หรือปรับระดับขนาดของชิ้นงาน เพื่อให้วัสดุชิ้นงานเปลี่ยนรูปร่าง หรือลักษณะของวัสดุชิ้นงานแตกต่างออกไปจากรูปทรงเดิม และจะต้องให้ได้ตามแบบของชิ้นงานนั้นๆ ด้วย ซึ่งการตัดเฉือนของตะไบอาศัยการออกแรงกดด้วยมือทั้ง 2 ข้าง และการดันตะไบไปข้างหน้าของผู้ตะไบ ความคมของฟันตะไบที่อยู่บนผิวหน้าของตะไบจะตัดเฉือนผิวเนื้อของวัสดุชิ้นงานออกมา เงื่อนไขของการทำชิ้นงานตะไบของผู้เรียนคือ จะต้องทำการปรับขนาดชิ้นงานให้ได้ตามขนาดที่ผู้สอนกำหนด อีกทั้งชิ้นงานที่ทำการปรับขนาดจะต้องให้ได้ความเรียบและสวยงามได้มากที่สุดเท่าที่เท่ากันทุกด้าน ซึ่งการจะได้มาของชิ้นงานตะไบที่มีขนาดที่ถูกต้องและสวยงาม ได้มากที่สุดเท่าที่เท่ากันทุกด้านนั้น ผู้เรียนจะต้องใช้ความประณีตในการทำชิ้นงาน รวมไปถึงออกแรงของพลกำลังร่างกายที่ใช้ในการปฏิบัติงานค่อนข้างสูง ซึ่งจากการสังเกตของผู้วิจัยที่เป็นครูผู้สอนด้วยตนเอง พบว่าผู้เรียนเกิดความเหนื่อย เมื่อยล้า ไม่มีสมาธิ เบื่อหน่ายหมดกำลังใจกับการทำชิ้นงาน ส่งผลทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทักษะการปฏิบัติงานตะไบของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ ขนาดของชิ้นงานไม่ได้ตามแบบที่กำหนด ฉากของชิ้นงานแต่ละด้านไม่เท่ากัน อีกทั้งยังส่งผลทำให้ชิ้นงานของผู้เรียนเสร็จไม่ทันตรงตามเวลาที่กำหนด และจากการสังเกตชิ้นงานตะไบหลังจากการจัดการเรียนการสอนของผู้สอนในวิชางานฝึกฝีมือย้อนหลังตั้งแต่ปีการศึกษา 2559 ถึงปีการศึกษา 2561 ที่ผ่านมาพบว่า ชิ้นงานตะไบของผู้เรียนในส่วนใหญ่ไม่เป็นไปตามแบบชิ้นงานที่ผู้สอนกำหนดให้ โดยไม่สามารถปรับขนาดของชิ้นงาน และทำให้ความตั้งฉากของชิ้นงานไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด ส่งผลทำให้มีผู้เรียนได้รับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำกว่า 1.5 ลงมา คิดเป็นร้อยละ 43.32 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ของประกันคุณภาพที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้คือ ร้อยละ 80 ของการ

ประเมินคุณภาพของผู้เรียนด้านผลสัมฤทธิ์ของวิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแหลมฉบัง (วิทยาลัยเทคโนโลยี วิศวกรรมแหลมฉบัง, 2561) จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาหาแนวทางพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติงานตะใบ และชิ้นงานตะใบที่ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติให้สูงขึ้นเป็นไปตามขนาดที่กำหนดมีความ สบายงามได้ฉากที่เท่ากันทุกด้าน ผู้เรียนสามารถปฏิบัติชิ้นงานให้เสร็จทันตรงตามเวลาที่ผู้สอนกำหนดได้ ผู้วิจัย พบว่า รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ เป็นการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะที่มุ่งเน้น ทักษะการปฏิบัติที่เริ่มจากความซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมากซึ่งมีกระบวนการทั้งหมด 5 ขั้น เริ่มจากขั้นการเลียนแบบ ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นการแสดงออก และขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติตามลำดับ ทำให้นักศึกษาได้เรียนรู้ทักษะปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอน ส่งผล ให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ทักษะปฏิบัติงานมีมากขึ้น มีเจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ จากการศึกษา ค้นคว้างานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการสอนของแอร์โรว์ของนันทยา สงวนตระกูล (2554) ที่ได้ศึกษาพัฒนา กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนทฤษฎีแนวคิดแอร์โรว์ที่มีต่อทักษะกระบวนการปฏิบัติของนักเรียน เรื่อง การปั้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการศึกษาพบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 92.86/91.03 มีค่าดัชนีประสิทธิผลของแผนเท่ากับ 0.7763 นักเรียนสามารถปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ตาม กิจกรรมในแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ 1-6 ได้มากกว่าร้อยละ 80 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ นักเรียนมีทักษะ การปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับดี แสดงว่า การสอนทักษะปฏิบัติตามรูปแบบการสอนของแอร์โรว์ สามารถ ช่วยแก้ปัญหาเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะปฏิบัติได้เป็นอย่างดี

จากหลักการ ปัญหา และเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาผลการใช้รูปแบบ การสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ทักษะปฏิบัติงานตะใบ และเจตคติของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะใบ ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 60 เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานตะใบหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะใบ ของนักศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 70 และเพื่อศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้ รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 เพราะการ จัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติ ผู้เรียนได้ เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ อยากรู้ อยากเรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนมี ทักษะในการปฏิบัติงานตะใบ และมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนในรายวิชางานฝึกฝีมือ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์ โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะใบ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 กับ เกณฑ์ร้อยละ 60
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานตะใบหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์ โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะใบ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 กับ เกณฑ์ร้อยละ 70

3. เพื่อศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental research) ใช้แบบแผนการวิจัยแบบ One-Shot Case Study เป็นการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแหลมฉบัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 2 ห้องเรียนนักเรียนทั้งหมด 61 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม สาขาช่างยนต์ วิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแหลมฉบัง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 33 คน ได้จากการสุ่มแบบกลุ่มโดยการจับสลากเลือกห้องเรียน (Cluster random sampling)

2. ตัวแปรที่ศึกษา 1) ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 2) ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, ทักษะปฏิบัติงานตะไบ และเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1

3. เนื้อหาการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นเนื้อหาในรายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ตามหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562 จำนวน 5 เรื่องย่อย ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานงานตะไบ 2) ขั้นตอนและเทคนิคการตะไบชิ้นงาน 3) การตะไบผิวดิบ 4) การตะไบชิ้นงานให้ได้ฉาก 5) การตะไบปรับขนาด

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 20 ชั่วโมง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง โดยยึดหลักการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบของแอร์โรว์ที่มี 5 ขั้นตอน คือ ขั้นการเลียนแบบ, ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง, ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์, ขั้นการแสดงออก และขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ

5. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

5.1 ผู้วิจัยได้แนะนำขั้นตอนการจัดการเรียนรู้รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ให้แก่ผู้เรียนรับทราบ

5.2 ผู้วิจัยดำเนินการสอนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ให้กับนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 โดยใช้เวลาจำนวน 20 ชั่วโมง เป็นเวลา 5 สัปดาห์

5.3 เมื่อผู้เรียนเรียนครบทั้ง 5 แผนแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, แบบวัดทักษะปฏิบัติงานตะไบ, แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากการสอบมาวิเคราะห์หาข้อมูลทางสถิติ

6. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

6.1 แผนการจัดการเรียนรู้ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ จำนวน 5 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวมเป็นเวลา 20 ชั่วโมง

6.2 แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบเป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 มีค่าความยากง่ายตั้งแต่ 0.54 - 0.75 มีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.20 ขึ้นไป และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.82

6.3 แบบทดสอบวัดทักษะปฏิบัติงานตะไบ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ โดยแบบวัด แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1) วัดด้านทักษะปฏิบัติ ตอนที่ 2) วัดด้านชิ้นงาน ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00

6.4 แบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ จำนวน 12 ข้อ ซึ่งมีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.80 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.79

7. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนโดยการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ให้กับนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

7.1 ดำเนินการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ จำนวน 5 เรื่อง ได้แก่ 1) ความรู้พื้นฐานงานตะไบ 2) ขั้นตอนและเทคนิคการตะไบชิ้นงาน 3) การตะไบผิวเรียบ 4) การตะไบชิ้นงานให้ได้ฉาก 5) การตะไบปรับขนาด

7.2 ทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน, ทดสอบวัดทักษะปฏิบัติงานตะไบ, ทดสอบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ หลังการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 เมื่อเสร็จสิ้นกระบวนการเรียนรู้ จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากการสอบมาวิเคราะห์หาข้อมูลทางสถิติ

8. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 สถิติเพื่อหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ 1) หาค่าความสอดคล้องในองค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ 2) หาค่าความสอดคล้อง หาค่าความยากง่าย หาค่าอำนาจจำแนก หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 3) หาค่าความสอดคล้องของแบบวัดทักษะปฏิบัติงานตะไบ 4) หาค่าความสอดคล้อง หาค่าความเชื่อมั่น ของแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้

8.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าความเที่ยงตรง การหาค่าความเชื่อมั่น และการทดสอบค่าที (t-test)

9. การวิเคราะห์ข้อมูล

9.1 วิเคราะห์การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังเรียนตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้ โดยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์แบบ t-test for one samples

9.2 วิเคราะห์การเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานตะไบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังเรียนตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ โดยใช้สถิติสำหรับการวิเคราะห์แบบ t-test for one samples

9.3 การวิเคราะห์คะแนนค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากแบบวัดเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นที่ 1

สรุปผลการวิจัย

1. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะใบ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 กับเกณฑ์ร้อยละ 60 ปรากฏผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ กับเกณฑ์ร้อยละ 60

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	S.D.	μ_0 (60%)	t	p
	33	30	25.27	3.79	18	11.04*	.000

* $p < .05$

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 25.27 คิดเป็นร้อยละ 84.23 จากคะแนนเต็ม 30 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้กับเกณฑ์ร้อยละ 60 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังได้รับการจัดการเรียนรู้มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 84.23 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (พฤติกรรมด้านพุทธิพิสัย)	จำนวนข้อ	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	คะแนนรวม	$\bar{x}$	ร้อยละ
ความรู้ความจำ	7	33	231	192	5.82	83.12
ความเข้าใจ	8	33	264	226	6.85	85.61
การนำไปใช้	15	33	495	416	12.61	84.04
รวม	30	33	990	834	25.27	84.23

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ในด้านความเข้าใจมีคะแนนสูงสุด ร้อยละ 85.61 รองลงมาคือด้านการนำไปใช้ มีคะแนนร้อยละ 84.04 และสุดท้ายคือด้านความรู้ความจำ มีคะแนนร้อยละ 83.12

2. เปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานตะโบหลังเรียน โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะโบ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 กับเกณฑ์ ร้อยละ 70 ปรากฏผลดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบทักษะปฏิบัติงานตะโบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ที่ ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ กับเกณฑ์ร้อยละ 70

กลุ่มตัวอย่าง	<i>n</i>	คะแนนเต็ม	$\bar{x}$	SD	μ_0 (70%)	t	p
	33	70	57.55	4.51	49	10.89*	.000

* $p < .05$

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนทักษะปฏิบัติงานตะโบ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ของนักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 57.55 คิดเป็นร้อยละ 82.21 จากคะแนนเต็ม 70 คะแนน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนทักษะปฏิบัติงานตะโบ หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์กับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า คะแนนทักษะปฏิบัติงานตะโบของนักศึกษา หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 82.21 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ปรากฏผลดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการศึกษาระดับเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ ของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1

เจตคติต่อการเรียนรู้	$\bar{x}$	SD	ระดับเจตคติ
1. มีการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักศึกษา	4.64	0.59	ดีมาก
2. มีการแจ้งจุดประสงค์การเรียนรู้ให้นักศึกษาทราบก่อนเรียน	4.45	0.50	ดี
3. การจัดการเรียนโดยการอธิบายประกอบการสาธิตของผู้สอนทำให้นักศึกษาเข้าใจได้ง่าย	4.61	0.55	ดีมาก
4. การจัดการเรียนรู้จากการเลียนแบบช่วยให้นักศึกษาฝึกปฏิบัติได้ถูกต้อง	4.24	0.60	ดี
5. การจัดการเรียนรู้ที่มีคำสั่งปฏิบัติอย่างชัดเจนช่วยให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง	4.45	0.61	ดี
6. การจัดการเรียนรู้โดยให้นักศึกษามีการลงมือปฏิบัติซ้ำช่วยให้ปฏิบัติได้อย่างถูกต้องสมบูรณ์	4.39	0.49	ดี
7. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษามีความมั่นใจในการลงมือปฏิบัติและแสดงออกทักษะการปฏิบัติ	4.36	0.69	ดี
8. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาลงมือปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ	4.45	0.56	ดี

9. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้ฝึกทักษะตามขั้นตอนจากง่ายไปยาก	4.48	0.56	ดี
10. มีเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานวิชาชีพ	4.24	0.55	ดี
11. การจัดการเรียนรู้ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะปฏิบัติงานตะไ่อย่างรวดเร็ว	4.64	0.48	ดีมาก
12. การจัดการเรียนรู้ช่วยให้นักศึกษาไม่ท้อแท้หรือเบื่อหน่ายต่อการฝึกปฏิบัติ	4.42	0.55	ดี
ภาพรวมเจตคติที่มีต่อการจัดการเรียนรู้	4.45	0.56	ดี

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า เจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของ แอร์โรว์ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังการใช้แผนจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.45 มีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.56 มีเจตคติโดยรวมอยู่ในระดับดี

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สามารถอภิปรายผลการศึกษาได้ดังนี้

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 84.23 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากวิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ เป็นการเรียนรู้ที่ให้นักศึกษาเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติ โดยจัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น โดยจะเริ่มจากระดับที่ซับซ้อนน้อยไปจนถึงระดับที่มีความซับซ้อนมาก จึงทำให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ทางทฤษฎีในระหว่าง 5 ขั้นนี้ จึงเกิดความรู้ความจำใน ความความเข้าใจ การนำไปใช้ ในเรื่องของทฤษฎี ไปพร้อมๆ กับการเกิดทักษะในปฏิบัติงานของตัวนักศึกษา จึงส่งผลทำให้เมื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ นักศึกษามีความรู้ความจำที่ดี และส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 60) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษณ หนูทวน (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้รูปแบบการเรียนของแอร์โรว์ร่วมกับการสาคิต ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ทักษะปฏิบัติงานตะไ่ของนักศึกษา หลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์มีค่าอยู่ที่ร้อยละ 82.21 สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องมาจากวิธีการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ เป็นการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้นักศึกษาเกิดความสามารถทางด้านทักษะปฏิบัติ โดยจัดลำดับขั้นของการเรียนรู้ทางด้านทักษะปฏิบัติไว้ 5 ขั้น คือ ขั้นการเลียนแบบ ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ ขั้นการแสดงออก ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ เริ่มต้นจากการเลียนแบบสังเกตการกระทำที่ครูผู้สอนต้องการให้นักศึกษาทำได้ เมื่อนักศึกษาได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการให้เรียนรู้ได้แล้ว นักศึกษาจึงลงมือทำตามคำสั่งของครูผู้สอนโดยที่ไม่มีแบบอย่าง กระบวนการนี้ช่วยให้นักศึกษาค้นพบปัญหาต่างๆ ซึ่งช่วยให้เกิด

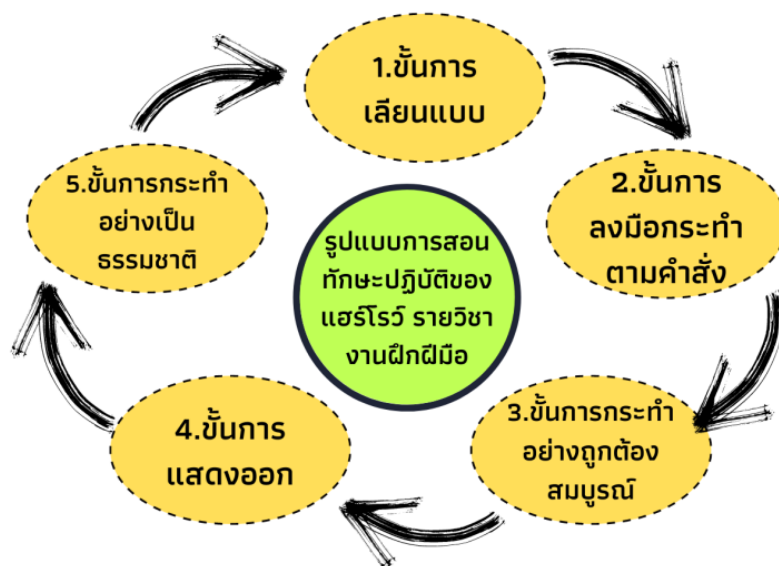

การเรียนรู้ และปรับการกระทำให้ถูกต้องสมบูรณ์ และนักศึกษาฝึกฝนจนสามารถทำสิ่งนั้นๆ ได้อย่างถูกต้อง โดยไม่จำเป็นต้องมีแบบอย่างหรือคำสั่งนำทาง สามารถกระทำได้ถูกต้องสมบูรณ์แบบ คล่องแคล่วรวดเร็ว จนสามารถปฏิบัติได้อย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรู้ว่าต้องใช้ความพยายาม จึงทำให้นักศึกษาเกิดกระบวนการเรียนรู้ ทักษะปฏิบัติงานตะโบในระหว่าง 5 ชั้นนี้ ในเรื่องของทักษะการปฏิบัติบำรุงรักษาตะโบ และวัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับงานตะโบ ทักษะการปฏิบัติการตะโบชิ้นงานได้ถูกต้องตามขั้นตอนและเทคนิควิธีการตะโบ สามารถปฏิบัติตะโบผิวดิบออกจากชิ้นงาน ตะโบชิ้นงานให้เกิดความฉากและขนาดที่ถูกต้องตามแบบที่กำหนด และปฏิบัติการใช้ฉากเหล็กเวอร์เนียร์คาลิปเปอร์ ผลที่นักศึกษาได้รับคือ นักศึกษาสามารถกระทำ หรือแสดงออกอย่างคล่องแคล่ว ชำนาญ ในสิ่งที่ต้องการให้นักศึกษาทำได้ จึงส่งผลทำให้เมื่อนำแบบวัดทักษะ ปฏิบัติงานตะโบ มาทดสอบนักศึกษาหลังได้รับการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ แล้วนั้น นักศึกษามีทักษะปฏิบัติงานตะโบสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ร้อยละ 70) ซึ่งคล้อยกับงานวิจัยของกิตติพงษ์ แห่สกุล (2556) ได้ศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติงาน เรื่องการใช้โปรแกรมประมวลผลคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการปฏิบัติงานของนักเรียนหลังจาก ใช้วิธีการสอนแบบชี้แนะร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ สูงกว่าเกณฑ์ อย่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ผลการศึกษาเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ของ นักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 หลังการใช้แผนจัดการเรียนรู้ อยู่ในระดับดี ผลการวิจัยที่ เกิดขึ้นเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ นักศึกษาทุกคนมีส่วนร่วม สำคัญและมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนระหว่างการจัดการเรียนรู้ ในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีการกำหนด วัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมกับระดับความสามารถของนักศึกษา ครูผู้สอนอธิบายและมีการสาธิต ทำให้เข้าใจง่าย ช่วยให้นักศึกษานำไปฝึกปฏิบัติได้ถูกต้อง มีคำสั่งในการปฏิบัติงานที่ชัดเจน นักศึกษามีโอกาส ได้ปฏิบัติซ้ำๆ ช่วยให้ปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์จนนักศึกษามีความมั่นใจในการลงมือปฏิบัติ และแสดงออกทักษะ การปฏิบัติได้อย่างเป็นธรรมชาติ มีเกณฑ์การประเมินผลการเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานวิชาชีพ การจัดการเรียนรู้มี ขั้นตอนการฝึกปฏิบัติจากง่ายไปยาก ช่วยให้นักศึกษาไม่ท้อแท้หรือเบื่อหน่ายต่อการฝึกปฏิบัติจึงทำให้นักศึกษา มีเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์อยู่ในระดับดี สอดคล้องกับงานวิจัย ของกฤษณกุล หนูทวน (2560) ได้ทำการศึกษาการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และ สารสนเทศเพื่องานอาชีพ ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้รูปแบบการเรียนของแอร์โรว์ ร่วมกับการสาธิต ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ที่มีต่อการจัดการ เรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนของแอร์โรว์ร่วมกับการสาธิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะโบ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ดังแสดงในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ
ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ

จากภาพที่ 1 องค์กรความรู้การวิจัยครั้งนี้ เป็นการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งอธิบายได้ดังนี้

1. การใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ผู้วิจัยค้นพบองค์ความรู้จากการใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ออกมาได้ 5 ขั้นตอน (5 ท่า) มีดังนี้

1.1 ขั้นการเลียนแบบ นักศึกษาจะเรียนรู้ด้วยการสังเกตจากการทำให้ดูของครูผู้สอนซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ และจดจำขั้นตอนหลักๆ ของการกระทำต่างๆ ได้ เรียกว่า “ขั้นทำให้ดู”

1.2 ขั้นการลงมือกระทำตามคำสั่ง ผู้เรียนลงมือปฏิบัติตามที่ครูผู้สอนให้ลองทำ นักศึกษาจะเริ่มเกิดประสบการณ์ในการลงมือปฏิบัติและพบกับปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติด้วยตนเอง ซึ่งจะทำให้เกิดการเรียนรู้ และปรับการปฏิบัติให้ถูกต้อง เรียกว่า “ขั้นให้ทำตาม”

1.3 ขั้นการกระทำอย่างถูกต้องสมบูรณ์ นักศึกษาลงมือปฏิบัติทำด้วยตนเองจนสามารถพบวิธีการแก้ปัญหาต่างๆ ในการปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ เรียกว่า “ขั้นให้ทำเอง”

1.4 ขั้นการแสดงออก นักศึกษาสามารถปฏิบัติทำซ้ำๆ ได้อย่างสมบูรณ์ รู้วิธีแก้ปัญหาและแสดงออกในการปฏิบัติได้โดยอัตโนมัติ เรียกว่า “ขั้นให้ทำซ้ำๆ”

1.5 ขั้นการกระทำอย่างเป็นธรรมชาติ นักศึกษาสามารถปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์แบบ เป็นธรรมชาติ และถูกต้องทุกขั้นตอน เรียกว่า “ขั้นทำได้อย่างสมบูรณ์”

2. รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ สามารถใช้พัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้ดี ในด้านความเข้าใจ เพราะความเข้าใจในลงมือปฏิบัติ ทำให้นักศึกษาสามารถลงมือปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์ในทุกขั้นตอน

จากผลการวิจัย การใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ทำให้นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงถึงร้อยละ 84.23 ทักษะปฏิบัติงานตะไบสูงถึง 82.21 และเจตคติต่อการจัดการเรียนรู้อยู่ในระดับดี ซึ่งสรุปได้ว่าการ

การใช้รูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของการจัดการเรียนการสอนได้จริงและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ครูผู้สอนควรศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาในแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ให้ละเอียด เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมต่อการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์

1.2 การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ในครั้งแรก ครูผู้สอนควรชี้แจงให้นักศึกษาเข้าใจในรูปแบบรวมถึงขั้นตอนของการจัดการเรียนรู้ บทบาทหน้าที่ครูผู้สอน และบทบาทหน้าที่ของตัวนักศึกษาเอง เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 ก่อนการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ในแต่ละครั้ง ครูผู้สอนควรเตรียมความพร้อมในเรื่องของสื่อวัสดุอุปกรณ์ที่ต้องใช้ในการเรียนรู้ให้พร้อม และจัดห้องเรียน(โรงฝึกปฏิบัติ) ให้พร้อมต่อการเรียนรู้ของนักศึกษา

1.4 ครูผู้สอนควรเลือกหน่วยการเรียนรู้ในแต่ละรายวิชา ให้เหมาะสมกับการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ โดยจะต้องมองถึงศักยภาพความพร้อมทางเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์ของสถานศึกษานั้น ๆ เพื่อการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ หน่วยการเรียนรู้งานตะไบ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 ในครั้งนี้พบว่า ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ 84.23 และมีทักษะปฏิบัติงานตะไบร้อยละ 82.21 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ร้อยละ 60 และ 70 ตามลำดับ จึงควรมีการศึกษาค้นคว้าผลการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ รายวิชางานฝึกฝีมือ ในหน่วยการเรียนรู้อื่นๆที่ต่อเนื่องกัน และอยู่ในภาคเรียนเดียวกัน ซึ่งจะทำให้ นักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์อย่างต่อเนื่อง และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี มีทักษะการปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องตามจุดประสงค์การเรียนรู้ ดังนั้นจึงควรศึกษาและพัฒนาต่อยอดต่อไป

2.2 ควรนำการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ไปทดลองใช้กับรายวิชาที่เป็นวิชาชีพปฏิบัติในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพพื้นฐาน สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม ในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

2.3 ควรนำการจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนทักษะปฏิบัติของแอร์โรว์ ไปประยุกต์ใช้กับรายวิชาที่เป็นวิชาชีพปฏิบัติในกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเฉพาะ และกลุ่มสมรรถนะวิชาชีพเลือก สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรม เพื่อให้ครอบคลุมวิชาชีพปฏิบัติ ทุกสาขาวิชาในหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

เอกสารอ้างอิง

- กาญจณี ฉันทสิมา. (2553). ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้สาระนาฏศิลป์ เรื่อง เชิงเก็บสมุนไพรในสะเดา ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านยาง(อาสาพัฒนา 3) ตามแนวคิดของแฮร์โรว์. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- กิตติพงษ์ แหม่งสกุล (2557). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการปฏิบัติงาน เรื่อง การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยใช้วิธีสอนแบบชี้แนะร่วมกับรูปแบบการเรียนการสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- กฤษณัท หนูทวล. (2560). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาคอมพิวเตอร์และสารสนเทศเพื่องานอาชีพ ของนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยใช้รูปแบบการเรียนของแฮร์โรว์ร่วมกับการสาธิต. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.
- จิตติ มีสุข. (2555). การพัฒนาผลการเรียนรู้ที่เน้นทักษะปฏิบัติตามแนวคิดของแฮร์โรว์ เรื่อง การเขียนภาพ ISOMETRIC กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ทศนา แหม่มณี. (2555). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นันทิยา สวงตระกูล. (2554). การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคการสอนทฤษฎีแนวคิดแฮร์โรว์ ที่มีต่อทักษะกระบวนการปฏิบัติของนักเรียน เรื่อง การปั้น ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- วิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแหลมฉบัง. (2562). รายงานประเมินคุณภาพภายใน ปีการศึกษา 2561. ชลบุรี: วิทยาลัยเทคโนโลยีวิศวกรรมแหลมฉบัง.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). หลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติการจัดการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เรื่องที่ 7 การวัดและประเมินผลอาชีวศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2562). หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ พุทธศักราช 2562. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4
โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน*

THE STUDY OF ENGLISH ACHIEVEMENT OF GRADE 4 STUDENTS USING ENGLISH
INSTRUCTIONAL MANAGEMENT BASED ON 2W3P MODEL WITH GAMIFICATION

¹ชรินทร์ทิพย์ ปฏิมাপระกร Charintip Patimaprakorn ²ชิตชไม วิสุตกุล Chidchamai Visuttakul

^{1,2}วิทยาลัยครูสุริยเทพ มหาวิทยาลัยรังสิต Suryadhep Teachers College, Rangsit University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Charintip.p58@rsu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน 2) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ในโรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 1 ห้องเรียน มีนักเรียนจำนวน 24 คน ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษ จำนวน 4 แผน 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีลักษณะเป็นข้อสอบแบบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก และ 3) แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน การวิเคราะห์ข้อมูลมีทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยการหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ Kolmogorov-Smirnov ค่าสถิติ t-test for dependent samples และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 2) นักเรียนที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ชอบและสนุกกับการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชันและสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น

คำสำคัญ: ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ, การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P, เกมมิฟิเคชัน

Abstract

The purposes of this research article were 1) to compare the pre- and post- English learning achievement of grade 4 students who received the lessons based upon 2W3P model and gamification, and 2) to examine grade 4 students' perspectives on learning management based upon 2W3P model and gamification. The samples in this study were 24 grade 4 students from a private school in Nonthaburi Province, who were studying in the second semester of the academic year 2022. These samples were selected using the Cluster Random Sampling method. The research instruments were 1) four learning management plans of a specified English course, 2) the multiple-choice English learning achievement tests, and 3) the interview forms designed to investigate the students' perspectives towards learning management based upon 2W3P model and gamification. This study employed both qualitative and quantitative research methods. The statistics used in this study included mean, standard deviation, Kolmogorov-Smirnov test, and t-test for dependent samples. The results showed that 1) the English learning achievement of the students after the implementation of learning management based upon 2W3P model and gamification was higher than the pre-test results with the statistical significance level at .01, and 2) most students enjoyed and preferred the learning based upon 2W3P model and gamification since they could effectively enhance the English learning achievement.

Keywords: English Learning Achievement, 2W3P Model, Gamification

บทนำ

ในปัจจุบันภาษาอังกฤษได้เข้ามามีบทบาทอย่างมากในสังคมโลก หรืออาจเรียกได้ว่า ภาษาอังกฤษคือภาษากลาง โดยประชากรร้อยละ 25 ของโลกสามารถใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างคล่องแคล่วและมีแนวโน้มว่าจะใช้ภาษาอังกฤษได้มากขึ้น อีกทั้งภาษาอังกฤษยังเป็นภาษาที่สองของประชากรกว่า 750 ล้านคนทั่วโลก นอกจากนี้ ภาษาอังกฤษยังถูกใช้เป็นภาษาราชการในหลายๆ ประเทศมากกว่า 60 ประเทศ ดังนั้น การติดต่อสื่อสาร เผยแพร่ข้อมูล หรือใช้แลกเปลี่ยนข้อมูลหรือความรู้ต่างๆ กับประชาคมโลกจึงจำเป็นต้องใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน (Festallor Education School, 2020) ในการพัฒนาศักยภาพของประเทศไทยให้ทัดเทียมกับนานาชาติตามโมเดลการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน โดยรัฐบาลได้กำหนดวิสัยทัศน์ไว้ว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” ซึ่งนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างทรัพยากรบุคคลในประเทศให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ไม่ว่าจะเป็นทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ ทักษะด้านศิลปกรรมจรรยาบรรณและด้านภาษาต่างประเทศอันเป็นความรู้ที่สำคัญในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (สมบัติ คชสิทธิ์, จันทน์ อินทรสุต และธนกร สุวรรณพถุติ, 2560) สอดคล้องกับการพัฒนาคนไทยในยุค 4.0 เพื่อให้สอดคล้องกับโลกศตวรรษที่ 21 คนไทยจะต้องปรับเปลี่ยนตนเองใน 4 มิติ ได้แก่ มิติที่ 1 เป็นคนที่มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ให้เท่าทันกับโลกในปัจจุบัน มิติที่ 2 เป็นคนที่มีความรับผิดชอบทั้งต่อตนเองและสังคม มิติที่ 3 ภาคภูมิใจในความเป็นไทย มีอัตลักษณ์ความเป็นไทย และมิติที่ 4 มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยี

ถึงแม้การศึกษาของไทยจะให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ มีการกำหนดหลักสูตรวิชาภาษาอังกฤษ ซึ่งสอนให้กับผู้เรียนในโรงเรียนตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน แต่อย่างไรก็ตาม การจัดการเรียนการสอนของไทยนั้นบ่งชี้ว่ายังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร สังเกตได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของประเทศไทยยังเป็นปัญหาอยู่ อ้างอิงได้จากการรายงานผลคะแนนเฉลี่ยของการทดสอบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-NET) ของสถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 วิชาภาษาอังกฤษ ปีการศึกษา 2559-2563 พบว่า ผลคะแนนเฉลี่ย O-NET ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ต่ำกว่าเกณฑ์ที่กำหนด (ต่ำกว่า 50 คะแนน) ซึ่งยังต้องได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ผลสัมฤทธิ์ของคะแนน O-NET ดังกล่าวอาจขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย ไม่ว่าจะเป็นด้านครูผู้สอนหรือด้านผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Bloom (1976) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ได้แก่ 1) ด้านสติปัญญา หรือความถนัดของผู้เรียนที่มีต่อวิชานั้น 2) ด้านอารมณ์ หรือความสนใจในการเรียนวิชานั้น 3) ด้านการสอนของครู หรือเทคนิควิธีการสอนของครูในรายวิชานั้น ซึ่งสอดคล้องกับกัทธิโกโร ไชยงาม, กันยารัตน์ ไวกำ, และหทัย ไชยงาม (2561) ได้ทำการศึกษาปัญหาและแนวทางการแก้ไขเพื่อพัฒนาผู้เรียนภาษาอังกฤษ โดยได้ระบุปัญหา 5 ประการของนักเรียนต่อการเรียนภาษาอังกฤษ ได้แก่ 1) พื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน จำคำศัพท์พื้นฐานไม่ได้ 2) ไม่สนใจเรียน ไม่ให้ความร่วมมือในการเรียน 3) ขาดความกล้าแสดงออก 4) อ่านออกเสียงไม่ถูกต้อง 5) ขาดทักษะการคิด และสอดคล้องกับงานวิจัยของนพพร ชลารักษ์ (2559) ที่พบว่า ปัญหาของการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ ได้แก่ 1) ครูไม่มีวุฒิการศึกษาด้านการสอนภาษาอังกฤษ 2) ครูขาดความชำนาญในการสอน ไม่มีความรู้ด้านภาษาอังกฤษอย่างถ่องแท้ 3) ครูขาดการฝึกอบรมด้านเทคนิควิธีการสอนหรือฝึกการใช้ภาษาอังกฤษกับเจ้าของภาษาน้อย 4) การจัดการสื่อการเรียนการสอนไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน 5) ครูจัดสื่อไม่เหมาะสมกับเนื้อหาการเรียนการสอน นอกจากนี้ อาริวรรณ เอี่ยมสะอาด (2561) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีส่งผลต่อความสำเร็จหรือล้มเหลวของผู้เรียน คือ การจัดการเรียนการสอนของครู เพราะครูถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยการพัฒนาการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของผู้เรียนในชั้นประถมศึกษา ครูจะต้องเตรียมตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ จัดการเรียนการสอนให้เป็นไปตามธรรมชาติของการเรียนรู้โดยเน้นการสื่อสาร เมื่อผู้เรียนประสบความสำเร็จก็จะมีกำลังใจสำคัญที่สามารถพัฒนาประเทศและสามารถแข่งขันกับนานาชาติได้

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษที่ดี กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดและพัฒนาตนเอง โดยการจัดการเรียนตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 หมวด 4 มาตรา 24 ซึ่งระบุว่า กระบวนการจัดการเรียนรู้ ควรจัดให้สอดคล้องกับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความถนัดและความแตกต่างระหว่างบุคคล ฝึกให้ผู้เรียนสามารถนำทักษะการคิด การจัดการ การแก้ปัญหา มาประยุกต์ใช้ได้ จัดการเรียนรู้อให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ โดยการผสมผสานสาระความรู้ต่างๆ และผู้สอนจะต้องจัดบรรยากาศการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอน และอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียน ให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับทีอรรชนีดา หวานคง (2559) ได้กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพ ครูผู้สอนจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนและประยุกต์วิธีการสอนที่หลากหลายให้เหมาะสมกับผู้เรียนและจุดมุ่งหมายของการเรียนในแต่ละระดับชั้น ตลอดจนกระบวนการจัดการเรียนการสอน ซึ่งครูผู้สอนควรคำนึงให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้จากการเรียนไปใช้ได้ สถานการณ์จริงได้

แนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P เป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ซึ่งถูกพัฒนากระบวนการเรียนรู้มาจากการจัดเรียนการสอนตามแนวธรรมชาติ ความรู้ความสามารถในระยะยาวของผู้เรียนภาษาจะต้องอาศัยการจัดระบบการเรียนการสอนอย่างเป็นขั้นเป็นตอน หรือเรียบเรียงขั้นตอนการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดระบบสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน (อัจฉรา วงศ์โสธร, 2557) กระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวธรรมชาติเป็นเหตุให้มีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะครบทั้ง 4 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ 2W3P ได้ถูกบูรณาการมาจากการจัดการเรียนรู้แบบ 3P มารวมเข้ากับ 2W ซึ่งสถาบันภาษาอังกฤษ และดังที่ ภูซังค์ มัชฌิมโม (2559) ได้กล่าวว่าการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P สามารถแบ่งได้เป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน (Warm Up) เป็นขั้นตอนการกระตุ้นความสนใจ และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียน 2) ขั้นนำเสนอบทเรียน (Presentation) เป็นขั้นตอนที่ครูถ่ายทอดความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียน 3) ขั้นฝึก (Practice) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้นำความรู้มาใช้ฝึกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ความรู้ได้อีกอย่างถูกต้อง 4) ขั้นการใช้ (Production) เป็นขั้นตอนการฝึกความคล่องแคล่ว 5) ขั้นนำเสนอสรุปบทเรียน (Wrap Up) เป็นขั้นตอนของการสรุปองค์ความรู้ที่เรียนมาทั้งหมด

นอกจากขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P แล้ว การสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนในการเรียนวิชาภาษาอังกฤษก็เป็นหนึ่งในกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ดี ซึ่งเกมมิฟิเคชันเป็นหนึ่งในแนวคิดที่น่าสนใจ โดยนักการศึกษาหลายท่าน เริ่มมีการศึกษาเกี่ยวประสิทธิภาพของเกมมิฟิเคชัน ซึ่งเป็นกิจกรรมที่สร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียน โดยผู้สอนไม่จำเป็นต้องสร้างเกมขึ้นมาใหม่ แต่เป็นการนำเอากลไก หลักการ หรือองค์ประกอบของเกม เช่น การใช้กิจกรรมการแข่งขัน โดยมีผลตอบแทนเป็นรางวัลตอบแทน ได้แก่ คะแนน แต้ม ระดับ หรือกระดานผู้นำ เป็นต้น มาบูรณาการกับสื่อ หรือเนื้อหาการเรียนการสอน ซึ่งเป็นกระบวนการในการเรียนรู้ประกอบที่ไปด้วยการสื่อสาร การแข่งขันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ครูตั้งเป้าหมายไว้ (Hamiri, J., & Jonna, 2014) การประยุกต์ใช้เกมมิฟิเคชันในการศึกษาผู้ออกแบบจำเป็นต้องศึกษาข้อมูลพื้นฐานของผู้เล่น ได้แก่ วัย ระดับ สติปัญญา พฤติกรรม รวมถึงข้อบกพร่องต่างๆ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลเหล่านี้มาใช้ในการกำหนดวัตถุประสงค์และโครงสร้างในการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมถึงกำหนดทรัพยากรในการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมมิฟิเคชันเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายที่เป็นแรงจูงใจให้ผู้เรียนเกิดการเรียน ส่งผลให้ประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนดีขึ้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P และเกมมิฟิเคชัน มาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งแนวคิดดังกล่าวเป็นจัดการเรียนรู้ตามแนวทางภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะครบทั้ง 4 ด้านของผู้เรียน ได้แก่ ทักษะการฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียน รวมถึงเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความท้าทายที่เป็นแรงจูงใจในการเรียน ส่งผลให้นักเรียนเกิดการพัฒนาตนเองสร้างความคิดเห็นที่ดีต่อการเรียน ทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนของนักเรียนดีมากยิ่งขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนดีขึ้นอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน
2. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Research) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว (One Group Pretest-Posttest Design) โดยเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างก่อนและหลังการทดลอง โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 4 ห้องเรียน และมีนักเรียน 110 คน
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเอกชนแห่งหนึ่งในจังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน 1 ห้องเรียน มีนักเรียน 24 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม
2. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา
 - 2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน
 - 2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน
3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
 - 3.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ วิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน รหัสวิชา อ14101 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เรื่อง Future Plans จากหนังสือ Let's go student book 4 4th edition นำมาสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน แผนละ 2 ชั่วโมง รวม 8 ชั่วโมง สัปดาห์ละ 2 คาบเรียน ซึ่งเป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน
 - 3.2 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีลักษณะเป็นแบบข้อสอบปรนัยชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ โดยตีค่าเป็นคะแนน 30 คะแนน กำหนดให้ค่าคะแนน คือ ตอบถูกได้ 1 คะแนน ตอบผิดหรือไม่ตอบได้ 0 คะแนน
 - 3.3 แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน จำนวน 1 ฉบับ จำนวน 7 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านประโยชน์ที่ได้รับ
4. การสร้างและตรวจสอบเครื่องมือวิจัย เครื่องมือวิจัยที่ 3.1-3.3 ได้ผ่านการประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและภาษาอังกฤษ จำนวน 3 คน โดยใช้การประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item-Objective Congruence: IOC) ได้ค่าสอดคล้องของแต่ละรายข้ออยู่ที่ 1.00 สำหรับเครื่องมือวิจัยที่ 2.2 ซึ่งเป็นแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์

ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.50 - 0.80 และค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ 0.20 - 1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.97

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติโดยใช้สูตรทางสถิติต่างๆ ดังนี้ 1) วิเคราะห์คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยการคำนวณค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ผลต่างคะแนนและเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ก่อนและหลังเรียน โดยการทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติด้วย Kolmogorov-Smirnov Test และทดสอบค่าที่ t-test แบบ Dependent กลุ่มตัวอย่างกลุ่มเดียว 3) วิเคราะห์แบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักเรียนโดยการวิเคราะห์เนื้อหา

6. การรับรองจริยธรรมการวิจัยในคน งานวิจัยเรื่องนี้ได้ผ่านการพิจารณาเห็นชอบตามมาตรฐานการดำเนินงานของคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในคน สำนักงานจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยรังสิต ดังการยกเว้นการรับรองเลขที่ COA. NO. RSUERB2022-004

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนและหลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 24 คน โดยนำคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน มาทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติที่ (t-test) ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov Test ดังที่แสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การทดสอบข้อตกลงเบื้องต้นในการใช้สถิติที่ (t-test) ด้วยสถิติ Kolmogorov-Smirnov Test

One-Sample Kolmogorov-Smirnov Test

		คะแนนก่อนเรียน	คะแนนหลังเรียน
N		24	24
Normal Parameter ^{a,b}	Mean	16.1250	23.8750
	Std.	7.06684	5.11870
	Deviation		
	Absolute	.099	.161
Most Extreme Differences	Positive	.099	.116
Most Extreme Differences	Negative	-0.88	-.161
Kolmogorov-Smirnov Z		4.896	4.899
Asymp. Sig (2-tailed)		.200	.109

a. Test distribution is Normal.

b. Calculated from data.

จากตารางที่ 1 พบว่า คะแนนการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน มีการกระจายของข้อมูลเป็นแบบโค้งปกติ ซึ่งดูได้จาก Sig. ที่มากกว่า .05 เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นของการใช้สถิติ t-test ไม่ฝ่าฝืนข้อตกลงเบื้องต้น

จากนั้นผู้วิจัยนำคะแนนที่ได้จากการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษ ก่อนเรียนและหลังเรียน มาทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนทั้งชั้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชา ภาษาอังกฤษ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig
ก่อนเรียน	30	16.13	7.07	12.924	.000
หลังเรียน	30	23.88	5.12		

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการทดลองโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชันสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่ให้สัมภาษณ์ส่วนใหญ่ชอบและสนุกกับการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชันและสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น

เมื่อพิจารณาเป็นรายกลุ่ม 3 กลุ่ม คือ กลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน พบว่า นักเรียนกลุ่มเก่งรู้สึกว่าการเรียนภาษาอังกฤษไม่น่าเบื่อ ได้ช่วยเหลือเพื่อนจากการใช้การ์ด ได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษ ทำให้มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ส่วนนักเรียนกลุ่มปานกลางชอบกิจกรรมการเรียนนี้เช่นกัน เพราะทำให้อยากเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น มีความรู้เข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น บรรยากาศในห้องเรียนดีขึ้น เพื่อนสามารถช่วยเหลือเพื่อนที่ต้องการความช่วยเหลือได้ และนักเรียนกลุ่มอ่อนชอบกิจกรรมประเภทนี้ไม่ต่างจากกลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง ชอบกิจกรรมการแข่งขันนี้ เนื่องจากคนที่ไม่เก่งสามารถสะสมคะแนนและแลกการ์ดได้เหมือนกัน เพียงแค่ขยันทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้สำเร็จ ส่งผลให้เข้าใจเนื้อหาการเรียนมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์หลังเรียน และจากการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ นักเรียนเห็นว่าการใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ดีอีกด้วย

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. นักเรียนทุกคนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้พบได้จากการเพิ่มขึ้นของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษเป็นรายบุคคลในทางที่ดีขึ้น คิดเป็นร้อยละ 100 อภิปรายผลได้ว่าอาจเป็นเพราะการนำรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ การสื่อสารภาษาอังกฤษในการเรียนแบบ

2W3P ผู้เรียนมีโอกาสได้ใช้กระบวนการทางสติปัญญาได้ใช้ประสบการณ์เดิมที่มีในการเพิ่มประสบการณ์ใหม่ๆ กับกระบวนการเรียนรู้แบบเป็นขั้นตอน ในขณะที่ผู้วิจัยได้ใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนสนใจมีความกระตือรือร้นและเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติกิจกรรมในชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวาริณี ไกรศรี, เจริญวิษณุ สมพงษ์ธรรม, อมรทิพย์ เจริญผล และคณะ (2562) ที่พบว่า กิจกรรมการเรียนรู้ที่น่าสนใจ กิจกรรมมีลำดับขั้นตอนที่เข้าใจง่าย สามารถพัฒนาความรู้ ความจำที่มากขึ้น โดยสามารถดูได้จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน ซึ่งจะเห็นได้ว่าเมื่อนักเรียนได้รับการสอน เน้นย้ำในจุดที่นักเรียนมักจะสับสนแบบมีลำดับขั้นตอน ก็ส่งผลให้นักเรียนเกิดความผิดพลาดน้อยลง ดังที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้กล่าวไว้ว่า ความสำเร็จในการเรียนภาษาจะต้องอาศัยการจัดการเรียนการสอนที่สร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนอย่างเป็นแบบแผน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนุสรา ยาบา (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับการใช้เกมประกอบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถและความคงทนของการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่พบว่า การเรียนคำศัพท์เพื่อใช้ในประโยคสื่อสารให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีกระบวนการเรียนรู้ที่ดี มีลำดับขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม โดยผู้สอนต้องมีการวางแผนเตรียมการสอนให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจและมีประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดการเรียนการสอนให้กับผู้เรียน ผลพบว่า นักเรียนได้รับการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมประกอบการสอนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อีกทั้ง ฮาบี๊ะ ขุนหล้า (2559) ได้เปรียบเทียบความสามารถด้านทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้เทคนิค 2W3P พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน พบว่า นักเรียนกลุ่มเก่ง กลุ่มปานกลาง และกลุ่มอ่อน ชื่นชอบและสนุกกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน นักเรียนส่วนใหญ่ชอบกิจกรรมการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร การสะสมคะแนนจากแอปพลิเคชันคลาสโดโจเพื่อแลกการ์ดรางวัล นักเรียนกลุ่มเก่งรู้สึกว่าการเรียนภาษาอังกฤษไม่น่าเบื่อ ได้ช่วยเหลือเพื่อนจากการใช้การ์ด ได้ฝึกทักษะภาษาอังกฤษทำให้มีความมั่นใจในการใช้ภาษาอังกฤษเพิ่มขึ้น ส่วนนักเรียนกลุ่มปานกลางชอบกิจกรรมการเรียนรู้เช่นนี้เช่นกัน เพราะทำให้อยากเรียนภาษาอังกฤษมากขึ้น มีความรู้เข้าใจบทเรียนเพิ่มขึ้น บรรยากาศในห้องเรียนดี เพื่อนสามารถช่วยเหลือเพื่อนที่ต้องการความช่วยเหลือได้ และนักเรียนกลุ่มอ่อนชอบกิจกรรมประเภทนี้ไม่ต่างจากกลุ่มเก่งและกลุ่มปานกลาง ชอบกิจกรรมการแข่งขันนี้ เนื่องจากคนที่ไม่เก่งสามารถสะสมคะแนน แลกการ์ดได้เหมือนกัน เพียงแค่ขยันทำกิจกรรมที่ครูมอบหมายให้สำเร็จ ส่งผลให้เข้าใจเนื้อหาการเรียนมากขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากผลสัมฤทธิ์หลังเรียนและการจัดกิจกรรมดังกล่าวนี้ นักเรียนเห็นว่า การใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษได้ดีขึ้น จากผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sze Lui Lam (2014) ได้สำรวจความคิดเห็นและทัศนคติของนักเรียนที่ได้เรียนรู้และทบทวนคำศัพท์ในภาษาอังกฤษซึ่งเป็นภาษาที่สองของประเทศจีน ผ่านการนำแนวคิดเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการจัดการเรียนรู้คำศัพท์ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชอบแนวคิดการนำเกมมิฟิเคชันมาจัดการเรียนรู้คำศัพท์ ไม่เพียงเพราะสนุก หรือน่าตื่นเต้นเท่านั้น แต่ยังช่วยให้สามารถจดจำคำศัพท์ได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ แนวคิดเกมมิฟิเคชันยังช่วยปรับปรุงทัศนคติของนักเรียนต่อการเรียนรู้ภาษาได้อีกด้วย นอกจากนี้ นุสรา ยาบา (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับการใช้เกมประกอบการสอนเพื่อพัฒนา

ความสามารถและความคงทนของการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับการใช้เกมประกอบการสอน โดยรวมอยู่ระดับความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของซารีปะ รักดี (2563) ที่พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนรู้ทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสะกดคำร่วมกับการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาอังกฤษของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน มีการวางแผนจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีระบบตามหลักวิชาการ ผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาและภาษาอังกฤษจำนวน 3 คน เพื่อประเมินตามความเหมาะสม โดยมีแนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบ 5 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียน (Warm Up) ขั้นตอนการกระตุ้นความสนใจ และสร้างแรงจูงใจให้ผู้เรียนสนใจในบทเรียนใหม่ที่ครูกำลังจะสอน เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะดึงความรู้เดิมที่มีเชื่อมโยงกับความรู้ใหม่ที่กำลังจะได้รับต่อมา

ขั้นที่ 2 ขั้นนำเสนอบทเรียน (Presentation) เป็นขั้นตอนที่ครูถ่ายทอดความรู้ใหม่ให้กับผู้เรียน เช่น คำศัพท์ โครงสร้างประโยค ครูจำเป็นต้องมีความรู้ ความแม่นยำในเนื้อหา ก่อนไปขั้นตอนถัดไปครูควรตรวจสอบให้แน่ใจว่าผู้เรียนเข้าใจในเนื้อ

ขั้นที่ 3 ขั้นฝึก (Practice) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนจะได้นำความรู้ทั้งหมดที่เรียนมาใช้ฝึกเพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้รู้นั้นได้อย่างถูกต้อง ผู้เรียนสามารถเริ่มฝึกเป็นกลุ่มเมื่อเกิดความคล่องแคล่วแล้ว สามารถมาฝึกกับครูได้ โดยในขั้นตอนนี้ครูสามารถแก้ไขข้อบกพร่องของผู้เรียนได้

ขั้นที่ 4 ขั้นการใช้ (Production) เป็นขั้นตอนการฝึกความคล่องแคล่ว การบูรณาการความรู้ทั้งหมดที่ผู้เรียนมีสร้างสรรค์ออกมาเป็นผลงาน ซึ่งครูสามารถใช้กิจกรรมที่หลากหลายขึ้นอยู่กับการออกแบบให้เหมาะสมกับผู้เรียน

ขั้นที่ 5 สรุปบทเรียน (Wrap Up) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการจัดการเรียนรู้ 2W3P เป็นขั้นตอนของการสรุปองค์ความรู้ที่เรียนมาทั้งหมด ครูอาจจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถซักถามข้อสงสัย

สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ครูผู้สอนควรอธิบายขั้นตอนในการทำกิจกรรมโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน รวมทั้งประโยชน์ที่นักเรียนได้รับให้เข้าใจโดยละเอียดอย่างชัดเจนก่อนจัดกิจกรรม เพื่อให้ นักเรียนรับทราบและปฏิบัติไปในทางเดียวกัน เนื่องจากผู้เรียนมีความสามารถในการรับรู้ที่แตกต่างกัน
 - 1.2 ครูผู้สอนควรวางแผนเรื่องเวลาในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ กระบวนการสอน และควรเผื่อเวลาให้เหมาะสมกับการฝึกฝนของนักเรียนเพื่อไม่ให้นักเรียนกดดันมากเกินไป
 - 1.3 ครูผู้สอนควรเลือกกิจกรรมที่หลากหลายให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนภายใต้ การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P และเกมมิฟิเคชัน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำวิจัยการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษโดยใช้การสอนรูปแบบ 2W3P ร่วมกับเกม มิฟิเคชันกับนักเรียนระดับชั้นอื่นๆ เพื่อศึกษาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษให้ดียิ่งขึ้น ต่อไป
 - 2.2 ควรใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชัน ในการพัฒนาทักษะ ภาษาอังกฤษด้านอื่นๆ ด้วย เช่น การฟัง การพูด การอ่าน หรือการเขียน เป็นต้น
 - 2.3 ควรมีการวิจัยและพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับเกมมิฟิเคชันให้เหมาะสม กับระดับความสามารถทางภาษาอังกฤษของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). **พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ชาร์ปีปะ รักดี. (2563). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษแบบ 2W3P โดยใช้หนังสืออ่านเพิ่มเติมชุด A Little Guide เพื่อส่งเสริมทักษะการอ่านและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. **วารสารเทคโนโลยีและการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 2(5). 42-48.
- นวพร ชลารักษ์. (2559). สภาพการเรียนรู้การสอนวิชาภาษาอังกฤษของครูไทยระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาลำพูน เขต 1. **วารสารมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น**. 10(2). 64-71.
- นุสรยา ยาบว. (2564). การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ร่วมกับการใช้เกมประกอบการสอนเพื่อพัฒนาความสามารถ และความคงทนของการเรียนรู้คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนในเครือข่ายไผ่สีทอง อำเภอท่าแพ จังหวัดสตูล. **National & International Conference**. 2(15). 53-63.
- ภูซังค์ มัชฌิโม. (2559). การพัฒนาทักษะการอ่านภาษาอังกฤษโดยใช้เทคนิคการสะกดคำประกอบกับการจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ฤทธิไกร ไชยงาม, กันยารัตน์ ไวกำ และหทัย ไชยงาม. (2561). ปัญหาและแนวทางการแก้ไขเพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนภาษาอังกฤษของชุมชนเรียนรู้ทางวิชาชีพครูผู้สอนภาษาอังกฤษในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 12(2). 7-17.
- วาริณี ไกรศรี, เจริญวิทย์ สมพงษ์ธรรม, อมรทิพย์ เจริญผล และคณะ. (2562). การศึกษาผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เรื่อง Number โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ 2W3P ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชธานี.
- สมบัติ คชสิทธิ์ จันทน์ อินทรสุด และธนกร สุวรรณพฤติ. (2560). การจัดการเรียนรู้ภาษาอังกฤษให้กับผู้เรียนยุค THAILAND 4.0. **วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)**. 7(2). 175-186.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). **การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัย: ตามแนวการเรียนรู้ตามธรรมชาติแบบองค์รวม โดยมูลนิธิชมรมไทย-อิสราเอลในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- อรรชนิดา หวานคง. (2559). **การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในศตวรรษที่ 21**. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- อัจฉรา วงศ์โสธร. (2557). **การทดสอบและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อารีวรรณ เอี่ยมสะอาด. (2561). การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษในระดับประถมศึกษา. **วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. 10(1). 31-45.

- ฮาบีบ๊ะ ขุนหล่า. (2559). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารโดยใช้เทคนิคการสอนแบบ 2W3P ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนบ้านแปะ-ระใต้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. แหล่งที่มา <http://www.thaigoodview.com/node/>. สืบค้นเมื่อ 30 ม.ค. 2565.
- Bloom, Benjamin S. (1976). **Human Characteristics and school learning**. New York: Mc Graw-Hill.
- Festallor Education School. (2020). **ความสำคัญของภาษาอังกฤษในด้านต่างๆ**. From <https://www.festallor-edu.com/post/why-english-is-important> Retrieved January 30, 2020.
- Hamiri, J.&Jonna, K. (2014). **Social motivations to use gamification: An empirical study of gamify exercise**. From <https://www.researchgate.net/publication/236269293> Retrieved January 30, 2020.
- Sze Lui Lam. (2014). **Use of Gamification in Vocabulary Learning: A Case Study in Macau**. Macau: University of Macau.

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา
ตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม*

THE PRIORITY NEEDS OF SECONDARY SCHOOL ACADEMIC MANAGEMENT
DEVELOPMENT BASED ON THE CONCEPT OF INNOVATIVE ENTREPRENEURSHIP SKILLS

¹ศศิทิยา เทพเสนา Sasikitiya Thepsena, ²เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati,

³พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์ Pruet Siribanpitak

^{1,2,3}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: sasikitiya@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงบรรยายมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 341 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ และตัวแทนนักเรียน รวมทั้งสิ้น 1,023 คน มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{Modified}$) สรุปผลการวิจัย พบว่า การจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม ด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{Modified} = 0.196$) รองลงมาคือ การจัดการเรียนการสอน ($PNI_{Modified} = 0.134$) การวัดและประเมินผล ($PNI_{Modified} = 0.133$) และการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ ($PNI_{Modified} = 0.112$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม พบว่า ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการตรงกันทุกด้าน คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด ($PNI_{Modified} = 0.166$) รองลงมาคือ การคิดเชื่อมโยง ($PNI_{Modified} = 0.132$) ส่วนทักษะการทดลองเป็นทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด ($PNI_{Modified} = 0.097$)

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, โรงเรียนมัธยมศึกษา, ทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม

Abstract

The objective of this research was to analyze the priority needs of academic management development based on the concept of Innovative entrepreneurship skills. This study used a descriptive research methodology. The sample groups used in this research were 341 secondary school by multi-stage random sampling. A total of 1,023 informants included school director or school vice director, head of academic affairs or head of subject department, and student. The research instrument was a rating-scale of present and desirable state of academic management development based on the concept of Innovative entrepreneurship skills questionnaire. The data was analyzed by frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Modified Priority Needs Index ($PNI_{Modified}$). The findings revealed that the ranking of priority needs in academic management based on the concept of Innovative entrepreneurship skills, the area with the highest priority needs index was curriculum development ($PNI_{Modified} = 0.196$), followed by the teaching and learning management ($PNI_{Modified} = 0.134$), measurement and evaluation ($PNI_{Modified} = 0.133$) and media, technology and learning resources using ($PNI_{Modified} = 0.112$) respectively. When considered in each aspect of innovative entrepreneurship skills, it was found that the skill which had the highest priority needs index was networking ($PNI_{Modified} = 0.166$), followed by the associative thinking ($PNI_{Modified} = 0.132$) and the lowest priority needs index was experimenting ($PNI_{Modified} = 0.097$).

Keywords: Academic Management, Secondary School, Innovative Entrepreneurship Skills

บทนำ

การมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 ตามที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ขึ้น ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี รองรับการยุทธศาสตร์ชาติ มีเป้าหมายเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรมเพื่อสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) โดยมุ่งการผลิตกำลังคนมีทักษะที่สำคัญจำเป็นและมีสมรรถนะตรงตามความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ประกอบกับนโยบายรัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ได้ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมในการขับเคลื่อนประเทศไทยบนฐานนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันของประเทศอย่างยั่งยืนในอนาคต โดยผลักดันให้การพัฒนาและใช้นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศในมิติต่างๆ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องพัฒนาการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างองค์ความรู้และนวัตกรรมที่สร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจให้มากขึ้น

ผลจากการวิเคราะห์ดัชนีชี้วัดความสามารถการแข่งขันด้านนวัตกรรมของประเทศไทยเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ในปี ค.ศ. 2016 - 2017 โดย International Institute for Management Development (IMD) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) พบว่า ในภาพรวมความสามารถการแข่งขันด้าน

วิทยาศาสตร์และนวัตกรรมของประเทศไทยยังอยู่ในอันดับคงที่ค่อนข้างต่ำ นอกจากนี้ ข้อมูลการพัฒนาการศึกษาที่ขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเทียบกับนานาประเทศ และผลการจัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันของไทยในเวทีเศรษฐกิจโลก โดย World Economic Forum (WEF) พบว่าสมรรถนะด้านการศึกษาของประเทศไทยในเวทีสากลยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ จึงเป็นข้อมูลสำคัญต่อการผลักดันให้เกิดแนวทางการพัฒนาคนไทย 4.0 อย่างเป็นรูปธรรมเร่งด่วน โดยเฉพาะการขับเคลื่อนด้านการศึกษาให้มีการพัฒนาความสามารถด้านนวัตกรรมและความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2555) ให้บรรลุตามเป้าหมาย ซึ่งในปัจจุบันได้มีการวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามรายงานวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) จากผลการวิจัยพบว่า มีการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลักและสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ได้แก่ 1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ 2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และ 3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ โดยแนวทางที่กล่าวมาข้างต้นสามารถนำไปบูรณาการให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพ (career education) ซึ่งเป็นหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ก้าวเข้าสู่โลกแห่งการทำงานผ่านการศึกษา การฝึกอบรม และการปฏิบัติงานให้เกิดประสบการณ์ตรงเพื่อเป็นแรงผลักดันให้เกิดการเตรียมพร้อมจะเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในการสร้างแบรนด์ สร้างธุรกิจแนวใหม่ได้ในอนาคตโดยสามารถนำไปปฏิบัติได้ในชีวิตจริง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

จากข้อมูลการศึกษาข้างต้นชี้ให้เห็นว่า การศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาทั้งในด้านนวัตกรรมและการเป็นผู้ประกอบการ โดยเฉพาะสถานศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งเป็นหน่วยงานสำคัญในการผลิตกำลังคนควรดำเนินการจัดทำหลักสูตร ออกแบบการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรงเพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนมีองค์ความรู้และทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม มีการใช้ความรู้และความคิดสร้างสรรค์ใหม่ๆ รวมถึงการมีวิสัยทัศน์มองไปในอนาคตนำไปสู่การพัฒนาและการใช้ประโยชน์จากนวัตกรรม (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559) ประกอบกับบุญ บัญประเสริฐ (2540) กล่าวว่า งานวิชาการเป็นงานหลักและงานส่วนใหญ่ที่สุดของระบบสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการผลักดันให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมซึ่งเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องนำไปใช้วางระบบการบริหารงานวิชาการสู่เป้าประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมของนักเรียนสู่การปฏิบัติให้เห็นผลอย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยมีขั้นตอน คือ ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการ นวัตกรรม และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม ดังรายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 2,358 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ โรงเรียนระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ จำนวน 341 โรงเรียน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างโดยคำนวณจากสูตรขนาดกลุ่มตัวอย่างของยามานะ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% สุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) จากเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาทุกเขต จัดกลุ่มสุ่มโรงเรียนตามขนาดโรงเรียนและภูมิภาค และสุ่มโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยใช้ตารางเลขสุ่ม ผู้ให้ข้อมูลแต่ละโรงเรียน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และนักเรียน โรงเรียนละ 3 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการหรือหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ 1 คน และตัวแทนนักเรียน 1 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,023 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม จากนั้นสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารวิชาการและแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดของการวิจัยเพื่อนำไปกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และสร้างข้อคำถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือด้วยวิธีการตรวจสอบประเมินความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Item-Objective Congruence Index: IOC) เป็นเกณฑ์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน

3.4 การปรับปรุงเครื่องมือโดยการพิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 โดยผลที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิ ค่า IOC มีค่าระหว่าง 0.81 – 1.00 ซึ่งถือว่าทุกข้อผ่านเกณฑ์

3.5 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 โรงเรียน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 18 คน จากนั้นทำการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991 จึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการส่งแบบสอบถามและหนังสือนำส่งทางไปรษณีย์ จำนวน 341 โรงเรียน แบ่งตามกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แบบสอบถามรวมจำนวนทั้งสิ้น 1,023 ฉบับ โดยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งสิ้น 945 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.38

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และการหาค่าร้อยละ

5.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น (Modified Priority Needs Index: PNI_{Modified}) โดยจัดลำดับความสำคัญจากค่าดัชนีความต้องการจำเป็นเรียงค่าดัชนีจากมากไปหาน้อย นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม พบว่า

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม มีผลการวิจัยดังแสดงในตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม

การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการ นวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{x}$	(S.D.)	แปล ความ	$\bar{x}$	(S.D.)	แปล ความ		
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.882	0.767	มาก	4.643	0.561	มากที่สุด	0.196	1
ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์	3.838	0.753	มาก	4.623	0.567	มากที่สุด	0.205	2
ทักษะการสังเกต	3.977	0.742	มาก	4.639	0.572	มากที่สุด	0.166	5
การสร้างเครือข่ายทางความคิด	3.805	0.799	มาก	4.631	0.583	มากที่สุด	0.217	1
ทักษะการทดลอง	3.921	0.749	มาก	4.674	0.523	มากที่สุด	0.192	4
การคิดเชื่อมโยง	3.869	0.780	มาก	4.651	0.560	มากที่สุด	0.202	3
2. การจัดการเรียนการสอน	3.900	0.790	มาก	4.422	0.746	มาก	0.134	2
ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์	3.826	0.766	มาก	4.343	0.758	มาก	0.135	3
ทักษะการสังเกต	3.889	0.772	มาก	4.326	0.832	มาก	0.112	5
การสร้างเครือข่ายทางความคิด	3.839	0.770	มาก	4.477	0.708	มาก	0.166	1
ทักษะการทดลอง	4.012	0.799	มาก	4.476	0.699	มาก	0.116	4
การคิดเชื่อมโยง	3.934	0.834	มาก	4.488	0.709	มาก	0.141	2

การบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการ นวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{x}$	(S.D.)	แปล ความ	$\bar{x}$	(S.D.)	แปล ความ		
3. การวัดและประเมินผล	3.909	0.814	มาก	4.428	0.756	มาก	0.133	3
ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์	3.849	0.823	มาก	4.358	0.763	มาก	0.132	2
ทักษะการสังเกต	3.871	0.793	มาก	4.327	0.837	มาก	0.118	5
การสร้างเครือข่ายทางความคิด	3.814	0.828	มาก	4.476	0.714	มาก	0.174	1
ทักษะการทดลอง	4.008	0.795	มาก	4.483	0.741	มาก	0.119	4
การคิดเชื่อมโยง	4.002	0.814	มาก	4.494	0.701	มาก	0.123	3
4. การใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้	4.019	0.807	มาก	4.468	0.732	มาก	0.112	4
ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์	3.980	0.808	มาก	4.393	0.768	มาก	0.104	3
ทักษะการสังเกต	3.986	0.807	มาก	4.375	0.806	มาก	0.098	5
การสร้างเครือข่ายทางความคิด	3.944	0.820	มาก	4.523	0.679	มากที่สุด	0.147	1
ทักษะการทดลอง	4.108	0.783	มาก	4.528	0.680	มากที่สุด	0.103	4
การคิดเชื่อมโยง	4.077	0.804	มาก	4.526	0.700	มากที่สุด	0.110	2

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมในภาพรวม พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร เป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด (PNI_{Modified} = 0.196) รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอน (PNI_{Modified} = 0.134) ด้านการวัดและประเมินผล (PNI_{Modified} = 0.133) และการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ (PNI_{Modified} = 0.112) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการตรงกันทุกด้าน คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการพัฒนาหลักสูตร ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด (PNI_{Modified} = 0.217) ส่วนทักษะการสังเกต เป็นทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.166) 2) ด้านการจัดการเรียนการสอน ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด (PNI_{Modified} = 0.166) ส่วนทักษะการสังเกต เป็นทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.112) 3) ด้านการวัดและประเมินผล ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด (PNI_{Modified} = 0.174) ส่วนทักษะการสังเกต เป็นทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.118) (4) การใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด (PNI_{Modified} = 0.147) ส่วนทักษะการสังเกตเป็นทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุด (PNI_{Modified} = 0.098) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม

ทักษะการเป็นผู้ประกอบการ นวัตกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการ จำเป็น
	$\bar{X}$	(S.D.)	แปล ความ	$\bar{X}$	(S.D.)	แปล ความ		
ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์	3.899	0.798	มาก	4.406	0.745	มาก	0.130	3
ทักษะการสังเกต	3.939	0.789	มาก	4.390	0.797	มาก	0.114	4
การสร้างเครือข่ายทางความคิด	3.874	0.811	มาก	4.518	0.683	มากที่สุด	0.166	1
ทักษะการทดลอง	4.040	0.787	มาก	4.431	0.729	มาก	0.097	5
การคิดเชื่อมโยง	4.001	0.813	มาก	4.528	0.686	มากที่สุด	0.132	2

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการจัดลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม พบว่า ด้านการสร้างเครือข่ายทางความคิด เป็นด้านที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด (PNI_{Modified} = 0.166) รองลงมาคือ ด้านการคิดเชื่อมโยง (PNI_{Modified} = 0.132) ด้านทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ (PNI_{Modified} = 0.130) ด้านทักษะการสังเกต (PNI_{Modified} = 0.114) และด้านทักษะการทดลอง (PNI_{Modified} = 0.097) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาที่เกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม ยังไม่มีการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมที่ชัดเจนและยังมีเพียงเป็นเนื้อหาที่สอดแทรกอยู่ภายใต้ตัวชี้วัดที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ ซึ่งไม่แสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นการเสริมสร้างทักษะความเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอน สอดคล้องกับผลการศึกษาโครงการวิจัยเรื่องนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาเยาวชนตามกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการของที่ประชุมสหประชาชาติว่าด้วยการค้าและการพัฒนา (United Nations Conference on Trade and Development: UNCTAD) (สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา, 2561) ได้เสนอแนวคิดที่ประเทศไทยควรดำเนินการยกระดับการศึกษาด้านความเป็นผู้ประกอบการและการพัฒนาทักษะ (Enhancing Entrepreneurship Education and Skills Development) ปรับปรุงหลักสูตรการศึกษาทุกระดับชั้น โดยกำหนดให้วิชาความเป็นผู้ประกอบการเป็นวิชาบังคับที่ต้องบรรจุในทุกหลักสูตรทุกระดับการศึกษา ปลุกฝังให้ความเป็นผู้ประกอบการเป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาภาคบังคับในระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย นอกจากนี้ การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม สภาพแวดล้อม และความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่เจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ดังที่กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ดำเนินการทบทวนหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยนำข้อมูลจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ที่นำมาใช้เป็นกรอบและทิศทางในการพัฒนาหลักสูตรโดยการยกระดับคุณภาพ

การศึกษาและการเรียนรู้ให้มีคุณภาพและมาตรฐานระดับสากล สอดคล้องกับประเทศไทย 4.0 และโลกในศตวรรษที่ 21 เพื่อพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพนักเรียนให้สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านของการบริหารวิชาการ สามารถอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด เนื่องจาก โรงเรียนยังขาดการกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเพื่อพัฒนานักเรียนด้านการสร้างเครือข่ายทางความคิด สอดคล้องกับพงษ์ชัย บุญคง และณอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข (2553) ที่ได้เสนอความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษาว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กำหนดรายวิชาไว้มากส่งผลให้โรงเรียนสามารถกำหนดเพิ่มเติมได้น้อย มีเพียงการสอดแทรกเนื้อหาเข้ากับรายวิชาพื้นฐาน ประกอบกับที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2561) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ พบว่า โรงเรียนหลายแห่งยังมีความเข้าใจที่ว่าการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะผู้ประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการงานพื้นฐานอาชีพ จึงส่งผลให้ไม่มีรายวิชาที่พัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการ และรายวิชาการเป็นผู้ประกอบการที่มีกระบวนการและวิธีการเฉพาะรายวิชา นอกจากนี้ยังได้เสนอแนวทางว่า กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมต่อการบ่มเพาะและเร่งสร้างวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อมุ่งเน้นการสร้างผู้ประกอบการและสนับสนุนการสร้างบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีทัศนคติที่ดีของผู้ประกอบการ จึงทำให้การพัฒนาหลักสูตรที่ส่งเสริมทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมมีความจำเป็นมากยิ่งขึ้น

ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดของการพัฒนาหลักสูตร คือ ทักษะการสังเกตสะท้อนให้เห็นว่า สถานศึกษามีความเข้มแข็งและให้ความสำคัญกับการมุ่งเน้นเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการสังเกตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่ได้มีการนำทักษะกระบวนการไปบูรณาการกับตัวชี้วัด เน้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ คิดแก้ปัญหาและมีทักษะในศตวรรษที่ 21

2. การจัดการเรียนการสอน ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด เนื่องจาก การสร้างเครือข่ายทางความคิดเป็นทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ที่สำคัญอีกทักษะหนึ่งของการสร้างแนวความคิดใหม่ทางธุรกิจ ดังที่ Dyer, Gregersen, and Chistensen (2011) เสนอแนวคิดว่าการเข้าร่วมงานประชุมทางความคิดใหม่ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนและอภิปรายขยายผลไปสู่นวัตกรรมใหม่ ช่วยให้นวัตกรรมเกิดทักษะการเชื่อมโยงต่อการสร้างกระบวนการ ผลิตภัณฑ์ บริการ หรือรูปแบบธุรกิจใหม่ที่ดีและมีประสิทธิภาพ ประกอบกับที่สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา (2561) ได้ศึกษาโครงการวิจัยเรื่องนโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาเยาวชนตามกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการของ UNCTAD พบว่า บางโรงเรียนได้มีการกำหนดเป็นรายวิชาบูรณาการสาระการงานพื้นฐานอาชีพหรือกิจกรรมแนะแนว ซึ่งเป็นกระบวนการจัดการเรียนการสอนเสริมทักษะการตลาดเชิงธุรกิจค้าขาย แต่ยังไม่มีการฝึกทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอนอย่างชัดเจน

ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดของการจัดการเรียนการสอน คือ ทักษะการสังเกต เนื่องจาก ปัจจุบันโรงเรียนมีการยกระดับการจัดการเรียนการสอนโดยนำสะเต็มศึกษามาปรับใช้ ซึ่งเป็นการเรียนรู้แบบบูรณาการที่ใช้ความรู้และทักษะด้านต่างๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมผ่านการทำกิจกรรมหรือการทำโครงการ สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) กล่าวว่า การนำกิจกรรมสะเต็มมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนจะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนา

ทักษะการสังเกตซึ่งเป็นทักษะขั้นแรกของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ และทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งการพัฒนากระบวนการหรือผลผลิตใหม่ที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

3. การวัดและประเมินผล ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด สะท้อนให้เห็นว่า แนวทางการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มีการพัฒนาสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 5 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีนั้น ยังขาดการกำหนดวิธีการวัดและประเมินผลเพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมของนักเรียนให้มีการสร้างเครือข่ายทางความคิด ในรูปแบบของกลุ่มการแลกเปลี่ยนและสะท้อนความคิดระหว่างกันเพื่อให้เกิดแนวคิดหรือนวัตกรรมใหม่ๆ (Jeffrey H. Dyer, 2008) ประกอบกับที่สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561) ได้กำหนดแนวทางการจัดการสอนและการวัดและประเมินผลว่าควรเน้นการประเมินตามสภาพจริงที่สอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน มีวิธีการที่หลากหลาย สอดคล้องกับที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2557) มุ่งเน้นการวัดและประเมินผลเพื่อการพัฒนา (Formative Assessment) ระหว่างการเรียนรู้ในห้องเรียน ครูผู้สอนต้องใช้วิธีการและเครื่องมือการประเมินที่หลากหลาย เช่น การสังเกต การระดมความคิดเห็นเพื่อให้ได้มติข้อสรุปของประเด็นที่กำหนด การใช้ภาระงานที่เน้นการปฏิบัติ การให้ผู้เรียนประเมินตนเอง การให้เพื่อนประเมินเพื่อน และการใช้เกณฑ์การให้คะแนน (Rubrics) โดยสิ่งสำคัญที่สุดในการประเมินเพื่อพัฒนา คือ การให้ข้อมูลย้อนกลับแก่นักเรียนที่เชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถตั้งเป้าหมายและพัฒนาตนเองได้

ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดของการวัดและประเมินผล คือ ทักษะการสังเกต เนื่องจากโรงเรียนมีการปรับแนวทางการวัดและประเมินผลที่กระตุ้นให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้และทักษะทางวิทยาศาสตร์เข้ากับชีวิตจริง ซึ่งสอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2550) มุ่งเน้นให้นักเรียนได้ฝึกการคิดและวิเคราะห์มากขึ้นเพื่อรองรับการประเมินผลนักเรียนนานาชาติ (PISA) โดยนักเรียนต้องมีความรู้วิทยาศาสตร์ในด้านต่างๆ รู้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เช่น ทักษะการสังเกต และรู้เนื้อหาสาระที่ทำให้เข้าใจสถานการณ์ในชีวิตจริง

4. การใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีปัจจุบันเอื้อต่อการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการของนักเรียนให้มีการสร้างเครือข่ายทางความคิด สอดคล้องกับสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2557) ส่งเสริมการใช้ความรู้ทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และผลักดันการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (knowledge-based society) ดังนั้นจึงควรสนับสนุนการใช้ห้องเรียนออนไลน์ และสื่อนวัตกรรมต่างๆ กระตุ้นให้นักเรียนสามารถใช้รูปแบบออนไลน์ในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างเครือข่ายของตนเอง ดังที่ Dyer, Gregersen, and Chistensen (2011) เสนอแนวคิดว่าการได้พูดคุยแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในเครือข่ายจะทำให้เกิดกระบวนการพัฒนาความคิดผ่านเครือข่ายนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมได้ ประกอบกับสมเกียรติ สรรคพงษ์ (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีแนวทางให้ครูและบุคลากรทางการศึกษานำเทคโนโลยีที่เป็นสื่ออิเล็กทรอนิกส์ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างระบบการบริหารจัดการให้นักเรียนทุกคนได้ใช้สื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างทั่วถึงและเพียงพอ

ทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นต่ำที่สุดของการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ คือ ทักษะการสังเกต เนื่องจากโรงเรียนมีการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการสังเกตบนพื้นฐานความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียนให้มีการใช้ความรู้ทางด้านวิทยาการคอมพิวเตอร์ สื่อดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารมาประยุกต์ใช้สร้างความรู้ใหม่ เข้าใจการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตและสามารถแก้ปัญหาที่พบในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม ที่เกิดจากการสังเคราะห์ผลของการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดทำกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับลำดับความต้องการจำเป็นเพื่อพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา ได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งรัดการพัฒนาหลักสูตรเป็นอันดับแรก ดำเนินการกำหนดจุดมุ่งหมายหลักสูตรที่เน้นทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม จัดสรรงบประมาณ สนับสนุนการพัฒนาหลักสูตร วางระบบการบริหารหลักสูตรที่มีการบูรณาการความร่วมมือของผู้มีส่วนได้ส่วน และนำการจัดการความรู้ทางเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ในการบริหารหลักสูตร

2. การจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรยกระดับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม โดยขับเคลื่อนการพัฒนา รูปแบบการเรียนการสอนแนววิถีใหม่และดำเนินงานตามวงจรคุณภาพ วางระบบการบริหารงบประมาณที่เอื้อต่อการพัฒนา มีการสร้างระบบการนิเทศแบบร่วมพัฒนาการสอนของครู และนำผลงานวิจัยในชั้นเรียนมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน

3. การวัดและประเมินผล ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างการวัดและประเมินผลแนววิถีใหม่ปรับปรุงวิธีการและเครื่องมือที่ใช้วัดและประเมินผลโดยเน้นการประเมินพัฒนาการทางการเรียนรู้ เปิดโอกาสให้นักเรียนประเมินตนเอง และให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการประเมินอย่างเหมาะสม

4. การใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ที่เน้นทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม มีการกำหนดกรอบการดำเนินงานที่ส่งเสริมการใช้สื่อและแหล่งการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรทางการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน ร่วมมือกับชุมชนและท้องถิ่นในการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้ทางเทคโนโลยี

การดำเนินงานตามการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม 4 ข้อ เป็นแนวทางเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม (Innovative entrepreneurship skills) อันเป็นความสามารถในการดำเนินธุรกิจที่สร้างผลิตภัณฑ์ บริการ หรือกระบวนการแบบใหม่ ที่มีการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าหรือเพิ่มมูลค่าผลลัพธ์ ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่

1. ทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ (questioning) ความสามารถในการตั้งคำถามที่กระตุ้นให้เกิดการคิดอย่างสร้างสรรค์

2. ทักษะการสังเกต (observing) ความสามารถในการสังเกตให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและวิธีการสร้างแนวทางพัฒนาสิ่งใหม่

3. การสร้างเครือข่ายทางความคิด (networking) ความสามารถในการประสานความคิดร่วมกับผู้อื่นเพื่อพัฒนาความคิดผ่านเครือข่าย

4. ทักษะการทดลอง (experimenting) ความสามารถในการสร้างและพัฒนาให้เกิดสิ่งใหม่ โดยมีกระบวนการปฏิบัติทดลองอย่างเป็นระบบ

5. การคิดเชื่อมโยง (associative thinking) ความสามารถในการคิดเชื่อมโยงหลากหลายศาสตร์ และความคิดเข้าด้วยกัน

ผลลัพธ์จากการดำเนินการตามแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมส่งผลให้นักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาได้รับการพัฒนาให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมอย่างมีคุณภาพและมีสมรรถนะเพียงพอต่อการประกอบอาชีพ อีกทั้งยังกระตุ้นเศรษฐกิจเติบโตจากนวัตกรรมที่ช่วยสร้างผลผลิตและมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และสังคมเกิดการพัฒนาจากกำลังคนที่มีขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ควรกำหนดนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ขับเคลื่อนแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมอย่างเป็นรูปธรรม กำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้จุดมุ่งหมายของหลักสูตรสถานศึกษามีการพัฒนาทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมด้านการสร้างเครือข่ายทางความคิด เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดของการบริหารวิชาการ ส่วนทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการตรงกันทุกด้าน คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด โดยแนวทางของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีระบบการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ตามแนวทางชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ระดับเขตพื้นที่การศึกษา/จังหวัด/กลุ่มโรงเรียนเพื่อร่วมกันสร้างรูปแบบการดำเนินงานร่วมกันตามบริบทพื้นที่

1.2 สถานศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดกลยุทธ์และจัดทำแผนปฏิบัติการที่ครอบคลุม การบริหารวิชาการในประเด็นของการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการใช้สื่อเทคโนโลยีและแหล่งการเรียนรู้ โดยมีจุดเน้นเพื่อพัฒนาทักษะการสร้างเครือข่ายทางความคิดเป็นสาระสำคัญในการดำเนินการดังกล่าว เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาการบริหารวิชาการตรงกันทุกด้าน คือ การสร้างเครือข่ายทางความคิด รองลงมาคือด้านการคิดเชื่อมโยง ด้านทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ ด้านทักษะการสังเกต และด้านทักษะการทดลอง ตามลำดับ ทั้งนี้ แนวทางสำหรับการกำหนดกลยุทธ์และจัดทำแผนปฏิบัติการควรบูรณาการความร่วมมือระหว่างคณะกรรมการบริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง ศึกษานิเทศก์ ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียมีส่วนร่วมในการพัฒนาการบริหารวิชาการ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการบริหารวิชาการที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม โดยเฉพาะทักษะด้านการสร้างเครือข่ายทางความคิด เนื่องจากผลการวิจัยครั้งนี้ได้สรุปผลลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาตามแนวคิดทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม ซึ่งสามารถนำไปเป็นประเด็นการทำวิจัยต่อยอดได้

2.2 ควรพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรมที่จำเป็นเร่งด่วน 3 ด้าน ได้แก่ การสร้างเครือข่ายทางความคิด การคิดเชื่อมโยง และทักษะการตั้งคำถามอย่างสร้างสรรค์ โดยนำกลุ่มทักษะที่มีค่าดัชนีความต้องการจำเป็นสูงใกล้เคียงกันและเรียงตามลำดับ 3 ด้านแรก มาใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาต่อไป

2.3 ควรมีการวิจัยและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะการเป็นผู้ประกอบการนวัตกรรม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- พงษ์ชัย บุญคง และณอมวรรณ ประเสริฐเจริญสุข. (2553). ปัญหาการบริหารจัดการหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนเอกชน อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. **วารสารศึกษาศาสตร์ ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น**. 4(4). 116-122.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: ตาตาพับเคชั่น.
- สถาบันระหว่างประเทศเพื่อการค้าและการพัฒนา. (2561). **นโยบายและกลยุทธ์การพัฒนาเยาวชนตามกรอบนโยบายความเป็นผู้ประกอบการของ UNCTAD**. แหล่งที่มา http://www.itd.or.th/wp-content/uploads/2018/09/PPT-RF18_Youth-61.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2562.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2550). **หลักสูตรอบรมศึกษานิเทศก์**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2557). **สะเต็มศึกษา (STEM Education)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สมเกียรติ สรรคพงษ์. (2562). **รูปแบบการส่งเสริมการใช้สื่ออิเล็กทรอนิกส์เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนประชารัฐ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน**. รายงานการวิจัย. สำนักงานเทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). **แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). **แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ.2560-2564)**. แหล่งที่มา http://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=6422. สืบค้นเมื่อ 18 ก.ค. 2561.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **รายงานวิจัยการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2557) **แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **แนวคิดเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0**. แหล่งที่มา http://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf. สืบค้นเมื่อ 20 ต.ค. 2560.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: เอส ดี เพรส.
- Dyer, Jeff and et al. (2011). **The Innovator's DNA: master the five skills of disruptive innovators**. Harvard Business School Publishing.
- Jeffrey H. Dyer. (2008). **Entrepreneur behaviors, opportunity recognition, and the origins of innovative ventures**. Wiley InterScience Publishing.

ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม
กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*
EFFECTS OF USING 5E-LEARNING CYCLE MODEL BASED INSTRUCTIONAL
PACKAGE FOR SCIENCE ADDITIONAL COURSE IN “LOCAL PLANTS” OF
PRATHOMSUKSA 5 STUDENTS

¹พญูชิต สุวรรณวงศ์ Phrurphusit Suwannawong, ²นพมณี เชื้อวชิรินทร์ Nopmanee
Chauvatcharin, ³เมธี ธรรมวัฒนา Maytee Thamwattana
^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand
Corresponding Author E-mail: kaiphrurphusit@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมสำหรับรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง “พืชในท้องถิ่น” สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 36 คน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดกรอกยายชาจังหวัดระยอง ที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยรูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน แบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรม การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง พืชในท้องถิ่น ก่อนเรียนและหลังเรียน และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด พร้อมทั้ง ศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดกิจกรรมของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่า 1) ผลการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น ที่จัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่า มีค่าประสิทธิภาพ 81.02/83.06 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาเพิ่มเติมดังกล่าวของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และยังสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมในรายวิชาเพิ่มเติมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 นี้ ในภาพรวมมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมดังกล่าวอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E), กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์, พืชในท้องถิ่น

Abstract

The purpose of this research was to study the effects of using instructional package for science additional course in “Local Plants” of Prathomsuksa 5 students in the first semester of the academic year 2021, Wat Krok Yaicha School, Rayong Province, consisting of 36 students obtained by cluster random sampling. The research instruments were a set of learning activities based on 5 steps learning cycle model (5E), an academic achievement test, satisfaction questionnaire on this set of learning activity package. Data were analyzed to compare differences in academic achievement for additional courses before and after using this instructional package for science additional course and compared to the set criteria, as well as to study the satisfaction in using this instructional package for science additional course of students. The results showed that 1) The instructional package for science additional course in "Local Plants" of Prathomsuksa 5 based on the 5-step learning cycle (5E) had the efficiency value at 81.02/83.06, which met the specified criterion, 80/80. 2) The learning achievement scores of Prathomsuksa 5 students after using this instructional package for science additional course were higher than before and were significantly higher than the set criterion at the .05 level. 3) The overall satisfaction mean score of this instructional package for science additional course was at the highest level.

Keywords: Instructional Package, 5 Steps Learning Cycle Model, Science Additional Course, Local Plants

บทนำ

ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญด้านการศึกษาในฐานะกลไกหลักในการพัฒนาประเทศมาโดยตลอด กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ฉบับนี้ขึ้นเพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ทำให้สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาจึงได้ดำเนินการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ โดยได้จัดประชุมในภาคกลาง และ 4 ภูมิภาค เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้แก่ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ สำนักงานฯ เห็นสมควรสร้างความร่วมมือกับคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัด เพื่อเป็นฐานในการดำเนินการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาในเชิงพื้นที่ โดยอาศัยกลไกศึกษาธิการภาคและศึกษาธิการจังหวัด ซึ่งได้มีการประชุมปฏิบัติการ “จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาภาคและจังหวัด” เพื่อให้สำนักงานศึกษาธิการภาคและศึกษาธิการจังหวัดได้ทบทวนและสรุปวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ยุทธศาสตร์ และวิเคราะห์สถานะแวดล้อม (SWOT Analysis) ของแผนพัฒนาการศึกษาภาคและจังหวัด ให้เชื่อมโยงและสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ การจัดการศึกษาตามบริบทพื้นที่ในแต่ละภาคและจังหวัด โดยคณะกรรมการศึกษาธิการจังหวัดระยองได้จัดทำ

แผนพัฒนาการศึกษาจังหวัดระยอง ด้วยการจัดการศึกษาโดยคำนึงถึงความเป็นจังหวัดระยอง เช่น ภาษาท้องถิ่น วัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น แหล่งเรียนรู้ และสิ่งแวดล้อม (สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด, 2560)

จากแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานภายในพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทำให้รู้ถึงทิศทางการประกอบธุรกิจภาคอุตสาหกรรมของจังหวัดระยองที่เพิ่มมากขึ้นนั้นก็จะเป็นการเพิ่มการประกอบอาชีพเป็นพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น พื้นที่โดยรอบจะถูกเปลี่ยนเป็นที่พักอาศัยมากขึ้น ทำให้อาชีพที่มีมาแต่ดั้งเดิมจะถูกเปลี่ยนแปลงไปตามการยุคสมัย ซึ่งชุมชนที่อยู่บริเวณโรงงานอุตสาหกรรม ชุมชนรอกยายชาอยู่ใกล้เขตโรงงานอุตสาหกรรมมาตาพุด จังหวัดระยอง ตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลเนินพระ อำเภอเมือง จังหวัดระยอง ซึ่งเป็นชุมชนเก่าแก่กว่าร้อยปีจากประวัติของวัดรอกยายชาที่มีมานานกว่าร้อยปี ปัจจุบันเป็นชุมชนเมืองกึ่งชนบท การอยู่อาศัยของประชาชนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ประชากรที่อาศัยบ้านเช่าไม่มีบ้านเป็นของตนเอง เป็นประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่จังหวัดอื่น มาอาศัยพักในการประกอบอาชีพ มักมีการย้ายและอพยพอยู่เสมอเป็นประชากรแฝง อาชีพคนในชุมชนคือ ประมง เกษตรกรรม พนักงานในโรงงานอุตสาหกรรมและคนงานลูกจ้างชั่วคราว พื้นที่ในชุมชนรอกยายชาเป็นพื้นที่ทรายและจากข้อมูลของกรมธรณีวิทยาจังหวัดระยองมีบันทึกหลักฐานความเกี่ยวพันทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่สมัยอยุธยาจนถึงรัตนโกสินทร์ แต่ที่เก่าแก่ไปกว่านั้นได้แก่ ลักษณะของแผ่นดินและพื้นที่ซึ่งมีหลักฐานทางธรณีวิทยาชี้ให้เห็นว่าผ่านกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Geological process) มายาวนานกว่า 570 ล้านปี จนปรากฏเป็นรูปลักษณะสัณฐานดังที่เห็น ในปัจจุบัน ได้แก่ พื้นที่ภูเขา พื้นที่ลอนคลื่น ที่ราบตะกอนน้ำพา พื้นที่ชายฝั่งทะเล และพื้นที่เกาะต่างๆ ตะกอนสันทรายเก่าประกอบด้วยทรายเนื้อปานกลางถึงหยาบ การคัศขนาด ปานกลาง มีความกลมมนดีมีเศษเปลือกหอยปนพบกระจายตัวบริเวณพื้นที่ถัดจากชายหาดเข้ามาเล็กน้อย บริเวณอำเภอเมืองระยองและอำเภอแกลงมีหลักฐานของแนวชายฝั่งโบราณบริเวณที่น้ำทะเลรุกเข้ามาและสะสมตะกอนได้ไกลสุดในตัวเมืองระยองนั้นห่างจากชายฝั่งปัจจุบันประมาณ 8 กิโลเมตร ขึ้นไปทางทิศเหนือ มีความสูงประมาณ 2 เมตร หาดทรายเหล่านี้สะสมตัวโดยคลื่นจากน้ำทะเลโบราณ (กรมทรัพยากรธรณี, 2551) และจากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนทำให้ทราบอีกว่าก่อนที่จะมีอุตสาหกรรมเข้ามานั้นการประกอบอาชีพของคนในชุมชน คือ การประมง และการเกษตร ซึ่งการเกษตร ทำได้ยาก มีพืชไม่กี่ชนิดที่ปลูกได้ ปลูกขึ้นบนพื้นทรายและสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชนพืชที่ทำเกษตรกรรมในตอนนั้นสามารถปลูกรอดและให้ผลผลิตได้ดีคือ พุทรา และมะม่วง เป็นที่นิยมกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากพื้นที่เป็นทราย จนยุคสมัยเปลี่ยนไปเกิดโรงงานอุตสาหกรรมเกิดขึ้นทำให้การทำเกษตรลดน้อยลง โดนนายทุนเข้ามาลงทุนสร้างห้องเช่า บ้านพักกันมากขึ้นเพื่อรองรับแรงงานที่จะเข้ามาทำงานในนิคมอุตสาหกรรม โรงเรียนวัดรอกยายชาเป็นโรงเรียนที่อยู่ในชุมชนรอกยายชาที่ให้ความรู้แก่นักเรียนมาตั้งแต่ปีพุทธศักราช 2469 โดยอาศัยศาลาวัดรอกยายชา เป็นที่เรียนชั่วคราว ในขณะนั้นมีนักเรียนอยู่ 6 คน ต่อมาชาวบ้านช่วยกันพัฒนาโรงเรียน และได้รับงบประมาณพัฒนามาจนถึงปัจจุบันมีนักเรียนทั้งหมด 480 คน ในการนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าการเรียนรู้กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ได้กำหนดตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลางที่ผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนเป็นพื้นฐาน เพื่อให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตหรือศึกษาต่อในวิชาชีพที่ต้องใช้วิทยาศาสตร์ได้จัดเรียงลำดับความยากง่ายของเนื้อหาแต่ละสาระในแต่ละระดับชั้นให้มีการเชื่อมโยงความรู้กับกระบวนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาความคิดทั้งความคิดเป็นเหตุเป็นผลและมีสาระการเรียนรู้ที่จะต้องสอนความเข้าใจความหลากหลายของระบบนิเวศ การเปลี่ยนแปลงแทนที่ในระบบนิเวศ ปัญหาและผลกระทบที่มีต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมแนวทางการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมรวมทั้งนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเล็งเห็นความสำคัญของการทำเกษตรบนพื้นที่ทรายของชุมชนกรอกยายชาที่มีมานานและกำลังจะเลือนหายไปจากชุมชนจึงเกิดแนวความคิดการสร้างชุดกิจกรรมในการเรียนรู้ให้กับนักเรียนโรงเรียนวัดกรอกยายชา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ หมายถึง สื่อประสมรูปแบบหนึ่งที่มีการนำนวัตกรรมต่างๆ มาใช้ในการจัดกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ เน้นให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมหรือความสามารถด้านการแสดงความคิดเห็น อธิบาย อภิปราย การนำเสนอข้อมูล ประกอบไปด้วยคำชี้แจงการใช้ชุดการเรียนรู้ บทบาทครู บทบาทนักเรียน แผนการจัดการเรียนรู้ บัตรคำสั่ง บัตรงาน บัตรความรู้ บัตรกิจกรรม สื่ออุปกรณ์ต่างๆ (วรรณพร ยิ้มฉาย, 2559) ซึ่งโรงเรียนวัดกรอกยายชาเป็นโรงเรียนในชุมชน เพราะฉะนั้นเพื่อเป็นการเรียนรู้ความเป็นมาในการดำรงชีวิตของบรรพบุรุษที่ทำเกษตรบนพื้นที่ทรายมาให้อยู่คู่และเป็นความรู้ให้กับนักเรียน เพื่อให้วิถีชีวิตและการทำเกษตรบนพื้นที่ทรายของท้องถิ่นอยู่กับชุมชนกรอกยายชาสืบไป โดยผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบวิจัยเชิงทดลอง โดยใช้แบบแผนการวิจัยแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One-group Pretest-posttest Design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดกรอกยายชา จังหวัดระยอง จำนวน 2 ห้อง โดยมีนักเรียนรวมทั้งสิ้น 72 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้เป็น นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดกรอกยายชา จังหวัดระยอง ได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) (ล้วนสายยศ, 2540) ด้วยการจับสลากเลือกกลุ่ม จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 36 คน

2. เนื้อหาที่ใช้ในการทดลอง ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้การสอนที่มีเนื้อหาให้สอดคล้องกับสาระที่ 1 วิทยาศาสตร์ชีวภาพ หน่วยการเรียนรู้เรื่อง พืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ชุดคือ 1) ดินท้องถิ่นกับพืช 2) มะม่วงในพื้นที่ทราย 3) พุทราในพื้นที่ทราย

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น คือ ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3.2 ตัวแปรตาม คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น

4. ขั้นตอนการการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การวิจัยเรื่อง ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามขั้นตอนดังนี้

4.1 ศึกษาหาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากหนังสือ เอกสาร แหล่งการเรียนรู้ งานวิจัยและผู้เชี่ยวชาญที่เกี่ยวข้องกับการทำชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4.2 ศึกษาเนื้อหาสาระ เรื่องพืชในท้องถิ่น ชุมชนรอกยายชา อำเภอมือง จังหวัดระยอง และนำมาสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) การสร้างแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้

4.3 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) เรื่องพืชในท้องถิ่น แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้เสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำและแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง และนำมาปรับปรุง

4.4 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) เรื่องพืชในท้องถิ่น แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วพร้อมแบบประเมินความเหมาะสมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น นำส่งให้ผู้เชี่ยวชาญทำการตรวจสอบจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ในด้านต่างๆ ของเนื้อหา จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาแก้ไขในส่วนที่บกพร่อง และปรับปรุง การแปลความหมายค่าเฉลี่ยคะแนน โดยนำมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) ซึ่งเมื่อเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมอยู่ระหว่าง 4.40 - 4.50 และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ได้ค่าเฉลี่ยของความเหมาะสมอยู่ที่ 4.68 ในส่วนแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เสนอต่อผู้เชี่ยวชาญประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบแต่ละข้อซึ่งผลการประเมินผลของผู้เชี่ยวชาญได้ค่าความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00

4.5 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) เรื่องพืชในท้องถิ่น แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อแนะนำของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน แล้ว ไปหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดรอกยายชา จังหวัดระยอง จำนวน 16 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ได้ประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 คือ 81.02/83.06 จากการตรวจสอบให้คะแนนของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนำมาวิเคราะห์ โดยใช้ดัชนีบี (B-index) ตามวิธีของเบรนนัน (Brennan) แบบอิงเกณฑ์ค่าความยากง่าย (P)

ตั้งแต่ 0.2 ขึ้นไปและค่าอำนาจจำแนก (B) สำหรับการวิจัยครั้งนี้มีค่าความยากง่าย ตั้งแต่ 0.2 - 0.8 และค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.6-0.8 และนำแบบวัดผลสัมฤทธิ์หาค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการของโลเวทท์ (Lovett's method) (ไพศาล วรคำ, 2555) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .86 และนำแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ที่ได้เรียนด้วยชุดกิจกรรมและทำแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแล้วนั้น ช่วยตอบแบบสอบถามความพึงพอใจ เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (สมโภชน์ อนเกษตร, 2553) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.90

4.6 นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) เรื่องพืชในท้องถิ่น แบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปทดลองใช้จริงกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดกรอกยายชา ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ต่อไปเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

5. การดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนวัดกรอกยายชา จังหวัดระยอง โดยมีขั้นตอนการทดลอง ดังนี้

5.1 ดำเนินการสุ่มนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาจำนวน 1 ห้อง โดยการสุ่มห้องเรียนโดยวิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random Sampling) ด้วยการจับสลาก จำนวน 1 ห้องเรียน ซึ่งมีจำนวนนักเรียน 36 คน ที่มีความสามารถแตกต่างกัน เป็นกลุ่มตัวอย่าง

5.2 แนะนำขั้นตอนการทำกิจกรรมและบทบาทของนักเรียนในการจัดการเรียนการสอน

5.3 ก่อนที่จะทำการสอนด้วยชุดกิจกรรม ให้นักเรียนทำแบบทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพ ปรับปรุงและแก้ไขแล้ว

5.4 ดำเนินการสอน โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนเอง เนื้อหาเรื่องพืชในท้องถิ่น ใช้เวลาสอน 8 ชั่วโมง

5.5 เมื่อสิ้นสุดการสอนตามกำหนดแล้วจึงมาทดสอบหลังเรียน (Post-test) กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ฉบับเดิม) และให้นักเรียนตอบแบบสอบถามความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรม

5.6 นำผลคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องพืชในท้องถิ่น และรวบรวมผลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทดสอบสมมติฐานต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ในการดำเนินการทดลองวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

6.1 วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น โดยใช้สูตร E1/E2

6.2 นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องพืชในท้องถิ่น มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ ก่อนเรียนและหลังเรียนที่เกิดจากการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น โดยใช้การทดสอบที (t-test) แบบ Dependent sample (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

6.3 นำคะแนนที่ได้จากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่องพืชในท้องถิ่น มาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 (อ้างอิงระดับคะแนนมาตรฐานของโรงเรียน) โดยใช้การทดสอบที (t-test) แบบ One sample (สมโภชน์ อเนกสุข, 2553)

6.4 นำผลการตอบแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้ รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น มาวิเคราะห์หาค่าสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

7 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติพื้นฐาน

7.1.1 หาค่าเฉลี่ยของคะแนน ($\bar{X}$) ใช้สูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543)

7.1.2 หาค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) โดยใช้สูตร (ล้วน สายยศและอังคณา สายยศ, 2543)

7.2 สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ

7.2.1 หาดัชนีความสอดคล้อง แบบฝึกหัดท้ายชุดกิจกรรม แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ คำนวณโดยใช้สูตร (ล้วน สายยศ, 2543)

7.2.2 หาความยากง่าย (P) และค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ชุดกิจกรรมสำหรับรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น ได้แก่ 1) ค่าความยากง่ายของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (สุริพร อนุศาสนนันท์, 2554) 2) ค่าอำนาจจำแนก (B) ของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Brennan, s index) (ไพศาล วรคำ, 2555)

7.2.3 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้วิธีการของโลเวทท์ (Lovett's method) (ไพศาล วรคำ, 2555)

7.2.4 หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนด้วยชุดกิจกรรมสำหรับรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น โดยการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (สมโภชน์ อเนกสุข, 2553)

7.3 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

7.3.1 ใช้สถิติ t-test แบบ Dependent sample เพื่อทดสอบสมมติฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

7.3.2 ทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนของแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดว่าสูงกว่าเกณฑ์หรือไม่ โดยใช้สูตร t-test แบบ One sample (สมโภชน์ อเนกสุข, 2553)

7.4 สถิติที่ใช้ในการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สูตร E1/E2 (ชัยยงค์ พรหมวงศ์, 2556)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยนำไปทดลอง พบว่า ได้ค่าที่มีประสิทธิภาพ 81.02/83.06 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

ตารางที่ 1 ผลการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) เรื่องพืชในท้องถิ่น

คนที่	คะแนนระหว่างเรียนจากกิจกรรมในชุดการสอน			รวม 30 คะแนน	หลังใช้ชุด กิจกรรม
	ชุดที่ 1 10 คะแนน	ชุดที่ 2 10 คะแนน	ชุดที่ 3 10 คะแนน		
รวม	289	294	292	875	897
$\bar{X}$	8.03	8.17	8.11	24.31	24.92
ร้อยละ	80.28	81.67	81.11	81.02	83.06
ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้			E1 = 81.02	E2 = 83.06	

จากตารางที่ 1 พบว่า ชุดกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ที่ผู้วิจัยใช้มีประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) เท่ากับ 81.02 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E2) เท่ากับ 83.06 แสดงว่าชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ 81.02/83.06 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีดังนี้

2.1 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น มีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้ชุดกิจกรรมรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่นหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนและหลังเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมเรื่องพืชในท้องถิ่น (คะแนนเต็ม 30 คะแนน)

กลุ่มทดลอง	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	36	13.58	1.95	43.38*	0.00
หลังเรียน	36	24.92	1.65		

*p<.05

จากตารางที่ 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมสำหรับรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น หลังเรียนโดยใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมสำหรับรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง พืชในท้องถิ่นโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) สูงกว่าก่อนเรียนซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

2.2 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) เรื่องพืชในท้องถิ่น กับเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70

กลุ่มทดลอง	n	เกณฑ์	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	36	21	24.92	1.65	14.28*	0.00

*p<.05

จากตารางที่ 3 พบว่า คะแนนเฉลี่ยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่เรียนโดยการใช้การจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น มีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ ร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่วางไว้

3. ความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวมมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ การใช้สื่อการสอน เนื่องจากนักเรียนได้ร่วมใช้สื่อการเรียนการสอน ภาพประกอบเหมาะสมใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย และส่งเสริมให้นักเรียนเข้าใจชุดกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน เนื่องจากฝึกให้นักเรียนยอมรับความคิดเห็นที่ต่างกันของสมาชิกในกลุ่ม ได้เรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง เวลาที่ใช้เหมาะสม ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม มีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียน ทำให้นักเรียนได้ร่วมมือช่วยเหลือซึ่งกันและกัน น่าสนใจ อยากเข้าเรียน ทำให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่เรียน ด้านวิธีการสอน เนื่องจากทำให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันได้ สนุกสนานไม่น่าเบื่อ ฝึกให้นักเรียนมีภาวะการเป็นผู้นำและผู้ปฏิบัติ ทำให้นักเรียนมีความตั้งใจในการเรียน ทำให้นักเรียนรู้จักตั้งคำถามคำตอบในการเรียน ช่วยให้นักเรียนตระหนักและเห็นความสำคัญใน เรื่องท้องถิ่น ทำให้นักเรียนเกิดความกล้าในการแสดงออก ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อชุดกิจกรรม โดยภาพรวม

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	การแปลความหมาย
กิจกรรมการเรียนการสอน	4.79	0.27	มากที่สุด
วิธีการสอน	4.74	0.29	มากที่สุด
การใช้สื่อการสอน	4.87	0.24	มากที่สุด
รวม	4.79	0.23	มากที่สุด

จากตารางที่ 4 พบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม โดยภาพรวมมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรม เรื่อง พืชในท้องถิ่น ที่จัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.79$, S.D. = 0.23) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้านเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ (1) การใช้สื่อการสอน (2) กิจกรรมการเรียนการสอน (3) วิธีการสอน ตามลำดับสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 นักเรียนมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมเรื่อง พืชในท้องถิ่น ที่จัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่อง "พืชในท้องถิ่น" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) สรุปผลการวิจัยและมีประเด็นการอภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่สร้างขึ้นได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมขององค์ประกอบต่างๆ ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้จากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน พบว่า มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีประสิทธิภาพรวมทั้ง 3 ชุดกิจกรรม เท่ากับ 81.02/83.06 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ทั้งนี้เนื่องจากการในการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาสาระตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) รายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 การจัดการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ศึกษาหลักการแนวความคิดเกี่ยวกับการสร้างและออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดประเมินผล ตลอดจนศึกษาค้นคว้าเกี่ยวข้องแล้วดำเนินการสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) คือ สร้างความสนใจ สำรวจและค้นหา อธิบายและลงข้อสรุป ขยายความรู้ และการประเมิน ซึ่งได้ดำเนินการตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญอย่างเป็นระบบ ผู้วิจัยได้ตรวจสอบเพื่อแก้ไขข้อบกพร่องของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องจึงทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนวัดกรอกยายชา จังหวัดระยอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับหลักการสร้างและหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ของชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2556) ที่กล่าวไว้ว่า การทดสอบประสิทธิภาพของสื่อ หรือชุดกิจกรรม หมายถึง การหาคุณภาพของสื่อ หรือกิจกรรม โดยพิจารณาตามขั้นตอนของ การพัฒนาสื่อหรือกิจกรรมแต่ละขั้นเพื่อตรวจสอบคุณภาพของแต่ละองค์ประกอบของต้นแบบชิ้นงานให้ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการผลิตสื่อและชุดกิจกรรมจะต้องมีการทดสอบประสิทธิภาพ หมายถึง การนำสื่อหรือ ชุดการสอนไปทดสอบด้วยกระบวนการ คือ การทดลองใช้เพื่อแก้ไขข้อบกพร่อง แล้วจึงนำชุดกิจกรรมไปใช้จริง ในส่วนการหาค่าประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยกำหนดให้ผลเฉลี่ยของคะแนนการทำงานและการประกอบกิจกรรมของผู้เรียนทั้งหมดต่อร้อยละของผลการประเมินหลังเรียนทั้งหมด นั่นคือ $E1/E2 =$ ประสิทธิภาพของกระบวนการ/ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ โดยกำหนดให้เป็นร้อยละของผลเฉลี่ยของคะแนนที่ผู้เรียนตอบแบบทดสอบถูกและร้อยละของคะแนนเฉลี่ยครั้งสุดท้ายที่ผู้เรียนตอบแบบทดสอบถูก เนื้อหาที่เป็นความรู้ความจำมักจะตั้งไว้ ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้

รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของมินตรา กระเป่าทอง (2561) ที่ได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเบญจมราชูทิศ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ผลวิจัยที่ได้ คือ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา หน่วยการเรียนรู้เรื่อง ชีวิตกับสิ่งแวดล้อม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ 82.28/80.67 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยพนมพร คำคุณ (2556) ที่ได้พัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช เพื่อพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดเกตุสโมสร จังหวัดฉะเชิงเทรา จำนวน 25 คน ผลการวิจัยที่ได้คือ ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ (81.90/86.20) สูงกว่าเกณฑ์ประสิทธิภาพที่กำหนด 80/80

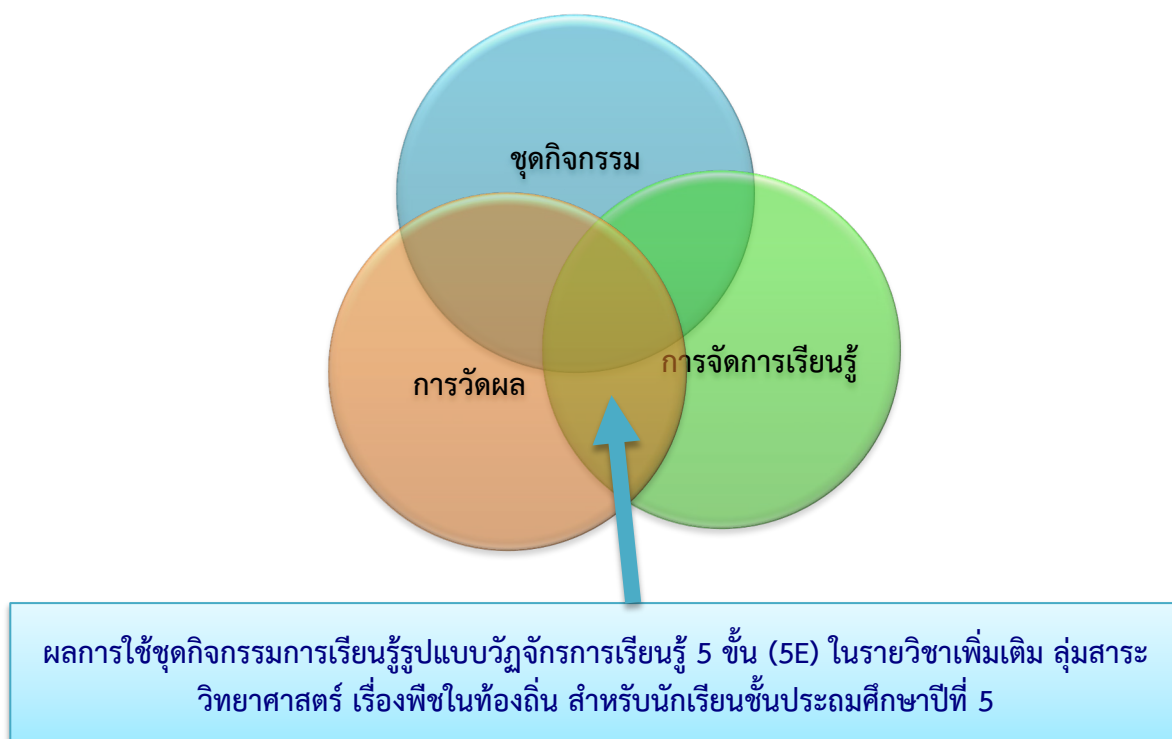
2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น พบว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน หลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และหลังเรียนมีคะแนนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือร้อยละ 70 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ แสดงว่าชุดกิจกรรมมีประสิทธิภาพสูงสามารถส่งผลให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ในเรื่องดังกล่าวได้เข้าใจมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากชุดกิจกรรมในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น ได้ใช้การเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมตรงตามจุดมุ่งหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fazelian, Ebrahim, and Soraghi, (2010) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของรูปแบบการออกแบบการเรียนการสอน 5E ต่อการเรียนรู้และการคงอยู่ของวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ในเรื่องนี้มีกรอบสมมติฐานสองข้อคือ 1) โมเดลการออกแบบการเรียนการสอน 5E ที่เพิ่มการเรียนรู้ของนักเรียน 2) รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอนที่เพิ่มการคงไว้ซึ่งบทเรียนวิทยาศาสตร์ ประชากรเป็นนักเรียนมัธยมต้นทั้งหมดในเมืองนาฮาวัน ตัวอย่างถูกเลือกโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่มและแบ่งเป็นสองกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม เครื่องมือประกอบด้วยผู้วิจัยทำการทดสอบซึ่งใช้เป็นแบบทดสอบก่อนและหลังในช่วงระยะเวลาหกสัปดาห์ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการออกแบบการเรียนการสอน 5E ช่วยเพิ่มการเรียนรู้และการรักษาบทเรียนวิทยาศาสตร์ได้ดี นอกจากนี้ยังกระตุ้นให้นักเรียนเพิ่มระดับการเรียนรู้และขยายขอบเขตส่งผลให้มีประสิทธิภาพและเป็นระเบียบมากขึ้น เมื่อเทียบกับวิธีการสอนแบบเดิมๆ จากการศึกษางานวิจัยข้างต้นทำให้ผู้วิจัยเห็นแนวทางการพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อมาใช้กับงานวิจัย

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากรูปแบบการเรียนรู้ที่น่าสนใจช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาซึ่งมีความยากง่ายเหมาะสมกับผู้เรียนและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติด้วยตนเองและมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม นอกจากนั้นยังส่งเสริมให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อที่ทันสมัยเป็นสิ่งที่สร้างความสนใจของผู้เรียนมากขึ้น การสอนโดยใช้ชุดกิจกรรมทำให้บรรยากาศในการเรียนไม่เคร่งเครียด มีการนำเสนอด้วยภาพและสื่อที่สวยงาม ทำให้ผู้เรียนมีความสนใจเป็นอย่างมาก ประกอบกับการให้แรงเสริมระหว่างเรียนในการตอบคำถามอย่างสม่ำเสมอและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยชุดกิจกรรมนี้ ได้แนวทฤษฎี

การสร้างความพึงพอใจของ Herzberg, Mausner, and Snyderman (1959) คือ ปัจจัยในการสร้างแรงจูงใจช่วยให้ผู้เรียนเกิดความสนใจและอยากทำกิจกรรม เพื่อเกิดแรงจูงใจในการทำกิจกรรมแล้วและสามารถทำกิจกรรมที่ได้รับให้สำเร็จลุล่วงไปได้ ผู้เรียนก็จะเกิดความภูมิใจและการยอมรับซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม เกิดความมั่นใจในการที่จะคิดและปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งเป็นปัจจัยค้ำจุนของเฮอเบอร์ก ทำให้ผู้เรียนมีกำลังใจเป็นในการเรียนจึงส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจระดับมากที่สุดต่อการสอนโดยใช้ชุดกิจกรรม

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่านในการตรวจสอบความเหมาะสมองค์ประกอบภายในของชุดกิจกรรมในด้านสาระสำคัญ ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ ด้านสาระการเรียนรู้ ด้านสื่อและแหล่งการเรียนรู้ และด้านการวัดและประเมินผลเพื่อให้ นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเนื้อหาในบทเรียน ส่งผลให้เกิดความรักและภาคภูมิใจในท้องถิ่น สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

กระบวนการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยมีหลักการสำคัญได้แก่

1. ชุดกิจกรรมในรายวิชาเพิ่มเติม คือ การสร้างสื่อการสอนประเภทหนึ่งให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเรียนรู้ได้ด้วยตนเองในลักษณะกลุ่ม ซึ่งชุดกิจกรรม ประกอบด้วยคำแนะนำสำหรับครู คำชี้แจงสำหรับนักเรียน ในการใช้ชุดกิจกรรม จุดประสงค์ สื่อประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล เพื่อให้เกิดทักษะตาม จุดประสงค์การเรียนรู้ เรื่อง พืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จำนวน 3 ชุด คือ 1) ดิน ท้องถิ่นกับพืช 2) มะม่วงในพื้นที่ทราย 3) พุทราในพื้นที่ทราย

2. รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) เป็นแบบแผนที่กำหนดขึ้นเป็นแนวทางในการจัดการเรียน การสอนแบบหนึ่ง ที่ช่วยพัฒนากระบวนการคิดระดับสูงคือ ความคิดวิจารณ์ญาณ ความคิดสร้างสรรค์ และการ คิดแก้ปัญหา ซึ่งรูปแบบดังกล่าวนี้ มีขั้นตอนดังนี้

2.1 ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียน

2.2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) เมื่อทำความเข้าใจในประเด็นหรือคำถามที่สนใจจะ ศึกษาอย่างถ่องแท้แล้ว ก็มีการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ กำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ ลง มือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อสนเทศ หรือปรากฏการณ์ต่างๆ การศึกษาหาข้อมูลจากเอกสารอ้างอิงหรือ จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลอย่างเพียงพอที่จะใช้ในขั้นต่อไป

2.3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เมื่อได้ข้อมูลอย่างเพียงพอจากการศึกษาจาก บทเรียนที่ตรวจสอบแล้ว จึงนำข้อมูล ที่ได้มาวิเคราะห์ แปรผล สรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่างๆ เช่น บรรยายสรุป สร้างแบบจำลองทางคณิตศาสตร์ หรือวาดรูป สร้างตาราง ฯลฯ การค้นพบในขั้นนี้อาจเป็นไปได้ หลายทาง เช่น สนับสนุนหรือโต้แย้งกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ได้กำหนดไว้ แต่ผลที่ได้ จะอยู่ในรูปใดก็สามารถสร้างความรู้และช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้

2.4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่ได้จากบทเรียนไปใช้อธิบาย สถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น

2.5 ขั้นประเมิน (Evaluation) เป็นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่างๆ ว่านักเรียน มีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร และมากน้อยเพียงใด จากขั้นนี้จะนำไปสู่การนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในเรื่องอื่นๆ การนำความรู้หรือแบบจำลองไปใช้อธิบายหรือประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์หรือเรื่องอื่นๆ จะนำไปสู่ข้อโต้แย้งหรือ ข้อจำกัดซึ่งก่อให้เกิดเป็นประเด็นหรือคำถาม หรือปัญหาที่จะต้องสำรวจตรวจสอบต่อไป

3. การวัดผล คือการศึกษาข้อมูลรายละเอียดจุดประสงค์การเรียนรู้และสาระการเรียนรู้ วิทยาศาสตร์ เพื่อสร้างเครื่องมือ ในการประเมินผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้รูปแบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ในรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนการสอนโดยนำชุดกิจกรรมมาใช้นั้น ผู้สอนควรแนะนำและสร้างความ เข้าใจให้กับผู้เรียนถึงเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหา เพื่อที่กลุ่มจะได้รับความสำเร็จและผู้สอนมี ประสิทธิภาพในการสอนมากยิ่งขึ้น

1.2 ในการทำกิจกรรมกลุ่มนั้น ผู้สอนควรต้องดูแลและคอยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ กระตือรือร้นในการทำกิจกรรม ทำให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็น ปรัชญาหรือ ให้ความช่วยเหลือกันและกัน ภายในกลุ่ม มีความรับผิดชอบต่องานของตนเองมากขึ้น

1.3 ควรเลือกกิจกรรมที่หลากหลาย โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อให้เข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย

1.4 การทำกิจกรรมในแต่ละชุดกิจกรรมนั้น อาจมีบางชุดกิจกรรมที่ใช้เวลาในการทำกิจกรรมมากหรือน้อยเกินไป ผู้สอนควรยืดหยุ่นเวลาได้ตามความเหมาะสม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 จากผลการจัดการเรียนรู้โดยชุดกิจกรรมรายวิชาเพิ่มเติม กลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เรื่องพืชในท้องถิ่น ช่วยให้นักเรียนมีผลทางการเรียนสูงขึ้น ควรนำไปทำวิจัยในเนื้อหาสาระการเรียนรู้เรื่องอื่นๆ ต่อไป

2.2 ควรมีการนำชุดกิจกรรม โดยใช้การเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 5 ขั้น (5E) ไปใช้ร่วมกับเทคนิควิธีการสอนแบบอื่นๆ เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.3 ควรมีการศึกษากิจการจัดการเรียนการสอนวิทยาศาสตร์กับตัวแปรอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียน เช่น เจตคติทางวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน เพื่อพัฒนาเจตคติทางวิทยาศาสตร์ พฤติกรรมการเรียนของผู้เรียน

เอกสารอ้างอิง

กรมทรัพยากรธรณี. (2551). การจำแนกเขตเพื่อการจัดการด้านธรณีวิทยา และทรัพยากรธรณี จังหวัดระยอง. กรุงเทพมหานคร: แอดวานซ์วิชั่นเซอร์วิส.

ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2556). การทดสอบประสิทธิภาพสื่อหรือชุดการสอน. วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย. 5(1). 59.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

พนมพร คำคุณ (2556). การพัฒนาชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่องการดำรงชีวิตของพืช เพื่อพัฒนาทักษะการคิดโดยใช้รูปแบบการสอนแบบวัฏจักรสืบเสาะหาความรู้. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ไพศาล วรคำ (2555). การวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 5. มหาสารคาม: ตักสิลาการพิมพ์.

มินตรา กระเป่าทอง (2561). การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบสะเต็มศึกษา เพื่อพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความคิดสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2543). เทคนิคการวัดผลการเรียนรู้. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

ล้วน สายยศ. (2540). สถิติวิทยาทางการวิจัย พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

วรรณพร ยิ้มฉาย (2559). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาชีววิทยาและทักษะการคิดวิเคราะห์ เรื่องระบบหมุนเวียนเลือดระบบน้ำเหลืองและระบบภูมิคุ้มกัน ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบวัฏจักรการเรียนรู้ 7 ขั้น(7E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สมโภชน์ อเนกสุข. (2553). วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย. พิมพ์ครั้งที่ 4. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: พรินทวานกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการภาคและสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด. (2560). **แผนพัฒนาการศึกษาภาคและจังหวัด**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.
- สุริพร อนุศาสนนันท์. (2554). **การพัฒนาแบบสอบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาการวัดผลและประเมินผลในชั้นเรียนโดยกำหนดคะแนนมาตรฐานด้วยวิธีบิคุมาร์ค**. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Fazelian, P. Ebrahim, A.N. and Soraghi, S. (2010). The effect of 5E instructional design model on learning and retention of sciences for middle class students. **Procedia - Social and Behavioral Sciences**. 5. 140-143. From <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042810014369> Retrieved December 16, 2020.
- Herzbreg, F. Mausner, B. and Snyderman, B. (1959). **The motivation to work**. New York: McGraw-Hill Book.
- Sonthitham, A. and Thongchaisuratkrul, C. (2020). Development and Efficiency Validation of Experimental Set for Grow Organic Salad Vegetable Smart Farm Based on STEM Education. **International Conference on Power, Energy and Innovations (ICPEI)**. 157-160. From <https://ieeexplore.ieee.org/document/9431530>. Retrieved May 25, 2021.

รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี*

MODEL OF SCHOOL ADMINISTRATION FOR SUPPORTING STUDENT'S
CHARACTERISTIC FOR SOCIETY IN THE DIGITAL AGE UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE PATHUM THANI

¹ชยุต ตั้งคารวคุณ Chayut Tangkharawakhun, ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee
Sikkhabandit, ³ณกมล บุญขเขตต์ทิกุล Nakamon Bunchakettikul
^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand
³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand
Corresponding Author E-mail: chayut.tang@northbkk.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอนคือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ขั้นตอนที่ 2 พัฒนา และตรวจสอบรูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 3 นำรูปแบบฯ ไปทดลองใช้ และประเมินรูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 300 คน และนักเรียน จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตารางของเครจซีและมอร์แกน และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ และแบบประเมินทักษะด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการพัฒนาแบบได้ 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบ ที่ 1 คุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยทักษะ 8 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง 2) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี 4) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ 5) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไวบนโลกออนไลน์ 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร ได้แก่ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์กร 3) การนำ 4) การควบคุม องค์กร ผลการประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และนักเรียนมีผลการประเมินทักษะเกี่ยวกับทักษะด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัลอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารโรงเรียน, การเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน, สังคมในยุคดิจิทัล

Abstract

The purpose of this research was to develop and evaluate model of school administration for supporting student's characteristic for society in the digital age under the Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani. There was divided into three steps; Step 1: Study condition and guidelines on school administration for supporting student's characteristic for society in the digital age under the Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani. Step 2: Develop and verify the model of school administration for supporting student's characteristic for society in the digital age under the Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani. Step 3: Bring the model of school administration for supporting student's characteristic for society in the digital age under the Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani tried out and evaluated. Sampling consisted of school directors, deputy directors, teachers, and students, it was amount of 300 respondents by using table of Krejcie & Morgan and using stratified random sampling. Research instrument was questionnaire, interview, evaluate feasibility and benefit, and evaluate student's characteristic skills for society in the digital age. It was analyzed using basic statistics and content analysis. The results revealed that 1) Status of school administration for supporting student's characteristic for society in the digital age under the Secondary Educational Service Area Office Pathum Thani in overall, performance was at high level. The result of model development consisted of 8 aspects such as 1) Digital citizen identity 2) Privacy management 3) Critical thinking 4) Screen time management 5) Cybersecurity management 6) Digital footprint 7) Cyberbullying management 8) Digital empathy. The second component consisted of administrative process such as 1) Planning 2) Organizing 3) Leading 4) Controlling. The result of evaluate feasibility and benefit was at high level and students was evaluated digital characteristics skills for society in the digital age, it was at high level.

Keywords: Model, School Administration, Supporting Student's Characteristic, Society in the Digital Age

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย “โมเดลประเทศไทย 4.0” หรือ “Thailand 4.0” มาใช้ เพื่อผลักดันประเทศให้หลุดพ้นจากประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง ซึ่งการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคประเทศไทย 4.0 ตามนโยบายของรัฐบาลนั้น ผู้เรียนต้องสามารถนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ทุกหนทุกแห่งบนโลกนี้มาบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนานวัตกรรมต่างๆ มาตอบสนองความต้องการของตนเอง และของสังคมได้ตามความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประกอบกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 ที่มุ่งสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญา และการเรียนรู้สร้างโอกาสให้คนไทยทุกคนคิดเป็น ทำเป็น มีเหตุผลสามารถเรียนรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนั้น แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้กำหนดยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมและพัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา โดยยุทธศาสตร์ที่ 5 กำหนดให้มีการส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาที่มุ่งหวังให้คนไทยได้รับโอกาสในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งตอบสนองการพัฒนาในด้านการเข้าถึง การให้บริการด้านความเท่าเทียม และด้านประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดกลาง และขนาดเล็กซึ่งขาดความพร้อมในด้านต่างๆ ทั้งบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีต่างๆ ที่จะสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ดังนั้น ทิศทางในการพัฒนาทุนมนุษย์ทั้งวงการศึกษา และวงการทำงานเพื่อรองรับการเรียนรู้และมีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 (21 century skills) ซึ่งกรอบแนวคิดนี้ได้รับการเผยแพร่ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2551 โดยมีขอบข่ายของทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม (learning and innovation skill) เพราะเป็นยุคแห่งการสร้างผลผลิตทางธุรกิจ การเมือง สังคมการศึกษาและวัฒนธรรม ล้วนต้องการความคิดริเริ่ม (Initiatives) ความรักที่จะเรียนรู้ ความจริงใจที่จะพัฒนาทักษะของตนเพื่อมุ่งความเป็นเลิศในสิ่งที่ตนทำด้วยการศึกษาและสอบถามผู้รู้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ซึ่งล้วนเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งในการเชื่อมโยงและต่อยอดความรู้ที่ได้รับมาให้กลายเป็นผลงานใหม่ที่มีคุณค่าสูงขึ้น (รสสุคนธ์ มกรมณี, 2555) แต่ทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนากำลังคนให้เป็นมาตรฐานเทียบทันนานาชาติ ตลอดจนเตรียมความพร้อมประชากรวัยเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ หรือทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ซึ่งหมายความว่า คนไทยต้องเรียนรู้ทั้งวิชาแกนและแนวคิดสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะ 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ เพื่อความสำเร็จทั้งด้านการงานและการดำเนินชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2558)

นอกจากนี้ยังมีประเด็นสำคัญในยุคศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต้องบูรณาการในการจัดการศึกษาโดยถักทอหรือประสานไปพร้อมกับองค์ความรู้หลักที่จำแนกออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ ความตระหนักเกี่ยวกับโลก (Global Awareness) ความรู้ความเข้าใจด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial Economics Business and Entrepreneurial Literacy) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหน้าที่พลเมือง (Civic Literacy) ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพ (Health Literacy) และความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนจะต้องบูรณาการผสาน 3 ทักษะดังกล่าวข้างต้นกับองค์ความรู้วิชาหลัก 5 ประเด็นควบคู่กันไป เพราะทักษะ 3 ประการ คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation) ทักษะด้านข้อมูลข่าวสาร สื่อ และเทคโนโลยี (Information Media and Technology Skills) และการประกอบอาชีพ (Life and Career Skills) เด็กในศตวรรษที่ 21 ควรมีทักษะที่

ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ ริเริ่มและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีทักษะทางสังคมและก้าวข้ามวัฒนธรรม มีความรับผิดชอบ และสามารถผลิตสร้างสรรค์งานได้ ตลอดจนมีความเป็นผู้นำและรับผิดชอบต่อสังคม (เกียรติศักดิ์ ชัยยาณะ, 2555)

จากแนวคิดดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า คนที่จะประสบความสำเร็จได้จะต้องมีทักษะในการเผชิญกับโลกที่ซับซ้อนขึ้น แต่ปัจจุบันระบบการศึกษาของรัฐยังไม่ได้ส่งเสริมให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังกล่าวจึงทำให้เกิดคำถามขึ้นว่า แล้วการจัดการศึกษาแบบใดที่จะสามารถสร้างนักเรียนพันธุ์ใหม่ให้มีคุณลักษณะที่พร้อมสำหรับการดำเนินชีวิตในอนาคต และจากรายงานสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย ในภาพรวมได้สรุปปัญหาการศึกษาไทย 3 ด้าน คือ ระบบการศึกษาใช้ทรัพยากรมากแต่ผลสัมฤทธิ์ต่ำ ความเสื่อมถอยของคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับสูง และระบบการเรียนการสอนไม่เหมาะสมกับบริบทของศตวรรษ ที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาต้องจัดการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายการศึกษาในยุคนี้ (ดิจิทัล) หรือ Thailand 4.0 สอดคล้องกับกัลยา ดิงศรัทีย (2557) ที่กล่าวถึงผู้บริหารจะต้องรับผิดชอบต่อการบริหารและการจัดการศึกษาในสถานศึกษาของตนซึ่งมีความยุ่งยากซับซ้อนมากขึ้น การปฏิรูปการศึกษาในอนาคตจะต้องปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตของคนที่ต้องอาศัยการเรียนรู้ฐานข้อมูล สื่อ แหล่งเรียนรู้ขนาดใหญ่แสวงหาความรู้เพื่อสร้างสิ่งใหม่ๆ เป็นนวัตกรรมที่นำมาสู่การพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาที่ดีจึงต้องรู้จักการมองการณ์ไกล และเตรียมประชาชนให้พร้อมที่จะรับสถานการณ์ที่จะเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในอนาคต ประเทศไทยควรวางแผนการจัดการศึกษาและการพัฒนาคนแบบยืดหยุ่น สนองความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเพื่อความอยู่รอด ทิศทางการพัฒนาทางการศึกษาจึงต้องแสวงหากระบวนทัศน์ที่ชัดเจน ซึ่งในปัจจุบันได้มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาคนไทยให้มีสมรรถนะอยู่ในระดับที่สามารถแข่งขันได้ ดำรงชีวิตได้อย่างสมดุลและยั่งยืน ส่วนวิทยากร เชียงกูล (2551) ได้กล่าวถึงการจัดการศึกษาไว้ว่า การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาเป็นการศึกษาที่มีความสำคัญระดับหนึ่ง เพราะเป็นการจัดการศึกษาให้กับเยาวชนที่มีอายุระหว่าง 12-17 ปี ซึ่งเป็นวัยที่อ่อนไหวและมีลักษณะการเปลี่ยนแปลงทางร่างกายและจิตใจพร้อมที่จะก้าวไปเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต จึงต้องวางแผนอย่างเหมาะสมเพื่อที่จะพัฒนาให้มีความรู้ความสามารถและทักษะต่างๆ ขึ้นพื้นฐานที่จะใช้ในการดำรงชีวิตในอย่างมีความสุขหรือเป็นพื้นฐานความรู้ที่ศึกษาต่อในระดับสูงต่อไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีโรงเรียนที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษาในสังกัดจำนวน 22 โรงเรียน ได้จัดการศึกษาตามแนวทางการจัดการศึกษาของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 หมวด 6 ที่กล่าวไว้ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ (หมายถึง สุขกาย สุขใจ) สติปัญญา ความรู้ (หมายถึงเป็นคนเก่ง) และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (หมายถึงเป็นคนดีของครอบครัวและสังคม)” นอกจากนี้ โรงเรียนยังพัฒนาเพื่อให้ก้าวทันกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคที่ความรู้และเทคโนโลยีเจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในยุคของการปฏิรูปการศึกษาที่ต้องได้เรียนรู้ตลอดชีวิต มีสติรู้ทัน มีปัญญารู้คิด มีสมรรถนะและมีคุณธรรม รับผิดชอบต่อครอบครัว ประเทศชาติและเป็นพลเมืองที่ดีของโลก และซึ่งสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560 ที่ได้มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อและการประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ดังนั้น การพัฒนาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยยึดนโยบายการจัดการศึกษาต้องก้าวไปสู่ยุคความรู้ ครูต้องยึดหลัก Teach Less & Learn More

คือ สอนน้อย เรียนรู้มาก ครูต้องจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้โดยเฉพาะการพัฒนาทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 (21st Century Life Skills) ครูต้องออกแบบการเรียนรู้และอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติด้วยตนเองครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) หรือผู้อำนวยการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นหลัก โดยครูต้องพัฒนาทักษะและเจตคติให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นการเรียนรู้ร่วมกันมากกว่าการเรียนรู้แบบตัวใครตัวมัน (Individual Learning) ครูต้องเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์ต่างๆ เปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนรู้ทำงานเป็นทีมเพื่อนำเทคโนโลยีเข้าสู่ห้องเรียน และเตรียมนักเรียนสู่โลกภายนอก ต้องมีทักษะในการบริหารห้องเรียน การทำให้บทเรียนมีความสอดคล้องกับชีวิตจริงจะทำให้ให้นักเรียนเกิดความคิดเชิงวิพากษ์ เกิดทักษะทางเทคโนโลยี มีความเป็นสากล และทักษะความร่วมมือ (วิจารณ์ พานิช, 2555) และจากการศึกษาของสภาการศึกษาไทยเรื่องกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาไทยกับการเตรียมความพร้อมสู่ศตวรรษที่ 21 พบว่า บริบทสำคัญในการออกแบบการศึกษาในปัจจุบัน คือ พลวัตจากการก้าวผ่านศตวรรษที่ 20 เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 ที่คนในยุคนี้ต้องมีความพร้อมที่จะเผชิญความเปลี่ยนแปลงการเปลี่ยนผ่าน หากพลเมืองขาดความพร้อมก็จะทำให้ประเทศไม่สามารถเดินต่อไปได้ (วิโรจน์ สารรัตน์, 2556) นอกจากนั้น พรทิพย์ ศิริภัทราชัย (2556) ได้กล่าวไว้ว่า ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีจากผลการวิจัยเกี่ยวกับสมอง และการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้กระบวนการทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไป การจัดการศึกษาทุกระดับ เน้นให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เช่น การคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณ์ ฯลฯ รวมทั้งการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ และการมีทักษะทางสังคม แนวโน้มการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องบูรณาการทั้งด้านศาสตร์ต่างๆ และบูรณาการการเรียนรู้ในห้องเรียนและชีวิตจริง ทำให้การเรียนนั้นมีความหมายต่อผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะเห็นคุณค่าประโยชน์คุณค่าการเรียนรู้ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้ ซึ่งเป็นการเตรียมผู้เรียนในการเรียนต่อไปในขั้นสูงขึ้นเกิดการเพิ่มโอกาสในอนาคต การเพิ่มมูลค่าและการสร้างความแข็งแกร่งให้กับประเทศด้านเศรษฐกิจ โดยต้องพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนต้องเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นอนุบาลไปจนถึงมหาวิทยาลัยและตลอดชีวิต คือ 3R X 8C นั่นเอง

แต่จากสภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในปัจจุบันที่มุ่งเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนให้เข้าสู่การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศหรือสังคมในยุคดิจิทัล พบว่า โรงเรียนบางส่วนยังไม่สามารถปฏิบัติให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้ และจากการวิเคราะห์ผลการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ปัญหาที่สำคัญเกิดการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน เนื่องจากปัจจุบันเกิดการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นในทุกพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะจังหวัดปทุมธานีที่ได้รับผลกระทบในวงกว้าง มีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น การแพร่กระจายของโรคไปยังหลายพื้นที่ในหลายโรงเรียน ทางคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคติดต่ออันตรายภายใต้พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2548 กระทรวงสาธารณสุขจึงได้แจ้งเตือนให้หลีกเลี่ยงการเดินทางเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลกระทบด้านการศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ต้องตระหนัก ต้องเฝ้าระวัง และปฏิบัติตามมาตรการการป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อย่างเข้มงวด ดังนั้น กระบวนการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านการบริหารจัดการของผู้บริหารที่ต้องจัดให้มีการเรียนการสอนด้วยออนไลน์ ด้านการเรียนการสอนของครูที่จำเป็นต้องใช้สื่อการสอน

อุปกรณ์การสอน รวมถึงเทคโนโลยีสารสนเทศและวิธีการต่างๆ มาใช้ในการสอนออนไลน์อย่างมีคุณภาพให้กับนักเรียนเหมาะสมกับสถานการณ์ หลีกเลี่ยงการสัมผัสเสี่ยงให้กับสถานศึกษา เป็นต้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี, 2564)

จากข้อมูลดังกล่าวมาจะเห็นได้ว่า การใช้สื่อดิจิทัลโดยขาดสติไตร่ตรองย่อมส่งผลกระทบต่อเด็กและเยาวชนเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ครู ผู้ปกครอง หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับเยาวชนควรตระหนักถึงการใช้สื่อดิจิทัลต่างๆ ด้วยวิธีการเข้ามามีส่วนร่วมในการใช้สื่อดิจิทัลกับเด็กมากกว่าการห้ามปราม และจำกัดเวลาในการใช้งาน ส่งเสริมให้เด็ก เยาวชน และพลเมืองผู้ใช้งานสื่อดิจิทัลและสื่อสังคมออนไลน์ทุกคนที่มีความหลากหลายทางเชื้อชาติ อายุ ภาษา และวัฒนธรรม ทุกคนถือได้ว่าเป็นพลเมืองดิจิทัล ดังนั้น ทักษะความฉลาดทางดิจิทัลจึงควรที่จะถูกนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพและความสามารถของเยาวชนไทย พลเมืองดิจิทัลจึงต้องรู้เท่าทันสื่อสารสนเทศและมีทักษะความฉลาดทางดิจิทัลเพื่อที่จะใช้ชีวิตอยู่ในสังคมออนไลน์และใช้ชีวิตจริง โดยไม่ทำให้ตัวเองและผู้อื่นได้รับความเดือดร้อน ดังนั้น ครอบครัว โรงเรียน ทางภาครัฐ และองค์กรที่เกี่ยวข้องควรร่วมส่งเสริมให้เยาวชนมี “ความเป็นพลเมืองดิจิทัล (Digital Citizenship)”

ดังนั้น ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวข้างต้นจึงเป็นประเด็นปัญหาสำหรับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารและครูผู้สอน เช่น ความไม่พร้อมในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ขาดแคลนสื่อ อุปกรณ์การสอนที่เหมาะสม ครูขาดความรู้ในการพัฒนาตนเองและทักษะด้านดิจิทัล ไม่สามารถจัดการสอนได้เต็มศักยภาพ ขาดการจัดการความรู้ที่ดี ไม่มีโอกาสแลกเปลี่ยนและแบ่งปันความรู้ระหว่างกัน อีกทั้งยังไม่มีระบบการจัดเก็บความรู้จากประสบการณ์ และบางครั้งครูไม่มีโอกาสเข้ารับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ซึ่งทั้งหมดนี้ได้ส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของผู้เรียนและคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนที่ได้รับค่อนข้างต่ำ การเรียนการสอนไม่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง เน้นการท่องจำ ไม่เน้นการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ทำให้นักเรียนสมัยใหม่คิดวิเคราะห์สังเคราะห์ไม่เป็น นักเรียนไม่สามารถพัฒนาตัวเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้เพื่อเข้าสู่พลเมืองดิจิทัล ขาดคุณลักษณะความเป็นพลเมืองในสังคมยุคดิจิทัล และไม่ตอบสนองต่อการแข่งขันกับต่างประเทศ (เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน, 2563) และผลการประเมินภายนอกกรอบสามของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า มีโรงเรียน จำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 40.48 ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐานการประเมินภายนอกกรอบสาม และเมื่อพิจารณารายมาตรฐาน พบว่า มาตรฐานที่ 5 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน มีโรงเรียนที่ได้ระดับคุณภาพควรปรับปรุง 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 40.48 และระดับคุณภาพพอใช้ 11 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 50 ซึ่งผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญในการวางแผนการบริหารโรงเรียน และแนวทางการพัฒนาส่งเสริมให้ครูทุกคนเห็นความสำคัญในการจัดการเรียนรู้ด้วยสื่อดิจิทัลที่ทันสมัย เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 ตามการปฏิรูปการศึกษาในปัจจุบัน

จากเหตุผลดังกล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยตระหนักและเล็งเห็นความสำคัญเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลซึ่งเป็นจะแนวทางหนึ่งที่จะสามารถขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาให้นักเรียนในโรงเรียนให้มีคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อศาสตร์สาขาวิชาและผู้บริหารการศึกษา ตลอดจนผู้บริหารโรงเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จากผู้ทดลองใช้ และประเมินพฤติกรรมด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งใน และต่างประเทศ ซึ่งเผยแพร่เป็น ตำรา เอกสาร หรือเผยแพร่ผ่านอิเล็กทรอนิกส์ ที่เกี่ยวข้องกับเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล เพื่อนำมากำหนดกรอบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในการจัดทำงานวิจัยนี้

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนในยุคดิจิทัล

1.2 ศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียน) และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวนโรงเรียน 22 โรงเรียน เป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 88 คน และครูผู้สอน จำนวน 1,265 คน รวมทั้งสิ้น 1,353 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการโรงเรียน) และครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie; & Morgan ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 300 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรที่จะศึกษาทั้งหมด เทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ตาราง Krejcie; & Morgan ที่ความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วยทักษะ 8 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) 2) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) 4) ทักษะในการ

จัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) 5) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy)

1.3 การศึกษาแนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน ครูจำนวน 2 คน และอาจารย์มหาวิทยาลัย จำนวน 2 คน รวมจำนวน 8 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) โดยมีคุณสมบัติที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี 2) ศึกษาพิเศษ ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การนิเทศการศึกษาระดับมัธยมศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 5 ปี 3) ครูผู้สอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่มีวิทยฐานะระดับเชี่ยวชาญหรือจบการศึกษาระดับปริญญาโทด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และมีประสบการณ์การสอนระดับมัธยมศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี 4) อาจารย์มหาวิทยาลัย ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษาหรือมีตำแหน่งทางวิชาการระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ขึ้นไป

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

1. ยกร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยการนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 และจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจากขั้นตอนที่ 1 มาใช้เป็นข้อมูลเพื่อสร้างรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

2. ตรวจสอบรูปแบบด้วยการประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของร่างรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ความสามารถ และ/หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานโรงเรียนที่ผลงานหรือรางวัลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารโรงเรียนในระดับประเทศ หรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกด้านบริหารการศึกษา 3 คน 2) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านระบบสารสนเทศของโรงเรียนมัธยมศึกษา 2 คน

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จากผู้ร่วมทดลองใช้ และประเมินพฤติกรรมด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

1. สร้างคู่มือในการทำรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ไปทดลองใช้ โดยผู้วิจัยจะนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ไปทดลองใช้กับ โรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี (ซึ่งเป็นโรงเรียนที่ผู้วิจัยเป็นกรรมการสถานศึกษา) ระยะเวลาในการทดลองใช้ 1 ภาคการศึกษา ของปีการศึกษา 2565

2. การประเมินความพึงพอใจ (ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์) กับผู้ร่วมทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ โดยการใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ของโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 30 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 1 คน และครูผู้สอนด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6 จำนวน 28 คน)

3. ประเมินทักษะด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัลกับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล

ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จำนวน 245 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนที่ปึงกรวิทยาพัฒนา (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 150 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified

Random Sampling) ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรที่จะศึกษาทั้งหมดเทียบกับผลลัพธ์ที่ได้จากการใช้ตาราง Krejcie; & Morgan ที่ความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความพึงพอใจ (ด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์) ของผู้ร่วมทดลองใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี และพฤติกรรมด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวมโดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ ข้อ 3 ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี ข้อ 2 ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว และข้อ 6. ด้านทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ ตามลำดับดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาพรวม

สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง	3.84	0.42	มาก
2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว	4.35	0.72	มาก
3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิสัยทัศน์ที่ดี	4.43	0.24	มาก
4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอบ	4.25	0.22	มาก
5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์	4.11	0.29	มาก
6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์	4.29	0.40	มาก
7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์	4.25	0.22	มาก
8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	4.11	0.29	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.21	0.61	มาก

1.2 ผลการสัมภาษณ์แนวทางการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี

1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง สถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีการอบรมส่งเสริมการใช้สื่อดิจิทัล สร้างภาพลักษณ์ในโลกออนไลน์ของนักเรียนทั้งในแง่บวกทั้งความคิด ความรู้สึก การมีวิสัยทัศน์ในการรับส่งข่าวสารและแสดงความคิดเห็นมีความเห็นอกเห็นใจผู้ร่วมใช้งานในสังคมออนไลน์ และมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมประเทศชาติ ส่งเสริมให้นักเรียนรู้กฎหมาย

และจริยธรรมในโลกออนไลน์ เช่น การละเมิดลิขสิทธิ์ การกระรานหรือการใช้วาจาที่สร้างความเกลียดชังผู้อื่นทางสื่อออนไลน์ โดยสถานศึกษาต้องมีความชัดเจนและพัฒนาให้นักเรียนได้ศึกษาเรียนรู้กับต้นแบบที่ดี

2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว ควรอบรมสั่งสอนให้นักเรียนรู้จักปกป้องข้อมูลส่วนตัวในโลกออนไลน์ มีการกำหนดรหัส Password ที่คาดเดาได้ยาก รู้เท่าทันภัยคุกคามทางอินเทอร์เน็ต เช่น มัลแวร์ ไวรัสคอมพิวเตอร์ และกลลวงทางไซเบอร์ สาเหตุหนึ่งที่ทำให้คนยุคดิจิทัลถูกล่อลวงง่ายก็คือ การไม่ระวังรักษาความเป็นส่วนตัว และข้อมูลส่วนตัวของตัวเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้โซเชียลในชีวิตประจำวัน ปฏิบัติตัวให้อยู่ในโลกออนไลน์ให้เหมือนในโลกชีวิตจริงเพื่อความปลอดภัยของตัวเอง

3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจรรย์ญาณที่ดี ควรสั่งสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์แยกแยะระหว่างข้อมูลที่ถูกต้องและข้อมูลที่ผิดรู้เท่าทันสื่อและสารสนเทศ สามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่หลากหลายได้ เข้าใจรูปแบบการหลอกลวงต่างๆ ในโลกไซเบอร์ เช่น ข่าวปลอม เว็บไซต์ที่มีทั้งข่าวจริง และข่าวปลอมซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผู้ที่หลงเชื่อ ดังนั้น เมื่อเห็นข่าวอะไรหรือข้อมูลเรื่องอะไรก็ตาม อย่าเพิ่งตัดสินใจเชื่อ ควรตรวจสอบข้อมูลจากหลายๆ แหล่งข่าวก่อน เพื่อให้แน่ใจว่าข่าวหรือเรื่องราวนั้นเป็นเรื่องจริง แล้วจึงเชื่อหรือแชร์ออกไปเพื่อที่จะได้ไม่ตกเป็นเหยื่อข่าวปลอม และไม่เป็นผู้ปล่อยข่าวปลอมไปทำร้ายคนในสังคมเสียเอง

4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ สถานศึกษาควรอบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีการบริหารเวลาที่ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการควบคุมเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างโลกออนไลน์และโลกภายนอก ตระหนักถึงอันตรายจากการใช้เวลาหน้าจอมากเกินไป การทำงานหลายอย่างในเวลาเดียวกัน และผลเสียของการเสพติดสื่อดิจิทัล

5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ สถานศึกษาควรอบรมสั่งสอนให้นักเรียนรู้จักการระรานบนโลกไซเบอร์ คือ การใช้อินเทอร์เน็ตเป็นเครื่องมือหรือช่องทางเพื่อก่อให้เกิดการคุกคาม ล่อลวง และการกลั่นแกล้งบนโลกอินเทอร์เน็ต และสื่อสังคมออนไลน์ การรู้เท่าทัน และป้องกันตนเองในการรับมือการคุกคามทางโลกออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ วิธีการรับมือกับเรื่องนี้อย่างชาญฉลาดที่สุด คือ การไม่ไปตอบโต้ใดๆ หรือตอบโต้ให้น้อยที่สุด หากมีผลกระทบกับชื่อเสียงให้เก็บรวบรวมหลักฐานเอาไว้ และดำเนินคดีตามกฎหมาย

6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไวบนโลกออนไลน์ สถานศึกษาควรพัฒนาให้นักเรียนเรียนรู้เข้าใจ อบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติของการใช้ชีวิตในโลกดิจิทัลจะหลงเหลือร่องรอยข้อมูลทิ้งไว้เสมอ รวมไปถึงเข้าใจผลลัพธ์ที่อาจเกิดขึ้น เพื่อการดูแลสิ่งเหล่านี้อย่างมีความรับผิดชอบ เมื่อรูปแบบการเก็บข้อมูลเปลี่ยนมาเป็นระบบดิจิทัล ส่งผลให้ทุกคนต้องตระหนักไว้ว่า ข้อมูลทุกสิ่งทุกอย่างที่อยู่ในระบบดิจิทัลส่วนใหญ่มักจะคงอยู่ตลอดไป แม้เราจะลบข้อมูลต้นทางของเราออกไปแล้วแต่โพสต์นั้นอาจจะถูก Copy และนำไปแชร์ต่อโดยทันทีก็เป็นได้ ซึ่งเมื่อถึงจุดนั้นข้อมูลเหล่านั้นก็จะยังคงอยู่บนโลกออนไลน์ตลอดไป

7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ สถานศึกษาควรมีการพัฒนา อบรมสั่งสอนให้นักเรียนมีการตั้งรหัสผ่านที่เดายากไม่ซ้ำ และเปลี่ยนอยู่เสมอ อัปเดตระบบปฏิบัติการบนอุปกรณ์โทรศัพท์มือถือ iPad หลีกเลี่ยงการใช้ WiFi สาธารณะก่อนแชร์ให้คิดก่อนเชื่อมต่อ บันทึกประวัติการใช้งานทางการเงินบนโลกออนไลน์ตรวจสอบประวัติการใช้งานอินเทอร์เน็ตเสมอ

8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม สถานศึกษาควรอบรมสั่งสอนให้นักเรียน ความเห็นอกเห็นใจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นบนโลกออนไลน์ แม้จะเป็นการสื่อสารที่ไม่ได้เห็นหน้ากัน มีปฏิสัมพันธ์อันดีต่อกันรอบข้างไม่ว่า พ่อแม่ ครู เพื่อน ทั้งในโลกออนไลน์และในชีวิตจริง ไม่ด่วนตัดสินผู้อื่น จากข้อมูลออนไลน์แต่เพียงอย่างเดียวและช่วยเหลือผู้อื่นบนโลกออนไลน์ เมื่อมีโอกาสนที่สามารถทำได้ อย่างสม่ำเสมอ และควรมีวิชาสอนจริยธรรมให้นักเรียนทั้งด้านออนไลน์และความเป็นจริงให้มากขึ้น เน้นด้าน จริยธรรมศีลธรรม และสร้างจิตสำนึกที่ดีให้เขาด้วย สอนให้มีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเองและ สังคมปัจจุบัน

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคม ในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบของคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย ทักษะ 8 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) 2) ทักษะในการ รักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) 4) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) 5) ทักษะในการรับมือกับการ คุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ใช้งานทั้งไว้ บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) โดยใช้ กระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling)

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัด องค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling)

3. ผลการทดลองใช้และประเมินผลการใช้รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะ ของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี จากผู้ทดลองใช้ และประเมินพฤติกรรมด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล ในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง มัธยมศึกษาปีที่ 6

ผลการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุค ดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยนำคู่มือรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อ เสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี นำไปทดลองใช้ กับโรงเรียนที่พึงกรวิทยาพัฒน์ (มัธยมวัดหัตถสารเกษตร) ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชเจ้าฟ้ามหาวชิราลงกรณสยามมกุฎราชกุมาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาปทุมธานี ในภาคการศึกษาที่ 1 ของปีการศึกษา 2565 ดังนี้

ผลการประเมินความพึงพอใจ (ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์) ของรูปแบบการบริหาร โรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาปทุมธานี

ผู้วิจัยทำการประเมินความพึงพอใจ (ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์) ของรูปแบบการ บริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยใช้แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน สรุป ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวม

ประเด็นการประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง	4.67	0.50	มากที่สุด	4.54	0.52	มากที่สุด
2. ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว	4.54	0.52	มากที่สุด	4.59	0.61	มากที่สุด
3. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี	4.78	0.44	มากที่สุด	4.54	0.52	มากที่สุด
4. ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ	4.54	0.52	มากที่สุด	4.67	0.60	มากที่สุด
5. ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์	4.78	0.44	มากที่สุด	4.55	0.62	มากที่สุด
6. ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์	4.58	0.58	มากที่สุด	4.60	0.59	มากที่สุด
7. ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์	4.58	0.58	มากที่สุด	4.60	0.59	มากที่สุด
8. ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม	4.54	0.52	มากที่สุด	4.67	0.60	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.64	0.42	มากที่สุด	4.58	0.60	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวม มีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ในด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 2 ด้าน เมื่อตรวจสอบรายประเด็น พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกประเด็น โดย ข้อ 3 ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี, ข้อ 5 ด้านทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ มีความเป็นไปได้ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี พบว่า ข้อ 4 ด้านทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ, ข้อ 8 ด้านทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม มีความเป็นประโยชน์ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่น่ามาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา

รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ คือ ข้อ 3 ด้านทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณ์ญาณที่ดี ข้อ 2 ด้านทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว และข้อ 6 ด้านทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความตระหนัก และมีความรู้ความเข้าใจในการเปลี่ยนแปลงของโลกปัจจุบันในยุคดิจิทัล การเป็นพลเมืองดิจิทัล ที่ต้องมีการปรับตัวเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ดังกล่าว ผู้บริหารจึงต้องมีการวางแผนจัดการสถานศึกษาทั้ง 4 กลุ่มงานให้มีความชัดเจน เพื่อให้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับสถานศึกษาในทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดเป้าหมาย ขอบเขต วัตถุประสงค์และวิธีการปฏิบัติที่ชัดเจนตามโครงสร้างพื้นฐานเทคโนโลยีสารสนเทศ มีการวางแผนก่อนการดำเนินงานในทุกภาคเรียนเพื่อให้สามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นรูปธรรม บรรลุวัตถุประสงค์ สอดคล้องบางประการกับผลการวิจัยของพิมพ์ตะวัน จันทน์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาของ พลเมืองดิจิทัลเป็นเรื่องการขาดวิจารณญาณในการใช้สื่อและเทคโนโลยี ขาดการวิเคราะห์ข้อเท็จจริงของข้อมูลและขาดจริยธรรมในการใช้สื่อเทคโนโลยี และคุณลักษณะของพลเมืองดิจิทัลแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ ด้านที่ 1 ทักษะการใช้เทคโนโลยี มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ความรู้และ ทักษะในการใช้เทคโนโลยีและนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มีเจตคติที่ดี เคารพสิทธิ เสรีภาพ และความคิดเห็นของผู้อื่น ใช้เทคโนโลยีภายใต้กฎหมายกำหนด ด้านที่ 2 การมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีความรับผิดชอบต่อสังคม เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านที่ 3 การมีจริยธรรมในการใช้สื่อดิจิทัล มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีมารยาทในการใช้สื่อ ดิจิทัล ใช้สื่อดิจิทัลโดยการคำนึงถึงหลักคุณธรรม ด้านที่ 4 ทักษะการมีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อมีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ มีความสามารถในการใช้ การเข้าใจ การเข้าถึงสื่อและข้อมูลดิจิทัล มีวิจารณ์ญาณในการใช้สื่อดิจิทัล และด้านที่ 5 ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ มีพฤติกรรมบ่งชี้ คือ ป้องกันภัยคุกคามบนโลกออนไลน์และการคำนึงถึงความปลอดภัยในการใช้งานและการเก็บรักษาข้อมูลส่วนตัว และสอดคล้องบางประการกับธัญยากร ตุดเกื้อ (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า ตัวบ่งชี้พฤติกรรมการรังแกบนโลกไซเบอร์ของเยาวชนในจังหวัดสงขลา มีทั้งหมด 5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบด้านการหมิ่นประมาทผู้อื่น องค์ประกอบด้านการนำความลับที่เป็นข้อมูลส่วนตัวหรือข้อมูลของผู้อื่นไปเปิดเผยซึ่งมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุด รองลงมา คือ องค์ประกอบด้านการแอบอ้างชื่อผู้อื่นในด้านลบ ด้านการนินทาหรือด่าทอผู้อื่น และองค์ประกอบด้านการลบ หรือบล็อกผู้อื่นออกจากกลุ่มตามลำดับ และสอดคล้องบางประการกับผลการวิจัยของภทริกา วงศ์อนันต์นันท (2557) ได้ศึกษาพฤติกรรมการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็ก และเยาวชนไทย เนื่องจากอินเทอร์เน็ตเข้ามามีบทบาทสำคัญต่อเด็กและเยาวชนไทยมากขึ้นทำให้เกิดปัญหาต่างๆ ตามมาไม่ว่าจะเป็นปัญหาพฤติกรรมทั้งการเลียนแบบหรือปัญหาการติดการใช้อินเทอร์เน็ตซึ่งการแก้ไขปัญหานั้นที่ดีที่สุดคือการร่วมมือกันแก้ไขปัญหายังจริงจัง โดยหากสามารถแก้ไขปัญหานี้ได้ถูกต้องตรงจุดแล้วนอกจากจะช่วยลดปัญหาที่เกิดขึ้นจากการใช้อินเทอร์เน็ตของเด็กและเยาวชนลงได้แล้ว ยังช่วยในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับครอบครัวและชุมชน อีกทั้งยังสามารถนำประโยชน์ของอินเทอร์เน็ตมาใช้ได้ทั้งเรื่องการพัฒนาทักษะการสื่อสารได้อีกด้วย สุดท้ายนี้ อินเทอร์เน็ตเป็นเพียงช่องทางการสื่อสารช่องทางหนึ่งที่มีความหลากหลายแนวหลากหลาย ประเภทจึงมีทั้งสื่อที่ช่วยพัฒนาหรือสื่อที่เสริมสร้างความรุนแรงปะปน การใช้อินเทอร์เน็ตจึงไม่ได้ทำให้เด็กและเยาวชนเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์เพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถใช้เพื่อฝึกทักษะทางสมองและทักษะทางความคิดได้ด้วย ดังนั้น ครอบครัว ชุมชน จึงจำเป็นต้องมีแนวทางเพื่อช่วยให้เด็กและเยาวชนสามารถใช้อินเทอร์เน็ตได้อย่างเหมาะสมป้องกันการเกิดปัญหาทางพฤติกรรม อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมทักษะที่สำคัญให้แก่เด็กและเยาวชน

2. รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้ องค์ประกอบของคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยทักษะ 8 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง 2) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ที่มีวิจารณญาณที่ดี 4) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ 5) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) องค์ประกอบของกระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling) ซึ่งผู้วิจัยจึงตระหนักถึงความจำเป็นของการมีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology: ICT) มาใช้ประโยชน์ในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการศึกษาให้กับประชากรของชาติเพื่อการเข้าถึงความรู้อย่างมีประสิทธิภาพและทั่วถึง) ในทุกภาคส่วนที่ต้องมีการเรียนรู้และพัฒนาเพื่อปรับเปลี่ยนตนเองให้สามารถรับมือได้อย่างยืดหยุ่นและรวดเร็วทันต่อสถานการณ์ที่เกิดขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณรงค์ชัย ธนิกภากิน (2561) สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) คุณลักษณะของผู้นำนักเรียนระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรประกอบด้วย การรู้จักตนเองของผู้นำนักเรียน การทำงานเป็นทีมของผู้นำนักเรียน ทักษะคิดในการเป็นผู้นำนักเรียน ความสัมพันธ์ของผู้นำนักเรียนกับเพื่อนสมาชิก ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาผู้นำนักเรียน คุณลักษณะของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กระบวนการในการพัฒนาผู้นำนักเรียน กิจกรรมการพัฒนาผู้นำนักเรียน 2) รูปแบบ SAPA-STAR เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้นำนักเรียนระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 และ 3) ประสิทธิภาพของการใช้คู่มือการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้นำนักเรียนระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่ระดับ 0.89 ความพึงพอใจของครูผู้ดูแลโครงการประชาธิปไตยในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก คู่มือสามารถนำไปใช้เพิ่มเติมเกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของสภานักเรียนในโรงเรียนได้จริง รูปภาพประกอบน่าสนใจ สีสันน่าสนใจ เนื้อหามีความครอบคลุมเหมาะสมกับเวลาและบริบท ขนาดรูปเล่มมีความเหมาะสม ภาษาอ่านง่ายน่าสนใจไม่สับสน รูปเล่มคู่มือน่าเปิดอ่าน ความเหมาะสมของขนาดตัวอักษร เนื้อหาแผนพัฒนามีความเหมาะสมมีสาระ และรูปเล่มคู่มือมีความน่าสนใจ

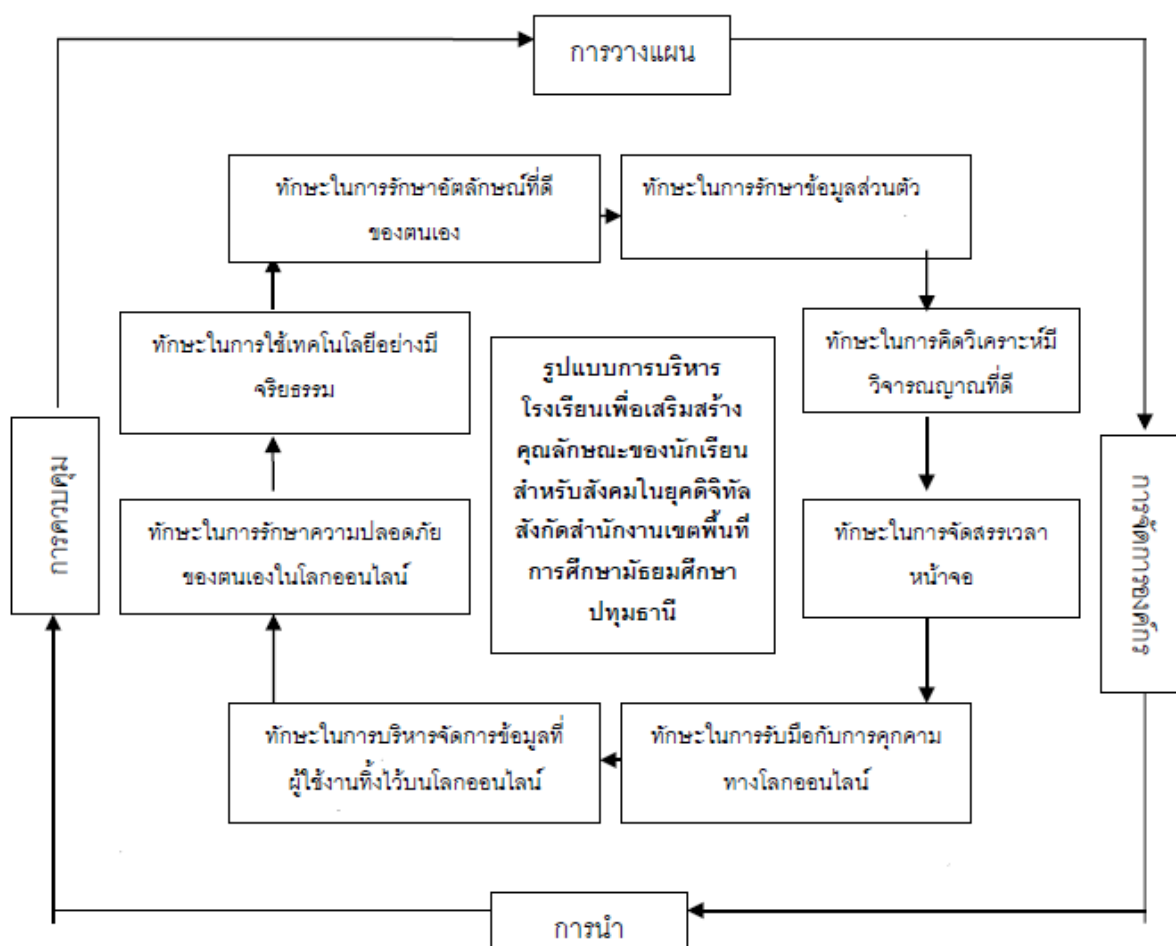
3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการเปลี่ยนแปลงของโลกในปัจจุบันที่ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในชีวิตประจำวันของประชากรมากขึ้น รวมถึงประเทศไทยก็เช่นเดียวกัน สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานให้ความรู้ด้านการศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องสนองตอบต่อการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สอดคล้องกับประการกับงานวิจัยของ ณรงค์ อภัยใจ (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพและแนวทางในการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาส โรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ ผลผลิตและสภาพแวดล้อม ผลการสร้างรูปแบบการบริหารจัดการศึกษา ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า ประกอบด้วยการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือวิชาการ บริหารงานบุคคล งบประมาณ และบริหารทั่วไป 2) กระบวนการ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ การวางแผน การดำเนินงาน การตรวจสอบ การปรับปรุงและการรายงานผลมีการประสานงานเป็นกลไกการขับเคลื่อน 3) ผลผลิต ได้แก่ คุณภาพผู้เรียนและประสิทธิภาพการบริหารจัดการ เงื่อนไข

ความสำเร็จ 2 เงื่อนไข ได้แก่ (1) หน่วยงานต้นสังกัดมีนโยบายสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง และ (2) มีองค์กรภายนอกให้การสนับสนุนอย่างสม่ำเสมอ และผลการประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินนักเรียนเกี่ยวกับทักษะด้านคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบของคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี

จากภาพที่ 1 อธิบายได้ดังนี้

รูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียน สำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปทุมธานี เป็นกระบวนการวางแผนและการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี อย่างเป็นระบบ ให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 องค์ประกอบของคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล ประกอบด้วยทักษะ 8 ด้าน ดังนี้ 1) ทักษะในการรักษาอัตลักษณ์ที่ดีของตนเอง (Digital Citizen Identity) 2) ทักษะในการรักษาข้อมูลส่วนตัว (Privacy Management) 3) ทักษะในการคิดวิเคราะห์มีวิจารณญาณที่ดี (Critical Thinking) 4) ทักษะในการจัดสรรเวลาหน้าจอ (Screen Time Management) 5) ทักษะในการรับมือกับการคุกคามทางโลกออนไลน์ (Cyberbullying Management) 6) ทักษะในการบริหารจัดการข้อมูลที่ใช้ใช้งานทั้งไว้บนโลกออนไลน์ (Digital Footprints) 7) ทักษะในการรักษาความปลอดภัยของตนเองในโลกออนไลน์ (Cybersecurity Management) 8) ทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม (Digital Empathy) โดยใช้กระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling)

องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการบริหาร 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวางแผน (Planning) 2) การจัดองค์กร (Organizing) 3) การนำ (Leading) 4) การควบคุมองค์กร (Controlling)

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในองค์กรให้เห็นถึงประโยชน์ดังกล่าว

1.2 ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในการจัดการการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคให้เกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาและเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่นๆ ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1. ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สำหรับสถานศึกษาในสังกัดอื่นๆ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะของนักเรียนสำหรับสังคมในยุคดิจิทัล สำหรับสถานศึกษาเอกชน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **การจัดการเรียนการสอนในยุคโลกดิจิทัล**. แหล่งที่มา <https://www.moe.go.th/moe/th/news/>. สืบค้นเมื่อ 1 ม.ค. 2564.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- กัลยา ดิงศภัทัย. (2557). **ความท้าทาย ณ ขอบแดนใหม่แห่งการเรียนรู้: การศึกษาระบบ 4.0**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์นวัตกรรมการเรียนรู้จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกียรติศักดิ์ ชัยยามะ. (2555). **การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมเพื่อจัดการเรียนการสอน เกี่ยวกับค่านิยมร่วมในการเตรียมเยาวชนเข้าสู่ประชาคมอาเซียนของโรงเรียนวัดโนนทัยพายัพ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**
- ณรงค์ อภัยใจ. (2560). **รูปแบบการบริหารจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมอาชีพสำหรับเด็กด้อยโอกาสโรงเรียนในโครงการตามพระราชดำริ. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.**
- ณรงค์ชัย ธนกิจภาคนิน. (2561). **การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้นำนักเรียนระดับประถมศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.**
- เทอดศักดิ์ ไชยสมปาน. (2563). **บทความปัญหาการศึกษาไทยและแนวทางการแก้ไข**. แหล่งที่มา <http://goto know.org/blog/jed/59979>. สืบค้นเมื่อ 12 ก.ย. 2564.
- ธัญกร ตุดเกื้อ. (2557). **การพัฒนาตัวบ่งชี้พฤติกรรมมารังแกบนโลกโซเชียลของเยาวชนในจังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.**
- พรทิพย์ ศิริภักตราชัย. (2556). **STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารนักบริหาร. 33(2). 49-56.**
- พิมพ์ตะวัน จันทัน. (2563). **การศึกษา GROWTH MINDSET จากการสอนโดยใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมความเป็นพลเมืองดิจิทัล ของนิสิตคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง. 9(1). 98-105.**
- ภัทริกา วงศ์อนันต์นนท์. (2557). **เทคโนโลยีสารสนเทศต่อสังคมผู้สูงอายุ. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยพยาบาลกองทัพบก.**
- รสสุคนธ์ มกรมณี. (2555). **การจัดการเรียนรู้เพื่อสร้างสรรค์ด้วยปัญญา. การศึกษาไทย. 3(1). 35-47.**
- วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.**
- วิทยากร เชียงกุล. (2551). **สภาวะการศึกษาไทย ปี 2549/2550 การแก้ปัญหาและการปฏิรูปการศึกษาอย่างเป็นระบบองค์รวม. กรุงเทพมหานคร: วี.ที.ซี. คอมมิวนิเคชั่น.**
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2556). **กระบวนทัศน์ใหม่ทางการศึกษากรณีทัศนะต่อการศึกษาศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: ทิพยวิสุทธี.**
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. (2564). **ข่าวประชาสัมพันธ์. แหล่งที่มา http://www.spmpt.go.th/web_th/default.aspx สืบค้นเมื่อ วันที่ 20 ม.ค. 2564.**

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ*
A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF THE SECONDARY
SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
BANGKOK 1 ZONE 2 BASED ON THE CONCEPT OF HEALTH LITERACY

¹ภัทรรัตน์ เหลือบเหลือง Pattarat Luabluang ²พงษ์สิทธิ์ เพชรผล Ponglikit Phetpol

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: ppmaxeswu@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 103 คน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.367$) รองลงมาเป็นด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.356$) ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.335$) และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.330$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, ความฉลาดรู้ทางสุขภาพ

Abstract

The proposes of this research were to study a need assessment of academic administration of the secondary school under the secondary educational service area office Bangkok 1 zone 2 based on the concept of health literacy. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 103 samples including school directors, deputy school director, and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified (PNI_{modified}). The research results were as follows: The overall current of state was at the high level and the overall desirable state were at the highest level, respectively. The data was analyzed by PNI_{modified} revealed that the curriculum development of schools was the most needed (PNI_{modified} = 0.367), followed by measurement and evaluation (PNI_{modified} = 0.356), development of educational media and technology (PNI_{modified} = 0.335) and learning process development (PNI_{modified} = 0.330).

Keywords: Needs Assessment, Academic Administration, Health Literacy

บทนำ

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization: WHO) (WHO ,1998) มีการประกาศเชิญชวนนานาชาติให้มุ่งเน้นความสำคัญในการพัฒนาองค์ประกอบฐานรากของความฉลาดรู้ทางสุขภาพของปัจเจกบุคคลและการปฏิบัติที่ส่งผลต่อปัจจัยที่กำหนดสุขภาพ (determinants of health) (กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2553) โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ประชาชนมีความฉลาดรู้ทางสุขภาพ มีความรู้ความเข้าใจ และทักษะทางสังคมที่กำหนดแรงจูงใจเพื่อให้เกิดสุขภาพที่ดีรวมทั้งการพัฒนาความรู้และทำความเข้าใจในบริบทด้านสุขภาพ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและแรงจูงใจเพื่อก่อให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพที่เหมาะสมด้วยตนเอง ความฉลาดรู้ทางสุขภาพที่เกิดขึ้นกับคนไทยในทุกช่วงวัย ที่เห็นได้ชัดคือการขาดความรู้ในเรื่องสุขภาพหรือสุขภาพของตนเองในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการบริโภคที่นำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพ การที่ประชาชนโดยเฉพาะผู้ที่มีความบกพร่องในการรับรู้ และเรียนรู้ข้อมูลข่าวสาร อาทิ เด็ก ผู้พิการ ผู้สูงอายุ ผู้ไม่ได้เรียน หนังสือ ชนกลุ่มน้อย ชาวต่างชาติ ฯลฯ ย่อมมีข้อจำกัดในการรับรู้ การคิด และเลือกหนทางที่จะปฏิบัติตนให้เหมาะสมตามสถานการณ์ในพื้นที่ต่างๆ เพื่อการมีสุขภาพที่ดี รวมไปถึงการเข้าใจข้อมูลทางสุขภาพ (U.S. Department of Health and Human Services, 2000) ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า ความฉลาดรู้ทางสุขภาพเป็นการเตือนให้เราทุกคนตระหนักถึงความเกี่ยวข้องกันระหว่างสุขภาพกาย อารมณ์ และจิตใจซึ่งถ้าเป็นไปได้หากเรามีความรู้เท่าทันตั้งแต่ช่วงวัยเด็กในสถาบันของครอบครัว การจัดการศึกษาในโรงเรียน การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจะเป็นส่วนในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์และลดความเสี่ยงของพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลงได้ จึงต้องอาศัยองค์ประกอบที่สำคัญที่ช่วยให้คนมีศักยภาพสูง คือการศึกษาและสุขภาพซึ่งองค์ประกอบทั้งสองมีความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการควบคู่กันจึงจะเป็นการพัฒนาความสามารถของคนได้อย่างเต็มที่

เมื่อพูดถึงหน่วยงานการศึกษาที่จะต้องพัฒนาความฉลาดรู้ทางสุขภาพให้แก่ผู้ที่มีความรับผิดชอบ ในระยะแรก กระทรวงการศึกษาของประเทศต่างๆ ได้มุ่งความสนใจไปที่การเรียนการสอนวิชา สุขศึกษาและพลศึกษา แต่พบปัญหาที่เหมือนกัน คือขาดแคลนผู้สอนทั้งด้านปริมาณและคุณภาพจำนวน ชั่วโมงสอนที่กำหนดในหลักสูตรน้อย นอกจากนี้ การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่จะอยู่ในโรงเรียน หรืออยู่ในฝ่าย ที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพอนามัยของโรงเรียนได้มีการปรับเปลี่ยนวิธีการดำเนินงานโดยพัฒนาโครงการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพให้เป็นโครงการความร่วมมือด้านสุขภาพโรงเรียน (Coordinated School Health Program) โดยมีลักษณะที่สำคัญคือ ประการแรก มีการทำงานร่วมกันระหว่างฝ่ายต่างๆ ในโรงเรียน เพื่อมุ่งไปสู่ความ ฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียน โดยไม่ได้ปล่อยให้เป็นการรับผิดชอบของผู้สอนวิชาสุขศึกษาและพลศึกษา เพียงฝ่ายเดียวเท่านั้น ประการที่สอง การเรียนการสอนทุกวิชาเชื่อมโยงกับการสร้างความฉลาดรู้ทางสุขภาพ และประการสุดท้ายคือ โรงเรียนทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายและชุมชนต่างๆ เพื่อให้สามารถจัดสิ่งแวดล้อมที่ดี รวมทั้งการเกื้อหนุนให้เด็กและเยาวชนได้เรียนรู้ทักษะสุขภาพจะอันนำไปสู่การมีความฉลาดรู้ทางสุขภาพ อย่างยั่งยืนและมีการเชื่อมโยงการเรียนรู้ของเด็ก ครอบครัว และชุมชนอย่างต่อเนื่อง (สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข, 2553)

จากการศึกษาแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1, 2564) พบว่ามีการกล่าวถึงการจัดการศึกษาที่จะทำให้เกิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียน การจัดการ ศึกษาจึงจะต้องพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยการพัฒนาผู้เรียนเพื่อนำไปสู่การเกิดสุข ภาวะและสอดคล้องกับแผนปฏิบัติการระยะ 3 ปี (พ.ศ. 2563-2565) ของสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานที่กล่าวถึงเป้าหมายสถานศึกษาเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals-SDGs) ที่มีเป้าประสงค์เพื่อส่งเสริมให้เกิดการสร้างพลังสุขภาพคนไทย เพื่อชีวิตที่มี สุขภาพดีและสุขภาวะของทุกคนในช่วงวัยต้องพัฒนาคนให้มีความฉลาดรู้ทางสุขภาพและทักษะในการที่จะ เข้าถึง เข้าใจข้อมูล มีทักษะในการประเมินว่าข้อมูลใดน่าเชื่อถือข้อมูลใดไม่น่าเชื่อถือเพื่อรองรับสังคมดิจิทัลที่มี ข้อมูลมากมาย สามารถที่จะนำข้อมูลที่ได้รับมาใช้ในการตัดสินใจและนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อสร้างความ เปลี่ยนแปลงทางด้านพฤติกรรมสุขภาพ และจากการศึกษารายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาของ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่ม 2 (2564) พบว่า มีการกล่าวถึงจุดที่ควรพัฒนาทางด้านวิชาการโดยสถานศึกษาควรนำผลการตรวจสอบสุขภาพประจำปีมาใช้ ในการพัฒนาสุขภาพทางร่างกายของผู้เรียน ดำเนินการให้มีการติดตามภาวะโภชนาการของผู้เรียนหลังการ ตรวจสอบสุขภาพประจำปีที่โรงเรียนดำเนินการเป็นประจำและพัฒนาร่างกายให้ผู้เรียนทุกคนได้ปฏิบัติอย่าง สม่าเสมอ ไม่ใช่เพียงแค่นักกีฬา หรือนักเรียนที่มีสุขภาพแข็งแรง ซึ่งการเข้าถึงข้อมูลของนักเรียนในโรงเรียน มัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 พบว่า ในกลุ่ม โรงเรียนขนาดกลางมีบริบทพื้นที่ของโรงเรียนที่มีลักษณะเป็นแหล่งชุมชนติดกับวัดเป็นส่วนใหญ่ครอบครัวมี ฐานะทางเศรษฐกิจค่อนข้างต่ำ มีอุปกรณ์สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาไม่เพียงพอต่อการใช้งานของนักเรียนและ ขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัยในการเข้าถึงข้อมูล ไม่มีการจัดการเรียนการสอนที่สอดแทรกและบูรณาการความฉลาดรู้ ทางสุขภาพในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

จุดที่ควรพัฒนาที่กล่าวมาข้างต้นชี้ให้เห็นบริบทของสังคมที่ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพของคนไทย ทุกช่วงวัย โดยเฉพาะนักเรียนควรได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมกันทุกระดับการศึกษาซึ่งการส่งเสริม และพัฒนาความฉลาดรู้ทางสุขภาพไม่ได้จัดเป็นภารกิจของกลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษาและพลศึกษาเท่านั้น

แต่ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมไปถึงผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีส่วนในการพัฒนาให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางสุขภาพ โดยการบริหารวิชาการเป็นงานที่มุ่งสู่การพัฒนานักเรียนโดยตรงซึ่งจะทำให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในการศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่งการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหาร ตั้งแต่ การกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนการประเมินผลการสอน เพื่อให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายในการศึกษาและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 จึงต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวคิดและแผนพัฒนาการศึกษาดังกล่าว โดยการส่งเสริมกระบวนการบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความฉลาดรู้ทางสุขภาพและสามารถนำไปสู่การปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้

จากสภาพและบริบทข้างต้น การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องในการพัฒนาการบริหารวิชาการในการสร้างความฉลาดรู้ทางสุขภาพเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการบริหารวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพเพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของโรงเรียนในการมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุนทรียภาพด้านศิลปะ ดนตรี กีฬา และเลือกรับประทานอาหารที่สะอาดและมีประโยชน์ รักการออกกำลังกาย สามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวทางและข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยไปพัฒนางานวางแผนทางด้านวิชาการในการปรับปรุงแก้ไขกระบวนการพัฒนานักเรียนสืบต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพซึ่งเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 จำนวน 6 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนมัธยมวัดมกุฎกษัตริย์ โรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร โรงเรียนศิลาจารึกพัฒนา โรงเรียนวัดน้อยนพคุณ โรงเรียนโยธินบูรณะ 2 (สุวรรณสุทธาราม) โรงเรียนวัดบวรนิเวศ

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 6 คน รองผู้อำนวยการ จำนวน 6 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และครู โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน $(E) \pm 5\%$ ได้จำนวน 91 คน รวมเป็น 103 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาคำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.5 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 103 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ แบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981)

4.3 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากสูตร (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ มีผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ

การบริหารวิชาการ	ประเด็น	องค์ประกอบความฉลาดรู้ทางสุขภาพ					PNI _{Modified}	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
		1. การเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ	2. การทำความเข้าใจข้อมูลทางสุขภาพ	3. การประเมินทางสุขภาพ	4. การนำความรู้เกี่ยวกับสุขภาพไปใช้	5. การสื่อสารและร่วมมือทางสุขภาพ		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร							0.367	1
1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น		0.366	0.392	0.376	0.384	0.375	0.378	1
1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร		0.367	0.366	0.357	0.353	0.344	0.357	2
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้							0.330	4
2.1 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		0.350	0.338	0.291	0.304	0.328	0.322	2
2.2 การจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้		0.364	0.347	0.328	0.331	0.327	0.339	1
3. ด้านการวัดและประเมินผล							0.356	2
3.1 การกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผล		0.350	0.327	0.359	0.342	0.341	0.343	3
3.2 การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล		0.385	0.386	0.349	0.383	0.357	0.371	1
3.3 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง		0.373	0.351	0.371	0.342	0.335	0.354	2
4. การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา							0.335	3
4.1 การใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา		0.325	0.343	0.356	0.342	0.310	0.335	1
โดยรวม							0.347	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร

($PNI_{modified} = 0.367$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 2 คือ การวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.356$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 3 คือ การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.335$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 4 คือ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.330$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ ($PNI_{modified} = 0.378, 0.357$) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมีการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามแนวคิดการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.339, 0.322$) ตามลำดับ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือโรงเรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอนควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน และโรงเรียนมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.371, 0.354, 0.343$) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.335$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ โดยรวมคือ 0.347 ($PNI_{modified} = 0.347$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.367$) รองลงมาเป็นด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.356$) และด้านการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา ($PNI_{modified} = 0.335$) ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ ($PNI_{modified} = 0.378, 0.357$) ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพ เนื่องจากหลักสูตรเป็นเสมือนมวลประสบการณ์ที่ใช้เป็นกรอบกำหนดทิศทางการดำเนินงานเพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่เป้าหมายซึ่งการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาหลักสูตรด้านการ

เข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ การทำความเข้าใจข้อมูลทางสุขภาพ การประเมินทางสุขภาพ การนำความรู้เกี่ยวกับสุขภาพไปใช้ การสื่อสารและร่วมมือทางสุขภาพ เพราะฉะนั้น ผู้บริหาร คณะครู ต้องมีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย ซึ่งสอดคล้องกับอดีต เกิดเรื่อง (2560) ที่กล่าวว่า โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้สังคมและองค์กรต่างๆ ภายนอกมีส่วนร่วมในการออกแบบและประเมินผลการใช้หลักสูตรเพื่อให้หลักสูตรที่ได้มีคุณภาพและประสิทธิภาพในการนำมาใช้ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ด้านการพัฒนาหลักสูตรเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นลำดับแรก ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะการพัฒนาหลักสูตรเป็นงานแรกที่มีความสำคัญและต้องดำเนินการในการบริหารวิชาการภายในโรงเรียน ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตราที่ 27 วรรค 2 กำหนดให้สถานศึกษามีหน้าที่ในการจัดทำสาระของหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหาในชุมชนและสังคม คุณลักษณะที่พึงประสงค์เพื่อเป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน สังคมและประเทศชาติ (Government Gazette, 1999) อีกทั้ง สถานศึกษายังต้องจัดทำและพัฒนาหลักสูตรที่มีความหลากหลายตามสภาพความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษารวมไปถึงการจัดทำสาระของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม ตามหลักการจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด เป็นการที่สถานศึกษาเป็นผู้ออกแบบและกำหนดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงผ่านกระบวนการที่หลากหลายและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคลของผู้เรียน (Ministry of Education, 2002; Khammanee et al., 2005) เพื่อให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาหลักสูตร ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางสุขภาพ

2. การวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนควรมีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาคือโรงเรียนส่งเสริมให้ครูผู้สอนควรมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน และโรงเรียนมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.371, 0.354, 0.343$) ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สาเหตุที่ผู้บริหารและครูต้องการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้มีความชัดเจนในการวัดประเมินผล เนื่องจากการวัดและประเมินผลจะเป็นการวัดประเมินผลในด้านความรู้ ทักษะ เจตคติด้วยรูปแบบและเครื่องมือที่ไม่เหมือนกันในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนยังไม่มีเครื่องมือที่ใช้วัดความฉลาดรู้ทางสุขภาพโดยตรง โรงเรียนจึงควรเร่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถด้านการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งจะส่งผลให้ครูนำผลจากการวัดประเมินผลไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้นโดยเฉพาะการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลด้านการเข้าถึงความฉลาดรู้ทางสุขภาพซึ่งเป็นประเด็นเดียวกันกับขวัญเมือง แก้วคำเกิง (2553) ที่กล่าวถึงปัญหาของการวัดประเมินผลว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีความต้องการแนวทางการวัดประเมินผลการเรียนรู้ที่หลากหลาย ไม่เน้นการประเมินแบบตายตัวแต่หลายโรงเรียนยังขาดความชัดเจนของข้อมูลในการประเมินผลการปฏิบัติจริงที่แสดงศักยภาพด้านทักษะต่างๆ ของนักเรียน รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอิตติยา อินแก้ว (2559) ที่ได้ศึกษาเครื่องมือวัดความฉลาดทางสุขภาพของนักเรียนควรมีองค์ประกอบในแต่ละองค์ประกอบที่มีความสอดคล้องและสามารถวัดได้ในคุณลักษณะเดียวกัน เพราะฉะนั้น หากทางโรงเรียนมีการสนับสนุนส่งเสริมให้ครูมีการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดและประเมินผลให้มีประสิทธิภาพสามารถนำไปใช้วัดประเมินผลผู้เรียนตามสภาพจริงด้วยการวัดและ

ประเมินที่มีความหลากหลายและคำนึงถึงความแตกต่างของผู้เรียนในแต่ละบุคคล สิ่งสำคัญที่จะส่งเสริมการพัฒนาความต้องการจำเป็นจากผลการวิจัยที่ต้องดำเนินการ คือ โรงเรียนต้องการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดและประเมินผลให้มีความสอดคล้องกับระดับพฤติกรรมที่ส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิระภา ขำพิสุทธิ์ (2561) ได้ศึกษาระดับความฉลาดรู้ทางสุขภาพ ระดับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ความสัมพันธ์ระหว่างความฉลาดทางสุขภาพกับพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพ ซึ่งมีการกำหนดแนวทางในการวัดและประเมินผลเพื่อเสริมสร้างความยั่งยืนของพฤติกรรมสำหรับนิสิตควรให้ความสนใจแสวงหาความรู้ มีความตระหนักในการสร้างเสริมสุขภาพ และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างเสริมสุขภาพ

3. การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.335$) จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความจำเป็นในการใช้สื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีความฉลาดรู้ทางสุขภาพตั้งแต่การเข้าถึงข้อมูลทางสุขภาพ การทำความเข้าใจข้อมูลทางสุขภาพ การประเมินทางสุขภาพ การนำความรู้เกี่ยวกับสุขภาพไปใช้ การสื่อสารและร่วมมือทางสุขภาพ ซึ่งผู้บริหารควรให้ความสำคัญโดยมุ่งเน้นการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาที่ให้ข้อเท็จจริงเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ เกิดขึ้นซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2551) ที่กล่าวว่า การหาแหล่งสื่อที่เสริมการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและพัฒนาครูและบุคลากรในสถานศึกษาในเรื่องเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อการเรียนรู้และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พร้อมทั้งให้มีการจัดตั้งเครือข่ายทางวิชาการ ชมรมวิชาการ เพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยในครั้งนี้คือการบริหารวิชาการตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล และการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียนทางด้านความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลสุขภาพ ความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูลทางสุขภาพ ความสามารถในการประเมินทางสุขภาพ ความสามารถในการนำความรู้เกี่ยวกับสุขภาพไปใช้ และความสามารถในการสื่อสารและร่วมมือทางสุขภาพของนักเรียน โดยที่การบริหารวิชาการตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน 5 องค์ประกอบย่อย โดยได้เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตรเป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน

2. การวัดประเมินผลตั้งแต่กระบวนการการกำหนดแนวปฏิบัติและส่งเสริมครูในการวัดประเมินผล การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล และประเมินผลการเรียนรู้การรู้ของนักเรียนโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงในด้านความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน

3. การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาโดยมีการใช้สื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเพื่อเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ในการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน

4. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ตามแนวคิดการส่งเสริมความฉลาดรู้ทางสุขภาพของนักเรียน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารวิชาการตามแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารโรงเรียนในมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 ควรพัฒนาความฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ตั้งแต่ การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนและเอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดความฉลาดรู้ทางสุขภาพ โดยจัดอบรมครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาความฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่ม 2 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดทุกด้าน

2.2 ควรนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาความฉลาดรู้ทางสุขภาพของผู้เรียนด้านการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อหาสาเหตุ เนื่องจากเป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้โรงเรียนนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551**.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2553). **ผลการสำรวจ Health Literacy ในกลุ่มเยาวชนอายุ 12-15 ปี**. นนทบุรี: กองสุศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข.

ขวัญเมือง แก้วดำเกิง. (2553). การสังเคราะห์องค์ความรู้เรื่องความแตกฉานด้านสุขภาพ. **วารสารวิชาการ กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ**. 23. 46-55.

จิระภา ขำพิสุทธิ์. (2561). ความฉลาดทางสุขภาพ และพฤติกรรมสร้างเสริมสุขภาพของนิสิตมหาวิทยาลัย นครสวรรค์. **วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**. 24(1). 67-78.

- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (19 สิงหาคม 2542). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. 1-23.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- โรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่ม 2. (2564). **ข้อมูลสารสนเทศ สพม. กท.1**. แหล่งที่มา <https://eoffice.sesao1.go.th/info/> สืบค้นเมื่อ 21 ก.พ. 2565.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. (2564). **แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2563-2565)**. แหล่งที่มา <https://eoffice.sesao1.go.th/> สืบค้นเมื่อ 20 ส.ค. 2564.
- สำนักส่งเสริมสุขภาพ กรมอนามัยกระทรวงสาธารณสุข. (2553). **คู่มือการดำเนินงานโรงเรียนส่งเสริมสุขภาพสำหรับโรงเรียน (ฉบับปรับปรุง)**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- อติพร เกิดเรือง. (2560). **การส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อรองรับสังคมไทยในยุคดิจิทัล**. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง**. 10(1). 173-183.
- อติติยา อินแก้ว. (2559). **การพัฒนาตัวบ่งชี้และมาตรวัดความฉลาดทางสุขภาวะของนักเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี**. **วารสารวิชาการจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย OJED**. 10(1). 262-273.
- Best, J. W. (1981). **Research in education**. New Jersey: Prentice Hall.
- Government Gazette. (1999). National Education Act 1999. **Section 74 Kor**. 1-90.
- Khammanee, T. et al. (2005). **Various alternative teaching styles**. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Krejcie, and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Ministry of Education. (2002). **The Ministry of Education Act 2003 and the Ministerial Regulation on government sectors**. Bangkok: Printing House, Shipping Organization.
- U.S. Department of Health and Human Services. (2000). **Healthy People 2010: Understanding and improving health**. Washington, DC: U.S. Government Printing Office.
- World Health Organization (WHO). (1998). **Health Promotion Glossary**. Division of Health Promotion, Education and Communications, Health Education and Health Promotion Unit, World Health Organization. Geneva.

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล
โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5*
THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACTIVITY PACKAGES ON ORGANIZING DATA
AND COMMUNICATION USING COOPERATIVE LEARNING STAD
TECHNIQUES FOR GRADE 5th STUDENTS

¹อัมพิกา สมจิตต์ Ampika Somjit, ²ธนาวุฒิ ลาตวงษ์ Thanawuth Latwong,

³เกรียงศักดิ์ บุญญา Kriengsak Boonya

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยบูรพา Burapha University, Thailand

Corresponding Author E-mail: praewampika@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 และศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD กลุ่มประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบึงตะกาด อำเภอลำดวน จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ แผนการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.89/76.33 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ: ชุดกิจกรรมการเรียนรู้, การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

Abstract

The objectives of this study were to create and development of learning activity packages on organizing data and communication using cooperative learning STAD techniques to achieve the efficiency criteria 75/75; and to study the pre-learning and post-learning achievement on organizing data and communication using cooperative learning STAD techniques. The population used in this study was grade 5th students at Ban Bueng Takat school, Wangchan district, Rayong province, 1st semester, academic year 2021, 1 classroom. The research tools were an learning activity packages, a cooperative learning management plan STAD techniques, and a learning achievement test. The statistics used for data analysis were mean, percentage, and standard deviation. The results of the study were; 1) The learning activity packages on organizing data and communication using cooperative learning STAD techniques created by the researcher had an efficiency (E_1/E_2) of 82.89/76.33, which met the specified criteria. 2) The post-learning achievement of the students who studied with the learning activity packages on organizing data and communication using cooperative learning STAD techniques was higher than the pre-learning achievement.

Keywords: Learning Activity Packages, Cooperative Learning STAD Techniques, Learning Achievement

บทนำ

สภาพปัจจุบันเป็นยุคของการแข่งขันท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งผู้เรียนจำเป็นต้องเรียนรู้และก้าวให้ทันยุคศตวรรษที่ 21 เพราะเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว กระแสการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีวิตของประชาชนอย่างทั่วถึง ในด้านของความท้าทายทางการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้สอนจึงต้องมีความตื่นตัวและมีการเตรียมความพร้อมในด้านของการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนได้มีทักษะสำหรับการดำรงชีวิตในยุคศตวรรษที่ 21 ที่เปลี่ยนไปจากศตวรรษที่ 19 และ 20 โดยทักษะในยุคนี้จะมีมุ่งเน้นในเรื่องของทักษะการเรียนรู้ (Learning Skill) จึงส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเรียนรู้ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิต ซึ่งมีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอน ตลอดจนในด้านของการเตรียมความพร้อมต่างๆ ที่เป็นปัจจัยสนับสนุนที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ดังกล่าว (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ชุดกิจกรรมการเรียนรู้จัดเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่รวบรวมสื่อ กระบวนการ และกิจกรรมการเรียนรู้ต่างๆ เพื่อเป็นสื่อกลางระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้เรียนตามจุดประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และประยุกต์ความรู้มาใช้ในการแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้ เป็นการจัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น ใฝ่เรียนรู้ ปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดีงามและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังที่ชาติชาย แปนโพธิ์ (2551) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เป็นสื่อ

ประสมที่สร้างขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนมากขึ้น เพราะกิจกรรมจะสอดคล้องกับจุดประสงค์และเนื้อหาของบทเรียนสามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อีกทั้ง ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2539) ยังได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ช่วยให้ผู้สอนสามารถถ่ายทอดเนื้อหาและประสบการณ์ ซึ่งผู้สอนไม่สามารถถ่ายทอดได้ด้วยการบรรยาย และเป็นการสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้แก่ผู้สอน สามารถนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้มาแก้ไขปัญหาด้านประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การขาดแคลนครู และการขาดแคลนสื่อการสอน เป็นต้น ซึ่งจะเป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้มีโอกาสประสบความสำเร็จ

การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อให้ผู้เรียนได้มีโอกาสทำงานร่วมกันเพื่อผลประโยชน์และเกิดความสำเร็จร่วมกันของกลุ่ม ดังมีงานวิจัยที่สนับสนุนของ ภคนันท์ ่องอาจ (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.77/85.63 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด 80/80 2) นักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสุภาภรณ์ พรรัตนกิจกุล (2557) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาชุดการเรียนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ วิชาคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดการเรียนประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์ เรื่อง โดเมนและเรนจ์ของฟังก์ชัน วิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และพฤติกรรมการทำงานกลุ่มของนักเรียนดีขึ้น

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นี้มีความสำคัญต่อการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเห็นภาพในแบบของรูปธรรมมากยิ่งขึ้น และในฐานะที่ผู้วิจัยได้ฝึกปฏิบัติการสอนนั้น พบว่า การจัดการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระเทคโนโลยีนั้น ประสบปัญหาหลายอย่าง เช่น การขาดแคลนสื่อ หรือนวัตกรรมการเรียนการสอนที่จะช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน เป็นต้น ในด้านการเรียนการสอน พบว่า ผู้เรียนไม่ค่อยสนใจเรียนเท่าที่ควร ไม่เข้าใจในบทเรียน อีกทั้ง ผู้เรียนที่มีผลการเรียนอยู่ในระดับอ่อนก็ไม่สามารถเรียนรู้ได้เท่าทันคนอื่นและผู้เรียนยังขาดความสามารถทางด้านทักษะการทำงานร่วมกัน ขาดความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่นจึงทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ช้าและทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนค่อนข้างต่ำ

เพราะฉะนั้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของการเรียนการสอนในสาระเทคโนโลยี วิชาวิทยาการคำนวณที่อยากจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะการเรียนรู้และทักษะด้านการทำงานร่วมกัน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูลโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพของผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนนั้นจะสามารถออกแบบ เลือกรูปแบบ หรือปรับปรุงข้อมูลในการนำเสนอให้อยู่ในรูปแบบที่เข้าใจได้ง่าย และเป็นการฝึกให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบในการทำงานกลุ่มร่วมกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น มีความสนใจในเนื้อหาที่จะเรียน เกิดแรงกระตุ้นใหม่ๆ ที่จะทำให้อะไรบางอย่างระหว่างผู้สอนและผู้เรียนลดน้อยลง ทำให้ผู้เรียนเกิดความรับผิดชอบ รู้สึกมีความสุข สนุกสนาน

และเป็นธรรมชาติในการเรียนรู้ก่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการพัฒนาด้านการปฏิบัติงานของผู้สอน และก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้สอน อีกทั้งยังสามารถนำรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไปใช้เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมในระดับชั้นอื่นๆ ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experiment research) โดยใช้แบบแผนการวิจัยหนึ่งกลุ่มทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One group pretest posttest design) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มประชากร ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านบึงตะกาด จังหวัดระยอง ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 1 ห้องเรียน นักเรียน 30 คน ซึ่งเป็นนักเรียนทั้งหมดของชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ การเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งมีกระบวนการจัดการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นการนำเสนอบทเรียนต่อผู้เรียน 2) ขั้นการศึกษากลุ่มย่อย 3) การทดสอบย่อย 4) การคิดคะแนนพัฒนาการของผู้เรียน 5) ขั้นการรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียง

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

3. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เนื้อหาเกี่ยวกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อหา 6 หัวข้อ ได้แก่ 1) รู้จักข้อมูล 2) ลักษณะของข้อมูลที่ดี 3) แหล่งข้อมูล 4) การรวบรวมข้อมูล 5) การประมวลผลข้อมูล 6) การสืบค้นข้อมูลโดยใช้อินเทอร์เน็ต

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 ใช้เวลารวมทั้งสิ้น 14 ชั่วโมง ประกอบด้วย การทดสอบก่อนเรียน 1 ชั่วโมง ดำเนินการสอน 12 ชั่วโมง และทดสอบหลังเรียน 1 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการวิจัยด้วยตนเอง

5. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

5.1 ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 6 ชุด ได้แก่ 1) รู้จักข้อมูล 2) ลักษณะของข้อมูลที่ดี 3) แหล่งข้อมูล 4) การรวบรวมข้อมูล 5) การประมวลผลข้อมูล 6) การสืบค้นข้อมูลโดยใช้อินเทอร์เน็ต ซึ่งชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50

5.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยการใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD จำนวน 6 แผน ได้แก่ 1) รู้จักข้อมูล 2) ลักษณะของข้อมูลที่ดี 3) แหล่งข้อมูล 4) การรวบรวมข้อมูล 5) การประมวลผลข้อมูล 6) การสืบค้นข้อมูลโดยใช้อินเทอร์เน็ต รวม 12 ชั่วโมง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.62

5.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล เป็นแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และมีค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.23-0.80 และมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.27-0.80 และมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 โดยใช้สูตร KR-20 ของ คูเดอร์-ริชาร์ดสัน (Kuder – Richardson formula)

6. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้

6.1 ผู้วิจัยได้แนะนำขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูลให้แก่ผู้เรียน

6.2 ดำเนินการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ใช้เวลา 1 ชั่วโมง

6.3 ดำเนินการสอนโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้จำนวน 6 ชุด และแผนการจัดการเรียนรู้จำนวน 6 แผน รวม 12 ชั่วโมง โดยผู้วิจัยเป็นผู้สอนด้วยตนเอง

6.4 เมื่อผู้เรียนเรียนครบทั้ง 6 แผนแล้ว ให้ผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล ซึ่งเป็นฉบับเดียวกับแบบทดสอบก่อนเรียน โดยทำการวัด E_1 จากแบบทดสอบย่อยในแต่ละชุดกิจกรรมการเรียนรู้ และทำการวัด E_2 จากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จากนั้นนำผลคะแนนที่ได้จากการสอบมาวิเคราะห์โดยใช้วิธีการทางสถิติ

7. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

7.1 สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ 1) ค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ 2) ค่าความเหมาะสมขององค์ประกอบของแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 4) ค่าความยากง่าย (p) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 5) ค่าอำนาจจำแนก (r) ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน 6) ค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน โดยใช้สูตร KR – 20 ของคูเดอร์-ริชาร์ดสัน

7.2 สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8. การวิเคราะห์ข้อมูล

8.1 หาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สถิติ μ , σ , ร้อยละ

8.2 ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้สถิติ μ , σ , ร้อยละ, D

สรุปผลการวิจัย

1. การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 มีผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ตามเกณฑ์ 75/75

คนที่	คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียน						คะแนนรวม แบบทดสอบ ระหว่างเรียน (60 คะแนน)	คะแนน ผลสัมฤทธิ์หลัง เรียน (30 คะแนน)
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	ชุดที่ 6		
	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน		
1	8	9	8	7	8	9	49	21
2	8	10	9	8	8	9	52	20
3	10	8	9	9	9	10	55	26
4	8	8	8	8	9	8	49	23
5	6	7	7	8	6	7	41	19
6	8	10	9	9	8	9	53	23
7	7	6	8	6	7	6	40	20
8	8	9	9	9	8	9	52	21
9	10	10	9	9	9	9	56	29
10	9	8	9	9	8	9	52	23
11	10	9	10	9	9	8	55	30
12	7	8	6	7	6	7	41	18
13	9	9	8	8	8	9	51	25
14	10	10	9	9	9	10	57	28
15	8	9	8	8	9	9	51	16
16	9	10	9	9	10	9	56	30
17	10	9	8	8	8	9	52	23
18	9	9	10	8	9	10	55	26
19	7	7	6	7	7	7	41	19
20	10	9	9	8	8	10	54	24
21	9	9	8	8	9	9	52	20
22	7	6	7	6	8	7	41	16
23	8	9	8	8	8	9	50	25
24	7	6	7	6	7	8	41	20
25	9	9	8	9	9	10	54	27
26	8	9	8	9	8	9	51	23
27	9	8	8	9	8	8	50	22
28	8	9	8	8	9	9	51	28
29	6	7	7	6	7	7	40	18

คนที่	คะแนนแบบทดสอบระหว่างเรียน						คะแนนรวม แบบทดสอบ ระหว่างเรียน (60 คะแนน)	คะแนน ผลสัมฤทธิ์ หลังเรียน (30 คะแนน)
	ชุดที่ 1	ชุดที่ 2	ชุดที่ 3	ชุดที่ 4	ชุดที่ 5	ชุดที่ 6		
	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน	10 คะแนน		
30	9	8	8	9	8	8	50	24
รวม	251	254	245	241	244	257	1492	687
μ	8.37	8.47	8.17	8.03	8.13	8.57	49.73	22.90
σ	1.18	1.19	0.98	1.03	0.93	1.07	5.47	3.95
ร้อยละ	83.67	84.67	81.67	80.33	81.33	85.67	82.89	76.33
ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้					$E_1 = 82.89$		$E_2 = 76.33$	

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 เป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 75/75 คือ ประสิทธิภาพระหว่างเรียน (E_1) เท่ากับ 82.89 และประสิทธิภาพหลังเรียน (E_2) เท่ากับ 76.33

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบผลการวิจัย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่ได้จากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียน

คนที่	คะแนนก่อนเรียน (Pre-test)	คะแนนหลังเรียน (Post-test)	คะแนนผลต่าง (D)
	คะแนนเต็ม 30 คะแนน	คะแนนเต็ม 30 คะแนน	
1	12	21	9
2	9	20	11
3	18	26	8
4	10	23	13
5	4	19	15
6	14	23	9
7	8	20	12
8	10	21	11
9	15	29	14
10	11	23	12
11	21	30	9
12	2	18	16
13	11	25	14
14	16	28	12
15	6	16	10
16	22	30	8

17	8	23	15
18	14	26	12
19	4	19	15
20	11	24	13
21	10	20	10
22	3	16	13
23	10	25	15
24	9	20	11
25	20	27	7
26	13	23	10
27	10	22	12
28	12	28	16
29	5	18	13
30	13	24	11
รวม	331	687	356
μ	11.03	22.90	11.87
σ	5.10	3.95	2.49
ร้อยละ	36.76	76.33	39.57

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล มีคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนเท่ากับ 11.60 และคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนเท่ากับ 22.90 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานก่อนเรียนเท่ากับ 5.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานหลังเรียนเท่ากับ 3.95 จากการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.89/76.33 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 75/75 ทั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นตามหลักการออกแบบและพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ โดยทำการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหาสาระตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สาระที่ 4 เทคโนโลยี รายวิชาวิทยาการคำนวณ ศึกษาวิธีการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ศึกษารูปแบบการสร้างและออกแบบชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย น่าสนใจ และผู้วิจัยยังได้ทำการศึกษาถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งตรงตามหลักการของธัญสินี ฐานา (2546) ได้กล่าวว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้นั้นเป็นการช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางการเรียนรู้ด้วยตนเองตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้สอนคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมนั้นๆ อย่างไม่รู้สึกเบื่อหน่ายและรู้สึกท้อถอยในการเรียน อีกทั้งยังเป็นการช่วยฝึกทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น เพื่อให้อยู่สังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการและขั้นตอนที่อธิบายถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไว้ว่า ชุดกิจกรรมการเรียนรู้ประกอบไปด้วย เนื้อหาสาระ คำสั่ง คู่มือครู คู่มือนักเรียน ใบความรู้ ใบงาน แบบทดสอบ รวมไปถึงแบบวัดและประเมินผล จากนั้นได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงทางด้านเนื้อหา ภาษา กิจกรรมการเรียนการสอน และความเหมาะสมของเวลา แล้วนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้แก้ไข ปรับปรุงเรียบร้อยแล้วไป Try out กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มประชากร โดยดำเนินการทดลองแบบเดี่ยว ทดลองแบบกลุ่ม และทดลองแบบภาคสนาม เพื่อทำการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในการนำข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขให้มีความสมบูรณ์เหมาะสมมากยิ่งขึ้นก่อนที่จะนำไปใช้ทดลองจริงกับกลุ่มประชากร ซึ่งจะเห็นได้ว่าจากที่ผู้วิจัยได้สร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ขึ้นนั้นนักเรียนมีความสนใจ และตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมเป็นอย่างดี ส่งผลให้คะแนนกระบวนการระหว่างเรียน (E_1) และคะแนนแบบทดสอบหลังเรียน (E_2) สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดซึ่งผลการวิจัยดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของจริยา กำลังมาก (2558, หน้า 71-72) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมพันธ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ $E1/E2 = 83.55/78.68$ 2) นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) นักเรียนกลุ่มทดลองมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับดี และยังสอดคล้องกับการวิจัยของประภาพันธ์ บุญยัง (2559) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีประสิทธิภาพ 87.78/86.67 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 80/80 2) นักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีเจตคติทางวิทยาศาสตร์ในระดับดี

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบและมีขั้นตอนที่ผ่านการวิเคราะห์เนื้อหา มีวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาและวัยของผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนนั้นเกิดการเรียนรู้ที่ดี ช่วยสร้างความสนใจของผู้เรียน และส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักแสวงหาความรู้และมีความรับผิดชอบตนเอง ซึ่งมีการเลือกใช้สื่อการเรียนการสอนที่ช่วยลดข้อจำกัดต่างๆ ได้ โดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผู้สอนสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนได้ จึงทำให้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูล โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน เนื่องจากผู้วิจัยได้นำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้สร้างขึ้นซึ่งมีประสิทธิภาพ

82.89/76.33 มาใช้กับผู้เรียน โดยผ่านการ Tryout และการหาประสิทธิภาพของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงทำให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้น มีความสนใจ และตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมมากยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนมีความเข้าใจในเนื้อหา เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูลได้เป็นอย่างดี ซึ่งผู้วิจัยได้นำรูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามแนวคิดของปิยะภรณ์ สาริบุรณ์ (2553) ที่กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD เป็นวิธีการเรียนแบบกลุ่มวิธีหนึ่งที่มีระดับความสามารถที่แตกต่างกันจะได้ทำงานร่วมกัน โดยที่ทุกคนในกลุ่มจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม นอกจากนี้การเรียนตามวิธีนี้จะเป็นการช่วยเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้กับผู้เรียน ซึ่งผู้เรียนจะสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มีกระบวนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นการนำเสนอต่อผู้เรียนทั้งนั้น ขั้นที่ 2 ขั้นการศึกษากลุ่มย่อย ขั้นที่ 3 ขั้นการทดสอบย่อย ขั้นที่ 4 ขั้นการคิดคะแนนพัฒนาการ ขั้นที่ 5 ขั้นการรับรองผลงานและเผยแพร่ชื่อเสียงของทีม

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จะช่วยให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิศรา รุ่งอภิญา (2558) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึก ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง ชนิดของประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึกหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ พรพรรณ เสาร์คำเมืองดี (2562) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง บทประยุกต์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

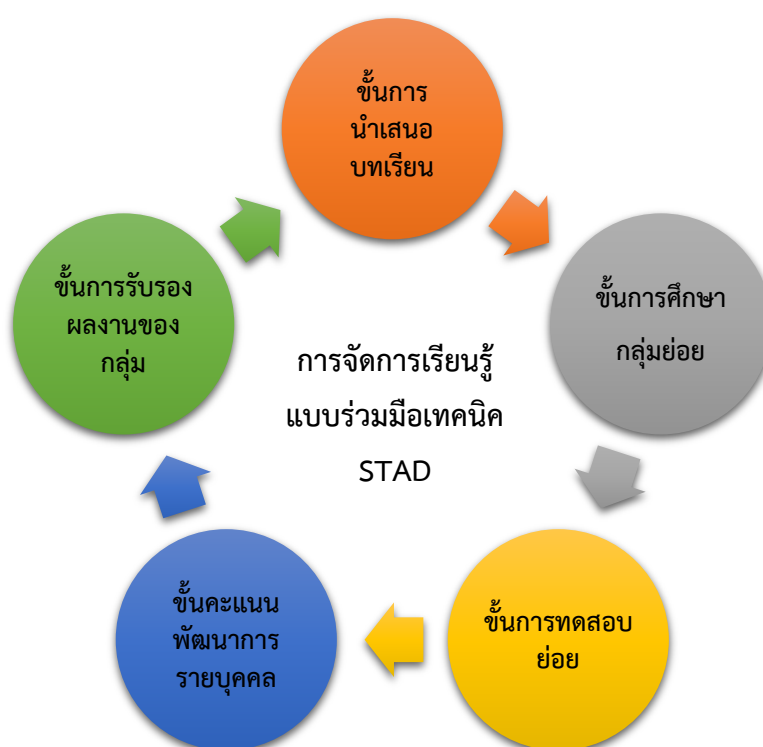
องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ทักษะการจัดกระทำและสื่อความหมายข้อมูลโดยใช้การเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นการนำเสนอบทเรียน ผู้สอนจะนำเสนอเนื้อหาของบทเรียนต่อผู้เรียน ซึ่งผู้สอนจะต้องใช้เทคนิคการสอนที่เหมาะสมตามลักษณะของเนื้อหาในบทเรียนนั้น ๆ อาจจะเป็นการตั้งคำถาม เกม หรือการใช้สื่อประกอบการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนมากยิ่งขึ้น
2. ขั้นการศึกษากลุ่มย่อย ซึ่งแต่ละกลุ่มจะประกอบไปด้วยสมาชิก 4-5 คน สมาชิกในกลุ่มจะมีความสามารถแตกต่างกันในเรื่องของเพศและระดับสติปัญญา หน้าที่สำคัญของกลุ่มจะต้องเตรียมสมาชิกให้สามารถทำแบบทดสอบให้ได้ดีที่สุดเพื่อช่วยกลุ่ม แต่ละคนในกลุ่มจะต้องทบทวนและคอยช่วยเหลือให้เพื่อนร่วมกลุ่มเข้าใจในเนื้อหาที่เรียนอย่างถ่องแท้
3. ขั้นการทดสอบย่อย ผู้สอนจะทำการทดสอบความรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ผู้เรียนจะทำการทดสอบตามความสามารถของตนเองโดยไม่มีการช่วยเหลือกันและกัน ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนรู้จักตระหนักในตนเอง เนื่องจากคะแนนของผู้เรียนแต่ละคนนั้นจะส่งผลต่อคะแนนกลุ่ม โดยใช้ระบบกลุ่มสัมฤทธิ์

4. ขั้นคะแนนพัฒนาการรายบุคคล เป็นคะแนนที่ได้จากการเปรียบเทียบคะแนนที่สอบได้กับคะแนนฐาน โดยคะแนนที่ได้จะเป็นคะแนนความก้าวหน้าของผู้เรียน มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง โดยที่คะแนนพัฒนาการรายบุคคลนั้นคำนวณจากผลต่างของคะแนนพื้นฐานกับคะแนนสอบย่อยในแต่ละครั้ง โดยที่คะแนนพื้นฐานของแต่ละคนได้มาจากค่าเฉลี่ยของการสอบย่อย ส่วนคะแนนกลุ่มได้มาจากค่าเฉลี่ยของคะแนนพัฒนาการของสมาชิกในกลุ่ม

5. ขั้นการรับรองผลงานของกลุ่ม ผู้สอนจะประกาศผลงานของกลุ่มว่าแต่ละกลุ่มอยู่ในระดับคุณภาพใด พร้อมกับเสริมแรงโดยการให้รางวัล ยกย่อง และชมเชยกลุ่มที่มีคะแนนพัฒนาการสูงที่สุด สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดการเรียนการสอนโดยนำการเรียนแบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้นั้น ผู้สอนควรแนะนำ และสร้างความเข้าใจให้กับผู้เรียนถึงเป้าหมายและวิธีการเรียนรู้ในเนื้อหา เพื่อที่กลุ่มจะได้รับความสำเร็จ และผู้สอนมีประสิทธิภาพในการสอนมากยิ่งขึ้น

1.2 ก่อนการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปใช้นั้น ผู้สอนควรทำการศึกษาเนื้อหาของชุดกิจกรรมการเรียนรู้ในแต่ละชุด และศึกษาคู่่มือการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างละเอียดว่ามีขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างไร เพื่อให้ผู้สอนสามารถเตรียมความพร้อม และนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้ไปปฏิบัติกิจกรรมตามขั้นตอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.3 การนำการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มาใช้ในการจัดการเรียนรู้นั้น ผู้สอนต้องคำนึงว่าการทำงานกลุ่มนั้นมีความสำคัญ เพราะสมาชิกแต่ละคนในกลุ่มจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งจะประกอบไปด้วย ผู้เรียนที่เก่ง ปานกลาง และอ่อน ดังนั้นผู้สอนควรต้องตระหนักให้ผู้เรียนเกิดความสามัคคี และต้องคอยช่วยเหลือกันภายในกลุ่ม จนทำให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการนำชุดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียนปกติ โดยนำการจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ไปใช้กับนักเรียนทั้ง 2 ห้อง จากโรงเรียนเดียวกัน เพื่อนำมาเปรียบเทียบผลว่าผู้เรียนที่ได้เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD จะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มสูงขึ้นกว่าผู้เรียนที่ไม่ได้เรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD หรือไม่

2.2 ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น การศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อชุดกิจกรรมโดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เพื่อทำการหาคุณภาพของชุดกิจกรรมว่าผู้เรียนมีความสนใจ รู้สึกสนุกสนาน และพึงพอใจต่อการเรียนรู้ด้วยชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD มากน้อยเพียงใด เพื่อที่จะได้ทราบผลและนำชุดกิจกรรมนี้ไปใช้กับสาระวิชาอื่นๆ ต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- จริยา กำลังมาก. (2558). การศึกษาผลการใช้ชุดกิจกรรมการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ วิชาชีววิทยา เรื่อง ระบบต่อมไร้ท่อ ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิคการแบ่งกลุ่มแบบกลุ่มสัมฤทธิ์. วารสารการศึกษาและการพัฒนาสังคม. 11(1). 71-72.
- ชัยยงค์ พรหมวงศ์. (2539). การทดสอบประสิทธิภาพของชุดการสอน. ในเอกสารการสอนชุดวิชาสื่อการสอนระดับประถมศึกษา หน่วยที่ 8-15. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ชาติชาย แป้นโพธิ์. (2551). การพัฒนาชุดกิจกรรมกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ เรื่อง พลังงานในชีวิตประจำวัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ธัญสินี ฐานา. (2546). การพัฒนาชุดกิจกรรมคณิตศาสตร์เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องทางด้านทักษะ กระบวนการคิดคำนวณของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาพันท์ บุญยัง. (2559). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องระบบนิเวศ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้การเรียนรู้แบบร่วมมือด้วยเทคนิค STAD. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร. 18(4). 223-224.
- ปิยะภรณ์ สาริบุญ. (2553). การเปรียบเทียบผลการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ เรื่อง การหารชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคนิค STAD กับการจัดการเรียนรู้โดยวิธีปกติ. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พรพรรณ เสาร์คำเมืองดี. (2562). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ภคนันท์ องอาจ. (2564). การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD เรื่อง พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี. 9(1). 149.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- สุภาภรณ์ พรรัตนกิจกุล. (2557). การพัฒนาชุดการเรียนรู้ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบร่วมมือแบบแบ่งกลุ่มผลสัมฤทธิ์วิชาคณิตศาสตร์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา. 12(2). 56.
- อิสรา รุ่งอภิญา. (2558). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่จัดการเรียนรู้แบบร่วมมือเทคนิค STAD ร่วมกับแบบฝึก. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี*
DISRUPTIVE INNOVATOR SKILLS OF STUDENTS OF EDUCATION SANDBOX
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY SERVICE AREA OFFICE KANCHANABURI

¹อริชญา ตะพังพินิจการ Arinchaya Taphangphinijkarn

²สุกัญญา แซ่มช้อย Sukanya Chaemchoy

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: arinchaya.tph@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพนักเรียน ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 375 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมานประกอบด้วยการทดสอบ Two way ANOVA และ Scheffe method สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ทักษะการสังเกต ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด ทักษะการทดลอง ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย และทักษะการตั้งคำถาม ตามลำดับ 2) ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนที่มีเพศต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 3) ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะนวัตกรรมพลิกผัน, นักเรียน, โรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, จังหวัดกาญจนบุรี

Abstract

The objectives of this research were 1) to study disruptive innovator skills of students of education sandbox schools under the secondary service area office Kanchanaburi, and 2) to compare disruptive innovator skills of students of education sandbox schools under the secondary service area office Kanchanaburi according to their gender and education level of students. This is a survey research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 375 samples of students of education sandbox schools under the secondary service area office Kanchanaburi in academic year 2021. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and standard deviations, and inferential statistics of independent Two-way ANOVA and Scheffe's Method. The research results were as follows: 1) Disruptive Innovator Skills of students of Education Sandbox Schools under The Secondary Service Area Office Kanchanaburi in overall and each aspect was at a high level, ranking the mean scores from high to low were as follows: Observing skill, Associating skill, Experimenting skill, Networking skill and Questioning skill. 2) Disruptive innovator skills of students of education sandbox schools under The Secondary Service Area Office Kanchanaburi among different genders in overall showed no statistically significant difference at .05 level. 3) Disruptive innovator skills of students of education sandbox schools under The Secondary Service Area Office Kanchanaburi different education levels in overall were statistically significant difference at .05 level.

Keywords: Disruptive Innovator Skills, Students, Education Sandbox Schools, Kanchanaburi Province

บทนำ

การศึกษาสำหรับศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาอยู่ในช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสภาพแวดล้อมที่ทุกประเทศต่างมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและปรับปรุงอย่างต่อเนื่องเพื่อตอบสนองความต้องการของเยาวชน สังคม และตลาดแรงงานทั้งในปัจจุบันและอนาคต (องค์การยูนิเซฟประเทศไทย, 2562) ทั้งนี้ ประเทศไทยประสบปัญหาคุณภาพของกำลังแรงงานอายุ 15 ปีขึ้นไปและแรงงานที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเพิ่มขึ้นทุกปี แต่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาดงาน และมีสมรรถนะหรือคุณลักษณะที่ไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการทำให้มีผู้ว่างงานจำนวนมาก จึงจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนานักเรียนและกำลังแรงงานให้มีทักษะและคุณลักษณะที่พร้อมเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของภาคส่วนต่างๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ด้วยเหตุนี้จึงก่อให้เกิดนโยบายที่มุ่งเน้นในการสร้างและพัฒนาทักษะ ความรู้ ความสามารถของนักเรียนให้มีความพร้อมในการเป็นผู้ประกอบการในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป โดยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) ได้กำหนดจุดเน้นหลักในการพัฒนานวัตกรรมเพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ที่มีมูลค่าทางเศรษฐกิจทั้งในเรื่องกระบวนการผลิต

รูปแบบผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ โดยนวัตกรรมจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและส่งเสริมขีดความสามารถของมนุษย์ให้มีผลิตภาพการผลิตสูงขึ้นเพื่อช่วยขยายฐานรายได้จากผลิตภัณฑ์และบริการใหม่ๆ และช่วยลดต้นทุนการผลิต (Office of the National Economic and Social Development Council, 2016 อ้างใน สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2563) สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561 ที่กำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณลักษณะ 3 ด้าน คือ 1) เป็นผู้เรียนรู้ (Learner Person) 2) ผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม (Innovative Co-creator) และ 3) เป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง (Active Citizen) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) จะเห็นได้ว่า การพัฒนาคนให้เป็นนวัตกรรมเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศมีความจำเป็นต้องปฏิรูปและปรับระบบการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางขับเคลื่อนประเทศสู่เป้าหมายดังกล่าว โดยเน้นความสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะนวัตกรรมซึ่งเป็นพันธกิจของโรงเรียนและสถานศึกษาต่างๆ (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2563) และเพื่อเป็นการหล่อหลอมเยาวชนให้เติบโตขึ้นเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพในการนำพาประเทศให้ก้าวหน้าต่อไป

จากสภาพการณ์ดังกล่าวเชื่อได้ว่า การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จะยิ่งทวีรวดเร็วเป็นทวีคูณในอนาคต ดังนั้นนวัตกรรมธรรมดาทั่วไปจึงไม่สามารถตอบโจทย์ได้อย่างทั่วถึง นวัตกรรมพลิกผันจึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเพื่อให้ระบบเศรษฐกิจของประเทศเกิดความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน อีกทั้งยังสำคัญต่อความอยู่รอดของธุรกิจ การผลิต และกิจการทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐและเอกชน ซึ่งถ้าหากกิจการใดที่ไม่ลงมือสร้างสรรค์นวัตกรรมพลิกผันจะมีความเสี่ยงในการถูกพลิกผันด้วยนวัตกรรมพลิกผันจากภายนอกกิจการหรือภายนอกประเทศ (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2563)

จังหวัดกาญจนบุรีเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ มีวิสัยทัศน์และพันธกิจที่มุ่งให้เป็นเมืองระเบียงเศรษฐกิจตะวันตกและพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้มีมาตรฐาน เพิ่มช่องทางการค้าชายแดน และที่สำคัญคือมุ่งพัฒนาทุนมนุษย์ ทุนทางสังคมและคุณภาพทางชีวิตอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยังเป็นหนึ่งจังหวัดนำร่องในการเป็นพื้นที่นวัตกรรม โครงการนำร่องแห่งการปฏิรูปการศึกษา เพื่อเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานเป็นอิสระบริหารจัดการตนเอง สร้างความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายและชุมชนและออกแบบการศึกษาอย่างหลากหลาย (นิชากร ศรีเพชรดี, 2562) นำไปสู่การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียนอย่างเหมาะสมกับศักยภาพบริบทพื้นที่และความต้องการของประเทศ แต่ในปัจจุบันพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของประชากรในจังหวัดกาญจนบุรีต่อคนต่ำเป็นจังหวัดรองสุดท้ายของภาคตะวันตกและมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยมากกว่ารายได้เล็กน้อย อีกทั้งประชากรในจังหวัดกาญจนบุรียังคงมีปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำด้านรายได้ค่อนข้างสูงหรือยังคงมีภาวะจนกระจายรายกระดูก (สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี, 2561) ซึ่งปัญหาเหล่านี้สามารถแก้ด้วยนวัตกรรมพลิกผัน เนื่องจากนวัตกรรมพลิกผัน คือ การสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่มีอยู่ให้ง่ายขึ้น กล่าวคือ การทำให้ผลิตภัณฑ์หรือบริการราคาสูงให้มีราคาถูกลง ทำให้คนจำนวนมากสามารถเข้าถึงและเป็นเจ้าของได้ง่ายขึ้นกว่าเดิม (พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์, 2563) ดังนั้น การสร้างเสริมและบ่มเพาะทักษะนวัตกรรมโดยเฉพาะนวัตกรรมพลิกผันให้เยาวชนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาและขับเคลื่อนเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

โรงเรียนนำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีทั้งหมด 6 โรงเรียน (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) ได้แก่ โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง โรงเรียนพิงดราษฎร์รังสรรค์ โรงเรียนกาญจนาอนุเคราะห์ โรงเรียนเทพมงคลรังษี โรงเรียนทองผาภูมิวิทยา และโรงเรียนอุดมสิทธิศึกษา เมื่อพิจารณาด้านคุณภาพทางการศึกษาในภาพรวมของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินั้นพื้นฐาน (O-NET) ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปี

การศึกษา 2562 มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และร้อยละจำนวนนักเรียนที่มีผลคะแนนผ่านเกณฑ์ร้อยละ 50 ขึ้นไป ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของนักเรียนที่ผ่านในระดับประเทศ นอกจากนี้จากรายงานดัชนีทางการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรีพบว่า ร้อยละการเข้าถึงการศึกษานักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลายไม่ถึงร้อยละ 100 และสูงกว่าตัวชี้วัดตามเป้าหมายของแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เพียงเล็กน้อยเท่านั้น (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2563) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการบ่มเพาะทักษะนวัตกรรมพลิกผันให้กับนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ให้เป็นนวัตกรรมผู้สร้างนวัตกรรมเพื่อแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำและปัญหาอื่นที่เกิดขึ้นในจังหวัดกาญจนบุรี และเป็นการสนองต่อวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาที่มุ่งเน้นการเพิ่มผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษาด้วยการยกระดับผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มอ่อนและยากจน อีกทั้งเพื่อตอบสนองต่อสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไปและเพื่อยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้นต่อไป

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในแต่ละทักษะที่นักเรียนต้องการพัฒนา โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการสร้างแนวทางการส่งเสริมทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพนักเรียน ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ปีการศึกษา 2564 ประกอบด้วย 6 โรงเรียน คือ โรงเรียนท่าม่วงราษฎร์บำรุง โรงเรียนพัชรราษฎร์รังสรรค์ โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย โรงเรียนเทพมงคลรังษี โรงเรียนทองผาภูมิวิทยา และโรงเรียนอุดมสิทธิศึกษา
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ปีการศึกษา 2564 จำนวน 375 คน ได้จากการสุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้มาโดยการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling)
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของผู้เรียนในโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี แบ่งออกเป็น 2

ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 ระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของผู้เรียนในโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย 2) ทักษะการตั้งคำถาม 3) ทักษะการสังเกต 4) ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด และ 5) ทักษะการทดลอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดทักษะนวัตกรรมพลิกผัน

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจน และครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง มีระดับทักษะตามรายการนั้นในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีระดับทักษะตามรายการนั้นในระดับมาก

3 หมายถึง มีระดับทักษะตามรายการนั้นในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีระดับทักษะตามรายการนั้นในระดับน้อย

1 หมายถึง มีระดับทักษะตามรายการนั้นในระดับน้อยที่สุด

3.4 ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม และกำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และเสนอแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 นำแบบสอบถามไปดำเนินการทดลองใช้ (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่างจริงจำนวน 30 ชุด วิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของ Conbach ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98

3.8 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 375 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนจำแนกตามเพศและระดับการศึกษา วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาความแปรปรวนสองทาง (Two-way Analysis of Variance) และเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Post Hoc Test) และพบว่า มีระดับทักษะนวัตกรพลิกผันที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทำการทดสอบรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ (Scheffe)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ทักษะ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากทักษะที่มีระดับมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการสังเกต ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด ทักษะการทดลอง ทักษะการตั้งคำถาม และทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

ด้านที่	ทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียน	ระดับทักษะ			อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1	ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย	3.61	0.76	มาก	5
2	ทักษะการตั้งคำถาม	3.63	0.82	มาก	4
3	ทักษะการสังเกต	3.91	0.75	มาก	1
4	ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด	3.80	0.76	มาก	2
5	ทักษะการทดลอง	3.67	0.82	มาก	3
	รวมเฉลี่ย	3.72	0.70	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับทักษะที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ทักษะการสังเกต ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.75) รองลงมา คือ ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด ($\bar{X}=3.80$, S.D.=0.76) ทักษะการทดลอง ($\bar{X}=3.67$, S.D.=0.82) ทักษะการตั้งคำถาม ($\bar{X}=3.6$, S.D.=0.82) ตามลำดับ และทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.76)

2. ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพนักเรียน คือ เพศ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณาตามเพศ พบว่า เพศชายและเพศหญิงอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะทุกด้านเพศชายและเพศหญิงอยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเพศ

เพศ		ทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียน					
		ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย	ทักษะการตั้งคำถาม	ทักษะการสังเกต	ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด	ทักษะการทดลอง	รวมเฉลี่ย
ชาย (n=102)	$\bar{X}$	3.62	3.57	3.88	3.80	3.71	3.72
	S.D.	0.81	0.88	0.81	0.84	0.85	0.77
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
หญิง (n=273)	$\bar{X}$	3.61	3.66	3.92	3.81	3.65	3.73
	S.D.	0.74	0.80	0.73	0.74	0.82	0.67
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
รวมเฉลี่ย	$\bar{X}$	3.61	3.63	3.91	3.80	3.67	3.72
	S.D.	0.76	0.82	0.75	0.76	0.82	0.70
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.70) เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า เพศหญิงอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.73$, S.D.=0.67) รองลงมา คือ เพศชาย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.77) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการสังเกต ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.7) เพศหญิง ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.73) รองลงมา คือ เพศชาย ($\bar{X}=3.88$,

S.D.=0.81) และทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ($\bar{X}$ =3.61, S.D.=0.76) เพศชาย ($\bar{X}$ =3.62, S.D.=0.81) รองลงมา คือ เพศหญิง ($\bar{X}$ =3.61, S.D.=0.74)

ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพนักเรียน คือ ระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.72, S.D.=0.70) เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา พบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-6 อยู่ในระดับมาก และระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทักษะการสังเกตและทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2-6 อยู่ในระดับมาก และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ระดับปานกลาง ส่วนทักษะการทดลอง ทักษะการตั้งคำถามและทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3-6 อยู่ในระดับมากและชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-2 อยู่ระดับปานกลาง ดังในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ชั้นมัธยมศึกษา		ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียน					
		ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย	ทักษะการตั้งคำถาม	ทักษะการสังเกต	ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด	ทักษะการทดลอง	รวมเฉลี่ย
ปีที่ 1 (n=62)	$\bar{X}$	3.10	3.01	3.41	3.28	3.16	3.19
	S.D.	0.62	0.73	0.82	0.76	0.83	0.65
	ระดับ	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
ปีที่ 2 (n=63)	$\bar{X}$	3.38	3.42	3.66	3.56	3.46	3.50
	S.D.	0.66	0.68	0.69	0.73	0.69	0.61
	ระดับ	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
ปีที่ 3 (n=64)	$\bar{X}$	3.55	3.58	3.94	3.78	3.56	3.68
	S.D.	0.76	0.71	0.66	0.64	0.76	0.60
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ปีที่ 4 (n=61)	$\bar{X}$	3.70	3.78	4.05	3.94	3.71	3.84
	S.D.	0.71	0.83	0.67	0.73	0.86	0.67
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ปีที่ 5 (n=63)	$\bar{X}$	3.78	3.86	4.01	4.02	3.92	3.92
	S.D.	0.69	0.79	0.66	0.68	0.71	0.61
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
ปีที่ 6 (n=62)	$\bar{X}$	4.17	4.15	4.37	4.25	4.18	4.22
	S.D.	0.66	0.72	0.63	0.66	0.71	0.58

	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก
รวมเฉลี่ย	$\bar{X}$	3.61	3.63	3.91	3.80	3.67	3.72
	S.D.	0.76	0.82	0.75	0.76	0.82	0.70
	ระดับ	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก	มาก

จากตารางที่ 3 พบว่า ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.70) เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.22$, S.D.=0.58) รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X}=3.92$, S.D.=0.61) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ($\bar{X}=3.84$, S.D.=0.67) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.60) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ($\bar{X}=3.50$, S.D.=0.61) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.65) ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทักษะที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ทักษะการสังเกต ($\bar{X}=3.91$, S.D.=0.7) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ($\bar{X}=4.37$, S.D.=0.63) รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ($\bar{X}=4.05$, S.D.=0.67) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X}=4.01$, S.D.=0.66) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ($\bar{X}=3.94$, S.D.=0.66) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.69) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ($\bar{X}=3.41$, S.D.=0.82) ตามลำดับ และทักษะที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ($\bar{X}=3.61$, S.D.=0.76) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ($\bar{X}=4.17$, S.D.=0.66) รองลงมา คือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.69) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ($\bar{X}=3.70$, S.D.=0.71) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.76) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ($\bar{X}=3.38$, S.D.=0.66) และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ($\bar{X}=3.10$, S.D.=0.62) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพนักเรียน ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามเพศและระดับการศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	P
เพศ	.011	1	.011	.028	.866
ระดับการศึกษา	38.424	1	7.685	20.042	.000*
เพศ * ระดับการศึกษา	3.201	5	.640	1.670	.141
ความคลาดเคลื่อน	139.183	363	.383		

จากตารางที่ 4 พบว่า เมื่อเปรียบเทียบระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยจำแนกตามเพศและระดับการศึกษา พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนไม่แตกต่างกัน และระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพศและระดับการศึกษา ไม่ส่งผลกระทบต่อระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียน

ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพนักเรียน ได้แก่ เพศและระดับการศึกษา ดังในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา (ชั้นมัธยมศึกษา)	$\bar{x}$	ปีที่ 1	ปีที่ 2	ปีที่ 3	ปีที่ 4	ปีที่ 5	ปีที่ 6
		3.19	3.5	3.68	3.84	3.92	4.22
ปีที่ 1	3.19	-	-.304	-.489*	-.642*	-.726*	-1.031*
ปีที่ 2	3.50		-	-.185	-.338	-.422*	-.727*
ปีที่ 3	3.68			-	-.153	-.237	-.542*
ปีที่ 4	3.84				-	-.084	-.389*
ปีที่ 5	3.92					-	-.305
ปีที่ 6	4.22						-

จากตารางที่ 5 พบว่า ความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมีระดับทักษะนวัตกรพลิกผันแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยคู่ที่มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คู่ถัดมาคือ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 กับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ส่วนคู่อื่นๆ ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. ทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยภาพรวม พบว่า ทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสังเกต ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด และทักษะการทดลองอยู่ในระดับมากทั้งหมด อาจมีผลมาจากการประกาศจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี ขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2561 ซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อเพิ่มผลสัมฤทธิ์ในการเรียนรู้ของนักเรียนในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาในด้านเจตคติ ทักษะสำคัญ และความรู้ ลดความเหลื่อมล้ำด้านคุณภาพการศึกษา ยกระดับผลการเรียนรู้ของนักเรียนกลุ่มอ่อนและยากจน

และพัฒนา นวัตกรรม การบริหาร การศึกษาระดับจังหวัด (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) อีกทั้ง จังหวัดกาญจนบุรีมีการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยได้จัดตั้งคณะกรรมการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาและจัดทำคู่มือแนวทางการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรี เพื่อใช้เป็นกรอบในการปฏิบัติสำหรับโรงเรียนนาร่องทั้งในด้านการพัฒนานักเรียน ด้านครูและบุคลากรทางการศึกษา และด้านการบริหารจัดการ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี, 2563) จึงทำให้นักเรียนมีผลระดับทักษะ นวัตกรรม พลิกผันในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการดำเนินงานจากการประชุมผู้บริหาร การศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาของจังหวัดกาญจนบุรีที่สรุปว่า การดำเนินงานของจังหวัดกาญจนบุรี มีการจัดการเรียนการสอน โดยบูรณาการหลายวิชา ประสพการณ์ความร่วมมือกับหน่วยงานต่างๆ เพื่อร่วมจัดการเรียนรู้ และการประเมินผล นวัตกรรม การเรียนที่เชื่อมโยงสู่การใช้งานจริง และมี นวัตกรรม การบริหาร ในเชิงประจักษ์ เช่น นวัตกรรม การบริหาร UDOMSIT UDS MODEL เพื่อการจัดการสถานศึกษาอย่างมีคุณภาพของโรงเรียนอุดมสิทธิศึกษาที่มุ่งพัฒนาสถานศึกษาให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืนตามบริบทของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการกำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษา การถ่ายทอดองค์ความรู้ ทักษะกระบวนการ และประสบการณ์ เพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างเป็นระบบ และพัฒนานักเรียนให้มีความรู้ ทักษะ เจตคติ คุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขตามเป้าหมายการจัดการศึกษาของสถานศึกษา (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562) ด้วยเหตุนี้จึงทำให้นักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ได้รับการส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาให้มีทักษะ นวัตกรรม พลิกผันทั้ง 5 ด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบทักษะ นวัตกรรม พลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตที่พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี จำแนกตามสถานภาพนักเรียน ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา เมื่อพิจารณาตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า นักเรียนที่มีเพศต่างกันระดับทักษะ นวัตกรรม พลิกผันไม่แตกต่างกัน แสดงให้เห็นว่าเพศไม่มีอิทธิพลต่อระดับทักษะ นวัตกรรม พลิกผันของนักเรียนซึ่งไม่สอดคล้องกับธนภฤตา แจ่มดวง (2560) ที่ได้ทำการวิจัยพบว่า นักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากรที่มีเพศต่างกัน จะมีทักษะการเรียนรู้และ นวัตกรรม ต่างกัน และ Ferreras-Garcia, R., Sales-Zaguirre, J., & Serradell-López, E. (2021) ที่ได้วิจัยอิทธิพลของเพศที่มีผลกระทบต่อความสามารถด้าน นวัตกรรม ในระดับอุดมศึกษา พบว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยความสามารถด้าน นวัตกรรม มากกว่าเพศชาย 12 ด้านจากทั้งหมด 17 ด้าน แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างทางเพศมีผลต่อความสามารถทางด้าน นวัตกรรม ทั้งนี้ที่เพศไม่ส่งผลต่อความแตกต่างของระดับทักษะ นวัตกรรม พลิกผัน อาจเป็นเพราะทุกโรงเรียนได้ดำเนินการจัดการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เป็นไปตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2551 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ที่มีความลึกซึ้งของเนื้อหาสาระเหมือนกันทุกโรงเรียน และได้มีการสอดแทรกการพัฒนาทักษะ นวัตกรรม พลิกผันอยู่ในรายวิชา และอาจเพราะผู้ตอบแบบสอบถามทั้งเพศชายและเพศหญิงมีเจตคติทางบวกเกี่ยวกับการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะ นวัตกรรม พลิกผันทำให้ผลของระดับทักษะ นวัตกรรม พลิกผันของนักเรียนเพศชายและหญิงไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับพาสนา จุรัสพันธ์ (2548) ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นปัจจัยหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้สามารถเปลี่ยนแปลงและแก้ไขได้ ดังนั้น นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ที่ดีคือการมีเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้นั้น และสอดคล้องกับศิววรรณ อะวะตา (2563) ที่ทำการวิจัยพบว่า เจตคติต่อการเรียนเป็นความความสัมพันธ์ที่

เกี่ยวเนื่องกับความรู้ ความรู้สึก และการกระทำของนักเรียน การแสดงความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกและอารมณ์ รวมทั้งพฤติกรรมของนักเรียนที่มีต่อการเรียน

เมื่อพิจารณาตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ทักษะ ได้แก่ ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ทักษะการตั้งคำถาม ทักษะการสังเกต ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด และทักษะการทดลอง พบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันส่งผลต่อระดับทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 8 คู่ โดยค่าเฉลี่ยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 สูงที่สุดและสูงกว่าระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ตามลำดับ เนื่องจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ได้ผ่านประสบการณ์ในการเรียนสั่งสมความรู้และทักษะเกี่ยวกับทักษะนวัตกรพลิกผันทั้งในและนอกห้องเรียนมากกว่าระดับชั้นอื่น สอดคล้องกับเกษมสุข เกลียวศักดิ์ (2542) ที่กล่าวว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เป็นช่วงวัยที่มีพัฒนาการในการเรียนรู้ที่สามารถรู้และเข้าใจเป้าหมายและความต้องการของตนเอง สามารถประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ที่จะแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการอยู่ในระดับชั้นที่สูงขึ้นนั้นหมายถึงการมีอายุที่มากขึ้นซึ่งจะทำให้มีประสบการณ์ ทักษะ และความรู้เกี่ยวกับนวัตกรพลิกผันสำหรับการสร้างนวัตกรรมมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับวรชัย สิงห์ฤกษ์ (2562) ได้ดำเนินการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลในด้านระยะการปฏิบัติงานและอายุเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมของเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรจังหวัดเพชรบุรี และสอดคล้องกับ Chell, E., & Athayde, R. (2009) ที่กล่าวว่า พฤติกรรมและทัศนคติทางด้านนวัตกรรมเกิดจากความฉลาดทางการปฏิบัติ เช่น การเรียนรู้เชิงทดลอง การฝึกฝนประสบการณ์ในโรงเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าความเป็นนวัตกรเกิดขึ้นและพัฒนาให้มากขึ้นจากการเรียนรู้ในโรงเรียน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียน ซึ่งเป็นทักษะนวัตกรที่มีความสำคัญต่อยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว สามารถเป็นประโยชน์ต่อการนำไปสร้างเสริมปลูกฝังและพัฒนาทักษะนวัตกรพลิกผันให้กับนักเรียน โดยทักษะนวัตกรพลิกผันของนักเรียนเป็นทักษะที่สำคัญและจำเป็นในการเสริมสร้างและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนในฐานะที่เป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศในอนาคตให้เป็นนวัตกรที่สามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมด้วยความคิดใหม่ที่กล้าคิด กล้าทำ กล้าเสี่ยง และก่อให้เกิดนวัตกรรมที่มีมูลค่า ตอบสนองต่อโลกยุคพลิกผัน และสามารถยกระดับความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจให้ดียิ่งขึ้นต่อไป โดยทักษะนวัตกรพลิกผัน ประกอบด้วย 5 ทักษะ ได้แก่ 1) ทักษะการเชื่อมโยงความคิดที่หลากหลาย ความสามารถในการระบุความสัมพันธ์ของข้อมูลและความคิดที่หลากหลาย และการต่อยอดความคิดจนค้นพบความคิดใหม่ 2) ทักษะการตั้งคำถาม ความสามารถในการใช้คำถามที่กระตุ้นให้เกิดการแสวงหาคำตอบ แสวงหาเหตุผล และแสวงหาวิธีการใหม่ 3) ทักษะการสังเกต ความสามารถในการใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 รับรู้ปรากฏการณ์รอบตัว และสามารถคาดการณ์ปัญหาเฉพาะหน้าได้ 4) ทักษะการสร้างเครือข่ายความคิด ความสามารถในการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือองค์กรที่มีความแตกต่างกัน การเข้าร่วมประชุมที่มีการเสนอความคิดใหม่ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 5) ทักษะการทดลอง ความสามารถในการสร้างต้นแบบชิ้นงานแล้วนำไปทดลองใช้เพื่อตรวจสอบความคิด และการสรุปผลการค้นหาคำตอบได้อย่างถูกต้อง สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แต่ค่าเฉลี่ยทั้งภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่ได้สูงมาก จึงควรมีการส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะนวัตกรรมพลิกผันเพิ่มขึ้น
 - 1.2 ทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เนื่องจากเป็นระดับชั้นที่มีความจำเป็นในการนำพื้นฐานความรู้เรื่องทักษะนวัตกรรมพลิกผันไปพัฒนาต่อยอดเพื่อสร้างเสริมทักษะให้เป็นนวัตกรรมที่สามารถสร้างนวัตกรรมพลิกผันต่อไปเพื่อแก้ไขปัญหาสภาพสังคมในปัจจุบัน
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรมีการดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อทักษะนวัตกรรมพลิกผันของนักเรียนในสถานศึกษาทุกระดับ
 - 2.1 ควรมีการดำเนินการศึกษาวิจัยเพื่อหาแนวทางการพัฒนาทักษะนวัตกรรมพลิกผันเพื่อเสริมสร้างทักษะนวัตกรรมพลิกผันให้กับนักเรียนโรงเรียนนาร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

เอกสารอ้างอิง

- เกษมสุข เฉลียวศักดิ์. (2542). เอกสารประกอบการสอน จิตวิทยาพัฒนาการสำหรับครู. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ณิชกร ศรีเพชรดี. (2562). โลกไม่สนใจว่าเรารู้อะไรแต่สนใจว่าเราทำอะไรกับสิ่งที่รู้: บันไดขั้นแรกสู่ YOUNG INNOVATOR. แหล่งที่มา <https://www.thepotential.org/knowledge/play-passion-purpose-young-innovator> สืบค้นเมื่อ 1 ต.ค. 2564.
- ธนกฤตา แจ่มด้วง. (2560). แนวทางพัฒนาทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรมของนักศึกษามหาวิทยาลัยศิลปการตามนโยบายประเทศไทย 4.0. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พฤทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์. (2563). ความสำคัญของนวัตกรรมพลิกผันและนวัตกรรมพลิกผัน. วารสารบริหารและนวัตกรรมการศึกษา. 3(3). 3-4.
- พาสนา จุลรัตน์. (2548). จิตวิทยาการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ยูนิเซฟประเทศไทย. (2562). รายงานประจำปี 2562. แหล่งที่มา <https://www.unicef.org/thailand/th> สืบค้นเมื่อ 28 ก.ย. 2564.
- วรชัย สิงห์ฤกษ์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการสร้างสรรค์นวัตกรรมของเจ้าหน้าที่สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเพชรบุรี. วารสารอิเล็กทรอนิกส์การเรียนรู้ทางไกลเชิงนวัตกรรม. 9(2). 77-90.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). การจัดการเรียนรู้ในยุค Disruptive Innovation. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- ศิววรรณ อะวะตา. (2563). ปัจจัยเชิงสาเหตุและแนวทางการพัฒนาการคิดแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. 26(1). 239-256.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่สิบสอง. กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. แหล่งที่มา <https://www.edusandbox.com> สืบค้นเมื่อ 30 ก.ย. 64.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560-2579. แหล่งที่มา <https://www.moe.go.th/มาตรฐานการศึกษาของชาติ> สืบค้นเมื่อ 28 ก.ย. 2564.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561. แหล่งที่มา <http://www.lertchaimester.com/doc/The-national-educational-standards-oct2561.pdf> สืบค้นเมื่อ 28 ก.ย. 2564.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2563). ข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2563. แหล่งที่มา <https://www.kanpeo.go.th/home> สืบค้นเมื่อ 30 ก.ย. 2564.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกาญจนบุรี. (2563). แนวทางการขับเคลื่อนพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. แหล่งที่มา <https://www.kanpeo.go.th/home> สืบค้นเมื่อ สืบค้นเมื่อ 30 ก.ย. 2564.
- สำนักงานสถิติจังหวัดกาญจนบุรี. (2561). สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำ จังหวัดกาญจนบุรี. แหล่งที่มา <http://kanchanaburi.nso.go.th> สืบค้นเมื่อ สืบค้นเมื่อ 30 ก.ย. 2564.

- สุกัญญา แซ่ม้อย. (2563). นวัตกรรมการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาเพื่อสร้างนวัตกรรม. **วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร**. 22(2). 193-213.
- Best, J. W. (1981). **Research in education**. New Jersey: Prentice Hall.
- Chell, E., & Athayde, R. (2009). The identification and measurement of innovative characteristics of young people: Development of the youth innovation skills measurement tool. **NESTA**.
- Dyer, J. H., Gregersen, H., & Christensen, C. M. (2009). **The Innovator's DNA**. **Harvard Business Review**. From <https://www.hbr.org/2009/12/the-innovators-dna> Retrieved October 9, 2021.
- Ferreras-Garcia, R., Sales-Zaguirre, J., & Serradell-López, E. (2021). Sustainable innovation in higher education: the impact of gender on innovation competences. **Sustainability**, 13(9). 5004.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Stobierski T. (2021). **3 disruptive strategy skills for entrepreneurs and business leaders**. From <https://www.online.hbs.edu/blog/post/disruptive-strategy-skills> Retrieved January 12, 2022.

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3
ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม*

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION IN MUANG
CHACHOENGSAO 3 SCHOOL CLUSTER BASED ON THE CONCEPT
OF SOCIAL AWARENESS

¹ภาณุวัฒน์ ตุ่มสังข์ทอง Panuwat Toomsungthong ²พงษ์ลิขิต เพชรพล Ponglikit Phetpol

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: taeminlovexxx@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครู 214 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการโรงเรียนในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.278$) รองลงมาเป็นด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.260$) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.258$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, การตระหนักรู้ทางสังคม

Abstract

The proposes of this research were to study a need assessment of academic administration in Muang Chachoengsao 3 school cluster based on the concept of social awareness. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 214 population including school directors, deputy school directors, and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified ($PNI_{modified}$). The research results were as follows: The overall current of state and the overall desirable state were at the high level, respectively. The data was analyzed by $PNI_{modified}$ revealed that the curriculum development of schools was the most needed ($PNI_{modified} = 0.278$), followed by learning process development ($PNI_{modified} = 0.260$) and measurement and evaluation ($PNI_{modified} = 0.258$).

Keywords: Needs Assessment, Academic Administration, Social Awareness

บทนำ

รัฐบาลได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 – 2580) เป็นแนวทางในการพัฒนาประเทศในระยะยาว เพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศให้มีเสถียรภาพอย่างยั่งยืน ตามแนวทางที่กำหนดในยุทธศาสตร์ชาตินั้นจำเป็นต้องอาศัยความรู้และความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี การวิจัย และนวัตกรรม รวมถึงการพัฒนากำลังคนที่เหมาะสมเพื่อเป็นกลไกสำคัญในการนำพาประเทศให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง (กระทรวงศึกษาธิการ, (2560) สถานศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรที่มีความสำคัญในการจัดการศึกษาของประเทศเพราะต้องรับบทบาทกับการจัดการศึกษาสำหรับประชากรทุกคนและครอบคลุมการศึกษาระดับบังคับซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประเทศ (ยศพร จิรพรเจริญ และธีระ รุญเจริญ, 2558) ซึ่งในการพัฒนาประเทศให้เกิดความเจริญก้าวหน้าสิ่งสำคัญที่สุดคือต้องมีการพัฒนาคนที่เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาประเทศและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข ซึ่งคนในสังคมต้องมีความใส่ใจสนใจกับบุคคลและเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม รวมทั้งต้องมีการตระหนักรู้ทางสังคม เพราะการตระหนักรู้ทางสังคมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการรู้สำนึกและความสามารถของบุคคลในการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (Pongpan Kirdpitak, 1991)

การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการคิดที่เป็นความสามารถของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกบุคคลที่มีการตระหนักรู้ทางสังคมก็จะมีสามารถในการรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม สามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดจากสังคม และสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างปกติ (Selman, 2003) สอดคล้องกับ Langone & Black (1997) ได้ให้ความหมายของการตระหนักรู้ทางสังคมว่าเป็นกระบวนการคิดที่เป็นความสามารถของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึก ดังนั้น การตระหนักรู้ทางสังคมจึงเป็นความสามารถของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกและสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างปกติสุข

การบริหารวิชาการเป็นงานที่สำคัญมีขอบเขตกว้างขวางเป็นหัวใจและงานหลักที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนและการทำกิจกรรมทุกชนิดเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอนของนักเรียนให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพที่ดี (ศิริพร ทาทRAY, 2552) ซึ่งโรงเรียนมีหน้าที่หลักในการจัดการศึกษาถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนานักเรียนและการบริหารวิชาการเป็นงานที่มุ่งสู่นักเรียนโดยตรง ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ของการศึกษา เหตุนี้การพัฒนาการเรียนการสอนจึงเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษาและผู้บริหารที่จะต้องสามารถบริหารจัดการดำเนินการกำหนดนโยบาย วางแผน พัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงการวัดและประเมินผลเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของการศึกษา (รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ, 2550)

การตระหนักรู้ทางสังคมจึงเป็นหนึ่งในทักษะการเรียนรู้ทางอารมณ์และสังคม (Social and Emotional Learning Skills: SEL) ครอบคลุม โรงเรียน ชุมชน จำเป็นต้องออกแบบการเรียนรู้ให้เด็ก ๆ มีทักษะ ทศนคติ และพฤติกรรมที่จะจัดการกับสถานการณ์ต่างๆ ตรงหน้า รวมทั้งกระบวนการคิดเรื่องการจัดการกับความสัมพันธ์ในตัวเองและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้เป็นไปอย่างมีคุณธรรมและเอื้ออาทร (ณิชกร ศรีเพชรดี, 2562) สอดคล้องกับพรพิมล เจียมนาคินทร์ (2539) ที่กล่าวว่า โรงเรียนเป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาสได้พบเพื่อนรุ่นเดียวกันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ทั้งที่เป็นวิชาความรู้และเป็นประสบการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำสิ่งต่างๆ ที่เด็กเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะทางสังคม เมื่อเป็นวัยรุ่นซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตในสังคมเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่

ความสามารถในการตระหนักรู้ทางสังคมของโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 เป็นทักษะที่จำเป็น เนื่องจากสภาพการจัดการเรียนการสอนยังไม่ได้ให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการตระหนักรู้ทางสังคม ซึ่งจะทำให้นักเรียนรับทราบและหน้าที่ของการอยู่ร่วมกันในสังคม ลักษณะนิสัยและเงื่อนไขต่างๆ ของสังคม พัฒนาความสามารถในการคิดและรับผิดชอบในความเห็นของตน สามารถสร้างความพึงพอใจในการเรียนรู้ (สรารุณ ตรงค์ดุขฎิ, 2563) สอดคล้องกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 (2562) ที่กล่าวว่า การเป็นองค์กรที่จัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพโดยความร่วมมือของทุกภาคส่วนโดยยึดหลักคุณธรรมบนพื้นฐานความเป็นไทยสู่มาตรฐานสากล

จากสภาพและบริบทข้างต้น การจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนประถมศึกษาที่มีการจัดการเรียนการสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจนในเรื่องของการพัฒนาแนวทางในการสร้างการตระหนักรู้ทางสังคมเพื่อให้สอดคล้องกับความจำเป็นในการบริหารวิชาการ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าประสงค์ของโรงเรียน และนำผลที่ได้จากการวิจัยเพื่อไปวางแผนสร้างแนวทางเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลการวิจัย คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยผู้วิจัยกำหนดจำนวนผู้ให้ข้อมูลในการวิจัยเป็นผู้อำนวยการโรงเรียน 13 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และกำหนดประชากรผู้ให้ข้อมูลที่เป็นครู โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ได้จำนวนทั้งสิ้น 214 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 31 มกราคม 2565)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.5 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 40 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในกลุ่มเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม แบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981)

4.3 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากสูตร ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบผลการวิจัย ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม

การบริหารวิชาการ	ประเด็น	องค์ประกอบการตระหนักรู้ทางสังคม				$PNI_{Modified}$	ลำดับ ความ ต้องการ จำเป็น
		1. ความไวต่อการรับรู้ทางสังคม	2. การรู้ซึ่งถึงความรู้สึก	3. การสื่อสารทางสังคม	4. การเห็นคุณค่าของความหลากหลาย		
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร						0.278	1
1.1 การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น		0.286	0.218	0.258	0.297	0.265	2
1.2 การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร		0.268	0.313	0.295	0.293	0.292	1
2. ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้						0.260	2
2.1 การจัดทำแผนการเรียนรู้		0.256	0.205	0.201	0.194	0.214	3
2.2 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้		0.322	0.254	0.284	0.264	0.281	2
2.3 การจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้		0.299	0.292	0.285	0.269	0.286	1
3. ด้านการวัดและประเมินผล						0.258	3
3.1 การออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้		0.359	0.253	0.227	0.209	0.262	2
3.2 การพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล		0.255	0.195	0.204	0.237	0.223	3
3.3 การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง		0.253	0.272	0.304	0.328	0.289	1
โดยรวม						0.265	

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.278$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 2 คือ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.260$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 3 คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.258$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า โรงเรียนการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมมีความจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.292, 0.265$) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า โรงเรียนมีการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน และการจัดทำแผนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.286, 0.281, 0.214$) ตามลำดับ

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในออกแบบการวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน และการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน ($PNI_{modified} = 0.289, 0.262, 0.223$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการในกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม โดยรวมคือ 0.265 ($PNI_{modified} = 0.265$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.278$) รองลงมาเป็นด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.260$) และด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.258$) ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมมีความจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม มีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified} = 0.292, 0.265$) ตามลำดับตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการระบุแนวคิดสำคัญที่จะพัฒนาให้นักเรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตรที่ต้องการให้ผู้เรียนเกิดความไวต่อการรับรู้ทางสังคม การรู้ซึ่งถึงความรู้สึก การสื่อสารทางสังคม การเห็นคุณค่าของความหลากหลาย เป็นการระบุความมุ่งหวังที่ต้องการให้นักเรียนมีคุณลักษณะหรือศักยภาพในด้านที่ต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้ระบุการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาไว้ว่า สถานศึกษาจะต้องคำนึงถึงวิสัยทัศน์ จุดเน้น ภูมิปัญญาท้องถิ่น สภาพบริบทและความต้องการของชุมชน มาใช้เพื่อการออกแบบโครงสร้างหลักสูตรสถานศึกษา เพราะฉะนั้นผู้บริหาร คณะครู ต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร เพื่อให้หลักสูตรที่พัฒนาขึ้นสอดคล้องกับความต้องการของผู้มีส่วนเสียทุกฝ่าย สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2559) ที่ได้กล่าวถึงแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) โดยกำหนดยุทธศาสตร์ให้โรงเรียนต้องมีการพัฒนาหลักสูตร กระบวนการเรียน การสอน การวัดและประเมินผล รวมถึงการพัฒนาสื่อเพื่อการศึกษา

โดยมีการพัฒนาปรับปรุง หลักสูตร พัฒนาระบบการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ จัดกิจกรรมเสริมทักษะ พัฒนาผู้เรียนในรูปแบบที่หลากหลาย การวัดและประเมินผลในทุกระดับชั้นที่ทันสมัย ผลลัพธ์การเรียนการสอนที่มี คุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ดำรงอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และสอดคล้องกับสราวุธ ทรงคุชฌี (2563) ที่กล่าวว่า หากเด็กมีความสามารถในการตระหนักรู้ทางสังคม แสดงออกถึงการรับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าเป็นส่วนหนึ่งของสังคมและสิ่งแวดล้อม แสดงพฤติกรรมอย่างเหมาะสม ในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตนเองกับสังคมและสิ่งแวดล้อมจะสามารถทำให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังนั้น ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องควรดำเนินการพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคม

2. ด้านการพัฒนาระบบการเรียนรู พบว่า โรงเรียนมีการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด รองลงมาเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน และการจัดทำแผนการเรียนรู้ (PNImodified =0.286, 0.281, 0.214) ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า สาเหตุที่ผู้บริหารและครูต้องการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมเพราะนักเรียนไม่ได้มาเรียนในรูปแบบ On-Site เป็นระยะเวลานาน สาเหตุเนื่องจากผลกระทบของไวรัสโคโรนา 2019 ทำให้นักเรียนขาดการมีปฏิสัมพันธ์ซึ่งกันและกันในห้องเรียน และจากการศึกษาพบว่า โรงเรียนยังไม่มี การส่งเสริมการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยต่อผู้เรียนให้เกิดทักษะการตระหนักรู้ทางสังคม โรงเรียนจึงควรเร่งพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดสภาพบรรยากาศสื่อและแหล่งการเรียนรู้ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคม สอดคล้องกับวิมลมาศ พุรินทร์ (2557) ที่ได้กล่าวถึงความสำคัญของสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ไว้ว่าการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยส่งเสริมความสนใจใฝ่รู้ให้แก่ผู้เรียน ส่วนบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนที่มีบรรยากาศของความเอื้อเพื่อเอื้อซึ่งกันและกันจะเป็นแรงจูงใจที่ดีที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนรักการอยู่ร่วมกันในชั้นเรียนและช่วย ปลุกฝังคุณธรรมจริยธรรมและความประพฤติอันดีงามให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน สอดคล้องกับ Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning (2003) ที่กล่าวว่า การตระหนักรู้ทางสังคมเป็นการแสดงความสามารถในการแสดงความคิดเห็นอย่างเหมาะสมและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นและสอดคล้องกับภาคภูมิ ทองลาด (2561) ที่ได้กล่าวว่า ผู้สอนต้องจัดหาวิธีที่จะตอบสนองต่อความต้องการพื้นฐานของผู้เรียนให้ได้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ซึ่งผู้สอนควรจะมีหน้าที่มีความรู้สึกไวต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนและควรสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้เพื่อความสำเร็จแห่งการเรียนรู้ของผู้เรียนต่อไป

3. ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า โรงเรียนมีความจำเป็นในการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนมากที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในออกแบบการวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนและการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน (PNImodified =0.289, 0.262, 0.223) ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า ครูผู้สอนมีความจำเป็นต้องประเมินผลตามสภาพจริงเพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนมีการตระหนักรู้ทางสังคม เพราะจากการวิจัยพบว่าการประเมินผลการเรียนรู้ของครูยังไม่สอดคล้องกับพัฒนาการและศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ควรมีการประเมินที่บูรณาการความรู้และทักษะเข้าด้วยกัน ประเมินการเรียนรู้จากพฤติกรรม กระบวนการทำงานตามบริบท สังคม และชุมชนของผู้เรียน ซึ่งการตระหนักรู้ทางสังคมเป็นกระบวนการคิดที่เป็นความสามารถ

ของบุคคลในการรู้ซึ่งถึงความรู้สึกของบุคคลอื่น สามารถรับรู้สถานการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคม เข้าใจเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในสังคมและสร้างปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นได้จึงควรใช้วิธีที่หลากหลายในการประเมินเพื่อให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ หรือศักยภาพที่แท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับสมศักดิ์ ภูวิภาดาวรรณ (2544) ที่กล่าวว่า การประเมินตามสภาพจริง เป็นวิธีการหนึ่งในการประเมินผลที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและเป็นวิธีการประเมินที่ออกแบบมาเพื่อสะท้อนให้เห็นพฤติกรรมและทักษะที่จำเป็นของนักเรียนในสถานการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งทำการประเมินโดยผลงานของนักเรียนที่แสดงออกในภาคปฏิบัติโดยเน้นกระบวนการเรียนรู้ผลผลิตเพิ่มสะสมงานการสังเกต การบันทึก การรวบรวมข้อมูลจากผลงานและวิธีการที่นักเรียนทำการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและการจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองด้วย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนและการบริหารวิชาการในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง โดยการบริหารวิชาการประกอบด้วยพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และส่วนประกอบของการตระหนักรู้ทางสังคมประกอบด้วย สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน

จากภาพที่ 1 การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน อธิบายได้ดังนี้

การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดประเมินผล เพื่อการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน และการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน ประกอบด้วย ความไวต่อการรับรู้ทางสังคม การรู้ซึ่งถึงความรู้สึก การสื่อสารทางสังคม การเห็นคุณค่าของความหลากหลาย โดยที่การบริหารวิชาการตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียน ประกอบด้วย 3 ด้าน 8 องค์ประกอบย่อย โดยได้เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่ 1) การวัดประเมินผลตั้งแต่กระบวนการออกแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของครู ส่งเสริมการพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล และประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนโดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงในด้านการตระหนักรู้ทางสังคมของ

ผู้เรียน 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้คือการจัดทำแผนการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน 3) การพัฒนาหลักสูตรเป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมของนักเรียน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนเมืองฉะเชิงเทรา 3 ควรพัฒนาหลักสูตรเพื่อมุ่งเน้นพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนให้ครบทุกด้าน เริ่มตั้งแต่การกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์และโครงสร้างหลักสูตรที่ชัดเจนและเอื้อต่อการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยการออกแบบและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่บูรณาการแนวคิดการตระหนักรู้ทางสังคมเข้ากับรายวิชาต่าง ๆ โดยจัดอบรมครูและบุคลากรให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการออกแบบและพัฒนาหลักสูตร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำเสนอหลักสูตรสถานศึกษาเพื่อพัฒนาการตระหนักรู้ทางสังคมของผู้เรียนด้านการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร เพื่อหาสาเหตุปัจจัยที่จะพัฒนาเนื่องจากเป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้โรงเรียนนำหลักสูตรไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2.2 ควรมีการวิจัยเรื่องผลของการพัฒนานักเรียนด้วยการตระหนักรู้ทางสังคม เพื่อส่งเสริมความสามารถในการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของนักเรียนกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). **แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564)**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **ยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ.
- ณิชกร ศรีเพชรดี. (2562). **SOCIAL AWARENESS** ฝึกเด็กๆ เข้าไปถึงใจคนอื่นด้วยคำถาม “ถ้าเป็นเรา-เราจะรู้สึกยังไง”. แหล่งที่มา <https://thepotential.org/knowledge/social-awareness/> สืบค้นเมื่อ 30 ก.ย. 2564.
- พรพิมล เจียมนาคินทร์. (2539). **พัฒนาการวัยรุ่น**. กรุงเทพมหานคร: ดันอ้อแกรมมี.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). **ราชกิจจานุเบกษา**. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. 1-23. (19 ส.ค. 2542).
- ภาควิชา ทอกลาด. (2561). **ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ยศพร จิรพรเจริญ และธีระ รุญเจริญ. (2558). แนวทางการใช้กลยุทธ์การพัฒนาการบริหารและจัดการศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็กเพื่อคุณภาพนักเรียน. *Journal of Educational Administration Khon Kaen University*. 11(1). 31-39.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิมลมาศ พุรินทร์. (2557). การพัฒนาแบบวัดสภาพแวดล้อมเพื่อการเรียนรู้ในห้องเรียนระดับประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ศิริพร ทาทราย. (2552). ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาชลบุรี เขต 2. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ. (2544). การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางและการประเมินตามสภาพจริง. เชียงใหม่: แสงศิลป์.
- สราวุธ ตรงค์ดุขม. (2563). สอนลูกเรื่องความตระหนักรู้ทางสังคม. แหล่งที่มา https://mcpswis.mcp.ac.th/html_edu/cgibin/main_php/print_informed.php?id_count_inform=17851 สืบค้นเมื่อ 16 ต.ค. 2564.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1. (2562). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2563 (ระยะครึ่งแผน). ฉะเชิงเทรา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2550). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Best, J. W. (1981). *Research in education*. New Jersey: Prentice Hall.
- Collaborative for Academic, Social, and Emotional Learning. (2019). "Social-Awareness" is used in 5 frameworks. Form <http://exploreselgse.harvard.edu/terms/named/social-awareness>. Retrieved April 29, 2020.
- Langone, John; & Black, Rhonda S (1997). Social Awareness and Transition to Employment for Adolescents with Mental Retardation. *Remedial and Special Education*. 18. 214-222.
- Pongpan Kirdpitak. (1991). *Social Awareness of Thai Educated Woman*. American Association of University Woman.
- Selman, Robert L. (2003). *The Promotion of Social Awareness: Powerful Lessons from the Partnership of Development Theory and Classroom Practice*. New York: The Russell Sage Foundation.

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*

MODEL OF PARTICIPATION IN EDUCATION MANAGEMENT FOR COMMUNITIES
AND SCHOOLS IN NEW ERA UNDER PATTHUMTANI PRIMARY EDUCATION
SERVICE AREA OFFICE 1

¹เพิก เลิศวังพง Perk Lerswongpong, ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee Sikkhabandit,

³ปัญญา ธีระวิทย์เลิศ Panya Teerawitthayalers

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: perk12345@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิผลรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีขั้นตอนการวิจัย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบฯ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบฯ และขั้นตอนที่ 4 ทดลองใช้รูปแบบฯ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียน รวมทั้งสิ้น 431 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้จากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan และใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการพัฒนารูปแบบได้ 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์ องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ผลการประเมินรูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การมีส่วนร่วม, การจัดการศึกษาของชุมชน, สถานศึกษายุคใหม่

Abstract

The purpose of this research was to develop and evaluate model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. There was divided into four steps; Step 1: Study condition, problems, and guidelines the model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. Step 2: Develop the model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. Step 3: Evaluate the model and, Step 4: Try out the model of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1. Sample was 431 people, they consisted of basic education board and parents. Using the table of Krejcie; & Morgan. and stratified random sampling. The research instrument was questionnaire, interview, evaluate feasibility and benefit. It was analyzed using basic statistics and content analysis. The results revealed that 1) Status of participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1 in overall, performance was at highest level. The result of model development consisted of 2 components. Component 1 was participation in education management for communities and schools in new era under Patthumtani Primary Education Service Area Office 1, there were 6 steps, such as 1) Study problems/Setting policy 2) Planning 3) Decision making for action 4) Follow the plan 5) Evaluation and 6) Co-benefits component. Component 2 was arrangement in education management for schools in new era such as 1) Critical thinking and problem solving 2) Creativity and innovation 3) Collaboration teamwork and leadership 4) Communication information and media literacy 5) Cross-cultural understanding 6) Computing and IT literacy 7) Career and learning skills 8) Compassion. The result of evaluate feasibility and benefit was at highest level.

Keywords: Model, Participation, Education Management for Community, School in New Era

บทนำ

การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษาเป็นการเปิดโอกาสในการจัดการศึกษาให้เกิดผลดี มีประสิทธิภาพ ตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครองต้องนำกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามาใช้ในทุกระดับ ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครอง และชุมชนอย่างแท้จริง ช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนที่จะให้การสนับสนุนทรัพยากรการศึกษามากขึ้น ให้ความร่วมมือกับสถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามาร่วมดำเนินกิจกรรม ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผนดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อขับเคลื่อนให้กิจกรรมนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพโดยยึดหลักการมีส่วนร่วม คือ หลักร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมตรวจสอบ ร่วมรับผิดชอบ เกิดเรียนรู้ซึ่งกัน และกันของทุกฝ่าย นับตั้งแต่การแสดงความคิดเห็น การวางแผน การดำเนินการและการแก้ไขปัญหา ตลอดจนการควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผล เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสามารถทำได้ทั้งทางตรง คือ ร่วมเป็นคณะทำงานและทางอ้อมร่วมวางแผนทาง นโยบาย การมีส่วนร่วมของประชาชน และชุมชนในการจัดการศึกษานับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่น โดยเฉพาะในโรงเรียนขนาดเล็กหากชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนทรัพยากรการศึกษา รวมถึงการเชิญผู้ปกครองที่มีความรู้และมีเวลาว่างมาเป็นครูพ่อนักเรียนให้ความรู้ด้านวิชาการด้านภูมิปัญญากับบุตรหลานย่อมเกิดผลดีทั้งต่อโรงเรียนที่ได้บุคลากรเพิ่มส่วนผู้ปกครองย่อมภาคภูมิใจที่ได้สอนบุตรหลานในโรงเรียน รวมถึงนักเรียนที่จะมีความเคารพและนับถือในตัวผู้ปกครองเพิ่มมากขึ้นซึ่งเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับปฐมวัย ถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีจำนวนโรงเรียนทั้งสิ้น 102 โรงเรียน จำนวนครู 2,261 คน จำนวนนักเรียนทั้งหมด 37,191 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. 2563) ส่วนใหญ่อยู่ในวัดซึ่งในอดีตพระสงฆ์ที่เป็นเจ้าอาวาสได้ให้ความอนุเคราะห์ให้พื้นที่วัดเพื่อสร้างโรงเรียน โดยการสนับสนุนของทางราชการและบ้าน หรือชุมชนเพื่อเป็นสถานที่ที่บ่มเพาะทางความรู้ให้แก่บุตรหลานในอนาคตจนถึงปัจจุบัน ฉะนั้น บ้าน วัด โรงเรียนจึงเป็นหน่วยทางสังคมที่มีความสำคัญทั้งหมด วัดมีบ้านและโรงเรียนให้การอุปถัมภ์คำบูชาทำนุบำรุงพระศาสนา บ้านก็มีวัดคอยให้สติ เตือนใจ รวมทั้งจิตวิญญาณ และมีโรงเรียนคอยสนับสนุนกิจกรรมในชุมชน โรงเรียนมีวัดที่ให้การสนับสนุนอบรมสั่งสอนในศีลธรรมและมีบ้านที่คอยให้การสนับสนุนให้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาโดยอาจเป็นครูภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ ความรู้ในเรื่องที่เป็นภูมิปัญญาของท้องถิ่นนั้นๆ ในส่วนของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานก็มีพระและผู้นำชุมชนเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารงานในโรงเรียน การจัดการศึกษาโดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครอง และวัดที่โรงเรียนตั้งอยู่เป็นความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องหาวิธีดำเนินการ หาแนวร่วมจากสถาบันที่มีอยู่ในชุมชนหรือบริเวณที่โรงเรียนตั้งอยู่ โดยนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดการด้านการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ การบริหารงานในโรงเรียนจะเกิดประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องอาศัยผู้บริหารและผู้ร่วมงานที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารโรงเรียนจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลาย ทั้งที่เป็นศาสตร์และศิลป์มาประยุกต์ใช้เพื่อให้โรงเรียนมีศักยภาพยิ่งขึ้นและพัฒนาให้ทันต่อสภาวะการเปลี่ยนแปลงของสังคมปัจจุบันและอนาคต (อัคราธร สังมณีโชติ,

2550) บริบทในการจัดการศึกษาได้เปลี่ยนไปตามกระแสโลกาภิวัตน์ ดังที่ เสรี พงศ์พิศ (2551) ได้กล่าวว่า ยุทธศาสตร์ในการจัดการศึกษานั้นต้องทำเพื่อปวงชน การจัดการศึกษาต้องเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมแรง ร่วมใจ ร่วมคิด ร่วมทำและร่วมกันตั้งเป้าประสงค์ในการดำเนินการอย่างแน่วแน่ รวมทั้งต้องมีการประสานให้เกิดเครือข่ายเพื่อการเรียนรู้ การสร้างชุมชนเรียนรู้ (Learning community) ตลอดจนความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ จึงจะทำให้การจัดการศึกษาเกิดมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาเบื้องต้นของผู้วิจัยพบว่า ผลการตรวจสอบโรงเรียนทั้ง 102 โรงเรียน ที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีโรงเรียนจำนวน 44 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 43.13) เท่านั้นที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างได้ผล และประสบความสำเร็จในการบริหารงานเป็นที่นิยมของผู้ปกครอง และนักเรียน ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องในการศึกษา จึงเป็นจุดสนใจในการศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน แนวคิดที่จะให้ชุมชนได้ร่วมพัฒนาจัดการศึกษาอย่างได้ผลประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะในโรงเรียนที่มีผลงานดีเด่น ซึ่งชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างแท้จริงในการพัฒนา ปรับปรุงแก้ไข อันจะนำไปสู่การบรรลุซึ่งเป้าหมายของการจัดการศึกษาในยุคโลกาภิวัตน์และเป็นนวัตกรรมทางการบริหารการศึกษาที่สำคัญที่จะนำไปขยายผลกับโรงเรียนอื่นๆ รวมทั้งจะช่วยให้ได้คำตอบหรือข้อค้นพบแนวทางหรือรูปแบบในการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาที่เหมาะสมและในด้านการจัดการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม ส่วนโรงเรียนที่เหลืออีกจำนวน 58 โรงเรียน (คิดเป็นร้อยละ 56.86) นั้นพบว่า มีปัญหาด้านการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในเรื่องของการมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่โรงเรียนได้กำหนดไว้ เนื่องจากผู้ปกครอง และชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น ทั้งนี้สืบเนื่องจากผู้ปกครองมีภาระงานมาก ทั้งปัจจัยด้านเศรษฐกิจ การทำมาหากิน การย้ายถิ่นฐาน การประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนยังไม่ครอบคลุมพื้นที่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ยังไม่ให้ความสำคัญกับชุมชนเท่าที่ควร และการโยกย้ายผู้บริหารบ่อยๆ และจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารของโรงเรียน ได้กล่าวว่า การจัดการศึกษาในปัจจุบันนี้ต้องเผชิญกับสภาวะวิกฤติการระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เกิดขึ้นในประเทศไทยโดยเฉพาะจังหวัดปทุมธานีที่มีแนวโน้มความรุนแรงมากยิ่งขึ้น มีการแพร่กระจายของโรคไปยังหลายพื้นที่ต่างๆ เพิ่มมากขึ้นทางคณะกรรมการโรคติดต่อแห่งชาติได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นโรคติดต่ออันตรายภายใต้พระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2548 กระทรวงสาธารณสุขจึงได้แจ้งเตือนให้หลีกเลี่ยงการเดินทางเพื่อลดการแพร่ระบาดของโรคดังกล่าว จากผลกระทบจากการระบาดครั้งใหญ่จึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของการศึกษา แนวโน้มของการศึกษาไทยในอนาคตกับความท้าทายของโลก (การศึกษา) ที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ทุกภาคส่วนที่ต้องปรับตัวสู่โหมด “ออนไลน์” ปัญหาด้านสื่ออุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอนด้วยออนไลน์ที่ยังไม่มีความพร้อมในการเรียนจึงเป็นภาระของผู้ปกครอง ส่งผลกระทบท่อวิถีชีวิตของคนในชุมชนสังคมอย่างมาก ทำให้ผู้ปกครอง และชุมชนยังไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้น แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนมีส่วนสำคัญที่จะส่งผลต่อการที่ชุมชนจะเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2563) ซึ่งจะเห็นได้จากผลจากการศึกษาวิจัยของศศิธร สุวรรณดี (2547) ที่ได้ทำการวิจัยในเรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัด และชุมชนในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับวัดและชุมชนในภาพรวม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่งผล 6 งาน คือ งานการให้บริการชุมชน งานการรับความช่วยเหลือ สนับสนุนจากชุมชน งานเสริมสร้างความสัมพันธ์กับ

ชุมชนและหน่วยงานอื่น งานเกี่ยวกับการเป็นคณะกรรมการของโรงเรียน งานการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม สมาคมหรือมูลนิธิ และงานการประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ยังพบว่า การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานและการจะทำให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติและสนับสนุนให้การดำเนินงานและการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้นั้น การมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา คณะกรรมการ สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน วัด และชุมชน เป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในโรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ชุมชน รวมทั้งวัดได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารการจัดการศึกษาของโรงเรียนโดยยึดหลักประชาธิปไตยอย่างแท้จริง ซึ่งเป็นความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้มีส่วนร่วม ทำให้ผู้มีส่วนร่วมได้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมชื่นชมผลงานและร่วมประเมินผลทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของและเป็นส่วนหนึ่งขององค์การเกิดความรักความเอื้ออาทรต่อโรงเรียนและผู้ร่วมงานทุกคนซึ่งจะส่งผลให้การจัดการศึกษาของโรงเรียนเกิดการพัฒนาลู่ประสิทธิภาพและมีคุณภาพอย่างสูงสุดในโอกาสต่อไป (พจนารถ วาดกลืน, 2556) และการที่ผู้บริหารโรงเรียนจะสามารถพัฒนางานในโรงเรียนให้ ประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพโดยที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาได้นั้น ปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลต่อการนำพาโรงเรียนให้บรรลุเป้าหมายคือผู้บริหารโรงเรียนที่มีบทบาทสำคัญต่อการบริหารการศึกษาให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา ยิ่งในยุคที่มีการพัฒนาการศึกษาอยู่ในท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งหากผู้บริหารโรงเรียนเลือกใช้วิธีการบริหารการศึกษาที่เหมาะสมแล้ว ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนย่อมเกิดความพอใจและให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในทุกๆ ด้าน (อัคราธร สังมณีโชติ, 2550)

จากการที่ผู้วิจัยในฐานะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีโอกาสเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สังเกตและสอบถามผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ทั้งผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ผู้ปกครอง ชุมชน และสถานประกอบการ กลับพบว่า ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาดังกล่าวยังมีส่วนน้อยที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาอย่างจริงจัง ปัญหาที่พบคือในเรื่องของการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนทั้งหมดนั้นมักจะเป็นไปตามผู้บริหารโรงเรียนนั้นๆ กำหนด ทั้งนี้ หากผู้บริหารเปิดโอกาสให้ชุมชน บ้าน วัด คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครอง สถานประกอบการ รวมทั้งบุคลากรภายในโรงเรียนเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ก็จะส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1, 2563) และจากการสังเกตการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษากลับพบว่า ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังไม่เห็นความสำคัญของการศึกษา สังเกตได้จากการเข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่โรงเรียนจัดขึ้น บทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานและกรรมการเครือข่ายผู้ปกครองของแต่ละโรงเรียนยังมีน้อยมาก ซึ่งนับว่าเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้ผลการจัดการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ยังไม่เป็นไปตามความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาใช้เป็นต้นแบบและใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาคุณภาพการบริหารงานในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพเป็นไปตามวัตถุประสงค์และตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาที่ยั่งยืนสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
4. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพ และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 ได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ หนังสือ และตำรา เอกสาร รวมถึงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์) ที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา เพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตัวแปรที่ศึกษา คือ องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา ยุคใหม่

1.2 ศึกษาสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้แบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน จำนวน 102 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 4,328 คน (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) รวมทั้งสิ้น 4,328 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie; & Morgan (1970) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 431 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วม จำนวน 6 ขั้นตอน คือ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์

1.3 ศึกษาแนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Information) โดยการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 3 คน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 3 คน ผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน และผู้ปกครอง จำนวน 3 คน รวมจำนวน 12 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive sampling) ตามคุณสมบัติที่ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการโรงเรียน เป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาปริญญาเอกด้านการบริหารการศึกษา มีประสบการณ์การบริหารสถานศึกษามาแล้วไม่ต่ำกว่า 10 ปี 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ตำแหน่งประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท 3) ผู้นำชุมชน ตำแหน่งประธานชุมชน และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท 4) ผู้ปกครอง เป็นผู้ปกครองของนักเรียนในระดับประถมศึกษา (ป. 6) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในขั้นตอนนี้ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังนี้

2.1 ยกร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการนำผลการศึกษาจากขั้นตอนที่ 1 มาวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นข้อมูลสำหรับการยกร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2.2 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย กระบวนการมีส่วนร่วม 6 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การการตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์

1. ผู้วิจัยนำข้อมูลข้างต้นมาวิเคราะห์หาข้อสรุปร่วม และจัดทำผลการสัมภาษณ์การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. ผู้วิจัยนำร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความเหมาะสม การใช้ภาษา และนำข้อเสนอแนะไปดำเนินการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นจัดทำร่างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2.3 ตรวจสอบคุณภาพของร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้เชี่ยวชาญในการสร้างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 12 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งผู้เชี่ยวชาญเป็นผู้มีคุณสมบัติ ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียนที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารงานโรงเรียน ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 3 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารชุมชนหรือประธานชุมชนที่ดูแลด้านการจัดการศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท หรือมีประสบการณ์/ผลงานทางการจัดการศึกษาของชุมชน 3) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่มีผลงานหรือรางวัลหรือเป็นที่ปรึกษาของโรงเรียน จำนวน 4 คน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

3.1 การประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยได้ทำการประเมินด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ตามแนวทางของ Stufflebeam (1978) โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.2 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 102 โรงเรียน จำแนกเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 102 คน ผู้ปกครองนักเรียน จำนวน 4,328 คน (ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6) รวมทั้งสิ้น 4,328 คน

3.3 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้ปกครองนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้มาจากการใช้ตาราง Krejcie & Morgan (1970) ซึ่งได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 354 คน หลังจากนั้นใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สัดส่วนของกลุ่มประชากรโดยกำหนดความคลาดเคลื่อน 5%

3.4 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 4 การทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยจะดำเนินการดังนี้

โดยผู้วิจัยนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ไปทดลองใช้กับโรงเรียนวัดสะแก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ระยะเวลาในการทดลองใช้ 1 ภาคการศึกษา ของปีการศึกษา 2565 และนำผลการทดลองใช้มาปรับปรุงรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้สมบูรณ์ ต่อไป

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.55$, S.D.= 0.59) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ข้อ โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด 3 อันดับ คือ ข้อ 3 การการตัดสินใจดำเนินการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.62$, S.D.= 0.56), ข้อ 5 การประเมินผล อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D.= 0.62) และข้อ 1 การศึกษาปัญหา /กำหนดนโยบาย อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.56$, S.D.= 0.57) ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม

สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การศึกษาปัญหา /กำหนดนโยบาย	4.56	0.57	มากที่สุด
2. การวางแผน	4.53	0.58	มากที่สุด
3. การการตัดสินใจดำเนินการ	4.62	0.56	มากที่สุด
4. ปฏิบัติตามแผน	4.50	0.58	มาก
5. การประเมินผล	4.57	0.62	มากที่สุด
6. การร่วมรับผลประโยชน์	4.52	0.60	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.55	0.59	มากที่สุด

1.2 ผลการศึกษาปัญหาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1. การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย ปัญหาที่พบ คือ กระบวนการนโยบายของสถานศึกษา ยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมอย่างเพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์ ความพร้อมของภาครัฐ วัฒนธรรมการเมือง และความพร้อมของประชาชนมีน้อย ยังไม่สามารถมาเชื่อมโยงเพื่อพัฒนาการศึกษา โดยการมีส่วนร่วมได้ ไม่มีตัวชี้วัดที่ชัดเจน ที่จะบอกให้ทราบว่าประชาชนมีส่วนร่วมแล้วหรือยัง หรือหน่วยงานของรัฐเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมมากนักน้อยเพียงใด ทำให้ผู้ปฏิบัติงานไม่สามารถทำงานให้ดีขึ้นได้เพราะไม่มีมาตรฐานในการทำงานที่ชัดเจน ด้านเจ้าหน้าที่รัฐที่เคยชินต่อการกระทำ และการติดต่อสื่อสารในคนกลุ่มเดียวกัน ดังนั้น การใช้ภาษาที่คิดว่าประชาชนต้องเข้าใจการดำเนินงานการประเมินผลโครงการขององค์กรรัฐ จึงมีผลต่อการทำงานร่วมกัน ขาดความพร้อม และมีข้อบกพร่องในหลายประการ เช่น ขาดองค์กรท้องถิ่นที่เหมาะสม ขาดบุคคลที่ ทำงานเพื่อประชาชนอย่างเต็มที่ ความสัมพันธ์ของสถานศึกษากับผู้นำชุมชน เช่น ด้านกฎหมาย ด้านการเมือง และด้านระบบราชการยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และผลทางเศรษฐกิจในชุมชน ความเสื่อมศรัทธา ความไม่ผูกพันกับชุมชน การไม่มี เวลาว่าง ขาดความสัมพันธ์อันดีกับโรงเรียน และความขัดสนส่วนบุคคล ในส่วนผู้ปกครองมีภาระมาก เช่น ด้านการเงิน เวลา จึงไม่สามารถมาร่วมมือกับโรงเรียนได้เต็มที่

2. การวางแผน ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาขาดการวางแผนงานที่ส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วม การปฏิบัติงานร่วมกับชุมชนมีน้อย ความเอาใจใส่ต่อนักเรียนน้อยลง ไม่มีการแต่งตั้งผู้ที่มาทำงานกับชุมชน ไม่กำหนดบทบาทที่เหมาะสมให้แก่ผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นผู้สนับสนุน ไม่มีโอกาสได้ร่วมวางแผนงานกับโรงเรียน เช่น เป็นผู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินงาน ร่วมรับผลที่เกิดขึ้น ขาดความชัดเจนเรื่องบทบาทหน้าที่ การประชุมขาดความต่อเนื่อง และพร้อมเพรียง ระบบข้อมูลขาดการวางแผนด้านคุณภาพ ทำให้การตัดสินใจของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่บนพื้นฐานของความรู้สึก และประสบการณ์เดิมประชาชนขาดการรับรู้เกี่ยวกับแนวคิด และความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชน การวางแผนงานบริหารโรงเรียนไม่เป็นรูปธรรมทำให้การบริหารหรือการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหา มีความหลากหลาย ไม่ถี่ถ้วนรอบคอบ เพราะเป็นการระดมแนวคิดจากบุคคลที่มีความรอบรู้อาชีพที่หลากหลาย การเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมสนับสนุนส่งเสริม ร่วมดำเนินการบริหารจัดการศึกษา

3. การการตัดสินใจดำเนินการ ปัญหาที่พบ คือ ชุมชนยังขาดการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมแก้ไขปัญหาด้วยความเสียสละและเต็มใจ สมควรใจ มากกว่าจะถูกขอร้องแก้มบังคับการเปิดโอกาสให้ ประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหาร ซึ่งจะช่วยให้การตัดสินใจละเอียดถี่ถ้วนมีโอกาสผิดพลาดน้อย ก่อให้เกิดผลดีแก่หน่วยงาน องค์กรต่างๆ ยังมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารน้อยประชาชน/ชุมชนขาดความรู้ ความเข้าใจใน ด้านภูมิปัญญา ทักษะ ความสามารถ และการจัดการและรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงของโลก การมีส่วนร่วมเชิง ไม่แข่งขัน ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาจะไม่คำนึงถึง ความสำคัญ นโยบาย ไม่มีความสนใจจากผล การกระทำกิจกรรมต่างๆ ผู้มีส่วนร่วมไม่เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมนั้น ยินยอม ปฏิบัติตามและรวมถึงตกลงยอมรับ ได้อย่างสมควรใจ เต็มใจ และสบายใจ ส่วนตัวของผู้บริหารและครูขาด ความสัมพันธ์อันดี กับชุมชน บุคลากรฝ่ายบริหารไม่ให้ความสำคัญกับผู้ที่มีส่วนร่วม ผู้บริหารไม่อยู่บริหาร โรงเรียน จำบุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ ไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้งกับชุมชน ครูมีทัศนคติไม่ดีต่อชุมชน ประพฤติตัวไม่เหมาะสม และกีดกันการเข้ามามีส่วนร่วมของคนในชุมชนผู้บริหารไม่ อยู่บริหารโรงเรียน จำบุคคลที่ช่วยเหลือโรงเรียนไม่ได้ ทำงานโดยไม่ปรึกษาหารือ ไม่เร่งแก้ปัญหาความขัดแย้ง กับชุมชน ครูมีทัศนคติไม่ดีต่อชุมชน ประพฤติตัวไม่เหมาะสม เกิดข่าวในทางไม่ดีในสังคมบ่อย ๆ ส่งผลกระทบ ต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน

4. การปฏิบัติตามแผน ปัญหาที่พบ คือ ผู้มีส่วนร่วมขาดแรงจูงใจในการร่วมงานกับ สถานศึกษา มุ่งหวังแต่ผลประโยชน์ ผู้บริหารมีการทุจริต ต่อการปฏิบัติงาน เช่น เรื่องงบประมาณ การบริหาร ไม่เป็นไปตามที่วางแผนไว้ ส่งผลให้ประชาชน ชุมชนขาดความเชื่อมั่น ไว้วางใจ ชุมชนไม่สามารถตรวจสอบการ ใช้งบประมาณของสถานศึกษา มีกระบวนการทุจริต เอาแต่พวกพ้อง การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงไม่ประสบ ความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ขาดการประสานงาน การมีส่วนร่วมที่แท้จริง มีแต่ชื่อเป็นกรรมการจึงไม่สามารถ ตรวจสอบสถานศึกษาได้ และทัศนคติเชิงลบของชุมชนที่มีต่อสถานศึกษา การปฏิบัติงานร่วมกันยังมีแนวคิดที่ ขัดแย้ง ไม่มีการประชาสัมพันธ์ อธิบายให้ชัดเจน การตรวจสอบของชุมชนไม่สามารถตรวจสอบการใช้ งบประมาณของสถานศึกษา มีกระบวนการทุจริต เอาแต่พวกพ้อง เช่น เรื่องงบประมาณ การบริหารไม่เป็นไป ตามที่วางแผนไว้ การปฏิบัติงานตามแผนงานของสถานศึกษาไม่โปร่งใส

5. การประเมินผล ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาไม่เปิดโอกาสให้ชุมชนได้ตรวจสอบ ประเมินผลการทำงานของสถานศึกษาอย่างจริงจัง การริเริ่ม และติดตามในกระบวนการ กำหนดความต้องการ

ร่วมกิจกรรม สนใจในผลจากการพัฒนา การควบคุม ตรวจสอบ การดำเนินการของโรงเรียน ควรกำหนดการประเมินผล ในลักษณะของการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วม แก้ไขปัญหาด้วยความเสียสละและเต็มใจ สมควรใจมากกว่าจะถูกขอร้องแกมบังคับ ประชาชนขาดการติดตาม ประเมินผลการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมให้ข้อเสนอแนะ ร่วมสนับสนุนส่งเสริม ร่วมดำเนินการบริหารจัดการศึกษา ขาดทักษะและประสบการณ์ในวิธีการทำงานร่วมกัน ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ไม่มีการแจ้งเกี่ยวกับวิธีการประเมินผลที่โรงเรียนดำเนินการให้ผู้ปกครองทราบ

6. การร่วมรับผลประโยชน์ ปัญหาที่พบ คือ สถานศึกษาคิดว่า โครงการนั้นประสบความสำเร็จโดยไม่คำนึงถึงการพัฒนาประชาชนและเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อการร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกัน ผู้บริหารไม่ใช้ภาวะผู้นำให้เป็นประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานของทีมในการตัดสินใจ ซึ่งต้องมาจากการตัดสินใจร่วมกัน การบริหารความขัดแย้งเป็นไปอย่างไม่เหมาะสม มีการให้ผลประโยชน์เฉพาะกลุ่มที่สนิทสนมเท่านั้น การบริหารขาดความโปร่งใส การร่วมรับผลประโยชน์ร่วมกันไม่ชัดเจน โครงสร้างกฎหมายและกระบวนการนโยบายยังไม่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนอย่างเพียงพอ

1.3 ผลการศึกษาแนวทางของการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1. การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย วางนโยบายการมีส่วนร่วม โดยวิเคราะห์วิสัยทัศน์ พันธกิจ และยุทธศาสตร์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคขององค์กร ให้ผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และชี้แจงปัญหาต่างๆ ในการดำเนินงาน และแนะนำหรือให้คำปรึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขปัญหาในการดำเนินงาน แบ่งอำนาจหน้าที่ในการบริหารให้ผู้ปฏิบัติ คนในองค์กรหรือ ทีมงาน เพราะต้องการให้มีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจที่สำคัญขององค์กรที่เป็นรูปธรรม มีนโยบายการมีส่วนร่วมเชิงแข่งขัน ด้วยการริเริ่ม และติดตามในกระบวนการ กำหนดความต้องการ ร่วมกิจกรรม สนใจในผลจากการพัฒนา ตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิด (ตัดสินใจ) วางแผน ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมรับประโยชน์ และร่วมติดตามผล ผลการมีส่วนร่วมในแต่ละเรื่องนั้นมีความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและเสริมแรง (Reinforcement) ในการทำงานของผู้ปฏิบัติการพิจารณาแนวทางในการแก้ปัญหาที่มีความหลากหลายเป็นไป อย่างถี่ถ้วนรอบคอบ

2. การวางแผน คือ มีการวางแผน การประสานงานที่ดีทั้งภายในหน่วยงานและระหว่างหน่วยงาน ซึ่งจะทำให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้บริหารควรวางแผนในการระดมทรัพยากร สรรพกำลังในท้องถิ่น เช่น ความรู้ ทักษะ แรงงานและทุนที่ต้องใช้ในการพัฒนาโรงเรียน ซึ่งจะช่วยลดภาระของรัฐ และพัฒนาการศึกษา รวบรวมแนวคิด ภูมิปัญญาของชุมชนมาปรับใช้ในกระบวนการบริหาร โรงเรียนร่วมกับชุมชน มีการบริหารความขัดแย้งให้เป็นไปอย่างเหมาะสม และสมาชิกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การสรรหาเครื่องมือสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรหาแนวทางในด้านอุปสรรคและปัญหาของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของ ประชาชน เสริมสร้างความสุจริต และยุติธรรมภายใต้ระบอบประชาธิปไตย การให้มีส่วนร่วมจากประชาชนเสมือนการให้ตรวจสอบการทำงานของหน่วยงาน

3. การตัดสินใจดำเนินการ คือ สร้างการตื่นตัวของประชาชน การมีส่วนร่วมจะทำให้เกิดพลังพัฒนาสถานศึกษาที่เข้มแข็ง อันจะเป็นรากฐานที่มั่นคงใน การพัฒนาประเทศอย่างมีเสถียรภาพและยั่งยืน ส่งเสริมการตัดสินใจ พัฒนาระบบบริหารงาน เพื่อการมีส่วนร่วมของประชาชนเพิ่มมากขึ้น ก็จะช่วยให้การตรวจสอบการ ทำงานมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สร้างความมั่นใจว่า ความต้องการหรือความปรารถนาของประชาชนได้รับการตอบสนอง และช่วยให้กระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหา และโครงการต่าง

ๆ เป็นไปด้วยความรอบคอบ ลดความขัดแย้งในสังคม หาแนวทางให้ผู้มีส่วนร่วมมีการตัดสินใจดำเนินการ เกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมนั้น ยินยอมปฏิบัติตาม และรวมถึงตกลงยอมรับได้อย่างสมัครใจ เต็มใจ และสบายใจ การมีส่วนร่วมในฐานะเป็นหุ้นส่วนของโรงเรียน

4. การปฏิบัติตามแผน คือ ปฏิบัติการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนเกิดจากการร่วมคิดร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบของบุคลากรทุกฝ่าย ตามแผนที่โรงเรียนกำหนดไว้ มีการมอบหมายงาน การจัดสรรทรัพยากร อย่างเหมาะสม มีการควบคุมการปฏิบัติงานเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย การประสานงานกับภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ลงมือปฏิบัติจริงตามโครงการ/กิจกรรมตามแผน มีการดำเนินงานมีการติดตามประเมินผลงานทุกขั้นตอน โดยคณะทำงานทุกคนเพื่อรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ร่วมกัน มีการปรับ/พัฒนาแผน สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และนำไปสู่ผลสำเร็จ สมาชิกทุกคนของโรงเรียน/เครือข่ายมีความพึงพอใจต่อผลการดำเนินงานตามแผนพัฒนาของโรงเรียน

5. การประเมินผล คือ ผู้บริหารมีการสรุปและรายงานผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับแผนพัฒนาของโรงเรียนโดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและมีการเผยแพร่ต่อสาธารณชน มีการขยายผลผลความสำเร็จของโรงเรียน เชื่อมโยงการดำเนินงานระหว่างโรงเรียนในสังกัด ประเมินผลโดยผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วม โดยใช้สารสนเทศของโรงเรียนด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย สามารถเชื่อมโยงและให้บริการได้จริงอย่างเป็นรูปธรรม การติดตามและประเมินผลนำผลจากการประเมินผลไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

6. การร่วมรับผลประโยชน์ คือ ผู้บริหารมีกำหนดการมีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายการร่วมรับผลประโยชน์ชัดเจน โปร่งใส การร่วมรับผลประโยชน์ ร่วมกัน ทำให้การมีส่วนร่วมมีการปรึกษาหารือในหลายๆ โอกาส โดยการกำหนดเป้าหมายของงาน มีส่วนร่วมรับผิดชอบในทางเลือกของวิธีการตัดสินใจ ตลอดจนตรวจสอบและประเมินทางเลือกในการตัดสินใจต่างๆ ทำให้มีการทำงานที่มีทิศทางเดียวกัน มีความรับผิดชอบร่วมกัน ผลผลิตหรือผลงานก็จะออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ ก่อให้เกิดความสามัคคีระหว่างผู้บริหาร และผู้ร่วมงานทุกระดับ สร้างความเป็นประชาธิปไตยในสถานศึกษา ช่วยลดความขัดแย้งในการทำงานเพิ่มความไว้วางใจซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

2. ผลการพัฒนาแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ 1) การศึกษาปัญหา /กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การการตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์องค์ประกอบ

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย

3. ผลการประเมินรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ผลการประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบ O โดยรวม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด และความเป็นประโยชน์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุดของความเป็นไปได้ ได้แก่ การประเมินผล และความเป็นประโยชน์ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยคะแนนสูงสุด ได้แก่ ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี และมีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างในการตรวจสอบความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ประเด็นในการตรวจสอบ	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชน						
1. การศึกษาปัญหา /กำหนดนโยบาย	4.53	0.80	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด
2. การวางแผน	4.55	0.55	มากที่สุด	4.54	0.56	มากที่สุด
3.การตัดสินใจดำเนินการ	4.56	0.38	มากที่สุด	4.56	0.58	มากที่สุด
4.ปฏิบัติตามแผน	4.53	0.80	มากที่สุด	4.58	0.53	มากที่สุด
5.การประเมินผล	4.65	0.65	มากที่สุด	4.45	0.34	มากที่สุด
6.การร่วมรับผลประโยชน์	4.57	0.54	มากที่สุด	4.56	0.54	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่						
1. ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมี วิจักษณ์ญาณ และแก้ไขปัญหาได้	4.53	0.57	มากที่สุด	4.60	.55	มากที่สุด
2. ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม	4.51	0.56	มากที่สุด	4.54	.44	มากที่สุด
3. ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ	4.57	.55	มากที่สุด	4.57	.55	มากที่สุด
4. ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ	4.60	0.50	มากที่สุด	4.55	.34	มากที่สุด
5. ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม	4.55	0.44	มากที่สุด	4.54	.55	มากที่สุด
6. ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทัน เทคโนโลยี	4.60	0.50	มากที่สุด	4.67	.56	มากที่สุด
7. ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้	4.60	0.53	มากที่สุด	4.56	.55	มากที่สุด
8. มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย	4.60	0.50	มากที่สุด	4.67	.56	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.63	0.55	มากที่สุด	4.58	0.54	มากที่สุด

4. ผลการทดลองใช้รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้การสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างกับทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พบว่า ผู้ทรงคุณวุฒิ มีความพึงพอใจต่อการนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความตระหนัก และมีความรู้ความเข้าใจ ให้โอกาสการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาร่วมกัน วิเคราะห์ปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ กำหนดนโยบาย รวมทั้งอัตลักษณ์ของโรงเรียน และการประเมินผลการจัดการศึกษาร่วมกัน ทำให้ทุกฝ่ายได้เข้าใจปัญหา และดำเนินการตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมาย ตามวิสัยทัศน์ ปรัชญา และจุดเน้นที่กำหนดขึ้นร่วมกันจนประสบความสำเร็จ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของนุชา สระสม (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า ลักษณะการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดพระ อินทร์ทรงช้างเอราวัณ ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 5 ลักษณะ ประกอบด้วย 1) การมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจโดยยึดหลักความอาวุโส 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงานโดยให้เกียรติผู้ที่มีบารมีหรือผู้ที่ได้รับการยอมรับจากคนส่วนใหญ่ 3) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติและดำเนินการตามความเชื่อและความศรัทธาในพระพุทธศาสนา 4) การมีส่วนร่วมในการประสานประโยชน์ร่วมกัน 5) การมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลแบบกัลยาณมิตร โดยมีผลความสำเร็จของการมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดสังกัดกรุงเทพมหานคร คือ 1) การมีส่วนร่วม ในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียน คือ โรงเรียนจัดการศึกษาได้มาตรฐาน ผ่านเกณฑ์มาตรฐานการ ประกันคุณภาพโรงเรียนสังกัด กรุงเทพมหานคร คือ นักเรียน การจัดการศึกษา การสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา 2) การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบ บ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดพระอินทร์ทรงช้างเอราวัณ เป็นไปตามความคาดหวังของชุมชน และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของสายฝน วิบูลรังสรรค์ (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้ง 2 แห่ง ส่วนใหญ่มีลักษณะการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับเบื้องต้น ได้แก่ ร่วมรับรู้ รับฟัง และร่วมงาน แต่ในส่วนราชการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูง ได้แก่ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผล ยังเกิดขึ้นน้อยมาก อีกทั้งการแสดงบทบาทของชุมชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษายังขึ้นอยู่กับสถานศึกษาเป็นผู้กำหนด แต่ในส่วนความถี่ของการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมนั้น สถานศึกษาทั้ง 2 แห่งมีความแตกต่างกัน ผลการสร้างและนำรูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมไปใช้ประเมินและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา พบว่า รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมที่ได้ มีกระบวนการประเมิน 5 ขั้นตอน คือ การเตรียมความพร้อม การวางแผนการประเมินการดำเนินการเก็บข้อมูล การวิเคราะห์และการสะท้อนกลับ การนำเสนอผลและนำไปใช้และเมื่อนำรูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมที่ได้ไปใช้ พบว่า ทำให้เกิดพัฒนาการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น นั่นคือ ชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ และร่วมประเมินผลมากขึ้นกว่าเดิม อีกทั้งยังมีโอกาสได้มีส่วนร่วมเป็นผู้คิดริเริ่มเองแทนการถูกกำหนดบทบาทจากทางสถานศึกษาเท่านั้น ผลการประเมินการใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมพบว่าผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการประเมินส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจต่อการใช้รูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วมในระดับมากเนื่องจาก เป็นการกระตุ้นให้บุคลากรทั้งในสถานศึกษาและชุมชนได้เกิดความตระหนักในการประเมิน และการพัฒนาการมีส่วนร่วมร่วมกัน

2. รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ได้แก่

องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ประกอบด้วย 6 ชั้น คือ 1) การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย 2) การวางแผน 3) การตัดสินใจดำเนินการ 4) ปฏิบัติตามแผน 5) การประเมินผล และ 6) การร่วมรับผลประโยชน์องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษาใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะทางอาชีพ และการเรียนรู้ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้บัญญัติหลักสำคัญของการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 9 (2) โดยให้มีการกระจายอำนาจให้สถานศึกษา องค์ประกอบส่วนท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา มาตรา 9 (6) กระบวนการจัดการศึกษาให้ยึดหลักการมีส่วนร่วมจากบุคคล องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน นอกจากนั้นตามมาตรา 29 กำหนดให้สถานศึกษาร่วมกับบุคคล องค์การชุมชน องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การเอกชน และสถาบันสังคมอื่นๆ ส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ภายในชุมชนเพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของชุมชน โดยเฉพาะมาตรา 40 ที่กำหนดให้มีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับอุดมศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญา และสถานศึกษาอาชีวศึกษาของแต่ละสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่ กำกับ ส่งเสริมสนับสนุนกิจการของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนครู ผู้แทน องค์การชุมชน ผู้แทนองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้แทนศิษย์เก่าของสถานศึกษา ผู้แทนพระภิกษุสงฆ์หรือผู้แทนองค์กรศาสนาอื่นๆ ในพื้นที่และผู้ทรงคุณวุฒิ ร่วมระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนที่มีความรอบรู้ ความชำนาญด้านภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษา และหมวด 5 ว่าด้วยการบริหารและการจัดการศึกษา ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ มาตรา 36 บัญญัติไว้ว่าให้สถานศึกษาดำเนินกิจการได้โดยอิสระสามารถพัฒนาระบบบริหารและการจัดการที่เป็นของตนเอง มีความคล่องตัว มีเสรีภาพทางวิชาการและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสภาการศึกษาและการจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิผลตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครองต้องนำกระบวนการมีส่วนร่วมมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มากที่สุด รวมทั้งที่ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมไว้ในมาตรา 8 (2) คือ ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่จัดการศึกษาทุกระดับจึงต้องปฏิบัติตามโดยการเปิดโอกาสให้ประชาชน ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา (พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ, 2556) ทั้งนี้ เพราะเมื่อผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาย่อมจะช่วยขับเคลื่อนให้การบริหารจัดการศึกษาดำเนินไปตามความต้องการของผู้ปกครองและชุมชนช่วยให้สถานศึกษาได้รับการยอมรับจากชุมชน ชุมชนรักและหวงแหนสถานศึกษา ซึ่งส่งผลให้ผู้ปกครองและชุมชนสนับสนุนทรัพยากรการศึกษาและให้ความร่วมมือกับ สถานศึกษาในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ด้วยความเต็มใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของเสาวภา ไพทยวัฒน์ (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบในการพัฒนา บ้าน(บ) ว(วัด) ร(โรงเรียน) รวมถึงส่วนราชการต่างๆ ในพื้นที่มาทำงานร่วมกัน รูปแบบดังกล่าวนี้สามารถดำเนินการได้ในชุมชนยุคปัจจุบัน โดยมีปัจจัยสนับสนุน อาทิ ด้านงบประมาณ การวางแผน การจัดกิจกรรมที่สัมพันธ์กับชุมชน ความต้องการของชุมชน และผลที่ปรากฏกับชุมชนใน

การดำเนินงานทุกขั้นตอนทั้งผู้กำหนดแผนงานและผู้ปฏิบัติงานได้ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมประสาน และร่วมประชาสัมพันธ์ การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนจะส่งเสริมการทำงานให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์

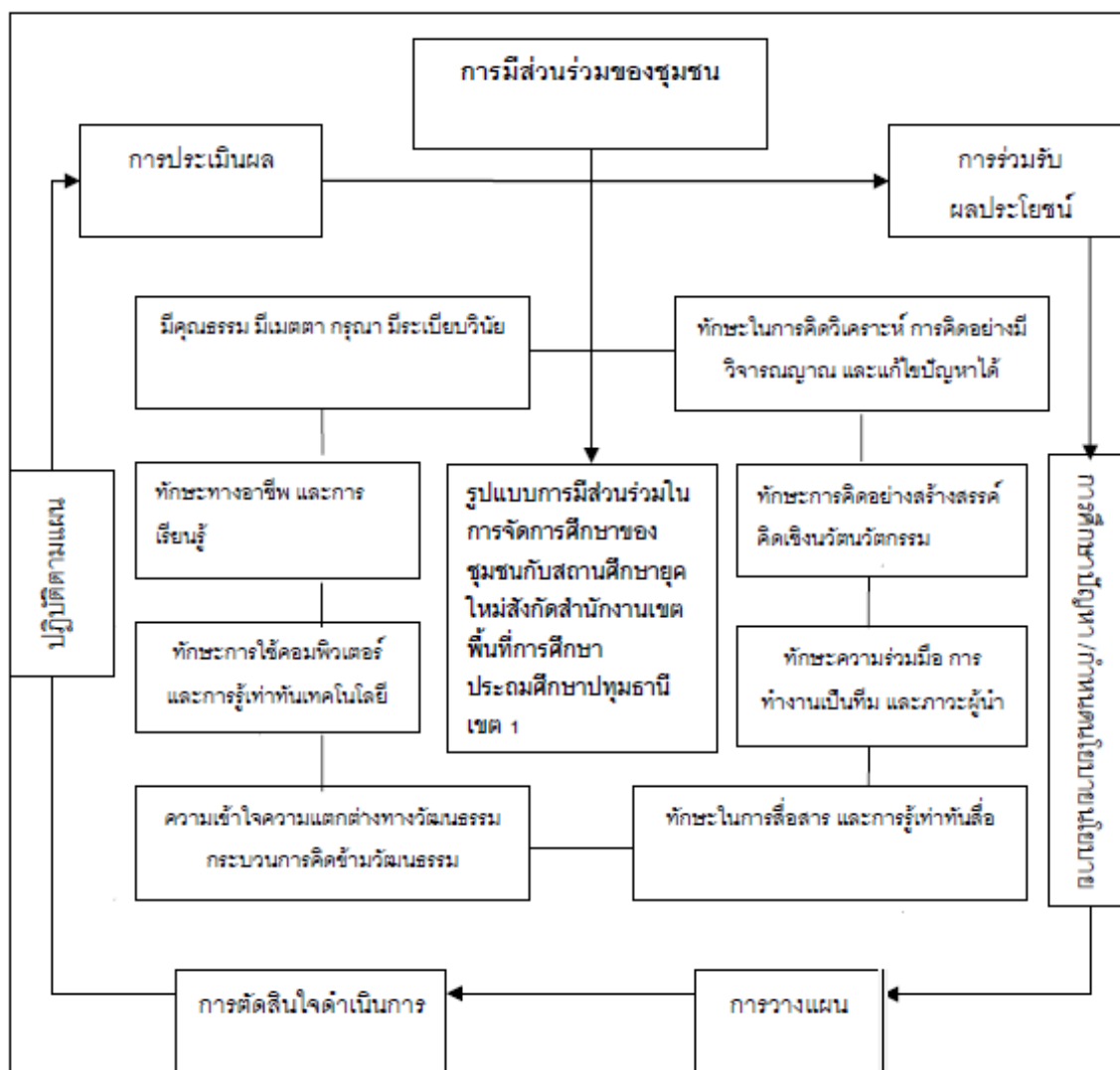
3. ผลการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความเป็นประโยชน์ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะองค์ประกอบของรูปแบบฯ ทั้ง 2 องค์ประกอบเป็นประโยชน์ต่อการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่เป็นอย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคใหม่ หรือศตวรรษที่ 21 ที่สถานศึกษายุคใหม่โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ข้อมูล และสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต เพื่อพัฒนาทักษะของคนในศตวรรษที่ 21 ที่ทุกคนจะต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตคือการเรียนรู้ 3R x 8C และการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐานการจัดการศึกษาที่เป็นสำคัญทำให้การบริหารงานประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของอดิเรก บุญคง (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบท จังหวัดศรีสะเกษ มีองค์ประกอบทั้ง 6 ด้านของรูปแบบมีความสอดคล้องกับประสิทธิผลความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนา คุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบท โดยรวมในระดับสอดคล้องอย่างยิ่งทุกด้าน คือ หลักการ จุดมุ่งหมาย กลไกและกระบวนการ วิธีการดำเนินการ ประเมินผล และเงื่อนไขของความสำเร็จ และองค์ประกอบมีความเหมาะสมและประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ส่วนด้านที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ ด้านจุดมุ่งหมายด้านวิธีการดำเนินการและด้าน เงื่อนไขความสำเร็จ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยประชาชนแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียน โดยมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ปกครองนักเรียนที่มีสิทธิ และหน้าที่ที่จะเข้าร่วมในการแก้ปัญหา มีอำนาจในการตัดสินใจ มีความรับผิดชอบ มีการเข้าร่วมกระบวนการทำงานที่อาศัยความร่วมมือเพื่อกัน เพื่อสร้างพื้นที่ทั้งด้านการงานและจิตใจที่มุ่งไปสู่ความสำเร็จ รวมถึงการสำรวจตรวจสอบความจำเป็นในเรื่องต่างๆ เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่สถานศึกษาได้กำหนดไว้ รูปแบบประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ การศึกษาปัญหา/กำหนดนโยบาย การวางแผน การการตัดสินใจดำเนินการ ปฏิบัติตามแผน การประเมินผล การร่วมรับผลประโยชน์ และองค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาของสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะในการคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และแก้ไขปัญหาได้ 2) ทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดเชิงนวัตกรรม 3) ทักษะความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ 4) ทักษะในการสื่อสาร และการรู้เท่าทันสื่อ 5) ความเข้าใจความแตกต่างทางวัฒนธรรม กระบวนการคิดข้ามวัฒนธรรม 6) ทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยี 7) ทักษะ

ทางอาชีพ และการเรียนรู้ 8) มีคุณธรรม มีเมตตา กรุณา มีระเบียบวินัย สรุปลองค์ความรู้การวิจัย สรุปลังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารสร้างความเข้าใจให้กับบุคลากรในโรงเรียนให้เห็นถึงประโยชน์การมีส่วนร่วมกับชุมชน

1.2 ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชนกับสถานศึกษายุคใหม่ เพื่อพัฒนาการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษาและเป็นแนวทางสำหรับสถานศึกษาอื่นต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษายุคใหม่ในการจัดการศึกษาร่วมกับชุมชนและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับสังกัดอื่น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารโรงเรียนโดยการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษากับหน่วยงานอื่น เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). รายงานการวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). เอกสารประกอบการอบรมผู้นำการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- นุชา สระสม. (2560). การมีส่วนร่วมในการบริหารแบบบ้าน วัด โรงเรียน ของโรงเรียนวัดสังกัด กรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พจนารถ วาดกลิ่น. (2556). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการดำเนินงานด้านวิชาการโรงเรียนในสำนักงานเขตบางกอกใหญ่ สังกัดสำนักงานศึกษากรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พนม พงษ์ไพบูลย์ และคณะ. (2556). รวบรวมกฎหมายการศึกษาเข้าสู่โครงสร้างใหม่กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- ศศิธร สุวรรณดี. (2547). คุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน ด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนเทศบาล เขตการศึกษา 1. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สายฝน วิบุลธังสรรค์. (2550). การพัฒนารูปแบบการประเมินแบบมีส่วนร่วม สำหรับประเมินและพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. (2563). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1. ปทุมธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 1.
- เสรี พงศ์พิศ. (2551). ฐานคิด: จากแผนแม่บทสู่วิสัยทัศน์ชุมชน. กรุงเทพมหานคร: พลังปัญญา.
- เสาวภา ไพทยวัฒน์. (2559). ปรากฏการณ์ทางสังคมของชุมชนป้อมมหากาฬ มิติใหม่ในเส้นทางการเป็นสมัยใหม่ของไทย. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- อดิเรก บุญคง (2554). รูปแบบการจัดความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างบ้าน วัด โรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในชนบท จังหวัดศรีสะเกษ. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อัคราธร สังมณีโชติ. (2550). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ของชุมชน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียน
สังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี*

A STUDY OF NEEDS FOR DEVELOPING COLLECTIVE RESPONSIBILITY OF
TEACHERS IN SCHOOLS UNDER PUNJAPAKI CONSORTIUM, SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA SARABURI

¹โชติกา เนตรหาญ Chotika Netharn ²ธีรภัทร คุโลภาส Dhirapat Kulophas

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chnetharn@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 191 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นด้วยวิธี PNImodified และการจัดลำดับความต้องการจำเป็น ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ด้านการสร้างแรงจูงใจของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ด้านการสร้างแรงจูงใจของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมาคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และการสร้างแรงจูงใจของนักเรียน ตามลำดับ ผลของการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครู ในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรีต่อไป

คำสำคัญ: ความสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน, ความต้องการจำเป็น, สหวิทยาเขตปัญจภาคี

Abstract

The purpose of this descriptive research aims to study the needs of developing collective responsibility of teachers in schools under Punjapaki consortium, secondary educational service area Saraburi. The sample group consisted of 191 school administrators and teachers. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by descriptive statistics which are frequency, percentage, mean, standard deviation, the need index value by PNI modified method and priority order. The results of the research found that the current state of overall collective responsibility was at a high level. In this state, the Teacher-Student interaction was the highest mean and the Student Motivation had the lowest mean. The desirable state of overall collective responsibility was at the highest level. In this state, the Teacher-Student interaction was the highest mean, and the Student Motivation had the lowest mean. The highest need was Student Achievement followed by Learning activities, Student Motivation respectively. The results of this research can be used for developing collective responsibility of teachers in schools under Punjapaki consortium, secondary educational service area Saraburi.

Keywords: Collective Responsibility, Needs Analysis, Punjapaki Consotium

บทนำ

หนึ่งในปัญหาสำคัญด้านการศึกษาของประเทศไทย คือ คุณภาพของนักเรียนที่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ จากผลการพัฒนาการศึกษาในช่วงปี 2552-2559 พบว่าผลการพัฒนาทางการศึกษา ยังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย และต่ำกว่าหลายประเทศในแถบเอเชีย นอกจากนี้ นักเรียนยังขาดทักษะ สมรรถนะ และความรู้ความสามารถที่จำเป็นหลายประการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการได้รายงานผลการสอบจากโปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment: PISA) ซึ่งเป็นโปรแกรมการประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาในระดับนานาชาติ พบว่า นักเรียนไทยมีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ทั้งด้านการอ่าน คณิตศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ เมื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพการเรียนรู้กับผลคะแนน พบว่า นักเรียนที่ตอบว่าครูสนใจในเนื้อหาวิชาที่สอน มีคะแนนการอ่านได้ดีกว่า (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2562) ผลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า ครูที่มีความสำนึกรับผิดชอบใส่ใจและสนใจในการสอน ส่งผลต่อทัศนคติและการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะคุณภาพของนักเรียนคือสิ่งที่สะท้อนการจัดการเรียนการสอนของครู หากครูมีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ ตลอดจนมีความสำนึกรับผิดชอบในหน้าที่ และใส่ใจในการเรียนรู้ของนักเรียน คุณภาพนักเรียนก็ย่อมจะดีด้วย

ความสำนึกรับผิดชอบนับเป็นคุณลักษณะที่ทุกคนควรมี หรือบ่มเพาะให้เกิดกับคนในทุกอาชีพ โดยเฉพาะวิชาชีพครู ซึ่งจะต้องอาศัยความสำนึกรับผิดชอบในหลายด้าน ทั้งต่อตนเอง ต่อส่วนรวม และที่สำคัญที่สุดคือต่อผู้รับบริการซึ่งก็คือผู้เรียน โดยการมุ่งพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน ช่วยเหลือและสนับสนุนการ

เรียนรู้ของผู้เรียน มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพครู (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562, 2562) และจรรยาบรรณวิชาชีพครู (ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556, 2556) ความรับผิดชอบ คือ การยอมรับผลทั้งที่ดีและไม่ดีในสิ่งที่ตนได้ทำลงไปหรือที่อยู่ในความดูแลของตน (สำนักงานราชบัณฑิตยสภา, 2554) ครูจึงควรเป็นผู้ที่มีความสำนึกรับผิดชอบซึ่งเป็นคุณลักษณะพื้นฐานที่จะช่วยส่งเสริมให้การจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานอื่นๆ เป็นไปอย่างมีคุณภาพ เพราะครูคือบุคคลสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา คุณภาพของนักเรียนจะดีหรือไม่ขึ้นขึ้นอยู่กับครูว่ามีความรับผิดชอบทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน หรือการดูแลนักเรียนมากน้อยเพียงใด จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาคุณภาพครูด้วยวิธีการต่างๆ และจากการศึกษาพบว่าการพัฒนาที่จะช่วยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงระดับบุคคลและสามารถสร้างพฤติกรรมเชิงบวกแก่ครู ผู้บริหาร ผู้เรียน ผู้เกี่ยวข้องจนส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน คุณภาพการศึกษาก็คือชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งเป็นนโยบายที่ประเทศไทยกำลังเร่งดำเนินการ แต่ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะสำเร็จไม่ได้เลย หากครูขาดคุณลักษณะของความสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2560)

จากเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษาที่ปรากฏใน (ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) (สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ, 2560) ได้มีการกล่าวถึงประเด็นในการพัฒนาคุณภาพครูว่า จะต้องมีการสร้างนวัตกรรมเพื่อการส่งเสริมและการพัฒนาชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community: PLC) นอกจากนี้ในแผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 การพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัยและการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยังได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาระบบการพัฒนาวิชาชีพของครูในสถานศึกษาด้วยการส่งเสริมให้มีชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อให้เกิดสังคมนการเรียนรู้ในการพัฒนาและช่วยเหลือผู้เรียนในสถานศึกษาและระหว่างสถานศึกษา รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสร้างสังคมครูที่เข้มแข็งให้เกิดขึ้น ซึ่งผู้รับผิดชอบก็คือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) ที่กล่าวว่า การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพควรเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องทำให้เกิดขึ้นในโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรใส่ใจและมีกระบวนการในการพัฒนาครูให้สามารถสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพได้ แต่การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพจะเกิดขึ้นไม่ได้ หากขาดความร่วมมือรวมพลัง ขาดความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการกำหนดเป้าหมายเพื่อการเรียนรู้ของนักเรียน จากการศึกษางานวิจัยความสำนึกรับผิดชอบของครูพบว่า โดยทั่วไปครูจะมีความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมายอยู่แล้ว ซึ่งเป็นความรับผิดชอบระดับปัจเจกบุคคล (Individual Responsibility) (Lauermann & Karabenick, 2013; มโนธรรมทองมหา 2556) นอกจากนี้ การศึกษางานวิจัยความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครู พบว่า ความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครู (teachers' collective responsibility) ถือเป็นความสำนึกรับผิดชอบรูปแบบหนึ่งที่ช่วยให้ครูมีเป้าหมายและร่วมกันในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน (Wahlstrom & Louis, 2008)

ความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูคือการปฏิบัติหน้าที่ในงานที่ได้รับมอบหมายโดยมีครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ ร่วมมือรวมพลังทำให้สำเร็จตามเป้าหมาย (Nollkaemper & Jacobs, 2012) หากครูมีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน จะเป็นการแก้ไขปัญหาที่ตรงจุดและมีประสิทธิภาพ เพราะเป็นการแก้ปัญหาในระดับตัวบุคคล และมีผลกระทบต่อคนอื่นๆ ในองค์กรให้ปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันอีกด้วย สำหรับแนวทางในการพัฒนาครูให้มีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพนักเรียนนั้น Lauermann & Karabenick (2013) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความสำนึกรับผิดชอบของครูว่า

มี 4 องค์ประกอบ คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การสร้างแรงจูงใจของนักเรียน และการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน หากผู้บริหารมีแนวทางในการวัดระดับความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครู ก็จะทำให้ตระหนักรู้และมีแนวทางในการแก้ปัญหาคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นผลมาจากครูที่ขาดความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันได้ ซึ่งความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูสามารถพัฒนาได้ผ่านการพัฒนาครูรูปแบบต่างๆ

สหวิทยาเขตปัญจภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 5 โรงเรียน จากการศึกษาศาภาพการจัดการศึกษาพบว่า โรงเรียนในสหวิทยาเขตปัญจภาคี มีการจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้วงจรคุณภาพ PDCA ในการบริหารงาน มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และมีการนำวัฒนธรรมท้องถิ่นมาบูรณาการกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ อย่างไรก็ตามยังพบปัญหาในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อัตราการเข้าเรียนและจบการศึกษาของนักเรียน (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี, 2563) สอดคล้องกับผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามและสี่ของโรงเรียนในสังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สพม.สระบุรี พบว่า ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนส่วนใหญ่อยู่ในระดับต้องปรับปรุงและพอใช้ ผลการเรียนรู้ของนักเรียนในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ไม่เป็นไปตามค่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของโรงเรียนต่ำกว่าร้อยละ 50 ในหลายรายวิชาทางคณะกรรมการได้ให้ข้อสังเกตและข้อเสนอแนะในเรื่องการดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาว่า ครูควรดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ (PLC) ปรับระบบการดำเนินงานให้เกิดผลที่การพัฒนาผู้เรียนอย่างแท้จริง และรายงานผลการพัฒนาผู้เรียนหรือการแก้ปัญหาผู้เรียนที่ถูกต้อง บันทึกผลการดำเนินงานสม่ำเสมอและใช้กระบวนการสู่การพัฒนาวัฒนธรรมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จึงควรมีการสร้างแนวทางการพัฒนาครูให้มีการปฏิบัติงานดังกล่าว หากปฏิบัติได้ตามมาตรฐานจะช่วยให้ครูสามารถร่วมกันแก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนตลอดจนการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน ซึ่งหนึ่งในปัจจัยที่จะทำให้การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำเร็จนั้น ครูจะต้องมีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันก่อน หากครูไม่มีคุณลักษณะดังกล่าวแล้ว การดำเนินงานชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพซึ่งมีเป้าหมายสำคัญคือ การแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพนักเรียนก็คงจะสำเร็จได้ยาก

จากสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาการวิจัยและมีความสนใจในการศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี เพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาครูและพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างยั่งยืน รวมถึงเป็นแนวทางให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้ยกระดับคุณภาพของการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านการศึกษาระดับชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในโรงเรียนสหวิทยาเขตสหวิทยาเขตปัญจภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี 5 โรงเรียน คือ โรงเรียนโคกกระทอนกิตติวุฒิวิทยา โรงเรียนดอนพุดวิทยา โรงเรียนบ้านหมอ “พัฒนานุกูล” โรงเรียนเสาไห้ “วิมลวิทยานุกูล” และโรงเรียนเทพศิรินทร์พุแค สระบุรี และมีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน และครู 186 คน รวม 191 คนซึ่งได้จากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie & Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดตัวอย่างวิจัยด้วยการเทียบสัดส่วนกลุ่มจำนวนประชากรโดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสถานศึกษา

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความสำเร็จรับผิดชอบร่วมกัน แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ตอนที่ 2 สอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความสำเร็จรับผิดชอบร่วมกันของครู เป็นแบบตอบสนองคู่ (Duel – response format) ซึ่งลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

3. การสร้างเครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี งานวิจัยและแนวคิดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรของงานวิจัยในครั้งนี้ แล้วนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาคำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย กำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย จากนั้นจึงสร้างเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ แล้วตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน มีข้อคำถาม 21 ข้อ ได้คะแนน IOC เท่ากับ 1 จำนวน 18 ข้อ 0.67 จำนวน 3 ข้อ พิจารณาเลือกข้อคำถามที่ได้คะแนน IOC (Item-Object Congruence) มากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลในช่องทางออนไลน์ โดยจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์จากสาขาวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ถึงกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล จากนั้นทำการส่งแบบสอบถามออนไลน์ ซึ่งได้รับการตอบกลับมาจำนวน 191 ฉบับ เก็บข้อมูลได้ร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น จากสูตร Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) (สุวิมล ว่องวาณิช, 2558) และนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็น โดยการนำเสนอผลในรูปแบบของตารางประกอบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสภามหาวิทยาลัยสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสภามหาวิทยาลัยสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย

แนวคิดความสำนึก รับผิดชอบร่วมกัน	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความ ต้องการจำเป็น
	M	S.D.	แปลผล	M	S.D.	แปลผล		
1. การจัดกิจกรรม การเรียนการสอน	3.67	0.59	มาก	4.65	0.37	มากที่สุด	0.27	2
2. การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียน	3.57	0.73	มาก	4.56	0.48	มากที่สุด	0.28	1
3. การสร้างแรงจูงใจของ นักเรียน	3.54	0.72	มาก	4.48	0.55	มาก	0.27	3
4. การสร้างปฏิสัมพันธ์ ของครูกับนักเรียน	3.88	0.70	มาก	4.66	0.40	มากที่สุด	0.20	4
รวม	3.67	0.69	มาก	4.59	0.45	มากที่สุด	0.25	-

จากตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ PNI_{modified} สภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสภามหาวิทยาลัยสุโขทัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุโขทัย ในภาพรวมพบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมาก (M = 3.67, S.D. = 0.69) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน อยู่ในระดับมาก (M = 3.88, S.D. = 0.70) รองลงมาคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก (M = 3.67, S.D. = 0.59) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน อยู่ในระดับมาก (M = 3.57, S.D. = 0.73) และด้านที่น้อยที่สุดคือการสร้างแรงจูงใจของนักเรียน อยู่ในระดับมาก (M = 3.54, S.D. = 0.72)

สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.59, S.D. = 0.45) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.66, S.D. = 0.40) รองลงมาคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด (M = 4.65, S.D. = 0.37) การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (M = 4.56, S.D. = 0.48) และด้านที่น้อยที่สุดคือการสร้างแรงจูงใจของนักเรียน อยู่ในระดับมาก (M = 4.48, S.D. = 0.55)

ความต้องการจำเป็นพบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุดคือการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน (PNI_{modified} = 0.28) รองลงมาคือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (PNI_{modified} = 0.27) การสร้างแรงจูงใจของนักเรียน (PNI_{modified} = 0.27) และการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน (PNI_{modified} = 0.20) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

การศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครู พบว่า สภาพปัจจุบันของความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อนำมาจัดลำดับความต้องการจำเป็น พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสามารถเรียงลำดับได้ ดังนี้ ลำดับที่ 1 การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลำดับที่ 2 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ลำดับที่ 3 การสร้างแรงจูงใจของนักเรียน และลำดับที่ 4 การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เนื่องจากนโยบายด้านการศึกษาทั้งในระดับชาติ กระทรวง และหน่วยงานด้านการศึกษาต่างให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เพราะเป็นสิ่งที่สะท้อนคุณภาพของผู้เรียนได้อย่างชัดเจน จึงควรมีการพัฒนาครูให้สามารถร่วมกันแก้ปัญหาและหาแนวทางในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยวิธีการต่างๆ เช่น การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ การเรียนรู้เป็นทีม เพื่อสร้างโอกาสให้ครูได้แลกเปลี่ยนวิธีการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน สอดคล้องกับ Lee and Smith (1996) ที่กล่าวว่าเมื่อครูมีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในระดับที่สูง ครูจะมีแรงจูงใจในการก้าวข้ามปัญหาอุปสรรค ตลอดจนมีกระบวนการที่ช่วยส่งเสริมการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ครูมีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก แต่ยังต้องการที่จะพัฒนาเพิ่มเติมโดยเฉพาะการร่วมกันออกแบบชิ้นงานแบบบูรณาการความรู้ในวิชาอื่นๆ ซึ่งมีสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และมีลำดับดัชนีความต้องการจำเป็นสูงสุดแสดงให้เห็นว่า ในสภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่บ้าง และต้องการปฏิบัติในระดับที่มากขึ้น เพราะการออกแบบชิ้นงานที่บูรณาการในวิชาอื่นจะช่วยลดภาระงาน ส่งเสริมความคิดเชื่อมโยงและความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้ สอดคล้องกับพูนสุข อุดม (2548) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการและมีการมอบหมายชิ้นงานตามแนวทางดังกล่าวว่าจะช่วยให้ผู้เรียนได้รับความรู้ที่เป็นการเชื่อมโยงสาขาวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน ทำให้สามารถนำความรู้มาแก้ปัญหาและนำมาสร้างสรรค์ชิ้นงานได้ ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนถือเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดของครู จึงควรมีการพัฒนาด้วยกระบวนการต่างๆ ซึ่ง สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา (2560) ได้เสนอการพัฒนาครูให้มีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการเรียนการสอนด้วยการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพราะเป็นการรวมพลังเรียนรู้แบบกัลยาณมิตรที่มุ่งเน้นให้ทุกฝ่ายร่วมมือกันเรียนรู้ เพิ่มสมรรถนะในการทำงานของครูและสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

การสร้างแรงจูงใจแม้จะมีค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด แต่ก็ยังเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด แสดงให้เห็นว่า ครูมีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนในระดับมาก ซึ่งเป็นผลมาจากการที่ครูมีการแลกเปลี่ยนวิธีเสริมแรงให้นักเรียนมีจุดมุ่งหมายในการเรียน เช่น ครูร่วมกันกำหนดรางวัลจากการเรียน มีการเล่าเรื่องราวที่สร้างแรงบันดาลใจให้นักเรียน และให้ความสำคัญกับการสร้างความสุขในการเรียน อย่างไรก็ตาม ในประเด็นของการแลกเปลี่ยนวิธีสร้างความสนใจในการเรียนยังมีสภาพการปฏิบัติงานที่ต่ำกว่าข้ออื่นๆ แต่ครูมีความต้องการในการปฏิบัติในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ครูมีความต้องการพัฒนาการปฏิบัติงานดังกล่าว เพราะเห็นความสำคัญ

ของการสร้างความสนใจในการเรียน ยิ่งหากได้มีการร่วมแลกเปลี่ยนกับเพื่อนครูก็จะยิ่งช่วยให้ได้วิธีการใหม่ๆ ในการสร้างความสนใจในการเรียนและส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ สุกิจ ทวีศักดิ์ (2555) ที่ได้กล่าวว่าแรงจูงใจในการเรียนมีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน นักเรียนที่มีแรงจูงใจในการเรียนสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูง ในทางตรงกันข้ามนักเรียนที่มีแรงจูงใจต่ำจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ต่ำ เพราะแรงจูงใจทำให้นักเรียนเกิดความพร้อมในการเรียน และแสดงพฤติกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการเรียน และสอดคล้องกับ Englehart (2009) ที่ได้กล่าวว่า เมื่อนักเรียนมีความสนใจในการเรียน นักเรียนจะมีพลังขับเคลื่อนภายในมีความต้องการในการเรียนรู้ ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการ จัดการเรียนการสอนให้สัมฤทธิ์ผล ครูจึงต้องให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจในการเรียนเพราะจะช่วยใน ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน

การสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียนเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งในสภาพปัจจุบันซึ่งอยู่ใน ระดับมากและสภาพที่พึงประสงค์ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ครูมีการปฏิบัติตามรายการดังกล่าว และให้ความสำคัญกับการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า การให้ความสำคัญกับ นักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันและการเป็นที่พึ่งให้กับนักเรียนเป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับที่ แจ็ง บุตรโสภา (2556) ได้กล่าวถึงผลของการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีระหว่างครูกับนักเรียนไว้ ว่า ครูที่ปกครองชั้นเรียนด้วยความยุติธรรมให้ความสำคัญกับนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน บรรยากาศใน ห้องเรียนก็จะเป็นไปด้วยความอบอุ่น ซึ่งหากครูให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าวก็จะช่วยให้สร้างเสริม บรรยากาศในการเรียนที่ดี และสอดคล้องกับ Englehart (2009) ที่กล่าวว่า ปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน คือ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสนใจในการเรียนพฤติกรรมในการเรียนและผลการเรียนรู้ของนักเรียน เพราะจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการเรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความรู้สึ เป็นส่วนหนึ่งของห้องเรียนและส่งเสริมบรรยากาศเชิงบวกในชั้นเรียนอีกด้วย

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน (Collective Responsibility) คือ การปฏิบัติหน้าที่ของครูตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยปฏิบัติงานแบบร่วมมือและแลกเปลี่ยน เรียนรู้กัน พร้อมทั้งคำนึงถึงผลที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียน การสร้างแรงจูงใจของนักเรียน และการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน ด้วยความเต็มใจและตั้งใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือความสำเร็จเดียวกันซึ่งก็คือการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในทุกมิติ สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นถึงความต้องการจำเป็นในการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสทศวิทยาเขตปทุมธานี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสทศบุรี ประกอบด้วย การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Student Achievement) ซึ่งมีความต้องการจำเป็นสูงสุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวางแผนปฏิบัติให้ครูได้แลกเปลี่ยนข้อมูลผลการเรียนและมีการจำแนกกลุ่มผู้เรียนเพื่อส่งเสริมและพัฒนาตามความชอบและความถนัดอย่างเหมาะสม มีการส่งเสริมให้ครูได้ร่วมกันแก้ปัญหาและหาวิธีการในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในเรื่องการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน (Learning Activities) ควรมีการส่งเสริมให้ครูได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้เรื่องวิธีการ เทคนิคการจัดการเรียนการสอน การสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน การผลิตสื่อการสอน การออกแบบชิ้นงานที่บูรณาการในหลายวิชา รวมทั้งส่งเสริมให้มีการอภิปรายปัญหาในการจัดการเรียนการสอนที่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมรับฟัง และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว อีกองค์ประกอบหนึ่งของความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันที่ควรให้ความสำคัญในการพัฒนา คือ การสร้างแรงจูงใจของนักเรียน (Student Motivation) เพราะหากครูร่วมกันสร้างทัศนคติที่ดีในการเรียน มีการแลกเปลี่ยนวิธีสร้างความสนใจและทำให้นักเรียนมีความสุขและมีจุดหมายในการเรียนแล้วก็จะช่วยให้นักเรียนมีแรงจูงใจภายในซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของความสำเร็จในการเรียน และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด เนื่องจากครูมีการปฏิบัติงานเป็นประจำอยู่แล้ว แต่หากเพิ่มเติมระดับการปฏิบัติก็จะยิ่งส่งเสริมการพัฒนานักเรียนได้ คือการสร้างปฏิสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน (Teacher-Student Interaction) ซึ่งผู้บริหารสามารถออกแบบแนวทางการปฏิบัติงานที่ให้ครูและนักเรียนได้ทำงานร่วมกัน เพื่อสร้างความไว้วางใจและเป็นที่พึ่งของนักเรียนเมื่อเกิดปัญหา ซึ่งหากครูและนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีก็จะช่วยส่งเสริมบรรยากาศในการเรียนและสร้างความสนใจในการเรียนอีกด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาครูให้มีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกัน โดยเน้นการพัฒนาขณะปฏิบัติงานหรืออิงกับการปฏิบัติงานจริง และเน้นให้ครูได้ร่วมกันทำงาน เช่น การเรียนรู้เป็นทีม ซึ่งให้ครูได้ทำงานร่วมกัน เรียนรู้ที่จะรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงาน ตลอดจนสามารถช่วยเหลือและตัดสินใจร่วมกันได้ อีกหนึ่งวิธีการพัฒนาที่จะช่วยให้ครูมี

ความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันคือ การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ เพราะเป็นการพัฒนาครูให้มีการตั้งเป้าหมายร่วมกัน สร้างความร่วมมือรวมพลังให้สำเร็จตามเป้าหมายผ่านการสนับสนุนและการแบ่งปันความรู้ประสบการณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาครูให้มีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้ เนื่องจากเป็นด้านที่มีความต้องการจำเป็นในระดับสูงสุด

1.2 ผู้บริหารควรพัฒนาครูให้มีความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันในการสร้างแรงจูงใจ เรื่องการแลกเปลี่ยนวิธีสร้างความสนใจในการเรียน ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดอยู่ในระดับปานกลางจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาอย่างเร่งด่วน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการเรียนการสอน หากครูมีการแลกเปลี่ยนวิธีการสร้างความสนใจในการเรียน หรือร่วมกันสร้างแรงจูงใจในการเรียน นักเรียนก็จะตั้งใจและให้ความร่วมมือในการเรียน

1.3 ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครูในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ออกแบบชิ้นงานร่วมกัน เพื่อลดภาระงานของนักเรียนส่งเสริมการเชื่อมโยงความรู้และความสามารถในการสร้างนวัตกรรมที่บูรณาการหลายศาสตร์เข้าด้วยกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในบริบทที่แตกต่างกัน เนื่องจากบริบทและสภาพการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันอาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในระดับที่แตกต่างกัน หากมีการศึกษาวิจัยในเรื่องดังกล่าวก็จะช่วยให้มีแนวทางการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงานของครูมากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตปัญจภาคี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระบุรี เนื่องจากในภาพรวมมีความต้องการจำเป็นในการพัฒนา อีกทั้งความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันยังเป็นคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยให้ครูมีเป้าหมายและปฏิบัติหน้าที่ร่วมกันในการพัฒนานักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยจรรยาบรรณของวิชาชีพ พ.ศ. 2556. (2556). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 130 ตอนพิเศษ 130 ง. หน้า 72-74. (4 ต.ค. 2556).
- ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562. (2562). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 136 ตอนพิเศษ 68 ง. หน้า 18-20. (10 มี.ค. 2562).
- แจ้ง บุตรโสภา. (2556). สภาพปรรายากาการศึกษาและการสอนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอกะสัง จังหวัดบุรีรัมย์. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. 5(1). 35-61.
- ธัญญาภรณ์ คำแก้ว. (2562). ผลของการให้การปรึกษาแบบกลุ่มด้วยการสัมภาษณ์เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจต่อความรับผิดชอบในการเรียน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. **วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์**. 14(3). 121-134.
- พูนสุข อุดม. (2548). การจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ. **วารสารมหาวิทยาลัยทักษิณ**. 8(2). 66-75
- มนอธรรม ทองมหา. (2556). การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน: การวิจัยแบบผสมวิธี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2562). ผลการประเมิน PISA 2018 : บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. แหล่งที่มา www.pisathailand.ipst.ac.th สืบค้นเมื่อ 4 มิ.ย. 2564.
- สภานโยบายวิจัยและนวัตกรรมแห่งชาติ. (2560). (ร่าง) ยุทธศาสตร์การวิจัยและนวัตกรรม 20 ปี (พ.ศ. 2562 - 2579). กรุงเทพมหานคร: โคคุนแอนด์โค.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่ง และวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตำแหน่งครู. แหล่งที่มา www.otepec.go.th สืบค้นเมื่อ 8 มิ.ย. 2564.
- สำนักงานราชบัณฑิตยสภา. (2554). พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน 2554. แหล่งที่มา www.dictionary.orst.go.th สืบค้นเมื่อ 4 มิ.ย. 2564.
- สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2560). ประกาศสำนักงานเลขาธิการคุรุสภา เรื่อง แนวทางการส่งเสริมสนับสนุนเครือข่ายพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษา แบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) ประจำปี 2560. แหล่งที่มา www.spe.go.th สืบค้นเมื่อ 4 มิ.ย. 2564.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พรินทวนกราฟฟิค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระบุรี. (2563). ข้อมูลสารสนเทศและดัชนีทางการศึกษาจังหวัดสระบุรี ปีการศึกษา 2563. แหล่งที่มา www.saraburipeo.go.th สืบค้นเมื่อ 15 มิ.ย. 2564.
- สุกิจ ทวีศักดิ์. (2555). การพัฒนาคู่มือเสริมสร้างแรงจูงใจสำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาที่ขาดแรงจูงใจ: การวิจัยแบบผสมวิธี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุมิตรา คุณวัฒน์บัณฑิต. (2557). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันของครูในผลการเรียนรู้ของนักเรียน. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุวิมล ว่องวานิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- Joshua M. Englehart. (2009). Teacher-Student interaction. **International Handbook of Research on Teachers and Teaching**. 711–722.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. **Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Lauermann, Fani, & Karabenick, Stuart A. (2011). Taking teacher responsibility into account (ability): Explicating its multiple components and theoretical status. **Educational Psychologist**. 46(2). 122-140.
- Lauermann, Fani, & Karabenick, Stuart A. (2013). The meaning and measure of teachers' sense of responsibility for educational outcomes. **Teaching and Teacher Education**. 30. 13-26.
- Lee, V. E., & Smith, J. B. (1996). Collective responsibility for learning and its effects on gains in achievement for early secondary school students. **American Journal of Education**. 104(2). 103-147.
- Nollkaemper, André, & Jacobs, Dov. (2012). Shared Responsibility in International Law: A Conceptual Framework. **Mich. J. Int'l L.** 34. 359.
- Wahlstrom, Kyla L, & Louis, Karen Seashore. (2008). How teachers experience principal leadership: The roles of professional community, trust, efficacy, and shared responsibility. **Educational Administration Quarterly**. 44(4). 458-495.

การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว*

A STUDY OF ACADEMIC MANAGEMENT OF HIGHER EDUCATION LEVEL
BASED ON THE CONCEPT OF AGILE LEADERSHIP FRAMEWORKS

¹กชกร หาญวิเศษ Kodchakorn Harnwises

²นิพัชชา โรจนรัตนวานิชย์ Nipachcha Rojratnavanit

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: hws.kadedak@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากรอบแนวคิด 2 กรอบแนวคิด ได้แก่ 1) การบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา และ 2) ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) ซึ่งศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษาและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วรวมจำนวน 17 ฉบับ โดยใช้แบบวิเคราะห์เนื้อหาด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาและการวิเคราะห์โดยจัดกลุ่มเนื้อหา ผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษาและกรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว โดยส่วนที่ 1 พบว่า กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 4 ขอบข่ายงาน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และส่วนที่ 2 พบว่า กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเฉลียวฉลาด 2) ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว 3) ความสามารถในการปรับตัว 4) ความเป็นผู้นำ 5) ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม 6) ความโปร่งใส จากผลการวิจัย พบว่า 1) กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 4 ขอบข่ายงาน นั้นอาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการทั้ง 4 ขอบข่ายงานนี้สอดคล้องกับการบริหารวิชาการในระดับอุดมศึกษาโดยตรง และ 2) กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วประกอบไปด้วย 6 องค์ประกอบนั้นอาจเป็นเพราะเป็นภาพรวมของสมรรถนะในทุกส่วนซึ่งการบริหารวิชาการในสถานศึกษาในระดับอุดมศึกษาสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนมีภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วได้ เพื่อนำไปใช้ปฏิบัติในการปฏิบัติงานของผู้สำเร็จการศึกษาต่อไป

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, อุดมศึกษา, ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

Abstract

The study was a documentary-based research. The purposes of this research were to study the conceptual framework of 1) the academic management of higher education level; and 2) Agile Leadership. It is a document research. Data were documentation from seventeen studies related academic management of higher education level which used content analysis and Grouping analysis. The findings areas follows: 1) the conceptual framework of the academic management of higher education level consists of: 1) curriculum development, 2) learning process development, 3) assessment and evaluation, and 4) Research for improve the quality of education; 2) the conceptual framework of Agile Leadership. consists of: 1) Ingenuity, 2) Fast Making Decision, 3) Adaptability, 4) Leadership, 5) The ability to create a teamwork and 6) transparency The discussion covered the following: 1) the conceptual framework of the academic management of higher education school of four works because directly in line with academic administration at the higher education level, and 2) the conceptual framework of primary school readiness consists of six domains because It is an overview of the performance in all areas. Academic administration in higher education institutions can develop students to have fluent leadership. to be used in the practice of graduates in the future.

Keywords: Academic Management, Higher Education, Leadership, Agile Leadership

บทนำ

สถานการณ์ปัจจุบันที่โลกได้ก้าวเข้าสู่ “VUCA World” ซึ่งมีที่มาจากตัวอักษร 4 ตัวประกอบเข้าด้วยกัน V คือ ความผันผวน (Volatility) U คือ ความไม่ชัดเจน (Uncertainty) C คือ ความซับซ้อน (Complexity) และ A คือ ความคลุมเครือ (Ambiguity) (บุษบา สุธีธร, 2563) จึงทำให้ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วนั้นมีความสำคัญยิ่งในการตอบสนองเพื่อให้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ประกอบกับในขณะนี้องค์กรต่างๆ ต้องเผชิญกับความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง ความต้องการของผู้บริโภค และเทคโนโลยี อันสามารถเห็นได้ชัดจากสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (วิฑูรย์ สิมะโชติ, 2563) และวิกฤตการณ์ต่างๆ ที่สะท้อนความจำเป็นของคุณลักษณะผู้นำที่ต้องปรับตัวไม่เช่นนั้นแล้วจะเกิดผลกระทบในทุกมิติทั้งต่อตนเอง องค์กร และสังคมในระดับประเทศ

การศึกษาในระดับอุดมศึกษา ถึงแม้ว่าจะไม่ได้อยู่ในการศึกษาภาคบังคับ แต่ถือเป็นการศึกษาขั้นสูงที่จะพัฒนาผู้เรียนในไปประกอบอาชีพในหลากหลายสาขาตามความประสงค์ของผู้เข้ารับการศึกษา ดังนั้นสถาบันอุดมศึกษาทุกแห่งจึงต้องบริการการศึกษาของสถาบันของตนให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน ตลาดแรงงานและสอดคล้องกับสถานการณ์โลก (คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ, 2560) โดยวิกฤตที่เกิดขึ้นของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา คือ มีผู้สำเร็จการศึกษาวางงานถึง สูงถึง 4.91 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราว่างงาน 1.3% อ้างอิงจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ แต่ทว่าปัญหาผู้สำเร็จการศึกษาวางงานเป็นจำนวนมากอาจไม่ใช่ปัญหาเดียวที่เกิดขึ้น แต่สถิติผู้ที่เข้ารับ

การศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษานั้นมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่องอีกด้วยส่งผลให้สถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาหลายแห่งต้องทยอยปิดตัวลง เนื่องจากไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ (ธเนศน์ นุ่นมัน, 2561) ดังนั้น สถาบันระดับอุดมศึกษาต่างๆ จึงต้อง “ปรับ” การบริหารสถาบันของตนเพื่อให้สามารถดำเนินกิจการได้ต่อไป โดยสถาบันการศึกษามากมายได้บรรจุวิชา “ภาวะผู้นำ” เข้าไว้ในหลักสูตรของคณะต่างๆ อยู่แล้ว ซึ่งความ “ภาวะผู้นำ” นี้เองจะก่อประโยชน์ให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันของตนไม่เว้นแม้แต่การบริหารสถาบันการศึกษา ซึ่งการบริหาร “วิชาการ” นั้นถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหารสถานศึกษา (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว (Agile Leadership) คือภาวะของผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างการเปลี่ยนแปลง และปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว พร้อมด้วยความยืดหยุ่นคล่องตัวในทั้งระดับปฏิบัติการและระดับบริหาร ซึ่งคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วประกอบด้วยสมรรถนะ 6 ประการที่จะนำผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ คือ 1) ความเฉลียวฉลาด (Ingenuity) 2) ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว (Fast Making Decision) 3) ความสามารถในการปรับตัว (Adaptable) 4) ความเป็นผู้นำ (Leadership) 5) ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม (The ability to create a teamwork) 6) ความโปร่งใส (Transparency) โดยสมรรถนะดังกล่าวจะเป็นกลไกสำคัญที่ก่อให้เกิดการยกระดับการพัฒนาองค์กรตลอดจนการพัฒนาในระดับประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัจจุบันที่โลกที่ก้าวเข้าสู่ VUCA World อย่างเต็มที่แล้ว ผู้วิจัยจึงเห็นถึงความสำคัญของการนำภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วมาใช้สำหรับการบริหารวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษาจึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว เพื่อให้ผู้บริหารและอาจารย์นำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารวิชาการในสถาบันการศึกษาที่ได้เปิดสอนระดับอุดมศึกษาแบบต่างๆ ให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษารอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา
2. เพื่อศึกษารอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการของโรงเรียนนายเรืออากาศนวมินทกษัตริยาธิราช ตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ซึ่งในบทความนี้จะนำเสนอในส่วนของการศึกษารอบแนวคิดฯ ซึ่งเป็นการวิจัยเอกสาร (Document research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา และภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ดังนี้

1. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา จาก รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552), จามจุรี จำเมือง (2553), วิจิตร ศรีสอ้าน

(2552, อ้างถึงใน อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ 2554), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553), กระทรวงศึกษาธิการ (2554), ปองสิน วิเศษศิริ (2555)

2. เอกสารที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว จาก Aura Codreanu (2016), R. Neubauer, A. Tarling และ M. Wade (2017), Rick Lepsinger (2017), N. Bushuuyeva, D. Bushuiev และ V. Bushuieva (2019), Tomoko Yokoi (2020), เณริศา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2564), Chuck Mollor (2021), Stefanie Puckett (2021), Yvette Francino (2021) และ Alex Adamopoulos (2022)

ขั้นตอนที่ 2 ออกแบบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาข้อมูล ซึ่งเป็นการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยมีแบบวิเคราะห์เนื้อหา 2 แบบ ได้แก่ 1) แบบวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการ และ 2) แบบวิเคราะห์ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และวิเคราะห์จัดกลุ่มเนื้อหา (Grouping Analysis) โดยเลือกใช้ให้เหมาะสมกับลักษณะของการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง

สรุปผลการวิจัย

1. กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดการบริหารงานวิชาการจากหน่วยงานและนักวิชาการจำนวน 7 แหล่ง ได้แก่ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552), จามจุรี จำเมือง (2553), วิจิตร ศรีสอ้าน (2552, อ้างถึงใน อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ 2554), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553), กระทรวงศึกษาธิการ (2554) และ ปองสิน วิเศษศิริ (2555) สรุปผลดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

ที่	รายละเอียด	หน่วยงานทางการศึกษา/นักวิชาการ						
		รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550)	สนง.คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552)	จามจุรี จำเมือง (2553)	วิจิตร ศรีสอ้าน (2552, อ้างถึงใน อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ 2554)	ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	ปองสิน วิเศษศิริ (2555)
1	การวางแผนงานด้านวิชาการ					✓		
2	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	✓				✓		
3	การบริหารหลักสูตร							✓
4	การประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง		✓					
5	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	✓		✓				
6	การจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน					✓		
7	การบริหารการเรียนการสอน							✓

ที่	รายละเอียด	หน่วยงานทางการศึกษา/นักวิชาการ						
		รัฐสภาพร เวชชาติ (2550)	สนง.คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552)	จามจุรี จำเมือง (2553)	วิจิตร ศรีสอาน (2552, อ้างถึงใน อรุณี พงศ์ศิริวัฒน์ 2554)	ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	ปองสิน วิเศษศิริ (2555)
8	การสอน				✓			
9	การนิเทศการศึกษา	✓						
10	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	✓						
11	การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา			✓				
12	การวิจัย				✓		✓	
13	การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยให้เพียงพออย่างมีคุณภาพ		✓					
14	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	✓						
15	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	✓						
16	การจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน					✓		
17	การแนะแนวการศึกษา	✓						
18	การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	✓						
19	การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน	✓						
20	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์กร หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	✓						
21	การบริการวิชาการ				✓		✓	
22	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	✓						
23	การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	✓						
24	การประเมินผลการเรียน							✓
25	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้		✓	✓				
26	การวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	✓				✓		
27	การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง		✓					
28	การรายงานผลการจัดการศึกษาเป็นรายวิชา ประสพการณ์ภาคสนาม		✓					
29	การพัฒนาอาจารย์ทั้งด้านวิชาการ วิธีการสอน และวิธีการวัดผลอย่างต่อเนื่อง		✓					

ที่	รายละเอียด	หน่วยงานทางการศึกษา/นักวิชาการ						
		รัฐสภาพร เวชชาติ (2550)	สนง.คณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552)	จามจุรี จำเมือง (2553)	วิจิตร ศรีสอ้าน (2552, อ้างถึงใน อนุสรณ์ พงษ์ศิริวัฒน์ 2554)	ปรีชาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553)	กระทรวงศึกษาธิการ (2554)	ปองสิน วิเศษศิริ (2555)
30	การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม				✓		✓	
31	การผลิตบัณฑิต						✓	

จากตารางสามารถสรุปแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานวิชาการจากการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์เนื้อหา และจัดกลุ่มได้ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตร (ในตารางลำดับที่ 1-4) , 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ (ในตารางลำดับที่ 5-9, 13 – 23 และ 29-31), 3) การวัดและประเมินผล (ในตารางลำดับที่ 24 – 28) และ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ในตารางลำดับที่ 10 - 12) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จัดกลุ่มการสังเคราะห์กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการ

ที่	รายละเอียด	การสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารวิชาการ
1	การวางแผนงานด้านวิชาการ	การพัฒนาหลักสูตร
2	การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	
3	การบริหารหลักสูตร	
4	การประเมินหลักสูตรเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	
5	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
6	การจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน	
7	การบริหารการเรียนการสอน	
8	การสอน	
9	การนิเทศการศึกษา	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
10	การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา	
11	การวิจัยและพัฒนาคุณภาพการศึกษา	
12	การวิจัย	
13	การจัดสรรทรัพยากรเพื่อการเรียนการสอนและการวิจัยให้เพียงพออย่างมีคุณภาพ	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
14	การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	
15	การพัฒนาแหล่งเรียนรู้	
16	การจัดบริการเกี่ยวกับการเรียนการสอน	
17	การแนะแนวการศึกษา	
18	การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	

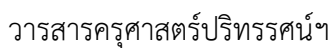

ที่	รายละเอียด	การสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารวิชาการ
19	การส่งเสริมความรู้ทางวิชาการแก่ชุมชน	
20	การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัวยุทธศาสตร์ หน่วยงานสถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา	
21	การบริการวิชาการ	
22	การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น	
23	การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา	
24	การประเมินผลการเรียน	การวัดและประเมินผล
25	การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	
26	การวัดผล ประเมินผล และงานทะเบียนเทียบโอนผลการเรียน	
27	การติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง	
28	การรายงานผลการจัดการศึกษาเป็นรายวิชาประสบการณ์ภาคสนาม	
29	การพัฒนาอาจารย์ทั้งด้านวิชาการ วิธีการสอน และวิธีการวัดผลอย่างต่อเนื่อง	การพัฒนากระบวนการเรียนรู้
30	การทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม	
31	การผลิตบัณฑิต	

2. กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ได้มาจากการสังเคราะห์แนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วจากบทความและผู้วิจัยต่างๆ จำนวน 10 แหล่ง ดังตารางที่ 3 มีผลการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 3 การสังเคราะห์กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

ที่	รายละเอียด	ผู้วิจัย/โครงการวิจัย									
		Aura Codreanu (2016)	R. Neubauer, A. Tarling และ M. Wade (2017)	Rick Lepsinger (2017)	N. Bushuyeva, D. Bushuiev และ V. Bushuieva (2019)	Tomoko Yokoi (2020)	ณิศา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2564)	Chuck Moller (2021)	Stefanie Puckett (2021)	Yvette Francino (2021)	Alex Adamopoulos (2022)
1	ความเข้าใจ	✓									
2	การตระหนักรู้ในสถานการณ์		✓	✓					✓		
3	การตัดสินใจอย่างมีข้อมูล		✓						✓		
4	การคิดเชิงระบบ			✓							
5	ความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญ			✓							
6	การจัดการความขัดแย้งและภาวะวิกฤต				✓						
7	ความเฉลียวฉลาด				✓						
8	เรียนรู้ได้เร็ว						✓				
9	นวัตกรรม							✓			

[illegible]

จากตารางสามารถสรุปแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วจากการศึกษาเอกสาร วิเคราะห์เนื้อหา และ จัดกลุ่มและตั้งชื่อใหม่โดยผู้วิจัยได้ดังนี้ 1) ความเฉลียวฉลาด (ในตารางลำดับที่ 1 - 11) 2) ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว (ในตารางลำดับที่ 12 - 14) 3) ความสามารถในการปรับตัว (ในตารางลำดับที่ 15 - 18) 4) ความเป็นผู้นำ (ในตารางลำดับที่ 19 - 25) 5) ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม (ในตารางลำดับที่ 26 - 31) และ 6) ความโปร่งใส (ในตารางลำดับที่ 32 - 35) ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จัดกลุ่มการสังเคราะห์กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

ที่	รายละเอียด	การสังเคราะห์กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วโดยผู้วิจัย
1	ความเข้าใจ	ความเฉลียวฉลาด
2	การตระหนักรู้ในสถานการณ์	
3	การตัดสินใจอย่างมีข้อมูล	
4	การคิดเชิงระบบ	
5	ความสามารถในการจัดลำดับความสำคัญ	
6	การจัดการความขัดแย้งและภาวะวิกฤต	
7	ความเฉลียวฉลาด	
8	เรียนรู้ได้เร็ว	
9	นวัตกรรม	
10	การสื่อสารส่วนบุคคล	
11	ความสัมพันธ์และการมีปฏิสัมพันธ์	
12	ความคล่องแคล่ว	ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว
13	การดำเนินการอย่างรวดเร็ว	
14	ความเร่งด่วน	
15	อ่อนน้อมถ่อมตน	ความสามารถในการปรับตัว
16	ปรับตัวได้	
17	รักษาความตระหนักในตนเอง	
18	การตระหนักรู้ตนเองและจัดการตนเองได้	
19	มีวิสัยทัศน์	ความเป็นผู้นำ
20	ออกแบบวัฒนธรรมองค์กร	
21	มีทิศทาง	
22	สร้างแรงบันดาลใจ	
23	ให้อิสระกับพนักงาน	
24	เชื่อมั่น	
25	ความเป็นผู้นำ	
26	ความผูกพัน	ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม
27	การทำงานเป็นทีม	
28	ความสามัคคี	
29	การมีส่วนร่วม	
30	ร่วมสร้างเป้าหมายที่ชัดเจน	

ที่	รายละเอียด	การสังเคราะห์กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบ คล่องแคล่วโดยผู้วิจัย
31	สร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม	ความโปร่งใส
32	ความชัดเจน	
33	ความซื่อสัตย์	
34	ความซื่อสัตย์และเชื่อถือได้	
35	โปร่งใส	

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยดังที่ได้สรุปผลการวิจัยไปนั้น พบว่า กรอบแนวคิดของการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย 4 ขอบข่ายงาน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล และ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับการสังเคราะห์และจัดกลุ่มจากการศึกษาเอกสารของ รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2550), สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552), จามจุรี จำเมือง (2553), วิจิตร ศรีสอาน (2552, อ้างถึงใน อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์ (2554), ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553), กระทรวงศึกษาธิการ (2554) และ ปองสิน วิเศษศิริ (2555) อันเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำไปใช้บริหารวิชาการการศึกษาในระดับอุดมศึกษาได้ทุกมิติ สอดคล้องกับสถานการณ์ VUCA World ในปัจจุบัน และ ส่วนที่ 2 พบว่า กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความเฉลียวฉลาด 2) ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว 3) ความสามารถในการปรับตัว 4) ความเป็นผู้นำ 5) ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม และ 6) ความโปร่งใส สอดคล้องกับการสังเคราะห์และจัดกลุ่มจากการศึกษาเอกสารของ Aura Codreanu (2016), R. Neubauer, A. Tarling และ M. Wade (2017), Rick Lepsinger (2017), N. Bushuuyeva, D. Bushuiev และ V. Bushuieva (2019), Tomoko Yokoi (2020), เณริศา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2564), Chuck Mollor (2021), Stefanie Puckett (2021), Yvette Francino (2021) และ Alex Adamopoulos (2022) ที่ครอบคลุมสมรรถนะสำหรับการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ทั้ง ภาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา

องค์ความรู้การวิจัย

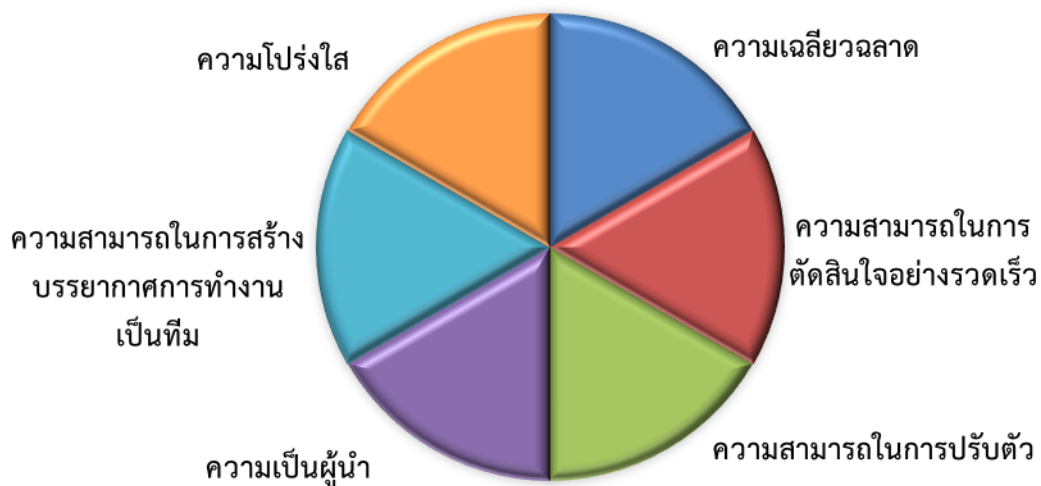
องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้การศึกษากรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว ประกอบด้วย 2 ภาพ คือ 1) ภาพกรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา และ 2) กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วดังภาพด้านล่าง ดังในภาพที่ 1-2

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษา

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้ องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการของการศึกษาระดับอุดมศึกษาประกอบด้วย ขอบข่ายงาน 4 อย่างที่ครอบคลุมทุกมิติ และสามารถทำให้การบริหารวิชาการนั้นดำเนินได้อย่างสะดวก และสัมพันธ์กัน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดและประเมินผล และ 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ดังในภาพที่ 2

ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้ องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วประกอบด้วย 6 สมรรถนะ ซึ่งเป็นภาพรวมในตัวบุคคล ได้แก่ 1) ความเฉลียวฉลาด หมายถึง ความสามารถในการนำความรู้ที่มีมาเข้าใจตนเองและผู้อื่น พร้อมเรียนรู้สิ่งใหม่ๆ มีทักษะในการสื่อสารและการปฏิสัมพันธ์ และตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลเพื่อตอบสนองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม 2) ความสามารถในการตัดสินใจอย่างรวดเร็ว หมายถึง การตัดสินใจเมื่อมีสถานการณ์เข้ามาได้อย่างรวดเร็ว คล่องแคล่ว แม้ว่าจะมี

ข้อมูลยังไม่สมบูรณ์เพื่อให้ทันต่อสถานการณ์ อย่างเร่งด่วน 3) ความสามารถในการปรับตัว การยอมรับความเปลี่ยนแปลง อ่อนน้อมถ่อมตน รู้ว่าตนเองไม่ได้สมบูรณ์แบบ ตระหนักในตนเองว่าจะต้องปฏิบัติอย่างไรหากสถานการณ์เปลี่ยนไป สามารถปรับเปลี่ยนแนวคิดของตนเองตามข้อมูลใหม่ๆ หรือ หรือมีหลักฐานที่เชื่อถือได้ สนับสนุนมากกว่าข้อมูลเดิม 4) ความเป็นผู้นำ ความสามารถในการนำผู้อื่นให้ปฏิบัติตามได้อย่างเต็มที่ ด้วยวิสัยทัศน์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กร กำหนดทิศทางการทำงานขององค์กรได้อย่างชัดเจน และสร้างแรงบันดาลใจเพื่อเพิ่มความสามารถของผู้ร่วมงาน ตลอดจนออกแบบวัฒนธรรมองค์กรได้อย่างเหมาะสม 5) ความสามารถในการสร้างบรรยากาศการทำงานเป็นทีม หมายถึง ความสามารถที่จะสร้างแรงจูงใจส่งเสริมการทำงานระบบทีมให้มีพลังในการก้าวต่อไปได้ ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการทำงานกับทุกคน รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นให้กับทุกคนในทีมได้ เป็นจุดศูนย์รวมของทีมที่ทุกคนไว้วางใจ และพร้อมจะก้าวไปด้วยกัน และ 6) ความโปร่งใส การปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ สามารถให้ผู้อื่นตรวจสอบได้ด้วยข้อมูลที่มี ชี้แจงสิ่งที่ตัดสินใจได้อย่างชัดเจน โดยทั้งหมดนี้หากผู้ใดมีสมรรถนะดังกล่าวจะส่งผลให้ผู้นั้น มี “ภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว” (Agile Leadership) และตอบสนองสถานการณ์ที่อยู่ใน VUCA World ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
ผู้บริหารและครูในสถาบันระดับอุดมศึกษา มีกรอบแนวคิดในการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วไปใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่วตอบสนองสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
ควรศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว เพื่อหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาระดับอุดมศึกษาตามแนวคิดภาวะผู้นำแบบคล่องแคล่ว

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). **มาตรฐานสถาบันอุดมศึกษา**. แหล่งที่มา <https://graduate.mahidol.ac.th/download/staff/Rule/Group01/Moe16-Th.pdf> สืบค้นเมื่อ 3 ก.พ. 2565.
- คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ. (2560). **รายงาน คณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ เรื่อง แผนการปฏิรูปการอุดมศึกษา**. แหล่งที่มา http://www.srnpeo.moe.go.th/forms/f_1498302728.pdf สืบค้นเมื่อ 15 ม.ค. 2565.
- จามจุรี จำเมือง. (2553). **ผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: เจริญดีมั่นคง.
- ณริศา อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2564). **ลักษณะผู้นำแบบ Agile (The Agile Leadership)**. แหล่งที่มา <https://www.mindspringconsulting.com/2021/04/09/ลักษณะผู้นำแบบ-agile-the-agile-leadership/> สืบค้นเมื่อ 20 ธ.ค. 2564.

- ธเนศน์ นุ่นมัน. (2561). **วิกฤติมหา'ลัย โจทย์ใหญ่ที่ต้องเร่งปรับตัว**. แหล่งที่มา <https://www.posttoday.com/politic/report/546661> สืบค้นเมื่อ 17 เม.ย. 2565.
- บุษบา สุธีธร. (2563). การบริหารการสื่อสารภาวะวิกฤตในโลกที่ผันผวน ไม่ชัดเจน ซับซ้อนและคลุมเครือ Managing Crisis Communications in a Volatile, Uncertain, Complex, and Ambiguous World. **วารสารนักบริหาร มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช**. 2. 130-143.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.
- ปองสิน วิเศษศิริ. (2555). เอกสารประกอบการสอนวิชา 2747732 การบริหารงานวิชาการกับการประกัน **คุณภาพการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2550). **การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- วิฑูรย์ สิมะโชคดี. (2563). **คุณภาพคือความอยู่รอด : Agile Leader**. แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/article/news_2261787 สืบค้นเมื่อ 15 ม.ค. 2565.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552**. แหล่งที่มา <https://www.acad.nu.ac.th/devcourse/docs/กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2552> สืบค้นเมื่อ 15 ม.ค. 2565.
- อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์. (2554). **การพัฒนายุทธศาสตร์การบริหารงานวิชาการตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง : กรณีศึกษาคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. รายงานการวิจัย. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- Adamopoulos, A. (2022). **Agile leadership characteristics – 3 core competencies**. From <https://www.emergn.com/insights/3-core-characteristics-leadership-as-a-function/> Retrieved February 25, 2022.
- Codreanu A. (2016). **A VUCA ACTION FRAMEWORK FOR A VUCA ENVIRONMENT. LEADERSHIP CHALLENGES AND SOLUTIONS**. Regional Department of Defense Resources Management Studies, Brasov, Romania. From https://www.researchgate.net/publication/316967836_A_VUCA_ACTION_FRAMEWORK_FOR_A_VUCA_ENVIRONMENT_LEADERSHIP_CHALLENGES_AND_SOLUTIONS Retrieved December 12, 2021.
- Lepsinger R. (2017). **What Ford's Billion Dollar Mistake Tells Us About Agile Leadership**. From <https://www.linkedin.com/pulse/what-fords-billion-dollar-mistake-tells-us-agile-rick-lepsinger> Retrieved December 13, 2021.
- Mollor, C. (2021). **The Future Of Leadership: The Agile Leader**. From <https://mcgpartners.com/the-future-of-leadership-agility/> Retrieved January 20, 2022.
- N. Bushuuyeva, Denis Bushuiev and Victoria Bushuieva. (2019). Agile leadership of managing innovation projects. **Innovative Technologies and Scientific Solutions for Industries**. 4(10). 77-84.

- Puckett, S. (2021). **Agile Leadership - a behavior-based competency model**. From <https://www.agilebusiness.org/news/545710/Agile-Leadership---a-behavior-based-competency-model.htm> Retrieved January 25, 2022.
- Rainer N., A. T., & Wade. (2017). **Redefining Leadership for a Digital Age**. International Institute for Management Development. 15. From <https://blog.hostalia.com/wp-content/themes/hostalia/images/metaberatung-redefining-leadership-digital-age-informe-blog-hostalia-hosti.pdf> Retrieved December 16, 2021.
- Yokoi, T. (2020). **4 Agile Leadership Competencies to Outlast Covid-19**. From <https://www.forbes.com/sites/tomokoyokoi/2020/06/02/4-agile-leadership-competencies-to-outlast-covid-19/?sh=208dd3f46e0c> Retrieved December 16, 2021.
- Yvette F. (2020). **Why agile leadership is key in these uncertain times**. From <https://techbeacon.com/app-dev-testing/why-agile-leadership-key-these-uncertain-times> Retrieved December 16, 2021.

ศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

TO STUDY THE CONDITION OF SCHOOL ADMINISTRATION IN DIGITAL AGE FOR SCHOOLS UNDER PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹เกตุชญา วงษ์เพิก Gatechaya Wongperk, ²ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka,

³อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author Email: 6301102015@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย คือ การวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาหรือครูผู้สอน ด้วยการเปิดตารางของ Taro Yamane จำนวน 397 คน โดยมีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง โดยพิจารณาเป็นรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ บทบาทผู้บริหาร ทักษะผู้บริหาร คุณลักษณะผู้บริหาร และภาวะผู้นำผู้บริหาร ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ยุคดิจิทัล, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research was to study the condition of school administration in digital age for schools under primary educational service area office. This is quantitative method research uses the questionnaire with a sample of 397 people. Data was analysis of statistical percentage, mean, standard deviation. The results of the research found that the condition of school administration in digital age for schools under primary educational service area office, all 4 aspects overall were at a medium level, in order from highest to lowest averages are: executive role, executive skills, executive attributes, and executive leadership.

Keywords: School Administration, Digital Age, Primary Educational Service Area Office

*Received: February 03, 2023, Revised: April 08, 2023, Accepted: April 08, 2023.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลตามหลักสัปปุริสธรรม 7 สำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บทนำ

ยุคดิจิทัลเป็นยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว คือยุคของอิเล็กทรอนิกส์ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีที่มีความรวดเร็วในการสื่อสารการส่งผ่านข้อมูลความรู้ต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคม ทุกคนสามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็วทุกที่และทุกเวลา จากการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการสื่อสารใช้เทคโนโลยีเป็นกลไกในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน หรือการใช้สำหรับการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตเครือข่ายสังคมโซเชียลเน็ตเวิร์ค

การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีเทคโนโลยีที่ทันสมัยสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน การบริหารทรัพยากรบุคคล การบริหารอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การบริหารกิจการนักเรียน และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน ซึ่งงานของสถานศึกษาในทุกด้านจะต้องมีระบบจัดการฐานข้อมูล ของสถานศึกษาเพื่อการตัดสินใจในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ICT (Information and Communication Technology) มาใช้เพื่อสร้างระบบฐานข้อมูลเพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ในงานด้านต่าง ๆ ลักษณะของการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่สำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารในเรื่องของระบบสารสนเทศ (Information System) เพื่อการบริหารและการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ของสถานศึกษาซึ่งมีความจำเป็นและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการบริหารงานของสถานศึกษา ยุคดิจิทัลซึ่งเป็นยุคของข้อมูลข่าวสารและอินเทอร์เน็ต ทำให้ครู อาจารย์ และนักเรียนของสถานศึกษาสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ได้โดยไม่มีข้อจำกัดในเรื่องเวลา หรือแม้แต่สถานที่ มีคุณลักษณะยุคดิจิทัลที่สำคัญ 3 ประการ คือ 1) ความรวดเร็วในการสื่อสารไม่จะเป็นการจัดเก็บ หรือการเข้าถึงแหล่งข้อมูลข่าวสาร ความรู้ต่างๆ ของผู้ใช้ 2) การใช้เทคโนโลยีการสื่อสารที่ไม่มีขอบเขตหรือข้อจำกัดในเรื่องเวลาหรือสถานที่ ทำให้สามารถเข้าถึง รับรู้ และเรียนรู้ได้ทุกที่ และทุกเวลา 3) การใช้เทคโนโลยีมาบูรณาการเชื่อมโยงเครือข่ายต่างๆ ให้ทุกคนสามารถจัดเก็บเข้าถึง ใช้พัฒนาความรู้ เผยแพร่และแบ่งปันความรู้ได้อย่างทั่วถึง (เอกชัย กี่สุขพันธ์, 2561)

ภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้วยการยกระดับการศึกษาไทยโดยการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมดิจิทัลมาใช้ในการศึกษา และจากนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กำหนดให้สถานศึกษานำดิจิทัลเทคโนโลยีมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีศักยภาพนำการเปลี่ยนแปลงโดยการกระตุ้นและสร้างความตระหนักรู้ถึงความสำคัญและการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนการทำงานและการจัดการเรียนการสอนด้วยเทคโนโลยี นวัตกรรมดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการสู่การเป็นโรงเรียนดิจิทัล โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจ สามารถสร้างสรรค์เข้าถึงและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล มาใช้ในการบริหารสถานศึกษา จากการศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำดิจิทัล ประกอบด้วยการมีวิสัยทัศน์ การเป็นผู้ใช้งานดิจิทัลได้อย่างคล่องแคล่ว ความสามารถในการนำข้อมูลมาใช้ ความเข้าใจในความรู้และทักษะความสามารถของคนในองค์กร และการสร้างวัฒนธรรม การเรียนรู้ในโลกดิจิทัลซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษา ทั้งในด้านงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเป็นต้นแบบที่ดีในการทำงานด้วยเทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัล ทั้งในเรื่องความคิด ความเป็นผู้นำและพฤติกรรม สามารถสร้างทีมผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยดิจิทัล โดยคำนึงถึง

การใช้ทรัพยากรดิจิทัลในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียนอย่างคุ้มค่า ลดความซ้ำซ้อนในกระบวนการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลจนบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมาย (ทินกร บัวชู, 2562) ดังนั้น ในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจำเป็นที่ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น ต้องเป็นผู้นำยุคใหม่ที่สามารถ มองภาพขององค์กรได้อย่างทะลุปรุโปร่งและชัดเจน มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อกำหนดทิศทางและนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า ความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่จึงต้องมีความรู้ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษา เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (บรรจง ลาวะลี, 2560)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จเกิดประสิทธิภาพสามารถขับเคลื่อนให้สถานศึกษาพัฒนาเพิ่มพูนศักยภาพอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร คือ ประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 18 เขตตรวจราชการ ประกอบด้วยโรงเรียน จำนวน 26,839 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) 2) กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (อ้างใน สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์, 2544) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5 % ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 397 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มี 4 ด้าน ได้แก่ 1) คุณลักษณะผู้บริหาร 2) ทักษะผู้บริหาร 3) ภาวะผู้นำผู้บริหาร 4) บทบาทผู้บริหาร

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) ศึกษาแนวคิด และทฤษฎี เกี่ยวกับสภาพการ บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากเอกสาร ตำรา วิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างเครื่องมือ โดยอาศัยแนวคิด และทฤษฎี 3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด โดยผู้วิจัยคำนึงถึง คุณภาพเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) รวมทั้งความเชื่อมั่น (Reliability) 4) นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาคณะศึกษานิพนธ์เพื่อตรวจแก้ไข และปรับปรุงให้มีความเหมาะสม 5) นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา ด้วยการตรวจและประเมินดัชนีความสอดคล้อง 3 ระดับ คือ มีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม โดยใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) ซึ่งถือเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.7 จึงยอมรับว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7–1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 6) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับ กลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดย คำนวณค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวม เท่ากับ 0.85

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรม คอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์โดยมีเกณฑ์ระดับการ ให้คะแนนของของบุญชม ศรีสะอาด (2558)

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ได้แก่ 1) คุณลักษณะผู้บริหาร 2) ทักษะผู้บริหาร 3) ภาวะผู้นำผู้บริหาร 4) บทบาทผู้บริหาร ใน รายด้านทั้ง 4 ด้านและภาพรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ในรายด้านและภาพรวม

สภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. คุณลักษณะผู้บริหาร	3.02	0.42	ปานกลาง	3
2. ทักษะผู้บริหาร	3.03	0.42	ปานกลาง	2
3. ภาวะผู้นำผู้บริหาร	3.00	0.45	ปานกลาง	4
4. บทบาทผู้บริหาร	3.13	0.53	ปานกลาง	1
รวม	3.04	0.45	ปานกลาง	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.04$, S.D. = 0.45) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ บทบาทผู้บริหาร (มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.13$, S.D. = 0.53) ทักษะผู้บริหาร (มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.03$, S.D. = 0.42) คุณลักษณะผู้บริหาร (มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.02$, S.D. = 0.42) และภาวะผู้นำผู้บริหาร (มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 3.00$, S.D. = 0.45) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบทบาทผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้ออยู่ในระดับปาน กลางทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) วางแผนการนำกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสู่ปฏิบัติ พัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น หลักสูตรสถานศึกษา การแนะแนว การจัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ 2) มีการส่งเสริมมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพส่งเสริมวินัย คุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาข้าราชการ ครู เพื่อให้ทำงานบังเกิดผลดี และ 3) มีการใช้เทคโนโลยีในการดำเนินการเกี่ยวกับการเคลื่อนเงินเดือน การย้าย และเปลี่ยนตำแหน่ง การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน

2. ด้านทักษะผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้ออยู่ในระดับปาน กลางทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมา พัฒนานวัตกรรมงานกิจการนักเรียนและพัฒนาคุณภาพผู้เรียน 2) มีการกำหนดนโยบายและเป้าหมายในการ นำเทคโนโลยี มาใช้ในการสนับสนุนงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคลากร และงานบริหารทั่วไป เพื่อการ พัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 3) มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ การ ควบคุมดูแล บำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุ

3. ด้านคุณลักษณะผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้ออยู่ในระดับ ปานกลางทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) ให้คำปรึกษาคำแนะนำในเรื่องวางแผนงานด้าน วิชาการและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น 2) มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องในด้านการ บริหารการเงินและบัญชี การบริหารพัสดุและสินทรัพย์ การตรวจสอบ ติดตามประเมินผล และรายงานผลการ ดำเนินงาน และ 3) สามารถบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการเคลื่อนเงินเดือน การประเมินวิทยฐานะข้าราชการครู การพัฒนาข้าราชการครู และการสร้างขวัญกำลังใจ

4. ด้านภาวะผู้นำผู้บริหาร ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายข้ออยู่ในระดับปาน กลางทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีการส่งเสริมสื่อสารประชาสัมพันธ์รวมถึงงาน เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยใช้เทคโนโลยีในการจัดหาและส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการเรียนรู้ด้วยสื่อ เทคโนโลยีที่เหมาะสมทันสมัย 2) มีการพัฒนาความสามารถทางดิจิทัลกับตนเองและบุคลากรด้านงานบริหาร การเงินและบัญชีการรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน การนำเงินส่งคลังอย่างต่อเนื่อง และ 3) เป็น ผู้นำการเปลี่ยนแปลงโดยการกำหนดเป้าหมายในการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้องค์กรมีคุณภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ บทบาทผู้บริหาร ทักษะผู้บริหาร

คุณลักษณะผู้บริหาร และภาวะผู้นำผู้บริหาร ตามลำดับ จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารมีบทบาทในการวางแผนกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมมาตรฐานและจรรยาบรรณวิชาชีพ คุณธรรมจริยธรรม นำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการปรับเงินเดือน เลื่อนตำแหน่ง แต่งตั้งโยกย้าย มีการเสริมแรงประสานงานในองค์กรให้เกิดการทำงานเป็นทีมและมีส่วนร่วม นำเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานนโยบายและแผนการระดมทรัพยากรการบริหารการเงินพัสดุ บัญชีและสินทรัพย์ สู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีมีการวางแผนกำหนดเป้าหมายการบริหารงาน การศึกษาเชิงกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี ส่วนข้อที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ การผู้นำในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารการตรวจสอบการประเมินผลการดำเนินงาน การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผลการเทียบโอนผลการเรียนและการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางด้านเทคโนโลยีเพื่อนำมาใช้ในการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการประสานงานนอกองค์กรให้เกิดภาคีเครือข่าย และประชาสัมพันธ์การดำเนินงานโดยใช้สื่อเทคโนโลยีให้ผู้เกี่ยวข้อง และสาธารณชนทราบ มีการประสานงานและส่งเสริมสนับสนุนในองค์กรให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น โดยให้ทุกคนทำรายงานผลการดำเนินการพัฒนามาตรฐานและการปฏิบัติงาน ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของจุฑามาส จันทรมณี (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี โดยมีการส่งเสริมและพัฒนาครู เพื่อให้มีทักษะ ความรู้ ความเข้าใจความสามารถในการนำเทคโนโลยีมาใช้อย่างหลากหลาย และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของกมลทิพย์ อินแก้วเครือ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีการพัฒนาทักษะการบริหารให้สอดคล้องกับผู้เรียน เพื่อจะได้รับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา ทำให้ต้องเกิดการเปลี่ยนแปลงวิธีการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีทั้งความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับโลกอนาคต โดยส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีสารสนเทศใหม่ๆ มาใช้ให้มีความโดดเด่นแตกต่างจากสถานศึกษาอื่นๆ ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ผลักดันให้ครูและนักเรียนคิดค้นนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง จนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ๆ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของวิลาวัลย์ วัชรโรทัย (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลด้านความสามารถในการบริหาร มีความยุติธรรมในการปฏิบัติตน มีความสามารถในการทำงานเป็นทีม และสอดคล้องกับการวิจัยของพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสำคัญในการดำเนินการจัดการบริหาร ทั้งในงานบริหารทั่วไป งานบุคคล งานงบประมาณ และงานวิชาการ ประกอบด้วย การตัดสินใจ การมีส่วนร่วม การวางแผน การทำงานเป็นทีมและการสื่อสาร ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ทำให้เกิดการปฏิบัติงานที่นำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ส่งผลให้การบริหารการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยใช้อำศัยความรู้ความสามารถของผู้บริหารที่เอื้ออำนวยให้สถานศึกษาพัฒนาก้าวหน้าในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) บทบาทผู้บริหาร ได้แก่ (1) วางแผนการนำกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยีสู่ปฏิบัติ จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการ (2) ส่งเสริมวินัย คุณธรรมจริยธรรม และการพัฒนาข้าราชการครู และ (3) ใช้เทคโนโลยีในการดำเนินการเกี่ยวกับอัตราค่าจ้าง และการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน 2) ทักษะผู้บริหาร ได้แก่ (1) ส่งเสริมให้ครูนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาพัฒนานวัตกรรมและ

พัฒนาคุณภาพผู้เรียน (2) กำหนดนโยบายและเป้าหมายในการนำเทคโนโลยี และ (3) มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศ 3) คุณลักษณะผู้บริหาร ได้แก่ (1) ให้คำปรึกษาคำแนะนำในเรื่องวางแผนงานด้านวิชาการและพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและหลักสูตรท้องถิ่น (2) มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และ (3) บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาข้าราชการครู และการสร้างขวัญกำลังใจ และ 4) ภาวะผู้นำผู้บริหาร ได้แก่ (1) ส่งเสริมสื่อสารประชาสัมพันธ์เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา (2) พัฒนาความสามารถทางดิจิทัลกับตนเองและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และ (3) กำหนดเป้าหมายในการใช้เทคโนโลยีให้มีคุณภาพ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4 ด้าน ได้แก่

1.1 ด้านบทบาทผู้บริหาร มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการประสานงานและส่งเสริมสนับสนุนในองค์กรให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น เหตุนั้น ผู้บริหารควรประสานงานในการสร้างเครือข่ายทั้งภายในสังกัดและหน่วยงานภายนอก เพื่อให้องค์กรสามารถดำเนินกิจการอย่างมีประสิทธิภาพ ตรงตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์กร

1.2 ด้านทักษะผู้บริหาร มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการวางแผนอัตรากำลังด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งและการเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการ เหตุนั้น ผู้บริหารควร พัฒนา จัดหา ให้มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการวางแผนอัตรากำลัง ให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและรวดเร็ว

1.3 ด้านคุณลักษณะผู้บริหาร มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการวางแผนงานจัดระบบบริหาร และพัฒนาองค์กร งานอาคารสถานที่และการพัฒนาสิ่งแวดล้อม ด้วยระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ เหตุนั้น ผู้บริหารควรมีการกำกับติดตามการดำเนินงานในกิจกรรมต่างๆ ของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และสม่ำเสมอ มีการตรวจสอบข้อมูลผลการปฏิบัติงาน โดยใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาสนับสนุนข้อมูล

1.4 ด้านภาวะผู้นำผู้บริหาร มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการพัฒนาตนเอง และข้าราชการครูในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ เหตุนี้ ผู้บริหารควรมีการพัฒนาข้าราชการครูให้มีความสามารถในการบูรณาการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับสภาพการบริหารของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อจะได้ทราบสภาพการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับนโยบายและทิศทางการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารของโรงเรียน

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กมลทิพย์ อินแก้วเครือ. (2564). ทักษะและภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- จุฑามาส จันทรมณี. (2563). บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาบุคลากรยุคดิจิทัล ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในอำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3. ใน การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัย (Symposium) ระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- ทินกร บัวชู. (2562). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา The Status of Digital Leadership of Education Management Administrators. วารสารครุศาสตร์สารมหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี. 13 (2). 285-594.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคไร้พรมแดน. วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาลัยเขตร้อยเอ็ด. 6(2). 206-215.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2558). วิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2564). คุณลักษณะเฉพาะของภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา. วารสารคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. 4(2). 100-105.
- วิลาวัลย์ วัชรไทย์. (2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์. 7(Special). 71-83.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562. แหล่งที่มา <https://www.obec.go.th> สืบค้นเมื่อ 16 ก.ค. 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). การกำหนดกลุ่มพื้นที่การศึกษา ประจำปีเขตตรวจราชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา <https://www.obec.go.th/เว็บไซต์-สพป-ในสังกัด>. สืบค้นเมื่อ 18 พ.ย. 2563.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2544). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์
เฟื่องฟ้าพรินติ้ง.

เอกชัย กี่สุขพันธ์. (2561). *การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล (School Management in Digital Era)*.
แหล่งที่มา <http://www.trueplookpanya.com> สืบค้นเมื่อ 3 ส.ค. 2561.

Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley &
Son.

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครู
โรงเรียน สังกัดสหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา สระบุรี เขต 2*

THE PRIORITY NEEDS OF DEVELOPING TEACHERS ADVERSITY QUOTIENT IN
SCHOOL UNDER KHANGKOI RUAMJAI CONSORTIUM, SARABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

¹สุชนันท์ พันทวี Suchanun Puntawee ²เพ็ญวรา ชูประวัติ Penvara Xupravati

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Suchanun.ptw@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัดสหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าฝ่ายบริหารบุคคลและครู 104 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สรุปผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัดสหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ ($PNI_{modified} = 0.294$) รองลงมาคือ ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และแก้ไขปัญหา ($PNI_{modified} = 0.274$) ความรับผิดชอบต่อปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ ($PNI_{modified} = 0.249$) และด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นต่ำสุด คือ ความอดทนและความเพียร ($PNI_{modified} = 0.261$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การพัฒนาครู, ความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค, จังหวัดสระบุรี

Abstract

The purposes of this research were to study the current and desirable states and assess the priority needs of developing teachers adversity quotient in school under Khangkoi Ruamjai Consortium, Saraburi primary educational service area office 2. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 104 samples including school directors, head of personal management, and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified ($PNI_{modified}$). The research results were as follows: 1) The overall current of state were at the high level and The overall desirable state were at the highest level, respectively. 2) The priority needs of developing teachers adversity quotient in school under Khangkoi Ruamjai Consortium, Saraburi primary educational service area office 2, ranked from highest to lowest, were Analytical ability determine the cause ($PNI_{modified} = 0.294$) followed by Control and Solve a problem ($PNI_{modified} = 0.274$) Responsibility for problems and Reach the impact ($PNI_{modified} = 0.249$) and Endurance and Perseverance ($PNI_{modified} = 0.261$), respectively.

Keywords: Priority Needs, Developing Teachers, Adversity Quotient, Saraburi Province

บทนำ

ในปัจจุบันโลกต้องเผชิญกับความไม่แน่นอนและเหตุการณ์ที่ไม่อาจคาดการณ์ล่วงหน้าได้บ่อยครั้งขึ้น จนถูกเรียกว่าเป็นยุค VUCA World หรือโลกแห่งความผันผวนสถานการณ์ ทั้งการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด ทำให้วิถีชีวิตต้องมีการปรับเปลี่ยน การเกิดโรคระบาดโควิด 19 ซึ่งส่งผลกระทบต่อการศึกษา UNESCO (Economic forum., 2020) พบว่ามีจำนวนนักเรียน 1.38 พันล้านคน ได้รับผลกระทบจากการปิดสถานศึกษา ซึ่งเป็นผลกระทบต่อเนื่องอย่างกว้างขวาง และเกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการศึกษา ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตในหลายๆ มิติ ทุกคนได้รับผลกระทบทั้งหมด บางคนสามารถเผชิญกับปัญหาได้ บางคนไม่สามารถเผชิญกับปัญหาก็เกิดความล้มเหลว ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบต่อทุกคนรวมถึงครูด้วย การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและรับมือกับปัญหาที่ตามมาเป็นสิ่งสำคัญที่สุด ยิ่งโลกหมุนเร็วเท่าไร ยิ่งต้องสร้างทักษะการเรียนรู้และทักษะการแก้ปัญหาให้เร็วกว่า ยิ่งโลกมีความไม่แน่นอนสูง ยิ่งต้องเร่งปรับตัวเพื่อรับมือกับความผันผวนและความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลาซึ่งจะช่วยให้สามารถยืนหยัดได้อย่างมั่นคงท่ามกลางโลกในยุคปัจจุบันที่ความผันผวนมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ (ขวัญใจ เตชเสนสกุล, 2564)

ในปัจจุบันวิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่ต้องทำงาน ความอดทน ทุ่มเททั้งพลังกายพลังใจในการทำงาน เพราะขอบข่ายของสมรรถนะทางอาชีพของครูนั้นจะต้องทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพสูงสุด นอกจากนั้นยังต้องทำหน้าที่ในการดูแล ให้คำปรึกษาที่เป็นประโยชน์ให้กับผู้เรียนตลอดเวลา นอกเหนือจากงานสอนครูต้องรับภาระหน้าที่งานต่างๆ ของโรงเรียน เช่น งานประจำฝ่าย งานตามโครงการ ดังนั้นครูนอกเหนือจากจะมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพ เชี่ยวชาญในวิชาที่สอนแล้วยังต้องเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สามารถนำไปใช้ในโลปัจจุบันและอนาคต นอกเหนือจากเขาว์ปัญญา (I.Q.) ที่เป็น

ปัจจัยความสำเร็จในชีวิตและความฉลาดทางอารมณ์ (E.Q.) ที่ เป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ของ ตนเองในสถานการณ์ต่างๆ แล้ว ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient:AQ) หรือความสามารถในการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสก็ เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งที่ทุกคนควรมีโดยเฉพาะครู ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient) เป็นความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค เป็นความอดทน ความพากเพียรและความสามารถในการผ่านพ้นความยากลำบาก ปัญหา อุปสรรคของชีวิต เป็นความฉลาดในการฝ่าวิกฤต แม้จะมีความยากลำบากเพียงใดก็ไม่ย่อท้อเลิกล้ม ซึ่งมีความจำเป็นในการเพิ่ม ประสิทธิภาพในการจัดการ การทำงาน และการอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ผู้ที่มีศักยภาพทางความสามารถ ในการฟันฝ่าอุปสรรคจะมีพลังในการต่อสู้แข่งขันสูง สามารถทำงานทุกอย่างโดยไม่เกรงกลัวต่ออุปสรรค หรือความยากลำบาก ซึ่งครูในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาการปรับตัวในหลายๆ ด้าน โดยเฉพาะการปรับตัว ด้านการจัดการเรียนการสอนในยุคโควิด-19 ปัญหาเรื่องภาระงานที่มากยิ่งขึ้น การทำงานที่ยากลำบากมาก เมื่อต้องเผชิญปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ ตัดสินใจไม่ถูกว่าจะต้องทำอะไรดี อาจทำให้เกิด ความเครียด ความวิตกกังวลได้ง่าย ถ้าไม่สามารถจัดการปัญหาเหล่านั้นได้จะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพใน การปฏิบัติงาน จะเห็นได้ว่า ความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคนั้นมีประโยชน์ต่อบุคคลและสังคมเป็นอย่างมาก (Chatkhu, 2002)

หากครูได้รับการพัฒนาความสามารถนี้จะทำให้ครูแตกต่างจากบุคคลอื่น ซึ่งบุคคลที่มีความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคสูงจะมองวิกฤตให้เป็นโอกาส มีการรับรู้ว่าจะตนเองสามารถควบคุมหรือ จัดการกับปัญหา อุปสรรค หรือทุกสถานการณ์ที่ผ่านเข้ามาในชีวิตได้ จะเชื่อมั่นในความสามารถของตน มีความ อดทนที่จะต่อสู้กับปัญหา และสามารถฟื้นคืนพลังได้อย่างรวดเร็วเมื่อตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก ทำให้ ปรับตัวได้ดีและมีชีวิตที่มีความสุข พัฒนางานในวิชาชีพอย่างประสบความสำเร็จ ซึ่งความสามารถในการฟันฝ่า อุปสรรคนั้น เป็นสิ่งที่ไม่ได้มีมาแต่กำเนิด หากแต่เป็นสิ่งที่สามารถเพาะบ่มและเสริมสร้างให้เกิดขึ้นได้ การจะ เสริมสร้างนั้นต้องทำให้บุคคลเข้าใจตนเอง เข้าใจสถานการณ์ที่เข้ามาในชีวิต สามารถควบคุมจัดการปัญหาที่ เกิดขึ้น มีวิธีคิดหรือวิธีมองปัญหาที่จะเข้าไปแก้สถานการณ์นั้นว่าทุกปัญหามีจุดจบและมีทางออกเสมอ (Feldman, 1996) จึงต้องมีการพัฒนาความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคในครู

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 ได้มีการกำหนดพันธกิจที่เกี่ยวข้องกับการ พัฒนาครูและบุคลากรไว้ว่าส่งเสริมการพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลผู้เรียน ครู และบุคลากรทางการ ศึกษาให้มีความปลอดภัยจากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ มีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะ ที่ดีสามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และโรคอุบัติซ้ำ มีการกำหนดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาครูใน แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 ที่กำลัง ดำเนินการอยู่ เช่น กิจกรรมปฐมนิเทศและพัฒนาสมรรถนะข้าราชการครูบรรจุใหม่ กิจกรรมปฐมนิเทศ เสริมสร้างความรู้ จรรยาบรรณ คุณธรรม จริยธรรม กิจกรรมพัฒนาสมรรถนะการสร้างนวัตกรรม กิจกรรม สร้างเสริมสมรรถนะครูและบุคลากรทางการศึกษาด้านภาษาอังกฤษ จะเห็นได้ว่าเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 มีการส่งเสริมการพัฒนาครูที่เน้นพัฒนาเชาว์ปัญญา (I.Q.) และความฉลาดทาง อารมณ์ (E.Q.) ไม่มีข้อมูลกิจกรรมที่ส่งเสริมความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (A.Q.) ซึ่งมีความ สำคัญมากสำหรับครูในปัจจุบัน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการ เผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัดสทศศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสักระยะที่ 2 โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการสร้างแนวทางการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครูต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัดสหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสักระยะที่ 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องการศึกษาความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัดสหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสักระยะที่ 2 ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนสหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสักระยะที่ 2 จำนวน 8 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนวัดดอนหอม โรงเรียนวัดตาลเดี่ยว โรงเรียนบ้านโคกสะอาด โรงเรียนวัดนาบุญ โรงเรียนวัดสุนทรวิภาส โรงเรียนวัดบ้านดง โรงเรียนวัดชำผักแพว และโรงเรียนบ้านโคกกรุง

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการ จำนวน 8 คน หัวหน้าฝ่ายบริหารบุคคล จำนวน 8 คน ครู จำนวน 88 คน รวมเป็น 104 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครูโรงเรียนสหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสักระยะที่ 2 ประกอบไปด้วย 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรคของครูโรงเรียนสหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสักระยะที่ 2 ตอบสนองคู่ (Duel-response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) จำนวน 20 ข้อ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟื้นฟ้อุปสรรค

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจนและครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ในการพิจารณา ดังนี้

5 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับมากที่สุด

- 4 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีสภาพปัจจุบัน/มีสภาพที่พึงประสงค์ตามข้อรายการนั้นในระดับน้อยที่สุด

3.4 ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม และกำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และเสนอแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.6 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.7 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 104 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 ตอบสนองคู่ (Duel-response format) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981) ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง ระดับความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคอยู่ในระดับน้อยที่สุด

4.3 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากสูตร Priority Needs Index Modified (PNI_{modified}) (สุมิต ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 มีผลการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient)	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}	ลำดับความต้องการจำเป็น
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และแก้ไขปัญหา (Control and Solve a problem)	3.753	0.570	มาก	4.783	0.337	มากที่สุด	0.274	2
2. ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ (Analytical ability determine the cause)	3.688	0.647	มาก	4.774	0.387	มากที่สุด	0.294	1
3. ความรับผิดชอบต่อปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ (Responsibility for problems and Reach the impact)	3.859	0.567	มาก	4.816	0.329	มากที่สุด	0.249	3
4. ความอดทนและความเพียร (Endurance and Perseverance)	3.946	0.600	มาก	4.850	0.302	มากที่สุด	0.229	4
รวม	3.812	0.531	มาก	4.806	0.305	มากที่สุด	0.261	-

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.812, S.D.=0.531) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความอดทนและความเพียร ($\bar{X}$ =3.946, S.D.=0.600) รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบต่อปัญหาและ อุปสรรคพร้อมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ ($\bar{X}$ =3.859, S.D.= 0.567) ความสามารถในการควบคุม สถานการณ์และแก้ไขปัญหา ($\bar{X}$ =3.753, S.D.=0.570) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ ($\bar{X}$ =3.688, S.D.=0.647)

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.806$, S.D.=0.305) เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความอดทนและความเพียร ($\bar{X}=4.850$, S.D.=0.302) รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบต่อปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ ($\bar{X}=4.816$, S.D.=0.329) ด้านความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และแก้ไขปัญหา ($\bar{X}=4.783$, S.D.=0.337) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ ($\bar{X}=4.774$, S.D.=0.531)

ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2

ดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ ($PNI_{modified}=0.294$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 2 คือ ความสามารถในการควบคุม สถานการณ์และแก้ไขปัญหา ($PNI_{modified}=0.274$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 3 คือ ความรับผิดชอบต่อปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ ($PNI_{modified}=0.249$) ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 4 คือ ความอดทนและความเพียร ($PNI_{modified}=0.261$)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 โดยสภาพปัจจุบันของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครู พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความอดทนและความเพียร สะท้อนให้เห็นว่าอาจเกิดจาก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในการพัฒนาบุคลากรที่มีประสิทธิภาพทำให้ครูได้รับพัฒนาความรู้และความสามารถและทักษะต่างๆอย่างต่อเนื่องทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงสามารถรับผิดชอบหน้าที่และรักษาคุณภาพในการทำงานให้อยู่ในระดับดีสามารถแก้ปัญหาและอุปสรรคได้ รวมถึงครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 มีความสามารถในการพยายามทำงาน มีเป้าหมาย สามารถทำงานให้ประสบความสำเร็จได้ มีความมุ่งมั่นความขยันหมั่นเพียร ทำงานอย่างมุ่งมั่นโดยไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรค อดทนและทนทานต่อปัญหาต่างๆ ซึ่งมีผลมาจากการประกอบวิชาชีพครูนั้นจะต้องเผชิญกับความกดดันและสภาวะทางอารมณ์ของผู้เรียน ความคาดหวังของผู้ปกครอง เพื่อนร่วมงาน การทำผลงานเพื่อประเมินวิทยฐานะซึ่งสามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา การทำงานที่นอกเหนือจากงานสอน รวมถึงการเผชิญกับเหตุการณ์ที่ทำให้ครูต้องมีการปรับตัวอย่างเช่น สถานการณ์ covid-19 ทำให้ครูต้องอาศัยทั้งความรู้ความสามารถ อีกทั้งความมั่นคงทางอารมณ์ ความอดทน ที่จะต้องผ่านพ้นไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stoltz (1997) ที่กล่าวว่า ผู้ที่มีคะแนนในมิติด้านความอดทนสูง ได้แก่ ผู้ที่ได้รับรู้ว่าจะอุปสรรคจะคงทนอยู่ชั่วคราวเท่านั้น เราสามารถแก้ไขด้วยการฝึกฝนทักษะความรู้ความสามารถและเป็นผู้ที่มีความหวังในชีวิตพยายามที่จะหาหนทางแก้ไขอุปสรรคให้ออกไปโดยเร็วและพยายามทำให้ความสำเร็จอยู่กับตัวได้นาน แต่ถ้าไม่สามารถรักษาให้คงตัวได้นานก็จะพิจารณาได้ว่า ปัญหาและเหตุแห่งปัญหาเป็นเรื่องธรรมดาจะสามารถผ่านพ้น

ไปได้อย่างรวดเร็วและจะไม่กลับมาอีกสิ่งเหล่านี้จะส่งเสริมให้มีชีวิตรุ่งโรจน์ได้ ต่างจากผู้ที่มี AQ มิติด้านนี้ต่ำจะเป็นผู้ที่รับรู้ปัญหาอุปสรรคจะคงทนอยู่ยาวนานทำให้เป็นคนที่ยืนหวังในชีวิต คิดแต่ว่าไม่มีใคร หรืออะไรที่แก้ไขได้ไม่พยายามที่จะแก้ไขปัญหาคิดอยู่เสมอว่า ปัญหายังคงเป็นปัญหาและอยู่กับตนเองตลอดไป ซึ่งจะมีผลต่อการทำงานทำให้เกิดความล้มเหลวผัดวันประกันพรุ่งไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงอะไรให้ดีขึ้นได้ ยังสอดคล้องกับการวิจัยของเมฆา นวลศรี (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับค่อนข้างสูงสามารถจัดการกับปัญหาและอุปสรรคต่างๆ ในการเรียนอย่างไม่ย่อท้อ และมีความอดทน เพื่อเตรียมความพร้อมในการประกอบอาชีพครูในอนาคต

สภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ความอดทนและความเพียร สะท้อนให้เห็นว่า ครูต้องการที่จะพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความอดทนและความเพียรเพื่อสามารถที่ผ่านปัญหาหรืออุปสรรคที่เกิดขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุภาภรณ์ เจริญประดับ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการเผชิญปัญหาและการฟันฝ่าอุปสรรคของบุคลากรสายสนับสนุนมีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดและระดับมากคือ ด้านความอดทนมีคะแนนเฉลี่ยมากที่สุด เนื่องจากความอดทนเป็นองค์ประกอบหนึ่งของการที่จะทำให้เกิดการบรรลุเป้าหมายสอดคล้องกับ Stoltz (1997) กล่าวว่า กลุ่มที่มีความพยายามในการปีนเขาเพื่อให้ถึงยอดเขาสูงใหญ่โดยไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคใดเพื่อให้ปีนให้ถึงยอดเขา กลุ่มคนที่ยอมเสียสละและทุ่มเททำงานให้ก้าวหน้ามากยิ่งขึ้นต่อไป มีความอดทนต่อการหาหนทางในการแก้ปัญหา หรืออุปสรรคที่อาจจะประสบในการทำงานเป็นกลุ่มที่ชอบสร้างงานและชอบสร้างสรรค์สิ่งใหม่ๆ เสมอ และยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ (2562) ที่กล่าวว่า จิตวิญญาณความเป็นครู คือ ความรักในอาชีพ เป็นผู้เสียสละ มีความอดทน มุ่งมั่น เสียสละทุ่มเทในการปฏิบัติหน้าที่ และปฏิบัติตนให้อยู่ในหลักศีลธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพหรือครูมืออาชีพ

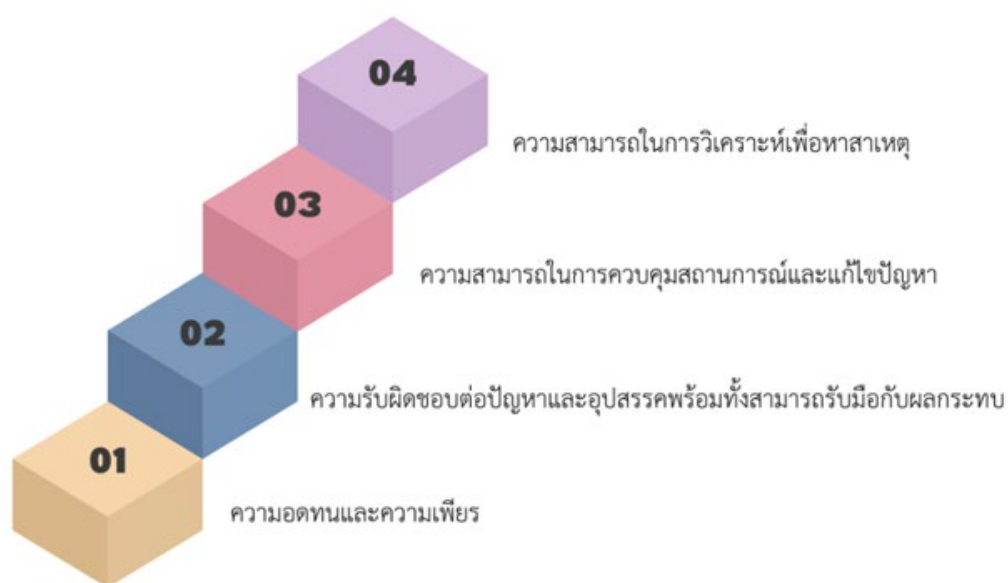
ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัด สหวิทยาการศึกษาแก่งคอยร่วมใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 เมื่อวิเคราะห์รายด้าน พบว่า ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ มีลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 สะท้อนให้เห็นว่า ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ นั่นคือ การที่ครูสามารถวิเคราะห์ค้นหาถึงสาเหตุโดยพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยทำผิด ระบุสิ่งที่ต้องการแก้ไข สอดคล้องกับบุญจันทร์ สีสันต์ (2557) ที่กล่าวว่า เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคที่ไม่สามารถแก้ไขได้ จึงต้องมีการอาศัยการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุของปัญหาหรืออุปสรรคโดยพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยทำผิด สอดคล้องกับแนวคิดของจิตรา ดุษฎีเมธา (2555) ได้ให้ข้อเสนอว่า หากบุคคลพบเจออุปสรรค ต้องไตร่ตรองการดำเนินการให้ครบถ้วน CO2RE คืออุปสรรคที่เราควบคุมสถานการณ์นั้นได้ บุคคลต้องมีส่วนร่วมต่อการแก้ปัญหาให้ดีขึ้นด้วยการมองหาสาเหตุของปัญหาให้พบรับผิดชอบอุปสรรคไม่ขยายปัญหาให้บานปลาย ต้องใช้ความอดทนเพื่อก้าวไปผ่านอุปสรรคไปได้นั่นเอง สอดคล้องกับแนวคิดของสุนทรสินธพานนท์ (2558) ได้กล่าวว่า ครูไทยต้องพัฒนาความสามารถในการวิเคราะห์ ครูไทยยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 ต้องเปลี่ยนบทบาทจากผู้ถ่ายทอดความรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก โดยแนวทางในการพัฒนาทักษะครูไทยใน

ศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 7 ประการ หนึ่งในนั้นคือ การมีความคิดวิเคราะห์และสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดสมรรถนะของครูไทยในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย สมรรถนะหลัก (Core Competency) 5 ประการ และสมรรถนะตามสายปฏิบัติงาน (Functional Competency) 6 ประการ โดยด้านการวิเคราะห์และสังเคราะห์เป็นหนึ่งในสมรรถนะตามสายปฏิบัติงานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาครูในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ประกอบด้วยความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และแก้ไขปัญหา ความรับผิดชอบต่อปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ และความอดทนและความเพียร ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครู

จากภาพที่ 1 ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครู อธิบายได้ดังนี้

ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรค (Adversity Quotient) หรือความสามารถในการเปลี่ยนวิกฤตให้เป็นโอกาสก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทุกคนควรมี โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่ครู ซึ่งจะช่วยให้ครูมีพลังในการต่อสู้กับการแข่งขันที่สูง สามารถทำงานทุกอย่างโดยไม่เกรงกลัวต่ออุปสรรคหรือความยากลำบาก ซึ่งครูในปัจจุบันต้องเผชิญกับปัญหาการปรับตัวในหลายๆด้าน โดยเฉพาะการปรับตัวด้านการจัดการเรียนการสอนในยุคโควิด-19 ปัญหาเรื่องภาระงานที่มากยิ่งขึ้น การทำงานที่ยากลำบากมาก โดยที่ผู้ที่มีความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคมากจะทำให้สามารถปรับตัวเข้ากับยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ โดยที่ความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ โดยได้เรียงตามลำดับความต้องการจำเป็นจากน้อยที่สุดไปมากที่สุด ได้แก่

1. ความอดทนและความเพียร คือ การมีความพยายามและมีเป้าหมายในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ การมีแรงจูงใจการมีความมุ่งมั่นความขยันมั่นเพียร กระทำในสิ่งที่มุ่งหวังโดยไม่ท้อแท้ต่ออุปสรรค อดทน และทนทานต่อปัญหาต่างๆ พยายามจัดให้หมดไปได้อย่างถูกต้องวิธี

2. ความรับผิดชอบต่อปัญหาและอุปสรรครวมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ คือ ความกล้าที่จะรับผิดชอบว่าปัญหานั้นเป็นของตนเอง ยินดีรับผิดชอบในสิ่งที่ตนกระทำ วัดผลกระทบของปัญหาว่ามีอิทธิพลต่อชีวิตมากน้อยเพียงใด สามารถควบคุมอารมณ์ด้านลบ ควบคุมผลกระทบและความเสียหายที่จะส่งผลกระทบต่อดำเนินชีวิตเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น เป็นผู้พร้อมที่จะเผชิญกับปัญหา

3. ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และแก้ไขปัญหา คือ ความสามารถที่จะควบคุมสถานการณ์ได้เมื่อต้องเผชิญกับปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น รับรู้ถึงอุปสรรคที่เกิดขึ้นอย่างทันที่ ประเมินระดับอุปสรรคที่เกิดขึ้น ประเมินวิธีการตอบสนองต่ออุปสรรค สามารถแก้สถานการณ์ปัญหาและอุปสรรคได้อย่างไม่ลดละ มีความกระตือรือร้น มีความคิดเชิงรุกคิดว่าปัญหาเป็นสิ่งที่ท้าทาย

4. ความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ คือ สามารถวิเคราะห์ค้นหาถึงสาเหตุ โดยพิจารณาจากตัวเองก่อนเพื่อช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยทำผิด ระบุสิ่งที่ต้องการแก้ไขได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสทศศึกษาและศึกษานิเทศก์ควรให้ความสำคัญ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสระบุรีเขต 2 ควรพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูให้ครบทุกด้าน เนื่องจากผลการวิจัย พบว่าสภาพที่พึงประสงค์ของการความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครู มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าสภาพปัจจุบันในทุกด้าน โดยพัฒนาด้านความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุ เป็นอันดับแรก รองลงมาคือ ความสามารถในการควบคุมสถานการณ์และแก้ไขปัญหา ความรับผิดชอบต่อปัญหาและอุปสรรครวมทั้งสามารถรับมือกับผลกระทบ ความอดทนและความเพียร ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคของครูโรงเรียนสังกัดสทศศึกษาและศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษเขต 1 เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าสภาพที่พึงประสงค์มีค่าความต้องการจำเป็นมากที่สุดทุกด้าน

2.2 ควรนำเสนอกลยุทธ์ของครูเพื่อพัฒนาความสามารถในการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคด้านความสามารถในการวิเคราะห์เพื่อหาสาเหตุเนื่องจากเป็นด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด เพื่อหาแนวทางส่งเสริมให้ครูนำไปปรับปรุงพัฒนาด้านตนเองและก้าวข้ามปัญหาหรืออุปสรรคให้ได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). **พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2562**. แหล่งที่มา https://otepc.go.th/th/content_page/item/2635-4-2562.html สืบค้นเมื่อ 15 ธ.ค. 2564.
- ขวัญใจ เตชเสนสกุล. (2564). **VUCA World โลกแห่งความผันผวน New Normal ในยุคปัจจุบัน**. แหล่งที่มา <https://kmc.exim.go.th/detail/20190927190855/20200115125851> สืบค้นเมื่อ 10 ธ.ค. 2564.
- จิตรา ดุษฎีเมธา. (2555). **ปรับความคิด ชีวิตเปลี่ยนได้**. สมุทรปราการ: มายเบสท์บุ๊คส์.
- นุชนรา รัตนศิริระประภา. (2564). ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรค. **วารสารศิลปการศึกษาศาสตร์วิจัย**. 13(2). 424-442.
- บุญจันทร์ สีสันต์. (2557). รายงานการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าคุณทหารลาดกระบัง. รายงานการวิจัย. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- พระครูสังฆรักษ์จักรกฤษณ์ ฐิริปัญโญ และคณะ. (2562). จิตวิญญาณความเป็นครูมืออาชีพ. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี**. 6(1). 31-37.
- เมษา นวลศรี และกุลชาติ พันธวรกุล. (2564). ความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์**. 15(3). 137-149.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต2. (2564). **แผนปฏิบัติการ ประจำปี2564**. แหล่งที่มา http://saraburi2.org/web/?module=view_memu_top&cluster_id=&id=138 สืบค้นเมื่อ 30 พ.ย. 2564.
- สุคนธ์ สินธพานนท์. (2558). **การจัดการเรียนรู้ของครูยุคใหม่เพื่อพัฒนาทักษะผู้เรียนในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพมหานคร: เทคนิคพรินต์.
- สุภาภรณ์ เจริญประดับกุล. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการเผชิญปัญหาและฟันฝ่าอุปสรรคกับสัมพันธภาพในครอบครัวของบุคลากรสายสนับสนุน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ. **วารสารปัญญาวิวัฒน์**. 12(2). 149-159.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: องค์การคำของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- Best, J. W. (1981). **Research in education**. New Jersey: Prentice Hall.
- Chatkhup, S. (2002). **Technique to promote IQ EQ AQ 3Q for success**. Bangkok: Creative Brain Institute.
- Economic forum. (2020). **These are the top 10 job skills of tomorrow and how long it takes to learn them**. From <https://www.weforum.org/agenda/2020/10/top-10-work-skills-of-tomorrow-how-long-it-takes-to-learn-them> Retrieved December 1, 2021.
- Feldman, R. S. (1996). **The Psychology of Adversity**. Massachusetts: The University of Massachusetts.
- Stolz, P. G. (1997). **Adversity Quotient: Turning obstacles into opportunity**. New York: JohnWiley & sons Inc.

รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี*

THE MANAGEMENT MODEL USING A CORPORATIVE NETWORK FOR EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT OF EARLY CHIDHOOD EDUCATION IN THE 21th CENTURY OF NONTHABURI PROVINCIAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION

¹พิมพ็องค์ เจียวปล้มจิต Pimanong Jeawpleumjit, ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee
Sikkhabandit, ³ปัญญา ธีระวิทยเลิศ Panya Theerawitthayaalert

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม Chandrakasem Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 34168pimanong@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยดำเนินการวิจัย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบฯ โดยการนำข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 มากร่างและตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้อง ครอบคลุมเนื้อหา ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบฯ โดยทดลองใช้กับสถานศึกษา 2 แห่ง ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบฯ เพื่อตรวจสอบความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ หลังทดลองใช้รูปแบบที่พัฒนาขึ้น ด้วยแบบตรวจสอบรายการ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ มี 6 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็น (2) ขั้นประสานและแสวงหาเครือข่าย (3) ขั้นสร้างพันธมิตรสัญญาร่วมกัน (4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย (5) ขั้นติดตามผลการใช้เครือข่าย และ (6) ขั้นธำรงรักษาเพื่อสร้างความต่อเนื่องของเครือข่าย 2) การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ (1) พัฒนาหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ (2) จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิต (3) ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน (4) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย และ (5) การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ 3) ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ (1) การกำหนดนโยบาย (2) การสร้างความร่วมมือ (3) การสร้างความรู้ความเข้าใจ (4) การดำเนินตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และ (5) การติดตามและประเมินผล จากผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบที่พัฒนาขึ้น พบว่า รูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้มีความเหมาะสม ความถูกต้อง ครอบคลุม ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากทุกด้าน

คำสำคัญ: รูปแบบ, การใช้เครือข่ายความร่วมมือ, การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, การศึกษาปฐมวัย

Abstract

The purpose of this research was to develop The Management Model Using a Corporative Network for Educational Quality Development of Early Childhood Educational in the 21th Century of Nonthaburi Provincial Administrative Organization. by doing 4 steps: 1) To study that concern about data was generality and guideline The Management Model Using a Corporative Network. 2) To develop Management Model by using data from first step for set the Model and approve by interview with 5 experts about appropriate, accuracy and content coverage. 3) To try-out of the model in 2 schools. 4) To evaluate of the model to check a utility and feasibility by using check list form. The result shows that the developed model consists of 1) The Management Model Using a Corporative Network for Educational Quality Development of Early Childhood Educational in the 21th Century of Nonthaburi Provincial Administrative Organization consists of 3 factors: 1) Process of Corporative Network was 6 steps (1) awareness for need. (2) Coordinate and networks searching. (3) Together commitment. (4) Network management. (5) Network follows up. (6) Continuing network. 2) The Education Management of Early Childhood Educational in the 21th such as (1) curriculum development through experience approach. (2) Learning management by integrate life skill. (3) Support 4 skills develop. (4) set environment that support to learn. (5) often evaluate and systematically. 3) Factors that support network management such as (1) policy setting (2) corporative construction (3) understanding making (4) continuing process (5) follow up and evaluation. Including after implement and evaluation, The Management Model all: appropriate, accuracy, coverage, benefit and possible was average high level.

Keywords: Model, Corporative Network, Educational Quality Development, Early Chidhood Education

บทนำ

การศึกษาระดับปฐมวัยถือเป็นรากฐานสำคัญของการปลูกฝังและเสริมสร้างพัฒนาการทุกด้านของเด็กที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องตระหนักและให้ความสำคัญ โดยเด็กปฐมวัยถือว่าเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศในอนาคตจึงจำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่เป็นอย่างดีเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา ซึ่งการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพต้องเป็นการศึกษาเพื่ออบรมเลี้ยงดูบนพื้นฐานที่สนองความต้องการของเด็กที่ต้องการความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจและความจำเป็นต้องการรับการพัฒนาทางด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาอย่างสมดุลต่อเนื่องไปพร้อมกันทุกด้าน เหตุนั้น กระทรวงศึกษาธิการกำหนดนโยบายให้มีการพัฒนาการศึกษาปฐมวัยอย่างจริงจังและต่อเนื่องโดยได้ปรับปรุงและได้ประกาศใช้หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 เพื่อให้สถานศึกษาหรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยทุกสังกัดนำหลักสูตรฉบับนี้ไปใช้ลงสู่การปฏิบัติ เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กปฐมวัยพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เกิดคุณค่าต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติต่อไป ภายใต้หลักการสำคัญ คือ 1) ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และพัฒนาการที่ครอบคลุมเด็กปฐมวัยทุกคน 2) ยึดหลักการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและวิถีชีวิตของเด็กตามบริบทของชุมชน สังคม และวัฒนธรรมไทย 3) ยึดพัฒนาการและการพัฒนาเด็กโดยองค์รวมผ่านการเล่นอย่างมีความหมาย และมีกิจกรรมที่หลากหลายได้ลงมือกระทำในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เหมาะสมกับวัย และมีการพักผ่อนเพียงพอ 4) จัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้เด็กมีทักษะชีวิต และสามารถปฏิบัติตนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นคนดี มีวินัยและมีความสุข 5) สร้างความรู้ ความเข้าใจ และประสานความร่วมมือในการพัฒนาเด็กระหว่างสถานศึกษากับพ่อแม่ครอบครัว ชุมชน และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเด็กปฐมวัย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การพัฒนาเด็กปฐมวัยหน่วยงานจากภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้รับผิดชอบดำเนินงาน เพื่อให้เด็กเจริญเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพและการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพนั้นต้องเกิดจากความร่วมมือของครอบครัว ชุมชน ศูนย์เด็กเล็ก และองค์กรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย จะเห็นได้จากการให้ความสำคัญในการกำหนดแนวทางการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้เน้นให้ทุกส่วนของสังคม คือ บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการและสถาบันทางสังคมอื่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษาและชุมชนโดยมีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมเสนอแนะ เมื่อมีการประชุมจนถึงการร่วมติดตามการประเมินผลการดำเนินงาน และร่วมระดมทรัพยากรร่วมกัน เพื่อนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 ด้านการศึกษาของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย บัญญัติให้รัฐมีหน้าที่ดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนา เพื่อการพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัยจึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ เพื่อให้เด็กปฐมวัยได้รับการคุ้มครองและดูแล มีพัฒนาการที่รอบด้านได้รับการศึกษาอย่างเป็นระบบต่อเนื่อง ทัวถึงและเสมอภาค มีการส่งเสริมการเรียนรู้และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กปฐมวัยในช่วงรอยต่อตั้งแต่อนุบาลจนถึงระดับประถมศึกษาอย่างเหมาะสม (ราชกิจจานุเบกษา, 2562)

จากปัจจุบันนี้ สังคมกำลังเผชิญกับสถานการณ์การระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา ซึ่งเป็นที่มาของโรค Covid-19 ด้วยการระบาดของเชื้อไวรัสนี้ทำให้หลายๆ ประเทศต้องมีมาตรการในการรับมืออย่างเหมาะสมเพื่อจำกัดการแพร่ระบาด ซึ่งหนึ่งในมาตรการที่ถูกนำมาใช้คือ การปิดสถานที่ที่มีคนพลุกพล่านเพื่อลดความเสี่ยงในการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โดยสถานที่ที่มีคนพลุกพล่านจะเป็นกลุ่มแรกๆ ที่ได้รับผลกระทบ คือ สถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งต้องงดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้และด้วยความที่สถาบันการศึกษาต่างๆ นั้นมักเป็นกลุ่มแรกๆ ที่มีการควบคุมทำให้มีการใช้เรื่องของการเรียนออนไลน์เข้ามาปรับใช้ เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ออกไปได้ แม้ว่าผู้เรียนจะยังคงต้องอยู่บ้านตามมาตรการป้องกันโรค ซึ่งจากการระบาดครั้งแรกสู่การระบาดในรอบปัจจุบัน ผู้เรียนในประเทศไทยนั้นเริ่มคุ้นชินกับการเรียนออนไลน์มากขึ้น รวมถึงครูผู้สอนก็มีประสบการณ์มากขึ้นจากครั้งที่แล้วทำให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีในการพัฒนาการเรียนการสอนออนไลน์ได้ดียิ่งขึ้น

แต่อย่างไรก็ดีก็เชื่อว่าระบบการศึกษานั้นจะดำเนินการได้ร้อยละแปดสิบยังอีกหลายส่วนที่ยังคงเป็นปัญหา ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา การเลื่อนชั้น รวมถึงโครงการและกิจกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องต่างๆ ที่ต้องคิดพิจารณาเพื่อหาแนวทางในการดำเนินการได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์สำหรับระดับการศึกษาที่น่าจะได้รับผลกระทบและน่าเป็นห่วงมากที่สุด คงหนีไม่พ้นระดับของการศึกษาปฐมวัย เพราะด้วยช่วงวัยและข้อจำกัดต่างๆ ทำให้เด็กปฐมวัยนั้นได้รับผลกระทบจากการหยุดเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งผลกระทบของโรค Covid-19 ที่ส่งผลต่อการศึกษাপฐมวัยนั้น มีดังนี้ 1) การเข้าเรียนในศูนย์การศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยลดน้อยลง 2) มีความเสี่ยงที่จะบาดเจ็บและเสียชีวิตเพิ่มมากขึ้น 3) มีพัฒนาการล่าช้ามากขึ้น 4) จำเป็นต้องได้รับการช่วยเหลือในการเรียนออนไลน์ 5) ซึมซับภาวะความเครียดในครอบครัวมากขึ้น 6) ประสบปัญหาเกี่ยวกับรอยต่อทางการศึกษา (นรรีชต์ ผืนเขียว, 2564)

เครือข่ายความร่วมมือเป็นกระบวนการทำงานในลักษณะการใช้ความร่วมมือ ประสานงานกันระหว่างบุคคล กลุ่มองค์กรหรือหลายองค์กร ที่เป็นข่ายใยที่มีความสัมพันธ์ มีความเป็นอิสระต่อกันและมีตัวตนที่แท้จริง ภายใต้วัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วมกันอย่างเป็นระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เช่นเดียวกับ Agrnoff (2006) ได้กล่าวว่า เครือข่ายเป็นระบบความร่วมมือของบุคคล กลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานที่มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์เดียวกัน จัดกระบวนการต่างๆ เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายร่วมกัน และศักดิ์นิพนธ์ สว่างวงศ์ (2557) กล่าวว่า เครือข่ายถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือ ทั้งนี้เป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรและภาคส่วนต่างๆ ได้มีโอกาสเข้ามาดำเนินการร่วมกัน ตลอดจนเป็นการแบ่งปันทรัพยากรและความรู้ในด้านต่างๆ รวมถึงค้นพบแนวทางการปฏิบัติงานร่วมกัน ก่อให้เกิดสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งบรรยากาศสมานฉันท์ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีมาตรฐานจำเป็นต้องพัฒนาโรงเรียนและบุคลากรให้มีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากภาคีต่างๆ ที่มีคุณภาพมากเพียงพอมาช่วยกันผลักดันการศึกษา ในส่วนที่เครือข่ายสามารถกระทำได้และตามแนวคิดของพิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558) กล่าวว่าการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นการศึกษาที่เน้นคนมีปัญญา เพราะปัญญาของคนจะช่วยให้พัฒนาชาติการศึกษาในยุคนี้ควรใช้รูปแบบการเรียนรู้เน้นการศึกษาผ่านปวงชน เป็นการศึกษาที่เน้นวิธีการเรียนรู้ แบบร่วมมือและรวมพลัง การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนสร้างความรู้เอง โรงเรียนต้องจัดการศึกษาอย่างมีมาตรฐาน ทักษะการคิดเพื่อสร้างความรู้ ค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ มีความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเลือกและตัดสินใจในเรื่องต่างๆ อย่างถูกต้องและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม

การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้เห็นความสำคัญในการพัฒนาเด็กให้ได้รับความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาจึงนับเป็นภารกิจที่สำคัญที่จะต้องรับผิดชอบ ตระหนักและให้ความสนใจเพื่อการพัฒนาเด็กเป็นไปอย่างมีคุณภาพและได้มาตรฐานเหมาะสมกับวัยในฐานะหน่วยงาน ซึ่งมีภารกิจหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาเด็ก องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ได้มีนโยบายการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาโดยได้ดำเนินการจัดให้มีการประชุมชี้แจงให้ชุมชนทราบ ชี้้นำให้เห็นประโยชน์และความจะเป็นซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาเตรียมความพร้อมของเด็กและชักชวนให้ชุมชนมีส่วนร่วมบริหารและช่วยเหลือในระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อกระชับความสัมพันธ์ระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยประชาชนมีส่วนร่วมพัฒนาประสิทธิภาพคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา การให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น ศิลปะพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ฯลฯ ซึ่งจะนำไปสู่ความเข้าใจและความผูกพันที่ดีต่อกันระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและชุมชน มีการประสานงานและประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้ประชาชน และหน่วยงานต่างๆ รับทราบ เช่น จัดทำเอกสาร คู่มือแผ่นพับ การออกไปเยี่ยมบ้านเด็ก มีการจัดกิจกรรมเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น เพื่อเป็นการระดม ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อมาสนับสนุนการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2564)

จากสรุปผลการจัดการศึกษาขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self Assessment Report: SAR) ประจำปีการศึกษา 2563 ระดับการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของเด็ก ในภาพรวมมีผลการประเมินในระดับ ยอดเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 30.30 ระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 69.70 มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ในภาพรวมมีผลการประเมินในระดับ ยอดเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 60.61 ระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 33.39 มาตรฐานที่ 3 การจัดประสบการณ์ที่เน้นเด็กเป็นสำคัญ ในภาพรวมมีผลการประเมินในระดับ ยอดเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 51.52 ระดับดีมาก คิดเป็นร้อยละ 48.48 จุดที่ควรพัฒนาคือสถานศึกษาควรสนับสนุนส่งเสริมให้ใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวและจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารกองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมที่มีหน้าที่กำกับดูแลโรงเรียนต่างๆ ในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีความประสงค์ที่ควรให้มีการวิจัยที่ช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้สถานศึกษาได้ใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างคล่องตัวและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี มีการใช้เครือข่ายความร่วมมือโดยใช้การสนทนาและความสนิมสนมเป็นส่วนใหญ่ แต่ทุกโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรียังไม่รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ มีความเหมาะสม ถูกต้อง ครอบคลุมสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจจะพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยมุ่งศึกษาถึงการมีส่วนร่วมของเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในด้านการวางแผนการจัดแสงหาทรัพยากรการประสานงานในชุมชนและการวัดผล ประเมินผล เพื่อหาข้อมูลและรูปแบบการใช้เครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา

ปฐมวัย ว่ามีทิศทางอย่างไรและมีประสิทธิภาพในแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด ตลอดจนการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาเด็กปฐมวัยอย่างไร เพื่อที่จะทำให้การจัดการศึกษาปฐมวัยขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและนำข้อมูลมาพัฒนาการศึกษาของเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี
4. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 3 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวคิดและหลักการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย

ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพการปฏิบัติการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยใช้แบบสอบถามเพื่อนำมาใช้ประกอบการจัดทำกรอบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 33 โรงเรียน รวมประชากรทั้งสิ้น จำนวน 231 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่มีการจัดการศึกษาปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 145 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดตัวอย่างของ Krejcie; & Morgan (1970)

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการปฏิบัติการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ขั้นที่ 3 ศึกษาแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ปีการศึกษา 2565 แยกตามขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดเล็ก (มีจำนวนนักเรียน 1-400 คน) จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดกลาง (มีจำนวนนักเรียน 401-800 คน) จำนวน 3 คน ผู้อำนวยการโรงเรียนขนาดใหญ่ (มีจำนวนนักเรียน มากกว่า 800 คน ขึ้นไป) จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งหมด 9 คน ด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนที่มีผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบที่ 4 ในระดับยอดเยี่ยมและตามความสนใจของโรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยดำเนินการเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ร่างรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยนำผลการศึกษา ตามขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์แล้วนำผลการปฏิบัติดังกล่าวมาเป็นข้อมูลสำหรับการร่างรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ร่างรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ขั้นที่ 2 ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ ความสามารถและ/หรือ มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ไม่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 5 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) และตรวจสอบร่างรูปแบบได้ใช้เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเหมาะสมและความถูกต้อง ครอบคลุมของร่างรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยดำเนินการเป็น 2 ขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 สร้างคู่มือแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณภาพของคู่มือแนวทางการใช้รูปแบบฯ

ขั้นที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบ โดยในการนำรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และคู่มือแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไปทดลองใช้กับโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 แห่ง ที่สนใจเข้าร่วมทดลอง

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ทักษะและพฤติกรรมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ในขั้นตอนที่ 4 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

การประเมินรูปแบบ โดยการประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้จากผู้บริหารสถานศึกษา ครูและเครือข่ายความร่วมมือ ในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี จำนวน 2 แห่ง ที่นำคู่มือและรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไปทดลองใช้ โดยใช้แบบประเมินความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นประโยชน์และความเป็นไปได้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

1.1 ผลการศึกษาสภาพการปฏิบัติการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพการปฏิบัติการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยรวม

สภาพการปฏิบัติการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ			
1. ขึ้นตระหนักถึงความจำเป็น	4.37	.537	มาก
2. ขึ้นประสานและแสวงหาเครือข่าย	4.38	.539	มาก
3. ขึ้นสร้างพันธมิตรร่วมกัน	4.38	.544	มาก
4. ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย	4.38	.551	มาก
5. ขึ้นติดตามผลการใช้เครือข่าย	4.36	.560	มาก
6. ขึ้นธำรงรักษาเพื่อสร้างความต่อเนื่องของเครือข่าย	4.35	.584	มาก
รวม	4.37	.553	มาก
การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21			
1. พัฒนาหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์	4.42	.537	มาก
2. จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิต	4.39	.542	มาก

3. ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน	4.43	.534	มาก
4. จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย	4.38	.541	มาก
5. การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ	4.39	.541	มาก
รวม	4.40	.539	มาก
รวมเฉลี่ย	4.39	.546	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการปฏิบัติการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยรวมพบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .546) สำหรับประเด็นกระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้อที่ 2 ขึ้นประสานและแสวงหาเครือข่าย ข้อที่ 3 ขึ้นสร้างพันธมิตรร่วมกัน และ ข้อที่ 4 ขึ้นบริหารจัดการเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 6 ขึ้นดำรงรักษาเพื่อสร้างความต่อเนื่องของเครือข่าย สำหรับประเด็นการจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เรียงลำดับข้อที่มีค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ข้อที่ 3 ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน ข้อที่ 1 พัฒนาหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ ลำดับที่ 3 มี 2 ข้อ ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ข้อที่ 2 จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิต และ ข้อที่ 5 การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ และข้อที่มีค่าน้อยที่สุดคือ ข้อที่ 4 จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย

1.2 ผลการศึกษาแนวทางการดำเนินการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

1.2.1. การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ 1) ให้ครูพัฒนาหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ โดยการศึกษาวิเคราะห์หลักสูตรปฐมวัย เพื่อใช้เป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้ผู้เรียนตามที่กำหนดไว้ในสาระการเรียนรู้ของแต่ละกลุ่ม ทำให้ผู้สอนมีแนวทางในการสอน ได้ทราบว่าสอนอะไร สอนอย่างไร จัดกระบวนการเรียนรู้อย่างไร สอนโดยใช้สื่อการเรียนรู้อะไร และสอนแล้วบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้หรือไม่ การวัดผลประเมินผลอย่างไร เพื่อนำมากำหนดเป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยให้ครอบคลุมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน รวมทั้งพฤติกรรมทั้งด้านความรู้ ทักษะ/กระบวนการ และเจตคติ 2) ส่งเสริมสนับสนุนจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิตโดยดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูปลูกฝังให้เด็กได้ปรับตัวให้เข้ากับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา การสร้างสรรค์และสร้างองค์ความรู้โดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมและจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายเหมาะสมกับธรรมชาติของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามความสามารถ ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและสร้างความรับผิดชอบต่อกลุ่มร่วมกัน มีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น สามารถกำกับดูแลตนเองได้ (เข้มแข็ง รวดเร็ว จริงจัง มีวินัย ใฝ่คุณธรรม) 3) ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน โดยดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้หลักแนวคิดธรรมชาติของเด็ก ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ส่งเสริมพัฒนาการทางด้านภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ผ่านธรรมชาติของการสื่อสาร ปลูกฝังทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ ส่งเสริมกระบวนการคิดด้วยแนวทางของ STEM และ Coding 4) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย โดยดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการใช้แหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ดำเนินการโดยการ จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาของเด็ก ให้มีความหลากหลายสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การเรียนรู้ของแต่ละ

ละกิจกรรมและตามศักยภาพของผู้เรียน โดยการส่งเสริมให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อม บรรยากาศการเรียนรู้ให้เอื้อต่อการพัฒนาตนเองของเด็กได้ 5) ส่งเสริมให้ครูดำเนินการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ ดำเนินการโดยเน้นการตรวจสอบคุณภาพผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลมาวางแผนเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน

1.2.2 การบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ได้แก่ การศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้เครือข่ายความร่วมมือ การประสานงานเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและเครือข่าย การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินการใช้เครือข่ายภายใต้ความร่วมมือเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ

1.2.3 ปัญหา อุปสรรคที่พบ ได้แก่ ขาดการเห็นความสำคัญของเครือข่าย จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ใหม่ (COVID-19) งบประมาณในการบริหารจัดการไม่เพียงพอ ขาดการประชาสัมพันธ์และการสร้างความรู้ความเข้าใจระหว่างโรงเรียนกับเครือข่ายและผู้ปกครอง ภาระงานของสถานศึกษามีมาก ขาดการกำกับดูแลและติดตาม ขาดการจัดทำทะเบียนเครือข่าย การประสานงานกับเครือข่ายขาดความต่อเนื่อง

1.2.4 แนวทางในการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ดังนี้ การสร้างความตระหนักถึงความจำเป็น ในการใช้เครือข่ายความร่วมมือ การวิเคราะห์องค์กร ร่วมวางแผนการใช้เครือข่าย การประสานและแสวงหาเครือข่าย การดำเนินการใช้เครือข่ายภายใต้ความร่วมมือ การให้ความสำคัญกับเครือข่ายความร่วมมือ การสร้างโอกาส ความเสมอภาคการให้เกียรติเครือข่าย การสร้างกัลยาณมิตร การประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ การนิเทศติดตามและประเมินผล การรักษาความต่อเนื่องและความยั่งยืนของเครือข่ายความร่วมมือ

1.2.5 ปัจจัยที่ส่งเสริมให้การบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยปัจจัยต่างๆ ดังนี้ การกำหนดนโยบายโดยจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาระยะยาว การสร้างความร่วมมือ ร่วมใจและเป็นกัลยาณมิตร การสร้างความรู้ความเข้าใจ การดำเนินการใช้เครือข่ายความร่วมมือตามขั้นตอนและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง การกำกับ ติดตาม และประเมินผลการใช้เครือข่ายความร่วมมือเพื่อนำผลการประเมินไปปรับปรุง พัฒนาให้มีประสิทธิภาพ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มาयर่างรูปแบบฯ โดยอิงผลสัมฤทธิ์เชิงลึกจากผู้เชี่ยวชาญและได้หาข้อสรุป ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ได้รูปแบบที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ เป็นกระบวนการทำงานของสถานศึกษาในลักษณะการใช้ความร่วมมือโดยมีจุดมุ่งหมายพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็น 2) ขั้นประสานและแสวงหาเครือข่าย 3) ขั้นสร้างพันธมิตรยุทธาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขั้นติดตามผลการใช้เครือข่าย 6) ขั้นธำรงรักษาเพื่อสร้างความต่อเนื่องของเครือข่าย

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 การดำเนินงานในสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายพัฒนาการเรียนรู้ของเด็กและมุ่งประโยชน์ของเด็กเป็นสำคัญในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 ประเด็น ได้แก่ 1) พัฒนาลัทธิสูตรแนวการจัดประสบการณ์ 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการ

ให้เด็กมีทักษะชีวิต 3) ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน 4) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย 5) การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่าย สิ่งที่ใช้ในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายในการร่วมพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้ประสบผลสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 1) การกำหนดนโยบาย 2) การสร้างความร่วมมือ 3) การสร้างความรู้ ความเข้าใจ 4) การดำเนินตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง 5) การติดตามและประเมินผล

ผลการตรวจสอบยืนยันความเหมาะสมและความถูกต้องครอบคลุมประเด็นกระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความถูกต้องครอบคลุมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นการจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความถูกต้อง ครอบคลุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ประเด็นปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่าย ด้านความเหมาะสม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านความถูกต้อง ครอบคลุม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) ผลการสร้างคู่มือแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยรวมมีเหมาะสมในระดับมาก 2) ผลการประเมินทักษะและพฤติกรรมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยรวมมีทักษะและพฤติกรรมในระดับมาก

4. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) ด้านความเป็นประโยชน์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและเครือข่ายความร่วมมือ จำนวน 2 แห่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ด้านความเป็นไปได้ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและเครือข่ายความร่วมมือ จำนวน 2 แห่ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความเป็นประโยชน์และด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยรวม

รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21	ความคิดเห็น					
	ความเป็นประโยชน์			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ	4.50	.602	มาก	4.49	.592	มาก
องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21	4.50	.606	มาก	4.50	.595	มาก
องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่าย	4.50	.601	มาก	4.49	.609	มาก
รวมเฉลี่ย	4.50	.603	มาก	4.49	.599	มาก

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยพบผลการวิจัยที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพและแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า

1.1 สภาพการปฏิบัติการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยรวม พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก สำหรับประเด็นกระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก สำหรับประเด็นกระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากโรงเรียนมีการสร้างความรู้ความเข้าใจให้ครูและบุคลากร ตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาปฐมวัย สม่าเสมอ มีการประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ทักษะ ความรู้ของครูและบุคลากรในโรงเรียน มีการสื่อสารแบบหลายทางและสื่อสารอย่างทั่วถึงระหว่างโรงเรียนและสมาชิกเครือข่ายความร่วมมือ โรงเรียนมีการให้สมาชิกเครือข่ายกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยร่วมกัน มีการกำหนดกฎ กติกาของเครือข่ายที่ชัดเจนที่ไม่ขัดต่อกฎหมาย มีการจัดระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยร่วมกันระหว่างคณะครู บุคลากรและเครือข่ายความร่วมมือ มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศของเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัย มีการประชุมสรุปและทบทวนสิ่งที่ได้เรียนรู้ร่วมกันระหว่างโรงเรียนและเครือข่ายความร่วมมือ สำหรับประเด็นการจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีการปฏิบัติในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากมีการประชุมวางแผนการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาปฐมวัยที่สอดคล้องกับการจัดการศึกษา การจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความเหมาะสมกับเด็กและเน้นประโยชน์สูงสุดที่เด็กควรจะได้รับ จัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านอารมณ์ จิตใจอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ จัดห้องเรียนให้สะอาด อากาศถ่ายเท และมีความปลอดภัย ให้ผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการประเมินพัฒนาการเด็ก และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของเศรษฐีฯ เปรื่องพิชญาธร (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันระบบการจัดการคุณภาพทั้งองค์การโดยรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องบางประการกับผลการวิจัยของชลธิชา การถาง และมะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการสร้างความร่วมมือ ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วม การกำหนดข้อปฏิบัติในการประชุม การพัฒนาแผนยุทธศาสตร์ความร่วมมือ การสร้างข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับการตัดสินใจ การระบุผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย การสนองเหตุผลและความต้องการในการมีส่วนร่วม และการสร้างพันธสัญญาสู่เป้าหมายร่วมกัน

1.2 แนวทางการดำเนินการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า 1) การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยการบริหารจัดการโดยให้ครูพัฒนาหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ ส่งเสริม สนับสนุนจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิต ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน โดยดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูใช้หลักแนวคิดธรรมชาติของเด็ก ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยกระบวนการ Active Learning ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติ ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย ส่งเสริมให้ครูดำเนินการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของนริศ ภูอาราม (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้ ได้แก่

การวิเคราะห์ผู้เรียน การกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ การกำหนดเนื้อหา การกำหนดวิธีสอน การกำหนดสื่อ การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การประเมินผล และการดำเนินการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ การศึกษาปัญหาและความต้องการในการใช้เครือข่ายความร่วมมือ การประสานงานเครือข่ายเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียนและเครือข่าย การจัดตั้งเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การดำเนินการใช้เครือข่ายภายใต้ความร่วมมือเพื่อร่วมกันหาแนวทางในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของ นพพล บุญพวง (2560) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารเครือข่ายสถานศึกษา ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ของเครือข่ายสถานศึกษา โครงสร้างของเครือข่ายสถานศึกษา บทบาทหน้าที่ของเครือข่ายสถานศึกษา คณะกรรมการเครือข่ายสถานศึกษา การบริหารงานของเครือข่ายสถานศึกษาและการระดมทรัพยากร และ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของศิริวรรณ วณิชพัฒนรัช (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัยมีขั้นตอนการดำเนินงาน คือ มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ตัดสินใจ มีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

การยกร่างรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยได้นำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 มายกร่างรูปแบบฯ โดยอิงผลสัมภาษณ์เชิงลึก จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน หาข้อสรุป ข้อเสนอแนะ ปรับปรุงแก้ไข ได้รูปแบบที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ โดยมีรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบผู้วิจัยนำมาอภิปรายผล ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็น 2) ขั้นประสานและแสวงหาเครือข่าย 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขั้นติดตามผลการใช้เครือข่าย และ 6) ขั้นธำรงรักษาเพื่อสร้างความต่อเนื่องของเครือข่าย สอดคล้องบางประการกับผลงานวิจัยของพิสิฐ เทพไกรวัล (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย กระบวนการสร้างเครือข่าย 6 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นประสานหน่วยงานองค์กรเครือข่าย 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ และ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของภัทรวรรณ นิลแก้วบวรวิชัย (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีกระบวนการสร้างเครือข่าย มี 6 ขั้นตอน คือ 1) ขั้นตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย 2) ขั้นประสานหน่วยงาน/องค์กรเครือข่าย 3) ขั้นสร้างพันธสัญญาร่วมกัน 4) ขั้นบริหารจัดการเครือข่าย 5) ขั้นพัฒนาความสัมพันธ์ 6) ขั้นรักษาความสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ 1) พัฒนาหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ 2) จัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิต 3) ส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน 4) จัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เหมาะสมกับวัย

และ 5) การประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของศิริวรรณ วนิชวัฒนวรชัย (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย มีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ได้แก่ การเตรียมผู้เรียน การปฏิบัติกิจกรรม และการประเมินผล และสอดคล้องกับการวิจัยของภัทรวรรณ นิลแก้ววรวิชัย (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีขอบข่ายภารกิจงานด้านวิชาการ ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาการวัดและประเมินผลการศึกษา การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา การพัฒนาระบบการนิเทศติดตาม การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาระบบบริหารจัดการศึกษา

องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ได้แก่ 1) การกำหนดนโยบาย 2) การสร้างความร่วมมือ 3) การสร้างความรู้ความเข้าใจ 4) การดำเนินการตามขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง และ 5) การติดตามและประเมินผล สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของ Callal & Ashwork (2004) ที่ผลการวิจัยพบว่า สิ่งที่น่าสนใจทำให้เกิดความร่วมมือที่มีประสิทธิผลของสถานประกอบการกับสถานศึกษา คือ 1) ความเต็มใจของทั้งสองฝ่ายที่จะร่วมมือกัน 2) มีเป้าหมายและจุดมุ่งหมายที่ตรงกัน รวมทั้งมีวิสัยทัศน์ร่วมของทั้งสถานศึกษาและสถานประกอบการ 3) ความเคารพและเชื่อใจกันและกัน 4) การติดต่อสื่อสารที่มีระหว่างกัน 5) ภาวะผู้นำทั้งสองฝ่ายที่สามารถหลอมรวมบูรณาการเอากลยุทธ์ กลวิธี การปฏิบัติ ความสัมพันธ์ระหว่างกัน และนวัตกรรมของทั้งสองฝ่ายเข้าด้วยกัน 6) การยอมรับความแตกต่างของกันและกัน 7) การยืดหยุ่นด้วยเวลาและอื่นๆ กับความเต็มใจที่จะลองทำ และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของวรรณดี นาคสุขปาน (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบความร่วมมือด้านการศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาของประเทศไทยกับโรงเรียนมัธยมศึกษาในกลุ่มประชาคมอาเซียน มีองค์ประกอบบริหารจัดการศึกษา ได้แก่ นโยบาย หลักสูตร ครูผู้สอน สื่ออุปกรณ์การเรียน รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารและบุคลากร งบประมาณ บรรยากาศของสถานศึกษาและผู้เรียน

3. การทดลองใช้รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า

3.1 การสร้างคู่มือแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับคุณภาพด้านความเหมาะสมของคู่มือแนวทางการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี โดยรวมพบว่ามีเหมาะสมในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากเป็นคู่มือแนวทางการใช้ที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี และมีเนื้อหาครบถ้วนสมบูรณ์และถูกต้องตามหลักวิชาการ ความชัดเจนของรายละเอียดแต่ละองค์ประกอบในรูปแบบฯ และความชัดเจนของตารางการกำหนดกิจกรรมและเครื่องมือในการดำเนินการตามรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สอดคล้องกับการวิจัยของขวัญชนก ทองค้อย (2557) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์

แบบเน้นประสบการณ์เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์สำหรับเด็กปฐมวัย มีคู่มือการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์และความเหมาะสมในระดับมากที่สุด

3.2 การประเมินทักษะและพฤติกรรมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในระดับปฐมวัย และเครือข่ายความร่วมมือ เกี่ยวกับทักษะและพฤติกรรมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 หลังทดลองใช้รูปแบบ โดยรวมพบว่ามีทักษะและพฤติกรรมในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากการดำเนินการให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ดำเนินการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้เริ่มคิด วางแผน ตัดสินใจ ลงมือกระทำและนำเสนอความคิด โดยผู้สอนเป็นผู้สนับสนุน อำนวยความสะดวกและเรียนรู้ร่วมกับเด็ก และดำเนินการจัดประสบการณ์ที่ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการด้านสติปัญญาอย่างสมดุลเต็มศักยภาพ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของ Saavedra (2012) ที่ผลการวิจัยพบว่า การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องเป็นการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับตัวผู้เรียน ครูผู้สอนต้องตั้งหัวข้อที่มีความเกี่ยวข้องกับสถานที่สำคัญที่สะท้อนถึงตัวผู้เรียนและครู การพัฒนาทักษะความคิด โดยผู้เรียนควรพัฒนาทักษะคิดขั้นต่ำและขั้นสูงไปพร้อมๆ กัน ส่งเสริมการเรียนรู้การถ่ายโอนความรู้ สอนวิธีการเรียนรู้ให้ผู้เรียนอย่างไม่มีข้อจำกัด การสร้างทางเลือกที่สามารถอธิบายสิ่งที่มีความเข้าใจผิด การทำงานเป็นทีมสามารถทำงานร่วมกันกับผู้อื่นได้เป็นสิ่งสำคัญในการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การใช้เทคโนโลยีการเรียนรู้ และส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์

4. การประเมินรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี พบว่า ด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และด้านความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงอภิปรายผลการวิจัยแยกเป็นรายด้าน ดังนี้

4.1 ผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและเครือข่ายความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายประเด็น พบว่า 1) องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก โดยขึ้นประสานและแสวงหาเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเป็นขั้นตอนที่มีการดำเนินการติดต่อสัมพันธ์ เพื่อชักชวนองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาปฐมวัย การดำเนินการโดยร่วมกันกำหนดวัตถุประสงค์ของการจัดตั้งเครือข่าย ทิศทาง กิจกรรมหลัก และคุณสมบัติของสมาชิกให้ชัดเจน และการดำเนินการประชาสัมพันธ์แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ทักษะ ความรู้ของครู บุคลากรในโรงเรียนและเครือข่าย 2) องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นการจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจาก การดำเนินการเชิญผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ในรูปแบบของการเป็นวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความเหมาะสมกับเด็กและเน้นประโยชน์สูงสุดที่เด็กควรจะได้รับ และการดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยกิจกรรมที่กระตุ้นให้เด็กเรียนรู้อย่างมีความสุข และสนุกกับการเรียนรู้ และ 3) องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่าย มีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยด้านการ

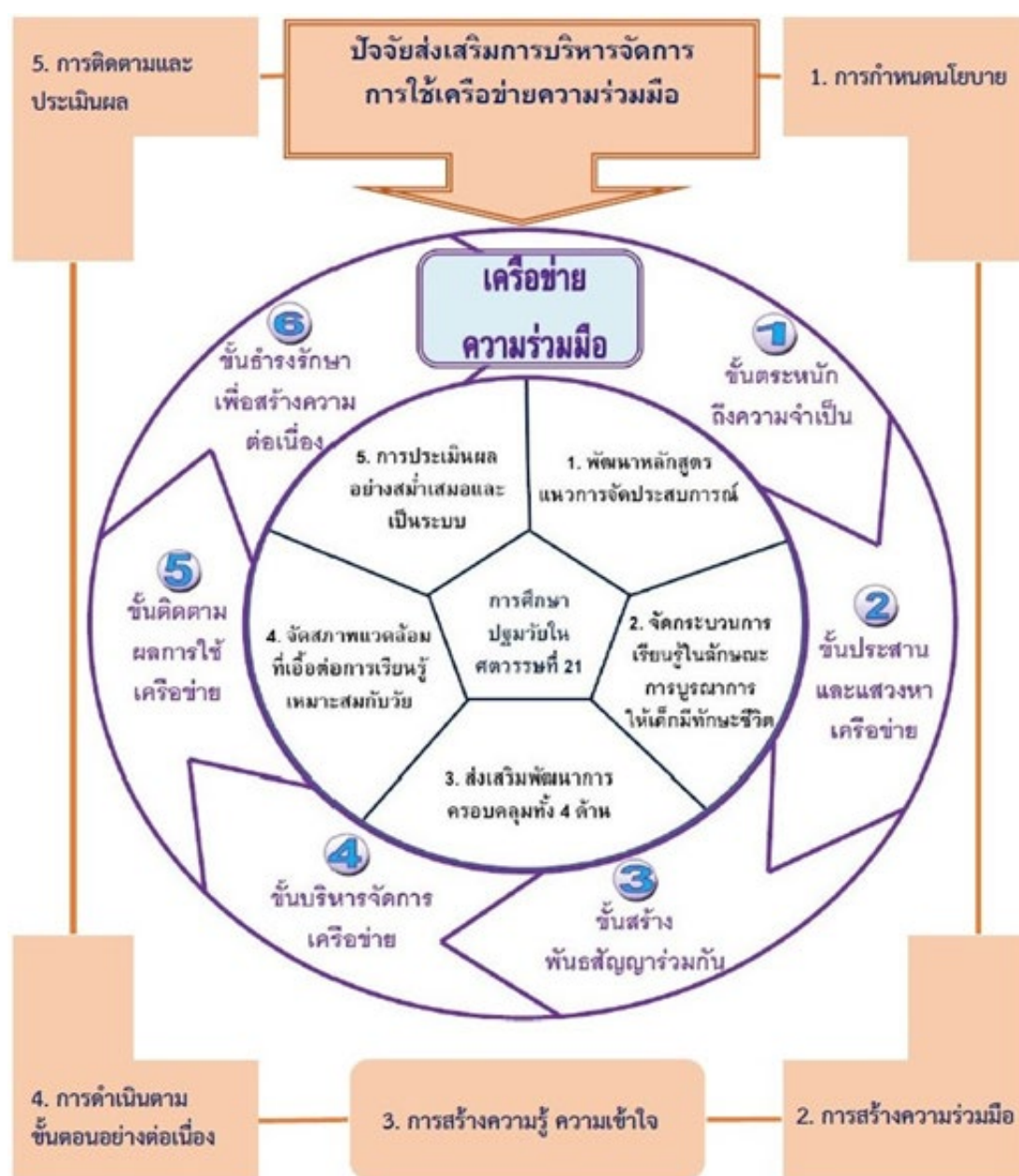

สร้างความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการร่วมกันจัดทำจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการประเมินผลอย่างสม่ำเสมอและเป็นระบบ การร่วมกันจัดทำจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการพัฒนาหลักสูตรแนวการจัดประสบการณ์ และการร่วมกันจัดทำจัดทำแผนงาน/โครงการ/กิจกรรมการส่งเสริมพัฒนาการครอบคลุมทั้ง 4 ด้าน สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของเสมอ สุวรรณโค (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนระดับประถมศึกษา มีผลการประเมินด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับการวิจัยของสุกัญญา งามบรรจง (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

4.2 ผลการประเมินด้านความเป็นไปได้ของรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนันทบุรี ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและเครือข่ายความร่วมมือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก หากพิจารณารายประเด็น พบว่า 1) องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก โดยขึ้นประสานและแสวงหาเครือข่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการเป็นขั้นตอนที่มีการดำเนินการติดต่อสัมพันธ์ เพื่อชักชวนองค์กรและผู้มีส่วนได้เสียเข้าร่วมเป็นเครือข่ายในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาปฐมวัย การดำเนินการนำเสนอข้อมูลให้สมาชิกเครือข่ายเห็นสภาพปัญหาและประเด็นในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการศึกษาปฐมวัย และการดำเนินการประชาสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ทักษะ ความรู้ของครู บุคลากรในโรงเรียนและเครือข่าย 2) องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก โดยมีประเด็นด้านการจัดกระบวนการเรียนรู้ในลักษณะการบูรณาการให้เด็กมีทักษะชีวิต มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการดำเนินการเชิญผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดประสบการณ์ในรูปแบบของการเป็นวิทยากรหรือปราชญ์ชาวบ้าน การดำเนินการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยจัดกิจกรรมที่คำนึงถึงความเหมาะสมกับเด็ก และเน้นประโยชน์สูงสุดที่เด็กควรจะได้รับ และการดำเนินการจัดประชุมผู้ปกครองเพื่อชี้แจงประสบการณ์การเรียนรู้แก่ผู้ปกครอง และ 3) องค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่าย ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก โดยมีปัจจัยด้านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการสร้างเจตคติที่ดีต่อเครือข่าย การสร้างความรู้ความตระหนักถึงความสำคัญของเครือข่ายเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาปฐมวัย และการสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องบางประการกับผลการวิจัยของศิริวรรณ วณิชพัฒน์ (2553) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังการใช้รูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วม ครูผู้สอนและผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการนำรูปแบบไปใช้ อยู่ในระดับดีมาก โดยครูและผู้ปกครองมีความคิดเห็นว่ารูปแบบ 3 PDIE ที่พัฒนาขึ้นสามารถพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และรูปแบบที่พัฒนาขึ้น ยังส่งผลให้ครูและผู้ปกครองมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน และสอดคล้องกับการวิจัยของสุกัญญา งามบรรจง (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 กระบวนการใช้เครือข่ายความร่วมมือ องค์ประกอบที่ 2 การจัดการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 และองค์ประกอบที่ 3 ปัจจัยส่งเสริมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือ สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี สามารถนำผลการวิจัยเป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบาย ส่งเสริม สนับสนุน และช่วยเหลือโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ในด้านการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้สูงขึ้น

1.2 โรงเรียนสามารถนำรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชนหรือสังคม เพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรีให้เกิดประโยชน์อย่างแท้จริง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี ทั้งโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่

2.2 ควรวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการบริหารจัดการการใช้เครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

2.3 ควรวิจัยเกี่ยวกับการบูรณาการการใช้เครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาปฐมวัยในศตวรรษที่ 21 โดยใช้ระบบออนไลน์เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). **หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ขวัญชนก ทองค้อย. (2557). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์แบบเน้นประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมความซื่อสัตย์สำหรับเด็กปฐมวัย. *Journal of education naresuan university*. 16(4). 10-21.
- ชลธิชา การถาง และ มะลิวัลย์ น้อยบัวทิพย์. (2561). การพัฒนาแนวทางการสร้างความร่วมมือของกลุ่มงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26. *วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*. 9(1). 83-94.
- นพปฎล บุญพงษ์. (2560). การนำเสนอรูปแบบการบริหารเครือข่ายสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาค. *ดุชนิพนธ์ครุศาสตร์ดุชนิพนธ์บัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- นรวิทย์ ผืนเขียว. (2564). Covid-19 ส่งผลกระทบต่อการศึกษาในระดับปฐมวัยอย่างไรบ้าง. นครราชสีมา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6.
- นริศ ภูอารม. (2560). การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพสำหรับเครือข่ายโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. *ดุชนิพนธ์การศึกษาดุชนิพนธ์บัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิสิฐ เทพไกรวัล. (2554). การพัฒนารูปแบบเครือข่ายความร่วมมือเพื่อคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ภัทรวรรณ นิลแก้ววรวิชัย. (2559). รูปแบบการพัฒนาศูนย์เครือข่ายความร่วมมือทางวิชาการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2562). พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. เล่ม 136 ตอนที่ 56 ก. 5-16.
- วรรณดี นาคสุขปาน. (2557). รูปแบบการสร้างความร่วมมือด้านการศึกษากับโรงเรียนมัธยมศึกษาในประเทศกลุ่มประชาคมอาเซียน. ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.
- ศักดิ์นิพนธ์ สว่างวงศ์. (2557). เครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารบริหารการศึกษาบวบัณฑิต. 14(2). 12-24.
- ศิริวรรณ วนิชวัฒนารชัย. (2553). การพัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์การเรียนรู้แบบผู้ปกครองมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนปฐมวัย. วารสารศิลปการศึกษาศาสตรวิชัย. 1(2). 54-63.
- เศรษฐิยา เปื้องพิชญาธร. (2556). การพัฒนาระบบการจัดการคุณภาพทั้งองค์กรในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุกัญญา งามบรรจง. (2559). การพัฒนารูปแบบการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะในศตวรรษที่ 21 ผ่านกิจกรรมลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- เสมอ สุวรรณโค. (2558). รูปแบบเครือข่ายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านวิชาการของโรงเรียนระดับประถมศึกษา. วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 16(2). 128-137.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. (2564). แผนปฏิบัติราชการประจำปี. นนทบุรี: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี.
- องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี. (2564). รายงานผลการจัดการศึกษา. นนทบุรี: องค์การบริหารส่วนจังหวัดนนทบุรี.
- Agrnoff, Robert. (2006). Inside Collaborative Networks: Ten Lessons for Public Managers. *Public Administration Review*. 66(6). 57-58.
- Callan, V. & Ashworth, P. (2004). *Working Together: Industry and VET Provider Training Partnerships*. From <http://www.ncver.edu.au>. Retrieved October 5, 2020.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.
- Saavedra, A. (2012). Nine Lessons on How to Teach 21st Century Skills and Knowledge. *Education Week*. 58(4). 438-439.

การพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 *

THE DEVELOPMENT OF ADHD CHILD-TEACHING SKILLS ACCORDING TO
BRAHMAVIHARA DHAMMA OF TEACHERS UNDER NONTHABURI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA 1

¹สิริกรณ์ วิกรมภรณ์ Sirikorn Vikornmapon,

²พระครูโสภาสนทนทิตต์ (ศักดิ์ โอภาโส) Phrakhru Opatnontakitti (Sakda Obhaso),

³สิน งามประโคน Sin Ngamprakhon

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: sirikorn.stamp@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และอุปสรรคด้านการสอนเด็กสมาธิสั้น 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการสอนและคุณลักษณะของครูตามหลักพรหมวิหาร 4 และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการสอนและคุณลักษณะของครูสำหรับการสอนเด็กสมาธิสั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างงานวิจัยเชิงปริมาณและงานวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้ประชากรครู 169 คน ในการรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้น โดยใช้สถิติวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์เนื้อหาแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า 1) ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ทักษะการให้แรงเสริมทางบวก ทักษะการใช้สื่อการสอน ทักษะการสรุปบทเรียนการสอน ทักษะการฟังและจับประเด็น และอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะการฟังและจับประเด็น ทักษะการให้แรงเสริมทางบวก ทักษะในการอ่านหนังสือ ทักษะการนำสู่เข้าบทเรียน 2) ผลการศึกษาวิธีการพัฒนการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 พบว่า ครูควรเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน มีวิธีการเสริมสร้างความพร้อม ความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติการสอน และคุณสมบัติเกื้อหนุนของครูตามหลักสัปปริสธรรม ประกอบด้วย รู้เหตุ รู้ผล รู้ตน รู้ประมาณ รู้เวลา รู้ลักษณะนิสัยนักเรียน และรู้ความแตกต่างของผู้เรียน 3) แนวทางการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยเมตตา กรุณา มุติตา และอุเบกขา

คำสำคัญ: ทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้น, หลักพรหมวิหาร 4, ครู, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research are: 1) to study the state of problems and obstacles in teaching ADHD children, 2) to develop ADHD-child-teaching skills and characteristics of teachers according Brahmavihara Dhamma, and 3) to propose guidelines for development of ADHD-child-teaching skills and characteristics according Brahmavihara Dhamma of teachers under Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1. The quantitative data were collected by questionnaire from 169 samples and analyzed by mean and standard deviation. The qualitative information was obtained from in-depth interviews and analyzed by content analysis. The results of the study showed that: 1) The opinion on the state of problems and obstacles in teaching ADHD children of teachers under Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1 was at a high level overall. The highest level was on positive reinforcement skills, instructional media skills, lesson summary skills, and listening skills. The high level was on listening skills, positive reinforcement skills, reading skills and lesson introduction skills. 2) The development of ADHD-child-teaching skills and characteristics according Brahmavihara Dhamma of teachers under Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1 suggests that; (1) Teachers should keep ready before the start of the class, (2) To build reinforcement to ADHD children, (3) Readiness prior teaching, and 4) To have qualifications of Kalyanamitta according to Sappurisa Dhamma. 3) The guidelines for development of ADHD-child-teaching skills and characteristics according Brahmavihara Dhamma of teachers under Office of Nonthaburi Primary Educational Service Area 1 are as follows: (1) Loving-kindness (2) Compassion (3) Sympathetic Joy (4) Equanimity.

Keywords: Adhd Child-Teaching Skills, Brahmavihara Dhamma, Teacher, Elementary School

บทนำ

โรคสมาธิสั้นจำเป็นต้องอาศัยครูที่มีทักษะอย่างสูง ครูต้องเข้าใจนักเรียนเป็นอย่างดี ดังนั้นการสอนเด็กสมาธิสั้นนั้นจะต้องอาศัยทักษะของครูที่มีความสามารถ ความรู้ความเข้าใจมีคุณธรรม มีความอดทน ในบริบทของเด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีสมาธิสั้นในระหว่างที่ครูทำการจัดการเรียนสอนจะมีลักษณะอยู่ไม่นิ่ง ปัญหาในการคงสมาธิ มักพบในระหว่างครูทำสอนในห้องเรียนที่เกิดจากพฤติกรรมต่างๆ ให้ครูและเพื่อนๆ รอบข้างทำให้ครูปวดศีรษะบ่อยๆ ในปัจจุบันระหว่างสอน อาการของเด็กสมาธิสั้นมี 2 กลุ่มอาการใหญ่ คือ กลุ่มอาการขาดสมาธิ และกลุ่มอาการซน หุนหันพลันแล่น เนื่องจากขาดความรอบคอบไม่มีสมาธิในการทำงาน ส่งครู ไม่สนใจฟังคำพูดผู้อื่น แม้เสียงรบกวนเพียงเล็กน้อยมากระทบอาการเริ่มมองซ้ายมองขวาไม่ปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ในห้องเรียนคือปัญหาเกิดขึ้นในระหว่างเรียน

ครูในฐานะเป็นด้านการพัฒนาทักษะ เป็นทักษะที่มีบทบาทที่สำคัญในการชี้นำหรือแนะสำคัญแก่เด็กในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะการสอนเด็กสมาธิสั้น คือต้องเป็นบุคคลที่มีคุณธรรมสอนเด็กสมาธิสั้นเพื่อกระตุ้นเด็กให้เปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมที่ดีขึ้น ครูควรใช้แบบประเมินพฤติกรรม เป็นช่วงสัปดาห์สังเกตและบันทึก

การเปลี่ยนแปลงของเด็กทุกสัปดาห์ หากโอกาสพูดคุยกับเด็กเป็นระยะว่าเด็กสามารถพัฒนาอะไรดีขึ้น ครูพยายามพูดในทางที่ดีเพื่อให้เด็กเกิดความรู้สึกที่ในการสร้างสมาธิเด็กหรือทำให้เด็กอยู่เนิ่งๆ เป็นข้อตกลงร่วมกัน ควรชื่นชมเด็กสมาธิสั้นให้แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมในชั้นเรียน ดังที่ สมัย ศิริทองถาวร และคณะ (2560) กล่าวว่า โรคสมาธิสั้นพบได้ร้อยละ 5-10 ของประชากรทั่วไป ในแต่ละชั้นเรียนมีเด็ก 40-50 คน อาจมีเด็กสมาธิสั้นรวมอยู่ด้วย 2 คน โรคสมาธิสั้นเริ่มสังเกตอาการได้ในวัยเรียน ดังนั้น ครูจึงมีบทบาทสำคัญที่จะช่วยเหลือเด็กสมาธิสั้น โดยการคัดกรองและส่งต่อนักเรียนเพื่อรับการรักษาที่ถูกต้อง รวมถึงการจัดชั้นเรียนและใช้เทคนิคการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับเด็กสมาธิสั้น เพื่อให้สามารถเรียนหนังสือได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในการเรียน เนื้อหาต้องมีเทคนิคการสอนเด็กสมาธิสั้นที่มีปัญหาการเรียน ในด้านต่างๆ ซึ่งเมื่อคุณครูอ่านและนำไปประยุกต์ใช้ในชั้นเรียนของท่านจะช่วยเพิ่มความสามารถด้านการเรียนของเด็กสมาธิสั้น

การช่วยเหลือเด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้นนั้นในการเรียน ครู และพ่อแม่มีส่วนช่วยอย่างมาก การฝึกทักษะหลายประการที่เด็กสมาธิสั้นยังขาดอยู่ ซึ่งการขาดทักษะเหล่านั้นแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมต่างเช่น คือ ชน พูดไม่ฟัง ไม่มีระเบียบวินัย ไม่คิดก่อนทำ ไม่รอบคอบ ประมาท เล่นเลอะ เอาแต่ใจตัวเอง การแก้ไขพฤติกรรมต่างๆ ส่วนใหญ่จะยากลำบาก การฝึกทักษะที่ดีให้เกิดขึ้นก่อนจึงมีความสำคัญมากเพื่อป้องกันเด็กสมาธิสั้นมีพฤติกรรมไม่ดีจนติดเป็นนิสัยไปจนโต ซึ่งการฝึกทักษะมักต้องใช้ เวลานาน ต้องอาศัยความอดทน ความเอาใจจริงเอาใจ ความสม่ำเสมอและร่วมมือของครูและพ่อแม่อย่างมาก เด็กที่เป็นโรคสมาธิสั้นจะฝึกทักษะค่อนข้างยาก ฝึกแล้วล้มง่ายในระยะแรกๆ ครูและพ่อแม่จึงไม่ควรคาดหวังผลเร็ว ไม่ควรเปรียบเทียบผลของการฝึกพฤติกรรมเด็กสมาธิสั้นกับเด็กทั่วไป ถ้าต้องการประเมินผลฝึกควรเปรียบเทียบผลที่เกิดขึ้นกับตัวเด็กเอง โดยติดตามระยะยาว จะเห็นความสำเร็จชัดเจนขึ้นทีละน้อย โดยพบว่า เด็กมีพฤติกรรมที่ดีมากขึ้นและบ่อยขึ้น จนในที่สุดกลายเป็นนิสัยที่ดีและกลายเป็นบุคลิกภาพที่ดีติดตัวอย่างถาวรเมื่อพ้นจากวัยรุ่นเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ หลังจากนั้นการพัฒนาทักษะที่ดีเพิ่มเติมขึ้นอีกจะเกิดขึ้นได้ แต่จะเกิดขึ้นจากการพัฒนาจากภายในตัวเอง ในระหว่างวัยเด็กนี้ พ่อแม่และครูจึงเป็นผู้ช่วยสำคัญที่จะฝึกฝนส่งเสริมให้เด็กสมาธิสั้นมีทักษะเบื้องต้นเพื่อเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาตนเองในระยะยาวต่อไปโดยมีเป้าหมายและแนวทางการช่วยเหลือเด็กสมาธิสั้นอันเกิดมาจากความผิดปกติของพฤติกรรมของเด็กสมาธิสั้นประกอบด้วย การขาดสมาธิ ชุกชอน อยู่ไม่นิ่งและมีความพลัน เล่นขาดการยับยั้งใจตนเอง

โดยแสดงอาการต่อเนื่องยาวนานทำให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตประจำวันและการเรียน ซึ่งเป็นพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับอายุและระดับพัฒนาการ โดยมีความผิดปกติดังกล่าวเกิดขึ้นก่อนอายุ 7 ปี อาการเป็นมาตลอดต่อเนื่องไม่ต่ำกว่า 6 เดือน (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2555) ครูในฐานะผู้จัดการเรียนสอนแก่เด็กต้องการสร้างพลังแรงใจให้ตัวเองมีความสำคัญมาก และเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องมีสำหรับเด็ก เป็นหน้าที่พ่อแม่และครูที่ต้องช่วยเด็กในการสร้างพลังแรงใจให้พวกเขาด้วยความรัก เพราะจะเป็นองค์ประกอบพื้นฐานของความรู้สึกที่คนเรามีต่อตัวเอง ซึ่งเป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้ไปตลอดจนเป็นภาพพจน์ของตนเอง เพื่อให้เขาประสบความสำเร็จได้ในแบบฉบับของตนเองการที่เด็กจะมีความเชื่อมั่น ความรัก และนับถือตนเองได้ดี คือมีความรู้สึกที่ดีให้แก่ตนเองเสียก่อน แล้วความเชื่อมั่นในตนเอง (Self Esteem) ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้เด็กก้าวเดินไปข้างหน้าด้วยความมั่นใจสำหรับเด็กสมาธิสั้น การสร้างพลังแรงใจด้วยตัวเองและการสร้างความนับถือตนเองเป็นภารกิจยิ่งใหญ่ ทั้งนี้เพราะเด็กมักมีความรู้สึกว่าเขาไม่สามารถเข้ากับคนอื่น ไม่ถูกยอมรับ เด็กสมาธิสั้นมักประสบกับความล้มเหลวและได้รับคำตำหนิตีเยียนจากคนรอบข้างครั้งแล้วครั้งเล่าตั้งแต่ยังเล็ก ซึ่งทำให้ความรู้สึกที่ดีที่เด็กเคยมีต่อตนเองถูกทำลายลงไปเรื่อยๆ เมื่อยังเป็นเด็กเล็ก

การขาดความรักและการนับถือตนเองอาจไม่ทำให้เกิดปัญหาชัดเจนนัก เมื่อเด็กเติบโตขึ้นหากต้องเผชิญกับความท้าทายและอุปสรรคใหม่ๆ เพิ่มขึ้น ปัญหาการขาดความนับถือตนเองก็จะเห็นชัดเจนยิ่งขึ้นอาจจะทำให้เด็กแก้ปัญหาที่เผชิญอยู่ได้ไม่ทัน และไม่มีวิธีการง่ายๆ ที่จะคิดแก้ปัญหาต่างๆ ได้ อาจกลายเป็น “คนอมทุกข์” มองชีวิตตนเองเศร้าหมอง หรือเกิดปัญหาสุขภาพจิตในอนาคตได้ และครูสามารถช่วยเด็กสร้างพลังแรงใจด้วยตัวเองได้ คือ 1) การให้คำชมเชย 2) การให้รางวัลแก่เด็ก 3) พ่อแม่เห็นความสำคัญของการให้รางวัลแก่เด็ก และ 4) การให้กำลังใจและแรงเสริมอื่นๆ แก่เด็ก (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2564) หลักพรหมวิหารธรรม 4 (ทิม. (ไทย) 10/327/256) เป็นคุณธรรมที่ผู้นำทุกระดับต้องมีประจำใจในการบริหารจัดการอันประกอบเมตตา มีความรัก มีความปรารถนาดี ไม่ตรีจิต คิดช่วยเหลือผู้อื่นประสบแต่ประโยชน์ และมีความสุขโดยทั่วกัน มีความกรุณา หรือความสงสาร ด้วยการคิดจะช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อน ทั้งร่างกายและจิตใจ ในภาวะที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์ และเป็นการช่วยเหลือที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนใครรวมทั้งตนเอง มีมุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีอันเป็นความคิดรู้สึก เมื่อผู้ใดบังคับบัญชา มีความก้าวหน้ามีความสุข และมีอุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือการวางใจเป็นกลางโดยพิจารณาข้อเท็จจริง เมื่อตัดสินใจในเรื่องใดแล้วควรพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญา มีเหตุผลถูกต้องและเที่ยงธรรม อันเป็นการ รักษาความถูกต้องให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ เพื่อผดุงไว้ซึ่งความถูกต้องการมองตามความเป็นจริง โดยวางจิตเรียบเสมอมั่นคงเที่ยงตรงดุจตราขึง มองเห็นการที่บุคคลจะได้รับผลดี หรือชั่วสมควรแก่เหตุที่ตนประกอบพร้อมจะวินิจฉัย วางตนและปฏิบัติไปตามความเที่ยงตรง

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูคนหนึ่งได้พบกับปัญหาพฤติกรรมของเด็กมีสมาธิสั้นในระหว่างการเรียนรู้การสอนประจำ จึงมีความสนใจศึกษาเรื่อง การพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเด็กสมาธิสั้นให้เกิดการพัฒนาทักษะด้านสมาธิเปลี่ยนไปในทิศทางที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุ และอุปสรรคด้านการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการสอนและคุณลักษณะของครูตามหลักพรหมวิหาร สำหรับการสอนเด็กสมาธิสั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการสอนและคุณลักษณะของครูสำหรับการสอนเด็กสมาธิสั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัญหา สาเหตุและอุปสรรคด้านการสอนเด็กสมาธิสั้นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับ ตำรา งานวิจัย เกี่ยวกับทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้น 7 ประการ

2. สร้างแบบสอบถาม Rating scale และ ปลายเปิด ประกอบด้วย 1) ระดับการปฏิบัติการสอน ด้วยทักษะ 7 ประการ 2) ปัญหา อุปสรรคที่เกิดขึ้นจาก 7 ประการ 3) สาเหตุของปัญหา อุปสรรค 4) ข้อเสนอแนะและความต้องการจากครู

3. เก็บข้อมูลจากครูผู้สอนเด็กสมาธิสั้น

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาวิธีการพัฒนาทักษะการสอนและคุณลักษณะของครูตามหลักพรหมวิหารสำหรับการสอนเด็กสมาธิสั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1

1. วิเคราะห์เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ใช้การวิเคราะห์เอกสารที่เป็น พระไตรปิฎก ตำรา งานวิจัย

2. สัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับวิธีการพัฒนาทักษะการสอนและคุณลักษณะของครูตามหลักพรหมวิหารสำหรับการสอนเด็กสมาธิสั้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 จากผู้ทรงคุณวุฒิ 2 กลุ่ม ได้แก่ ด้านวิชาการทางพระพุทธศาสนาและด้านการจัดการเรียนการสอนเด็กสมาธิสั้น

ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 คือ ตรวจสอบความถูกต้องของการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 โดยอาจารย์ที่ปรึกษาและที่ปรึกษาร่วม แหล่งข้อมูลวิจัย คือ ครู จำนวน 169 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถามความคิดเห็นครูเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ในภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1 ในภาพรวม

สภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1	ระดับการพัฒนาทักษะ			
	μ	σ	แปลผล	อันดับ
1. ทักษะการนำสู่เข้าบทเรียน	4.33	0.40	มาก	7
2. ทักษะในการอ่านหนังสือ	4.42	0.45	มาก	6
3. ทักษะการใช้สื่อการสอน	4.55	0.38	มากที่สุด	2
4. ทักษะการฟังและจับประเด็น	4.50	0.35	มากที่สุด	4
5. ทักษะในการวางแผนทำงาน	4.56	0.31	มากที่สุด	1
6. ทักษะการให้แรงเสริมทางบวก	4.44	0.33	มาก	5
7. ทักษะการสรุปบทเรียน	4.52	0.37	มากที่สุด	3
ภาพรวม	4.47	0.26	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ทักษะการให้แรงเสริมทางบวก ทักษะการใช้สื่อการสอน ทักษะการสรุปบทเรียน ทักษะการฟังและจับประเด็น และด้านที่อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะการนำสู่เข้าบทเรียน ทักษะในการอ่านหนังสือ และ ทักษะการให้แรงเสริมทางบวก

2. ผลการศึกษาวิธีการพัฒนาการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1

2.1 การเตรียมความพร้อมก่อนการเรียนการสอน ได้แก่ 1) กฎระเบียบการเรียนรู้และตารางกิจกรรมต่างๆ ของห้องเรียนให้ชัดเจน 2) วิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็งของความแตกต่างของเด็กสมาธิสั้น 3) การดูแลให้เด็กทำงาน คอยตรวจสอบเพื่อให้แน่ใจว่าเด็กจดงานได้ครบถ้วน 4) เตรียมสื่อการเรียนการสอนที่สั้น กระชับ ชัดเจน ให้เด็กทวนคำสั่งว่าอะไรบ้าง เนื่องจากเด็กสมาธิสั้นมักมีความอดทนในการฟังต่ำ

2.2 วิธีการเสริมสร้างความพร้อมแก่เด็กสมาธิสั้น ได้แก่ 1) การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมในห้องเรียนให้มีความสีสันเพื่อสร้างแรงจูงใจให้เด็กสมาธิสั้นได้มีบรรยากาศในการเรียนรู้ 2) การให้การบ้านน้อย คือ การให้การบ้านลดลงเพื่อการกระตุ้นในการทำงาน 3) ให้ออกกำลังกายให้เด็กสมาธิสั้นได้ออกกำลังกาย 4) ฝึกฝนวินัยให้เด็ก วางกฎเกณฑ์ให้มีความชัดเจน และไม่ปล่อยปละละเลยหรือตามใจ 5) จัดมุมที่เงียบสงบไว้ให้เด็กได้ทำงาน ไม่ให้มีเสียงเข้ามารบกวนสมาธิ และจัดของใช้ที่จำเป็นเท่านั้น เพื่อลดสิ่งเร้าที่ดึงความสนใจของเด็ก

2.3 ความพร้อมก่อนลงมือปฏิบัติการสอน ได้แก่ 1) กำหนดเขตเวลาการเรียนรู้ การเล่นให้ชัดเจน อย่าปล่อยให้เด็กเล่นจนมากเกินไป หรือปล่อยให้ทำตามใจตัวเองจนมากเกินไป 2) การให้คำชมเชย เช่น ยกย่องต่อหน้าผู้ปกครอง ครูและเพื่อน ในห้องเรียน 3) การให้รางวัลแก่เด็ก เช่น เงิน ขนม วุฒิบัตรให้เด็ก หรือของเล่นที่สร้างสรรค์ ยกเว้นแผ่นเกมในจำนวนชั่วโมงเล่นเกมเพิ่มขึ้น 4) การให้กำลังใจและแรงเสริมอื่นๆ แก่เด็ก เช่น การยอมรับในตัวเด็ก รับฟังความฝันของเด็กบ้าง ช่วยเด็กพัฒนาตนเอง โดยชี้ให้เห็นว่า แต่ละคนมีเป้าหมายในชีวิตไม่เหมือนกัน 5) หากจุดเด่นเด็กสมาธิสั้น และฝึกทักษะด้านอื่นๆ นอกเหนือจากการเรียนความสามารถพิเศษด้านอื่นๆ เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ งานประดิษฐ์ งานช่าง ความมีน้ำใจ เป็นต้น 6) ครูสร้างความเชื่อมั่นให้เด็ก “ครูเชื่อมั่นว่าหนูทำได้” กระตุ้นให้เด็กก้าวไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ ให้ชมก่อนแล้วค่อยแทรกคำแนะนำที่ช่วยให้เด็กสามารถปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาสิ่งที่ยังบกพร่องต่อไป

2.4 คุณสมบัติของกัลยาณมิตรของครูตามหลักสัปปริสธรรม ได้แก่ 1) อัมมัญญตา รู้จักเหตุ คือ รู้จัก และเข้าใจในหลักการ ระเบียบ และกฎเกณฑ์ของสิ่งต่างๆ ในสังคมที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต โดยรู้จักว่าตนจะต้องปฏิบัติให้สอดคล้องกับกฎเกณฑ์ที่มีอยู่อย่างไร สิ่งใดควรทำ สิ่งใดไม่ควรทำภายใต้เหตุ และผลอันถูกต้อง 2) อัตถัญญตา รู้จักผลในเชิงที่ว่า คือ การเป็นผู้รู้จักผลหรือประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการกระทำ สามารถรู้ถึงความมุ่งหมายของธรรมแต่ละอย่างได้ชัดเจน 3) อตตัญญตา รู้จักตน คือ รู้ความรู้ความสามารถของตนเองในการสอนเด็กสมาธิสั้น ครูเองต้องตั้งตนเองอยู่บนพื้นฐานของความมีคุณธรรม 4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ คือ รู้จักความพอดีในเรื่องเนื้อหา หรือสื่อที่นำมาสอนเด็กสมาธิสั้นว่า ขอบข่ายเนื้อหา ใช้สื่ออะไร สอนเด็กสมาธิสั้นและได้ประโยชน์สูงสุดจากการสอน 5) กาลัญญตา รู้จักเวลา คือ เวลาสอนเท่าไร เวลาทำกิจกรรมเท่าไร เวลาพักผ่อนเท่าไร เพื่อผ่อนคลายความเครียด เพื่อไม่ให้เกิดความเครียดกับเด็กอีก 6) ปริสัญญตา รู้จักชุมชน คือ การรู้จักท้องถิ่นหรือชุมชนของนักเรียน เมื่อเข้าไปหาต้องวางตัวอย่างไรให้เข้าระเบียบ

วินัยชุมชนหรือประเพณีวัฒนธรรมชุมชน 7) บุคคลัญญตา รู้จักบุคคล รู้ความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน ว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้ อธิษาศัย และมีสมาธิที่แตกต่างกันออกไปครูต้องใช้วิธีการเรียนการสอนอย่างไร เป็นต้น

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1

3.1 ด้านเมตตา ความรักใคร่ ครูควรใช้วาจาสุภาพอ่อนโยนมาใช้ให้เกิดทักษะในการพูดคุยสนทนาและการร่วมกิจกรรมร้องเพลงหรือการกระตุ้นผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้และเตรียมเข้าสู่บทเรียนหรือครูควรนำสื่อการเรียนรู้เพื่อนำมาพัฒนาทักษะเด็กสมาธิสั้น

3.2 ด้านกรุณา ความสงสาร ครูให้ความเอื้อเฟื้อหรือครูดูแลให้ความช่วยเหลือให้คำแนะนำแก่เด็กสมาธิสั้น ในการร่วมทำกิจกรรมเช่น การอ่านหนังสือและการใช้สื่อการสอนโดยที่ครูมีแนะนำและให้ความรู้เพื่อครูจะได้เตรียมการจัดการเรียนการสอนทั้งคำถาม คำศัพท์ ตัวอักษร เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์นำเข้าสู่เนื้อหาการเรียนการสอนในบทเรียนที่ช่วยเป็นตัวกลางในการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้สำหรับเด็กสมาธิสั้น

3.3 ด้านมุทิตา ความพลอยยินดี ครูควรแสดงความยินดีกับเด็กสมาธิสั้นและการให้เด็กได้มีความสุขการใช้การนำสู่บทเรียนเป็นการเสริมแรงบวก เพื่อการกระตุ้นให้เด็กอยากเรียนรู้

3.4 ด้านอุเบกขา การวางตัวเป็นกลาง ครูวางตัวเป็นกลางไม่เอนเอียงหรือลำเอียงที่เรียกว่าอคติ เข้าข้างไปฝักใฝ่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำให้เกิดความเสียหายการปกครองคน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่นำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. สภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการสอนเป็นงานหลักของครูถือว่าครูเป็นวิชาชีพชั้นสูง ที่บุคคลในวิชาชีพนี้ เพื่อให้มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้ ทักษะ และเจตคติ จุดประสงค์การสอนให้เกิดประสิทธิภาพของการสอนสูงสุด สอดคล้องกับทศนา แชมมณี (2554) กล่าวว่า การสอนเป็นพฤติกรรมทางธรรมชาติของมนุษย์ในการที่จะช่วยเหลือกันและกันในการเรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัวเพื่อประโยชน์ในการดำรงชีวิตในยุคแรกๆ การสอนมีลักษณะของการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะและเจตคติ ในยุคนั้นเชื่อว่าความสามารถที่สอนผู้อื่นได้เป็นความสามารถ พิเศษเฉพาะที่บางคนมี เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิดไม่สามารถฝึกฝนกันได้ การสอนในช่วงนี้จึงมีลักษณะ เป็นศิลป์มากกว่าศาสตร์ คำศัพท์ที่ใช้ในช่วงนี้ ได้แก่ การครอบงำ ใช้ในความหมายที่เป็นการใช้อิทธิพลในการดำเนินการโดย มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนละทิ้งความคิด ความเชื่อเดิม การปลูกฝัง ใช้ในความหมายที่เป็นการพร่ำสอน ความคิดความเชื่อด้วย วิธีการชักจูง โน้มน้าวให้ผู้เรียนคล้อยตามการสอนเป็นการดำเนินการสอนในลักษณะที่เป็นทางการในเรื่องอื่นๆ นอกเหนือจาก ลัทธิความเชื่อ เช่นในเรื่องของอาชีพ การสอนเป็นการถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความเชื่อ ทักษะและ เจตคติ โดยเน้นหนักที่บทบาทของผู้สอน และความสัมพันธ์ของผู้สอนกับผู้เรียน หรือครูกับศิษย์ การถ่ายทอดโดยครู เรียกว่าเป็น การสั่งสอน หรือการสอน ครูต้องใช้ทักษะการให้แรงเสริมทางบวกการใช้สื่อการสอนในการสรุปบทเรียน เพื่อการฟังและจับประเด็นตามลำดับความสำคัญของการสอนเด็กสมาธิสั้น และสอดคล้องกับการวิจัยของสุภาเพ็ญ คชพลาญต์ (2541) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภายหลัง

เข้าร่วมกิจกรรมเด็กในกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในชีวิตเพิ่มขึ้นและคะแนนภาวะซึมเศร้าลดลง

2. ทักษะการนำสู่เข้าบทเรียน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการเตรียมตัวนักเรียนก่อนเริ่มเรียนก่อนที่ครูจะสอนเนื้อหาทุกวิชา เป็นการเตรียมนักเรียนให้รู้ว่าจะกำลังเรียนเรื่องอะไร สามารถนำเอาความรู้และทักษะที่นักเรียนมีอยู่เดิมมาสัมพันธ์กับบทเรียนที่ครูกำลังจะสอนได้ ซึ่งทำได้โดยการหากิจกรรมที่สร้างความสนใจของนักเรียนแล้วเชื่อมโยงไปสู่บทเรียน ซึ่งจะทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับวาริรัตน์ แก้วอุไร (2541) กล่าวถึง ทักษะสำคัญๆ ที่ผู้สอนทุกคนควรจะต้องฝึกปฏิบัติและคำนึงถึงในการนำเข้าสู่บทเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนควรจะทำเมื่อเริ่มกิจกรรมการสอนใดๆ เพื่อเป็นการสร้างความสนใจและสร้างความพร้อมในการเรียนรู้สิ่งใหม่ถ้าจะเปรียบกับการเรียงความก็เสมือนเป็นคำนำหรือบทนำ การที่ผู้เรียนจะสนใจติดตามเรื่องราวหรือการสอนที่ผู้สอนนำเสนอหรือไม่ขึ้นอยู่กับการนำเสนอที่ผู้สอนได้นำเสนอสิ่งที่น่าดึงดูดความสนใจได้ดีหรือไม่ดี ส่วนวิธีการนำเข้าสู่บทเรียนได้ดีหรือไม่ ถือเป็นศิลปะของผู้สอนนั้นๆ ที่จะต้องฝึกฝนจนเกิดทักษะการนำเข้าสู่บทเรียนทำได้หลายวิธี เช่น ใช้การสนทนาซักถาม การทบทวนบทเรียนให้สัมพันธ์กับบทเรียนใหม่ การใช้เกม การตั้งปัญหาให้ร่วมกันอภิปราย การใช้สื่อการสอน โดยให้ดูภาพ ของจริง หรือคู่มือทัศน ครูต้องมีการสร้างความสัมพันธ์การนำเข้าสู่บทเรียนและเนื้อหาสำคัญของบทเรียนตามสถานการณ์ การสร้างบรรยากาศความอยากรู้อยากเห็นด้วยภาษากายที่อบอุ่นก่อนเริ่มเข้าสู่บทเรียนให้มีความพร้อมด้วยเทคนิคที่หลากหลาย ตามลำดับความสำคัญของการสอนเด็กสมาธิสั้น และงานวิจัยของสุภาเพ็ญ คชพลายุกต์ (2541) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมเด็กในกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในชีวิตเพิ่มขึ้นและคะแนนภาวะซึมเศร้าลดลง

3. ทักษะในการอ่านหนังสือ ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการครูเตรียมคำถาม คำศัพท์ ตัวอักษร เครื่องหมายหรือสัญลักษณ์ ให้นักเรียนแปลความหมายของคำถาม คำศัพท์ ตัวอักษร เครื่องหมาย หรือสัญลักษณ์ก่อนนำเข้าสู่เนื้อหาการเรียนการสอนในบทเรียนเพื่อให้เกิดสมาธิในการเรียนรู้ในรายวิชาที่เรียนต่อไป สอดคล้องกับพนพล จันทรเพ็ญ (2539) กล่าวว่า การอ่านเป็นกระบวนการแปลความหมายของตัวอักษรหรือสัญลักษณ์ออกมาเป็นถ้อยคำหรือความคิดของตนเองแล้วผู้อ่านก็นำความคิด ความเข้าใจที่ได้จากการอ่านนั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และการอ่านแสดงปฏิกิริยาตอบโต้กับผู้อื่นด้วยการสื่อความหมายที่ต้องใช้จิตวิทยาเหนืออารมณ์ในการเชื่อมโยงทักษะการอ่านนี้ไปสู่ทักษะอื่นได้ เช่น ทักษะ การเขียน ทักษะการฟังได้และการเข้าใจความหมายของคำ สัญลักษณ์ หรือเรื่องราวด้วยเทคนิค การเรียนที่ใช้ระยะเวลาสั้นตามลำดับความสำคัญของการสอนเด็กสมาธิสั้น และสุขเพ็ญ เจริญเกษมสกุล (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า จากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนนักเรียนสามารถอ่านออกเสียงภาษาไทยจากจำนวนคำ 260 คำ คิดเทียบคะแนนโดย เฉลี่ยได้ 53.67 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ยเท่ากับ 53.8 แสดงว่านักเรียนมีความสามารถอ่านออกเสียงอยู่ในระดับต่ำ และคะแนนหลังเรียน นักเรียนสามารถอ่านออกเสียง ภาษาไทยคิดเทียบคะแนนเฉลี่ยได้ 81.53คะแนนจากคะแนนเต็ม 100 คะแนน คิดเป็นร้อยละเฉลี่ยเท่ากับ 81.4 แสดงว่า นักเรียนมีความสามารถในการอ่านอยู่ในระดับสูงมาก แสดงว่านักเรียนมีพัฒนาการอ่านออกเสียงมากขึ้น

4. ทักษะการใช้สื่อการสอน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากครูมีการใช้กลวิธีต่างๆ ที่ครูใช้ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สิ่งใดก็ตามที่บรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในรูปของวัสดุ อุปกรณ์ และเทคนิควิธีการต่างๆ ที่ช่วยให้กิจกรรมการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผล และที่สำคัญนักเรียนเกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของบทเรียน สอดคล้องกับกระทรวงศึกษาธิการ (2553) กล่าวถึงสื่อการสอนไว้ว่าเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ มีความเข้าใจ เกิดการเรียนรู้และช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ สื่อการเรียนการสอนมีหลายรูปแบบ เช่น สื่อสิ่งพิมพ์ สื่อเทคโนโลยี สื่อธรรมชาติ โดยการเลือกสื่อที่ใช้ในการเรียนการสอนควรคำนึงถึงความน่าสนใจ ชวนคิด ชวนติดตามเป็นสื่อที่เข้าใจง่าย กระตุ้นให้ผู้เรียนรู้จักวิธีแสวงหาความรู้และที่สำคัญคือ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของผู้เรียนและความแตกต่างระหว่างบุคคล การใช้สื่อโดยให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการใช้สื่อเทคโนโลยีที่เป็นภาพเคลื่อนไหว นำสู่บทเรียนได้เข้าใจช่วยให้ผู้เรียนเพิ่มความเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้นตามลำดับความสำคัญของการสอนเด็กสมาธิสั้น และการวิจัยของสุภาเพ็ญ คชพลายุกต์ (2541) ที่ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังเข้าร่วมกิจกรรมเด็กในกลุ่มทดลองมีระดับคะแนนเฉลี่ยความรู้สึกรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเองสูงขึ้น คะแนนเฉลี่ยความคาดหวังในชีวิตเพิ่มขึ้นและคะแนนภาวะซึมเศร้าลดลง

5. ทักษะการฟังและจับประเด็น ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการฟังหรือการรับรู้อย่างหนึ่งของร่างกาย โดยอาศัยโสตประสาทเป็นเครื่องรับรู้ แต่การฟังนั้นเป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นจากการทำงานอย่างตั้งใจของระบบประสาท ซึ่งประกอบด้วย การได้ยิน การรับรู้หรือสัญชาตญาณ การจำได้ ละความเข้าใจ หมายความว่า ในการฟังนั้นต้องมีการรับสารและตีความหมายของสารที่ได้ยินนั้นด้วย การฟังจึงนับว่า เป็นศิลปะอย่างหนึ่งที่ผู้ฟังต้องใช้ทักษะ ไหวพริบ และความคิดเป็นสำคัญ สอดคล้องกับไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2560) กล่าวว่า ทักษะภาษาและการสื่อสาร หมายถึง การที่บุคคลมีความสามารถในการใช้ภาษาและทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน ที่แคล่วคล่อง บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และมีประสิทธิภาพทั้งภาษาแม่และภาษาต่างประเทศ นั่นคือ ความสามารถฟังอย่างตั้งใจและจับใจความสำคัญได้ สามารถพูดและอ่านได้ชัดเจน ถูกต้องตามอักขระและเหมาะสมกับกาลเทศะ สามารถเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็นได้หลากหลายรูปแบบและการใช้ศัพท์สื่อความหมายได้อย่างกระชับและสร้างสรรค์ มีความสามารถในการอ่านหรือคาดเดาภาษาท่าทางและสามารถแสดงออกมาซึ่งท่าทางและสีหน้าได้อย่างมีความเหมาะสมกับสถานการณ์ รวมทั้งเป็นบุคคลที่มีมารยาทที่ดีในการเป็นผู้ฟังผู้พูด อีกทั้งเข้าใจว่าความแตกต่างภาษาสะท้อนถึงความแตกต่างด้านวัฒนธรรมของบุคคลว่าการคิดตั้งคำถาม และตอบคำถามจากเรื่องที่ง่าย ๆ เพื่อตรวจสอบความเรียบร้อย และสรุปประเด็นสาระของเรื่องและเนื้อหาที่นำมาใช้สอนอ่านจับใจความที่เข้าใจง่ายไม่ยากจนเกินไปตามลำดับความสำคัญของการสอนเด็กสมาธิสั้น

6. ทักษะในการวางแผนทำงาน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่นบุรี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารจัดการระบบความคิด หรือความสามารถในการคิดวางแผนหรือคาดการณ์ล่วงหน้า เพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมาย เช่น การจัดลำดับขั้นตอนความสำคัญ การตัดสินใจที่ดี การกำหนดหรือมอบหมายงานที่เหมาะสมกับทักษะ การวางแผนการจัดการ เป็นต้น ซึ่งเป็นทักษะทางการคิดที่ทำให้สามารถทำงานสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับเขียน วันพนิยตระกูล (2552) กล่าวว่า การวางแผนการสอนว่า การวางแผนการ

สอน คือการวางแผนการสอนเป็นการจัดวางโปรแกรมการสอนทั้งหมดในวิชาใดวิชาหนึ่งไว้ล่วงหน้า เพื่อช่วยให้ครูผู้สอนได้จัดดำเนินการเรียนการสอนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่วางไว้ ดังนั้นในแผนการสอนจะต้องประกอบไปด้วยรายละเอียดตามที่หลักสูตรกำหนดไว้ เช่น มีจุดประสงค์ความคิดรวบยอด/หลักการ เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผล/ประเมินผล และจำนวนคาบเวลาที่ใช้สอน ทุกสิ่งทุกอย่างจะต้องจัดรวมไว้อย่างมีระบบระเบียบในแผนการสอนไว้ เช่น การกำหนดจุดประสงค์การคัดเลือกเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้เรียนและการกำหนดวิชาหน่วยที่สอนและสาระสำคัญที่เหมาะสมตามลำดับความสำคัญของการสอนเด็กสมาธิสั้น

7. ทักษะการให้แรงเสริมทางบวก ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากการทำให้ผู้ทำพฤติกรรมเกิดความพึงพอใจ เมื่อทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่งแล้ว เพื่อให้ทำพฤติกรรมนั้นซ้ำๆ อีก เช่น เมื่อนักเรียนตอบคำถามถูกต้อง ครูให้รางวัลนักเรียนจะตอบคำถามอีกหากครูถามคำถามครั้งต่อไป การทำให้ผู้ทำพฤติกรรมเกิดความพึงพอใจทำได้โดยให้ตัวเสริมแรงเมื่อทำพฤติกรรมแล้ว สอดคล้องกับการวิจัยของ ทิพย์วรรณ จุลรัชนิกร (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) นักเรียนที่ได้รับกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้วยเทคนิคการชี้แนะควบคู่กับการเสริมแรงทางบวกมีพฤติกรรมกรรมการเผชิญปัญหา มากกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมการเผชิญปัญหา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 2) ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมการเผชิญปัญหาด้วยเทคนิค การชี้แนะควบคู่กับการเสริมแรงทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดูแบบพึ่งตนเองต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาที่ ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

8. ทักษะการสรุปบทเรียน ครูมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาการสอนเด็กสมาธิสั้นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องจากความสามารถในการรวบรวมใจความหรือเนื้อเรื่องที่สำคัญๆ ที่ผู้สอนต้องการจะให้ผู้เรียนทราบเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องโดยทั่วๆ ไปการสรุปบทเรียนจะทำทุกครั้งหลังจากที่สอนจบบทเรียนแล้ว เพื่อผู้เรียนจะได้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างของความรู้และทักษะต่างๆ ที่ได้รับ สอดคล้องกับ ครูอดดคม (2564) กล่าวว่า ความสามารถในการรวบรวมใจความหรือเนื้อเรื่องที่สำคัญๆ ที่ผู้สอนต้องการจะให้ผู้เรียนทราบเข้าด้วยกัน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจในบทเรียนตามลำดับขั้นตอนที่ถูกต้องและสมบูรณ์ขึ้นโดยทั่วๆ ไปการสรุปบทเรียนจะทำทุกครั้งหลังจากที่สอนจบบทเรียนแล้ว เพื่อผู้เรียนจะได้มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างของความรู้และทักษะต่างๆ ที่ได้รับโดยมีหลักการในการสรุปบทเรียน เช่น การสรุปบทเรียนของผู้เรียนนำความรู้และทักษะเดิมมาสัมพันธ์กับบทเรียนใหม่ในบทเรียนครั้งต่อไปให้กับผู้เรียนเข้าใจความสำคัญแบบบูรณาการกันเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างถูกต้อง ตามลำดับความสำคัญของการสอนเด็กสมาธิสั้น และงานวิจัยของ ฤทัยรัตน์ ศรีพวงมาลัย (2561) ที่ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านพอดคาสต์ของนักเรียน คะแนนหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และ 2) ความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านพอดคาสต์หลังการทดลอง อยู่ในระดับเห็นด้วยมาก

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยเรื่องการพัฒนาทักษะการสอนเด็กสมาธิสั้นตามหลักพรหมวิหาร 4 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1 สรุปดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ภาพองค์ความรู้การวิจัย “STAMP”

จากภาพที่ 1 ภาพองค์ความรู้การวิจัย “STAMP” อธิบายได้ดังนี้

S = Skill ด้านทักษะ หมายถึง ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือการปฏิบัติ อย่างใดอย่างหนึ่ง อาจเป็นทักษะด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม ที่เกิดขึ้นจากการฝึกฝน หรือการกระทำบ่อยๆ จนเกิดความชำนาญ

T = Teacher ด้านผู้สอน หมายถึง ครูฝึกฝน การสร้างเสริมความรู้ ทักษะ และนิสัยที่ถูกต้องดีงามให้ เกิดแก่นักเรียนอย่างเต็มกำลังความสามารถและด้วยความบริสุทธิ์ใจ รวมถึงมีความรู้และความเข้าใจในด้านต่างๆ

A = Activity ด้านกิจกรรมจัดการเรียนการสอน หมายถึง จัดการเรียนการสอนเน้นให้ผู้เรียนเกิดความรู้ สร้างโอกาสและสนับสนุนให้ผู้เรียนมีทักษะ มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน มีความริเริ่มสร้างสรรค์เน้นการลงมือปฏิบัติจริงให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตประจำวัน

M = Method ด้านวิธีการดำเนินการ หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอนเป็นวิธีการแบบแผน ในความสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถแก้ปัญหาได้ มีความคิดริเริ่มที่สำคัญจะต้องสามารถเป็นทีมร่วมกับผู้อื่นได้เพื่อการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

P = Promotion ด้านการส่งเสริม หมายถึง การส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะที่ดีขึ้นและการแก้ไขปัญหาให้แก่เด็กนักเรียน เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1. โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรนำผลไปพัฒนาทักษะการฟังและอ่านจับใจความสำคัญไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนแก่เด็กนักเรียนที่มีสมาธิสั้น
 - 1.2 โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรนำสื่อเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับภาพเคลื่อนไหว ไปพัฒนาทักษะการจัดการเรียนสอนต่อไป
 - 1.3 โรงเรียนหรือสถานศึกษาควรนำผลการวิจัยด้านการสร้างแรงจูงใจหรือการเสริมแรงเชิงบวกอย่างต่อเนื่องกับทุกๆ พฤติกรรมและทุกสถานการณ์ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กสมาธิสั้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาวิเคราะห์ทักษะการนำสู่เข้าบทเรียนในทุกระดับชั้นการเรียนการสอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเรื่อง ศึกษาพฤติกรรมด้านทักษะการฟังและจับประเด็น ทักษะการให้แรงเสริมทางบวกแก่นักเรียนด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี
 - 2.3 ควรทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพื้นที่การใช้นวัตกรรมด้านการอ่านและทักษะการสรุปบทเรียนในการเรียนนวัตกรรมการเรียนรู้ยุคไทยแลนด์ 4.0

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). **นิยามคำศัพท์หลักสูตร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- เขียน วันทนีตระกูล. (2552). **หลักการและวิธีการสอน**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตล้านนา.
- ครูอดดคอม. (2564). **ทักษะการสรุปบทเรียน**. แหล่งที่มา <https://panisaae.wordpress.com> สืบค้นเมื่อ 23 พ.ค. 2564.
- ทิพย์วรรณ จุลรัชนิกร. (2558). **ผลของการใช้เทคนิคการชี้แนะทางวาจาควบคู่กับการเสริมแรงทางบวกที่มีต่อพฤติกรรมการเผชิญปัญหาของนักเรียน**. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ทิตินา แคมมณี. (2554). **ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ**. พิมพ์ครั้งที่ 14. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นพดล จันทรเพ็ญ. (2539). **การใช้ภาษาไทย**. กรุงเทพมหานคร: แสงการพิมพ์.
- พระมหาสมพร สมสวโร (สามิลา). (2555). **แรงจูงใจในการปฏิบัติวิปัสสนาภาวนาของอุบาสกอุบาสิกา ณ วัดเพชรสมุทรวรวิหาร อำเภอมะนัง จังหวัดสมุทรสงคราม**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ไพฑูรย์ สีนลารัตน์. (2560). **การศึกษาไทย 4.0 ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และสันติภาพ**. กรุงเทพมหานคร: วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2564). **สถาบันสุขภาพจิตและวัยรุ่นราชนครินทร์ศูนย์กายภาพบำบัด**. แหล่งที่มา <https://www.truelookpanya.com/knowledge/content/52194/> สืบค้นเมื่อ 10 พ.ค. 2564.
- ฤทัยรัตน์ ศรีพวงมาลัย. (2561). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ด้านการฟังภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจโดยการจัดการเรียนรู้ผ่านพอดคาสต์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนหนองกุงศาลาหน้าเที่ยงวิทยากร**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วาริรัตน์ แก้วอุไร. (2541). **การพัฒนารูปแบบการสอนสำหรับวิชาวิธีสอนทั่วไปแบบเน้นกรณีตัวอย่าง เพื่อส่งเสริมความสามารถของนักศึกษาครูด้านการคิดวิเคราะห์แบบตอบได้ในศาสตร์ทางการสอน**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมัย ศิริทองถาวร. (2560). **คู่มือการจัดการชั้นเรียนและเทคนิคการสอนเด็กที่มีอาการสมาธิสั้นที่มีปัญหาการเรียน**. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยระบบสาธารณสุข
- สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน. (2555). **เด็กสมาธิสั้น คู่มือสำหรับครู**. กรุงเทพมหานคร: ปิยอนด์พับลิชชิง.
- สุขเพ็ญ เจริญเกษมสกุล. (2558). **การพัฒนาทักษะการอ่านออกเสียงโดยใช้นิทานของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/9**. รายงานการวิจัย. โรงเรียนอัสสัมชัญ.
- สุภาพเพ็ญ คชพลาญกุล. (2541). **ผลของการจัดกิจกรรมบำบัดต่อความรู้สึกเห็นคุณค่าในตนเอง ความคาดหวังในชีวิตและภาวะซึมเศร้าของเด็กที่ถูทารุณกรรม**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีมุขมาตย์
จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน*

A NEEDS ASSESSMENT OF ACADEMIC ADMINISTRATION OF SAMAKEE
MUKAMAT CONSORTIUM SCHOOLS NAKORN PATHOM PROVINCE BASED ON
THE CONCEPT OF DIFFERENTIATED INSTRUCTION

¹วชิราภรณ์ สุวรรณวารังกูร Wachiraporn Suwanvarangkoon

²พงษ์สิทธิ์ เพชรผล Ponglikhit Petpon

^{1,2}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: Wachiraporn.suwan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีมุขมาตย์ จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม โดยรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครู จำนวน 191 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) สรุปผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีมุขมาตย์ จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน พบว่า สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นพบว่า ด้านการวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นมากที่สุด ($PNI_{modified} = 0.437$) รองลงมาเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.436$) และด้านกระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.407$)

คำสำคัญ: ความต้องการจำเป็น, การบริหารวิชาการ, การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน

Abstract

The proposes of this research were to study a need assessment of academic administration of Samakee Mukamat Consotium schools Nakorn Pathom province based on the concept of differentiated instruction. This is a Descriptive Research, and the research tool was a questionnaire. Data were collected from 191 samples including school directors, deputy school director, and teachers. The data were analyzed by using descriptive statistics of, frequency, percentage, means, and priority needs index modified ($PNI_{modified}$). The research results were as follows: The overall current of state was at the moderate level and the overall desirable state were at the highest level, respectively. The data was analyzed by $PNI_{modified}$ revealed that the measurement and evaluation was the most needed ($PNI_{modified} = 0.437$), followed by curriculum development of schools ($PNI_{modified} = 0.436$) and learning process development ($PNI_{modified} = 0.407$).

Keywords: Needs Assessment, Academic Administration, Differentiated Instruction

บทนำ

สองทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมีความก้าวหน้าในด้านการเข้าถึงการศึกษาในระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แต่ประเทศไทยยังคงประสบความท้าทายอีกหลายประการ เช่น นักเรียนจำนวนมากยังไม่มีทักษะพื้นฐานที่ควรจะมี ดังจะเห็นได้จากผลการประเมินต่างๆ ทั้งในระดับประเทศและในระดับระหว่างประเทศจึงทำให้เยาวชนจำนวนมากขาดทักษะที่จำเป็นต่อการทำงานในโลกแห่งความเป็นจริง ในขณะที่การจัดการศึกษาของไทยในปัจจุบันยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของบุคคล เนื่องจากความคาดหวังจากสังคมที่จัดให้มีการศึกษาเพื่อพร้อมสำหรับการแข่งขัน (บุญฤทธิ์ ปิยะศรี, 2556) Piaget นักจิตวิทยาชาวฝรั่งเศสเชื่อว่า พัฒนาการเป็นผลที่เนื่องมาจากระบวนการเปลี่ยนแปลงไปสู่ภาวะ อันเนื่องมาจากความเจริญทางด้านร่างกายและการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับจากประสบการณ์ เด็กแต่ละคนมีอัตราความเจริญงอกงามแตกต่างกัน พัฒนาการการเรียนรู้ก็แตกต่างกัน โดย Brunner นักจิตวิทยาการศึกษาชาวอเมริกัน ได้พัฒนาทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาต่อจากเพียเจต์เชื่อว่า เด็กทุกระดับขั้นของการพัฒนาสามารถเรียนรู้เนื้อหาวิชาใดก็ได้ ถ้าจัดการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของเด็ก โดยจัดลำดับเนื้อหาให้สอดคล้องกับระดับขั้นของการรับรู้และ ความเข้าใจของผู้เรียน การจัดหลักสูตรและการเรียนการสอนควรจัดลักษณะและชนิดของกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถระดับความพร้อม และสอดคล้องกับพัฒนาการทางสติปัญญาของผู้เรียน ซึ่งจะช่วยให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพ (อ้างถึงใน ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2554) ดังนั้น การพัฒนาสติปัญญาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้อย่างเต็มศักยภาพย่อมเกิดจากการจัดหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน

แม้ว่าเด็กในวัยเดียวกันจะมีหลายสิ่งที่เหมือนกัน เช่น อายุ ขนาดของร่างกาย บุคลิกภาพ หรือความชอบและไม่ชอบ แต่การเรียนรู้ย่อมไม่เหมือนกัน ซึ่งความต่างต่างนั้นทำให้ทุกคนเป็นปัจเจกบุคคล ใน การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนที่มีการสอนแตกต่างกันเพียงเล็กน้อยหรือไม่มีเลย แต่ความแตกต่าง

ของนักเรียนกลายเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการสอนและการเรียนรู้ในระดับพื้นฐาน การจัดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงความแตกต่างเป็นการทำให้นักเรียนมีทางเลือกมากมายในการรับข้อมูล การทำความเข้าใจแนวคิดและการแสดงสิ่งที่เรียนรู้ เพื่อพัฒนาให้นักเรียนแต่ละคนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการจัดการเรียนรู้ในด้านเนื้อหา (Content) กระบวนการ (Process) ผลลัพธ์ (Products) และสภาพแวดล้อม (Environment) ที่คำนึงถึงความหลากหลายของผู้เรียน (Carol Ann Tomlinson, 2001) การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน (Differentiated Instruction) จึงเป็นการจัดการเรียนรู้ด้านเนื้อหา กระบวนการ ผลลัพธ์ และสภาพแวดล้อม ที่มีทางเลือกให้กับผู้เรียนตามความแตกต่าง เพื่อให้การสอนตอบสนองต่อความหลากหลายทางด้านวัฒนธรรมและความแตกต่างของระดับความรู้ สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนจากการสอนตามแบบมาตรฐานเป็นการสอนที่เน้นความแตกต่างของผู้เรียน จึงจะทำให้การสอนมีประสิทธิภาพ

แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม พ.ศ. 2563 -2565 ได้กำหนดนโยบายด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์ตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 และแผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา โดยมีมาตรการและแนวทางดำเนินการในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล และปรับเปลี่ยนการจัดการเรียนรู้ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและบริบทของพื้นที่ เพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม, 2564) และจากการศึกษาแผนปฏิบัติการของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมมาตย์ จังหวัดนครปฐม ล้วนแล้วแต่มีกลยุทธ์ตามแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกัน คือ การมุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียนเป็นรายบุคคล การจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลที่หลากหลาย เหมาะสมตามศักยภาพเป็นรายบุคคล ซึ่งจากรายงานการประเมินตนเองของแต่ละสถานศึกษานั้นพบว่ายังขาดการส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้เน้นการพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคล เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน และมีตัวชี้วัดชั้นปีเป็นแนวทางให้ผู้สอนรู้ว่าสอนให้ผู้เรียนรู้อะไรและทำอะไรได้ รวมทั้งเพื่อการตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะจนจบการศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่หลากหลาย ไม่เพียงพอต่อการที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่เพียงพอในการใช้ความรู้หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างพลิกผันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น กระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอนในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญจึงควรมุ่งเน้นในการเพิ่มศักยภาพผู้เรียนทุกคนตามความแตกต่าง โดยการที่จะพัฒนาผู้เรียนได้นั้นจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนตามความแตกต่างระหว่างบุคคล (มาเรียม นิลพันธ์ และคณะ, 2555) ซึ่งการจัดการเรียนการสอนแบบดังกล่าวจำเป็นต้องพัฒนาทั้งคุณภาพครูและการบริหารจัดการของสถานศึกษาควบคู่กันไป โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การบริหารงานวิชาการที่ถือเป็นหัวใจสำคัญในการบริหาร

สถานศึกษา เพราะการบริหารสถานศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการ โรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมพวง จังหวัดนครปฐม ตามแนวทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ต่างกัน เนื่องจากการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ต่างกันถือเป็นหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาศักยภาพ ความถนัด และความสามารถของตนอย่างเต็มที่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาผู้เรียน พัฒนาคณาจารย์ให้ตรงตามเป้าหมายของสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน นอกจากนี้ยังสามารถนำแนวทางและผลจากการวิจัยที่ได้ไปพัฒนาวางแผนการบริหารวิชาการในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่เหมาะสมตามศักยภาพสืบต่อไปได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมพวง จังหวัดนครปฐม ตามแนวทางการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมพวง ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม จำนวน 7 โรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนบางเลนวิทยา 2) โรงเรียนบางหลวงวิทยา 3) โรงเรียนสถาพรวิทยา 4) โรงเรียนบัวปากท่าวิทยา 5) โรงเรียน ภ.ป.ร. ราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์ 6) โรงเรียนรัตนโกสินทร์สมโภชบวรนิเวศศาลายา ในพระสังฆราชูปถัมภ์ และ 7) โรงเรียนกาญจนาภิเษกวิทยาลัย นครปฐม (พระตำหนักสวนกุหลาบมัธยม)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 7 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง และครู จำนวน 177 คน โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน $(E) \pm 5\%$ รวมเป็น 191 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมพวง จังหวัดนครปฐม ตามแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ต่างกัน

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสาร แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารวิชาการและแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่ต่างกัน

3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อกำหนดนิยามเชิงปฏิบัติการของตัวแปร และดำเนินการสร้างแบบสอบถามโดยกำหนดข้อคำถามที่ใช้ในแบบสอบถามให้ชัดเจน และครอบคลุมกับกรอบแนวคิดในการวิจัย

3.3 กำหนดแบบประเมินโดยมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.4 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไข แบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหา ความสอดคล้องระหว่างคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา ซึ่งได้ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Item Objective Congruence: IOC) ระหว่าง 0.67-1.00 และดำเนินการปรับปรุงและแก้ไขเครื่องมือตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ

3.5 นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.6 ทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 191 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) วิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การแจกแจงความถี่ (Frequency) และการหาค่าร้อยละ (Percentage) โดยนำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบความเรียง

4.2 การวิเคราะห์ข้อมูลตอนที่ 2 ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมพวง จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน แบบตอบสนองคู่ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS (Statistical Package for Social Science) และใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ การหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำเสนอผลในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบ โดยใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยทั้ง 5 ระดับ ของ Best (1981)

4.3 วิเคราะห์หาค่าดัชนีความต้องการจำเป็นโดยนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นและจัดลำดับความต้องการจำเป็นจากสูตร ($PNI_{modified}$) (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมพวง จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน พบว่า โดยภาพรวมสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าดัชนีความต้องการจำเป็น คือ 0.340 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมพวง จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน

การบริหารวิชาการ	องค์ประกอบการเรียนรู้ตามความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน					$PNI_{modified}$	ลำดับความต้องการจำเป็น
	ประเด็น	เนื้อหา	กระบวนการ	ผลลัพธ์	สภาพแวดล้อม		
ด้านการพัฒนาหลักสูตร						0.436	2
1. การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น		0.513	0.475	0.439	0.380	0.450	(1)
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร		0.440	0.411	0.426	0.410	0.422	(2)

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้					0.407	3
1. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้	0.461	0.443	0.430	0.379	0.428	(1)
2. การจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้	0.385	0.380	0.381	0.400	0.386	(2)
ด้านการวัดและประเมินผล					0.437	1
1. การกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผล	0.672	0.507	0.422	0.398	0.493	(1)
2. การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล	0.438	0.417	0.419	0.405	0.420	(2)
3. การวัดและประเมินผลตามสภาพจริง	0.413	0.390	0.425	0.374	0.400	(3)
โดยรวม					0.426	

จากตารางที่ 1 พบว่า ดัชนีความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมชาตย์ จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน โดยรวมคือ 0.426 ($PNI_{modified} = 0.426$) ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ ด้านการวัดและประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.437$) ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 2 คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.436$) และด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 3 คือ ด้านกระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.407$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า การกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผล มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.493$) รองลงมา คือ การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล ($PNI_{modified} = 0.420$) และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ($PNI_{modified} = 0.400$) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.450$) รองลงมา คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.422$) ตามลำดับ

ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ พบว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด ($PNI_{modified} = 0.428$) รองลงมา คือ การจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.386$) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมชาตย์ จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน พบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนในสหวิทยาเขตสามัคคีชุมชาตย์ จังหวัดนครปฐม ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน โดยรวมคือ 0.426 ($PNI_{modified} = 0.426$) เมื่อพิจารณาตามขอบข่ายการบริหารวิชาการ พบว่า ขอบข่ายการบริหารวิชาการด้านการวัดและประเมินผลมีความต้องการจำเป็นสูงที่สุด ($PNI_{modified} = 0.437$) รองลงมาเป็นด้านการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.436$) และด้านกระบวนการเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.407$) ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ด้านการวัดและประเมินผล มีค่าความต้องการจำเป็น คือ 0.437 โดยการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผล มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ การพัฒนา

เครื่องมือวัดประเมินผล และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนควรมีการวัดและประเมินผลที่ตอบสนองต่อความแตกต่างของผู้เรียนอย่างหลากหลายมากขึ้น เนื่องจากการวัดและประเมินผลถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพของผู้เรียนหลังจากผ่านกระบวนการเรียนรู้เพื่อพิจารณาว่าการเรียนรู้นั้นบรรลุผลสำเร็จหรือไม่ โรงเรียนจึงควรมีการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผล การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล และการวัดและประเมินผลตามสภาพจริงที่เหมาะสมกับความแตกต่างของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับ Tomlinson (2017) ที่ได้กล่าวถึงการวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันว่า การวัดและประเมินผลเป็นข้อมูลตอบกลับที่สำคัญในกระบวนการจัด การเรียนการสอน ทำให้ผู้สอนทราบว่า การจัดการเรียนการสอนนั้นผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงใดและการจัดการเรียนการสอนเป็นไปตามจุดประสงค์ที่กำหนดได้หรือไม่ การวัดและประเมินผลโดยใช้เครื่องมือ วิธีการ ภาระงานที่หลากหลายจึงจะสามารถตอบสนองความแตกต่างของผู้เรียนได้ การวัดและประเมินผลตามความแตกต่างระหว่างบุคคล ประกอบด้วยการวัดและประเมินก่อนการจัดการเรียนการสอน ขณะจัดการเรียนการสอนและหลังจากจบการเรียนการสอน โดยผู้สอนเลือกใช้เครื่องมือการประเมินผลระหว่างเรียน (Formative assessment) และประเมินผลสรุป (Summative assessment) ที่หลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล ใช้ข้อมูลจากการวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นตัวพิจารณาวิธีการประเมินผู้เรียนแต่ละคน การวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับตามความสนใจของผู้เรียนสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การให้ผู้เรียนสร้างโปรแกรมนำเสนอ (Power point) เว็บไซต์ เกมส์ หนังสือหรือคลิปวิดีโอหรือแม้กระทั่งการแต่งเพลง และการแต่งเรื่อง เป็นต้น สำหรับการวัดและประเมินที่สอดคล้องกับความถนัดของผู้เรียนนั้น ผู้สอนทำได้โดยการให้ผู้เรียนจับคู่ ผลัดกันถาม-ตอบ การสนทนาผ่านการสะท้อนคิดร่วมกัน การมอบหมายโครงการกลุ่ม และการทดสอบแบบรายบุคคล ทั้งนี้ผู้สอนควรตระหนักอยู่เสมอว่าการวัดและประเมินผลควรเป็นไปตามสภาพจริง (Authentic assessment) ซึ่งเป็นกระบวนการวัดและประเมินผล การปฏิบัติที่รวบรวมข้อมูลจากการสังเกต การจดบันทึก การทำงาน และผลงานที่ผู้เรียนแสดงออกมาตามสภาพที่แท้จริงควบคู่ไปกับการจัดการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ และสอดคล้องกับกิตติธัช สีหะวงษ์ และคณะ (2557) ที่กล่าวไว้ว่า เนื่องจากผู้เรียนทุกคนมีความแตกต่างกัน นอกจากการประเมินผลตามสภาพที่แท้จริงแล้ว ผู้สอนควรเลือกใช้เครื่องมือที่มีความหลากหลายและเหมาะสมกับผู้เรียน ดังคำกล่าวของ Chapman and King (2012) ที่ว่า การวัดและประเมินผลตามความแตกต่าง ผู้สอนจำเป็นต้องประเมินการเรียนรู้และเตรียมเครื่องมือในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องกับผู้เรียนแต่ละคน อิงตามข้อมูลของผู้เรียนรายบุคคลที่ผู้สอนได้เก็บรวบรวม เนื่องจากการใช้แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized testing) อาจไม่เหมาะสมกับผู้เรียนทุกคน

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ด้านการพัฒนาหลักสูตร มีความต้องการจำเป็น คือ 0.436 โดยการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนมีความต้องการในการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นเพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามการเรียนรู้ที่แตกต่างกันมากขึ้น เนื่องจากสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังคงจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดมาตรฐานการเรียนรู้เป็นผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียน มีตัวชี้วัดชั้นปีเป็นแนวทางให้ผู้สอนเพื่อการตรวจสอบความรู้ความสามารถของผู้เรียนเป็นระยะจนจบ

การศึกษาภาคบังคับและการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ไม่หลากหลายตามความแตกต่างของผู้เรียนไม่เพียงพอต่อการที่จะช่วยให้ผู้เรียนมีสมรรถนะที่เพียงพอในการใช้ความรู้หรือนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือเอื้ออำนวยให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาและปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างพลิกผันในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนจึงควรมีการพัฒนาหลักสูตรโดยวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น กำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ North Carolina Department of Public Instruction (2008) ได้กล่าวไว้ว่า หลักสูตรและการเรียนการสอนสำหรับการศึกษาทางเลือกนั้น ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และประสบความสำเร็จได้ทั้งด้านความรู้ในเนื้อหาสาระและทักษะการปฏิบัติต่างๆ ผู้ที่ส่วนเกี่ยวข้องต้องพัฒนาตนเองอยู่เสมอเพื่อช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลการเรียนต่างๆ เห็นคุณค่าของตนเองและสิ่งที่เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตจริงผ่านการเรียน การสอนที่หลากหลายตอบสนองความต้องการที่แตกต่างของแต่ละบุคคล และสอดคล้องกับราชบัณฑิตยสถาน (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาหลักสูตรเป็นกระบวนการจัดทำหลักสูตรเพื่อตอบสนองปรัชญาวัตถุประสงค์ จิตวิทยา พัฒนาการของกลุ่มเป้าหมายของการศึกษา มีพื้นฐานมาจากการพัฒนาข้อมูลทางสังคม เศรษฐกิจ การเมืองและเทคโนโลยี แนวทางการพัฒนา หลักสูตรจะต้องมีความยืดหยุ่น คำนึงถึงการนำไปใช้ในการสร้างแผนการเรียนการสอน การออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนและสามารถประเมินผลได้จริงจากการเรียนรู้เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพ อีกทั้งสถานศึกษายังต้องจัดทำและพัฒนาหลักสูตรที่มีความหลากหลายตามสภาพความเหมาะสมของบริบทสถานศึกษารวมไปถึงการจัดทำสาระของหลักสูตรที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนให้มีความสมดุลทั้งทางด้านความรู้ ความคิด ความสามารถ ความดีงามและความรับผิดชอบต่อสังคม ตามหลักการจัดการศึกษาที่ถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด โดยสถานศึกษาเป็นผู้ออกแบบและกำหนดหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงผ่านกระบวนการที่หลากหลายและตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล (Ministry of Education, 2002; Khammanee et al., 2005)

ความต้องการจำเป็นลำดับที่ 3 ด้านกระบวนการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็น คือ 0.407 โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีความต้องการจำเป็นสูงสุด รองลงมา คือ การจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ตามลำดับ จากผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่า โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรม การเรียนรู้และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน เนื่องจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามความแตกต่างและเต็มตามศักยภาพของตนเอง โรงเรียนควรส่งเสริมให้ครูออกแบบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ จัดสภาพบรรยากาศภายในห้องเรียน สร้างสื่อการสอนหรือพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับทิสนา แคมมณี (2557) ที่ได้กล่าวไว้ว่า ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้ได้ด้วยตนเอง จากการมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นและสิ่งแวดล้อมอย่างกระตือรือร้น โดยต้องมีการจัดสิ่งแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ อาทิเช่น วิธีการสอน สื่อ และแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย การสร้างประสบการณ์ใหม่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียนที่ก่อให้เกิดการกระตุ้นการเรียนรู้ การเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ และการเรียนรู้ตามความสนใจ โดย Valiandes (2015) ได้สรุปผลการวิจัยในการจัดการเรียนรู้ตามความแตกต่างไว้ว่า ชั้นเรียนที่จัดกระบวนการเรียนรู้โดยใช้วิธีการสอนตามความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันอย่างเป็นระบบ ผู้เรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียนรู้ดีกว่าผู้เรียนที่เรียนในชั้นเรียนที่ไม่ได้ใช้วิธีการสอนตามความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ตามที่ Tomlinson, C. A., Brighton, C., Hertberg, H., Callahan, M. C., et al. (2003) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความต้องการ

จำเป็นที่แตกต่างกัน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นตอบสนองความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน เพื่อให้ผู้เรียนทุกคนเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยให้ครูสามารถจัดระบบระเบียบ และจัดโครงสร้างหรือกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยไม่ได้มุ่งเน้นให้กับผู้เรียนคนใดหนึ่ง หรือให้คำแนะนำสำหรับบางคน แต่เป็นการจัดกิจกรรมตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนทุกคนที่แตกต่างกันในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้กับผู้เรียนได้เรียนรู้ควรจัดอย่างเท่าเทียมกันและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีอิสระในการทำงานร่วมกัน กำหนดขอบเขตในการจัดการเรียนการสอนให้มีความเหมาะสม เช่น เวลา การสร้างความตระหนัก การตัดสินใจ และการดำเนินการในการจัด การเรียนการสอนที่จะตอบสนองต่อความแตกต่างระหว่างบุคคลให้กับผู้เรียนทุกคนจึงจะถือว่าเป็นความสำเร็จที่ดีที่สุด เป็นวิธีการเชิงรุกในการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ และปรับการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นต่อการเรียนรู้ เพื่อสนองตอบความแตกต่างของผู้เรียนและช่วยให้ผู้เรียนบรรลุผลสูงสุดตามศักยภาพของผู้เรียน และสอดคล้องกับ Jacobsen, E. A., Meijer, A., Lorenz, H. M. & Maulana, R. (2019) ที่กล่าวไว้ว่า การเรียนการสอนตามความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันเป็นแนวทางที่ช่วยให้ครูสามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างหลากหลาย ซึ่งการสอนตามความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อครูเริ่มมีการปรับปรุงหรือดัดแปลงแผนการสอนและวิธีการสอน เพื่อให้เข้าถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้จึงเรียกว่า กระบวนการสอนตามความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้คือการบริหารวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้มีคุณภาพและสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพของตนเอง อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาการบริหารวิชาการในยุคการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันในปัจจุบัน อันจะส่งเสริมให้ระบบการศึกษาสามารถตอบสนองการเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยีที่รวดเร็วได้ โดยการบริหารวิชาการประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล ส่วนประกอบของการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ประกอบด้วย เนื้อหา กระบวนการ ผลลัพธ์ และสภาพแวดล้อม

การจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันเป็นกระบวนการดำเนินงานของสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารวิชาการในด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการวัดและประเมินผล เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันทั้งด้านเนื้อหา กระบวนการ ผลลัพธ์ และสภาพแวดล้อม เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความต้องการของตนเอง บรรลุตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยที่การบริหารวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน 3 ด้าน ได้แก่

1. การพัฒนาหลักสูตร เป็นการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของโรงเรียน การกำหนดจุดมุ่งหมาย และโครงสร้างหลักสูตร เพื่อจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เป็นการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน

3. การวัดประเมินผล เป็นการกำหนดแนวปฏิบัติและส่งเสริมครูในการวัดประเมินผล การพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล และประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเน้นการประเมินผลตามสภาพจริงตามการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูควรพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน มีการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผล มีการพัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผล ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหา และเน้นการประเมินตามสภาพจริง เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การวัดและประเมินผล องค์ประกอบการกำหนดแนวปฏิบัติในการวัดประเมินผล มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยควรร่วมมือกันในชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เพื่อให้ครูได้พัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผลที่บูรณาการการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันกับรายวิชาต่างๆ รวมทั้งปรึกษาปัญหาเกี่ยวกับการนำเครื่องมือไปใช้ รวมถึงการกำหนดจุดมุ่งหมายและโครงสร้างหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนที่แตกต่างกัน ซึ่งจะทำให้ได้เครื่องมือที่เหมาะสมกับบริบท ความต้องการของผู้เรียนและความต้องการของครูอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรเร่งพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ให้ตรงกับการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันของผู้เรียน เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ องค์ประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริม สนับสนุนให้ครูสามารถวิเคราะห์ผู้เรียน ออกแบบกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงการจัดสภาพบรรยากาศ สื่อ และแหล่งเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องกับความต้องการที่แตกต่างกันของผู้เรียน

1.3 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน โดยเน้นไปที่การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในด้านเนื้อหา เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ด้านเนื้อหา มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด โดยสถานศึกษาส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางของกระทรวงศึกษาธิการ แต่ยังไม่ได้มีจุดเน้นในการพัฒนาหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการแตกต่างกันของผู้เรียน จึงควรส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาให้มีทางเลือกสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการที่แตกต่างกัน

1.4 หน่วยงานในระดับนโยบายหรือกระทรวงศึกษาธิการควรเร่งพัฒนาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นหลักสูตรฐานสมรรถนะที่เน้นการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน เนื่องจากผลการวิจัย พบว่า การพัฒนาหลักสูตร องค์ประกอบการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น ด้านเนื้อหา มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงที่สุด โดยจัดให้มีการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตร โดยอิงจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการบริหารวิชาการของสถานศึกษา รวมทั้งความสามารถของผู้เรียนและสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่แตกต่างกันของผู้เรียน เพื่อให้สามารถพัฒนาหลักสูตรได้เหมาะสมกับบริบท ท้องถิ่น และการศึกษาของประเทศ โดยเฉพาะการพัฒนาความสามารถที่แตกต่างกันของผู้เรียนและบูรณาการเข้ากับรายวิชาต่างๆ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการบริหารวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันไปสู่การปฏิบัติ เนื่องจากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารวิชาการตามแนวคิดการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ดังนั้น การนำแนวทางไปสู่การปฏิบัติจึงเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมและพัฒนางานบริหารวิชาการซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของโรงเรียนอย่างยิ่งย่น รวมทั้งจะเป็นส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มตามศักยภาพ ความถนัดและความสามารถของตนอย่างเต็มที่ และเป็นการเตรียมผู้เรียนให้มีความพร้อมต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21

2.2 ควรวิจัยและพัฒนาเครื่องมือวัดประเมินผล ให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับเนื้อหา และเน้นการประเมินตามสภาพจริง เพื่อนำไปใช้ประเมินผู้เรียนโดยเน้นการประเมินเพื่อพัฒนามากกว่าประเมินเพื่อตัดสินความสามารถของนักเรียนเพียงอย่างเดียว เนื่องจากปัจจุบันสถานศึกษายังขาดเครื่องมือวัดผลที่สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นที่แตกต่างกันของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดและความสามารถของตนเอง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- กิตติธัช สีหะวงษ์ และคณะ. (2557). การศึกษาสภาพและแนวทางการพัฒนาการประเมินผลตามสภาพจริง ของครู. *Pibulsongkram Rajabhat University*. 8(1). 4-5.
- เฉลิมชัย พันธุ์เลิศ. (2562). พัฒนาการหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน: จากอดีตสู่ยุคเปลี่ยนผ่านสู่ หลักสูตรฐานสมรรถนะ (Competency) รายการผลงาน สื่อ สิ่งพิมพ์ ประชาสัมพันธ์ และ เผยแพร่ กรอบสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา https://www.thaiedreform.org/wpcontent/uploads/2019/08/Core_competency09.pdf/ สืบค้นเมื่อ 19 ก.ย. 2564.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2554). การจัดการเรียนรู้ตามสภาพจริง. นนทบุรี: สหมิตร.
- ทิตินา แคมมณี. (2557). ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ ครั้งที่ 19. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญฤทธิ์ ปิยะศรี. (2556). รูปแบบการพัฒนาวิชาชีพครูเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการสอนที่เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. คุุณิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพมหานคร.
- มาเรียม นิลพันธุ์ และคณะ. (2555). รายงานการวิจัยเรื่อง การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นความแตกต่างระหว่างบุคคล. รายงานการวิจัย. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). พจนานุกรมศัพท์ศึกษาศาสตร์ ฉบับราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร: อรุณ การพิมพ์.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม. (2564). แผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม (พ.ศ. 2563 – 2565). นครปฐม: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น. กรุงเทพมหานคร: องค์การค้ำของ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- Chapman, C. M., and King R. S. (2012). *Differentiated Assessment Strategies: One Tool Doesn't Fit All. 2nd Edition*. Thousand Oak, CA: Corwin Press.
- Jacobsen, E. A., Meijer, A., Lorenz, H. M. & Maulana, R. (2019). Differentiated Instruction Secondary Education: A Systematic Review of Research Evidence. *Frontiers in psychology*. 10. 110.
- Khammanee, T. et al. (2005). *Various alternative teaching styles*. 3rd ed. Bangkok: Chulalongkorn University.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30 (3). 607-610.

- Ministry of Education. (2002). **The Ministry of Education Act 2003 and the Ministerial Regulation on government sectors**. Bangkok: Printing House, Shipping Organization.
- North Carolina Department of Public Instruction. (2008). **Alternative Learning Programs and Schools Standards and Implementation Procedures**. From www.dpi.state.nc.us/docs/alp/develop/alp-standards.doc Retrieved August 10, 2021.
- Tomlinson, C. A. (2017). **How to differentiate instruction in mixed-ability classrooms**. 2nd ed. Alexandria, Virginia USA: ASCD.
- Tomlinson, C. A., Brighton, C., Hertberg, H., Callahan, M. C., et al. (2003). Differentiating Instruction in Response to Student Readiness, Interest, and Learning Profile in Academically Diverse Classrooms: A Review of Literature. **Journal for the Education of the Gifted**. 27. 119-145.
- Valiandes, S. (2015). **Evaluating the impact of differentiated instruction on literacy and reading in mixed ability classrooms: Quality and equity dimensions of education effectiveness**. From <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0191491X15000188> Retrieved August 10, 2021.

รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสนธิธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา
สังกัดกรุงเทพมหานคร*

A MODEL OF PUBLIC RELATION ADMINISTRATION ACCORDING TO
PAṬISANTHĀRA DHAMMA OF PRIMARY SCHOOLS UNDER BANGKOK
METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹พระครูสถิตธรรมานุสาสก์ (เสถียร ถาวรธมโม) Phrakru Sathitthammanusask (Sathian Thāvaradhammo),

²สุทธิพงษ์ ศรีวิชัย Sudhipong Srivichai, ³สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Autor E-mail: konkuandee@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสนธิธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยแบบผสานวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 390 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) พัฒนารูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 19 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ 3) เสนอรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสนธิธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย หลักการ จุดมุ่งหมาย วิธีดำเนินการ ตัวแบบการดำเนินการ การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยมีจุดเน้นสำคัญ 3 หลัก ได้แก่ 1) การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เป็นการดำเนินงานที่ได้กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน (2) วางแผนการประชาสัมพันธ์ (3) จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ (4) พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ (5) สร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (6) ติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ 2) หลักปฏิสนธิธรรม หมายถึง การต้อนรับ การรับรอง การทักทายปราศรัย ได้แก่ (1) อามิสปฏิสนธิธรรม คือ การรับรองด้วยอามิส หรือสิ่งของต่างๆ (2) ธัมมปฏิสนธิธรรม คือ การรับรองด้วยธรรม หรือข้อมูลข่าวสารต่างๆ 3) โรงเรียน โดยการพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการ บริหารบุคคล งบประมาณ และทั่วไป โดยอาศัยงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสนธิธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เน้นการมีส่วนร่วมกันระหว่างโรงเรียน คือ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน

คำสำคัญ: การบริหารงานประชาสัมพันธ์, ปฏิสนธิธรรม, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to propose a model of public relations management according to Pathisanthrandhamma of Primary Schools under Bangkok Metropolitan Administration. Mixed methods research was designed, and there were 3 research steps: 1) to study the condition of public relations management of Bangkok Metropolitan Administration, and a questionnaire was used for collecting data from 390 samples. The data were analyzed using statistical methods such as frequency, percentage, mean and standard deviation; 2) the model was developed by interviewing 19 key informants, and the data was analyzed by content analysis; and 3) the model was proposed with focus group discussion of 9 experts. Data was analyzed by content analysis. Results showed that a model of public relation administration according to Paṭṭisānṭhāra Dhamma of primary schools under Bangkok metropolitan administration consists of principles, objectives, process, models, evaluations, and success conditions. There are 3 main focus points: 1) Public Relations Administration is public relations management in schools It is the operation of an elementary school under Bangkok that has established public relations guidelines consisting of 6 areas: (1) study the need for disseminating news, information and results (2) planning public relations (3) establishing a public relations coordinating network (4) developing personnel responsible for the work Public relations (5) Create public relations activities (6) Monitor and evaluate public relations results 2) PAṬṬISANTHĀRA DHAMMA is the principle of dharma means welcoming, accepting, greeting and speaking of elementary school Under the Bangkok Metropolitan Administration, there are two factors: (1) Amispatisantharn (Amis certification or things) (2) Dhammapatisantharn (Dharma certification or information) 3) Primary School is schools by developing management in academic, personnel, budget, and general by using public relations work according to the principles of moral principles of primary schools under Bangkok. That should emphasize the participation between schools, namely administrators, teachers, school committees, parents, students, and communities.

Keywords: Public Relations Administration, Paṭṭisānṭhāra Dhamma, Primary Schools

บทนำ

ตามที่พระพุทธดำรัสในวันที่ส่งพระสาวกออกไปเผยแผ่พระพุทธศาสนาในยุคแรกมีใจความว่า “ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงเที่ยวไป เพื่อประโยชน์เกื้อกูลแก่พหุชน เพื่อความสุข แก่พหุชน เพื่ออนุเคราะห์โลก เพื่อประโยชน์เกื้อกูล เพื่อความสุขแก่เทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย ภิกษุทั้งหลาย พวกเธอจงแสดงธรรมอันงามในเบื้องต้น งามในท่ามกลาง งามในที่สุด จงประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้งอรรถและพยัญชนะอันบริสุทธิ์บริบูรณ์โดยสิ้นเชิง” (วิ.ม. (ไทย) 4/32/40) ซึ่งพระพุทธพจน์นี้เป็นเครื่องชี้ชัดถึงบทบาทสำคัญของการสื่อสารหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยเป็นหลักการและนโยบายในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของเหล่าพุทธสาวกจนตราบเท่าปัจจุบันนี้และถือว่าเป็นหลักการประชาสัมพันธ์ตามแนวพระพุทธศาสนาในปัจจุบันอีกด้วย

โลกในยุคปัจจุบันเป็นสังคมโลกาภิวัตน์เป็นสังคมยุคของการสื่อสาร หลายหน่วยงานไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือเอกชนได้ให้ความสำคัญกับการประชาสัมพันธ์มาก ไม่ว่าจะเป็นงานทางด้านธุรกิจ งานทางการศึกษา งานราชการ งานด้านการศึกษาและงานสังคมสงเคราะห์ เพราะการประชาสัมพันธ์เป็นงานเชิงสร้างสรรค์ที่ก่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนอันจะส่งผลให้งานขององค์กรบรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ นอกจากนี้ การประชาสัมพันธ์ยังเป็นงานพัฒนา ส่งเสริมความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องร่วมกัน สร้างสรรค์การดำเนินการร่วมกันระหว่างสถาบันกับกลุ่มประชาชนอย่างมีสัมพันธภาพราบรื่น บนรากฐานความรู้ความเข้าใจอันดีต่อกันระหว่างองค์กร สถาบัน หน่วยงานกับประชาชนที่เกี่ยวข้อง (วิจิตร อวระกุล, 2541)

การประชาสัมพันธ์นับว่าเป็นหัวใจสำคัญของการทำงาน เนื่องจากเป็นงานที่สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับหน่วยงาน และยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกนึกคิดระหว่าง หน่วยงานองค์กร และชุมชนให้เกิดความศรัทธา ควรทำอย่างต่อเนื่องยาวนานไม่ใช่งานเฉพาะกิจและเป็นงานที่ต้องทำในลักษณะสองทิศทางเพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจกันทั้งสองฝ่าย กล่าวคือ การประชาสัมพันธ์เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างองค์กรกับประชาชนทำให้เกิดความร่วมมือสนับสนุนส่งเสริมบรรยากาศของความเป็นประชาธิปไตย เพราะเป็นการสื่อสารสองทางและสามารถโน้มน้าเปลี่ยนแปลงความคิด ความเชื่อ ทศนคติของคนโดยสันติ ทำให้เกิดการยอมรับและลดปัญหาความขัดแย้งต่างๆ ได้ การประชาสัมพันธ์เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการเข้าใจความรู้สึกต่อกลุ่มเป้าหมายจะเกิดขึ้นได้ต้องใช้เวลาในการสร้างความคุ้นเคยความไว้วางใจ จะนำมาสู่ความร่วมมือในที่สุด (ภทรียา สุมะโน, 2542) ทั้งนี้ การทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ จะต้องเป็นผู้มีความเป็นกัลยาณมิตร จำเป็นที่จะต้องฝึกฝนอบรมตนเองให้มีคุณสมบัติตามคุณธรรมของหลักปฏิสันถารธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมนิยมอันดีงามของคนในสังคม เมื่อแขกไปมาหาสู่ถึงบ้านเรือนหรือเคหสถานย่อมจัดแจงสิ่งของไว้ต้อนรับโดยการปฏิสันถารธรรมนี้ เป็นการให้ การแบ่งปัน ในสิ่งที่เป็นวัตถุ และสิ่งที่มีชีวิตวัตถุ เช่น คำสอน คำแนะนำ เป็นต้น

สถานศึกษามีความจำเป็นที่จะต้องใช้งานประชาสัมพันธ์เป็นส่วนหนึ่งในการบริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นการสร้างความสัมพันธ์กับประชาชน หรือเพื่อเป็นการเผยแพร่ข่าวสารออกไปให้ประชาชนได้รับทราบ และเข้าใจการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมและให้การสนับสนุนในการดำเนินงาน การประชาสัมพันธ์จึงถือเป็นกิจกรรมที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับชุมชนได้ทราบถึงสภาพความเป็นอยู่ และผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สภาพที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ตลอดจนความต้องการของสถานศึกษาในการระดมทรัพยากรเพื่อปรับปรุง และพัฒนากิจการของสถานศึกษา ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และการปรับตัวในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนมีคุณภาพได้มาตรฐาน (นพพงษ์ บุญจิตราดุลย์, 2540)

จากความสำคัญข้างต้น การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับหลักในการบริหารตามคู่มือการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล ซึ่งมีแนวคิดการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษา ทั้งนี้ผู้ที่ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนจำเป็นต้องนำหลักปฏิสันถารธรรม (อง.ทศ. (ไทย) 20/40/117) ซึ่งปฏิสันถาร หมายถึง การทักทายปราศรัย การต้อนรับแขก มี 2 อย่างคือ 1) อามิสปฏิสันถาร ต้อนรับด้วยสิ่งของ 2) ธรรมปฏิสันถาร ต้อนรับด้วยธรรม คือ กล่าวแนะนำในทางธรรม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2556) เข้ามาควบคุมการทำงานประชาสัมพันธ์ เพื่อให้งานที่เกี่ยวข้องกับการจัดระบบบริหารองค์การให้บริการงานอื่นๆ บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการกำหนดและพัฒนา งานประชาสัมพันธ์ของสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงหรือพัฒนาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methodology Research) ประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแหล่งข้อมูลเป็นเอกสาร ตำรา ข้อมูล สถิติ รายงานการวิจัย รายงานของหน่วยงานต่างๆ บทความทางวิชาการ คุชชินีพนธ์ ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ มีเครื่องมือวิจัยเป็นแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. ใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างการวิจัยที่เป็นครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 390 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของ Taro Yamane (อ้างในธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2552) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร และกำหนดให้สัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรเท่ากับ 0.5 ระดับความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5% และระดับค่าความเชื่อมั่น 95% เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสัยณธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์เอกสารที่เป็นหนังสือ ตำรา งานเขียน บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับรูปแบบ แนวคิดการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสัยณธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีเครื่องมือวิจัยเป็นแบบศึกษาเอกสาร และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 19 คน ด้วยการเลือกเจาะจง (Purposive Selection) โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ 1) เป็นผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน 2) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโท มีเครื่องมือวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ขั้นตอนที่ 3 เสนอรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสัยณธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 2 ขั้นตอน ดังนี้

1. การยกร่างเสนอรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสัยณธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีแหล่งข้อมูลเป็นเอกสารร่างรูปแบบฯ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

2. การจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน ด้วยการเลือกแบบเจาะจง โดยกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือก คือ ผู้อำนวยการโรงเรียนประถมศึกษา หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน หรือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ด้านหลักพุทธธรรม มีเครื่องมือเป็นแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ 1) ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน 2) วางแผนการประชาสัมพันธ์ 3) จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ 4) พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ 5) สร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ 6) ติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นต่อการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

การบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร	n = 390			
	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน	4.39	0.74	มาก	5
2. ด้านวางแผนการประชาสัมพันธ์	4.45	0.71	มาก	1
3. ด้านจัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์	4.40	0.69	มาก	4
4. ด้านพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์	4.44	0.64	มาก	2

5. ด้านสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์	4.42	0.67	มาก	3
6. ด้านติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์	4.38	0.76	มาก	6
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	4.41	0.69	มาก	

จากตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากมากไปหาน้อย คือ ด้านวางแผนการประชาสัมพันธ์ ด้านพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ ด้านสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ ด้านจัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ ด้านศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงานและด้านติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย

2.1 ด้านศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน การดำเนินงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน จะต้องปฏิบัติโดยการศึกษา และสำรวจค้นหาปัญหาต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นความคิดเห็น ปฏิกริยา อคติ ท่าที ความรู้สึกและอื่นๆ ของกลุ่มประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานหรือนโยบายของโรงเรียนเพื่อประมวลข้อมูลที่ได้ ซึ่งรวมทั้งข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของสถาบันด้วย อันจะนำมาซึ่งขั้นตอนต่อไปในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

2.2 ด้านวางแผนการประชาสัมพันธ์ การประชาสัมพันธ์ไม่ใช่เป็นการกระทำที่จะทำเมื่อมีงานเกิดขึ้นแล้วจึงต้องทำ หรือจะกระทำการประชาสัมพันธ์เมื่อมีความต้องการจากประชาชนกลุ่มเป้าหมายหรือผู้บังคับบัญชาสั่งให้ทำแต่ที่ถุ่กนั้นการประชาสัมพันธ์เป็นการทำงานที่มีแผนเตรียมไว้อย่างรอบคอบตรงตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้อย่างชัดเจน มีลำดับขั้นตอนในการทำงาน โดยประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ที่ประสานและสอดคล้องกันเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายนั้น

2.3 ด้านจัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ ควรจัดให้มีในฝ่ายประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดบริการต่างๆ ภายในโรงเรียน และผู้มาติดต่อ ให้ได้รับความสะดวกและประทับใจ นอกจากนี้ก็ควรมีเอกสารและภาพถ่ายอื่นๆ ที่ใช้เพื่อการประชาสัมพันธ์ไว้ให้บริการด้วย ซึ่งการจัดบริการต่างๆ นั้น ยังขึ้นอยู่กับลักษณะของแต่ละโรงเรียนในด้านประชาสัมพันธ์ที่ตั้งขึ้นด้วย เพราะถ้าหากไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับประชาชนแล้วก็จะไม่มีการประชาสัมพันธ์เกิดขึ้นได้ ความสัมพันธ์นี้จะเป็ความเข้าใจที่ถูกต้องและมีคุณค่าแก่ประชาชน และขณะเดียวกันหน่วยงานก็ยินดีที่จะรับฟังความคิดเห็น และให้ความสำคัญต่อปฏิกริยาโต้ตอบของประชาชนด้วย

2.4 ด้านพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ การพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ต้องเป็นผู้ที่มีความสนใจมีความรู้เกี่ยวกับงานประชาสัมพันธ์ และมีพลังด้านจิตใจในการที่จะทำงานด้านปรับสภาพของสังคมให้มีความกลมเกลียว ราบรื่น ส่วนในด้านบุคลิกภาพและจิตเจ้านั้น นักประชาสัมพันธ์ต้องมีความคล่องแคล่วเป็นนิสัยประจำตัว มีความเด็ดเดี่ยวหนักแน่นในการทำงาน มีอารมณ์มั่นคงโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ได้เสียของประชาชนเป็นสำคัญ นอกจากนั้นยังจะต้องมีนิสัยเรียนรู้พฤติกรรมต่างๆ ของสังคม ตลอดจนสภาพความเป็นอยู่ของประชาชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์อยู่เสมอ

2.5 ด้านสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ การโน้มน้าวจิตใจของประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน จึงควรสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอยู่เสมอ เพราะการที่จะมีทัศนคติที่ดี

นั้นหมายถึงการมีความรู้การเข้าใจที่ถูกต้องที่จะส่งผลให้มีความรู้สึกที่ดี และมีพฤติกรรมที่เป็นการสนับสนุนหรือร่วมมือที่ดีของภาคประชาชน

2.6 ด้านติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ การติดตามประเมินผล กระบวนการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะเน้นดูว่าการดำเนินงานประชาสัมพันธ์นั้น ได้ดำเนินไปตามแผนที่วางไว้หรือไม่ มีปัญหาและอุปสรรคอะไรเกิดขึ้นบ้าง จุดมุ่งหมายของการประเมินผลแบบนี้เพื่อเป็นการพัฒนาแผนการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้นในอนาคต

3. ผลการเสนอรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียน ประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่

3.1 หลักการ ประกอบด้วย 2 หลักการ คือ 1) การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียนเป็นการดำเนินงานของโรงเรียน 2) หลักปฏิสันถารธรรม หมายถึง การต้อนรับ การรับรอง การทักทายปราศรัยของโรงเรียน

3.2 จุดมุ่งหมาย คือ ให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานครนำรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์

3.3 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงในทิศทางนโยบายและมาตรการการ 3) นำเสนอรูปแบบ 4) คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผน 6) ร่วมสร้างการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ตรวจสอบอย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส 8) ประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนต่อไป

3.4 ตัวแบบการดำเนินการ ประกอบด้วยการดำเนินการตามองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย (1) ด้านศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน (2) ด้านวางแผนการประชาสัมพันธ์ (3) ด้านจัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ (4) ด้านพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ (5) ด้านสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (6) ด้านติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ 2) การประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรม ประกอบด้วย (1) อามิสปฏิสันถารธรรม เป็นการต้อนรับด้วยอามิส คือ การต้อนรับหรือรับรองบุคคลที่มาเยี่ยมเยียนด้วยสิ่งของ (2) ธัมมปฏิสันถารธรรม เป็นการต้อนรับด้วยธรรม คือ การปราศรัยหรือการรับรองบุคคลที่มาหาสู่โดยให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์

3.5 การประเมินผล คือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อการตัดสินใจ โดยให้ผู้มีส่วนได้เสียทุกภาคส่วน ผู้ปกครอง ชุมชน เข้ามามีส่วนร่วมในการประเมิน ประเมินผลจากความพึงพอใจของนักเรียน ครู บุคลากรในโรงเรียน รวมถึงการประเมินเปรียบเทียบก่อนและหลังการนำรูปแบบไปใช้

3.6 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรม เพื่อให้เกิดผลสำเร็จ โดยเพิ่มจุดเน้นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) จำนวนครูที่ได้รับการพัฒนาการบริหารงานประชาสัมพันธ์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น 2) การมีส่วนร่วมกันมากขึ้นตั้งแต่ต้น คือ (1) ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน (2) วางแผนการประชาสัมพันธ์ (3) จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ (4) พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ (5) สร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (6) ติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ 3) โรงเรียนมีการเน้นย้ำการประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรม 2

ประการ ได้แก่ (1) อามิสปฏิสันถาร (การรับรองด้วยอามิส หรือสิ่งของต่างๆ) (2) ธัมมปฏิสันถาร (การรับรองด้วยธรรม หรือข้อมูลข่าวสารต่างๆ) โดยใช้รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรม

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีประเด็นนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้ง 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน 2) ด้านวางแผนการประชาสัมพันธ์ 3) ด้านจัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ 4) ด้านพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ 5) ด้านสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ 6) ด้านติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ส่วนรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มีการบริหารงานประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เกรียงไกร สุพรรณ (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของรูปแบบการบริหารการประชาสัมพันธ์ พบว่า มี 12 องค์ประกอบ 2) รูปแบบการบริหารการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาเอกชน ในเขต กรุงเทพมหานคร มี 3 กระบวน ประกอบด้วย กระบวนการที่ 1 การศึกษาหาข้อมูลและรับฟังความคิดเห็น มี 3 ขั้น คือ ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพบริบททั่วไปของสถานศึกษา ขั้นที่ 2 ศึกษาสภาพปัญหาการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ของสถานศึกษา ขั้นที่ 3. วิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษา กระบวนการที่ 2 วางแผนการประชาสัมพันธ์ มี 4 ขั้น คือ ขั้นที่ 4 กำหนดแผนงาน/โครงการ/กิจกรรม ปฏิทินการดำเนินงาน เป็นรายปี ขั้นที่ 5 กำหนดวิธีการดำเนินงานประชาสัมพันธ์ ขั้นที่ 6 กำหนดระยะเวลาในการดำเนินงาน ประชาสัมพันธ์ ขั้นที่ 7 กำหนดงบประมาณค่าใช้จ่าย วัสดุ อุปกรณ์ ขั้นที่ 8 ดำเนินการปฏิบัติงานประชาสัมพันธ์ตามกำหนดเวลาในแผนปฏิบัติการ และกระบวนการที่ 3 การดำเนินงานประชาสัมพันธ์งานการศึกษา มี 5 ขั้น คือ ขั้นที่ 9 จัดหาสื่อ วัสดุ อุปกรณ์ ที่ใช้ในงานประชาสัมพันธ์ ขั้นที่ 10 จัดเผยแพร่ ข่าวสาร การประชาสัมพันธ์ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย ขั้นที่ 11 สร้างเครือข่ายการทำงาน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วม ขั้นที่ 12 ติดตาม ดูแล ปรับปรุงแก้ไข ระหว่าง การดำเนินการเป็นระยะๆ 3) ประสิทธิภาพของ รูปแบบการบริหารการประชาสัมพันธ์ พบว่า ในภาพรวมเฉลี่ย อยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งถือว่าแต่ละด้านมีค่าอยู่ในระดับสูงนำไปใช้ได้ และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ จิรายุ คุณสืบพงษ์พันธ์ (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี มีการดำเนินการดังนี้ (1) สร้างเครือข่ายการประชาสัมพันธ์ (2) เผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะ (3) ให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร (4) ติดตามและประเมินผล ส่วนแนวทางการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ ทั้ง 4 ด้าน ควรมีการวางแผน มีการจัดแผนก ประชาสัมพันธ์โดยเฉพาะมีการนำไปปฏิบัติการประชาสัมพันธ์ และมีการควบคุมการ ดำเนินการประชาสัมพันธ์ 2) ผลการพัฒนาและทดลองใช้รูปแบบการบริหารด้านประชาสัมพันธ์ ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี ได้รูปแบบ ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลักดังนี้ (1) งานการประชาสัมพันธ์ในยุคดิจิทัล (2) กระบวนการบริหาร (3) ปัจจัยที่ส่งเสริม และ 3) ผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหาร

ด้านประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัลด้านความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ พบว่า ในภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการ หลักการในการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 2 หลักการ คือ 1) การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เป็นการดำเนินงานของโรงเรียน 2) หลักปฏิสันถารธรรม หมายถึง การต้อนรับ การรับรอง การทักทายปราศรัยของโรงเรียน ส่วนที่ 2 จุดมุ่งหมาย คือ ให้ผู้บริหาร ครู บุคลากรในสถานศึกษา ในสังกัดกรุงเทพมหานคร นำรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์ ส่วนที่ 3 วิธีดำเนินการ ประกอบด้วย 1) การแต่งตั้งคณะกรรมการที่รับผิดชอบ 2) ประชุมชี้แจงในทิศทางนโยบายและมาตรการการ 3) นำเสนอรูปแบบ 4) คณะกรรมการสถานศึกษาเห็นชอบ 5) ประชุมชี้แจงคณะครู กรรมการ และชุมชนเครือข่ายรับฟังความคิดเห็นและวางแผน 6) ร่วมสร้างการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามแผนงานที่กำหนดร่วมกัน 7) ตรวจสอบอย่างเป็นระบบ สุจริต โปร่งใส 8) ประเมินผล สรุปรายงานผลการดำเนินการในภาพรวม และเผยแพร่ให้แก่ทุกภาคส่วนต่อไป ส่วนที่ 4 ตัวแบบการดำเนินการ ประกอบด้วย การดำเนินการตามองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ได้แก่ 1) หลักบริหารงานประชาสัมพันธ์โรงเรียน ประกอบด้วย (1) ด้านศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน (2) ด้านวางแผนการประชาสัมพันธ์ (3) ด้านจัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ (4) ด้านพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ (5) ด้านสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (6) ด้านติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ 2) การประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรม ประกอบด้วย (1) อามิสปฏิสันถารธรรม เป็นการต้อนรับด้วยอามิส คือ การต้อนรับหรือรับรองบุคคลที่มาเยี่ยมเยือนด้วยสิ่งของ โดยโรงเรียนควรให้ความสำคัญสะดวกแก่ผู้ปกครอง หน่วยงาน ประชาชนที่มาติดต่ออย่างเหมาะสม และ (2) อัมมปฏิสันถารธรรม เป็นการต้อนรับด้วยธรรม คือ การปราศรัยหรือการรับรองบุคคลที่มาหาสู่โดยให้ข้อมูลข่าวสารต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ โดยโรงเรียนควรมีการให้ข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนที่ถูกต้อง ชัดเจน ที่จะทำให้ผู้รับข่าวสารมีความรู้สึกที่ดีในการรับข้อมูลและไม่ปิดป้อง และไม่ถือคติ ส่วนที่ 5 การประเมินผล คือ การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อการตัดสินใจ ส่วนที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จ คือ รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสันถารธรรมเพื่อให้เกิดผลสำเร็จ สอดคล้องกับการวิจัยของ เยวภา บัวเวช (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ประกอบด้วย 4 ปัจจัย ที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ 1) ด้านผู้บริหาร ประกอบด้วย นโยบาย วัตถุประสงค์ ภาวะผู้นำ แรงจูงใจ การสร้างบรรยากาศการสื่อสารในองค์กร 2) ด้านระบบการบริหารในองค์กร ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากรเข้าทำงาน ค่าตอบแทน การประสานงาน และงบประมาณ 3) ด้านบุคลากร ประกอบด้วย คุณลักษณะของบุคลากร การฝึกอบรมและพัฒนา และความผูกพัน 4) ประเภทของสื่อ ประกอบด้วย สื่อบุคคล สื่อมวลชน สื่อกิจกรรมพิเศษ สื่อเทคโนโลยี และสื่อเบ็ดเตล็ดภายในมหาวิทยาลัย มีความสัมพันธ์กับรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ ในขณะที่ระบบการบริหารองค์การไม่มีอิทธิพลต่อประเภทของสื่อต่างๆ

นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการวิจัยของ Turk (2001) ได้ศึกษาการปฏิบัติงานด้านการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความสำคัญของการทำงานแบบร่วมมือ, รูปแบบการประชาสัมพันธ์, ความรู้ที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติงาน รวมทั้งการแสดงบทบาทในการ

ประชาสัมพันธ์ ในมหาวิทยาลัย และวิทยาลัยในอเมริกา ที่ผลการวิจัยพบว่า ไม่มีรูปแบบการประชาสัมพันธ์ หรือบทบาทในการประชาสัมพันธ์แบบใดที่เป็นรูปแบบและบทบาทที่สำคัญในสถาบันการศึกษาชั้นอุดมศึกษา แต่จะเป็นการผสมรวมของรูปแบบ และบทบาทเหล่านั้นมีความเป็นไปได้ว่าน่าจะขึ้นอยู่กับปัญหา และโอกาส มีความเป็นไปได้อย่างมากที่วิธีการทำงานแบบร่วมมือจะมีประโยชน์ในระดับปานกลางต่องานด้านการประชาสัมพันธ์ และต่อผู้ปฏิบัติงานเหล่านั้น และยังสอดคล้องกับการวิจัยของ ทรงวิทย์ แก้วศรี (2550) ที่ผลการวิจัยพบว่า พระพุทธเจ้าทรงประกาศพระพุทธศาสนา โดยการวิเคราะห์การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์เกี่ยวข้องกับการกำหนดทิศทางการประกาศศาสนาของพระพุทธเจ้าโดยตีกรอบแนวความคิดเป็นจุดเดียว ทั้งนี้ทรงมียุทธศาสตร์ในการเผยแผ่ด้วยการกำหนดเป้าหมายในการประกาศพรหมจรรย์ด้วยมรรควิธี คือเส้นทางที่จะอนุเคราะห์แก่ชาวโลก ที่ครอบคลุมพุทธบริษัทสี่ ด้วยพุทธวิธี ปากต่อปาก คนต่อคน กลุ่มต่อกลุ่ม เป็นปากกระบอกเสียง อย่างกว้างขวาง โดยมีเครือข่าย คือ พระอรหันตสาวก อุบาสก อุบาสิกา บิดา มารดา ภรรยา เดิมของพระยสะพร้อมญาติพี่น้องตลอดจนคนในตระกูลของพระยสะได้ร่วมประกาศศาสนาด้วย พระองค์ทรงมีการกำหนดวิธีเผยแผ่พระศาสนาด้วยความรอบคอบอย่างยิ่ง โดยมีการวิเคราะห์ สภาพแวดล้อมภายนอกภายใน เพื่อหาช่องทาง โอกาส หลีกเลียงหรือแก้ไขปัญหายุ่งยาก ตรวจสอบจุดอ่อนจุดแข็ง มีการมองหาตัวบุคคลที่เหมาะสมกับการเผยแผ่ก่อน โดยเริ่มจากพระอาจารย์กาลามโคตร และอุทกดาบส รามบุตร แต่เสียชีวิตไปก่อน ทรงนึกถึงเบญจวัคคีย์ ซึ่งเคยอุปฐากพระองค์มาก่อนตรัสรู้ พระองค์ทรงแสดงหลักธรรมที่ลึกซึ้งแต่ไม่ยากเกินไปตรงอริยาสัยของปัญจวัคคีย์ ทรงมีจุดมุ่งหมายหักล้างคำสอนเดิมของพวกพราหมณ์ ส่วนกรณีแสดงธรรมกับชาวบ้านอื่นๆ ทรงแสดงธรรมง่ายๆ เริ่มจากทาน ศีล สวรรค์ โทษของกามคุณ และอานิสงส์การออกบวช เมื่อผู้ฟังมีใจชื่นชมบันเทิงใจแล้วก็จะแสดงสามกัณฑ์สิกขธรรมเทศนา คืออริยสัจสี่ ซึ่งสูงยิ่งขึ้นไป

องค์ความรู้การวิจัย

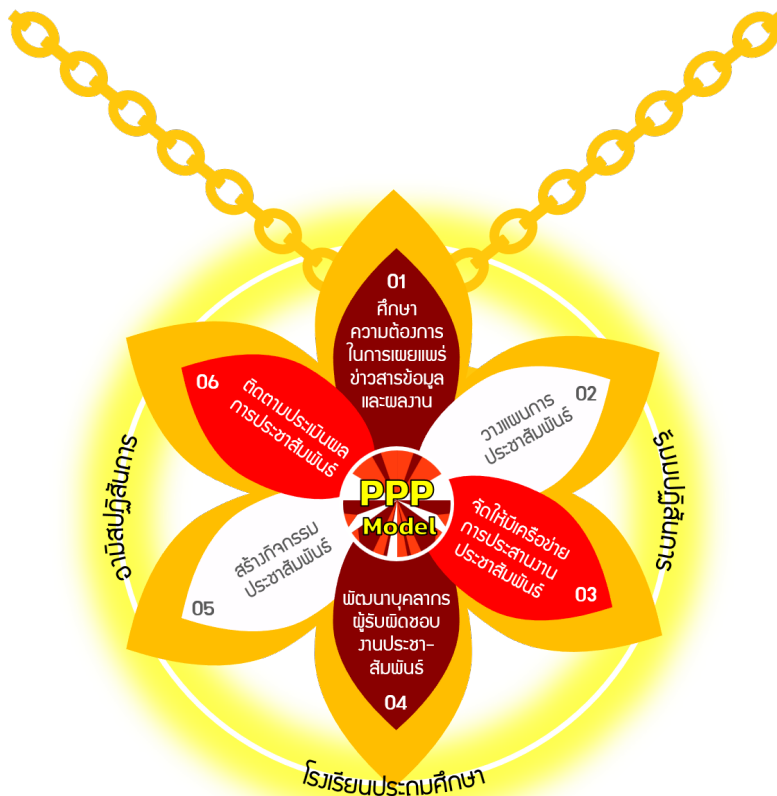
องค์ความรู้จากการวิจัยเป็นรูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสนธิธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เป็นการบริหารโรงเรียน ประกอบด้วย การบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป ซึ่งหนึ่งในนั้นก็คือ การบริหารงานประชาสัมพันธ์ ซึ่งถือว่าเป็นภาระงานที่สำคัญประการหนึ่ง เพราะการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ถือว่าเป็นหน้าเป็นตาของโรงเรียน เปรียบเหมือนเครื่องประดับที่มีค่า ถ้าหากมีการบริหารงานประชาสัมพันธ์ที่ดีก็จะทำให้เป็นสนใจของประชาชนหรือผู้คนทั่วไป ผู้วิจัยสรุปเป็น PPP Model อธิบายดังนี้

P (Public Relation Administration) การบริหารงานประชาสัมพันธ์ในโรงเรียน เป็นการดำเนินงานของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ได้กำหนดแนวทางการประชาสัมพันธ์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ (1) ศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน (2) วางแผนการประชาสัมพันธ์ (3) จัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ (4) พัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ (5) สร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ (6) ติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์

P (PAṬISANTHĀRA DHAMMA) หลักปฏิสนธิธรรม หมายถึง การต้อนรับ การรับรอง การทักทายปราศรัย ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร มี 2 ประการ ได้แก่ (1) อามิสปฏิสนธิธรรม (การรับรองด้วยอามิส หรือสิ่งของต่างๆ) (2) ธัมมปฏิสนธิธรรม (การรับรองด้วยธรรม หรือข้อมูลข่าวสารต่างๆ)

P (Primary School) โรงเรียน โดยการพัฒนาการบริหารงานด้านวิชาการ ด้านบริหารบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านทั่วไป โดยอาศัยงานประชาสัมพันธ์ตามหลักปฏิสนธิธรรมของโรงเรียนประถมศึกษา

สังกัดกรุงเทพมหานคร ที่ควรเน้นการมีส่วนร่วมกันระหว่างโรงเรียน คือ ผู้บริหาร ครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง นักเรียน ชุมชน ผู้วิจัยสรุปองค์ความรู้การวิจัยเป็น PPP Model ได้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านศึกษาความต้องการในการเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลและผลงาน พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ มีการศึกษาจุดเด่นของโรงเรียนก่อนจะมีการประชาสัมพันธ์สู่ภายนอก ดังนั้น โรงเรียนจะต้องศึกษาและสำรวจจุดเด่น ข้อได้เปรียบที่เป็นประโยชน์และเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริงของสถาบันด้วย อันจะนำมาซึ่งขั้นตอนต่อไปในการดำเนินงานประชาสัมพันธ์

1.2 ด้านวางแผนการประชาสัมพันธ์ พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ มีการวางแผนเป็นระยะสั้น ระยะกลาง และระยะยาวในการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรมีแผนการเตรียมไว้อย่างรอบคอบตรงตามจุดมุ่งหมายที่ได้ตั้งไว้อย่างชัดเจน

1.3 ด้านจัดให้มีเครือข่ายการประสานงานประชาสัมพันธ์ พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ ส่งเสริมให้มีส่วนร่วมของเครือข่ายประชาสัมพันธ์ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรเปิดให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน

1.4 ด้านพัฒนาบุคลากรผู้รับผิดชอบงานประชาสัมพันธ์ พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ มีการส่งเสริมให้ครู หรือบุคลากรสามารถผลิตงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนอยู่เสมอ ดังนั้น โรงเรียนควรสนับสนุน

ส่งเสริมให้ครู หรือบุคลากรในโรงเรียนร่วมกันสร้างสรรค์ผลงานประชาสัมพันธ์ และยกย่องชมเชยเมื่อผลงานการประชาสัมพันธ์นั้นประสบความสำเร็จ

1.5 ด้านสร้างกิจกรรมประชาสัมพันธ์ พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ มีการจัดมอบรางวัลให้แก่ผู้ทำคุณประโยชน์กับโรงเรียน หรือศิษย์เก่าดีเด่น เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์ในภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียน ดังนั้น โรงเรียนควรจัดกิจกรรมอันเป็นประโยชน์ที่ส่งเสริมให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนอยู่เสมอ

1.6 ด้านติดตามประเมินผลการประชาสัมพันธ์ พบว่าข้อที่มีระดับน้อยที่สุดคือ มีการประเมินผลวิธีการประชาสัมพันธ์อยู่เสมอ เพื่อค้นหาวิธีการประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด ดังนั้น โรงเรียนควรจัดให้มีการประเมินผลการประชาสัมพันธ์ รับฟังความจากทุกภาคส่วน และนำมาปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากขึ้นในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอื่น มาประยุกต์ใช้การบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน เช่น อิทธิบาท 4 พรหมวิหาร 4 เป็นต้น

2.2 ควรนำผลการวิจัยที่ได้ไปประยุกต์ในโรงเรียน หรือหน่วยงานต่อไป เพื่อจะได้พิจารณาผลสัมฤทธิ์ต่อการศึกษาการบริหารงานประชาสัมพันธ์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาของโรงเรียนต่อไป

2.3 ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยอื่นๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียน เช่น การมีส่วนร่วม การพัฒนาการบริหาร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

เกรียงไกร สุพรรณ. (2561). รูปแบบการบริหารการประชาสัมพันธ์ในสถานศึกษาเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

จิรายุ คุณสืบพงษ์พันธ์. (2563). รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาเอกชน จังหวัดชลบุรี. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ทรงวิทย์ แก้วศรี. (2550). การศึกษาวิเคราะห์กลยุทธ์ของพระพุทธเจ้าในการประกาศพระพุทธศาสนา. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2552). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: ปิสิกส์เนสอาร์แอนด์ดี.

นพพงษ์ บุญจิตราดุล. (2540). การประชาสัมพันธ์โรงเรียน. กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต). (2556). พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม. พิมพ์ครั้งที่ 25. กรุงเทพมหานคร: ผลิธัมม์.

ภัทริยา สมะโน. (2542). สื่อวิทยุกระจายเสียงเพื่อการประชาสัมพันธ์. ใน เอกสารประกอบการอบรม หลักสูตรผู้จัดรายการวิทยุกระจายเสียงและวิทยุโทรทัศน์ รุ่นที่ 1. กรุงเทพมหานคร: สถาบันการประชาสัมพันธ์กรมประชาสัมพันธ์.

มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

เยาวภา บัวเวช. (2550). รูปแบบการบริหารงานประชาสัมพันธ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏ. ดุษฎีนิพนธ์
ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วิจิตร อาวะกุล. (2541). การประชาสัมพันธ์ หลักและวิธีปฏิบัติ. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

Turk, Esin C. (2001). Public Relation Practitioners in Higher Education: Dominant Coalition.
Public Relation Role. *Dissertation Abstracts International*. 61(9). 3400.

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ^{*} THE DEVELOPMENT MODEL OF BUDDHIST LEARNING MANAGEMENT OF MORAL MONKS IN BUDDHIST ORIENTED SCHOOLS

¹พระมหาสุชัยกรณ์ สิริโกเมธี (อาลากุล) Phramaha Suchaikon Sitthimethi (Alakul),

²สมศักดิ์ บุญปู Somsak Boonpoo,

³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: suchaikhon999@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นพระสอนศีลธรรมโรงเรียนวิถีพุทธ 377 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และ ขั้นตอนที่ 3 นำเสนอรูปแบบ ด้วยการจัดสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมของโรงเรียนวิถีพุทธ 2) หลักการจัดการเรียนรู้ 3) วัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ 4) กระบวนการจัดการเรียนรู้ ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ประกอบด้วย 1) ระบบงาน ได้แก่ ปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ คือ ตัวผู้เรียน บทเรียน วิธีการจัดการการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้และตัวผู้สอน 2) พัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ ประกอบด้วย 1) การบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ 2) แนวทางและขั้นตอนการดำเนินงาน 3) แนวทางการประเมินตามตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จตามบริบทของโรงเรียนวิถีพุทธ โดยสรุปเป็นองค์ความรู้การวิจัย คือ SKAB Model

คำสำคัญ: รูปแบบ, จัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา, พระสอนศีลธรรม, โรงเรียนวิถีพุทธ

Abstract

This research article aimed to propose the development model of Buddhist learning management of moral monks in Buddhist oriented schools. Mixed methods research was conducted with 3 steps: Step 1 was to study the condition of learning management development by using a questionnaire with 377 samples of moral monks in Buddhist oriented schools. Data were analyzed by percentage, mean and standard deviation. Step 2 was to develop a model by interview 10 key informants, and was analyzed by content analysis. The third step was to propose the model by conducting focus group discussion of 9 experts, and analyzing the data by content analysis. Results of the study were summarized as follows: the development model of Buddhist learning management of moral monks in Buddhist oriented schools consisted of 4 parts: Part 1, the introduction part, namely 1) the environment of the Buddhist oriented school, 2) principles of learning management, 3) objectives of learning management, and 4) the learning management process. Part 2, the model consisted of 1) work systems such as factors promoting learning which are learners, lessons, learning management, learning environment, and teachers, and 2) development of Buddhist learning management. Part 3 was the implementation process which consisted of 1) Buddhist oriented school project management, 2) guidelines and operational procedures, 3) guidelines for assessment indicators for the Buddhist oriented school operation. Part 4 was a success conditions according to the context of Buddhist oriented school. In summary, the SKAB Model was proposed for knowledge from research.

Keywords: Model, Buddhist Learning Management, Moral Monks, Buddhist Oriented Schools

บทนำ

หลักพุทธธรรมเป็นศาสตร์แห่งการพัฒนาและการบริหารในยุคปัจจุบันได้กลับมาให้ความสำคัญในเรื่องจริยธรรม (Ethics) เป็นอย่างมาก เห็นได้จากการตื่นตัวของสังคมอเมริกันชนทั้งประเทศที่ให้ความสำคัญกับเรื่องจริยธรรม และมหาวิทยาลัยชั้นนำของโลกได้เปิดสอนวิชาเกี่ยวกับจริยธรรมอย่างแพร่หลาย การที่สังคมได้กลับมาให้ความสำคัญในเรื่องศีลธรรมจริยธรรม ถือเป็นเรื่องที่น่ายินดี เพราะศีลธรรมจะนำมาซึ่งความสำเร็จและความสันติสุข แต่หากปราศจากศีลธรรมจริยธรรมแล้ว สังคมย่อมมีแต่ความวุ่นวาย ไม่มีความสุข ถ้าศีลธรรมไม่กลับมา โลกจะวินาศ มนุษยชาติจะเลวร้ายกว่าสัตว์เดรัจฉาน การเรียนรู้หลักพุทธธรรม สามารถนำมาปรับใช้ประโยชน์ในการบริหารองค์กรยุคปัจจุบันได้ โดยไม่ตกยุคล้าสมัยแต่อย่างใด (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2554)

กรมการศาสนา (2548) ได้เห็นความสำคัญของศีลธรรมตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีนโยบายคือการพัฒนาคนเป็นเรื่องสำคัญของประเทศชาติที่จะสร้างเสริมให้คนไทยที่มีร่างกายและจิตใจที่มีคุณภาพ มีความพร้อมที่จะดำเนินชีวิตอย่างปกติสุข โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่จะเป็นบุคลากรในการพัฒนาประเทศชาติในอนาคตจะเป็นกลุ่มที่ต้องได้รับการพัฒนาจากภาครัฐเป็นอย่างยิ่ง แต่ปัญหาที่พบในสถานการณ์บ้านเมืองใน

ปัจจุบัน กลับพบว่า ปัญหาสังคมไทยควบคู่ไปกับปัญหาเด็กและเยาวชน ได้ทวีความรุนแรงและมีความหลากหลายมากขึ้นกว่าในอดีตที่ผ่านมา ชาวที่ได้รับความทุกข์ทรมานจากสื่อต่างๆ ล้วนแต่เป็นปัญหาที่รุนแรงอย่าไม่น่าเชื่อ แต่สาเหตุแห่งปัญหาที่เกิดขึ้นส่วนหนึ่งมาจากสภาพแวดล้อมและเปลี่ยนแปลงไปตามกระแสการพัฒนา เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารไร้พรมแดนในแนวทางโลกาภิวัตน์ซึ่งต่างมุ่งเน้นการแข่งขันเพื่อสร้างความมั่นคงในด้านเศรษฐกิจ ทำให้คนมีความเป็นวัตถุนิยมมากขึ้น แต่เกิดปัญหาด้านพฤติกรรมคือการย่อหย่อนในศีลธรรมจริยธรรม ปัญหาสังคมหลายด้าน ยังรุมล้อมคุกคามเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนไปจากเดิม ขาดระเบียบวินัย ส่งผลให้วิถีชีวิตและค่านิยมดั้งเดิมที่สั่งมาตามโครงสร้างของสังคมไทยจางหายไปพร้อมกับการล่มสลายของสถาบันครอบครัวซึ่งทำให้ภูมิคุ้มกันของเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษาที่จะต้านทานกับสภาพปัญหาแวดล้อมต้องขาดความมั่นคง จนเกิดปัญหาต่างๆ ของสังคมตามมา เช่น ปัญหาการก่อเหตุทะเลาะวิวาทของนักเรียนนักศึกษา ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ปัญหานักเรียน นักศึกษาประพฤติตนไม่เหมาะสมในเวลาเรียน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ในวัยเรียนและปัญหาอาชญากรรมจากสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นกับนักเรียนนักศึกษา เป็นต้น

เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหามาของสังคมและเยาวชน กรมการศาสนาได้จัดดำเนินงานโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ซึ่งภาครัฐให้ความสำคัญโดยอนุมัติงบประมาณกลางจากคณะรัฐมนตรีให้กรมการศาสนา ดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเด็ก เยาวชน นักเรียน นักศึกษา ทั่วประเทศ รวมจำนวน 10,000 รูป โดยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย รับมอบงานพระสอนศีลธรรมจากกระทรวงศึกษาธิการ

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรมได้ดำเนินการโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาตั้งแต่ปีงบประมาณ 2548-2550 โดยแรกเริ่มรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณให้จำนวน 10,000,000 บาท เพื่ออุดหนุนเป็นค่าใช้จ่ายถวายพระสอนธรรมในโรงเรียนที่เข้าไปสอนในสถานศึกษา ระดับประถมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา และระดับอาชีวศึกษาทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ประมาณ 600 รูป ภายหลังต่อมาจากการที่กระทรวงวัฒนธรรมได้ทำข้อตกลงความร่วมมือกับกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประชุมร่วมกัน พบว่า กระทรวงศึกษาธิการมีความต้องการพระสอนศีลธรรมไปสอนในโรงเรียนเฉพาะที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ไม่น้อยกว่า 58,073 รูป โดยเฉพาะโรงเรียนวิสุทธิวงศ์ ซึ่งมีอยู่จำนวนมากกว่า 10,000 แห่ง (ปริชา กันธิยะ, 2552) และในปีงบประมาณ 2551 กรมการศาสนาได้เปลี่ยนบทบาทการบริหารโครงการพระสอน ศีลธรรมในโรงเรียนที่ดำเนินการมาแต่เดิมไปสนับสนุนกิจกรรมคุณธรรมอื่นๆ โดยได้โอนภาระงานพร้อมงบประมาณให้กระทรวงศึกษาธิการรับดำเนินการ และได้มอบให้มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยรับโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมาดำเนินการจัดเข้าในพันธกิจประเภทงานให้บริการวิชาการแก่ชุมชน (พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางธิสาร), 2554)

โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้พระได้เข้าไปสอนในโรงเรียนอันเป็นการช่วยเหลือครูประจำการที่สอนวิชาพระพุทธศาสนา (กรมการศาสนา, 2548) โดยดำเนินการระหว่าง พ.ศ. 2546-2550เป็นการจัดขึ้นอย่างเร่งด่วนจึงพบปัญหาด้านขาดความเข้าใจวิธีการสอนที่เหมาะสมอันเป็นเหตุให้ไม่สามารถช่วยในการปรับพฤติกรรมของผู้เรียนได้เท่าที่ควร (พรชูลี อาชวอำรุง และคนอื่นๆ, 2549) จากการศึกษาโครงการวิจัยคุณลักษณะและกระบวนการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย เพื่อหาแนวทางการปลูกฝังคุณธรรมให้แก่สังคมไทย พบว่า ปัญหาของการสอนวิชาศีลธรรม คือ ครูผู้สอนวิชาศีลธรรมไม่ได้จบการศึกษาด้านศาสนาหรือการสอนศีลธรรม ทำให้ขาดความมั่นใจในการสอน ในขณะที่เดียวกันยังใช้วิธีการ

สอนแบบบรรยายเนื้อหา เล่าพุทธประวัติขาดการวิเคราะห์เพื่อนำหลักธรรมมาใช้ในชีวิตจริง ส่วนพระสอนศีลธรรมยังสอนแบบบรรยายเน้นพิธีกรรมทางศาสนา จากการศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า พระสอนศีลธรรมมีความต้องการพัฒนาสมรรถภาพการสอนศีลธรรมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยต้องการพัฒนาสมรรถภาพการสอนศีลธรรมด้านเนื้อหาและหลักสูตร ด้านการผลิตและใช้สื่อ ด้านการดำเนินการสอน ด้านการวัดและประเมินผลและด้านคุณลักษณะและเจตคติ (พระมหาสมศักดิ์ ศรีบริบูรณ์, 2551) ดังนั้น พระภิกษุผู้ทำหน้าที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนจึงมีบทบาทที่จะสนองตอบนโยบายในอันที่จะเข้าไปมีบทบาทการมีส่วนร่วมสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามที่หน่วยงานต้นสังกัดได้มอบหมายให้ดำเนินการ ถือว่าเป็นหน้าที่ที่ต้องกระทำ ปัจจุบันโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนได้มีหน่วยงาน คือ สำนักงานพระสอนศีลธรรม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เข้ามามีส่วนช่วยในการบริหารจัดการโดยแยกจำนวนพระสอนศีลธรรมส่วนหนึ่งไปบริหารจัดการด้วยตนเอง ตามนโยบายที่ได้รับมอบหมายจากกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยสาเหตุดังกล่าว ทำให้พระสอนศีลธรรมในโรงเรียน มีสภาพที่หลากหลาย ทั้งอายุ วุฒิการศึกษา จำนวนพรรษา สถานภาพทางคณะสงฆ์ และจำนวนปีที่สอน ทำให้เกิดความหลากหลายในเรื่องของการสอนศีลธรรมในโรงเรียนและจากผลออกนิเทศโดยใช้ระบบไม่เจาะจงพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนของโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ทำให้พบว่าโรงเรียนที่พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนเข้าไปสอนศีลธรรมในโรงเรียน กับการมอบบทบาทการมีส่วนร่วมในงานหลายอย่างให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน นอกจากบทบาทหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินการ เช่น เป็นครูประจำรายวิชา พระพุทธศาสนา เป็นผู้รับผิดชอบโครงการส่งเสริมจริยธรรมในโรงเรียนทั้งหมด เป็นต้น

จากปัญหาข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่องรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาในยุคปัจจุบันให้เกิดความน่าสนใจ โดยมีเป้าหมายให้ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรมที่จำเป็นสำหรับการทำงาน การแก้ปัญหา และการดำรงชีวิต โดยผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง นำองค์ความรู้ไปประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ประเด็นที่ศึกษา สภาพการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ

2. วิธีการศึกษา เอกสารเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ และการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ

3. แหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา คู่มือ งานวิจัย และเว็บไซต์ ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามพระสอนศีลธรรมในพื้นที่โรงเรียนวิถิพุทธ

4. เครื่องมือที่ใช้แบบสอบถาม

5. กลุ่มตัวอย่าง พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 377 รูป

6. วิธีเก็บข้อมูล ใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ

7. วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลจากแบบสอบถามด้วยการคำนวณ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

8. ผลที่ได้รับ สภาพการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ

ขั้นตอนที่ 2 เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ มีขั้นตอน ดังนี้

1. ประเด็นที่ศึกษา แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนา และแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ

2. วิธีการศึกษา เอกสารเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ และการสร้างแบบสัมภาษณ์

3. แหล่งข้อมูล เอกสาร ตำรา งานวิจัย และเว็บไซต์ ทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

4. เครื่องมือที่ใช้ แบบบันทึกข้อมูล สรุปผลจากการค้นคว้าเอกสาร และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งมีโครงสร้าง

5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ที่มีความรู้เกี่ยวกับการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ จำนวน 10 รูป/คน

6. วิธีเก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ สรุปข้อมูลการสัมภาษณ์

7. วิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลจากเอกสารและข้อมูลจากการสัมภาษณ์

8. ผลที่ได้รับ รูปแบบการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ (ฉบับร่าง)

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อนำเสนอรูปแบบการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ มีขั้นตอนดังนี้

1. ประเด็นที่ศึกษา ตรวจสอบรูปแบบการพัฒนากิจการการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ

2. วิธีการศึกษา การจัดการสนทนากลุ่ม

3. แหล่งข้อมูล ผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 และ 2

4. เครื่องมือที่ใช้ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม

5. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่มีความรู้เกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิธิพุทธ จำนวน 9 รูป/คน
6. วิธีเก็บข้อมูล สรุปรูปแบบการสนทนากลุ่มและแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม
7. วิเคราะห์ข้อมูล การวิเคราะห์เนื้อหา
8. ผลที่ได้รับ รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิธิพุทธ (ฉบับสมบูรณ์)

สรุปผลการวิจัย

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิธิพุทธ ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ส่วนที่ 2 ตัวแบบ ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้ และส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จตามบริบทของโรงเรียนวิธิพุทธ โดยมีรายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ส่วนนำ

1. สภาพแวดล้อมของโรงเรียนวิธิพุทธ สภาพทั่วไปที่มีผลต่อการนำเอารูปแบบไปใช้ คือ ลักษณะของโรงเรียนวิธิพุทธ เน้นการจัดสภาพทุกๆ ด้าน เพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนพัฒนาตามหลักพุทธธรรมอย่างบูรณาการ และส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาชีวิตให้สามารถกิน อยู่ ดู ฟังเป็น มีวัฒนธรรมแสงปัญญาทั้งนี้การจัดสภาพจะส่งเสริมให้เกิดลักษณะของปัญญาวัชรธรรม 4 คือ 1) สัมปยุตสังเสวะ การอยู่ใกล้คนดี ใกล้ผู้รู้ อยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ดี มีครู อาจารย์ดี มีข้อมูล มีสื่อที่ดี 2) สัทธัมมัสสนะ เอาใจใส่ศึกษาโดยมีหลักสูตร การเรียนการสอนที่ดี 3) โยนิโสมนสิการ มีกระบวนการคิดวิเคราะห์พิจารณาหาเหตุผลที่ดีและถูกวิธี 4) อัมมานุสุมปปฏิปัตติ ความสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตได้ถูกต้องและดำเนินชีวิตได้ถูกต้องตามธรรม

2. หลักการจัดการเรียนรู้ แนวคิดพื้นฐานและเงื่อนไขการนำไปใช้ เงื่อนไขที่จะทำให้การนำรูปแบบไปใช้ประสบผลสำเร็จ และข้อระมัดระวังเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น โดยมีหลักการจัดการเรียนรู้ คือ

2.1 การเตรียมตัวก่อนเรียน (Pre-learning preparation) นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอย่างน่าพึงพอใจ ถ้าเขามีพื้นฐานความรู้ในเรื่องที่จะเรียนนั้นมาก่อน (Prerequisite) แต่ถ้านักเรียนไม่เคยมีพื้นฐานความรู้เดิมมาก่อน การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นใหม่อาจเกิดจากการท่องจำซึ่งนักเรียนจะไม่สามารถจัดความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ในเรื่องที่เรียนกับบทเรียนได้โดยง่าย

2.2 การเร้าความสนใจ (Motivation) หากนักเรียนทราบผลลัพธ์หรือคุณค่าที่ตนจะได้รับจากการเรียนรู้หรือได้รับการกระตุ้นให้เกิดความต้องการเรียนรู้ เขาจะเกิดความสนใจต่อการเรียนมีความรับผิดชอบต่อการเรียน และเกิดการเรียนรู้ได้ดี

2.3 ความแตกต่างระหว่างบุคคล (Individual Differences) นักเรียนแต่ละคนมีความสามารถในการเรียนรู้ไม่เท่ากันทั้งในกลุ่ม ห้องเรียน และระดับอายุเดียวกัน ครูจึงควรคำนึงแตกต่างกันระหว่างบุคคลโดยการเตรียมบทเรียนและประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนบรรลุผลการเรียนรู้ตามความสามารถ

2.4 เงื่อนไขการสอน (Instructional Conditions) นักเรียนจะประสบผลสำเร็จ ในการเรียนรู้ได้ครบถ้วน เมื่อครูผู้สอนระบุจุดประสงค์การเรียนรู้ไว้อย่างชัดเจนและการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องสัมพันธ์กับจุดประสงค์การเรียนรู้จะทำให้นักเรียนเรียนรู้ได้มากขึ้น ดังนั้น ครูจึงควรจัดลำดับเนื้อหาวิชาให้เรียนจากง่ายไปยากจากความจริงเดียว ไปสู่ความคิดรวบยอด/หลักการ กฎและทฤษฎีที่สูงขึ้น โดยใช้รูปแบบการสอน วิธีสอน และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสม

2.5 การมีส่วนร่วมในกิจกรรม (Active Participation) การเรียนรู้เป็นบทบาทของนักเรียน การที่นักเรียนจะประสบผลสำเร็จในการเรียนรู้จึงควรให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่างๆ ส่วนครูนั้นจะมีบทบาทเพียงการเลือกจัดกิจกรรมและประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ให้มากที่สุดให้กับนักเรียนเท่านั้น

2.6 การเกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (Successful Achievement) นักเรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดี หากเขาเห็นว่าตนเองได้รับผลสำเร็จในการเรียน ซึ่งจะทำให้เขาเกิดความพึงพอใจและมีแรงกระตุ้นให้เกิดความพยายามต่อไป

2.7 การทราบผลการเรียน (Knowledge of Results) การแจ้งผลการเรียนให้นักเรียนทราบความก้าวหน้าเป็นระยะๆ โดยเฉพาะผลการเรียนในทางที่ดีจะเป็นการเสริมแรงให้นักเรียนมีความพยายามในการเรียนมากยิ่งขึ้น

2.8 การฝึกฝน (Practice) นักเรียนจะบรรลุผลสำเร็จในการเรียนอีกประการหนึ่งก็คือการให้โอกาสนักเรียนได้ใช้ความรู้และทักษะใหม่ที่ได้รับ ทั้งในด้านหลักการและการสรุปรวบยอด ในสถานการณ์ใหม่นักเรียนจึงจำเป็นต้องทำแบบฝึกหัดและฝึกปฏิบัติอยู่เสมอ

2.9 ช่วงเวลาในการใช้สื่อ (Rate of presenting Material) ระยะเวลาและจำนวนของสื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในบทเรียนหนึ่งๆ ต้องสัมพันธ์กับบทเรียนและระดับความสามารถของนักเรียน การสอนเนื้อหาใดๆ ครูจึงต้องให้โอกาสแก่นักเรียนโดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมในการเรียน การฝึกฝนและการทดสอบตนเอง เป็นต้น

2.10 เจตคติของครู (Instructor's) การจัดการเรียนรู้ การสอนเจตคติของนักเรียนจะมีอิทธิพลต่อเจตคติของนักเรียน ในการยอมรับวิธีสอนและกระบวนการเรียนรู้ใหม่ เทคนิคและวิทยาการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสื่อสารและปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับครู ซึ่งเป็นคนที่มีชีวิตจิตใจมีอารมณ์มีวิญญาณ มีความรู้สึกนึกคิด ครูจึงต้องอาศัยทั้งศาสตร์และศิลป์ที่จะเข้าถึงจิตใจของนักเรียนเพื่อให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ การจัดการการเรียนรู้มีพื้นฐานมาจากความเชื่อในปรัชญาทฤษฎีทางการศึกษา ความต้องการ และสภาพที่เป็นจริงของสถานศึกษา สังคม และประเทศชาติ

3. วัตถุประสงค์การจัดการเรียนรู้ เป้าหมายในการพัฒนารูปแบบขึ้นมาเพื่อแก้ปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเพื่อให้การดำเนินงานเกิดผลดีอย่างใดอย่างหนึ่ง คือ วัตถุประสงค์ซึ่งเป็นประโยชน์ของโรงเรียนวิถิพุทธ ได้แก่ 1) นักเรียนได้รับการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ต่างๆ อย่างชัดเจนพร้อมกับการพัฒนาปัญญาและด้านอื่นๆ การพัฒนาที่จะให้เป็นคนดี เก่ง และมีความสุข พร้อมๆ กัน ที่ว่ายากจะไม่ยากสำหรับโรงเรียนวิถิพุทธ 2) การพัฒนาผู้เรียนที่เกิดขึ้นชัดเจนจะเป็นที่ชื่นชอบและชื่นชมของผู้ปกครอง ครูอาจารย์และชุมชนที่ได้รับทราบ อีกทั้งการยอมรับและความร่วมมือช่วยเหลือจะเกิดขึ้นอย่างทวีคูณ 3) สภาพแวดล้อมและบรรยากาศปฏิสัมพันธ์ของโรงเรียนจะดีขึ้นมากในลักษณะที่เกื้อกูล ต่อการพัฒนาผู้เรียนรอบด้านทั้งศีล สมาธิ และปัญญา ผู้คนที่เกี่ยวข้องล้วนเป็นกัลยาณมิตรแก่กันและกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อนักเรียน 4) โรงเรียน โดยครู ผู้บริหาร บุคลากร และนักเรียน เป็นแบบอย่างต่อสังคม อีกเป็นพลังในการพัฒนาสังคมวงกว้างให้ดีขึ้นได้

4. กระบวนการจัดการเรียนรู้

4.1 การเรียนรู้ที่เน้นครู/ผู้สอนเป็นศูนย์กลาง (Teacher Center) จัดเป็นการสอนแบบบอกความรู้ (Instruction) มีลักษณะดังนี้ 1) ครูเป็นผู้ให้ความรู้แก่นักเรียน โดยการอธิบาย/บอกให้จดบันทึก 2) นักเรียนรับความรู้จากครู โดยการฟัง หรือจดบันทึกแล้วจึงฝึก โดยการทดสอบ/พิสูจน์ความรู้ที่ได้ หรือทำ

แบบฝึกหัด 3) ความรู้ที่นักเรียนได้รับมักจะลืมได้ง่าย เนื่องจากได้รับความรู้โดยอ้อม 4) นักเรียนจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่เฉื่อยชา ไม่กระตือรือร้น (Passive Learning) 5) ครูแสดงบทบาทมากกว่านักเรียน เพราะครูต้องบอก/อธิบายมาก นักเรียนเพียงคอยฟัง จดบันทึก ทำแบบฝึกหัด ท่องจำ และทดสอบ

4.2 การเรียนรู้ที่เน้นเด็ก/นักเรียนเป็นศูนย์กลาง (Child Center) เป็นการสอนแบบสร้างองค์ความรู้ (Construction) มีลักษณะดังนี้ 1) ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง หรือปฏิบัติกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ครูจัดสถานการณ์ให้นักเรียนศึกษา ค้นคว้า ทดลอง ภายใต้การจัดสถานการณ์การเรียนรู้ของครูที่กระตุ้นให้สงสัยใคร่รู้ คิดหาคำตอบ ลงมือปฏิบัติ และค้นพบคำตอบด้วยตนเอง 3) ความรู้ที่นักเรียนได้รับมักจะสื่อได้ยาก เนื่องจากได้รับความรู้โดยตรง 4) นักเรียนจะมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่กระตือรือร้น (Active: earning) 5) นักเรียนแสดงบทบาทมากกว่าครู เพราะนักเรียนต้องศึกษา ค้นคว้า คิดหาคำตอบแสดงความคิดเห็น ทดลอง พิสูจน์ จดบันทึก ทำแบบฝึก และปฏิบัติกิจกรรมอื่นๆ

ส่วนที่ 2 ตัวแบบ

1. ระบบงาน การทำงานร่วมกันของระบบเพื่อการบรรลุวัตถุประสงค์ของรูปแบบที่กำหนดไว้เป็นปัจจัยส่งเสริมการเรียนรู้ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ตัวผู้เรียน ปัจจัยสำคัญด้านผู้เรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ ได้แก่ 1) วุฒิภาวะ เป็นการคำนึงถึงการเจริญเติบโตสูงสุดในระยะเวลาใดเวลาหนึ่งที่บุคคลมีความพร้อมที่จะกระทำการสิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะจึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ 2) ความพร้อม เป็นคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับวุฒิภาวะ เมื่อสภาพของบุคคลมีวุฒิภาวะ มีความสนใจและประสบการณ์เดิมเพียงพอที่จะเอื้อต่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีจึงเรียกได้ว่าเป็นความพร้อมที่จะเรียนรู้ 2) ประสบการณ์เดิม บุคคลที่มีประสบการณ์มากจะช่วยให้เกิดการเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้เร็วและดีกว่าผู้ที่มีประสบการณ์น้อย 4) อายุ นักจิตวิทยาพบว่า ยิ่งอายุมากขึ้นความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลจะยิ่งลดลงความสามารถในการเรียนรู้ของบุคคลมีได้ถึงขีดสูงสุด เมื่ออายุ 20-35 ปี หลังอายุ 35 ปีไปแล้วความสามารถในการเรียนรู้จะลดลง 5) ระดับสติปัญญาผู้ที่มีระดับสติปัญญาสูงมีความสามารถในการเรียนรู้ได้ดีกว่าผู้ที่มีระดับสติปัญญาต่ำ 6) อารมณ์ ผู้ที่มีอารมณ์ปกติจะสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีอารมณ์ไม่มั่นคง หรือมีความวิตกกังวล เขวี้ยงปัญหาทางอารมณ์จึงมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้ 7) สภาพร่างกาย ผู้ที่มีสภาพร่างกายปกติก็จะเรียนรู้สิ่งต่างๆ ได้ดีกว่าผู้ที่มีความบกพร่องทางร่างกาย เช่น หูหนวก ตาบอด บกพร่องทางการพูด หรือมีโรคประจำตัวต่างๆ เป็นต้น ถ้าผู้เรียนมีความบกพร่องทางร่างกายมากเท่าใด ความสามารถในการเรียนรู้ก็จะยิ่งน้อยลงมากเท่านั้น 8) แรงจูงใจ ตัวกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีอีกองค์ประกอบหนึ่ง คือแรงจูงใจ การเรียนรู้จะประสบผลดีถ้าบุคคลมีแรงจูงใจในการเรียนรู้และจะไม่ประสบผลเท่าที่ควรถ้าบุคคลขาดแรงจูงใจในการเรียนการให้แรงเสริมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจจึงเป็นปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ 9) ความถนัด ผู้เรียนแต่ละคนมีความถนัดและมีรูปแบบการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน ถ้าผู้เรียนได้เรียนรู้ที่ถนัดและเร็วขึ้นแต่ถ้าผู้เรียนได้เรียนในสิ่งที่ตนไม่ถนัดก็อาจทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นช้าลงได้

1.2 บทเรียน คุณลักษณะของบทเรียนมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ ดังนี้ 1) ความยากง่ายของบทเรียน บทเรียนที่ง่ายจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วกว่าบทเรียนที่ยาก การจัดลำดับความยากง่ายของบทเรียนจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวางแผนการจัดการการเรียนรู้ 2) ความสั้นยาวของบทเรียน บทเรียนที่มีความยาวมากๆ ย่อมทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ช้ากว่าบทเรียนสั้นๆ 3) การมีความหมายของบทเรียน

บทเรียนที่มีความหมายต่อผู้เรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีกว่าบทเรียนที่ไม่มีความหมายเพราะจะช่วยทำให้ผู้เรียนจดจำเข้าใจองค์ความรู้ได้เป็นอย่างดีและสามารถเชื่อมโยงสู่ตัวผู้เรียนได้นำไปใช้ได้จริงต่อไป

1.3 วิธีการจัดการการเรียนรู้ 1) การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดการเรียนรู้ได้ดีและรวดเร็ว 2) การใช้เครื่องล่อใจ เช่น การให้รางวัล การแข่งขัน เป็นต้น จะช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนมีความปรารถนาที่จะเรียนและสนใจในการเรียนดีขึ้น 3) การแนะแนวในการเรียนจะช่วยให้ผู้เรียนเรียนได้ดีขึ้น ถ้าได้รับการแนะแนวที่ถูกต้องเหมาะสม ไม่มากเกินไป เพราะจะทำให้ผู้เรียนไม่เป็นตัวของตัวเองและไม่เหนื่อยเกินไปเพราะจะทำให้ผู้เรียนปฏิบัติไม่ถูกต้องได้ 4) การส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอนการเรียนรู้ เช่น การโยงความสัมพันธ์ของประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ใหม่ หรือการให้นำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์อื่นจะทำให้การเรียนรู้คงทนถาวรยิ่งขึ้น 5) ช่วงเวลาในการเรียน ถ้าจัดให้ผู้เรียนได้เรียนในช่วงก่อนพักกลางวันจะช่วยให้เรียนรู้ได้ดีกว่าเรียนในตอนบ่าย 6) การฝึกฝน เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้แล้ว มีโอกาสฝึกฝนหรือกระทำซ้ำๆ อยู่เสมอ จะทำให้การเรียนรู้สิ่งนั้นมีความมั่นคงถาวรขึ้น

1.4 สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ สามารถแบ่งสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ได้ 2 ประเภท ดังนี้ 1) สภาพแวดล้อมทางกายภาพ ได้แก่ สิ่งต่างๆ ที่สามารถรับรู้สัมผัสจับต้องได้ที่อยู่รอบตัวผู้เรียน เช่น กระดานดำ โต๊ะ เก้าอี้ แสงสว่าง ความสะอาด เป็นระเบียบของห้องเรียน เป็นต้น สภาพแวดล้อมที่ดีทำให้ผู้เรียนรู้สึกผ่อนคลาย สบายใจกาย จะช่วยให้การเรียนรู้ดีขึ้น 2) สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา ได้แก่ บรรยากาศในห้องเรียนหรือแหล่งเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนด้วยกัน เป็นต้น ถ้าเป็นสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี แต่ถ้าบรรยากาศ หรือสภาพแวดล้อม มีลักษณะของความขัดแย้ง ไม่เข้าใจกันจะเป็นการบั่นทอน การเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

1.5 ตัวผู้สอน ผู้สอนจัดว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดในการส่งเสริมให้ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เพราะผู้สอนถูกจัดว่าเป็นผู้อำนวยการความสะอาด เป็นผู้วางแผนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ต่างที่ผู้สอนเป็นผู้จัดเตรียม ดังนั้น ผู้สอนจึงเป็นผู้ที่ต้องมีความรู้ทั้งเรื่องตัวผู้เรียน การจัดเตรียมบทเรียน วิธีการจัดการการเรียนรู้ ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อเอื้อให้ผู้เรียนมีพฤติกรรมการเรียนรู้ที่พึงประสงค์ตามผลการเรียนรู้ที่คาดหวังของหลักสูตร

2. พัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาด้วยการจัดกิจกรรม 5 ด้าน

2.1 กิจกรรมฝึกด้านการสร้างแรงจูงใจในตนเอง คือ กิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรม โดยฝึกผ่านการสวดมนต์ ทำสมาธิ เดินจงกรม อยู่สมาธิ พร้อมทั้งบูรณาการให้ผู้เรียนเกิดการใฝ่เรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มสาระ โดยกิจกรรมนั้นควรสอดแทรกในเรื่องของการให้ขวัญและกำลังใจซึ่งกันและกัน หรือมีรางวัลตอบแทนเมื่อผู้เรียนทำคุณงามความดี เป็นต้น

2.2 กิจกรรมฝึกด้านการเสาะแสวงหาความรู้ คือ กิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ค้นพบความรู้จากการค้นคว้าทดลองและการอภิปรายโดยใช้หลักเหตุผล เช่น วิทยาศาสตร์ ผู้เรียนมีโอกาที่จะได้สร้างความรู้เองโดยตรง เพียงแต่ครูผู้สอนต้องรู้จักการใช้คำถามที่ยั่วและเชื่อมโยงความคิด ประกอบกับการได้มีโอกาสทำการทดลองเป็นการปฏิบัติร่วมกัน ผู้เรียนจะได้มีปฏิสัมพันธ์กัน มีการเคลื่อนไหวร่างกาย เพื่อสร้างความรู้ผ่านกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ที่ทำการมาอยู่แล้ว และเพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถให้เป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุข

2.3 กิจกรรมฝึกด้านการสร้างองค์ความรู้ คือ กิจกรรมการเรียนการสอนรายวิชาที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้รับข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับการสร้างองค์ความรู้ และการดำเนินชีวิตของคนในสังคม

ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลข้อมูลที่มีลักษณะช่วยให้ออกความคิดเห็นได้ เช่น วิชาสังคมศึกษาและวรรณคดี เป็นลักษณะพิเศษที่ครูผู้สอนจะนำมาใช้เป็นเครื่องมือให้เกิดกิจกรรมการใช้ความคิดอภิปราย นำไปสู่ข้อสรุป เป็นผลของการเรียนรู้และการสร้างนิสัยยอมรับฟังความคิดเห็นกัน เป็นวิถีทางที่ดีในการสร้างองค์ความรู้ หรือ เป็นวิถีทางที่ดีในการปลูกฝังประชาธิปไตยให้กับผู้เรียน

2.4 กิจกรรมฝึกด้านการนำความรู้ไปใช้ คือ กิจกรรมศึกษานอกห้องเรียน การศึกษาดูงานนอกสถานที่ เช่น ศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์ ศึกษาดูงานพิพิธภัณฑ์สัตว์น้ำทะเล งานแข่งขันทักษะวิชาการ สิ่งเหล่านี้ผู้เรียนสามารถค้นคว้าด้วยตนเอง และนำเอาความรู้ที่ได้รับจากการศึกษามาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด

5. กิจกรรมฝึกด้านการทบทวนความรู้ คือ กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมด้านการทบทวนความรู้ ผู้เรียนยังมีโอกาสได้สร้างความรู้ และความรู้สึที่ดี ผ่านกระบวนการทำงานที่ครูผู้สอนออกแบบ ไว้ให้ ครูผู้สอนที่ประสบความสำเร็จในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมักเป็นครูผู้สอนที่มีความตั้งใจและสนุกในการทำงานสอน เป็นคนช่างสังเกตและเอาใจใส่ผู้เรียนและมักจะได้ผลการตอบสนองที่ดีจากผู้เรียน เมื่อปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอก็จะสังเกตได้ถึงเปลี่ยนแปลงของผู้เรียนในทางที่ดีขึ้น เมื่อผู้เรียนได้รับความรู้และก็สามารถทบทวนความรู้ของตนเอง โดยการปฏิบัติจริง หรือหากผู้เรียนบกพร่องทางความคิด ผู้เรียนก็สามารถสอบถามจากครูผู้สอนได้เสมอการเรียนรู้หรือการทบทวนความรู้ที่เกิดขึ้นก็จะเป็นการเรียนรู้ที่ยั่งยืนเพราะผู้เรียนได้สร้างองค์ความรู้และทบทวนความรู้ด้วยตัวเอง

ส่วนที่ 3 ขั้นตอนการนำไปใช้

1. การบริหารโครงการโรงเรียนวิถีพุทธ ความเชื่อมโยงซึ่งกันและกันขององค์ประกอบต่างๆ ที่จะช่วยทำให้รูปแบบสามารถใช้ได้ผล 1) สร้างความเข้าใจแก่ผู้บริหารโรงเรียน และผู้รับผิดชอบโครงการ 2) ผลิตสื่อ เอกสารวิดิทัศน์ เพื่อเผยแพร่แนวคิดและตัวอย่างการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ 3) สร้างความเข้าใจแก่ครู ทั้งในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการวิถีพุทธและการจัดกิจกรรมเสริมลักษณะต่างๆ 4) นิเทศเยี่ยมเยียน ประเมินผลการดำเนินงาน 5) สัมมนาเพื่อสะท้อนประสบการณ์ผลการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อ แลกเปลี่ยนเรียนรู้และการปรับปรุงการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น

2. การตัดสินใจ กระบวนการเลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งจากหลายๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณา หรือประเมินอย่างดีแล้วว่า เป็นทางให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของการตัดสินใจตามแนวทางและ ขั้นตอนการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ ได้แก่ 1) ขั้นตอนเตรียมการ ที่จะให้การจัดโรงเรียนวิถีพุทธดำเนินไป โดยสะดวกด้วยศรัทธาและฉันทะ 2) ขั้นตอนการจัดสภาพและองค์ประกอบที่จะเป็นปัจจัย เป็นกิจกรรม เป็น เครื่องมือสู่การพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับลักษณะแห่งปัญญาธรรม 3) ขั้นตอนการพัฒนาผู้เรียนและบุคลากรตามระบบไตรสิกขา ซึ่งเป็นขั้นตอนที่เป็นหัวใจของการดำเนินการโรงเรียนวิถีพุทธ ซึ่งต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง 4) ขั้นตอนสนับสนุนใกล้ชิด ที่จะช่วยให้การดำเนินการทุกส่วนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพด้วยท่าทีความเป็นกัลยาณมิตร 5) ขั้นตอนปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง ที่จะเน้นย้ำการพัฒนาว่าต้องมี มากขึ้นๆ ด้วยหลักธรรมอริยบท 4 และอุปญญาธรรม 2 6) ขั้นตอนประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินการ: ที่ จะนำข้อมูลผลการดำเนินงานสู่การเตรียมการที่จะดำเนินการในรอบปีต่อไป หรือใช้กับโครงการต่อเนื่องอื่น และนำผลสรุปจัดทำรายงานผลการดำเนินงานแจ้งแก่ผู้เกี่ยวข้องให้ทราบ

3. แนวทางการประเมินตามแนวทางการประเมินตามตัวชี้วัดการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธ

3.1 ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนำเข้า (Input) ตัวชี้วัดด้านปัจจัยกำหนดเฉพาะปัจจัยสำคัญที่จะเป็นเงื่อนไขหลักและส่งผลอย่างชัดเจนต่อการพัฒนานักเรียนและงานโรงเรียนวิถีพุทธตามระบบไตรสิกขา ตัวชี้วัดด้านปัจจัยนี้เพื่อให้ทุกฝ่ายตระหนักถึงความสำคัญเชิงเหตุและผลของการดำเนินการพัฒนา ซึ่งมีจุดเน้นในการพัฒนาทั้งระบบโรงเรียน โดยมีมาตรฐานด้านปัจจัยที่ต้องการ คือ โรงเรียนมีบุคลากรที่มีลักษณะที่ดีในวิถีพุทธ มีการบริหารจัดการ มีหลักสูตร มีแหล่งเรียนรู้และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการพัฒนาตามหลักไตรสิกขา

3.2 ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ (Process) ตัวชี้วัดด้านกระบวนการ กำหนดโดยวิเคราะห์จากเอกสารแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนวิถีพุทธเป็นหลัก ซึ่งเป็นเอกสารเชิงหลักการและแนวทางกลางของกระทรวงศึกษาธิการ ที่ใช้เป็นหลักทั่วประเทศ การกำหนดปัจจัยด้านนี้เพื่อส่งเสริมให้กระบวนการพัฒนาเป็นไปอย่างชัดเจน รอบคอบ มีประสิทธิภาพ ให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างแท้จริงตามระบบไตรสิกขา โดยมีมาตรฐานด้านกระบวนการที่ต้องการให้เกิดคือ โรงเรียนจัดบรรยากาศและกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนได้เป็นไปตามหลักไตรสิกขาและบูรณาการในวิถีชีวิต

3.3 ตัวชี้วัดด้านผลผลิต (Output) ตัวชี้วัดด้านผลผลิต กำหนดเฉพาะผลที่เกิดกับผู้เรียน กำหนดโดยวิเคราะห์จากหลักภาวะ 4 มุ่งองค์ประกอบด้านกายภาพ ศิล สมาธิ และปัญญา ซึ่งเป็นผลที่ผู้เรียนควรได้รับการพัฒนาตามระบบไตรสิกขา การกำหนดปัจจัยด้านนี้ เพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างชัดเจน โดยมีมาตรฐานด้านผลผลิตที่ต้องการให้เกิด คือ ผู้เรียนได้รับการพัฒนาเป็นผู้มีคุณลักษณะกิน อยู่ ดู ฟังเป็น (ภาวะ 4) ดำเนินชีวิตอย่างมีคุณค่าและมีความสุข

3.4 ตัวชี้วัดด้านผลกระทบ (Outcomes/Impact) ตัวชี้วัดด้านผลกระทบกำหนดจากผลการพัฒนาตามระบบไตรสิกขาที่สถานศึกษาดำเนินการทั้งระบบแล้วก่อให้เกิดผลดีและผลต่อเนื่องกับผู้เกี่ยวข้องนอกสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย บ้าน (ผู้ปกครอง ชุมชน) วัด และราชการอื่น การกำหนดปัจจัยด้านนี้เพื่อให้เกิดความตระหนักถึงการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธจะก่อให้เกิดผลต่อเนื่องและส่งผลดีต่อสังคมในวงกว้างโดยมีมาตรฐานด้านผลกระทบที่ประสงค์ให้เกิด คือ “วัด บ้าน โรงเรียน” ได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาโรงเรียนวิถีพุทธ และเกิดความสมานฉันท์ร่วมมือกันพัฒนาโรงเรียนและสังคมตามวิถีพุทธอย่างต่อเนื่อง”

ส่วนที่ 4 เงื่อนไขความสำเร็จ เงื่อนไขความสำเร็จ ตามบริบทของโรงเรียนวิถีพุทธในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้โรงเรียนคุณธรรมชั้นนำ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ 1) ส่วนนำ 2) ตัวแบบ 3) ขั้นตอนการนำไปใช้ 4) เงื่อนไขความสำเร็จ มีความเหมาะสมในการนำรูปแบบไปใช้ เป็นเพราะผลการวิจัยครั้งนี้เป็นกระบวนการพัฒนารูปแบบที่มีความสมบูรณ์ตามแนวทางการพัฒนารูปแบบ ใช้กระบวนการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีขั้นตอนการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน คือ สภาพการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่พระสอนศีลธรรม 377 รูป ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบ คือ การ

สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแบบสัมภาษณ์ และขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบรูปแบบ ด้วยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ 9 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหาตามแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม ซึ่งมีความสอดคล้องกับแนวคิดของธวัชชัย รัตตัญญู (2551) ที่กล่าวว่า การพัฒนาแบบจำลอง (Model Development) เป็นกระบวนการในการสร้างหรือพัฒนาแบบจำลอง ประกอบด้วยการศึกษาองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง การร่างแบบจำลอง และการตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้หรือการทดลองใช้แบบจำลอง ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของสุพจน์ีย์ พัดจาด (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูใหม่ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล ประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ คือ โครงสร้างคณะกรรมการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูใหม่ วัตถุประสงค์ของการบริหารงานเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูใหม่ บทบาทของคณะกรรมการ สมรรถนะการปฏิบัติงาน วิธีการเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงาน งบประมาณ และการกำกับติดตาม และประเมินผล ซึ่งมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระมหาวิจัก กิตติวิณโณ (ขณะพจน์) (2561) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธวิธีการสอน มีองค์ประกอบที่นำมาใช้ในการพัฒนา 4 ประการ คือ 1) สภาพทักษะการสอนของพระสอนศีลธรรมที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน 2) วิธีการพัฒนาทักษะการสอนด้วยการฝึกอบรม 3) หลักการสอนด้วยวิธีการสอนตามทักษะการสอน 9 ประการ 4) หลักการสอนของพระพุทธเจ้า 4 ประการ และมีผลการวิจัยบางประการสอดคล้องกับการวิจัยของรัศมี พัฒนสระคู (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนารูปแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโรงเรียนวิถิพุทธในภาคอีสาน ประกอบด้วย 1) การเตรียมการ เป็นการเตรียมการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนโดยหาที่ปรึกษา หาแหล่งศึกษาเอกสารข้อมูลต่างๆ จัดเตรียมบุคลากร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน การกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมายพันธกิจ และจัดทำแผนการดำเนินงานให้ชัดเจน 2) การจัดสภาพและองค์ประกอบ เป็นการจัดสภาพของโรงเรียนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้รอบด้านทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านกายภาพ ด้านกิจกรรมพื้นฐานวิถีชีวิต ด้านการเรียนการสอน ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ และด้านการบริหารจัดการ 3) การพัฒนาตามหลักไตรสิกขา เป็นการจัดกิจกรรมพัฒนากายความประพฤติ จิตใจ ปัญญา ของนักเรียนและบุคลากร 4) การดูแลสนับสนุนใกล้ชิด 5) การปรับปรุงและพัฒนาต่อเนื่อง 6) การประเมินผลและเผยแพร่ผลการดำเนินงาน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถิพุทธ คือ SKAB Model สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 SKAB Model

จากภาพที่ 1 อธิบายดังนี้

รูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิสุทธิพุทธผู้วิจัยสรุปได้เป็น SKAB Model (SuchaiKorn Arlakul Bhikkhu) โดยมีอธิบายดังนี้

S = System Management กระบวนการจัดการเรียนรู้

1. การสร้างแรงจูงใจ พระสอนศีลธรรมสนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนวางเป้าหมายในชีวิต วัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ด้วยตนเอง เรียนรู้ตามความสนใจ ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมในเรื่องที่มีความสนใจ ฝึกให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม

2. การแสวงหาความรู้ พระสอนศีลธรรมเปิดโอกาสให้เรียนรู้จักการวางแผนในการเรียนรู้ เลือกวิธีการศึกษาการเรียนรู้ตามความต้องการ ฝึกให้มีการทดลองและปฏิบัติจริง ทำงานอย่างมีระบบ และส่งเสริมความรู้ควบคู่กับการปฏิบัติจริงอย่างต่อเนื่อง

3. การสร้างองค์ความรู้ พระสอนศีลธรรมจัดการการเรียนการสอนเสริมทักษะกระบวนการคิดให้กับผู้เรียน นำเสนอเนื้อหาวิชาให้มีความสอดคล้องกับชีวิตประจำวัน ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดให้มีกิจกรรมการเรียนรู้นอกสถานที่เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประยุกต์และสร้างองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง

4. การนำความรู้ไปใช้ พระสอนศีลธรรมมีการปรับประยุกต์หลักธรรมคำสอนให้มีความสอดคล้องกับบริบทและสภาพของท้องถิ่นนั้นๆ ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจหลักธรรมคำสอน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริง สามารถทำงานร่วมกับคนอื่นได้อย่างมีความสุข มีความซื่อสัตย์สุจริตต่อหน้าที่การงานที่รับผิดชอบมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทั้งกับครู และเพื่อน

5. การทบทวนความรู้ พระสอนศีลธรรมส่งเสริมทักษะให้ผู้เรียนรู้จักการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างถูกต้องเหมาะสมตามวัย นำเสนอข้อมูลข่าวสารให้ผู้เรียนทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาตัวเองให้ผู้เรียนสม่ำเสมอ ส่งเสริมการประเมินผลตนเองตามสภาพความเป็นจริง โดยมีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีความเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน

K = Knowledge การจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนา เป็นการเรียนรู้ถึงหลักธรรมคำสอน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงข้อเท็จจริง ข้อมูล มีความรู้ความเข้าใจทางทฤษฎี เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ พระสอนศีลธรรมในฐานะครูผู้สอน จึงได้สร้างองค์ประกอบการจัดการเรียนรู้ 5 ด้านประกอบด้วย

1. หลักสูตรการเรียนการสอน หลักสูตรเป็นหลักและหัวใจของการจัดการเรียนการสอน เพื่อนำไปสู่จุดหมายของการศึกษาความเข้าใจในเรื่องของหลักสูตรและการเรียนการสอนจะทำให้การจัดการศึกษาดำเนินไปได้ด้วยดีทั้งกับผู้เรียนเองและช่วยให้ครูได้มีทิศทางเพื่อกำหนดแนวทางในการสอนหลักสูตรจึงมีความสำคัญมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งการเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

2. การจัดการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรม จัดการเรียนการสอนโดยมุ่งเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีในหลักธรรมคำสอนที่นำไปสอน มีทักษะในการนำเสนอ หรือจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสม สร้างเจตคติที่ดีให้เกิดขึ้นต่อการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา ปลุกฝังให้ผู้เรียนนำหลักธรรมคำสอนไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปต่อยอดเพิ่มเติมกับหลักวิชาการสาขาอื่นๆ ได้ด้วย

3. สื่อการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรมมีความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างดีเกี่ยวกับสื่อที่นำมาประกอบในการสอน เพราะว่าสื่อการเรียนการสอน นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญมาก ประการหนึ่งในกระบวนการเรียนการสอน สื่อการเรียนการสอนก็คือตัวกลางหรือช่องทาง ที่ใช้ในการ นำเรื่องราวข้อมูลข่าวสารจากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน เพื่อทำให้การเรียนรู้หรือการเรียนการสอนบรรลุผล สำเร็จตามวัตถุประสงค์หรือจุดมุ่งหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี เป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งที่จะทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ฉะนั้น พระสอนศีลธรรมต้องตระหนักในคุณค่าของสื่อการเรียนการสอนจะต้องศึกษาให้เข้าใจถึงเงื่อนไขการเลือกใช้สื่อให้ถูกต้องเหมาะสม ถูกกาลเทศะ จึงจะทำให้สื่อการเรียนการสอนนั้น มีประสิทธิภาพเกิดคุณค่าทั้งทางด้านวิชาการ และด้านจิตวิทยาการเรียนรู้

4. กิจกรรมการเรียนการสอน พระสอนศีลธรรมควรจัดให้มีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนได้ดี ส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของผู้เรียน ให้เนื้อหาสาระมีความน่าสนใจมากยิ่งขึ้น เป็นการขยายความรู้และประสบการณ์ของเด็กให้กว้างขึ้น และมีส่วนช่วยปลุกฝังทัศนคติที่ดี มีความคิดริเริ่ม มีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม

5. การวัดและประเมินผล พระสอนศีลธรรมต้องจัดการวัดและประเมินให้มีความเหมาะสมและเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทราบถึงจุดมุ่งหมายการเรียนการสอนอย่างชัดเจนก่อให้เกิดแรงจูงใจในการเรียนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ได้ผลการวัดและประเมินดีขึ้น ปลุกฝังอุปนิสัยใฝ่เรียนรู้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับทราบถึงสถานภาพทางการเรียนของตนเองว่า เหนือ-ด้อยในเรื่องใดควรได้รับการปรับปรุงอย่างไร

บ้าง และยังเป็นประโยชน์ต่อตัวผู้สอนด้วย ทำให้ได้รับทราบข้อมูลเบื้องต้นของนักเรียน ผลการสอนของตนเอง มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพียงไร เหมาะสมหรือไม่อย่างไร เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขจัดการเรียนการสอนให้มี ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

A = Active learning กิจกรรมการเรียนรู้ พระสอนศีลธรรมให้ความสำคัญกับกิจกรรมการเรียนรู้ ด้วยการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ผู้เรียนมีความคิดมีวิจารณญาณของตนเอง โยนิโสมนสิการในการทำกิจกรรมทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมคำสอนด้วยตัวเองทุก กิจกรรมการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้เพื่อสร้างประสบการณ์ด้วยตนเอง ใจคิดพิจารณาด้วย สติสัมปชัญญะ กระตุ้นให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองให้มากที่สุด เพื่อนำความรู้เก่าไปแก้ปัญหาใน ประสบการณ์ใหม่ๆ เกิดการเรียนรู้ที่จะเชื่อมโยงข้อมูลแยกแยะข้อมูล

B = Buddhist Principles พระสอนศีลธรรมนำหลักภาวนา 4 ไปประยุกต์ใช้กับกระบวนการ จัดการเรียนรู้โดยเฉพาะการสร้างองค์ความรู้ซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ และกิจกรรม การเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้จากการศึกษาเล่าเรียน การค้นคว้า หรือประสบการณ์ รวมทั้ง ความสามารถเชิงปฏิบัติและ ทักษะ ความเข้าใจ ดังนี้

1. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดกายภาวิต มีการพัฒนาทางด้านร่างกาย การพัฒนาความสัมพันธ์กับ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ และปฏิบัติต่อสิ่งต่างๆ อย่างมีสติ มิให้เกิดโทษ รู้จักใช้อินทรีย์ เช่น ตาหู ฟัง เป็นต้น อย่างมีสติ ดูเป็น ฟังเป็น ให้ได้ปัญญา ตลอดจนการกินการใช การเสพบริโภคปัจจัย รวมทั้งเทคโนโลยีสมัยใหม่ อย่างฉลาด เพื่อให้เกิดการรู้เท่าเอาไวป้องกัน รู้ทันเอาไวแก้ไข กินดูอยู่เป็นอย่างดีมีความสุข

2. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดศีลภาวิต มีการพัฒนาทางด้านระเบียบวินัย การยอมรับประพฤติปฏิบัติตนอยู่ ในกรอบของสังคม สามารถประพฤตินอยู่ในระเบียบวินัยของโรงเรียนและสังคมได้อย่างปกติสุข ขณะเดียวกัน ก็มีเบญจศีลเบญจธรรมเป็นเครื่องห่อหุ้มทั้งภายในและภายนอกด้วย

3. เพื่อให้ผู้เรียนเกิดจิตตภาวิต มีการพัฒนาทางด้านจิตใจ มีจิตใจที่ประกอบด้วยคุณธรรม ยึด หลักธรรมคำสอนที่ได้เรียนได้ศึกษาอย่างเข้าใจไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างถูกต้อง มีจิตใจอ่อนโยน มี ความอดทนอดกลั้น ซื่อสัตย์สุจริต เป็นต้น

4. เพื่อให้เกิดปัญญาภาวิต เป็นการพัฒนาปัญญา คือ การฝึกอบรมเจริญปัญญา เสริมสร้างความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ให้รู้จักคิด รู้จักพิจารณา รู้จักวินิจฉัย รู้จักแก้ปัญหา และรู้จักจัดทำดำเนินการต่างๆ ด้วย ปัญญาบริสุทธิ์ ซึ่งมองดูรู้เข้าใจเหตุปัจจัย มองเห็นสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริงหรือตามที่มันเป็น ปราศจากอคติ และแรงงูใจแอบแฝง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

- 1.1 ควรนำรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนวิถืพุทธ ไปพัฒนาเป็นคู่มือการปฏิบัติ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และคู่มือในการปฏิบัติ

- 1.2 การนำรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมใน โรงเรียนวิถืพุทธไปใช้ปฏิบัติจริงนั้น ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับข้อจำกัดของหน่วยงาน องค์กร และสถานที่ที่มี ความแตกต่างกัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนวิถีพุทธด้านการสร้างองค์ความรู้ ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้สถิติขั้นสูง

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาการจัดการเรียนรู้พระพุทธศาสนาของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.3 ควรศึกษารูปแบบการจัดกิจกรรมส่งเสริมการสอนเพื่อพัฒนาทักษะการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2548). **คู่มือการดำเนินงานตามโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงวัฒนธรรม.
- ธวัชชัย รัตตัญญู. (2551). **การพัฒนารูปแบบการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- ปรีชา กันธิยะ. (2552). **การพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสยาม.
- พรชูลี อาชาวอำรุง และคนอื่นๆ. (2549). **การศึกษาทบทวนโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม ปีงบประมาณ 2548-2549**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2554). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ (ชำระเพิ่มเติมช่วงที่ 1/ยุค)**. พิมพ์ครั้งที่ 17. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาวิจัก กิตติวณโณ (ชนะพจน์). (2561). **รูปแบบการพัฒนาทักษะการสอนของพระสอนศีลธรรมตามหลักพุทธวิธีการ สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาสมศักดิ์ ศรีบริบูรณ์. (2551). **ศึกษาแนวทางในการพัฒนาสมรรถภาพการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชรัตนมงคล (มนตรี ยางอิสาร). (2554). **การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมวิธีสอนศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนต้นของพระสอนศีลธรรม ตามโครงการของกระทรวงศึกษาธิการ**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- รัศมี พัฒนสระคู. (2556). **โรงเรียนวิถีพุทธ: การพัฒนาแบบการบริหารงานพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมเรียนในภาคอีสาน**. ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุพจน์ย์ พัดจาด. (2554). **รูปแบบการบริหารงานเสริมสร้างสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูใหม่ในโรงเรียนเทศบาล**. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน
สังกัดกรุงเทพมหานคร*

DEVELOPMENT MODEL OF INTERNAL SUPERVISION UNDER LEARNING
MANAGEMENT BASED ON STEM EDUCATION IN SCHOOL AFFILIATED WITH
BANGKOK METROPOLITAN ADMINISTRATION

¹ธัญนันท์ ภาคย์รัชพงศ์ Tunyanun Parkruchapong, ²ณรงค์ พิมสาร Narong Pimsarn,

³เสวียน เจนเขว้า Sawien Jenkwao

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร Phranakhon Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author E-mail: tunyanun4541@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มี 3 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพและแนวทางของการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ ครูหัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ ของโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาของกรุงเทพมหานคร 132 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ศึกษาแนวทางการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา 2) ศึกษาพิเศษ 3) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แบบประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐานและการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า สภาพการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการพัฒนารูปแบบได้ 2 องค์ประกอบ องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ 1) การระบุปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน 6) การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา องค์ประกอบที่ 2 กระบวนการการนิเทศภายในโรงเรียน คือ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครู 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ ผลการนำรูปแบบฯ ไปใช้ พบว่า รูปแบบฯ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาประสบความสำเร็จในระดับดีมาก

คำสำคัญ: รูปแบบ, การนิเทศภายใน, การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา, โรงเรียน

Abstract

This research paper aims to develop and evaluate model of internal supervision under learning management based on STEM Education in schools affiliated with Bangkok Metropolitan Administration. There was divided into three steps; Step 1: Study condition and guidelines the model of internal supervision under learning management based on STEM Education in schools affiliated with Bangkok Metropolitan Administration. Step 2: Development and validation the model of internal supervision under learning management based on STEM Education in schools affiliated with Bangkok Metropolitan Administration. Step 3: Try out and evaluate the model of internal supervision under learning management based on STEM Education in schools affiliated with Bangkok Metropolitan Administration. Sample was 132 people with purposive sampling, they consisted of school directors, deputy directors for academic affairs, heads of science, mathematics and technology department from learning management based on STEM Education Center's schools affiliated with Bangkok Metropolitan Administration. To be interviewed 6 experts, they consisted of 1) school directors 2) education supervisors 3) lecturers in higher education institution. The research instrument was questionnaire, interview, evaluate feasibility and benefit. It was analyzed using basic statistics and content analysis. The results revealed that status of internal supervision under learning management based on STEM Education in schools affiliated with Bangkok Metropolitan Administration in overall, performance was at high level. The result of model development consisted of 2 components. Component 1 was model learning management based on STEM Education in schools affiliated with Bangkok Metropolitan Administration, there were 6 steps, such as 1) Problem Identification 2) Related Information Search 3) Solution Design 4) Planning and Development 5) Testing, Evaluation, and Design improvement 6) Presentation. Component 2 was a procedure of internal supervision in schools such as 1) Studying Problem Conditions and Teacher's Need 2) Educational Supervision Planning 3) Supervision Performance 4) Supervision Evaluation. The result of evaluate feasibility and benefit was at high level.

Keywords: Model, Internal Supervision, Learning Management Based on STEM Education, Schools

บทนำ

การศึกษาจึงเป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตที่คนทุกคนต้องแสวงหาและเพิ่มพูนอยู่ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนเอง การศึกษามีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจของทุกประเทศ รวมทั้งประเทศไทยที่ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 กฎหมาย ยุทธศาสตร์ และแผนงานทั้งหลายเหล่านี้ต่างมีอุดมการณ์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ตามความถนัดของตน มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เป็นพลเมืองดี มีคุณภาพและความสามารถสูง พัฒนาตนอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งยังคาดหวังให้คนไทยทั้งปวงได้รับโอกาสเท่าเทียมกันทางการศึกษา สามารถเป็นผู้ร่วมสร้างสรรค์นวัตกรรม เพื่อเป้าหมายของการพัฒนาประเทศสู่ความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน และมาตรฐานการศึกษาของชาติได้กำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของคนไทย เพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่งยึดเป็นกรอบสำหรับสร้างคนไทย 4.0 ที่แม้แตกต่างตามบริบทของท้องถิ่น และของสถานศึกษาแต่มีจุดหมายร่วม คือ “ธำรงความเป็นไทย และแข่งขันได้ในเวทีโลก” สามารถเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศทั้งในมิติเศรษฐกิจ มิติสังคม และมิติการเมือง ต่อไปได้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561) ดังนั้น การจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บอกความรู้เป็นโค้ชเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรม ซึ่งประกอบด้วยความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) การคิดอย่างมีวิจารณญาณและการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) การสื่อสารและความร่วมมือ (Communication and Collaboration) ทักษะสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี ประกอบด้วยทักษะด้านสารสนเทศ (Information Literacy) ทักษะด้านสื่อ (Media Literacy) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information, Communications and Technology Literacy) เป็นต้น (วิจารณ์ พานิชย์, 2555) แต่จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ของโรงเรียนต้นแบบเป็นเวลา 1 ปีการศึกษา พบว่า การพัฒนาผู้เรียนยังไม่สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร โดยเฉพาะการพัฒนาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างหลากหลาย ทั้งในมิติของวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ซึ่งควรให้ผู้เรียนได้มีโอกาสพัฒนาตนเองสู่มาตรฐานการเรียนรู้ และมีความเหมาะสมกับศักยภาพที่แท้จริงของตน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนมีระดับคุณภาพทางการศึกษาดำรงในระดับประเทศและระดับนานาชาติ ในด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และเทคโนโลยี ในระดับโรงเรียนมีคุณภาพโดยเฉลี่ยต่ำ ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การเรียนการสอนของไทยไม่บรรลุเป้าหมายเกิดจากหลายปัจจัยหลายอย่าง ทั้งครู สื่อการสอน กระบวนการเรียนการสอน และการเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง (พรพรรณ ไวยางกูร, 2556)

ในปัจจุบันความรู้และความเข้าใจทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างยิ่งในการเตรียมเยาวชนให้สามารถดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมที่วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็นพื้นฐาน เป้าหมายหรือผลการศึกษาวิทยาศาสตร์ในปัจจุบันเน้นให้ความสำคัญกับความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ในส่วนของผู้ปฏิบัติ เช่น ครู อาจารย์ ก็มีการปรับเปลี่ยนวิธีการจัดการเรียนการสอน ให้ความสำคัญเน้นผู้เรียนมีบทบาทมากขึ้นใช้วิธีการจัดการเรียนการสอนรูปแบบต่างๆ มากขึ้นเพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิด เช่น การสอนแบบบูรณาการ การสอนโดยใช้โครงงาน การสอนโดยใช้วิจัยเป็นฐาน ฯลฯ (พรทิพย์ ศิริภทราชัย, 2559) หากโรงเรียนต้องการจัดการศึกษาเพื่อให้บรรลุจุดหมายของการจัดการศึกษา

จำเป็นต้องจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ของโลกในศตวรรษที่ 21 นอกจากนั้น PISA ได้พิจารณาถึงประเด็นของความรู้วิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้องและมีส่วนช่วยในการดำเนินชีวิตของนักเรียนในการตัดสินใจ สมรรถนะทางวิทยาศาสตร์จะสามารถเป็นพื้นฐานของนักเรียนในการตอบสนองต่อประเด็นปัญหาต่างโดยใช้ความรู้ความเข้าใจในวิทยาศาสตร์ที่เกี่ยวข้อง (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2551) ซึ่งการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์มีความสำคัญและมีความจำเป็นสำหรับทุกคน เพราะจะทำให้ทุกคนเข้าใจโลก ธรรมชาติ เทคโนโลยี ประเด็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถที่จะเลือกตัดสินใจเกี่ยวกับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สามารถตอบสนองและเผชิญกับประเด็นปัญหาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์อย่างมีเหตุผล เยาวชนที่มีการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ ในระดับต่ำซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อถึงนโยบายในระดับประเทศ ซึ่งหมายถึง การสะท้อนถึงควมมีส่วนร่วมในสังคมและตลาดแรงงานและการใช้ชีวิตที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์ ดังนั้น การที่จะแก้ปัญหที่กำลังเกิดขึ้นอย่างเร่งด่วนนั้นต้องพัฒนาการเรียนการสอนนักเรียนให้เกิดการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561)

จากผลคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนไทย การสังเคราะห์การประเมินผลนักเรียนนานาชาติ พบว่านักเรียนไทยเกือบครึ่ง (46%) แสดงถึงการรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าระดับพื้นฐานหรือมีนักเรียนไทย แค่ 54% ที่รู้เรื่องวิทยาศาสตร์ตั้งแต่ระดับพื้นฐานขึ้นไป ผลการประเมิน PISA 2009 ประเทศไทยมีนักเรียนรู้เรื่องวิทยาศาสตร์ต่ำกว่าพื้นฐานลดลงเล็กน้อย จาก 46% เป็น 43% (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2553) และจากผลการประเมิน PISA 2012 คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนไทย อยู่ที่ 444 คะแนน เพิ่มขึ้นจาก PISA 2009 (คะแนน 425) PISA 2015 มีคะแนนเฉลี่ยด้านวิทยาศาสตร์ 421 คะแนน คะแนนคณิตศาสตร์ 415 คะแนน เมื่อเทียบกับ PISA 2012 ด้านวิทยาศาสตร์ มีคะแนนลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่วนคณิตศาสตร์มีคะแนนลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทำให้สรุปได้ว่าการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ในชีวิต (PISA) นักเรียนไทยยังมีผลการประเมินในระดับที่ไม่น่าพึงพอใจ แสดงให้เห็นว่า คุณภาพการศึกษาไทยยังห่างไกลจากความเป็นเลิศเมื่อเทียบกับประเทศเอเชียตะวันออก (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2558) การพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะทางวิทยาศาสตร์ แนวคิดหนึ่งที่ใช้ในการจัดการศึกษา คือ สะเต็มศึกษา (STEM Education) ซึ่งเป็นแนวคิดการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการความรู้ในศาสตร์ต่างๆ 4 สาขา ได้แก่ วิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) Engineering (วิศวกรรม) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) ในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการตามแนวสะเต็มศึกษา มีความสำคัญต่อผู้เรียนคือ ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์และสร้างนวัตกรรมที่ใช้ความรู้ในวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ เทคโนโลยี และกระบวนการออกแบบทางวิศวกรรม ผู้เรียนเข้าใจสาระและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์มากขึ้นทำให้ผู้เรียนเกิดการถ่ายโอน การเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างความคิดรวบยอดในศาสตร์ต่างๆ ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความหมายต่อผู้เรียน ผู้เรียนเห็นความสัมพันธ์และคุณค่าของสิ่งที่เรียนสามารถเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนเข้ากับชีวิตจริง (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2554)

การนิเทศภายในโรงเรียน เป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารและครูอาจารย์ในโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำขึ้น โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงงานต่างๆ และเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนในทางที่จะทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสูงขึ้น การนิเทศภายในจึงมีความจำเป็นเนื่องจากสภาพการนิเทศของหน่วยงานที่รับผิดชอบการนิเทศมีจำนวนจำกัดไม่สามารถจัดนิเทศให้ทั่วถึงได้ในทุกโรงเรียน (อารมณ ฉนวนจิตร, 2556) การนิเทศการศึกษาเป็นกิจกรรมร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้บริหาร ครู

และบุคลากรทางการศึกษา ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ แนะนำ ทำเป็นตัวอย่าง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการสอนการเรียนและหลักสูตร โดยมุ่งให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เต็มศักยภาพ และเป็นการบริหารสถานศึกษา จัดกิจกรรมต่างๆ เกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน ซึ่งการนิเทศภายในถือว่าเป็นงานหลักประการหนึ่งของสถานศึกษาเป็นภารกิจที่สำคัญยิ่งของการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น รวมทั้งเป็นการสำรวจ วิเคราะห์ วิจัยและประเมินผล เพื่อปรับปรุงคุณภาพและยกระดับมาตรฐานการศึกษา เป็นการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนให้ได้มาตรฐาน และสร้างเอกสารทางวิชาการให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียนและครูอาจารย์ ตลอดจนเป็นการพัฒนาโดยเฉพาะครูอาจารย์ให้มีความรู้ ทักษะ ประสบการณ์อันจำเป็นที่จะนำไปใช้ในการเรียนการสอน และการจัดการศึกษา อีกทั้งให้สามารถแก้ปัญหาต่างๆ

คุณภาพของครูในหลายๆ ด้านจะส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนจึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาครูเป็นอันดับแรก ถ้าครูมีคุณภาพยังไม่ดีพอก็เป็นการยากที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนมีคุณภาพที่ดีได้ ดังนั้น ความสามารถและคุณภาพการสอนอาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการสอนของครูและประสิทธิผลทางการเรียนของผู้เรียน สอดคล้องกับผลจากการจัดประชุมเรื่อง การปฏิรูปการเรียนรู้ของผู้เรียนของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา แห่งชาติ, 2558) ที่พบปัญหาว่า ปัจจุบันวิธีการสอนของครูยังไม่จูงใจให้เด็กอยากเรียน ครูใช้วิธีการสอนแบบเดิมๆ ไม่มีกิจกรรมที่ทำให้เด็กมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้ ในปัจจุบันเด็กเหมือนถูกกำหนดให้เรียน ไม่มีชั่วโมงที่จะดึงศักยภาพของเด็กออกมาได้อย่างเต็มที่ เช่น เด็กบางคนชอบศิลปะ ชอบกีฬา แต่ชั่วโมงเรียนไม่มากพอ และยังพบว่าการบริหารจัดการศึกษาปัจจุบันอ่อนเรื่องการนิเทศติดตาม ผู้บริหารหรือผู้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาจึงควรต้องกำหนดภารกิจให้น้ำหนักในการลงพื้นที่ไปทำงานร่วมกับสถานศึกษา การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ในการบริหารการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยกระบวนการนิเทศการศึกษาเข้ามาช่วยเหลือเพื่อปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพราะการจัดการศึกษาในบางครั้ง ผู้บริหารและครูไม่สามารถที่จะแก้ไขได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องอาศัยบุคคลอื่นเข้ามาช่วยเหลือและแนะนำ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นวิธีหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาการศึกษาได้ (อัญชลี โพธิ์ทอง, 2548)

การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาเป็นการบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน โดยมีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนเห็นถึงความสัมพันธ์ของแต่ละวิชาที่บูรณาการ และสามารถนำไปใช้ในการออกแบบสิ่งประดิษฐ์เพื่อแก้ปัญหาในชีวิตจริง ซึ่งในประเทศไทยจัดว่ายังเป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้ที่ค่อนข้างใหม่ จากการศึกษาพบว่า โรงเรียนที่จัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา จำนวน 41 แห่ง ที่ได้รับมอบหมายจากกรุงเทพมหานครให้เป็นศูนย์สะเต็มศึกษา ครูที่รับผิดชอบการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษายังขาดความรู้ ความเข้าใจ ไม่สามารถเชื่อมโยงการบูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกันได้ ไม่เกิดนวัตกรรมใหม่ และไม่สามารถให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษากับบุคลากรในสังกัดได้ จึงจำเป็นต้องศึกษาค้นคว้าและดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาให้ถูกต้องตามรูปแบบที่กำหนด ทั้งนี้ เพื่อเป็นต้นแบบและเป็นตัวอย่างของการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาสำหรับโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จากความจำเป็นดังที่กล่าวไว้ในเบื้องต้น โรงเรียนจึงควรมีการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ เมื่อพิจารณาแล้วจึงเห็นว่าควรให้

ความสำคัญต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะด้านการจัดการเรียนการสอนแนวสะเต็มศึกษากับครูผู้สอน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกเกี่ยวกับเทคนิควิธีการสอนในรูปแบบที่หลากหลายให้ครูผู้สอน ซึ่งโรงเรียนอาจช่วยครูผู้สอนได้ด้วยการพัฒนาหารูปแบบเทคนิควิธีการสอนที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและถ่ายทอดองค์ความรู้นั้นไปยังครูผู้สอนด้วยกระบวนการนิเทศการศึกษา ซึ่งการนิเทศเป็นกระบวนการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่าง ผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ เป็นการปรับเปลี่ยนแนวความคิดและการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารจัดการหรือการใช้ภาวะผู้นำในการนิเทศ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ดีขึ้น โดยเน้นการให้บริการช่วยเหลือสนับสนุน ดังนั้น การดำเนินการดังกล่าวนี้จึงเป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยเพิ่มเทคนิคการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาแก่ครูผู้สอน อีกทั้งเป็นการช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้สูงขึ้นได้ การพัฒนางานนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนการสอนควรเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารกับครูผู้สอน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้มีรูปแบบที่หลากหลายเพื่อเป็นการเพิ่มทางเลือกให้แก่ครูผู้สอน

เหตุผลและความสำคัญดังที่ได้กล่าวในเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงจะได้ดำเนินการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เพื่อเป็นการส่งเสริมสมรรถนะการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาของครูในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ระบุไว้ และเป็นไปตามคุณลักษณะของสะเต็มศึกษา คือ จัดการสอนแบบบูรณาการข้ามสาระวิชาวิทยาศาสตร์ (science) เทคโนโลยี (technology) วิศวกรรมศาสตร์ (engineering) และคณิตศาสตร์ (mathematics) การจัดการนิเทศนั้นผู้วิจัยคำนึงถึงการดำเนินการที่เป็นลำดับขั้นตอนของกระบวนการเชิงระบบ มีการวางแผน กำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย แนวทางดำเนินงาน พร้อมจัดเตรียมเครื่องมือ และวิธีการติดตามประเมินผลไว้อย่างชัดเจน ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามความมุ่งหมายและเป้าประสงค์ที่คาดหวังไว้ ก่อให้เกิดประสิทธิภาพประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน และประสิทธิผลทางการเรียนของผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ตลอดจนสามารถใช้เป็นข้อมูลในการบริหารงานนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ให้เกิดประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางของการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาสภาพและแนวทางของการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผู้วิจัยจะดำเนินการ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

แหล่งข้อมูล ได้แก่ เอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ หนังสือและตำรา เอกสาร รวมถึงข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ (เว็บไซต์) ที่เกี่ยวข้องการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา การพัฒนารูปแบบเพื่อนำมาวิเคราะห์เป็นกรอบความคิด พร้อมทั้งสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายใน สำหรับการวิจัยครั้งนี้

ตัวแปรที่ศึกษา คือ การนิเทศภายใน การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา และองค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 ศึกษาสภาพการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 437 คน รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ จำนวน 437 คน และครูหัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีและคณิตศาสตร์ ของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 974 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัย เป็นบุคลากรในโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาของกรุงเทพมหานคร 33 แห่ง ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาของกรุงเทพมหานคร โรงเรียนๆ ละ 1 คน รวม 33 คน 2) รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาของกรุงเทพมหานคร โรงเรียนๆ ละ 1 คน รวม 33 คน 3) ครูหัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และคณิตศาสตร์ของโรงเรียนศูนย์สะเต็มศึกษาของกรุงเทพมหานคร โรงเรียนๆ ละ 2 คน รวม 66 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 132 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย 1) ปัญหาและความต้องการการนิเทศ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ 4) การประเมินผลและปรับปรุงการนิเทศ

ส่วนที่ 3 ศึกษาแนวทางของการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความสามารถและ/หรือมีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน 6 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ศึกษาพิเศษ อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา รวมจำนวน 6 คน ตามคุณสมบัติที่กำหนด ดังนี้ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร จำนวน 2 คน ที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารจัดการสะเต็มศึกษาในสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี 2) ศึกษาพิเศษ จำนวน 2 คน เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษา หรือมีประสบการณ์/ผลงานทางวิชาการด้านการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา 3) อาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 คน ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 6 คน

ตัวแปรที่ศึกษา แนวทางของการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ขั้นตอนที่ 2 การพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในขั้นตอนที่ 2 จะดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการนำผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ร่วมกับแนวคิดหลักการ และทฤษฎี ที่เกี่ยวกับการนิเทศภายในที่ได้ศึกษาไว้ในบทที่ 2 แล้วนำผลการวิเคราะห์ และสังเคราะห์ ดังกล่าวมาเป็นข้อมูลสำหรับยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ส่วนที่ 2 การตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ในด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล คือผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความชำนาญเชี่ยวชาญการนิเทศและการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 2 คน 2) ผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา จำนวน 2 คน 3) ศึกษานิเทศก์เชี่ยวชาญระดับประถมศึกษา จำนวน 1 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 5 คน

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ คุณภาพรูปแบบด้านความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้และประเมินรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยมีการดำเนินการใน 2 ส่วนคือ

ส่วนที่ 1 สร้างคู่มือเพื่อการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยนำรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ไปทดลองให้กับฝ่ายบริหารโรงเรียนทดลองใช้ โดยเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 1 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ เพื่อทดลองใช้กับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้รูปแบบฯ และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการทดลองใช้รูปแบบฯ และประเมินผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ จำนวน 1 คน 2) รองผู้อำนวยการโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ จำนวน 1 คน 3) ครูหัวหน้ากลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ (science) และคณิตศาสตร์ (mathematics) ของโรงเรียนไทยนิยมสงเคราะห์ จำนวน 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น จำนวน 4 คน

ตัวแปรที่ศึกษา คู่มือการใช้รูปแบบฯ ประเมินความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพและแนวทางของการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

1.1 สภาพการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านโดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ย

สูงสุด 3 อันดับ คือ ข้อ 5 การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ข้อ 3 การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา และข้อ 4 การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ตามลำดับ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับสภาพการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวม

สภาพการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การระบุปัญหา	4.40	0.50	มาก
2. การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา	4.18	0.67	มาก
3. การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา	4.56	0.52	มากที่สุด
4. การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา	4.44	0.50	มาก
5. การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน	4.63	0.49	มากที่สุด
6. การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน	4.18	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.45	0.51	มาก

1.2 ผลสรุปแนวทางการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร สรุปได้ ดังนี้

1.2.1 การระบุปัญหา การรวบรวมปัญหาและอุปสรรคจากครูผู้สอนและผู้เรียนใช้กระบวนการนิเทศทำความเข้าใจกับผู้บริหารโรงเรียน รองฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ มีการประชุมวางแผนเสนอความคิดเห็นร่วมกัน และมีการนิเทศภายในร่วมกับผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ นำปัญหาและความต้องการของครูเป็นสิ่งที่ผู้บริหารทุกคนควรให้ความสำคัญ และควรให้การสนับสนุนส่งเสริมการนิเทศ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการจัดการเรียนการสอนซึ่งจะส่งผลโดยตรงกับครู ผู้เรียน เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น ควรมีการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียน ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยให้ความรู้บุคลากรให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STEM ร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้วางแผนการจัดกิจกรรม

1.2.2 การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ควรมีการประชุมโดยผู้บริหาร และคณะครู รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นโดยได้แนวคิดมาจากผู้เรียนทุกคน ฝ่ายวิชาการ จัดคณะกรรมการตั้งแต่ผู้บริหาร หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระ หรือผู้เกี่ยวข้องร่วมมือกัน สลับผลัดเปลี่ยนหมุนเวียน เพื่อจะได้สร้างขวัญกำลังใจกับปฏิบัติผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาและการนิเทศภายใน ใช้วงจรคุณภาพส่งเสริมสนับสนุนดำเนินการ ผู้บริหารต้องอยู่เคียงข้างครู และผู้เรียนตลอดเวลาดำเนินการอย่างต่อเนื่องจริงใจโดยเน้นผลที่เกิดกับนักเรียน

1.2.3 การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา ควรประชุมฝ่ายวิชาการ และร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหาร ครู ผู้เรียน ร่วมกันออกแบบและการออกแบบควรร่วมมือกันทุกฝ่าย มีการจัดทำแผนการสอนการวัดและประเมินผลนักเรียนให้มีทิศทางไปในทางเดียวกัน นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน/ติดตามผลการเรียนรู้ให้นักเรียน

1.2.4 การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา ควรจัดตารางนิเทศ และดำเนินการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอนในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ โดยผู้บริหาร ครู และผู้เรียนวางแผนร่วมกัน ครูมีการวัดและประเมินผลนักเรียนให้มีทิศทางไปในทางเดียวกัน

1.2.5 การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน ควรนำผลการนิเทศมาประชุม โดย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองฝ่ายวิชาการ ครูทุกคนในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุง นำข้อดีมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและสรุปผลการดำเนินการและประเมินร่วมกัน ผู้บริหารมีส่วนสำคัญในการพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนของครู ครูเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในการพัฒนาการเรียนการสอน และพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

1.2.6 การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา นำเสนอโดยให้ทุกคนออกความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อนำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ร่วมกันนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ข้อเด่น ข้อด้อย ของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้ทั้งจากครูผู้สอน และรู้จักศึกษา หาความรู้ทุกส่วน ผู้ปกครองสำคัญมีส่วนสำคัญที่คอยดูแลเอาใจใส่นักเรียนทั้งด้านพฤติกรรมและการเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนและนักเรียนให้มีการเรียนให้ดีขึ้นในทุกด้านโดยการสนับสนุนเงิน วัสดุ อุปกรณ์ โดยมีขั้นตอน คือ 1) ระบุปัญหา 2) รวบรวมปัญหา 3) ตรวจสอบแบบทดสอบ วิธีการแก้ปัญหา 4) ประเมินผล

2. ผลการพัฒนาและตรวจสอบรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

รูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ดังนี้

องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. การระบุปัญหา 1) การรวบรวมปัญหา และอุปสรรคจากครูผู้สอนของครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ 2) ประชุมผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่ รองฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์เกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา 3) มอบหมายให้มีการนิเทศภายในโรงเรียน โดยมีการประชุมวางแผนเสนอความคิดเห็นร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครูผู้สอนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์ และคณิตศาสตร์ 4) นำปัญหาและความต้องการของครู โดยให้การสนับสนุนส่งเสริมการการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา 5) ส่งเสริมการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของโรงเรียน 6) ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษา โดยให้ความรู้บุคลากรให้มีความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้รูปแบบ STEM 7) สนับสนุนให้ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้ และวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

2. การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 1) มีการประชุมทีมผู้บริหาร และคณะครู รวบรวมปัญหาที่เกิดขึ้นโดยได้แนวคิดมาจากผู้เรียนทุกคน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการ ได้แก่ รองฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายชั้น หัวหน้ากลุ่มสาระ หรือ ผู้เกี่ยวข้องร่วมมือกันเพื่อจะได้สร้างขวัญกำลังใจกับปฏิบัติ 3) ผู้บริหารต้องสร้างความเข้าใจให้ทุกฝ่ายเห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาและการนิเทศภายในสถานศึกษา 4) ใช้วงจรคุณภาพ (PDCA) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา 5)

ผู้บริหารส่งเสริมครูในการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาและการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นผลที่เกิดกับผู้เรียน

3. การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 1) ประชุมฝ่ายวิชาการ และร่วมกันออกแบบวิธีการแก้ปัญหาการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหาร ครู ผู้เรียน 2) มีการออกแบบวิธีการแก้ปัญหาโดยความร่วมมือกันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาและการนิเทศภายในสถานศึกษา 3) จัดประชุมผู้เกี่ยวข้องในการจัดทำแผนการสอน การวัดและประเมินผลนักเรียนให้มีทิศทางไปในทางเดียวกัน 4) นำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน /ติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียนในการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา

4. การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 1) ควรจัดตารางนิเทศ และดำเนินการนิเทศอย่างสม่ำเสมอ 2) ผู้บริหาร ครู และผู้เรียนวางแผนร่วมกันในการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา 3) ครูมีการวัดและประเมินผลในการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา ของนักเรียนให้มีทิศทางไปในทางเดียวกัน

5. การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน 1) นำผลการนิเทศมาประชุม โดย ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองฝ่ายวิชาการ ครูทุกคนในกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ เพื่อนำข้อบกพร่องมาปรับปรุง 2) นำข้อดีมาพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นและสรุปผลการดำเนินการและประเมินร่วมกัน 3) ผู้บริหารวางแผนทางในการปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหา และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู 4) มีแนวทางชัดเจน โดยให้ครูเป็นผู้ลงมือปฏิบัติในการพัฒนาการเรียนการสอนและพัฒนานักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนให้สูงขึ้น

6. การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา 1) มีการนำเสนอโดยให้ทุกคนออกความคิดเห็นและเรียนรู้ร่วมกัน 2) เพื่อนำแนวทางที่ได้ไปใช้ในการแก้ปัญหา ร่วมกันนำเสนอแนวทางการแก้ปัญหา ข้อเด่น ข้อด้อย ของกระบวนการจัดการเรียนการสอน เน้นให้ผู้เรียนเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง เรียนรู้ทั้งจากครูผู้สอน และรู้จักศึกษาหาความรู้ทุกส่วน ผู้ปกครองสำคัญมีส่วนสำคัญที่คอยดูแลเอาใจใส่นักเรียนทั้งด้านพฤติกรรมและการเรียน ชุมชนมีส่วนร่วมช่วยเหลือสนับสนุนโรงเรียนและนักเรียนให้มีการเรียนให้ดีขึ้นในทุกด้านโดยการสนับสนุนเงิน วัสดุ อุปกรณ์ โดยมีขั้นตอน คือ ระบุปัญหา รวบรวมปัญหา ตรวจสอบแบบทดสอบวิธีการแก้ปัญหา และประเมินผล

องค์ประกอบที่ 2 การนิเทศภายในโรงเรียน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครู 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ ด้วยการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาของครูผู้รับการนิเทศ ความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาโดยครูผู้รับการนิเทศ 6 ขั้น ประกอบด้วย 1) การระบุปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การทดสอบ/ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน 6) การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา

3. ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ผลการทดลองใช้รูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ พบว่า เมื่อนำรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ไปใช้แล้ว พบว่า องค์ประกอบของรูปแบบฯ ทั้ง 2 องค์ มีความเป็นไปได้ และเป็นประโยชน์ต่อการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาเป็น

อย่างมาก เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาของโรงเรียน ต้องมีกระบวนการติดตามชี้แนะด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่ได้กำหนด ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ซึ่งการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบัน ผู้สอนจึงต้องเปลี่ยนบทบาทจากการเป็นผู้บอกความรู้เป็นโค้ช เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะเพื่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ได้แก่ ทักษะด้านการเรียนรู้และนวัตกรรมจึงจำเป็นที่จะต้องมีการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาเพื่อให้การบริหารงานด้านคุณภาพผู้เรียนประสบความสำเร็จในระดับดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำมาอภิปราย ดังนี้

1. สภาพการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1) การระบุปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูล และแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไขวิธีการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน 6) การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา ผลการแก้ปัญหาหรือชิ้นงาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครนั้น มีการปฏิบัติตามนโยบายของหน่วยงานทั้งนโยบายระดับชาติ และนโยบายของต้นสังกัดที่ได้กำหนดนโยบายไว้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรมสามารถนำไปปฏิบัติในการยกระดับคุณภาพการศึกษาได้ ประกอบกับการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา ตรงกับสภาพจริงในปัจจุบันทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนมีความรู้ ความเข้าใจถึงบทบาทของตนเองของการนิเทศมากยิ่งขึ้น มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของเกรียงศักดิ์ สังข์ชัย (2552) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์ ที่เรียกว่า “APFIE Model” ประกอบด้วยกระบวนการดำเนินงาน 5 ขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และความต้องการจำเป็น (Assessing Need: A) ขั้นตอนที่ 2 จัดการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Providing Information: P) ขั้นตอนที่ 3 วางแผนการนิเทศ (Formulating Plan: F) ขั้นตอนที่ 4 ปฏิบัติการนิเทศ (Implement: I) ขั้นตอนที่ 5 ประเมินผลการนิเทศ (Evaluation: E) โดยรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นนี้มีประสิทธิภาพโดยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน และผลการนำรูปแบบการนิเทศการสอนไปใช้เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพเชิงประจักษ์พบว่า ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศมีสมรรถภาพในการนิเทศการจัดการเรียนรู้หลังการใช้รูปแบบการนิเทศสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ มีสมรรถภาพในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนหลังการใช้รูปแบบการนิเทศการสอนสูงกว่าก่อนการใช้รูปแบบการนิเทศการสอน ผู้เรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์มีความรู้และทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่นิเทศ และครูวิทยาศาสตร์ผู้ทำหน้าที่จัดการเรียนรู้ มีความพึงพอใจต่อรูปแบบการนิเทศการสอนอยู่ในระดับมากที่สุด และผู้เรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์เห็นด้วยกับการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนของครูวิทยาศาสตร์อยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการนิเทศแนวใหม่เพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ แต่ละองค์ประกอบมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ได้แก่ 1) การระบุปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การทดสอบ ประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน 6) การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหา

2.2 องค์ประกอบที่ 2 การนิเทศภายในโรงเรียน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของครู 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร มีนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยมีโรงเรียนที่เป็นศูนย์สะเต็มศึกษาสำหรับปฏิบัติการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา ดังนั้น โรงเรียนจึงมีความจำเป็นที่ต้องมีการนิเทศภายใน เพื่อชี้แนะ กำกับ ดูแล ติดตาม ให้การจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษา มีการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนงาน และติดตามผลการดำเนินงานตามเป้าหมาย และจุดมุ่งหมายทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ให้องค์ความรู้ด้านการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาอย่างชัดเจนต่อเนื่อง มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของนพพรพรรณ ญาณโกมุท (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน ประกอบด้วย 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 กระบวนการนิเทศภายใน และส่วนที่ 4 การประเมินผล ผลการพิจารณาและประเมินคุณภาพของรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินความสอดคล้องของรูปแบบ อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ซึ่งสามารถนำไปใช้ทดลองได้ 2) ผลการใช้รูปแบบการนิเทศภายในตามแนวคิดการศึกษาชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน พบว่า ครูมีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้และสมรรถนะในการนิเทศภายในสูงขึ้น

จากการศึกษางานวิจัยพบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา (STEM Education) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสามารถในการแก้ปัญหาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 มีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ยตั้งแต่ร้อยละ 79 ขึ้นไป และผู้เรียนมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา (STEM Education) อยู่ในระดับมาก และยังพบว่าชุดกิจกรรมวิทยาศาสตร์ สำหรับผู้เรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เรื่อง วงจรไฟฟ้า มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.64/80.50 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้

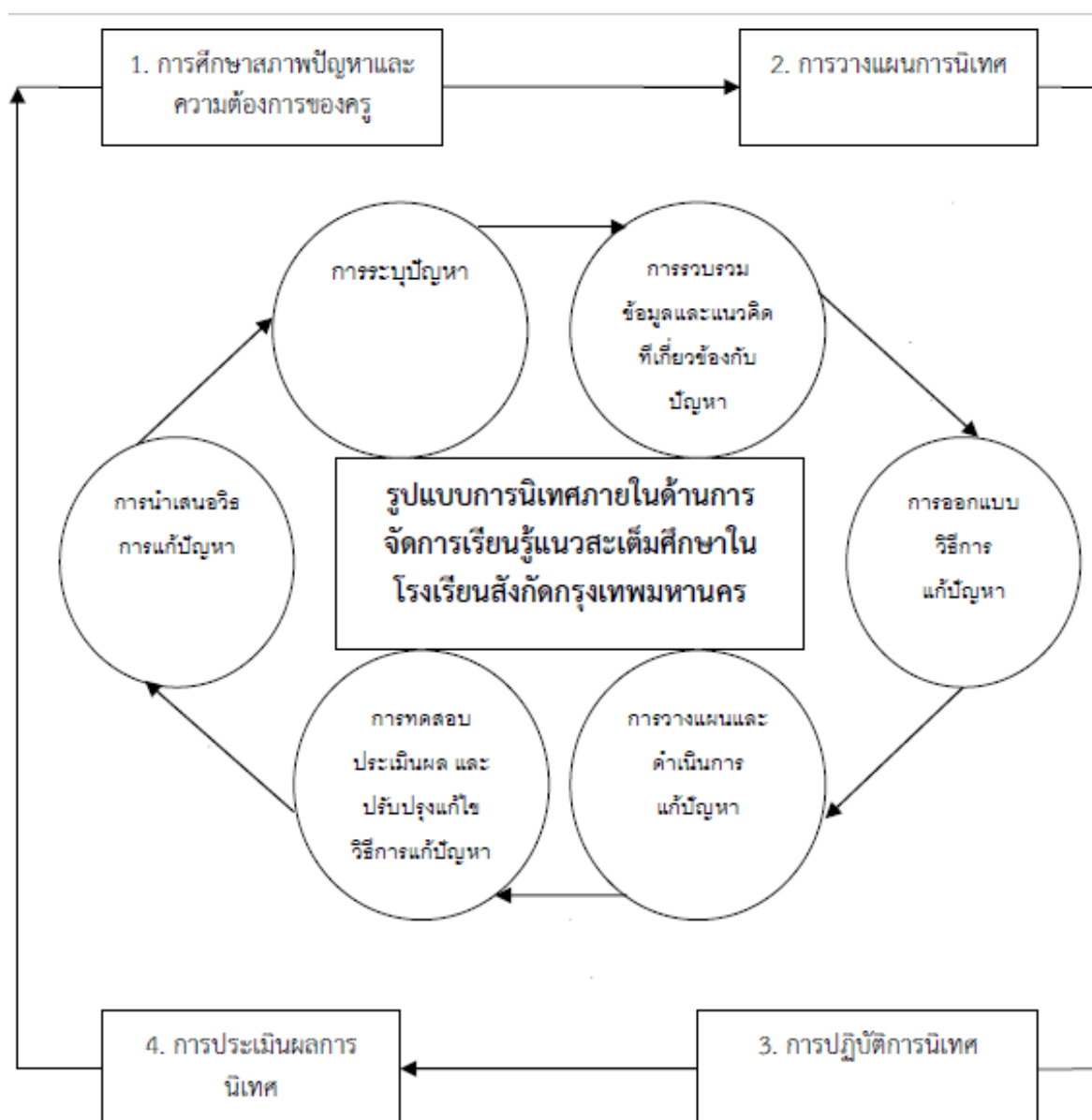
3. ผลทดลองใช้และประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ของรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยทดลองกับไทยนิยมนสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยจัดทำคู่มือการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้ใช้รูปแบบฯ มีความคิดเห็นด้านความเป็นไปได้และประโยชน์ในการนำไปใช้อยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูผู้สอน มีความตระหนักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ให้ความสำคัญและให้ความร่วมมือกับการนิเทศภายในเป็นอย่างดี เกิดความพึงพอใจต่อการนิเทศภายใน มีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของชฎาภาณูจร์ ศรีเนตร (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 ประกอบด้วย การสำรวจ

ความต้องการและความจำเป็น การวางแผนการนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การประเมินและรายงานผลการนิเทศ และการขยายผล ยกย่อง และเชิดชูเกียรติ และค่าดัชนีความสอดคล้องของรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 เท่ากับ 1.00 สามารถนำไปใช้ได้ทุกข้อ และผลการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของดวงพร สมจันทร์ตา (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผู้เรียนมีทักษะการแก้ปัญหาและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนในเรื่อง โครงสร้างและหน้าที่ของใบ การลำเลียงน้ำและสารอาหาร ผลและเมล็ด สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นประโยชน์ในการวิเคราะห์และเข้าใจแนวทางการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยการปรับเปลี่ยนแนวความคิดและการปฏิบัติกิจกรรมการเรียนการสอน การบริหารจัดการ เพื่อปรับปรุง และพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนรู้ โดยการผนวกแนวคิดการจัดการเรียนกลุ่มสาระวิทยาศาสตร์กับการออกแบบเชิงวิศวกรรม คณิตศาสตร์และเทคโนโลยีของผู้เรียน ผู้เรียนมีโอกาสนำความรู้มาออกแบบชิ้นงานหรือวิธีการเพื่อตอบสนองความต้องการหรือแก้ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันได้ ประกอบด้วย 1) การระบุปัญหา 2) การรวบรวมข้อมูลและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัญหา 3) การออกแบบวิธีการแก้ปัญหา 4) การวางแผนและดำเนินการแก้ปัญหา 5) การทดสอบประเมินผล และปรับปรุงแก้ไข วิธีการแก้ปัญหา หรือชิ้นงาน 6) การนำเสนอวิธีการแก้ปัญหาและนำไปถ่ายทอดอย่างผสมผสานกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สำคัญและจำเป็น อีกทั้งยังตอบสนองต่อการดำรงชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันและอนาคต เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ โดยใช้กระบวนการนิเทศภายใน ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนการนิเทศ 3) การปฏิบัติการนิเทศ 4) การประเมินผลการนิเทศ สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การนำรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ผู้นิเทศควรศึกษาทำความเข้าใจในวิธีการนิเทศให้ชัดเจน

1.2 ควรศึกษาและวิเคราะห์บริบทสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาในการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้แนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียน ที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาในสังกัดต่าง ๆ กัน เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาที่เหมาะสม

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงศักดิ์ สังข์ไชย. (2552). การพัฒนารูปแบบการนิเทศการสอนครูวิทยาศาสตร์เพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียนที่มีแนวความสามารถพิเศษทางวิทยาศาสตร์. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชญาภาญจ์ ศรีเนตร. (2558). รูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาเขต 25. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ดวงพร สมจันทร์ตา. (2559). การพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่ได้รับการเรียนตามแนวทางสะเต็มศึกษา เรื่อง กายวิภาคศาสตร์ของพืช. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- นพพรพรรณ ญาณโกมุท. (2558). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในตามแนวความคิดการศึกษาชั้นเรียนสำหรับโรงเรียนเอกชน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- พรทิพย์ ศิริภทราชัย. (2559). STEM Education กับการพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21. วารสารนักบริหารมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 33(2). 95-96.
- พรพรรณ ไวยายกูร. (2556). สะเต็มศึกษา: ก้าวสำคัญของการนำสะเต็มศึกษาไปใช้กับความหวัง ยกระดับคุณภาพศึกษาไทย. แหล่งที่มา <http://www.daliynews.co.th/education>. สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย. 2565.
- วิจารณ์ พานิช. (2555). วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.
- วิชัย วงษ์ใหญ่. (2554). นวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้สู่ความเป็นพลเมือง. กรุงเทพมหานคร: อาร์เอนด์ปรีนท์.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2551). ความรู้และสมรรถนะทางวิทยาศาสตร์สำหรับโลกวันนี้. กรุงเทพมหานคร: เซเวนกรุ๊ป.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2553). ตัวอย่างข้อสอบที่ใช้ในการประเมินผลการเรียนรู้วิชาวิทยาศาสตร์. กรุงเทพมหานคร: แอดวานซ์ พรินต์ติ้ง เซอร์วิส.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2558). คู่มือจัดกิจกรรมสะเต็มศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษา ปีที่ 1-3. กรุงเทพมหานคร: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2561). ผลการประเมิน PISA 2015 บอกอะไรถึงระดับนโยบาย. แหล่งที่มา <https://pisathailand.ipst.ac.th/issue-2017-14/> สืบค้นเมื่อ 20 พ.ย. 2564.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). แนวทางการนิเทศบูรณาการโดยใช้พื้นที่ เป็นฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาสู่การนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). **การบริหารงานวิชาการ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- อัญชลี โพธิ์ทอง. (2548). **นิเทศการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- อารมณ ฉนวนจิตร. (2556). **นวัตกรรมนิเทศการจัดการเรียนรู้**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607-610.

การศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

A STUDY OF SCHOOL ADMINISTRATION CONDITIONS IN THE 21ST CENTURY OF
SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

¹ไพพกา ผิวคำ Paipaka Pewdum, ²ระวิง เรืองสังข์ Rawing Ruangsanka,

³ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่ Yudthawee Kaewthongyai

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author Email: 6301102019@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีระเบียบวิธีการวิจัย คือ การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู ด้วยการเปิดตารางของ Taro Yamane จำนวน 378 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยพิจารณาเป็นรายด้าน มีระดับการปฏิบัติการเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคลอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านบริหารทั่วไป และด้านบริหารงานวิชาการอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, ศตวรรษที่ 21, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

Abstract

The objectives of this research was to study of school administration conditions in the 21st century of school administrators under primary educational service area office. This is quantitative method research uses the questionnaire with a sample of 378 people. Data was analysis of statistical percentage, mean, standard deviation. The results of the research found that the condition in the 21st century of school administrators under primary educational service area office, all 4 aspects overall were at a high level, in each aspect from highest to lowest averages are: budget administration and personnel administration at the highest level, general administration and academic administration at a high level.

Keywords: School Administration, The 21st Century, Primary Educational Service Area Office

*Received: February 03, 2023, Revised: April 08, 2023, Accepted: April 08, 2023.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่อง รูปแบบการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

บทนำ

สังคมยุคความรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เนื่องมาจากการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่างๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน พลังขับเคลื่อนของเทคโนโลยียุคดิจิทัลส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความรวดเร็วที่นักวิชาการเห็นตรงกันว่า เพิ่งจะเริ่มต้นเท่านั้น ในระยะถัดไปจะยิ่งทวีความรวดเร็วมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาตามไปด้วยอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สถานศึกษาจึงต้องมีความตื่นตัวและเตรียมพร้อมในการจัดการเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียนมีทักษะสำหรับการออกไปดำรงชีวิตในโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้เพื่อเด็กในศตวรรษที่ 21 (สมหมาย อ้าดอนกลอย, 2556)

จากความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลกระทบโดยตรงต่อวิถีชีวิตของคนทั่วไป จึงเกิดการแข่งขันเพื่อการอยู่รอดของประชาชนมีอัตราสูงขึ้นทุกขณะ ความสำคัญในการพัฒนาประเทศจึงขึ้นอยู่กับปัจจัย หรือทรัพยากรที่สำคัญ คือ คนที่มีคุณภาพ จะเห็นว่าปัจจุบันทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นในการพัฒนาศักยภาพและคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งจะเห็นได้จากยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ได้กำหนดยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ มีความพร้อมทั้ง กาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่รอบด้าน และมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัยมีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคม และผู้อื่น มัธยัสถ์ อดออม โอบอ้อมอารี มีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ มีหลักคิดที่ถูกต้องมีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 (นุชี มะเด็ง, 2564)

การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีสิ่งที่ต้องคำนึงถึง คือโลกสมัยนี้มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและรุนแรง ฉะนั้นการบริหารสถานศึกษาจึงต้องเตรียมคนให้เผชิญกับสภาพการศึกษาในศตวรรษที่ 21 (วิจารณ์ พานิช, 2558) ซึ่งหลังจากที่โลกได้เข้าสู่ศตวรรษที่ 21 แต่ก็ยังคงมีคำถามอยู่ตลอดเวลาว่ากำลังคนภาคครูในศตวรรษนี้ต้องมีลักษณะอย่างไร รวมถึงทรัพยากรบุคคลขององค์กรในศตวรรษนี้ จะต้องมีความรู้ ทักษะ สมรรถนะ คุณลักษณะและพฤติกรรมอย่างไร หลายองค์กรและสถาบันพยายามให้คำตอบ ซึ่งมีทั้งส่วนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และส่วนที่แตกต่างกันแต่ก็ดูเหมือนว่าเรื่องนี้ยังคงเป็นที่สนใจของผู้คนในวงกว้างจนถึงขณะนี้ อาจเป็นเพราะว่าศตวรรษที่ 21 มาพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงอันเกิดจากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีด้านดิจิทัล จึงเป็นแรงกดดันก่อให้เกิดการปฏิวัติด้านดิจิทัล (Digital Revolution) และการพลิกโฉมองค์กร (Organizational Transformation) (สำนักงาน ก.พ., 2562)

ปัญหาด้านระบบบริหารจัดการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลง พบว่าการบริหารแบบราชการรวมศูนย์อยู่ที่ส่วนกลางและวิธีการทำงานตามข้อบังคับคำสั่งระเบียบ การประเมินผลการปฏิบัติงานที่เน้นงานเชิงปริมาณและการทำงานถูกระเบียบ ไม่ได้นำไปสู่การบริหารที่ดีในแง่เพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลของนักเรียนขาดระบบตรวจสอบดูแลความรับผิดชอบ (Accountability) อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารส่วนใหญ่ทำงานเพื่อรักษาสถานภาพ และประโยชน์ของตนเองซึ่งขึ้นอยู่กับอำนาจของผู้บังคับบัญชามากกว่าที่จะพัฒนานักเรียนของตนให้มีผลสัมฤทธิ์ที่ดีอย่างทั่วถึง แม้ว่าจะมีสถานศึกษาที่มีคุณภาพสูง ซึ่งเป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ที่มีชื่อเสียง นิยมตั้งอยู่ในสังคมเมืองใหญ่ อีกทั้งสถานศึกษาดังกล่าวเป็นส่วนน้อยของสถานศึกษาทั้งหมดไม่ได้กระจายไปทั่วทั้งประเทศอย่างทั่วถึงเป็นธรรม เมื่อเทียบกับประเทศอื่นที่มีการกระจายการบริหารทรัพยากรและส่งบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถไปสู่ท้องถิ่นต่างๆ อย่างทั่วถึง (วิทยากร เชียงกูล, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยที่ชี้ในเบื้องต้นว่าสาเหตุหลักของปัญหาการบริหารการศึกษา คือ การกระจายอำนาจการบริหาร

การศึกษาไปยังสถานศึกษาขาดความเป็นอิสระ ในมิติการบริหารหลักสูตรของสถานศึกษายังอิงส่วนกลางเป็นหลัก การบริหารบุคลากรระดับสถานศึกษาได้ครุไม่ตรงสาขาวิชาเอกและมีความล่าช้ารวมถึงขาดแคลนครูคุณภาพความไม่สอดคล้องของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ความไม่พร้อมของบุคลากรทางในการหาคำกล่าวการบริหารการศึกษาแบบใหม่ (อภิชัย จันทะเสน, 2564)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อให้เป็นประโยชน์ในการวางแผนบริหารสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 1) ประชากร คือ ประชากรที่ใช้เก็บข้อมูลในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครู โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จำนวน 18 เขตตรวจราชการ ประกอบด้วย 26,839 โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) 2) กลุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (อ้างใน ผ่องศรี วาณิชศุภวงศ์, 2546) ซึ่งเป็นตารางที่ใช้หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างเพื่อประมาณค่าสัดส่วนของประชากร โดยคาดว่าสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากร เท่ากับ 0.5 ระดับความเชื่อมั่น 95% ค่าความคลาดเคลื่อนที่ยอมรับได้ 5 % ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย 395 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา แบ่งเป็น 2 ตอน ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยลักษณะเครื่องมือเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ของ Likert (1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด เกี่ยวกับการบริหาร 4 ด้าน ได้แก่ 1) บริหารงานวิชาการ 2) บริหารงบประมาณ 3) บริหารงานบุคคล 4) บริหารทั่วไป

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ 1) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จากเอกสาร ตำราวิชาการ บทความ หนังสือ วารสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) กำหนดกรอบแนวคิดขอบเขตของการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมเนื้อหาการวิจัย 3) สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยให้ครอบคลุมกรอบแนวคิด โดยผู้วิจัยคำนึงถึงคุณภาพเชิงโครงสร้าง ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา รวมทั้งความเชื่อมั่น 4) นำร่างแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจแก้ไข และปรับปรุงให้มีความเหมาะสม 5) นำ

แบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา ด้วยการตรวจและประเมินดัชนีความสอดคล้อง 3 ระดับ คือ มีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม โดยใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency: IOC) 6) นำแบบสอบถามมาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ IOC (Index of Congruence) แล้วพิจารณาค่า IOC รายข้อที่มีค่าไม่น้อยกว่า 0.6 นอกจากนั้นได้ ปรับปรุงข้อคำถามให้มีความเหมาะสมตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ 7) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย จำนวน 30 ชุด เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ผลปรากฏว่าแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นรวม เท่ากับ 0.89

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 2) ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทำการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีการแปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์โดยมีเกณฑ์ระดับการให้คะแนนของของบุญชม ศรีสะอาด (2558)

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ได้แก่ 1) ด้านบริหารงานวิชาการ 2) ด้านบริหารงบประมาณ 3) ด้านบริหารงานบุคคล 4) ด้านบริหารทั่วไป ในรายด้านทั้ง 4 ด้าน และภาพรวม แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในรายด้าน และภาพรวม

สภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. บริหารงานวิชาการ	4.37	0.63	มาก	4
2. บริหารงบประมาณ	4.57	0.59	มากที่สุด	1
3. บริหารงานบุคคล	4.52	0.70	มากที่สุด	2
4. บริหารทั่วไป	4.47	0.62	มาก	3
รวม	4.48	0.64	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.48$, S.D.=0.64) เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.57$, S.D.=0.59) และ ด้านบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.52$, S.D. =0.70) ด้านที่อยู่ในระดับมากมี 2 ด้าน ได้แก่ ด้านบริหารทั่วไป (มีค่าเฉลี่ย $\bar{X} = 4.47$, S.D. =0.62) และด้านบริหารงานวิชาการ ($\bar{X} = 4.37$, S.D. =0.63) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ด้านบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) การบริหารโครงการและกิจกรรม ทางวิชาการมีการแลกเปลี่ยนสื่อสารกัน เป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเกิดความพอใจของผู้เกี่ยวข้อง 2) มีการกำหนดกลยุทธ์จัดการนิเทศการศึกษา งานวิชาการ และการเรียนการสอนในรูปแบบที่หลากหลาย สอดคล้องกับบริบทสถานศึกษา 3) มีการพัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้

2. ด้านบริหารงบประมาณ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้ออยู่ในระดับเรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีการนำเทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในการจัดทำรายงานทางการเงิน และงบการเงินเสนอต่อผู้บริหารสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัด 2) มีการเก็บรักษาเงินเป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด ด้วยความเอาใจใส่ และคอยตรวจสอบอยู่เสมอ 3) มีการจัดทำโปรแกรมตรวจสอบติดตามการรายงานการใช้งบประมาณ

3. ด้านบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) มีกระบวนการผลักดันให้ครูมีความสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ของผู้เรียน 2) มีการสื่อสารสร้างความเข้าใจ ในการดูแล ป้องกัน ตรวจสอบมิให้ครูและบุคลากรทางการศึกษากระทำผิดวินัย 3) มีการสื่อสารสร้างความรู้ความเข้าใจ และคอยเอาใจใส่ในเรื่องวินัย คุณธรรม จริยธรรมของครูและบุคลากรทางการศึกษา

4. ด้านบริหารทั่วไป ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ เรียงลำดับจากมากไปน้อย 3 อันดับ ได้แก่ 1) จัดให้มีการประชาสัมพันธ์งานการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีด้วยรูปแบบที่หลากหลาย 2) มีความสามารถคิดค้นหาแนวทางใหม่เพื่อใช้ในการส่งเสริมและสนับสนุนด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป 3) มีความสามารถในการกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสอดคล้องกับเป้าหมายทิศทางการจัดการศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยเพื่ออภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการศึกษาสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม ผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านบริหารทั่วไป และด้านบริหารงานวิชาการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จากผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า มีการนำเทคโนโลยีประยุกต์ใช้ในการจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน ดำเนินงานด้านการเงินให้เป็นไปตามระเบียบที่กระทรวงการคลังกำหนด มีการตรวจสอบอยู่เสมอ มีการจัดทำโปรแกรมตรวจสอบติดตามการรายงานการใช้งบประมาณ ผลักดันให้ครูมีความสามารถสร้างสรรค์งานให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สื่อสารสร้างความเข้าใจศึกษากระทำผิดวินัย สร้างความรู้ความเข้าใจ และคอยเอาใจใส่ในเรื่องวินัย คุณธรรมจริยธรรม ประชาสัมพันธ์งานการศึกษาผ่านระบบเทคโนโลยีด้วยรูปแบบที่หลากหลาย คิดค้นหาแนวทางการทำงานใหม่ส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารงานสามารถในการกำหนดทิศทางการกลยุทธ์ จัดทำแผนพัฒนาการศึกษาสอดคล้องกับเป้าหมายทิศทางการจัด

การศึกษา บริหารโครงการและกิจกรรม ทางวิชาการ มีการจัดการนิเทศการศึกษา พัฒนาและส่งเสริมการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสร้างชุมชนการเรียนรู้ ซึ่งผลการวิจัยบางประการมีความสอดคล้องกับการวิจัยของศิรินารถ นันทวัฒน์ภรณ์ (2547) ที่ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานด้านวิชาการ สถานศึกษามีการประเมินผลการเรียน ตามสภาพจริง ด้านงบประมาณ มีการมอบหมายให้มีผู้รับผิดชอบ จัดเก็บควบคุมเบิกจ่าย ตั้งคณะกรรมการตรวจสอบ พัสตุมภ์เสมอ ด้านบุคลากร ได้มอบหมายกระจายอำนาจ ความรับผิดชอบ แต่ละตำแหน่งตามความสามารถเหมาะสมเป็นลายลักษณ์อักษร ด้านทั่วไป ได้แก่ จัดทำสำมนโนและระบบข้อมูลสารสนเทศ เพื่อนำข้อมูลมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของสุทธิศักดิ์ นันทวิทย์ และคณะ (2558) ที่ผลการวิจัยพบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ หลักสูตร สถานศึกษามีคุณลักษณะอันพึงประสงค์และสมรรถนะที่สำคัญ ส่งเสริมผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ ด้านการบริหารงานงบประมาณ สถานศึกษามีการจัดทำแผนงานและโครงการให้มีความสอดคล้องกับตัวชี้วัดและงบประมาณที่ได้รับและส่งเสริมต่อการจัดการศึกษา ประกอบกับการนำเทคโนโลยีและสารสนเทศมาใช้ ตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงิน และผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย การจัดโครงสร้างบริหารงาน มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบตามความถนัด สนใจ และประสิทธิภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงาน ด้านการบริหารงานทั่วไป ประกอบด้วย การปฏิบัติงานตามแผนและมีการกำกับติดตามให้การปฏิบัติบรรลุตามตัวชี้วัดและเป้าหมายการจัดระบบบริหารสถานศึกษาให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลง สร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ให้มีคุณภาพที่ตอบสนองต่อสถานศึกษามีการจัดทำระบบสารสนเทศและเทคโนโลยีที่ทันสมัย รวมทั้งการจัดอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมเอื้อต่อการจัดการเรียนและเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ด้านบริหารงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล ด้านบริหารทั่วไป และด้านบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นสถานศึกษาที่มีความพร้อมด้านงบประมาณ อาคารสถานที่ และเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารและการจัดการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 4 ด้าน

1.1 ด้านบริหารงานวิชาการ มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีกระบวนการผลักดันให้บุคลากรใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้และกระบวนการทำงานของผู้เรียน ครู และผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา เหตุนั้น ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนให้มีการนำการวิจัยมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน

1.2 ด้านบริหารงบประมาณ มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการจัดทำแนวปฏิบัติหรือระเบียบการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา เหตุนั้น ผู้บริหารควรมีคู่มือ สำหรับเป็นแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับทรัพย์สินในรูปแบบออนไลน์ เพิ่มความสะดวกในการค้นหา

1.3 ด้านบริหารงานบุคคล มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการวิเคราะห์ข้อมูลในการสรรหาและจัดจ้างบุคคลเพื่อปฏิบัติงานในสถานศึกษาตรงตามความต้องการ บรรลุผลลัพธ์ของสถานศึกษา เหตุนั้น ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยในการจัดการข้อมูลบุคลากร

1.4 ด้านบริหารทั่วไป มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ มีการแสวงหาโอกาสการสร้างเครือข่ายที่จัดการศึกษาในระบบมัธยมศึกษาเพื่อเป็นทางเลือกในการศึกษาต่อของผู้เรียนประถมศึกษา เหตุนั้น ผู้บริหารควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับสถานศึกษาอื่นๆ ในระดับมัธยมศึกษาเพื่อเพิ่มทางเลือกในการศึกษาต่อของผู้เรียนให้มีความหลากหลายยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.2 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- นุชี มะเต็ง. (2564). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาแห่งความสุขโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 39 จังหวัดนราธิวาส. วารสารวิชาการบัณฑิตวิทยาลัยสวนดุสิต. 17(2). 95-112.
- ผ่องศรี วาณิชยกุลวงศ์. (2546). เอกสารคำสอนระเบียบวิธีวิจัยทางการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 4. ปัตตานี: มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี.
- วิจารณ์ พานิช. (2558). แนวโน้มการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. สงขลา: คณะศึกษาศาสตร์และศิลปศาสตร์.
- ศิรินารถ นันทวัฒน์ภิรมย์. (2547). การบริหารงานสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักธรรมาภิบาลเมืองลำพูน. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สมหมาย อัดอนกลอย. (2556). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม. 7 (1). 1-7.
- สำนักงาน ก.พ. (2562). กำลังคนภาครัฐในศตวรรษที่ 21 (Workforce in The 21st Century). วารสารข้าราชการ. 62(2). 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). การกำหนดกลุ่มพื้นที่การศึกษา ประจำเขตตรวจราชการ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. แหล่งที่มา <https://www.obec.go.th/เว็บไซต์-สพป-ในสังกัด> สืบค้นเมื่อ 18 พ.ย. 2563.
- สุทธิศักดิ์ นันทวิทย์ และคณะ. (2558). รูปแบบการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในศตวรรษที่ 21 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 2. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร. 6(1). 214-226.
- อภิชัย จันทะเสนงานวิจัย. (2564). รายงาน: นักวิจัย สกว. ชี้ปัญหาการบริหารการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ฉุดรั้งการปฏิรูปการศึกษา. แหล่งที่มา <http://www.knowledgefarm.in.th/educational-administration-problem>. สืบค้นเมื่อ 20 พ.ค. 2564.
- Likert, Rensis. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*. New York: Wiley & Son.

การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิค
ผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1*

DEVELOPMENT OF A LEARNING MODEL USING FOUR BLOCKS APPROACH AND
MIND MAPPING TECHNIQUE TO ENHANCE READING FOR MAIN IDEA ABILITY FOR
MATTHAYOMSUKSA 1 STUDENTS

ชฎากานต์ เจริญอินทร์ Chadakan Charoen-in

โรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง Tessaban Banmuang School, Thailand

Corresponding Author E-mail: mawchadakan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 3) เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิดเพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 4) เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง สังกัดเทศบาลเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 33 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) รูปแบบการเรียนรู้ 2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 3) แบบสอบถามความพึงพอใจ ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน พบว่า กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อกเป็นแนวทางการสอนทักษะการอ่านโดยให้อีกส่วนที่ผู้อ่านโดยผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอน และนักเรียนมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่ามีความต้องการที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ 2) การจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย (1) ขั้นเลือกอ่านเอง (2) ขั้นเรียนรู้คำ เนื้อเรื่อง (3) ขั้นแนะให้อ่าน ผูกกลวิธีการเรียนรู้การอ่าน และ (4) ขั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความ มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบภาคสนาม เท่ากับ 82.23/87.56 3) ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.64/87.47 และ 4) ผลการประเมินและปรับปรุงแก้ไข พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: เทคนิคโฟร์บล็อกส์, เทคนิคผังความคิด, การอ่านจับใจความ

Abstract

The aims of this article were 1) to study the basic information to develop a learning model by employing the Four Blocks approach and the Mind Mapping technique in order to promote reading for main idea ability among Matthayomsuksa 1 students; 2) to develop and find effectiveness of the developed learning model by using the Four Blocks approach and the mind mapping technique to promote the reading for main idea ability for Matthayomsuksa 1 students to reach the effective criteria of 80/80; 3) to try out the developed model by using the Four Blocks approach and the mind mapping technique to increase the reading for main idea ability for Matthayomsuksa 1 students, and 4) to assess the learning achievement and satisfaction of students toward the learning by using the Four Blocks approach and the mind mapping technique. The sample group consisted of 33 Matthayomsuksa 1 students studying in 1/3 classroom of Tessaban Banmuang School, Kaengkhohi district, Saraburi province in the semester 1 of the academic year 2020. They were acquired by using a cluster random sampling. This research is considered the research and development. Research instruments were 1) the developed learning model; 2) learning achievement test, and satisfaction questionnaire. Findings revealed that 1) regarding the basic information study, it was found that the Four Blocks was an approach used to teach reading skills by allowing opportunities for experts, teachers, and students agreed on needs to develop the learning model; 2) there were 4 steps of learning which consisted of (1) self-choose reading; (2) studying words/stories; (3) recommended reading/practicing reading strategies, and (4) reflections and summary writing. The efficiency E_1/E_2 of the field tryout was 82.23/87.36; 3) the model tryout result E_1/E_2 was 82.64/87.47, and 4) the assessment and improvement showed that learning achievement before and after executing the model was different at a statistical significant level of .01 and the students expressed their satisfaction at the highest level.

Keywords: Four Blocks Technique, Mind Mapping Technique, Reading for Main Idea

บทนำ

ภาษาไทยมีความสำคัญสำหรับคนไทยทุกคน เพราะทุกคนต้องใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ภาษาไทยยังแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทยเป็นสมบัติทางวัฒนธรรมที่ก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพ และเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจความสัมพันธ์อันดีต่อกันทำให้สามารถประกอบกิจการงานและการดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข ดังพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่พระราชทานแก่ผู้เข้าประชุมของชุมนุมภาษาไทย เมื่อวันที่ 29 กรกฎาคม 2505 ณ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ความตอนหนึ่งว่า “ภาษาเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่งของชาติ ... ประเทศนั้นมีภาษาของเราเอง ซึ่งต้องหวงแหน ... เราโชคดีที่มีภาษาของเราเองตั้งแต่โบราณกาล จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะต้องรักษาไว้” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552, หน้า 1) ภาษาไทยยังเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ความคิด วิเคราะห์วิจารณ์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของภาษาไทยในฐานะเป็นเอกลักษณ์และภาษาประจำชาติจึงได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นสาระหนึ่งในสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มที่เป็นพื้นฐาน ที่สำคัญที่ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ โดยจัดอยู่ในกลุ่มแรกของสาระการเรียนรู้ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษาและวัฒนธรรม เป็นสาระการเรียนรู้ที่สถานศึกษาต้องใช้หลักในการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างพื้นฐาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) จึงได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยดังนี้ คือ สาระที่ 1 มาตรฐาน ท 1.1 ใช้กระบวนการอ่านสร้างความรู้และความคิดเพื่อนำไปใช้ตัดสินใจ แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตและมีนิสัยรักการอ่าน สาระที่ 2 ท 2.1 การเขียนใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความและเขียนเรื่องราว ในรูปแบบต่างๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ สาระที่ 3 ท 3.1 การฟัง การดูและการพูด สามารถเลือกฟังและดูอย่างมีวิจารณญาณและพูดแสดงความรู้ ความคิดและความรู้สึก ในโอกาสต่างๆ อย่างมีวิจารณญาณและสร้างสรรค์ สาระที่ 4 ท 4.1 เข้าใจธรรมชาติของภาษาและหลักภาษาไทย การเปลี่ยนแปลงของภาษาและพลังของภาษา ภูมิปัญญาทางภาษาและรักษาภาษาไทยไว้เป็นสมบัติของชาติ สาระที่ 5 ท 5.1 เข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

ผู้รายงานได้ทำการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนโรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง สังกัดเทศบาลเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี พบว่า นักเรียน ส่วนใหญ่ขาดทักษะการอ่าน ไม่สามารถจับสาระสำคัญของเรื่องประเภทต่างๆ ได้ถูกต้อง และเมื่อพิจารณาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ปีการศึกษา 2560 เป็นรายหน่วยการเรียนรู้พบว่า หน่วยการเรียนรู้ เรื่องการอ่าน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ คือ คะแนนเต็ม 15 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.79 คิดเป็นร้อยละ 58.60 (โรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง, 2560) เมื่อวิเคราะห์ถึงสาเหตุที่ทำให้ระดับผลการเรียน กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ด้านการอ่าน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่น่าพอใจนั้น พบว่า สาเหตุหนึ่งคือ นักเรียนขาดทักษะในการอ่านจับใจความ ไม่สนใจการอ่าน ไม่เห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นของการอ่านไม่สามารถอ่านจับใจความเรื่องที่อ่านได้ บอกรายละเอียดของเรื่องที่อ่านไม่ได้ อีกทั้งนักเรียนไม่ได้รับการฝึกฝนมาตั้งแต่การเรียนชั้นพื้นฐานจึงก่อให้เกิดผลกระทบต่อระดับชั้นที่สูงขึ้นและจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอน

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการอ่านของนักเรียน สรุปได้ 3 ประการ ดังนี้ ประการที่ 1 นักเรียนไม่มีนิสัยรักการอ่าน ประการที่ 2 นักเรียนมีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอ่านหนังสือ เปื่อหน่ายการอ่านหนังสือไม่ได้อ่านเพราะอยากอ่าน แต่ต้องอ่านเพื่อให้ทำข้อสอบได้ ดังนั้นเมื่อพ้นจากห้องเรียนหรือช่วงปิดภาคเรียน นักเรียนจึงรู้สึกหลุดพ้นจากความจำเริญในการอ่านหนังสือและประการที่ 3 นักเรียนอ่านจับใจความไม่ได้หรือจับใจความได้ไม่ถูกต้อง จะจับใจความได้เพียงเรื่องสั้นๆ ข้อความสั้นๆ เท่านั้น และใช้วิธีการลอกข้อความหรือเนื้อเรื่องไม่สามารถสรุปเป็นคำพูดของตนเองได้

กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four-Blocks) เป็นแนวทางการสอนทักษะการอ่านโดยให้โอกาสแก่ผู้อ่าน ได้เลือกวัสดุการอ่านเพื่ออ่านเอง จากนั้นเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ในขณะที่อ่าน ผู้อ่านสามารถเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์จากบทอ่านและเขียนสรุปเรื่องที่อ่านเพื่อให้สามารถจดจำเรื่องที่อ่านและเข้าใจรูปแบบการเขียนของผู้เขียน ซึ่งมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับสิ่งต่างๆ ซึ่ง Golden & Gulthire (1996) กล่าวว่า การที่ผู้อ่านจะเข้าใจในบทอ่านที่อ่าน ผู้อ่านจะต้องเชื่อมโยงความหมายจากเรื่องที่อ่านกับความรู้เดิมและประสบการณ์ที่อ่าน นักเรียนที่ได้รับประสบการณ์ความรู้ที่หลากหลายจากภายในโรงเรียนและนอกโรงเรียน ประสบการณ์และความรู้เหล่านั้นจะได้รับการสะสมแล้วนำมาใช้เชื่อมโยงความรู้จากเรื่องที่อ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจ (Comb, 2003) ซึ่งจะทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมาก จะสามารถเข้าใจเรื่องที่อ่านได้ดีกว่า ผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านน้อยหรือไม่มีเลยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Cunninigham, Hall and Sigmon (1998) ได้ทำการวิจัยโดยนำกระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อกไปทดลองใช้กับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาคลามมอนส์ในรัฐนอร์ทคาโรไลนาประเทศสหรัฐอเมริกา โดยตลอดทั้งปีการศึกษา ครูผู้สอนได้สอนอ่านโดยใช้กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก ใช้การวัดและประเมินผลระหว่างการสอน โดยการตอบคำถามจากการอ่านซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ทั้งการอ่านออกเสียงและการอ่านเพื่อความเข้าใจ นอกจากนี้ครูผู้สอนจะทำการสัมภาษณ์และการสังเกต ในการเก็บข้อมูลด้วยปลายปีการศึกษา นักเรียนจะทำข้อสอบทางการอ่าน IRI เพื่อเป็นการประเมินผลการสอนอ่านโดยใช้กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนในเกรด 1 ร้อยละ 58-84 มีความสามารถทางการอ่านเพิ่มขึ้น นักเรียนสามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยากตั้งแต่เกรด 3 ขึ้นไป ร้อยละ 22-28 สามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยากเท่ากับเกรดที่ตนเองอยู่ร้อยละ 10-17 สามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยากต่ำกว่าเกรดที่ตนเองอยู่ นักเรียนในเกรด 2 ร้อยละ 68-76 มีความสามารถทางการอ่านเพิ่มขึ้น นักเรียนสามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยากตั้งแต่เกรด 4 ขึ้นไปร้อยละ 2-9 สามารถอ่านบทอ่านที่มีระดับความยากต่ำกว่าเกรดที่ตนเองอยู่ ส่วนค่าของส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทางการอ่านของนักเรียนในเกรด 3 เกรด 4 และเกรด 5 เพิ่มขึ้นร้อยละ 90 และ Scarcell & Morgan (1999) ได้ทำการวิจัย เรื่องประสิทธิภาพของการใช้แนวการสอนอ่านตรง โดยใช้วรรณกรรมเป็นฐานในห้องเรียน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพทางการอ่านของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ กับแนวการสอนอ่านตรงและกลวิธีการสอนอ่านต่างๆ โดยแนวการสอนอ่านตรงที่ใช้นั้น คือ กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four-Blocks) ของ Cunninigham ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ ขั้นเรียนรู้คำ ใช้กลวิธีสอนอ่านคำและกลวิธีสะกดคำ ขั้นจดบันทึก ใช้การเขียนความเรียง ขั้นแนะให้อ่าน ใช้วิธีสอนอ่านเพื่อให้เกิดความเข้าใจและขั้นเลือกด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนเลือกวัสดุการอ่านด้วยตนเองกับนักเรียนกลุ่มทดลองเป็นนักเรียนเกรด 1 จำนวน 2 ห้องเรียน ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมจำนวน 2 ห้องเรียน ใช้แนวการสอนภาษาแบบ

ธรรมชาติ ผลการวิจัยพบว่านักเรียนในกลุ่มทดลองทั้ง 2 ห้องเรียน มีประสิทธิภาพทางการอ่านสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้รายงานในฐานะที่เป็นครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จึงมีแนวคิดว่าการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 น่าจะทำให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสาระการเรียนรู้สูงขึ้น และทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
2. เพื่อพัฒนาและหาประสิทธิภาพรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
3. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
4. เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความพึงพอใจของนักเรียน ต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง สังกัดเทศบาลเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 3 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 105 คน
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1/3 โรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง สังกัดเทศบาลเมืองแก่งคอย จังหวัดสระบุรี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวนนักเรียน 33 คน ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)
3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย
 - 3.1 ตัวแปรต้น คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1
 - 3.2 ตัวแปรตาม คือ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริม

ความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และ 2) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้ด้วยรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4. เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือการวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้ คือ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องและพัฒนาตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ประกอบด้วย 1) ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเลือกอ่านเอง เป็นกิจกรรมการสนทนากับนักเรียนถึงบทอ่าน บทความและข่าว และถามนักเรียนว่าใครรู้จักบ้าง ยั่วให้นักเรียนตอบคำถาม ครูยกตัวอย่างให้นักเรียนฟัง เพื่อเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมของนักเรียนและให้เลือกหนังสืออ่านได้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง 2) ขั้นเรียนรู้คำเนื้อเรื่องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนหาความหมายของคำศัพท์ในเนื้อเรื่องจากพจนานุกรมและจำคำศัพท์ทราบความหมายของคำศัพท์และอ่านคำศัพท์ในเนื้อเรื่องได้ถูกต้อง 3) ขั้นแนะให้อ่าน ผูกกลวิธีการเรียนรู้การอ่านเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียน ชีตเส้นใต้ใจความสำคัญของเรื่อง จับใจความ และบันทึกการอ่าน โดยศึกษาแล้วสังเคราะห์ความคิดเป็นผังมโนทัศน์หรือผังความคิด และ 4) ขั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนคิดและเขียนสรุปความจากเรื่องที่อ่านได้ถูกต้องและมีนิสัยรักการอ่านและมีมารยาทในการอ่าน

โดยผู้วิจัยได้ใช้เกณฑ์ โดยใช้เกณฑ์วัดระดับคุณภาพ ซึ่งมีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วน (Rating Scale) ประมาณค่า 5 ระดับของลิเคอร์ท โดยได้ดำเนินการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากตำรา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ และการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างรูปแบบการเรียนรู้ นำรูปแบบการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบความถูกต้อง และนำมาปรับปรุงแก้ไข ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ทำการประเมิน แล้วคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้อง รายข้อ (Index of Item Objective Congruence: IOC) หาความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วจึงนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูล

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ก่อนการดำเนินการทดลอง ผู้รายงานได้อธิบายให้นักเรียนได้ทราบและเข้าใจจุดประสงค์ในการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 2) ทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) โดยผู้เรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และบันทึกผลการทดสอบไว้เป็นคะแนนทดสอบก่อนเรียน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล 3) ดำเนินการจัดกระทำ (Treatment) โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้วยตนเอง และ 4) เมื่อเสร็จสิ้นการสอนแล้วทำการทดสอบหลังเรียน (Post-Test) ด้วยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทำแบบสอบถามความพึงพอใจ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่า t - test แบบ dependent และการวิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า กระบวนการสอนแบบโฟร์บล็อก (Four – Blocks) เป็นแนวทางการสอนทักษะการอ่านโดยให้โอกาสแก่ผู้อ่าน โดยเชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ในขณะที่อ่าน ผู้อ่านสามารถเรียนรู้ความหมายของคำศัพท์จากบทอ่านและเขียนสรุปเรื่องที่อ่านเพื่อทำให้สามารถจดจำเรื่องที่อ่านและเข้าใจรูปแบบการเขียนของผู้เขียน ซึ่งมีกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์กับสิ่งต่าง ๆ เชื่อมโยงความรู้เดิมเข้ากับความรู้ใหม่ที่ได้ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจในเรื่องที่อ่านผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับเรื่องที่อ่านมากขึ้นตามลำดับ โดยผู้เชี่ยวชาญ ครูผู้สอน และนักเรียน มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่ามีความต้องการที่จะพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

2. ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ค้นพบความรู้หรือความจริงด้วยตนเองใช้กระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาคำตอบ ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยลักษณะกิจกรรมเป็นการส่งเสริมทักษะการอ่าน ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเลือกอ่านเอง 2) ขั้นเรียนรู้คำ เนื้อเรื่อง 3) ขั้นแนะให้อ่าน ฝึกกลวิธีการเรียนรู้การอ่าน และ 4) ขั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความ โดยรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อก (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าประสิทธิภาพ (E_1/E_2) แบบรายบุคคล (Individual Tryout) เท่ากับ 68.18/67.78 ค่าประสิทธิภาพแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Tryout) เท่ากับ 70.22/71.48 และค่าประสิทธิภาพแบบภาคสนาม (Field Tryout) เท่ากับ 82.23/87.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้ ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง	กิจกรรมระหว่างเรียน (E_1)		ทดสอบหลังเรียน (E_2)	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละ
1. ทักษะการอ่านจับสาระสำคัญ	117.07	84.22	26.27	87.56
2. พินิจการอ่านเพื่อเปรียบเทียบ	89.77	81.61		
3. เรียนรู้การอ่านเพื่อลำดับความ	99.90	81.22		
4. สนุกกับการอ่านเพื่อแสดงเหตุผล	92.07	81.47		
เฉลี่ย	398.80	82.23 (E_1)		87.56 (E_2)

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ E_1/E_2 เท่ากับ 82.64/87.47 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ 80/80 และนักเรียนมีความกระตือรือร้นให้ความสนใจกับการเรียนรู้ให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆ เป็นอย่างดี ปฏิบัติกิจกรรมได้เสร็จตามเวลาที่กำหนด มีพฤติกรรมด้านความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือในการจัดกิจกรรม และรักษาระเบียบวินัยได้เป็นอย่างดี ดังในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

เรื่อง	กิจกรรมระหว่างเรียน (E_1)		ทดสอบหลังเรียน (E_2)	
	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละ	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ร้อยละ
1. ทักษะการอ่านจับสาระสำคัญ	111.33	80.10	26.24	87.47
2. พินิจการอ่านเพื่อเปรียบเทียบ	92.73	84.30		
3. เรียนรู้การอ่านเพื่อลำดับความ	100.30	81.55		
4. สนุกกับการอ่านเพื่อแสดงเหตุผล	96.45	85.36		
เฉลี่ย	400.82	82.64 (E_1)		87.47 (E_2)

4. ผลการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

4.2 ด้านความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายชื่อของระดับความพึงพอใจที่นักเรียนมีความพึงพอใจมากที่สุด 3 ลำดับ คือ ลำดับที่ 1 ได้แก่ ข้อที่ 1 เนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้ ลำดับที่ 2 ข้อที่ 5 มีคำถามแบบทดสอบท้ายบทเรียนสอดคล้องกับเนื้อหา ลำดับที่ 3 ข้อที่ 3 เนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย คลายเครียด ข้อที่ 7 กิจกรรมส่งเสริมการทำงานกลุ่ม และข้อที่ 10 ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังในตารางที่ 3 - 4

ตารางที่ 3 ผลการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

กลุ่มทดลอง	N	$\bar{X}$	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	33	14.70	1.07	44.78**	.000
หลังเรียน	33	26.24	0.87		

ตารางที่ 4 ผลการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1

ข้อ	ความพึงพอใจในการเรียน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหาสอดคล้องกับมาตรฐานการเรียนรู้	4.91	0.29	มากที่สุด
2	เนื้อหาเหมาะสมกับวัย ระดับชั้นและสำหรับผู้เรียน	4.73	0.45	มากที่สุด
3	เนื้อหาถูกต้อง ทันสมัย คลายเครียด	4.76	0.44	มากที่สุด

4	กิจกรรมส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจในบทเรียน	4.70	0.47	มากที่สุด
5	คำถามแบบทดสอบท้ายบทเรียนสอดคล้องกับเนื้อหา	4.79	0.42	มากที่สุด
6	กิจกรรมทำท่าย กระตุ้นผู้เรียน	4.52	0.51	มากที่สุด
7	กิจกรรมส่งเสริมการทำงานกลุ่ม	4.76	0.44	มากที่สุด
8	กิจกรรมส่งเสริมให้เกิดนิสัยรักการอ่าน	4.64	0.44	มากที่สุด
9	ผังมโนทัศน์ ช่วยให้เข้าใจชัดเจน และน่าสนใจ	4.70	0.47	มากที่สุด
10	ผู้เรียนสามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.76	0.44	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ย	4.72	0.16	มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยพบประเด็นสำคัญที่สามารถอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลพื้นฐานของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า รูปแบบการเรียนรู้ที่ส่งเสริมผู้เรียนได้แสวงหาความรู้ค้นพบความรู้หรือความจริงด้วยตนเอง ใช้กระบวนการทางความคิดอย่างเป็นระบบเพื่อค้นหาคำตอบ ร่วมกับการใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยลักษณะกิจกรรมเป็นการส่งเสริมทักษะการอ่าน ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย 1) ขั้นเลือกอ่านเอง 2) ขั้นเรียนรู้คำ เนื้อเรื่อง 3) ขั้นแนะให้อ่าน ผูกกลวิธีการเรียนรู้การอ่าน และ 4) ขั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความ และผลการสอบถามความคิดเห็น และความต้องการของครูผู้สอนภาษาไทย และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า มีความคิดเห็น และต้องการให้มีการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 และรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีค่าดัชนีความสอดคล้องที่ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบอยู่ในระดับมากที่สุด

2. รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีประสิทธิภาพ (E_1/E_2) เท่ากับ 82.23/87.56 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 เป็นไปตามสมมติฐานทั้งนี้ เนื่องมาจากรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างและพัฒนาขึ้น ผู้รายงานได้นำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพและความเที่ยงตรงของเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน เพื่อหาความสอดคล้องและปรับปรุงแก้ไขหาค่าประสิทธิภาพของรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 3 ครั้ง โดยดำเนินการทดลองกับนักเรียนซึ่งไม่ใช่ นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง (Individual Tryout) ได้แก่ ทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) ทดลอง

แบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) และทดลองแบบภาคสนาม (Field Testing) จึงทำให้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ และมีความเหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการสอนและสอนเสริม ช่วยให้นักเรียนเรียนเกิดการเรียนรู้ มีความแม่นยำเพราะนักเรียนได้ฝึกฝนอย่างเต็มที่ทราบความก้าวหน้าสำหรับตนเอง สามารถแก้ไขข้อบกพร่องได้ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนมีนิสัยรักการอ่านเพราะเห็นประโยชน์ที่ตนเองได้จากการเรียน ทั้งนี้รูปแบบการเรียนรู้ดังกล่าวผู้รายงานได้สร้างขึ้นสอดคล้องกับหลักจิตวิทยาและพัฒนาการของผู้เรียนตามลำดับขั้นการเรียนรู้ มีรูปภาพสวยงามที่ดึงดูดใจนักเรียน และจัดเรียงลำดับเนื้อหาตามลำดับจากง่ายไปหายาก มีคำชี้แจงที่นักเรียนสามารถอ่านแล้วเข้าใจได้ง่าย ไม่ซับซ้อน ให้นักเรียนได้ศึกษาให้เข้าใจ และสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง กิจกรรมฝึกมีความหลากหลาย ไม่น่าเบื่อ ทำให้นักเรียนอยากปฏิบัติกิจกรรม ซึ่งกิจกรรมที่มีความหลากหลายเช่นนี้มีส่วนสำคัญที่ทำให้เกิดความยั่งยืนให้นักเรียนอยากจะทำกิจกรรม

3. ผลการทดลองใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีความสนใจ และตั้งใจในการปฏิบัติกิจกรรมตามวัตถุประสงค์ได้เป็นอย่างดี มีความสนใจ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง สนุกกับการที่ได้ปฏิบัติกิจกรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเลือกอ่านเอง เป็นกิจกรรมการสนทนากับนักเรียนถึงบทอ่าน บทความและข่าว และถามนักเรียนว่าใครรู้จักบ้าง ยั่วให้นักเรียนตอบคำถาม ครูยกตัวอย่างให้นักเรียนฟังเพื่อเชื่อมโยงสิ่งที่เรียนรู้ใหม่ให้เข้ากับความรู้เดิมของนักเรียนและให้เลือกหนังสืออ่านได้ตามความสนใจและความต้องการของตนเอง 2) ขั้นเรียนรู้คำ เนื้อเรื่อง เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนหาความหมายของคำศัพท์ในเนื้อเรื่องจากพจนานุกรมและจำคำศัพท์ ทราบความหมายของคำศัพท์และอ่านคำศัพท์ในเนื้อเรื่องได้ถูกต้อง 3) ขั้นแนะให้อ่าน ฝึกกลวิธีการเรียนรู้การอ่านเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนขีดเส้นใต้ใจความสำคัญของเรื่อง จับใจความ และบันทึกการอ่านโดยศึกษาแล้วสังเคราะห์ความคิดเป็นผังมโนทัศน์หรือผังความคิด และ 4) ขั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนสะท้อนคิดและเขียนสรุปความจากเรื่องที่ได้ถูกต้อง และมีนิสัยรักการอ่านและมีการถ่ายทอดในการอ่านทำให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ และลงมือปฏิบัติจริง ทำให้นักเรียนสนใจ กระตือรือร้นที่จะฝึกหาความรู้สนุกสนาน

4. ผลการประเมินและปรับปรุงแก้ไขรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 พบว่า

4.1 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind

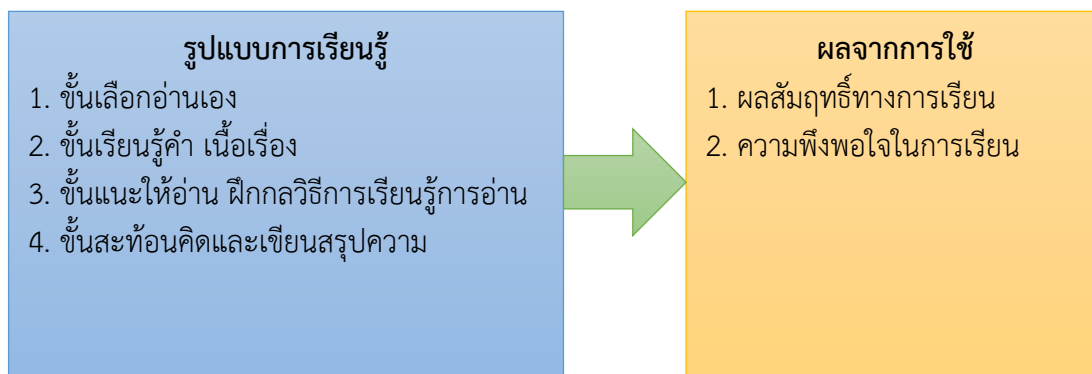

Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ผู้รายงานได้พัฒนาขึ้นช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว มีเนื้อหาที่ใกล้ตัว และมีกิจกรรมที่หลากหลาย และได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมตามลำดับขั้นตอนอย่างมีความสุขสนุกกับการเรียนรู้ได้รับประโยชน์และประสบการณ์ตรง นักเรียนได้รับการพัฒนาความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการอ่านจับใจความด้วยรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้ผ่านการพัฒนาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องทำให้นักเรียนสามารถพัฒนาความรู้ ความเข้าใจมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของอูษณีย์ ขำกัน (2547) ได้ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถทางการอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวการสอนแบบโฟร์บล็อกส์สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิวัติ จรัสดี (2557) ศึกษาการพัฒนาการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิคการฝึกกลวิธีการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบโฟร์บล็อก ได้ผลที่สอดคล้องกันว่า หลังเรียนนักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้นกว่าก่อนเรียน

4.2 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด ที่เป็นเช่นนี้ก็เพราะด้วยนักเรียนได้เรียนรู้จากรูปแบบการเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของนักเรียนที่สามารถของผู้เรียน และมีการจัดกิจกรรมอย่างหลากหลาย จึงทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจต่อการเรียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ครูควรสร้างให้เกิดขึ้นในตัวของผู้เรียนตั้งแต่เริ่มต้น เพราะจะทำให้เกิดการเรียนรู้ต่อบทเรียนอื่นๆ ได้เป็นอย่างดี

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ได้มาจากการสังเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วยการจัดการเรียนรู้ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นเลือกอ่านเอง 2) ขั้นเรียนรู้คำ เนื้อเรื่อง 3) ขั้นแนะให้อ่าน ฝึกกลวิธีการเรียนรู้อ่าน 4) ขั้นสะท้อนคิดและเขียนสรุปความ ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) และผลจากการใช้ประกอบด้วย 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และ 2) ความพึงพอใจ ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้สอนควรมีความรู้ความเข้าใจในส่วนต่างๆ รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นอย่างดีก่อนที่จะนำไปใช้กับผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างเหมาะสม

1.2 การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในห้องเรียน และการปฐมนิเทศนักเรียนก่อนใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การจัดการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.3 ครูผู้สอนควรนำรูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ให้มีความเหมาะสมกับผู้เรียนและมีการพัฒนาเพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างสม่ำเสมอ เพราะวิธีการสอนแบบนี้เป็นนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างหนึ่งที่สามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสำหรับนักเรียนให้สูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการเรียนรู้ กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยที่เหมาะสมกับผู้เรียน

2.2 ควรมีการสร้างและพัฒนาแบบการเรียนรู้ สำหรับกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้มากขึ้น

2.3 ควรจะมีการศึกษาพฤติกรรมด้านอื่น ๆ หลังการใช้รูปแบบการเรียนรู้โดยใช้เทคนิคโฟร์บล็อกส์ (Four Blocks) ร่วมกับใช้เทคนิคผังความคิด (Mind Mapping) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการอ่านจับใจความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เช่นทัศนคติ เจตคติต่อการเรียน การทำงานเป็นกลุ่ม เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). **หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร:

กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

นิธิวดี จรัสดี. (2557). การพัฒนาการอ่านจับใจความ โดยใช้เทคนิคการฝึกกลวิธีการเรียนรู้ร่วมกับการสอนแบบโฟร์บล็อก. **วารสารวิชาการ Veridian E-Journal**. 7(1). 124.

โรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง. (2560) **ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย**. สระบุรี: โรงเรียนเทศบาลบ้านม่วง.

อุษณีย์ ขำกัน. (2547). การพัฒนาความสามารถทางการอ่านภาษาไทย โดยใช้แนวการสอนแบบโฟร์บล็อก สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Cunningham, Hall and Sigmon. (1998). **Four – Blocks**. From www.Four-Blocks.com/research. Retrieved December 18, 2002.

Comb. (2003). **Reader and writers in middle grades**. New Jersey: Pearson.

Golden & Gultire. (1996). **Four – Blocks**. From https://book.pbnu.ac.th/multim/thesis/72724/72724_chapter2.pdf. Retrieved July 5, 2019.

ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้
ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว*

THE PRIORITY NEEDS OF THE SCHOOL ACADEMIC MANAGEMENT
DEVELOPMENT BASED ON THE CONCEPT OF LEARNING OUTCOMES
RESPONSIVE TO THE NEEDS OF SA KAE0 SPECIAL ECONOMIC ZONE

¹ช่อม่วง ม่วงทอง Chormuang Muangthong, ²พฤทธิ ศิริบรรณพิทักษ์ Pruet Siribanpitak,

³ชญานิษฐ์ อูสาโท Chayanipim Usaho

^{1,2,3}จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย Chulalongkorn University, Thailand

Corresponding Author E-mail: chormuang.m@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ มีประชากร คือ โรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2564 รวม 277 โรงเรียน โดยกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยโรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 161 โรงเรียน ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามอำเภอและสุ่มอย่างง่าย มีผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ/หัวหน้าฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และนักเรียน รวมทั้งสิ้น 805 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าดัชนีความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จำแนกตามการบริหารโรงเรียน ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือการพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified} = 0.504$) รองลงมาคือ การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ($PNI_{modified} = 0.485$) และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified} = 0.484$) ตามลำดับ เมื่อจำแนกตามด้านของผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว พบว่า ด้านที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศ ($PNI_{modified} = 0.495$) ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการค้าและการลงทุน ($PNI_{modified} = 0.494$) และผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมขอม ($PNI_{modified} = 0.463$) ตามลำดับ

คำสำคัญ: การบริหารวิชาการ, ผลลัพธ์การเรียนรู้, เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

Abstract

The purpose of this research was to study the priority needs of the school academic management development based on the concept of learning outcomes responsive to the needs of Sa Kaeo Special Economic Zone. This research was conducted by using the quantitative research method. The population were basic education schools under the Office of Basic Education Commission in Sa Kaeo Province, which total 277 schools. The sample groups were 161 schools, selected by applying stratified random sampling, and simple random sampling. The key respondents were 805 people including school administrators (school director, deputy director of academic affairs or/and head of academic affairs), academic teachers and students. The research instrument was a 5 – level rating scale questionnaire. The data were analyzed by frequency distribution, percentage, means, standard deviation and $PNI_{modified}$. The results of this study revealed that the priority needs of the school academic management development based on the concept of learning outcomes responsive to the needs of Sa Kaeo Special Economic Zone could be classified into two groups. With regarding to the school academic management, the highest priority needs index was the curriculum development ($PNI_{modified}=0.504$), followed by the the cooperation for academic development with other schools and organizations ($PNI_{modified}=0.485$) and the development of media, learning resources, innovation and educational technology ($PNI_{modified}=0.484$), respectively. In terms of the concept of learning outcomes responsive to the needs of Sa Kaeo Special Economic Zone, the highest priority needs index was the learning outcomes on the agricultural production aspect ($PNI_{modified}=0.496$), the trade and investment aspect ($PNI_{modified}=0.494$) and the tourism aspect ($PNI_{modified}=0.464$) respectively.

Keywords: Academic Management, Learning Outcomes, Sa Kaeo Special Economic Zone

บทนำ

การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจพิเศษเป็นส่วนหนึ่งของแผนที่นำทาง (Roadmap) ในการกระจายการพัฒนาไปสู่พื้นที่เฉพาะที่ได้รับการจัดตั้งเป็นเขตเศรษฐกิจพิเศษโดยใช้กิจกรรมทางเศรษฐกิจที่หลากหลายเป็นตัวนำในการพัฒนา ส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทั้งในพื้นที่ดังกล่าวและพื้นที่ใกล้เคียงโดยตรง เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและศักยภาพในการแข่งขันของประเทศในเวทีการค้าโลก (สำนักงานคณะกรรมการการปฏิรูป, 2548) คณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ (กนพ.) เห็นชอบให้จังหวัดสระแก้ว พื้นที่แนวชายแดนภาคตะวันออกไทย-กัมพูชา ซึ่งเป็นจังหวัดจุดพักสินค้าชายแดนสำคัญที่เชื่อมต่อกับกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ภาคตะวันออก และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ (ตอนใต้) กับประเทศเพื่อนบ้านคือ กัมพูชา ที่จะสามารถเข้าสู่กลุ่มประเทศอินโดจีนได้โดยตรงตามเส้นทางอริยประเทศ (ไทย)-พนมเปญ (กัมพูชา)-โฮจิมินห์ (เวียดนาม) ให้เป็น 1 ใน 5 จังหวัดชายแดนนำร่องที่จะเปิดเป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษระยะแรก โดยมีประกาศ ฉบับที่ 1/2558 ลงวันที่ 19 มกราคม 2558 กำหนดให้ท้องที่ตำบลท่าข้าม ตำบลบ้าน

ด่าน ตำบลป่าไร่ อำเภอรัญประเทศ และตำบลผักชะ อำเภอนนทบุรี เป็นเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2558)

ตำแหน่งทางการพัฒนา (Positioning) ของจังหวัดและเขตเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วให้มีความสำคัญกับการพัฒนากลุ่มอุตสาหกรรมหรือกิจการเป้าหมายที่ให้การส่งเสริมในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษทั้งหมด 6 หมวด รวม 12 กิจการ สามารถแบ่งเป็นเครือข่ายวิสาหกิจหรือคลัสเตอร์ (Cluster) ใน 3 รูปแบบกิจการประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการค้าและการลงทุนเมืองชายแดน 2) การพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศ และ 3) การเป็นเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมขอมและการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (สำนักงานจังหวัดสระแก้ว, 2560) โดยรูปแบบกลุ่มธุรกิจดังกล่าวครอบคลุมทั้งกลุ่มอาชีพเป้าหมายของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ เช่น หมวดงานเกษตรกรรมและผลิตผลจากการเกษตร และหมวดงานกิจการบริการและสาธารณูปโภค เป็นต้น และกลุ่มงานอาชีพในตลาดแรงงานพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เช่น งานด้านอุตสาหกรรมแปรรูปผลิตผลทางการเกษตร ในภาคอุตสาหกรรม งานเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมในการปลูกพืชเศรษฐกิจในภาคการเกษตร งานเกี่ยวกับการค้าและการลงทุน หรืองานเกี่ยวกับการขนส่งหรือโลจิสติกส์ในภาคพาณิชย์กรรม และงานเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรมและวิถีชุมชน เช่น งานมัคคุเทศก์ ในภาคการบริการ เป็นต้น (ปภัสรา ระกิติ, 2561) ดังนั้น แนวทางการจัดการศึกษาในพื้นที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ทักษะ คุณลักษณะ หรือความสามารถซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สามารถพัฒนาสู่การประกอบอาชีพเฉพาะตามความต้องการหรือเป้าประสงค์การพัฒนาของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในแต่ละด้าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานประกอบด้วยยุทธศาสตร์ 6 ด้าน จุดมุ่งหมายสำคัญคือการส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดนอกกรอบ คิดนวัตกรรมแปลกใหม่ คิดผลิตสินค้าให้มีมูลค่าเพิ่มมาตรฐาน ทักษะทางด้านอาชีพ การใช้สื่อและเทคโนโลยี การสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม เช่น ภาษาเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน รวมถึงคุณลักษณะหรือสมรรถนะของผู้เรียนที่เหมาะสมในการประกอบอาชีพหรือสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) ที่มีแนวทางการพัฒนาผู้เรียนด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และคุณลักษณะอันพึงประสงค์เพิ่มเติมเข้ามาอีกด้วย

ผลลัพธ์การเรียนรู้ (Learning Outcomes) เป็นเกณฑ์บ่งชี้คุณลักษณะการเรียนรู้และผลของการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ของหลักสูตรที่กำหนดไว้ในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ประกอบด้วย 3 มิติ ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) และความสามารถในการประยุกต์ใช้และความรับผิดชอบ (Application and Responsibility) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สอดคล้องกับแนวคิดของ Spady (1994) ที่เห็นว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นความรู้ความสามารถและการปรับตัวที่ผู้เรียนแสดงออกเมื่อจบหลักสูตร โดยเฉพาะการนำความรู้ หรือทักษะที่ได้จากการเรียนไปใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริง ดังนั้นแล้ว ผลลัพธ์การเรียนรู้จึงเป็นสิ่งบ่งชี้สำคัญที่แสดงถึงระดับความรู้ความสามารถและศักยภาพของผู้เรียนที่จะนำไปสู่การประกอบอาชีพตามความถนัดและเหมาะสมของบุคคลในแต่ละสายงานได้

การจัดการศึกษาโดยมุ่งผลลัพธ์การเรียนรู้ (Outcome Based Education) เป็นระบบการศึกษาที่มีหลักการชัดเจนถึงจุดมุ่งเน้นการทำหลักสูตรการจัดการเรียนรู้ การประเมินไปในทางที่ต้องการให้ผู้เรียน

แสดงผลการปฏิบัติที่ได้รับผลสำเร็จเป็นเป้าหมายที่แท้จริง และบรรลุเป้าหมายที่มีความมั่นใจว่าผู้เรียนทุกคนได้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ (Spady M., 1991) ดังนี้แล้ว เพื่อให้การจัดการศึกษาต้องเป็นไปอย่างมีทิศทางและผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตรงความต้องการของบริบทในพื้นที่ การบริหารวิชาการซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนจึงเป็นมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพนำไปสู่การผลิตทรัพยากรมนุษย์ที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะ รวมถึงด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ

จังหวัดสระแก้วซึ่งมีเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาที่ส่งเสริมผลลัพธ์การเรียนรู้ในหลากหลายด้าน อาทิ ความรู้พื้นฐานทั่วไปในด้านวิชาการ ความสามารถในการใช้ภาษาต่างประเทศที่หลากหลาย ทักษะชีวิต และทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เป็นต้น (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว, 2559) อย่างไรก็ตาม มีประเด็นพิจารณาว่า แนวทางการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วจากหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยมากเป็นข้อเสนอแนะเชิงยุทธศาสตร์ในภาพรวม และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ พบว่าแม้จะเป็นเรื่องเกี่ยวกับการจัดการศึกษา หรือการบริหารวิชาการโรงเรียนเช่นเดียวกัน หากแต่มีแนวทางตามจุดมุ่งหมายการผลิตและการพัฒนาแรงงานในแต่ละกลุ่มเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษที่มีเป้าหมายการพัฒนาตามบริบทและความต้องการของพื้นที่แตกต่างกันจึงสามารถนำมาใช้ศึกษาเป็นแนวทางเทียบเคียงได้เท่านั้น สถานศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วจึงจะต้องวางแผนดำเนินงานโดยเฉพาะการบริหารวิชาการที่มุ่งสร้างผู้เรียนให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษด้วยตนเอง

ผลการจัดการศึกษาที่ผ่านมา พบว่า การจัดการศึกษาเพื่อวางแผนกำลังคนในเขตพัฒนาเขตเศรษฐกิจพิเศษยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร เห็นได้จากการผลการวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของจังหวัดสระแก้ว ปัญหาสำคัญคือแรงงานขาดคุณลักษณะสำคัญในการทำงาน เช่น แรงงานด้านการเกษตรยังขาดความรู้และทักษะด้านการเกษตรสมัยใหม่ หรือแรงงานด้านการท่องเที่ยวที่ขาดความสามารถในการจะช่วยเสริมสร้างอัตลักษณ์และความเป็นตัวตนของสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดสระแก้วได้ เป็นต้น (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของอาภาพร น่วมถนอม (2560) พบว่า การศึกษาในจังหวัดสระแก้วยังไม่มีการเตรียมพร้อมด้านการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในเรื่องของจำนวนนักเรียนที่อาจจะเพิ่มขึ้นเพราะการเข้ามาของแรงงานที่เพิ่มมากขึ้นในอนาคต และการอบรมความรู้หรือทักษะเฉพาะที่จะรองรับกิจกรรมทางเศรษฐกิจที่จะเกิดขึ้นในพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วในอนาคต

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงมีความจำเป็นต้องวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว สำหรับเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารระดับสูง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการกำหนดนโยบายวางแผนพัฒนาการบริหารวิชาการสถานศึกษาขึ้นพื้นฐาน เพื่อให้ผู้เรียนผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตรงกับความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วที่จะส่งผลกระทบต่อยกระดับคุณภาพของผู้เรียนและการศึกษาในภาพรวมเชื่อมโยงสู่การจัดการศึกษา เพื่อการมีงานทำที่จะนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันประเทศชาติอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีรายละเอียดดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
 - 1.1 ประชากร คือ โรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2564 รวม 277 โรงเรียน
 - 1.2 ตัวอย่าง คือ โรงเรียนสังกัดสำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในจังหวัดสระแก้ว ปีการศึกษา 2564 จำนวน 161 โรงเรียน โดยได้จากการกำหนดขนาดตัวอย่างของประชากร คำนวณจากสูตรขนาดตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% (Confidence Interval) โดยยอมให้เกิดความคลาดเคลื่อน (e) $\pm 5\%$ การเลือกตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability Sampling) ด้วยวิธีการสุ่มเลือกโรงเรียนแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งชั้นตามอำเภอออกเป็น 9 อำเภอ คือ เมืองสระแก้ว เขาฉกรรจ์ คลองหาด วังน้ำเย็น วังสมบูรณ์ โคกสูง ตาพระยา วัฒนานคร และอรัญประเทศ จากนั้นคำนวณจำนวนตัวอย่างในแต่ละอำเภอตามสัดส่วน เพื่อให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของกลุ่มประชากรครอบคลุมทั้งจังหวัด และคิดขนาดตัวอย่างโดยการเทียบอัตราส่วนของจำนวนโรงเรียนในแต่ละอำเภอและแบ่งตามขนาดโรงเรียน จากนั้นสุ่มตัวอย่างโรงเรียนด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)
 - 1.3 ผู้ให้ข้อมูลประกอบด้วย ผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารวิชาการ/หัวหน้าฝ่ายวิชาการ จำนวน 161 คน ครูผู้สอน (ภาพรวมจาก 8 กลุ่มสาระฯ) จำนวน 322 คน และนักเรียน จำนวน 322 คน รวมทั้งสิ้น 805 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่
 - ตอนที่ 1 สภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklists)
 - ตอนที่ 2 สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)
 - ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด และเป็นแบบเขียนตอบ

3. การสร้างและหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วและการสร้างแบบสอบถาม

3.2 กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยและข้อคำถามในการสอบถามให้มีความชัดเจนตามผังโครงสร้างเครื่องมือวิจัย โดยกำหนดให้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3.3 ออกแบบและสร้างแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาของแบบสอบถาม กำหนดความตรงเชิงโครงสร้างและเนื้อหาระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์

3.4 นำแบบตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้างแนบกับแบบสอบถามและเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.5 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 7 ท่าน เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปซึ่งถือว่าข้อคำถามนั้นผ่านเกณฑ์ ผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามจำนวน 150 ข้อ พบว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) อยู่ระหว่าง 0.86-1.0 ทุกข้อคำถาม จากนั้นนำเสนอผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและแบบสอบถามที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและพิจารณาให้ความเห็นชอบในการจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์

3.6 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try – Out) กับโรงเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะร่วมกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อศึกษาคุณภาพของเครื่องมือ โดยขอความอนุเคราะห์โรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ในจังหวัดสระแก้ว จำนวน 6 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้นจำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบสอบถามมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับเท่ากับ 0.998 จึงนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 ขอนหนังสือจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในการนำส่งให้ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารโรงเรียนเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.2 นำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย แนบไปพร้อมกับแบบสอบถามตามตัวอย่าง จำนวน 161 โรงเรียน โรงเรียนละ 5 ฉบับ โดยนำส่งแบบสอบถามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้วเขต 1 และเขต 2 และสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาสระแก้ว ผู้วิจัยได้ประสานไปยังกับผู้รับผิดชอบของแต่ละโรงเรียนเพื่อติดตามการได้รับแบบสอบถาม โดยใช้เวลาในการตอบแบบสอบถาม 3 สัปดาห์ และกำหนดส่งคืนแบบสอบถามที่สำนักงานเขตพื้นที่ เพื่อที่ผู้วิจัยจะเข้าไปรับด้วยตนเอง

4.3 ได้รับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 805 ฉบับ อัตราการตอบกลับคิดเป็นร้อยละ 100 และดำเนินการตรวจสอบความครบถ้วนและสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามก่อนการวิเคราะห์ข้อมูล หากแบบสอบถามฉบับใดพบปัญหา ทางผู้วิจัยได้ประสานกลับไปยังผู้รับผิดชอบของแต่ละโรงเรียนเพื่อขอแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์สำหรับใช้เตรียมวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

5.2 วิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต $\bar{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมายดังรายละเอียด คือ เกณฑ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว มีดังนี้

4.51 - 5.00 หมายถึง สภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 หมายถึง สภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 หมายถึง สภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 หมายถึง สภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 หมายถึง สภาพปฏิบัติ/มีความต้องการให้ปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 วิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นและจัดลำดับตามค่า $PNI_{modified}$ โดยใช้วิธี Priority Need Index (PNI) ตามสูตรคำนวณค่าความต้องการจำเป็น ($PNI_{modified}$) แบบปรับปรุง (สุวิมล ว่องวานิช, 2558)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จำแนกตามการบริหารวิชาการ

1.1 สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.097$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การแนะแนว ($\bar{X}=3.187$) การวัดและประเมินผล ($\bar{X}=3.153$) และการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=3.122$) ตามลำดับ และการพัฒนาหลักสูตร ($\bar{X}=3.060$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด สภาพพึงประสงค์ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.596$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.639$) การแนะแนว ($\bar{X}=4.632$) และการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.627$) ตามลำดับ โดยการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}=4.588$) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

1.2 ผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็น พบว่าลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดคือ การพัฒนาหลักสูตร ($PNI_{modified}=0.504$) รองลงมาคือ การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ($PNI_{modified}=0.485$) และการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ ($PNI_{modified}=0.484$) ตามลำดับ โดยการแนะแนว ($PNI_{modified}=0.454$) มีลำดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จำแนกตามการบริหารวิชาการ

การบริหารวิชาการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PNI _{modified}	ลำดับ
1. การพัฒนาหลักสูตร	3.060	0.662	ปานกลาง	4.601	0.419	มากที่สุด	0.504	1
2. การจัดการเรียนการสอน	3.122	0.575	ปานกลาง	4.628	0.386	มากที่สุด	0.482	4
3. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยี ทางการศึกษา และแหล่ง เรียนรู้	3.092	0.586	ปานกลาง	4.588	0.406	มากที่สุด	0.484	3
4. การวัดและประเมินผล	3.153	0.486	ปานกลาง	4.639	0.318	มากที่สุด	0.472	5
5. การแนะแนว	3.187	0.613	ปานกลาง	4.632	0.419	มากที่สุด	0.454	6
6. การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และองค์กรอื่น	3.094	0.654	ปานกลาง	4.593	0.441	มากที่สุด	0.485	2
รวม	3.097	0.553	ปานกลาง	4.596	0.348	มากที่สุด	0.484	

2. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จำแนกตามด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

2.1 สภาพปัจจุบันในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.101$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมขอม ($\bar{X}=3.160$) และด้านการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเมืองชายแดน ($\bar{X}=3.082$) ตามลำดับ โดยด้านการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศ ($\bar{X}=3.062$) มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด และสภาพพึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.603$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมขอม ($\bar{X}=4.625$) และด้านการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเมืองชายแดน ($\bar{X}=4.606$) ตามลำดับ โดยด้านการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศ ($\bar{X}=4.579$) มีค่าเฉลี่ยน้อยสุด

2.2 ผลการวิเคราะห์ลำดับความต้องการจำเป็น จำแนกตามด้านผลลัพธ์การเรียนรู้ พบว่าด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศ (PNI_{modified}=0.495) รองลงมา คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการส่งเสริมการค้าและการลงทุนเมืองชายแดน (PNI_{modified}=0.494) โดยผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการเป็นเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมขอม (PNI_{modified}=0.463) มีลำดับความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สภาพปัจจุบัน สภาพพึงประสงค์ และลำดับความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จำแนกตามด้านผลลัพธ์การเรียนรู้

ผลลัพธ์การเรียนรู้	สภาพปัจจุบัน			สภาพพึงประสงค์			ความต้องการจำเป็น	
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	PN _I Modified	ลำดับ
1. การส่งเสริมการค้าและการลงทุนเมืองชายแดน	3.082	0.553	ปานกลาง	4.606	0.352	มากที่สุด	0.494	2
2. การเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศ	3.062	0.546	ปานกลาง	4.579	0.355	มากที่สุด	0.495	1
3. การเป็นเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมขอม	3.160	0.574	ปานกลาง	4.625	0.350	มากที่สุด	0.463	3
รวม	3.101	0.546	ปานกลาง	4.603	0.344	มากที่สุด	0.484	

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยบางประการที่สำคัญและนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์จำแนกตามการบริหารวิชาการของโรงเรียน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้งภาพรวมและรายด้าน โดยการพัฒนาหลักสูตรมีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยที่สุดแสดงให้เห็นว่า หลักสูตรที่ใช้ในสถานศึกษาปัจจุบันยังไม่ได้พัฒนาให้ทันสมัยและตรงกับความต้องการของพื้นที่เท่าที่ควร สอดคล้องกับสภาพปัญหาของจังหวัดสระแก้วที่ พบว่า หลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนไม่ตรงกับอาชีพที่เป็นที่ต้องการของนายจ้าง (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว, 2564) ทั้งนี้ สภาพพึงประสงค์พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทั้งภาพรวมและรายด้าน แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหาร ครูผู้สอน และนักเรียนคาดหวังให้โรงเรียนพัฒนาการบริหารวิชาการที่สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะ และความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ต่างๆ ที่สามารถเชื่อมโยงกับความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วในแต่ละด้านมากขึ้น การพัฒนาการบริหารวิชาการจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน ดังที่ ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์ (2553) อธิบายว่า งานวิชาการเป็นงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาสติปัญญา ความรู้ ความสามารถ คุณธรรม จริยธรรม เจตคติและค่านิยมให้ผู้เรียนเป็นคนเก่ง คนดี และมีความสุขในการดำรงชีวิตตลอดจนเป็นผู้มีคุณค่าในสังคม ในการนี้ การวัดและประเมินผลมีค่าเฉลี่ยสภาพพึงประสงค์สูงสุดแสดงให้เห็นว่าโรงเรียนในจังหวัดสระแก้วให้ความสำคัญกับการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งการกำหนดเกณฑ์และเครื่องมือการวัดและประเมินผลที่มีระบบกฎเกณฑ์จะนำไปสู่การวัดและประเมินผลว่านักเรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้หรือไม่ สอดคล้องกับอำภา บุญช่วย (2537) ได้อธิบายว่า การวัดและประเมินผลการเรียนเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะช่วยให้การเรียนรู้ของนักเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นกระบวนการที่ตรวจสอบว่า นักเรียนได้ถึงจุดหมายปลายทางตามที่หลักสูตรต้องการเพียงใด เพื่อที่ครูผู้สอนสามารถนำข้อมูลดังกล่าวไปพิจารณาหาวิธีการแก้ไขข้อบกพร่องและจุดอ่อนในด้านต่างๆ ได้

2. ความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จำแนกตามการบริหารวิชาการ พบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า หลักสูตรของสถานศึกษาในจังหวัดสระแก้วจะต้องมีการพัฒนาเพื่อสร้างผู้เรียนให้มีผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วในแต่ละด้านให้มากขึ้น ซึ่งการวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการพัฒนาหลักสูตรสอดคล้องกับ Oliva (2001, อ้างถึงในอัญชลี สารัตนะ, 2559) ที่เห็นว่า การพัฒนาหลักสูตรนอกจากต้องหาความต้องการจำเป็นของนักเรียนทั่วไป หรือนักเรียนเฉพาะคน หรือเนื้อหาแล้ว ยังต้องสนใจหาความต้องการจำเป็นของสังคม หรือบริบทเฉพาะของชุมชนอีกด้วย โดยหลักสูตรจะเป็นตัวกำกับในเรื่องเนื้อหาความรู้เรื่องทักษะ เรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และภาวะสุขภาพของผู้เรียน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2540) สอดคล้องกับ Lorenzen (1999) ที่เห็นว่า หลักสูตรแบบเน้นผลลัพธ์การเรียนรู้เป็นหลักสูตรที่สนใจว่า ผู้เรียนสามารถทำอะไรได้จริงหลังจากจบหลักสูตรจึงต้องมีการกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการเป็นอันดับแรกและนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการ โดยการจะส่งเสริมให้ผู้เรียนมีผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการจึงต้องเริ่มที่การพัฒนาหลักสูตร สอดคล้องกับงานวิจัยที่มีบริบทใกล้เคียงกับเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษของอัมพิกา สิริพรหม (2563) พบว่า การพัฒนาหลักสูตรมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุดในการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของระบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก และฉันทพล บัวเปลี่ยนสี (2561) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อรูปแบบการพัฒนาบุคลากรในพื้นที่ระบียงเศรษฐกิจพิเศษมากที่สุดคือปัจจัยด้านความรู้ซึ่งจะต้องพัฒนาด้านการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนเป็นปัจจัยเร่งด่วน

เมื่อจำแนกตามผลลัพธ์การเรียนรู้ในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ ผลลัพธ์การเรียนรู้ด้านการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศ สอดคล้องกับงานวิจัยของวรรณวิศา สืบบุญธรรม และคณะ (2561) ที่พบว่า ภาคการศึกษาในจังหวัดสระแก้วควรเร่งผลิตและพัฒนากำลังคน โดยพัฒนาเยาวชนให้มีสมรรถนะหลักทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะด้านเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานระดับจังหวัด ดังนั้นจึงมีความจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารวิชาการให้สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่สามารถตอบสนองความต้องการในด้านการพัฒนาเป็นแหล่งผลิตสินค้าการเกษตรที่สำคัญของประเทศได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้เป็นแนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จากการศึกษาและสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ 2 องค์ประกอบ ดังนี้

1. การบริหารวิชาการของสถานศึกษาที่จะช่วยพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วประสบความสำเร็จ 6 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตร เนื่องจากการกำหนดจุดมุ่งหมายและประสบการณ์การเรียนรู้ของหลักสูตรจะเป็นแนวทางกำหนดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ต้องการในแต่ละด้าน 2) การจัดการเรียนการสอน โดยพิจารณาจัดทำแผนการเรียนรู้และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่จะเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่เหมาะสมตามศักยภาพของผู้เรียน 3) การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ โดยวางแผนและจัดหาสื่อฯ ที่เหมาะสม และ

ติดตามผลการใช้สื่อฯ ที่ช่วยสนับสนุนการเชื่อมโยงความรู้ในบทเรียนสู่การสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ในตัวผู้เรียนได้ 4) การวัดและประเมินผล ซึ่งการกำหนดเกณฑ์และเครื่องมือที่เหมาะสม จะช่วยให้ครูพัฒนาจุดแข็งและแก้ไขจุดด้อยในการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นรายบุคคลได้ 5) การแนะแนว จะสนับสนุนให้ผู้เรียนตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้เพื่อนำไปสู่การศึกษาขั้นสูง หรือการมีงานทำที่เหมาะสมต่อไป และ 6) การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น ในการสร้างเครือข่ายทางการศึกษาเพื่อร่วมมือหรือแลกเปลี่ยนแนวทางการพัฒนาผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนให้ตรงตามความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษมากที่สุด

2. ผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว ประกอบด้วย 1) การส่งเสริมการค้าและการลงทุนเมืองชายแดน 2) การพัฒนาเป็นแหล่งเกษตรที่สำคัญของประเทศ และ 3) การเป็นเมืองท่องเที่ยวเชื่อมโยงวัฒนธรรมขอม แต่ละด้านมีองค์ประกอบย่อยที่ได้จากการสังเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่แต่ละด้านให้ความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการในแต่ละด้านมากที่สุด สรุปดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 โรงเรียนควรเร่งวางแผนพัฒนาการบริหารวิชาการ โดยเฉพาะด้านการพัฒนาหลักสูตร เพื่อเสริมสร้างให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว

ในแต่ละด้านมากขึ้น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านการพัฒนาหลักสูตร มีค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับน้อยที่สุดและมีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด นอกจากนี้ จากการที่การประสานความร่วมมือกับสถานศึกษา และองค์กรอื่นมีความต้องการจำเป็นลำดับที่ 2 ดังนี้แล้ว เพื่อให้หลักสูตรของสถานศึกษาสามารถพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดผลลัพธ์การเรียนรู้ตามความต้องการของบริบทพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว จึงควรขยายแนวทางการประสานความร่วมมือกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น โดยเฉพาะการสร้างพื้นที่การเข้ามามีบทบาทของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการพัฒนาหลักสูตรเพื่อกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษให้ได้มากที่สุด

1.2 ผู้บริหารและครู ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ โดยวางแผนและจัดหาสื่อฯ ที่มีความเหมาะสม รวมถึงการกำกับติดตามการใช้สื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาและแหล่งเรียนรู้ให้เหมาะสมกับเนื้อหาและรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้ได้ใช้สื่อฯ ที่มีความทันสมัยและสามารถเสริมสร้างผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วในแต่ละด้านได้

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาหลักสูตรตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว เพื่อนำไปสู่การพัฒนาการบริหารวิชาการด้านอื่นที่เกี่ยวข้องให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและเป็นไปตามความต้องการและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่

2.2 ควรศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารวิชาการตามแนวคิดผลลัพธ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้วด้านการพัฒนาเป็นแหล่งเกษตรที่สำคัญของประเทศ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). ยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบการศึกษาระดับพื้นฐานในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฐพล บัวเปลี่ยนสี. (2561). รูปแบบการพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก. วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีสุรนารี (สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์). 4(2). 303-315.

ปภัสรา ระกิตติ. (2561). กลยุทธ์การลงทุนจัดการศึกษาเพื่ออาชีพในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ. ดุษฎีนิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). การบริหารงานวิชาการ. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

วรรณวิศา สืบบุญธรรม และคณะ. (2561). การพัฒนารูปแบบการผลิตและพัฒนากำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในจังหวัดตากและสระแก้ว. กรุงเทพมหานคร: สถาบันวิจัยและพัฒนาเพื่อการพัฒนาประเทศ.

สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา. (2548). เขตเศรษฐกิจพิเศษ (Special Economic Zone). กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน. (2559). การศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษชายแดน. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน.

- สำนักงานจังหวัดสระแก้ว. (2560). **แผนพัฒนาจังหวัดสระแก้ว 5 ปี**. แหล่งที่มา http://www.sakaeo.go.th/files/com_news_devpro สืบค้นเมื่อ 7 ส.ค. 2564.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). **แนวทางการพัฒนากฎหมายการศึกษาเพื่อบริหารจัดการการศึกษาในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ**. กรุงเทพมหานคร: เอส.ซี.พรีนซ์แอนแพค.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว. (2559). **เอกสารประกอบวาระการประชุมคณะกรรมการการศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว การจัดการศึกษาแบบบูรณาการในเขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษสระแก้ว**. สระแก้ว: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว.
- สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว. (2564). **เอกสารประกอบวาระการประชุมแนวทางการพัฒนาการศึกษาจังหวัดสระแก้ว การประชุมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพมาตรฐานการศึกษาจังหวัดสระแก้ว**. สระแก้ว: สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดสระแก้ว.
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2558). **การกำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ: ประกาศ กนพ. ที่ 1/2558 กำหนดพื้นที่เขตพัฒนาเศรษฐกิจพิเศษ**. แหล่งที่มา http://nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=4865&filename=index สืบค้นเมื่อ 6 มิ.ย. 2564.
- สุวิมล ว่องวาณิช. (2558). **การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อัญชลี สารรัตน์. (2559). **การประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) เพื่อการพัฒนาหลักสูตรและการเรียนการสอน**. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น. 24(1-2). 9-20.
- อัมพิกา สิริพรหม. (2563). **กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนตามแนวคิดสมรรถนะผู้เรียนที่ตอบสนองความต้องการจำเป็นของระเบียบเศรษฐกิจภาคตะวันออก**. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อาภาพร น่วมถนอม. (2560). **การจัดการเมืองเศรษฐกิจชายแดน**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อำภา บุญช่วย. (2537). **การบริหารงานวิชาการในโรงเรียน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- อุทัย บุญประเสริฐ. (2540). **หลักสูตรและการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: เอสดีเพรส.
- Good, Carter V. & Merkel, Winifred R. (1973). **Dictionary of Education**. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Krecie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. 30 (3). 607 – 610.
- Lorenzen, M. (1999). **Using Outcome-Based Education in the Planning and Teaching of New Information Technologies**. *Journal of Library Administration*, 26(3), 141. From <https://www.learntechlib.org/p/85164/>. Retrieved August 8, 2021.
- Spady, William G., (1994). **Light, not Heat, on OBE**. *The American School Board Journal* 181. 29-33.
- Spady, William G., et al. (1991). **Beyond Traditional Outcome-Based Education**. *Educational Leadership. Educational Leadership*. 49(2). 67-72.

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร^{*}
CONFLICT MANAGEMENT CONDITIONS IN PERSONNEL MANAGEMENT OF
SCHOOLS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE BANGKOK

¹ธณบดีรินทร์ รัตนวิชัย Thanabodin Ratanavichai, ²อินธา ศิริวรรณ Intha Siriwan,
³พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano
^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: thanabodin.r@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 210 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวมและรายด้านมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทั้งหมด คือ วินัยและการรักษาวินัย การเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และการออกจากราชการ

คำสำคัญ: การบริหารความขัดแย้ง, การบริหารงานบุคคล, โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

This research article aimed to study conflict management conditions in personnel administration of schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok. Quantitative research was conducted by using the questionnaire with the sample group who were 210 administrators of secondary schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok. Data were analyzed by descriptive statistics which were percentage, mean and standard deviation. Results showed that conflict management conditions in personnel management of schools under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok both in Overall and each aspect had a high level of practice which were discipline and discipline

^{*}Received: April 05, 2023, Revised: April 19, 2023, Accepted: April 19, 2023.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของดัชนีชี้วัดเรื่อง รูปแบบการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลตามหลักพุทธธรรมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

preservation, performance enhancing workforce, manpower planning, recruitment and appointment, and resignation from government service.

Keywords: Conflict Management, Personnel Management, Secondary School

บทนำ

ความขัดแย้งเป็นเรื่องปกติของการอยู่ในสังคม ไม่ว่าสังคมจะเป็นสังคมครอบครัว สังคมเพื่อน สังคมการทำงาน ยิ่งสังคมมีขนาดใหญ่มากขึ้น ยิ่งมีโอกาสดังกล่าวจะเกิดความขัดแย้งได้มากยิ่งขึ้น แต่ความขัดแย้งไม่ใช่สิ่งที่แยแสเสมอไป เพราะความขัดแย้งสามารถให้เกิดประโยชน์ขึ้นได้เช่นกัน การบริหารองค์การประเภทสถานศึกษานั้นผู้บริหารทุกคนมีความปรารถนาที่จะให้ได้มาซึ่งความสำเร็จสำหรับองค์กรของตนเองอย่างยิ่ง แต่ความเป็นจริงในทางปฏิบัติแล้วอาจจะไม่มีประสิทธิภาพสูงตามที่ผู้บริหารต้องการ อาจเกิดจากปัญหาและอุปสรรคหรือเกิดความขัดแย้งขึ้นในองค์กร (กิตติมา ปรีดีดิถ, 2529) แต่ความขัดแย้งก็มีประโยชน์ในตัวของมันเองขึ้นอยู่กับว่าผู้บริหารจะบริหารได้ดีหรือไม่ ถ้าผู้บริหารควบคุมได้ดีจะส่งผลต่อการสร้างความคิดและการกระทำที่สร้างสรรค์ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้า ในทางกลับกันถ้าผู้บริหารไม่มีความสามารถก็จะเกิดความทุกข์และประสบความสำเร็จยากลำบากในการทำงานซึ่งส่งผลให้ผลผลิตขององค์กรลดลงได้ (วัฒนา กอวัฒนกุล, 2541) แสดงให้เห็นว่า ความขัดแย้งนั้น สามารถเกิดขึ้นในการบริหารองค์การและสถานศึกษาได้ แต่ความขัดแย้งบางอย่างก็เป็นทั้งประโยชน์และโทษได้ขึ้นอยู่กับผู้บริหารว่าจะสามารถพิจารณาแก้ไขความขัดแย้งนั้นให้เป็นไปในทิศทางใด ความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาโดยส่วนใหญ่เป็นความขัดแย้งระหว่างบุคคล อันเนื่องมาจากความคิดเห็นที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ที่แตกต่างกัน มีค่านิยมที่แตกต่างกันและผลประโยชน์ขัดกัน ความขัดแย้งที่พบบ่อยในสถานศึกษา คือ ความขัดแย้งระหว่างกลุ่ม เช่น ระหว่างผู้บริหารกับครูหรือระหว่างครูกับครู ความขัดแย้งเหล่านี้หากเกิดขึ้นในโรงเรียนย่อมทำให้ประสิทธิภาพของงานลดลงได้ (พนัส หันนาคินทร์, 2524) ผู้บริหารจึงต้องไวในการรับรู้ถึงสัญญาณบอกเหตุที่จะนำไปสู่ความขัดแย้งในองค์กรและหาทางแก้ไขก่อนที่จะปล่อยให้บุคลากรในองค์กรทำงานด้วยความคับข้องใจ (ถวิล เกื้อกุลวงศ์, 2530) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารและแก้ไขความขัดแย้งในสถานศึกษา

การบริหารความขัดแย้งจึงเป็นภารกิจที่ยากที่สุดอย่างหนึ่งของผู้บริหาร ผู้บริหารจำเป็นต้องดำเนินการให้องค์การสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ โดยไม่สามารถจะเลือกได้ว่าจะต้องทำงานกับใครก็ได้ ไม่ว่าผู้บริหารจะต้องทำงานกับคนที่ตนเองชอบหรือไม่ชอบ ในโลกแห่งความเป็นจริงนั้น หากผู้บริหารเข้ากับเพื่อนร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชาได้เป็นอย่างดีแล้วย่อมมั่นใจได้ว่าจะประสบความสำเร็จ (เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์, 2534) เหตุนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องศึกษาเรียนรู้วิธีการบริหารความขัดแย้งด้วยวิธีการจนสามารถนำมาประยุกต์และบูรณาการใช้ในสถานศึกษาที่ตนบริหารการศึกษาอยู่ ซึ่งหลักการบริหารความขัดแย้งโดยทั่วไป เป็นแนวคิดทฤษฎีการบริหารความขัดแย้งทางตะวันตก เช่น การบริหารความขัดแย้งของ Carl A. Anderson การบริหารความขัดแย้งของ Everard and Morris การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ Rahim การแก้ไขความขัดแย้งของ G. Howat and M. London การจัดการความขัดแย้งตามแนวคิดของ Robbins การจัดการกับความขัดแย้งตามแนวคิดของ Dawid W. Johnson and Frank P. Johnson และ การบริหารความขัดแย้งโดยทฤษฎีของ Thomas and Kilmann ซึ่งจากการสังเคราะห์แนวคิดของความ

ขัดแย้งในบริบทต่างๆ ผู้วิจัยเห็นว่า ปัญหาความขัดแย้งดังกล่าวยังมีบริบทที่ควรศึกษาอีกก็คือความขัดแย้งในองค์การการศึกษา มุ่งเน้นสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบาย กลยุทธ์ แผนงาน และโครงการที่เป็นรูปธรรม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง และแก้ปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษาได้อย่างได้ผลและยั่งยืน เพราะในปัจจุบันความขัดแย้งในโรงเรียนมัธยมศึกษา ที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สำรวจเบื้องต้นยังมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มความถี่และความรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความขัดแย้งระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ความขัดแย้งของบุคลากรระหว่างโรงเรียน รวมทั้งชุมชน หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งส่งผลกระทบต่อการบริหารงานในโรงเรียนทั้งโดยทางตรงและทางอ้อม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเรื่องสภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางการบริหารความขัดแย้งใช้ในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งในสถานศึกษา อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาที่จะนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถาม โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้ง 119 โรงเรียน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 67 โรงเรียน และ เขต 2 จำนวน 52 โรงเรียน) จำนวน 441 คน (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวน 221 คน และ เขต 2 จำนวน 220 คน) และมีกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 210 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปดค่าเป็น 5 ระดับ ของ Likert Rensis (1967) 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามเบื้องต้น 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหาและความชัดเจนของภาษา ด้วยการตรวจและประเมินดัชนีความสอดคล้องใน 3 ระดับ คือ มีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม โดยใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC

) ซึ่งถือเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.7 จึงยอมรับว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 4) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา หรือวิธีของ Cronbach (Cronbach, Lee J, 1971) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 3.81 5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 3) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนนจากบุญชม ศรีสะอาด (2535)

สรุปผลการวิจัย

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร ในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผลระดับการปฏิบัติ	อันดับ
1. การวางแผนอัตรากำลัง	4.14	0.49	มาก	3
2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	4.04	0.51	มาก	4
3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน	4.17	0.54	มาก	2
4. วินัยและการรักษาวินัย	4.19	0.60	มาก	1
5. การออกจากราชการ	3.93	0.79	มาก	5
รวม	4.34	0.48	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้ วินัยและการรักษาวินัย การเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน วางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และการออกจากราชการ โดยมีรายละเอียดในแต่ละด้าน ดังนี้

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับ

มาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับ คือ ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันตรวจสอบอัตราค่าจ้างที่เกินหรือขาดในตำแหน่งต่างๆ ผู้บริหารมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบโดยมอบหมายงานให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานตามความรู้ความสามารถที่เหมาะสม เป็นไปตามระเบียบราชการ ผู้บริหารและบุคลากร มีความใส่ใจในการรวบรวมและรายงานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ บุคลากรโรงเรียนมีความพอใจในการมีส่วนร่วมวางแผนตำแหน่งงานต่างๆ ของโรงเรียน

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับ คือ ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการตัดสินใจของมติที่ประชุมในการสรรหาบุคลากรที่ได้รับความเห็นและพิจารณาแล้วจากทุกๆ ฝ่าย ผู้บริหารมีความพอใจที่จะเสนอความต้องการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการบรรจุแต่งตั้งในตำแหน่งต่างๆ ผู้บริหารได้ส่งเสริมให้มีบุคลากรเพิ่มเติม ในการจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ มีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยเป็นระยะๆ

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับ คือ ผู้บริหารมีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานตามแผนของการบริหารโรงเรียน ผู้บริหารมีความเพียรพยายามในการปฏิบัติงานร่วมกับบุคลากรด้วยความตั้งใจ ผู้บริหารมีความพอใจในการให้บุคลากรมีส่วนร่วมที่จะปรับปรุงและพัฒนาการบริหารโรงเรียน และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความยินดีทุกครั้งที่จะเพื่อนร่วมงานได้รับความชื่นชมหรือสนับสนุนจากหัวหน้างาน

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านวินัยและการรักษาวินัย ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับ คือ มีการจัดทำข้อมูลทะเบียนประวัติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในการรักษาวินัยต่างๆ ผู้บริหารมีการสร้างขวัญ และกำลังใจ เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยยึดข้อปฏิบัติของทางราชการเป็นสำคัญ ผู้บริหารส่งเสริมการมีวินัยและการรักษาวินัยของบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ชุมชน และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการแจ้งเรื่องกฎระเบียบข้อบังคับต่างๆ ทางราชการให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ด้านการออกจากราชการ ในภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ ด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากที่สุด 3 อันดับ คือ ผู้บริหารมีจิตไมตรีต่อเพื่อนร่วมงานด้วยความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และสนใจถามทุกข์สุขผู้ร่วมงานอยู่เสมอ ถึงแม้จะเกษียณอายุราชการไปแล้ว ผู้บริหารมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง ก่อนจะมีการสักพักงานหรือพ้นจากราชการ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลพิจารณาการปฏิบัติงานบุคลากรในโรงเรียน และด้านที่มีระดับการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารพอใจในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานในการพิจารณาพ้นออกจากราชการ

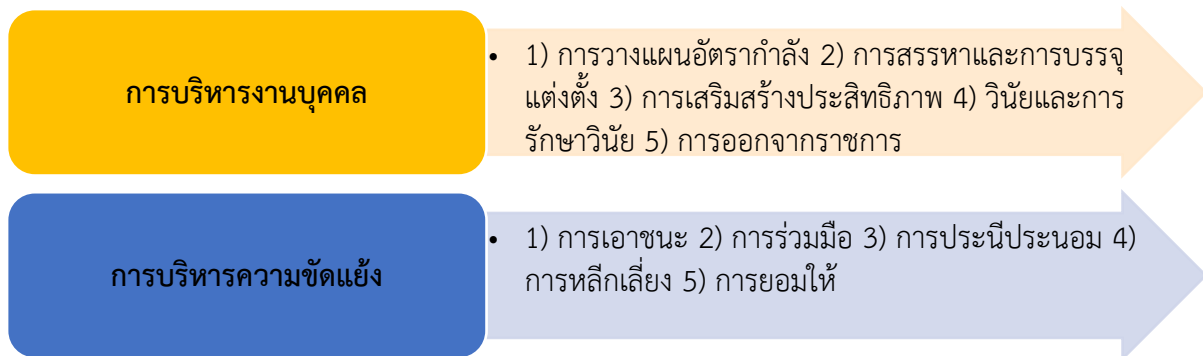
อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ วินัยและการรักษาวินัย การเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน การวางแผนอัตรากำลัง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง และการออกจากราชการ โดยหลักการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลทั้ง 5 ด้าน นั้นมีความเหมาะสมกับการนำมาทำการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง สอดคล้องบางประการกับแนวคิดของสัมมา ธนินิธิ (2556) ที่กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลไว้ว่าประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลัง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง สอดคล้องบางประการกับแนวคิดของสญาญ์ ธีระวิชิตระกุล (2556) ที่กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลไว้ว่าประกอบด้วย 1) การจัดหาบุคลากร (Recruitment) 2) การบำรุงรักษาบุคลากร (Retention) 3) การพ้นจากงาน (Retirement) ยังมีความสอดคล้องบางประการกับแนวคิดของรุ่งชัชดาพร เวหะชาติ (2557) ได้กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลไว้ว่าประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) งานออกจากราชการ สอดคล้องบางประการกับแนวคิดของภาณุ อนันต์นาวิ (2557) ได้กล่าวถึงการบริหารงานบุคคลไว้ว่าประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ และผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับงานวิจัยของพระมหาบุญญิติ สุกจิตโต (รอดตุ้ม) (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลสำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประกอบด้วย 1) การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การออกจากราชการ

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาอันเป็นวิธีการที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคล ประกอบด้วย องค์ประกอบที่ 1 การบริหารงานบุคคล เป็นการบริหารที่ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ในการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคล 5 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนอัตรากำลัง เป็นภาระงานในการบริหารบุคคลในโรงเรียนที่จะต้องปฏิบัติ 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง เป็นการบริหารงานบุคคลที่จะต้องทำหน้าที่เสาะแสวงหาบุคลากรตามที่ต้องการโดยที่กระบวนการสรรหา เลือกสรร บรรจุแต่งตั้งที่เหมาะสมตามระบบคุณธรรม 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพ เป็นการฝึกอบรมเมื่อเข้าปฏิบัติงานรวมทั้งการเตรียมบุคลากรใหม่เข้าสู่หน่วยงาน 4) วินัยและการรักษาวินัย เป็นการบริหารงานบุคคลในขั้นตอนนี้ยังจำเป็นที่จะต้องให้มีการประเมินผลการปฏิบัติงานที่ยึดถือธรรมเพื่อใช้ประโยชน์ในการพิจารณาความดีความชอบ 5) การออกจากราชการ เป็นการดำเนินการที่โรงเรียนให้พ้นจากราชการ และองค์ประกอบที่ 2 การบริหารความขัดแย้งเป็นวิธีการที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารความขัดแย้ง โดยใช้การบริหารความขัดแย้ง 5 แบบ ประกอบด้วย 1) การเอาชนะ 2) การร่วมมือ 3) การประนีประนอม 4) การหลีกเลี่ยง 5) การยอมให้ สรุพอองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ บุคลากรโรงเรียนมีความพอใจในการมีส่วนร่วมวางแผนตำแหน่งงานต่างๆ เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผนตำแหน่งมากขึ้น

1.2 ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยเป็นระยะๆ เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรมีการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานของครูผู้ช่วยให้ถูกต้องตามระเบียบ

1.3 ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพการทำงาน มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีความยินดีทุกครั้งที่เพื่อนร่วมงานได้รับความชื่นชมหรือสนับสนุนจากหัวหน้างาน เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรดำเนินการจัดกิจกรรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและครูมากขึ้น

1.4 ด้านวินัยและการรักษาวินัย มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการแจ้งเรื่องกฎระเบียบ ข้อบังคับต่างๆ ทางราชการให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับกฎระเบียบและข้อบังคับทางราชการให้มากขึ้น

1.5 ด้านการออกจากราชการ มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารพอใจในการรับฟังความคิดเห็นของเพื่อนร่วมงานในการพิจารณาพ้นออกจากราชการ เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้มีการรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับสภาพการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม

2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารความขัดแย้งด้านการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้สถิติขั้นสูง

เอกสารอ้างอิง

- กิตติมา ปรีดีติลล. (2529). **ทฤษฎีบริหารองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: ธนะการพิมพ์.
- ถวิล เกื้อกูลวงศ์. (2530). **การบริหารการศึกษาสมัยใหม่**. กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). **การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS**. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). **การวิจัยเบื้องต้น**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- พนัส หันนาคินทร์. (2524). **หลักการบริหารโรงเรียน**. กรุงเทพมหานคร: วัฒนาพานิช.
- พระมหาบุญญ์ สุกิจโต (รอดตุ้ม). (2562). **รูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักอิทธิบาท 4 สำหรับผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา**. คุษณินพนธ์
พุทธศาสตร์ดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภาวดี อนันต์นาวิ. (2557). **หลักการ แนวคิด ทฤษฎีทางการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 5. ชลบุรี: มนตรี.
- รุ่งชัชดาพร เวหะชาติ. (2557). **การบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน**. พิมพ์ครั้งที่ 5. สงขลา: นำศิลป์โฆษณา.
- วัฒนา กอวัฒนกุล. (2541). **หนทางแก้ข้อขัดแย้ง. เพิ่มผลผลิต**. 37. 31-33.
- สฎายุ อีระวณิชตระกูล. (2556). **การบริหารงานบุคคลทางการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 2. ชลบุรี: กราฟิซิตี.
- สัมมา รณิธย์. (2556). **หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- เสริมศักดิ์ วิชาลาภรณ์. (2534). **ความขัดแย้งการบริหารเพื่อสร้างสรรค์**. กรุงเทพมหานคร: เลิฟแลนด์ลิฟเพรส.
- Cronbach, Lee J. (1971). **Essentials of psychological testing**. 4th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). **Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement**. 30(3). 607-610.
- Likert, Rensis. (1967). **Reading in Attitude Theory and Measurement**. New York: Wiley & Son.

รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสม
สำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์
มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์*

THE MODEL OF THE EDUCATIONAL QUALITY DEVELOPMENT THROUGH
DEVELOPMENTAL EVALUATION SUITABLE FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATION AS NETWORK OF
YAWAPAT CENTERS, STATESMAN FOUNDATION

¹ปญวรณ์ สมบุญยิ่ง Panyawan Somboonying, ²เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต Sowwanee
Sikkhabandit, ³ขวัญหญิง ศรีประเสริฐภาพ Khwanying Sriprasertpap

^{1,2}มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ North Bangkok University, Thailand

³มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ Srinakharinwirot University, Thailand

Corresponding Author E-mail: por.panyawan@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ใช้การวิจัยเชิงปริมาณควบคู่การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยทำการวิจัย 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 2) สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา 3) การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูหัวหน้างานวิชาการ ครูผู้สอน ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน รวม 80 คน และผู้ให้ข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการประเมินเชิงการพัฒนา 7 คน เครื่องมือวิจัย คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกผลการสังเกตแบบมีส่วนร่วม แบบสัมภาษณ์เชิงลึก และแบบประเมินการใช้รูปแบบฯ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3 อันดับแรก ได้แก่ กระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และสภาพแวดล้อมและการบริการ 2) รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา มี 5 องค์ประกอบ คือ การร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา วิเคราะห์ความซับซ้อนที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลงกำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย และประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา 3) ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนทดลองใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: รูปแบบ, การประเมินเชิงการพัฒนา, การพัฒนาคุณภาพการศึกษา, สถานศึกษา

Abstract

The purpose of this research was to develop a model for improving education quality using developmental evaluation (DE) suitable for schools under local administrative organizations, Yavapat Center Network, Statesman Foundation by using mixed quantitative with qualitative method 3 stages: 1) studying the factors that promote the development of education quality by using developmental evaluation of schools under local administrative organizations, Yavapat Center Network, Statesman Foundation. 2) creating a model for improving the education quality using developmental evaluation 3) evaluating the developed model. The samples for a quantitative method included school directors, head academic teacher, teacher, and chairman of the basic school totally 80 persons; and the key informants for a qualitative method is 7 experts who were specialist in developmental evaluation. Tools used to collect data consist of Questionnaire, Semi-structured interview, Participant observation record, In-deep interview and Model assessment form. Data were analyzed using basic statistics, and content analysis. The research results were as follows: 1) The factors that promote the development of education quality of schools under local administrative organizations. The top three in this area are management processes, learning management process, and environment and service. 2) The model for improving education quality has 5 components: 1) jointly targeting development, 2) analyzing complex issues that need to see change, 3) defining tools to put in place a system of work focused on utilization, 4) carrying out team development and target audiences, 5) evaluating to adjust the plan and developing in time. 3) Evaluation of the model indicated that after model trial mean significantly higher than before using the model at the .01 level.

Keywords: Model, Development Evaluation (DE), Educational Quality Improvement, School

บทนำ

การจัดโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) นอกจากจะมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนให้ ยั่งยืนทั้งระบบแล้ว ยังจะทำให้เด็กและเยาวชนด้วยโอกาสในพื้นที่ที่มีโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่าง เหมาะสม และเกิดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างแท้จริง คุณภาพของโรงเรียนจึงเป็นองค์ประกอบ ที่สำคัญ ในการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์และนับว่าเป็นความท้าทายในการดำเนินงานโดยเฉพาะ ผู้บริหารโรงเรียนที่จะต้องแสดงความรู้ความสามารถ ในการบริหารจัดการจะต้องสนับสนุนช่วยกำกับและ ติดตาม ตรวจสอบ ปรับปรุงพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของนักเรียนและโรงเรียน จัดทำมาตรฐานการ ปฏิบัติงานทั้งการเรียนการสอนและการทำงานของครูและเจ้าหน้าที่ คุณภาพการศึกษาหรือคุณภาพของ โรงเรียนเป็นผลมาจากการจัดการศึกษาที่มีการทำงานเป็นระบบ มีจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน มีการ วางแผนและดำเนินงานตามแผน เพื่อให้ผู้เรียนซึ่งเป็นผลผลิตเกิดการพัฒนาร่างกายสติปัญญาและ

จิตใจ มีคุณธรรมจริยธรรม บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนด รวมทั้งเป็นที่ยอมรับของชุมชน และประชาชนทั่วไป โดยมีผู้บริหาร ครู นักเรียนและบุคคลอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง วัสดุอุปกรณ์ การบริหารจัดการ รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่นๆ ที่เป็นส่วนสำคัญทำให้การศึกษามีคุณภาพ ซึ่งวิจารณ์ พานิช (2563) กล่าวว่าในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการจัดโครงการไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ กสศ. ได้สนับสนุนให้ภาคีเครือข่ายที่เข้าร่วมโครงการได้พัฒนาโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายให้มีประสิทธิภาพโดยใช้ Developmental Evaluation (DE) หรือการประเมินเชิงพัฒนาโดย Patton (2010) ได้เขียนไว้ในหนังสือชื่อ Developmental Evaluation: Applying Complexity Concepts to Enhance Innovation and Use คือ การประยุกต์แนวคิดความซับซ้อนมาสู่การพัฒนานวัตกรรมและใช้ประโยชน์จากการประเมินโดยมีการนำผลลัพธ์ไปใช้ประโยชน์ในทันที หรือกลุ่มเป้าหมายจะต้องได้ใช้ประโยชน์ในทันที ซึ่งมีความแตกต่างจากการประเมินการจัดการโครงการแบบอื่นๆ เนื่องจาก Developmental Evaluation (DE) ให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์ความซับซ้อนของโครงการก่อนเริ่มวางแผนงาน เช่น มีความเสี่ยงอะไรบ้าง เงื่อนไขใดที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงานบ้าง ฯลฯ ส่งผลให้แผนงานที่ถูกร่างขึ้นมีความสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงและสามารถนำไปใช้งานได้จริง อีกทั้งปรับเปลี่ยนแผนงานได้อย่างรวดเร็วซึ่งสอดคล้องกับ วิจารณ์ พานิช (2563) ที่ว่า แนวคิดของกระทรวงศึกษาธิการไม่สามารถนำมาใช้ได้กับทุกโรงเรียน เพราะแต่ละโรงเรียนมีเงื่อนไขต่างกัน การนำ Developmental Evaluation มาใช้กับการศึกษาไทยจึงเหมาะสมมาก เพราะจะได้แก้ปัญหาของนักเรียนแต่ละโรงเรียนอย่างตรงจุด ไม่ใช่วิธีแก้ปัญหาแบบเหมารวมคือใช้นโยบายเดียวกันทุกโรงเรียนแม้จะมีสาเหตุของปัญหาต่างกัน

การประเมินเชิงการพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) เป็นเครื่องมือที่นำมาใช้ในการประเมินผลเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมโดยกระบวนการประเมินเชิงพัฒนานั้นเป็นกระบวนการที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับเปลี่ยนใช้ได้หลายสถานการณ์ ภายใต้บริบทที่มีการเปลี่ยนแปลงและระบบที่มีความซับซ้อน มีคุณสมบัติสำคัญ ดังนี้ 1) เน้นการนำผลการวิจัยและประเมินมาพัฒนากระบวนการดำเนินงานเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อสถานะปัญหาที่ซับซ้อนและอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลง (Complex Dynamic Environment) 2) สามารถนำผลจากการวิจัยและประเมินเพื่อพัฒนาการดำเนินงานหรือยุทธศาสตร์ในการพัฒนาและสร้างความเปลี่ยนแปลงได้ในทันที (Real-Time Feedback And Adaptive Learning System) 3) ผู้ประเมิน (Evaluator) มีส่วนร่วมในกระบวนการวิจัยและพัฒนาตั้งแต่แรกเริ่มและมีส่วนสำคัญในการให้ข้อเสนอเพื่อพัฒนากระบวนการดำเนินงานหรือกระบวนการพัฒนา และจะเป็นผู้คอยอำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรอื่นที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาเกิดการเรียนรู้ (Facilitate Learning) 4) ผู้ประเมินมีหน้าที่ในการออกแบบกระบวนการประเมินเพื่อค้นหาพลวัตเชิงระบบ (System Dynamics) และสกัดนวัตกรรม และแนวคิดในการแก้ปัญหาหรือปรับปรุงกระบวนการพัฒนา 5) วิธีการประเมินสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามข้อค้นพบที่ได้จากการประเมินหรือสถานะปัญหาที่เปลี่ยนไป การประเมินเพื่อการพัฒนาจึงเป็นวิธีการที่ยืดหยุ่นและพัฒนาอยู่เสมอ 6) เนื่องจากการประเมินเชิงการพัฒนาเป็นกระบวนการที่ต้องใช้ความยืดหยุ่น ผู้ประเมินจึงควรเป็นผู้ที่มีความยืดหยุ่นสูง สามารถปรับเปลี่ยนและเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วพร้อมรับแนวคิดและวิธีการรูปแบบใหม่ๆ ที่พัฒนาขึ้นหรือจากข้อค้นพบต่างๆ หรือความต้องการของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่สำคัญที่เปลี่ยนไป

การประเมินเชิงการพัฒนาเป็นการขับเคลื่อนการแก้ปัญหาโดยเริ่มจากการวิเคราะห์ทบทวนให้เห็นต้นเหตุของปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เป็นอยู่และตั้งคำถามกับสิ่งเดิมผ่านแนวคิดเชิงระบบที่ซับซ้อนและปรับเปลี่ยน (Complex Adaptive System) เพื่อวิเคราะห์หาความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาและพัฒนา

เครื่องมือ/วิธีการระบบตามแนวคิดใหม่ จากนั้นลงมือปฏิบัติเพื่อแก้ปัญหาและสรุปเป็นการเรียนรู้จากผลที่ได้ โดยวิเคราะห์ปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้นใหม่หรือยังคงอยู่เพื่อหาความเป็นไปได้ในการแก้ปัญหาที่ดีกว่าเดิมต่อไป และปฏิบัติการใหม่เช่นนี้วนเป็นวงรอบ (Feedback Loop) เช่นนี้ตลอดทั้งกระบวนการ ดังนั้น DE จึงเป็นนวัตกรรมสำคัญของการศึกษาไทยเพราะเครื่องมือนี้จะนำไปสู่การแก้ไข ข้อบกพร่องร่วมกัน โดย DE จะเข้าไปสร้าง “New Normal ของโรงเรียน” ทุกโรงเรียนในโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง หรือโครงการ TSQP (Teacher & School Quality Program) ซึ่ง New Normal นี้ไม่ใช่เรื่องโควิด-19 แต่เป็นเรื่อง “การประเมินและปรับปรุงตนเอง” สำหรับนักเรียนเพื่อการเรียนรู้และปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงเป็นวงจรในการตรวจสอบและประเมินคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นวงจรระยะสั้นหรือยาวขนาดไหนนั้น ขึ้นอยู่กับแต่ละโรงเรียนจะนำมาปรับใช้ซึ่งรูปแบบการประเมินที่ดีจะเป็นการประเมินที่สามารถนำผลการประเมินไปใช้ได้ ไม่ใช่เพียงตัดสินเท่านั้นโดยไม่มีแผนดำเนินการต่อและทุกคนที่เกี่ยวข้องต้องช่วยกันลงมือทำจริง เมื่อมีการอบรมทุกคนทุกฝ่ายต้องร่วมกันดำเนินการปรับเปลี่ยน ถ้าพบว่ามีแนวทางใหม่ที่ดีกว่าเดิม ไม่ใช่การสั่งการให้ครูเป็นผู้เปลี่ยนเท่านั้น และสำคัญที่สุด ไม่ว่าจะทำอะไร ต้องตั้งเป้าหมาย และผู้เกี่ยวข้องคือใครบ้างต้องกำหนดออกมาให้ชัดเจน อีกทั้งการวัดประเมินต้องดำเนินการให้มีชุดข้อมูล เพื่อตีความข้อมูลที่เก็บมาได้จากทุกกิจกรรมที่ทำ และการตีความแม้ผู้เกี่ยวข้องทุกคนจะคิดเห็นต่างกัน แต่ทุกคนต้องรับฟังซึ่งกันและกัน ยอมรับความเห็นต่างนั้น และร่วมกันหาทางออกที่ดีที่สุด เมื่อโรงเรียนนำ DE ไปใช้จะทำให้เกิดการเรียนรู้ขยายวงกว้างได้มากขึ้น กลายเป็นโรงเรียนพัฒนาตนเอง เพื่อดูแลเด็กด้วยโอกาส ยกระดับการศึกษาไทยต่อไป (วิจารณ์ พานิช, 2563)

ศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งเป็นภาคีเครือข่ายร่วมดำเนินการยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนกลุ่มเป้าหมายในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 20 โรงเรียน ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ 11 จังหวัด เป็นโรงเรียนขนาดกลาง มีนักเรียน 200-400 คน จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ชั้นอนุบาล1ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยประสานความร่วมมือกับกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น (สอ.) ดำเนินโครงการสนับสนุนการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง ภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน สามารถขยายผลในเครือข่ายโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ซึ่งมีจำนวนถึง 1,700 แห่ง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการพัฒนาการศึกษาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพให้เกิดการเปลี่ยนแปลงได้ตามเป้าหมายให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องดำเนินการไปพร้อมกันอย่างเป็นระบบ ครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาเด็กและเยาวชนตามพื้นฐานและศักยภาพที่แตกต่างกัน พัฒนาครูให้มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรมจริยธรรม มีความรู้ความสามารถ คุณภาพการศึกษาจึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้สำเร็จตามวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพโรงเรียนทั้งระบบ (Whole School Approach) ทั้งด้านการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน สามารถขยายผลไปยังโรงเรียนเครือข่ายให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนทั้ง 20 แห่ง 2) เพื่อพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับครูในการจัดการเรียนการสอนที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตาม Core Learning Outcome ของโครงการฯ ที่ กสศ.กำหนด 3) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งในระดับโรงเรียนและเครือข่าย

ปัญหาหลักของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ อาทิเช่น 1) ปัญหาโรงเรียนท้องถิ่นยังมีการพัฒนาครูให้เป็นครูที่มีความรู้ความสามารถได้ไม่ทั่วถึงอย่างเช่นที่กระทรวงศึกษาธิการดำเนินการ เพราะท้องถิ่นมีอิสระในการบริหาร 2) ขวัญกำลังใจในการทำหน้าที่ครูของพนักงานครูเทศบาลต่ำกว่าครู สพฐ. เป็นอย่างมาก 3) นักการเมืองท้องถิ่นบางแห่งมองโรงเรียนท้องถิ่นเป็นเพียงเครื่องมือหาเสียงทางการเมือง มิใช่สิ่งที่จะต้องส่งเสริมสนับสนุนมากมายตามหลักปรัชญาการศึกษา และมักจะบริหารจัดการกับโรงเรียนตามสบาย 4) ข้อนี้อาจถือว่าสำคัญที่สุดคือศักดิ์ศรีครูท้องถิ่นเทียบได้เพียงพนักงานคนหนึ่งของ อบต. หรือเป็นเพียงตัวจักรที่ทำงานตามคำสั่งเท่านั้น เปรียบการใช้งานหรือการทำงานเสมือนการโรงที่ทำงานไม่ซับซ้อน ทำให้ความรู้สึกรักของครูท้องถิ่นว่าตนมิใช่ข้าราชการครูตามแบบที่กระทรวงอื่นถือเป็นผู้ทรงเกียรติและศักดิ์ศรีที่เท่าเทียมกัน (สมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย, 2560) นอกจากสภาพปัญหา ดังกล่าวแล้วในส่วนโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ฯ ยังพบว่าปัญหาอุปสรรคที่เป็นข้อจำกัดหลายประการที่ส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษายังไม่บรรลุผล (ระบบข้อมูลกลางองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น, 2565) ดังนี้ 1) ด้านผู้บริหารสถานศึกษา จากข้อมูลในปัจจุบัน โรงเรียนในเครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์โรงเรียนยังขาดผู้อำนวยการสถานศึกษา ร้อยละ 50 ซึ่งเป็นสัดส่วนที่มาก แม้จะมีการแต่งตั้งรองผู้อำนวยการหรือครูสายผู้สอน มารักษาราชการแทน การตัดสินใจในการบริหารงานย่อมมีได้ไม่เท่ากับผู้อำนวยการสถานศึกษา จึงส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรง 2) ด้านครูผู้สอน ยังขาดอัตรากำลังครูจำนวนมาก จำนวนครูไม่เพียงพอ จากรายงานอัตรากำลังครูของโรงเรียนในสังกัด อบต. จำนวน 1,767 แห่ง มีนักเรียนจำนวน 723,644 คน มีอัตรากำลังครูจำนวน 55,987 คน โดยมีทั้งโรงเรียนและศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแบ่งออกเป็นจำนวนบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 23,493 คน และมีครูในโรงเรียนจำนวน 33,184 คน สรุปได้ว่าครูส่วนใหญ่ยังเป็นครูที่สอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เป็นครูสาขาปฐมวัยในสัดส่วนที่มาก ครูผู้สอนยังมีคุณวุฒิไม่ตรงตามความต้องการ เช่น ขาดครูคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ที่เป็นวิชาหลักเป็นพื้นฐานในการพัฒนานักเรียน รวมทั้งโรงเรียนบางแห่งยังขาดสื่อและเทคโนโลยีที่เหมาะสมนำมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสภาพปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าเกณฑ์ 3) ด้านนักเรียน จากรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ปีการศึกษา 2563 ของโรงเรียนเครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ พบว่าผลการสอบวัดคุณภาพด้านการอ่าน Reading Test (RT) ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จาก 20 โรงเรียน ไม่ได้จัดสอบ 1 โรงเรียน เข้าสอบ 19 โรงเรียน คะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ระดับประเทศ จำนวน 11 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 57.89 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานระดับชาติ National Test (NT) ด้านภาษาและด้านการคำนวณ จากจำนวนโรงเรียนที่จัดสอบ 19 โรงเรียนพบว่า มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ระดับประเทศ 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 21.05 และจากผลการสอบวัดคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน (O-Net) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่าจากจำนวนโรงเรียนที่จัดสอบ 13 โรงเรียน นักเรียนมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ ระดับประเทศจำนวน 3 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 23.08 จากรายงานผลการสอบวัดคุณภาพการศึกษาทั้ง 3 รายการในปีการศึกษา 2563 จะเห็นได้ว่าผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในเครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ฯ ยังอยู่ในระดับที่ไม่น่าพอใจ สมควรได้รับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยอาศัยปัจจัยส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่จะเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์

ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นคณะกรรมการบริหารงานวิชาการของศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ ซึ่งได้ดำเนินโครงการสนับสนุนครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นปีที่ 2 ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในกลุ่มเป้าหมายโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา

(Developmental Evaluation: DE) ในการดำเนินงานโครงการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและบรรลุผลตามวัตถุประสงค์ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) โรงเรียนในเครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ
3. เพื่อทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัยไว้เป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ ซึ่งมีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 4) ด้านหลักสูตรและกิจกรรม 5) ด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ

ในการศึกษาขั้นตอนที่ 1 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1) สอบถามผู้เกี่ยวข้องโดยใช้แบบสอบถาม 2) การสัมภาษณ์ผู้บริหาร และ 3) ใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1.1 เป็นการศึกษาโดยใช้แบบสอบถาม สอบถามผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียน 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน 2) ครู จำนวน 464 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 300 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน 2) ครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน 3) ครูผู้สอนโรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน 4) ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน จากโรงเรียนทั้งหมด 20 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 80 คน

1.2 การสัมภาษณ์ผู้บริหาร เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึก โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง รวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 โรงเรียน ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 เครือข่าย เครือข่ายละ 5 โรงเรียน โดยใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เครือข่ายละ 1 คน รวม 4 คน โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ด้านการบริหารสถานศึกษา 5 ปี ขึ้นไป

1.3 การสังเกต จัดทำแบบบันทึกผลการสังเกตการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (ด้วยเทคนิคการสังเกตแบบมีส่วนร่วม) สุ่มทำการสังเกต 1 โรงเรียน

ตัวแปรที่ศึกษา การพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ 3) ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 4) ด้านหลักสูตรและกิจกรรม 5) ด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ

ในการศึกษาขั้นตอนที่ 2 ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้

2.1 ร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ โดยนำผลการวิจัยขั้นตอนที่ 1 มาทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์ร่วมกับหลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินเชิงการพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) ที่ได้ศึกษาไว้แล้วในบทที่ 2 แล้วนำเอาข้อมูลที่ได้ มาเป็นข้อมูลสำหรับร่างรูปแบบ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง กับสภาพปัญหา และความต้องการให้โรงเรียนมีการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ตามเป้าหมาย โดยใช้หลักการ DE ที่ได้จากการสังเคราะห์มาใช้เป็นกรอบการดำเนินงาน 5 องค์ประกอบ เพื่อสร้างเป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ

2.2 ตรวจสอบร่างรูปแบบโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้หลักการของ Developmental Evaluation: DE

ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษา จำนวนไม่น้อยกว่า 5 ท่าน และ 2) ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการประเมินเชิงการพัฒนา จำนวน ไม่น้อยกว่า 2 ท่าน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง

ตัวแปรที่ศึกษา การประเมินเชิงการพัฒนา 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา 2) วิเคราะห์ปัญหาซับซ้อนที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลง 3) กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ 4) ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย 5) ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ โดยจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบ DE และดำเนินการวัดผล 2 รอบ ทั้งก่อนการใช้รูปแบบ และหลังการใช้รูปแบบ

ในการดำเนินการขั้นตอนที่ 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินโดยใช้แบบประเมินใน 2 ด้าน คือ 1) ด้านความเป็นไปได้ (Feasibility) และ 2) ด้านความเป็นประโยชน์ (Utility)

3.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 20 คน 2) ครู จำนวน 464 คน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 300 คน

3.2 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากทราบจำนวนประชากรที่ชัดเจน ผู้วิจัยจึงใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ได้แก่ 1) ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน 2) ครูหัวหน้างานวิชาการ โรงเรียนละ 1 รวม 20 คน 3) ครูผู้สอนโรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน 4) ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โรงเรียนละ 1 คน รวม 20 คน รวมทั้งสิ้น 80 คน

3.3 ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ในการนำรูปแบบการประเมินเชิงการพัฒนาฯ ไปใช้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ

1.1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ

ตารางที่ 1 ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ ในภาพรวม

ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ ในภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. กระบวนการจัดการเรียนรู้	4.49	.538	มาก
2. กระบวนการบริหารจัดการ	4.56	.415	มากที่สุด
3. การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย	4.22	.639	มาก
4. หลักสูตรและกิจกรรมการเรียนรู้	4.15	.554	มาก
5. สภาพแวดล้อมและการบริการ	4.39	.578	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	4.36	.468	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.36, S.D.=.468) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ($\bar{X}$ =4.56, S.D.= .415) อยู่ในระดับ มากที่สุด รองลงมาคือด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ =4.49, S.D.=.538) และด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ ($\bar{X}$ =4.39, S.D.=.578) ตามลำดับ

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ โดยการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษา

1.2.1 ปัจจัยและแนวทางดำเนินการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) ครูผู้สอนเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ 2) การใช้สื่อและนวัตกรรม ที่มีความน่าสนใจ เกิดแนวคิดและกลวิธีในการขับเคลื่อนให้ผู้เรียน นำไปสู่การเรียนรู้ที่จะพัฒนาศักยภาพ ในด้านความคิดสร้างสรรค์ 3) การจัดการเรียนรู้แบบ Active Learning และการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 4) การให้คำแนะนำและเป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาต่างๆ ให้กับผู้เรียน 5) การใช้เทคโนโลยีและสิ่งที่จะช่วยสร้างองค์ความรู้ได้แบบมีมิติและเป็นรูปธรรม ทั้งในรูปแบบจำลองโมเดล สถานการณ์และรูปแบบที่เป็นของจริง และ 6) นโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด

2. แนวทางดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อพัฒนานวัตกรรมในแต่ละบทเรียน และนำ

ผลการวิเคราะห์มาใช้ในการพัฒนาสื่อและพัฒนาครูผู้สอน มีการอบรมเพื่อพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมทักษะครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีวิธีการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมสื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ มีการนิเทศ ติดตาม กำกับอย่างต่อเนื่อง มีการวัดผลประเมินผลตามมาตรฐานตัวชี้วัดและประมวลผลเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม เปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง ให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

1.2.2. ปัจจัยและแนวทางดำเนินการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการบริหารจัดการ

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการบริหารจัดการ ประกอบด้วย 1) นโยบายของต้นสังกัดและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารรวมถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) การสนับสนุนครูผู้สอนให้นำกระบวนการ PLC มาใช้ในกระบวนการพัฒนาเชิงระบบร่วมกัน 3) การทำงานอย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการทำงาน 4) วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม มีการมอบหมายงานตามความเหมาะสม 5) การวัดผลประเมินผล และนำเอาข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพงาน และ 6) การจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินการ

2. แนวทางดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านกระบวนการบริหารจัดการ ได้แก่ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย วัตถุประสงค์ที่มีตัวชี้วัดอย่างชัดเจน โดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม ส่งเสริมพัฒนาครูและบุคลากรทั้งด้านวิชาการและวิชาชีพเพื่อสร้างแรงจูงใจสร้างขวัญและกำลังใจ เพื่อให้เกิดความรู้สึกมั่นคง สนับสนุนให้มีการจัดทำสื่อและนวัตกรรม เน้นการพัฒนาให้ครูมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) โดยใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนรู้ จัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ใช้กระบวนการ PLC ในกระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษามีการจัดสภาพแวดล้อมตามบริบทของสถานศึกษาให้เอื้อประโยชน์กับนักเรียน/ครู/และชุมชน

1.2.3. ปัจจัยและแนวทางดำเนินการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ประกอบด้วย 1) การประสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายได้ร่วมกันกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน 2) มีการประชาสัมพันธ์ โดยใช้ช่องทางการสื่อสารหลากหลายช่องทางเพื่อการประสานทำความเข้าใจ 3) มีการนิเทศ ติดตาม ประชุมสรุปผล เพื่อวางแผนในการพัฒนาเชิงระบบร่วมกัน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและต่อเนื่อง 4) การสร้างนวัตกรรมจากการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย โดยการเปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายเข้ามามีส่วนร่วมตามบริบทของชุมชน สอดคล้องกับความต้องการและภาวะเศรษฐกิจของผู้ปกครอง

2. แนวทางการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมของภาคี ได้แก่ การประสานความร่วมมือกับทุกเครือข่ายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกัน มีการสำรวจความคิดเห็น จากการศึกษาสภาพปัจจุบัน และปัญหา ร่วมประชุมวางแผน มีการติดต่อสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ ประชาสัมพันธ์ ทำความเข้าใจระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และชุมชนอย่างสม่ำเสมอ รวมทั้งมีการประเมินผลเพื่อการพัฒนาาร่วมกันทั้งก่อน ระหว่าง และหลังเสร็จสิ้นกิจกรรม มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น การอบรม ศึกษาดูงาน แลกเปลี่ยนวิทยากร มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร มีการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลร่วมกัน การ

จัดแสดงนิทรรศการผลงานวิชาการ เสริมสร้างการให้ความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อสร้างความเข้มแข็งและสร้างระบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาร่วมกันให้มีความต่อเนื่องและยั่งยืน

1.2.4. ปัจจัยและแนวทางดำเนินการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านด้านหลักสูตรและกิจกรรม

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านหลักสูตรและกิจกรรม ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์เนื้อหาสาระด้านหลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์เรียนรู้ ให้สอดคล้องกับปัญหา โดยทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและกิจกรรม 2) การพัฒนาครูด้านความรู้ การเสริมสร้างศักยภาพและสมรรถนะ โดยองค์รวมแบบ 360 ที่จะนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ 3) การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน เน้นความสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ และ 4) การวัดประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

2. แนวทางดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านหลักสูตรและกิจกรรม ได้แก่ การพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท โดยสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จัดอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนโดยการให้ความรู้ด้านการใช้หลักสูตร สร้างระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาควิชาเครือข่าย ผู้ปกครองและชุมชน

1.2.5. ปัจจัยและแนวทางดำเนินการที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ

1. ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ ประกอบด้วย 1) นโยบายของผู้บริหารเกี่ยวกับเรื่องสภาพแวดล้อมและการบริการ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณในการดำเนินงาน 2) การให้บริการเชิงรุก โดยผ่านความร่วมมือจากทุกภาคส่วน เพื่อดำเนินการอย่างต่อเนื่องในเชิงระบบ และ 3) การนิเทศ ติดตาม และวัดประเมินผล

2. แนวทางดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ ได้แก่ จัดทำแผนแม่บทเพื่อเป็นกรอบหลักในการดำเนินการ ประชุมวางแผนร่วมกันในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านสิ่งแวดล้อมและการบริการ จัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม มีการนิเทศ กำกับติดตามเชิงระบบ และมีการวัดผลประเมินผล รวบรวมข้อมูลสารสนเทศ ในแต่ละปีการศึกษาเพื่อเป็นแนวทางในการดำเนินการในปีการศึกษาต่อไป ส่งเสริมเอกลักษณ์ และวิถีชีวิตพื้นฐานในบริบทสถานศึกษา ร่วมกับภาควิชาเครือข่าย ประสานงานชุมชนองค์กร หน่วยงาน และสถาบันทางสังคมที่จัดการศึกษาเพื่อจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งเรียนรู้อย่างยั่งยืน

1.3 ผลการวิเคราะห์การพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาจากการสังเกตแบบมีส่วนร่วม

1.3.1 ผลการสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation)

การสังเกตในด้านการสอนของครูและด้านการบริหารจัดการ 1) ด้านบรรยากาศในห้องเรียน พบว่าครูและนักเรียนมีความพร้อมในการเรียนรู้ นักเรียนผ่อนคลาย เพราะครูผู้สอนมีภาพลักษณ์เป็นครูใจดีให้ความเป็นกันเอง 2) ด้านพฤติกรรมการสอน พบว่า ครูมีวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่น่าสนใจ มีการปฏิบัติงานตามขั้นตอนที่วางแผนไว้ครบถ้วนทุกขั้นตอน มีการควบคุมชั้นเรียนเป็นกรอบให้นักเรียน

ดำเนินงานได้ตามขั้นตอน มีการใช้สื่อ/นวัตกรรม และนำเทคโนโลยีมาช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ภาพรวมการจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามเป้าหมาย 3) ด้านพฤติกรรมนักเรียน พบว่านักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ และให้ความสนใจต่อเนื้อหา มาก และให้ความร่วมมือในการตอบคำถาม นักเรียนกล้าแสดงออก และแสดงความสามารถในการตอบคำถาม รวมทั้งอธิบายเหตุผลได้อย่างชัดเจน มีความมุ่งมั่นตั้งใจต่อความสำเร็จของงาน 4) ด้านการบริหารจัดการ (สังเกตจากการจัดทำแผนปฏิบัติงานประจำปี แผนยกระดับคุณภาพการศึกษา ปีการศึกษา 2565) พบว่าเป็นการประชุม ระดมสมองของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน มีสภาพบรรยากาศกึ่งทางการ มีความเป็นกันเองในฐานะผู้ที่คุ้นเคย ในการร่วมจัดกิจกรรมของโรงเรียน 5) ด้านพฤติกรรมผู้บริหาร พบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำ เป็น Facilitator ที่ใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้ร่วมประชุมกล้าแสดงความคิดเห็น เปิดโอกาสให้ทุกคนได้มีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา นำเสนอเป้าหมายที่ต้องการ และบอกถึงแนวทางแก้ไข หรือปรับเปลี่ยนเพื่อการพัฒนา มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และสร้างบรรยากาศให้สมาชิกมีความพร้อมในการรับฟังแนวคิดที่แตกต่าง มีความสามารถในการจัดการความขัดแย้ง สามารถโน้มน้าวให้ผู้อื่นยอมรับและปฏิบัติตาม รวมทั้งมีการสร้างขวัญกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อเสริมความมั่นใจในการปฏิบัติงาน 6) ด้านพฤติกรรมครูและกรรมการสถานศึกษา พบว่า ครูและกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น กล้าแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง เป็นการระดมสมองที่ชี้ให้เห็นถึงบางปัญหาที่สะสมมานาน ร่วมนำเสนอกระบวนการแก้ไขปัญหาโดยมีเป้าหมายเดียวกันให้การยอมรับ รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การที่สมาชิกในที่ประชุมได้ร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่องจึงเป็นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานโดยที่ทุกคนมีความตั้งใจกำหนดทิศทางเพื่อความสำเร็จของงาน

1.3.2 ผลการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Technique)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาประกอบไปด้วยนโยบายของต้นสังกัดและวิสัยทัศน์ของผู้บริหารรวมถึงความเป็นผู้นำทางวิชาการ การสนับสนุนครูผู้สอนให้นำกระบวนการ PLC มาใช้ในกระบวนการพัฒนาเชิงระบบร่วมกัน การทำงานอย่างเป็นระบบ มีการส่งเสริมขวัญกำลังใจในการทำงาน วัฒนธรรมองค์กรที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วม มีการมอบหมายงานตามความเหมาะสม การวัดผลประเมินผล และนำเอาข้อมูลที่ได้มาปรับปรุงคุณภาพงาน การจัดสรรงบประมาณเพียงพอต่อการดำเนินการ โดยผู้บริหาร ครู บุคลากรทางการศึกษาและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่เกี่ยวข้อง (Stakeholders) ได้มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพทั่วไปของสถานศึกษา ร่วมกันวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อพัฒนานวัตกรรมในแต่ละบทเรียน และนำผลการวิเคราะห์มาใช้ในการพัฒนาสื่อและพัฒนาครูผู้สอน มีการอบรมเพื่อพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมทักษะครูให้เป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ (Facilitator) ใช้วิธีการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) มีวิธีการสอนที่หลากหลาย ส่งเสริมสื่อและนวัตกรรมในการจัดการเรียนรู้ มีการวัดผลประเมินผลตามมาตรฐานตัวชี้วัดและประมวลผลเพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงคุณภาพในการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างเป็นรูปธรรม จัดให้มีการพัฒนาปรับปรุงหลักสูตรสถานศึกษาให้เหมาะสมกับบริบท โดยสำรวจความต้องการของนักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน จัดอบรมเพื่อพัฒนาครูผู้สอนโดยการให้ความรู้ด้านการใช้หลักสูตร สร้างระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เสริมสร้างการทำงานแบบบูรณาการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร คณะครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ภาควิชาเครือข่าย ผู้ปกครองและชุมชน มุ่งเน้นความสำคัญในการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนา

ธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มีแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน สนับสนุนผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่การเป็นเจ้าของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ

2.1 ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ

จากการนำข้อมูลจากปัจจัยที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาแนวคิดทฤษฎีการประเมินเชิงการพัฒนา (DE) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญการใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (DE) นำมาวิเคราะห์ร่วมกันและออกแบบร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ได้ร่างรูปแบบที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา 2) วิเคราะห์ความซับซ้อนที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลง 3) กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ 4) ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย 5) ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา

2.2 ผลการตรวจสอบร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและผลการสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา จำนวน 7 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญส่วนใหญ่มีความเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1. ประเด็นที่นำมาร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาประกอบด้วย 3 ประเด็น คือ องค์ประกอบที่ 1 ปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษฯ องค์ประกอบที่ 2 การประเมินเชิงการพัฒนา (Developmental Evaluation : DE) องค์ประกอบที่ 3 กระบวนการบริหารเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามวงจรบริหารคุณภาพ PDCA มีประเด็นที่มีความเห็นสอดคล้อง มีดังนี้ 1) วัตถุประสงค์ในการดำเนินงานตามรูปแบบ ข้อ 3 เพื่อวิเคราะห์ผลการดำเนินงาน และสามารถนำผลการวิเคราะห์ไปใช้ในการปรับปรุงแผนงาน รวมถึง การกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายและชัดเจนสอดคล้องกับผลการวิเคราะห์ ให้บททวนว่านำไปใช้ได้จริงหรือไม่ 2) ด้านหลักสูตรและกิจกรรมให้ปรับเพิ่มเป็น “ด้านหลักสูตรและกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้” 3) ปรับการใช้คำที่แปลจากภาษาต่างประเทศให้เข้าใจได้ง่ายขึ้น เช่น ความซับซ้อน ให้ระบุเพิ่มในนิยามศัพท์ เช่น การวิเคราะห์ความซับซ้อน ที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลง ความซับซ้อน ให้ปรับเป็นปัญหาที่ทำให้เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนา องค์ประกอบด้านการประเมินเชิงพัฒนานั้น ต้องให้เวลากับการทำ DE กลางน้ำค่อนข้างมาก เพื่อตรวจสอบและบททวนการดำเนินงานให้ถูกต้อง สามารถดำเนินการต่อและประสบความสำเร็จ สรุปได้ว่า ร่างรูปแบบที่เสนอมีความเหมาะสมถูกต้อง ครบถ้วนแล้วทั้ง 3 องค์ประกอบ

3. ผลการทดลองใช้และประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ

จากการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ เป็นการประเมิน 2 รอบ ครั้งแรกคือการประเมินก่อนการทดลองใช้รูปแบบฯ ครั้งที่สองเป็นการประเมินหลังการใชจากผู้ทดลองใช้รูปแบบทั้ง 20

โรงเรียน จำนวน 80 คน ผลการประเมินก่อนการใช้รูปแบบฯ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย) รองลงมา คือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา และกำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด คือ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือ กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ และการร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ทดลองใช้รูปแบบเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (DE) ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ ก่อนการทดลองใช้รูปแบบฯ ในภาพรวม

องค์ประกอบที่ประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา	3.73	.755	มาก	3.87	.738	มาก
2. วิเคราะห์ปัญหาซับซ้อนที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลง	3.68	.767	มาก	3.78	.721	มาก
3. กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์	3.78	.759	มาก	3.88	.765	มาก
4. ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย	3.84	.764	มาก	3.90	.761	มาก
5. ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา	3.81	.789	มาก	3.85	.781	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม	3.77	.731	มาก	3.86	0.731	มาก

$\bar{X}= 3.81, S.D.= .722$ มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ทดลองใช้รูปแบบทั้ง 80 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (DE) ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ ก่อนการทดลองใช้รูปแบบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}= 3.81, S.D.= .722$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมาก ทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X}= 3.84, S.D.= .764$) อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา ($\bar{X}=3.81, S.D.=.789$) และกำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ($\bar{X}= 3.78, S.D.= .759$) ตามลำดับ

ผลการประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา รองลงมา คือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา และกำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด คือ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา และการร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ตามลำดับ

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นของผู้ทดลองใช้รูปแบบเพื่อประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (DE) ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นฯ หลังการทดลองใช้รูปแบบฯ ในภาพรวม

องค์ประกอบที่ประเมิน	ความเป็นไปได้			ความเป็นประโยชน์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา	4.30	.486	มากที่สุด	4.32	.532	มากที่สุด
2. วิเคราะห์ปัญหาซับซ้อนที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลง	4.22	.427	มากที่สุด	4.30	.592	มากที่สุด
3. กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์	4.30	.465	มากที่สุด	4.23	.561	มากที่สุด
4. ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย	4.22	.520	มากที่สุด	4.35	.524	มากที่สุด
5. ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา	4.29	.464	มากที่สุด	4.34	.528	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ยรวม	4.26	.421	มาก	4.31	.519	มาก
$\bar{X}= 4.29, S.D.= .455$ มาก						

จากตารางที่ 3 พบว่า ผู้ทดลองใช้รูปแบบทั้ง 80 คน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (DE) ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านความเป็นไปได้และด้านความเป็นประโยชน์ หลังการทดลองใช้รูปแบบฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}= 4.28, S.D.= .470$) เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ($\bar{X}= 4.30, S.D.= .486$) อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา ($\bar{X}=4.29, S.D.=.464$) และกำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ($\bar{X}= 4.23, S.D.= .561$) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบการประเมินความเป็นไปได้และควมมีประโยชน์ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และ 4.29 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนทดลองใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสถิติทดสอบที และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ

การทดสอบ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	df	sig
ก่อนทดลองใช้รูปแบบ	80	3.81	.722	-7.245**	79	.000
หลังทดลองใช้รูปแบบ	80	4.29	.455			

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ

ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นต่อปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ คือ 1) ด้านกระบวนการบริหารจัดการ 2) ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ และ 3) ด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ สอดคล้องกับกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา (2561) ว่าด้วยเรื่องกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา/ประกาศค่าเป้าหมายในการพัฒนา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ 3) ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 4) ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 5) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ

จากการนำข้อมูลจากปัจจัยที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา แนวคิดทฤษฎีการประเมินเชิงการพัฒนา (DE) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหารสถานศึกษา ข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญการใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (DE) นำมาวิเคราะห์ร่วมกันและออกแบบร่างรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ ได้ร่างรูปแบบที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา 2) วิเคราะห์ความซับซ้อนที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลง 3) กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ 4) ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย 5) ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา

จากผลการตรวจสอบรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ พบว่ามีความสอดคล้องกับผลการวิจัยของเยาวนารถ พันธุ์เพ็ง (2565) ที่พบว่า การประเมินเชิงพัฒนา (Developmental Evaluation : DE) ช่วงต้นน้ำประกอบด้วย 6 ขั้นตอน คือ ขั้นที่ 1 การกำหนดเป้าหมาย กำหนดเป้าหมายของการทำงานของโรงเรียน เพื่อวางแผนงานในการดำเนินงาน ในระยะเวลา 1 ปี โรงเรียนในพื้นที่ทั้ง 7 พื้นที่ มีการกำหนดเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ โดยมีบทบาทของผู้เกี่ยวข้องร่วมอยู่ด้วย ดังสรุปผลนั้น “ผู้เรียนเป็นคนดี มีวินัย ใส่ใจเรียนรู้ มีทักษะอาชีพ ทักษะชีวิต จิตสาธารณะ สร้างสรรค์นวัตกรรม ก้าวทันเทคโนโลยี ดีในการสื่อสาร ครูใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้ Active Learning โดยยึดหลักการสอนตามขั้นตอนของ OECD ผู้บริหารเป็นผู้นำทางวิชาการและผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการศึกษา” การวางทิศทางเป้าหมายชัดเจนจะนำไปสู่ในการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Peter Senge (2017) ได้อธิบายไว้แต่ละระดับ ตั้งแต่ระดับปรากฏการณ์ คือ สิ่งที่เราเห็นบนยอดภูเขาน้ำแข็งคือ “ปรากฏการณ์ที่เห็น สิ่งที่เกิดขึ้น” ขั้นที่ 3 การกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์การ

กำหนดตัวชี้วัด (KPI) โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Key Result Area : KRA) ในโรงเรียนประกอบไปด้วยนักเรียน ครู ผู้อำนวยการ ผู้ปกครองและชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา ร่วมกันกำหนดตัวบ่งชี้เพื่อวางแผนแนวทางในการดำเนินงานการจัดการศึกษาในโรงเรียน ซึ่งตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 มาตรฐาน คือ คุณภาพของผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและระบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพ (สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2559) ขั้นที่ 4 การดำเนินกิจกรรม การกำหนดกิจกรรม หรือการดำเนินงานตามแผน เพื่อให้บรรลุผลตามตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ในขั้นที่ 3 โดยครู ผู้อำนวยการ ผู้ปกครองและชุมชน แต่ละโรงเรียนจะร่วมกันแสดงความคิดเห็นว่ามีกิจกรรมใดตอบโจทย์ตัวชี้วัดที่ตั้งไว้ ทั้งกิจกรรมของโรงเรียนที่ทำประจำ และกิจกรรมจากการส่งเสริมจากโครงการพัฒนาครูและโรงเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง (Teachers & School Quality Program : TSQP) ของกองทุนเสมอภาคเพื่อการศึกษา โดยเครือข่ายมูลนิธิเพื่อทักษะแห่งอนาคต ขั้นที่ 5 การนำข้อมูลหรือเครื่องมือประเมิน พบว่า การแสดงเครื่องมือวัดประเมินผล หรือข้อมูลในเชิงประจักษ์เพื่อสะท้อนให้เห็นผลการดำเนินงานว่าบรรลุตัวชี้วัดในการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้บรรลุตัวชี้วัด KPI ที่กำหนดไว้ในแต่ละกลุ่มเป้าหมาย KRA หากจะสามารถประเมินได้นั้น ต้องมีวิธีการประเมินและมีข้อมูลหลักฐานเชิงประจักษ์ ซึ่งใช้การประเมินระหว่างการจัดการเรียนรู้เพื่อปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยการประเมินตามสภาพจริง (Formative assessment) เพื่อเป็นพื้นฐานของการตัดสินใจต่อตัวผู้เรียน การประเมินผลตามสภาพจริง (Authentic Assessment) จะไม่เน้นการประเมินเฉพาะทักษะพื้นฐาน แต่จะเน้นประเมินทักษะการคิดที่ซับซ้อนในการทำงาน ความสามารถในการแก้ปัญหาและการแสดงออกที่เกิดจากการปฏิบัติในสภาพจริง ในการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นขั้นการให้ข้อมูลแบบย้อนกลับ (Feedback) นักเรียนจะต้องแสดงความคิดเห็นต่อชิ้นงานของตน นักเรียนสามารถที่จะปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของครูและนำผลงานมาส่งใหม่ได้ จะสิ้นสุดกระบวนการนี้ก็ต่อเมื่อนักเรียนมีความพอใจในผลงานของตนเอง ในบางครั้งการให้ข้อมูลแบบย้อนกลับที่ให้นักเรียนได้แนวคิด หรือต่อยอดผลงานใหม่ที่ดีกว่าเดิม (อิสระ กุลวุฒิ, สุริพร อนุศาสนนันท์, และสมพงษ์ ปันหุ่น, 2563) และการประเมินผลสรุป (Summative Assessment) เป็นการประเมินผลเมื่อสิ้นสุดการจัดการเรียนรู้ เพื่อตัดสินคุณภาพ การวัดจะเน้นสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ไว้ตามผลลัพธ์การเรียนรู้ที่กำหนดแนวทางการประเมินจะให้ เป็นคะแนนและเกรด ทำให้การวัดรูปแบบนี้เป็น การจำแนกระดับสติปัญญาของผู้เรียน แต่ไม่ได้มุ่งมั่นในการส่งเสริมผลลัพธ์ที่ดี ขั้นที่ 6 การสะท้อนกลับ หรือการสะท้อนคิด เป็นแนวทางที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบการ/แนวทางปฏิบัติใหม่ๆ ในการอบรมครั้งนี้ เป็นการประเมินการอบรมในแต่ละขั้นตอน และผลความพอใจเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมซึ่งในการอบรมมีการจัดทำแบบสอบถามให้ผู้อบรมได้ร่วมแสดงข้อเสนอแนะ ส่วนในการสะท้อนคิด (Reflective practice, reflection) หมายถึง สิ่งที่สะท้อนการกระทำที่ผู้ปฏิบัติสามารถมองเห็นตนเองภายใต้บริบทจากประสบการณ์ของตนเอง ด้วยวิธีการเผชิญ เข้าใจ และแก้ไขปัญหาจากการปฏิบัติงานของตนเองทั้งที่ต้องการและการปฏิบัติจริงประโยชน์ของการสะท้อนคิดนั้น ทำให้เป็นอิสระจากการกระทำแบบเดิม สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต เกิดความตระหนักในคุณค่าของสิ่งนั้นๆ เกิดความระมัดระวังในการกระทำสิ่งต่างๆ มากขึ้น

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนา (DE) ที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ จากการประเมินความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ เป็นการประเมิน 2 รอบ ในครั้งแรกเป็นการประเมินก่อนการ

ทดลองใช้รูปแบบฯ ครั้งที่สองเป็นการประเมินหลังการใชจากผู้ทดลองใช้รูปแบบทั้ง 20 โรงเรียน จำนวน 80 คน ผลพบว่า 1) ผลการประเมินก่อนการใช้รูปแบบฯ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย รองลงมา คือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา และกำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด คือ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย รองลงมา คือ กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ และการร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ตามลำดับ 2) ผลการประเมินหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 องค์ประกอบ โดยองค์ประกอบที่มีความเป็นไปได้มากที่สุด คือ การร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา รองลงมา คือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา และกำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ตามลำดับ องค์ประกอบที่มีความเป็นประโยชน์มากที่สุด คือ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย รองลงมาคือ ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา และการร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา ตามลำดับ 3) ผลการเปรียบเทียบการประเมินความเป็นไปได้และควมมีประโยชน์ก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 และ 4.29 ตามลำดับ และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังการทดลองใช้รูปแบบฯ พบว่า ค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนทดลองใช้รูปแบบฯ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยครั้งนี้มีข้อค้นพบที่สอดคล้องกับแนวคิดของ Patton (2006) ที่กล่าวถึงการประเมินเชิงการพัฒนาว่าเป็นการส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมและการปรับตัวในสภาพแวดล้อมแบบพลวัต จัดตำแหน่งเป็นกลไกภายในที่รวมเข้ากับกระบวนการรวบรวมและตีความข้อมูล วางกรอบปัญหา นำเสนอและทดสอบการพัฒนาแบบจำลอง มุ่งเน้นที่ค่านิยมของนักสร้างนวัตกรรมและความมุ่งมั่นที่จะสร้างความแตกต่าง เน้นการใช้ประโยชน์ เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกในการพัฒนางาน พัฒนามาตรการและกลไกการติดตามอย่างรวดเร็วเมื่อทราบผลลัพธ์ การวัดผลสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในระหว่างการประเมินตามกระบวนการอย่างเปิดเผย มีการให้ข้อเสนอแนะที่รวดเร็วและเรียลไทม์มีรูปแบบข้อเสนอแนะที่หลากหลายและเป็นมิตรกับผู้ใช้ โดยการประเมินผลนั้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ที่จะตอบสนองต่อสิ่งที่ไม่สามารถผูกขาดการควบคุม มุ่งเน้นไปที่กระบวนการที่เปิดเผยและตอบ สนองตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นจริง มีการผสมผสานความยืดหยุ่นทางระเบียบวิธีและความสามารถในการปรับตัว การคิดเชิงระบบ ความคิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงวิพากษ์อย่างสมดุล ความอดทนสูงสำหรับความคลุมเครือ มีความเปิดกว้างและคล่องตัว ผสานการทำงานเป็นทีมและทักษะส่วนบุคคล สามารถอำนวยความสะดวกต่อการประเมินบนพื้นฐานที่อ้างอิงหลักฐานที่ปรากฏอย่างเข้มงวด ซึ่งสอดคล้องกับ Alison; & Nigel (2017) ที่กล่าวว่าการประเมินเชิงการพัฒนา (DE) เป็นการประเมินที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างผู้ประเมินกับโครงการหรือผู้ปฏิบัติงานโครง มีการประเมินในขณะที่โครงการยังดำเนินการอยู่ ซึ่งหมายความว่าสามารถให้ข้อเสนอแนะได้อย่างต่อเนื่อง การประเมินเชิงการพัฒนามีความเหมาะสมโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับโครงการหรือกิจกรรมที่มีระบบการทำงานซับซ้อนหรือมีสภาพแวดล้อมที่ไม่แน่นอน ได้รับการออกแบบมาเพื่อรองรับการตัดสินใจด้านการเรียนรู้และการจัดการเป็นหลัก และยังสอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พานิช (2563) ที่กล่าวว่าการประเมินเชิงการพัฒนาเป็นการประเมินอดีตเพื่อค้นหาอนาคต ประเมินเพื่อแสวงหานวัตกรรม ในสภาพที่ซับซ้อนและเป็นพลวัต ประเมินเพื่อเสาะหาการผุดบังเกิด ประเมินเพื่อหนุนการปรับตัว ประเมินเพื่อหนุนการเรียนรู้และปรับตัว ประเมินเพื่อหนุนการเปลี่ยนแปลง ประเมินภายใต้โลกทัศน์ที่กว้างและเชื่อมโยงเครื่องมือของนวัตกรรมสังคม

หัวใจของ DE คือ ความซับซ้อน (complexity) เป็นการทำงานภายใต้สมมติฐานว่ากิจการที่ประเมินอยู่ในระบบที่ซับซ้อนและเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซับซ้อนที่หน่วยงาน และบุคคลที่เกี่ยวข้องกับกิจการที่ประเมิน ทั้งที่เป็นหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก โดยใช้การประเมินเชื่อมสู่ระบบนิเวศน์ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กับกิจการหรือโครงการด้วย ซึ่งเป้าหมายของ DE คือ เพื่อช่วยพัฒนานวัตกรรม (innovation), การดำเนินการ (intervention) หรือโปรแกรม

กล่าวโดยสรุป รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1) การศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ ซึ่งมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนรู้ ด้านกระบวนการบริหารจัดการ ด้านการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ด้านหลักสูตรและกิจกรรม และด้านสภาพแวดล้อมและการบริการ ส่วนที่ 2) การนำข้อมูลปัจจัยที่ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษามาวิเคราะห์ แล้วนำมาสังเคราะห์เข้ากับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินเชิงการพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) เพื่อนำเอาข้อมูลมาใช้สำหรับร่างรูปแบบฯ แล้วทำการตรวจสอบและแก้ไขรูปแบบฯ ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปทดลองใช้ ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา วิเคราะห์ความซับซ้อนที่ต้องการเห็นการเปลี่ยนแปลง กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมายและประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา ส่วนที่ 3) การประเมินผลการใช้รูปแบบฯ โดยจัดทำคู่มือการใช้รูปแบบฯ และประเมินผลทั้งก่อนและหลังการใช้รูปแบบฯ ซึ่งผลปรากฏว่าค่าเฉลี่ยหลังการทดลองใช้รูปแบบสูงกว่าก่อนทดลองใช้รูปแบบฯ การที่ผลปรากฏเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการประเมินเชิงการพัฒนา (DE) เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้ทำงานร่วมกันรับรู้และทำงานผ่านความแตกต่างได้ ซึ่งในการรับรู้ที่อาจแยกส่วนงานกันอาจขัดขวางต่อการพัฒนาที่มีความต่อเนื่อง การประเมินเชิงการพัฒนาใช้วิธีการที่คุ้นเคยในการประเมิน เช่น การสำรวจ การสัมภาษณ์ และการสังเกต และอื่นๆ นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือที่ใช้วิเคราะห์ความซับซ้อนอย่างเป็นวิทยาศาสตร์ที่ถือว่าเป็นส่วนสำคัญสำหรับการประเมินเชิงการพัฒนาและการแจ้งข้อมูลเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างทันที่ ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ที่กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตามกระบวนการดังนี้ 1) กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา/ประกาศค่าเป้าหมายในการพัฒนา 2) จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ 3) ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินการเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 4) ประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และ 5) จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง และสอดคล้องกับยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ของแผนพัฒนาการศึกษาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นปี 2561-2565 ที่ต้องการส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาท้องถิ่น จึงนับได้ว่ารูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ ฯ มีความเป็นไปได้และมีความเป็นประโยชน์ที่จะนำไปใช้เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อไป

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์ อันเป็นการประยุกต์ใช้หลักการของการประเมินเชิงการพัฒนา (Developmental Evaluation: DE) ซึ่งอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง ดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีการพัฒนาแผนงาน กลุ่มเป้าหมาย จัดกิจกรรมสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลง กำหนดเกณฑ์และวิธีการวัดประเมินผล รวมถึงมีการทบทวนปรับปรุงกิจกรรมสนับสนุนเพื่อให้บรรลุผลตามเวลาที่กำหนด เป็นรูปแบบที่มีองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ คือ 1) ร่วมกำหนดเป้าหมายเพื่อการพัฒนา 2) วิเคราะห์ความซับซ้อนที่ต้องการเห็นความเปลี่ยนแปลง 3) กำหนดเครื่องมือเพื่อวางระบบการทำงานที่เน้นการใช้ประโยชน์ 4) ดำเนินการพัฒนาทีมงานและกลุ่มเป้าหมาย 5) ประเมินผลเพื่อปรับแผนงานและพัฒนาได้ทันเวลา สรุปองค์ความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยใช้การประเมินเชิงการพัฒนาที่เหมาะสมสำหรับสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เครือข่ายศูนย์ยวพัฒน์ มูลนิธิรัฐบุรุษ พลเอกเปรม ติณสูลานนท์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรกำหนดนโยบายให้สถานศึกษา มีการประเมินเชิงการพัฒนาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำข้อมูลที่ได้จากการปฏิบัติตามขั้นตอนในรูปแบบฯ ไปประยุกต์ใช้ในการบริหารเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษา สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้

1.3 การนำรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการศึกษาฯ ที่ได้จากการวิจัยไปใช้ผู้เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานควรทำการศึกษาและทำความเข้าใจถึงขั้นตอนต่างๆในรูปแบบฯให้ครบถ้วน และนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาริยายเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอื่นๆ ที่ส่งผลต่อการกำหนดองค์ประกอบทั้ง 5 องค์ประกอบของรูปแบบการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ฯ เพื่อให้มีความสอดคล้องกับบริบทของแต่ละสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกันว่าควรมีการเพิ่มเติมหรือปรับปรุงขั้นตอนใดหรือไม่อย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา. (2561). การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก (2 ก.พ. 2561).
- ระบบข้อมูลกลางองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น. (2565). **นวัตกรรมและการศึกษา**. แหล่งที่มา <https://info.dla.go.th/onepage/info02.jsp>. สืบค้นเมื่อ 2 ก.พ. 2565.
- วิจารณ์ พานิช. (2563). **Developmental Evaluation สำคัญอย่างไร ทำไมครูต้องใช้พัฒนาระบบวัดประเมิน**. แหล่งที่มา <https://iamkru.com/2021/05/12/development-evaluation/>. สืบค้นเมื่อ 5 ธ.ค. 2564.
- สมาคมพนักงานเทศบาลแห่งประเทศไทย. (20 ก.ค. 2560). **การจัดการท้องถิ่น**. หนังสือพิมพ์สยามรัฐ สัปดาห์วิจารณ์. 64(44). (20 ก.ค. 2560).
- สำนักทดสอบทางการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). **คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อิสระ กุลวุฒิ, สุริพร อนุศาสนนันท์, และสมพงษ์ ปั่นหุ่น. (2563). รูปแบบการประเมินระหว่างเรียน. **วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์**. 10(2). 21-33.
- Alison Laycock, Bailie, J., Matthews, V. et al. (2019). Using developmental evaluation to support knowledge translation: reflections from a large-scale quality improvement project in Indigenous primary healthcare. **Health Res Policy Sys**. 17. 70.
- Patton, M.Q. (2010). **Developmental Evaluation. Applying Complexity Concepts to Enhance Innovation and Use**. New Yoke: The Guilford Press.
- Peter Senge. (2017). **The iceberg model for guiding systemic thinking**. From <http://www.Socialincilico.wordpress.com> Retrieved February 2, 2020.

รายงานการประเมินและถอดบทเรียนโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้
แนวทางการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ
โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล)*
ASSESSMENT REPORT AND LESSON LEARNED OF THE TEACHING AND
LEARNING MANAGEMENT PROJECT BY THE IMPLEMENTED THE KING WORKING
STYLES (SAPAE) MODEL IN THE EPIDEMIC SITUATION OF CORONAVIRUS
DISEASE 2019 (COVID-19) AT WAT NONG SALA SCHOOL (PRACHANUKUL)

ฉันทนา ภูมมา Chantana Phumma

โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) Watnongsala (Prachanukul) school, Thailand

Corresponding Author E-mail: Cypmok@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความเหมาะสมของหลักการวัตถุประสงค์ของโครงการความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการ 2) เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 3) เพื่อประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับการสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E) และ 4) เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ใช้แนวคิดรูปแบบการประเมินของ Stufflebeam เป็นกรอบการวิจัย กลุ่มเป้าหมายครู 22 คน กรรมการสถานศึกษา/กรรมการที่ปรึกษา 26 คน ตัวอย่างนักเรียน 186 คน ตัวอย่างผู้ปกครอง 205 คน มีสถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวม ที่มีความต้องการจำเป็นสำคัญลำดับที่ 1 คือ ครูผู้สอน ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ลำดับที่ 3 คือ เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ บริบทของโครงการเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์และกิจกรรมในโครงการ มีความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ภายใต้บริบทพื้นที่และความพร้อมของนักเรียน โครงการมีความเป็นไปได้และสามารถปฏิบัติได้ 2) การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพร้อมในการดำเนินการ 3) มีการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินการของโครงการในระดับมากที่สุด 4) การประเมินผลผลิตของโครงการผ่านเกณฑ์การประเมิน 7 รายการประเมิน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 1 รายการประเมิน

คำสำคัญ: การประเมินโครงการ, การถอดบทเรียน, การเรียนการสอน, การทรงงานตามรอยพระยุคลบาท

Abstract

This research article aims 1) to assess the project context with respect to current conditions, problems, suitability of the project objectives correspondence of project activities with project and project feasibility, 2) to assess project inputs regarding school readiness for project implementation, appropriateness of management, stakeholder participation, and 3) to evaluate the project process regarding problem survey (S), problem analysis (A), problem planning (P), action (A), and evaluation (E), and 4) evaluate the project's productivity. Mixed methods research was conducted by using Stufflebeam assessment model as a conceptual framework. The target group of the study consisted of 22 teachers, 26 school committees/advisory committees, 186 students, 205 parents. The quantitative data were analyzed by percentage, frequency, mean, standard deviation whereas qualitative data was analyzed by content analysis. Research results found that 1) current condition, problems in teaching and learning management in the situation of the epidemic of Coronavirus Disease 2019 (COVID-19), in overall showed that the first priority is the teacher, the second priority is the model of teaching and learning, and the third priority is technology to support learning. The project context regarding principles, objectives and activities in the project is appropriate consistent with the policy of the agency under the space context and readiness of students. The project is feasible and can be implemented. 2) Assessment of the project's inputs regarding the school's readiness to implement the project is suitability of management, and the involvement of stakeholders is ready for implementation. 3) The implementation of the project process is performed at the highest level. 4) Evaluation of the project's productivity passes the evaluation criteria of 7 evaluation items and does not pass the evaluation criteria of 1 evaluation item.

Keywords: Project Evaluation, Lesson Learned, Teaching and Learning, Implemented the King Working Styles

บทนำ

สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลกระทบต่อประชากรโลกเป็นวงกว้าง มีจำนวนผู้ป่วยติดเชื้อและผู้เสียชีวิตเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากในระยะเวลาอันรวดเร็ว องค์การอนามัยโลกจึงได้ประกาศให้โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เป็นโรคระบาดใหญ่ (Pandemic) ส่งผลต่อการดำเนินชีวิต เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมของประชาชน รวมทั้งส่งผลกระทบต่อการศึกษาในวงกว้าง ที่มีการกิจกรรมทั้งในการจัดการศึกษาในหลายระดับ เป็นสถานที่ที่มีนักเรียนอยู่ร่วมกันมาก ซึ่งเป็นความเสี่ยงสูงที่อาจเกิดการแพร่ระบาดได้รวดเร็วมากยิ่งขึ้น

กระทรวงศึกษาธิการ (2563) มีนโยบายการจัดการเรียนการสอนภายใต้การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่เป็นหลักคิดสู่การปฏิบัติว่า “การเรียนรู้นำการศึกษา โรงเรียนอาจหยุดได้แต่การเรียนรู้หยุดไม่ได้” และใช้การเรียนการสอนทางไกลเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนวัดหนองศาลา(ประชานุกูล) จัดการเรียนการสอนโดยใช้การเรียนผ่านทีวี (On-Air) ผ่านช่องรายการโทรทัศน์ในระบบดิจิทัล โดยการเผยแพร่สัญญาณจากมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียมในพระบรมราชูปถัมภ์ (DLTV) เป็นหลัก และทางช่องทางการเรียนรู้ เว็บไซต์ และ Application ของมูลนิธิการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตามความสะดวกและความพร้อมของผู้ปกครอง ผสมผสานกับการเรียนด้วยใบงาน ใบความรู้ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โรงเรียนเปิด-ปิดเรียนเป็นช่วงๆ เนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดขยายวงกว้าง การเรียนการสอนจึงเป็นแบบ On-Site (กรณีเปิดเรียนได้) รูปแบบ On-Air รูปแบบ On-Line รูปแบบ On-Hand ผสมผสานกัน รวมทั้งจัดทำคลิปสรุปบทเรียนเฉลยการบ้าน การทำแบบฝึกหัด ผสมผสานกันโดยปรับประยุกต์และแก้ปัญหาอย่างต่อเนื่องตลอดปีการศึกษา จากข้อมูลการสำรวจเครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ของนักเรียนภาพรวมมากกว่า 90% ขาดแคลนอุปกรณ์/เครื่องมือสำหรับการเรียนรู้ อาทิ เครื่องคอมพิวเตอร์ แท็บเล็ต เครื่องฉายอินเตอร์เน็ต และจากการถอดบทเรียนการดำเนินการ ปัญหา อุปสรรคและแนวทางการจัดการเรียนการสอนปีการศึกษา 2563 พบว่า การตอบสนองการเรียนรู้ในด้านต่างๆ ของนักเรียนต่อการเข้าถึงการเรียนรู้ด้วยการเรียนผ่านทีวี (On-Air) และใช้เทคโนโลยีได้น้อยมาก ภาระงานมีปริมาณมากเป็นภาระของนักเรียนและผู้ปกครอง ใบงานใบความรู้ต่างๆ ไม่ส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เนื่องจากไม่สามารถศึกษาให้เข้าใจได้ด้วยตนเองและผู้ปกครองไม่มีองค์ความรู้ช่วยสอนให้ได้ การส่งงานของนักเรียนมีอัตราการส่งงานลดลงอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าครูกำกับติดตาม ช่วยเหลืออย่างต่อเนื่อง ประกอบนโยบายหน่วยงานต้นสังกัดให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ลดภาระงาน ไม่ก่อให้เกิดความเครียด มีความยืดหยุ่นและบูรณาการกับการดำเนินชีวิตประจำวัน การบริหารจัดการการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2564 เป็นโจทย์สำคัญสำหรับการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โรงเรียนต้องมีการบริหารจัดการ วางแผน หาแนวทางแก้ไขปัญหา ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความพร้อมของนักเรียน และบริบทของชุมชน ผู้ปกครอง รวมถึงนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด

ในฐานะผู้วิจัยเป็นผู้บริหารสถานศึกษามีความเข้าใจปัญหาการจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น จึงได้ริเริ่มโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้แนวทางการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนปีการศึกษา 2564 ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และมีความเหมาะสมสอดคล้องกับความพร้อมและบริบทของนักเรียน สอดรับกับนโยบายด้านการศึกษา ความปลอดภัย ด้านโอกาส คุณภาพและประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมของโรงเรียน ความเหมาะสมของหลักการ ความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ และความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ
2. เพื่อประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ ความพร้อมของสื่อวัสดุอุปกรณ์ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
3. ประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับการสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E)
4. เพื่อประเมินผลผลิตของโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้แนวทางการทวงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมผสานวิธี โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความเหมาะสมของหลักการของโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ และ ความเป็นไปได้ของโครงการ

1.1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

วิธีดำเนินการศึกษา: ศึกษาบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาสภาพที่เป็นจริง และสภาพที่คาดหวังการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กลุ่มเป้าหมาย: เลือกครูแบบเจาะจงครูโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำนวน 22 คน

เครื่องมือ: แบบสอบถามบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวังในอนาคตเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

1.2 การศึกษาความเหมาะสมของหลักการของโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการ

วิธีดำเนินการศึกษา: ประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักการของโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการ

กลุ่มเป้าหมาย: 1) เลือกครูแบบเจาะจงครูโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำนวน 22 คน 2) เลือกแบบเจาะจง คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษาและตัวแทนครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 13 คน และ คณะกรรมการที่ปรึกษาจำนวน 13 คน รวม 26 คน

เครื่องมือ: แบบสอบถามบริบทของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักการของโครงการความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการ

การวิเคราะห์ข้อมูล: วิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

วิธีดำเนินการศึกษา: ประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย/กลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร 1) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษาและตัวแทนครู จำนวน 13 คน และคณะกรรมการที่ปรึกษา จำนวน 13 คน รวม 26 คน 2) ครูโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำนวน 22 คน 3) ผู้ปกครองคิดจากจำนวนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 432 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย/ตัวอย่าง 1) เลือกแบบเจาะจงคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ยกเว้นผู้อำนวยการสถานศึกษาและตัวแทนครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 13 คน และคณะกรรมการที่ปรึกษาจำนวน 13 คน รวม 26 คน 2) เลือกแบบเจาะจงครูโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำนวน 22 คน 3) ผู้ปกครองอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 205 คน

เครื่องมือ: แบบสอบถามปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการโครงการ ได้แก่ การสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E)

วิธีการศึกษา : ประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการโครงการ ได้แก่ การสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E)

กลุ่มเป้าหมาย : เลือกครูแบบเจาะจงครูโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำนวน 22 คน

เครื่องมือ : แบบสอบถามกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับการสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลผลิตของโครงการ เกี่ยวกับ

4.1 คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้แผนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

วิธีการศึกษา : ประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้แผนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากร ผู้ปกครองคิดจากจำนวนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 423 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง ผู้ปกครองอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 205 คน

เครื่องมือ : แบบสอบถามคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้แผนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.2 คุณภาพของนักเรียน จำแนกเป็น 1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา 2) ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) 3) ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน 4) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

วิธีการศึกษา : ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน และ ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร

แหล่งข้อมูล : กลุ่มงานบริหารวิชาการ

เครื่องมือ : 1) แบบบันทึกผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา ตามสภาพจริง 2) แบบบันทึกผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 3) แบบบันทึกผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนตามสภาพจริง 4) แบบบันทึกผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร ตามสภาพจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 ความพึงพอใจของนักเรียน และผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

วิธีการศึกษา : ประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 353 คน 2) ผู้ปกครองคิดจากจำนวนนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 424 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง 1) นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 186 คน 2) ผู้ปกครองชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 205 คน

เครื่องมือ : แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.4 ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินการโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

วิธีการศึกษา : ประเมินความพึงพอใจของนักเรียน ผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

กลุ่มเป้าหมาย : เลือกแบบเจาะจงครูโรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) จำนวน 22 คน

เครื่องมือ : แบบสอบถามความพึงพอใจที่มีต่อการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.5 ถอดบทเรียนหลังดำเนินโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

วิธีการศึกษา : ถอดบทเรียนจากการประเมินโครงการภายหลังการประเมินโครงการ 3 ประเด็น ได้แก่ วิธีการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยใช้แผนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญที่ดี ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะ

แหล่งข้อมูล : ผลการประเมินขั้นตอนที่ 1 การประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความเหมาะสมของหลักการของโครงการความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการ ขั้นตอนที่ 2 ประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ และการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ขั้นตอนที่ 3 ประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการโครงการ ได้แก่ การสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E) ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผลผลิตของโครงการ

เครื่องมือ : แบบถอดบทเรียน

การวิเคราะห์ข้อมูล : การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิจัยพบว่าสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวม ที่มีความต้องการจำเป็นที่สำคัญลำดับที่ 1 คือ ครูผู้สอน ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ลำดับที่ 3 คือ เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ บริบทของโครงการเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์และกิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสมสอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ภายใต้บริบทพื้นที่ ความพร้อมของนักเรียน โครงการมีความเป็นไปได้สามารถปฏิบัติได้ ดังตารางที่ 1 และ 2

ตารางที่ 1 การจัดเรียงลำดับความสำคัญความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ยของ สภาพคาดหวัง (I)	ค่าเฉลี่ยของ สภาพเป็นจริง (D)	(I – D)	$PNI_{modified}$ (I – D)/D	ลำดับ
1.รูปแบบการจัดการเรียนการสอน	4.75	4.66	0.09	0.019	2
2.ครูผู้สอน	4.73	4.62	0.11	0.024	1
3.เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้	4.78	4.71	0.07	0.015	3
รวม	4.75	4.67	0.08	0.017	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวม ที่มีความต้องการจำเป็น $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.015-0.024 โดยภาพรวม $PNI_{modified}=0.017$ ข้อที่มีความต้องการจำเป็น ที่พบว่ามีค่าสำคัญลำดับที่ 1 คือ ครูผู้สอน (0.024) ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน (0.019) ลำดับที่ 3 คือ เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ (0.015) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักการของโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการ โดยคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา และครู

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน			สรุป
		μ	σ	แปลผล	
คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา					
1.ความเหมาะสมของหลักการของโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.63	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
2.ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.56	0.54	มากที่สุด	ผ่าน
3.ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.67	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
4.ความเป็นไปได้ของโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.61	0.51	มากที่สุด	ผ่าน
โดยรวม	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.59	0.52	มากที่สุด	ผ่าน
ครู					
1.ความเหมาะสมของหลักการของโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.82	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
2.ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.61	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
3.ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.79	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
4.ความเป็นไปได้ของโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.67	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
โดยรวม	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.67	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
โดยภาพรวม	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.63	0.50	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 2 พบว่า บริบทของโครงการเกี่ยวกับความเหมาะสมของหลักการของโครงการ ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ของโครงการ ความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ และความเป็นไปได้ของโครงการ โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.63, \sigma= 0.50$) สูงค่าเฉลี่ยกว่าเกณฑ์ที่กำหนดผ่านเกณฑ์การประเมิน ผู้ประเมินโดยคณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา โดยรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu= 4.59, \sigma= 0.52$) ครูโดยรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu= 4.67, \sigma= 0.47$)

2. ผลการวิจัยพบว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีความพร้อมในการดำเนินการ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดย คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา ครู และ ผู้ปกครอง

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน			สรุป
		$\mu, \bar{X}$	$\sigma, S.D.$	แปลผล	
คณะกรรมการสถานศึกษา					
คณะกรรมการที่ปรึกษา					
1.ความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.68	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
2.ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.62	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
3.การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.64	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
โดยรวม	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.65	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
ครู					
1.ความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.81	0.39	มากที่สุด	ผ่าน
2.ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.77	0.45	มากที่สุด	ผ่าน
3.การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.73	0.45	มากที่สุด	ผ่าน
โดยรวม	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.78	0.42	มากที่สุด	ผ่าน
ผู้ปกครอง					
1.ความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.73	0.46	มากที่สุด	ผ่าน
2.ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.67	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
3.การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.65	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
โดยรวม	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.70	0.47	มากที่สุด	ผ่าน
โดยภาพรวม	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.70	0.47	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 3 พบว่า การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินการโครงการ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการ การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70, S.D.=0.47$) ค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผ่านเกณฑ์การประเมิน เมื่อพิจารณาแต่ละกลุ่มผู้ประเมิน คณะกรรมการสถานศึกษา คณะกรรมการที่ปรึกษา โดยรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.65, \sigma=0.49$) ครูโดยรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu=4.78, \sigma=0.42$) ผู้ปกครองโดยรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.70, S.D.=0.47$)

3. ผลการวิจัยพบว่า มีการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินการของโครงการในระดับมากที่สุด ดังในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับขั้นตอนการดำเนินการโครงการ ได้แก่ การสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E) โดยครู

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน			สรุป
		μ	σ	แปลผล	
1.การสำรวจปัญหา (S)	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.77	0.42	มากที่สุด	ผ่าน
2.การวิเคราะห์ปัญหา (A)	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.65	0.48	มากที่สุด	ผ่าน
3.การวางแผนแก้ปัญหา (P)	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.80	0.30	มากที่สุด	ผ่าน
4.การดำเนินการแก้ปัญหา (A)	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.79	0.41	มากที่สุด	ผ่าน
5.การประเมินผล (E)	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.77	0.42	มากที่สุด	ผ่าน
โดยรวม	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.75	0.43	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 4 การประเมินกระบวนการของโครงการ ได้แก่ การสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E) โดยรวม ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.75, \sigma = 0.43$) ค่าเฉลี่ยสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ผ่านเกณฑ์การประเมิน และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ ได้แก่ การวางแผนแก้ปัญหา (P) ($\mu = 4.80, \sigma = 0.30$) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) ($\mu = 4.79, \sigma = 0.41$) การสำรวจปัญหา (S) และ การประเมินผล (E) ค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\mu = 4.77, \sigma = 0.42$) การวิเคราะห์ปัญหา (A) ($\mu = 4.65, \sigma = 0.48$) ตามลำดับ

4. ผลการวิจัยพบว่า การประเมินผลผลิตของโครงการผ่านเกณฑ์การประเมิน 7 รายการประเมิน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 1 รายการประเมิน ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลผลผลิตของโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้แนวทางการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล)

รายการประเมิน	เกณฑ์การประเมิน	ผลการประเมิน			สรุป
		$\mu, \bar{X}$	$\sigma, S.D.$	แปลผล	
คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู					
ผู้ปกครอง	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.77	4.77	มากที่สุด	ผ่าน
คุณภาพของนักเรียน					
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา	โดยภาพรวมคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 70 ขึ้นไป	78.00			ผ่าน
ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)					
ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยเพิ่มสูงขึ้นร้อยละ 3	คะแนนเฉลี่ยลดลงร้อยละ 5.44			ไม่ผ่าน
ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3		คะแนนเฉลี่ยลดลงร้อยละ 4.35			ไม่ผ่าน
ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน	โดยรวมอยู่ในระดับ	ร้อยละ 99.89			ผ่าน
ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร	ดี-ดีเยี่ยม ร้อยละ 80 ขึ้นไป	ร้อยละ 99.00			ผ่าน

ความพึงพอใจต่อการจัดการการเรียนการสอน ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)					
นักเรียน	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.40	0.66	มาก	ผ่าน
ผู้ปกครอง	$\bar{X} \geq 3.51, S.D. < 1$	4.39	0.70	มาก	ผ่าน
ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการการเรียน การสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)					
ครู	$\mu \geq 3.51, \sigma < 1$	4.70	0.46	มากที่สุด	ผ่าน

จากตารางที่ 5 พบว่า 1) คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูโดยใช้แผนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.38, S.D.=0.67$) 2) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสถานศึกษา ระดับสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยร้อยละ 78.00 3) ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คะแนนเฉลี่ยลดลงร้อยละ 5.44 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คะแนนเฉลี่ยลดลงร้อยละ 4.35 4) ผลการประเมินสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 99.89 5) ผลการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับดี-ดีเยี่ยม คิดเป็นร้อยละ 99.00 6) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.40, S.D.=0.66$) 7) ความพึงพอใจของผู้ปกครองที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.39, S.D.=0.70$) 8) ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu =4.70, \sigma=0.46$)

ผลการถอดบทเรียน พบว่า 1) การจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Hand โดยใช้แผนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ เป็นวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่น นักเรียนไม่เครียด และสามารถบูรณาการกับชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมกับบริบทความพร้อมของนักเรียน 2) สร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองสามารถคอยดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่บ้าน ให้เกิดการเรียนรู้มากที่สุด โดยสื่อสารกับผู้ปกครองและนักเรียนพร้อมกัน เอื้ออำนวยต่อการสื่อสารสร้างความเข้าใจ ติดตามงาน สอบถามปัญหา อุปสรรค ทุกวัน เพื่อเป็นพี่เลี้ยงให้ผู้ปกครองและนักเรียนสามารถดำเนินการเรียนรู้ และ 3) การนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนด้วย PLC ร่วมกันระหว่างครูและผู้บริหาร ได้แก่ ขั้นที่ 1 เรียนรู้เป้าหมาย ขั้นที่ 2 แลกเปลี่ยนประสบการณ์ ขั้นที่ 3 สะท้อนปัญหา ขั้นที่ 4 พัฒนาสร้างสรรค์ ขั้นที่ 5 นำสู่การปฏิบัติ ปัญหาอุปสรรค ได้แก่ ปัจจัยหลายๆ อย่างที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ความมีวินัยในการเรียน การแสวงหาความรู้ของนักเรียน โอกาสการเข้าถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ โดยเทคโนโลยีมีความแตกต่างกัน การควบคุมดูแล สนับสนุนช่วยเหลือของผู้ปกครอง ซึ่งผู้ปกครองหลายคนอายุมากแล้ว ข้อเสนอแนะ ได้แก่ การเรียนการสอนรูปแบบ On-Hand โดยใช้แผนบูรณาการ 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครูต้องพูดคุยและทำความเข้าใจร่วมกันโดยความใส่ใจอย่างมาก เมื่อมีการออกแบบแผนบูรณาการได้ดีแล้วต้องดำเนินการ

ให้นักเรียนและผู้ปกครอง สามารถเข้าใจ และเรียนรู้ ภาระงานหรือชิ้นงานที่ได้รับมอบหมายได้ในเวลาที่กระชั้นรวดเร็วเป็นไปตามมาตรการโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา ความพร้อมของโรงเรียน ความเหมาะสมของหลักการ ความสอดคล้องกับนโยบายหน่วยงานต้นสังกัด ความเหมาะสมของวัตถุประสงค์ และความสอดคล้องของกิจกรรมในโครงการกับโครงการ พบว่า สภาพปัจจุบัน ปัญหาการบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยภาพรวม มีความต้องการจำเป็นสำคัญลำดับที่ 1 คือ ครูผู้สอน ลำดับที่ 2 คือ รูปแบบการจัดการเรียนการสอน ลำดับที่ 3 คือ เทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ หมายความว่า ครูผู้สอนมีความจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมพัฒนาเป็นลำดับแรก อาจเนื่องจากการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2563 เน้นความปลอดภัยของครู นักเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีรูปแบบต่างจากเดิม ครูต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและเรียนรู้มากขึ้น ทั้งการจัดการเรียนการสอน การใช้สื่อเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และด้านอื่นๆ ครูอาจเกิดความเครียด สอดคล้องกับงานวิจัยของวชิรตล คำศิริรักษ์ (2563) วิจัยเรื่องสภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวัง และความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนคุณภาพประจำ ผลการวิจัยพบว่า ความต้องการจำเป็นในการเตรียมแนวปฏิบัติด้านการจัดการความเครียดครูและบุคลากรทางการศึกษา สูงสุด 1 ใน 5 อันดับแรก และสอดคล้องกับ อานันท์ สิริพิทักษ์เกียรติ และคณะ (2564) วิจัยเรื่องโครงการวิจัยถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส COVID-19 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ พบว่า คณาจารย์ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ในระดับมาก และมีความพยายามอย่างมากในการปรับการเรียนการสอน ในส่วนของผลการประเมินบริบทของโครงการเกี่ยวกับ หลักการ วัตถุประสงค์และกิจกรรมในโครงการมีความเหมาะสม สอดคล้องกับนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ภายใต้บริบทพื้นที่ ความพร้อมของนักเรียน โครงการมีความเป็นไปได้สามารถปฏิบัติได้ อาจเป็นเพราะมีการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยเฉพาะผู้ปกครอง การเยี่ยมบ้านของนักเรียน เพื่อรับฟังข้อสะท้อนผล จึงส่งผลให้การเตรียมการกำหนดหลักการ วัตถุประสงค์ของโครงการและการกำหนดกิจกรรมในโครงการได้เหมาะสม และสอดคล้องกับนโยบาย หน่วยงานต้นสังกัดภายใต้บริบทพื้นที่ ความพร้อมของนักเรียน โครงการมีความเป็นไปได้สามารถปฏิบัติได้จริง สอดคล้องกับจิระพงษ์ สุริยา (2563) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม พบว่า บริบทของโครงการด้านความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของโครงการกับนโยบาย ความเหมาะสมของโครงการและความเป็นไปได้ของโครงการโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับศิริรัตน์ นิลนาถ (2562) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านสภาพแวดล้อมโดยภาพรวมมีความสอดคล้องอยู่ในระดับมากที่สุด หลักการ ตลอดจนวัตถุประสงค์ของโครงการ มีความสอดคล้องกับนโยบายในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา บริบทของโรงเรียนและสภาพชุมชน ความต้องการของนักเรียน ครู ผู้ปกครองและชุมชน มีความชัดเจนสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงและเอื้อต่อการจัดการศึกษา

2. การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการเกี่ยวกับความพร้อมของบุคลากร ความเพียงพอของงบประมาณ ความพร้อมของสื่อวัสดุอุปกรณ์ ความเหมาะสมของการบริหารจัดการและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง พบว่า ด้านปัจจัยนำเข้า มีการสร้างความรู้ความเข้าใจ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหา อุปสรรค ในการดำเนินการจัดการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในปีการศึกษา 2563 อย่างต่อเนื่อง สร้างความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และมีการปรับแก้ไข อยู่ตลอดเวลาเมื่อพบปัญหา ผลการประเมินปัจจัยนำเข้า พบว่า โรงเรียนมีนโยบายที่เอื้อต่อการดำเนินการ ครู ผู้บริหาร งบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ของโรงเรียนมีความพร้อมต่อการดำเนินการ การบริหารจัดการโครงการมีความเหมาะสม ผู้ปกครอง/ชุมชน/กรรมการสถานศึกษา/กรรมการที่ปรึกษามีส่วนร่วมดำเนินการ ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับพัชราภรณ์ ธิบุตธิชัย (2549) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง โรงเรียนวัดบ้านโป่ง “สามัคคีคุณูปถัมภ์” อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ สอดคล้องกับเกณฑ์ที่กำหนด สอดคล้องกับพิลาสิทธิ์ ธรรมสมบูรณ์ (2553) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนสุริยวงศ์ อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี พบว่า โรงเรียนมีความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ เป็นไปตามเกณฑ์การประเมิน และสอดคล้องกับยุพิน รอดประพันธ์ (2561) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) โรงเรียนวัดห้วยธารทหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า ปัจจัยนำเข้าของโครงการ ในภาพรวมระดับมาก มีแผนการดำเนินงานตามโครงการอย่างชัดเจน งบประมาณเพียงพอ ดังนั้นการดำเนินการโครงการมีความเป็นไปได้ที่สามารถปฏิบัติได้ และตรงตามบริบทพื้นที่ความพร้อมของนักเรียน

3. การประเมินกระบวนการของโครงการเกี่ยวกับการสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E) พบว่า การประเมินกระบวนการของโครงการ ขั้นตอนได้แก่ การสำรวจปัญหา (S) การวิเคราะห์ปัญหา (A) การวางแผนแก้ปัญหา (P) การดำเนินการแก้ปัญหา (A) และการประเมินผล (E) ทั้ง 5 ขั้นตอนมีการปฏิบัติตามขั้นตอนการดำเนินการของโครงการในระดับมากที่สุด ผลการประเมินเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากการศึกษาสภาพปัญหา วิเคราะห์สภาพปัญหาและหาสาเหตุของปัญหา สรุปประเด็นของปัญหา การบริหารจัดการการเรียนการสอนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ปีการศึกษา 2563 ประกอบกับการดำเนินการ ในปีการศึกษา 2564 มีการศึกษาบริบทและความเป็นไปได้ในการดำเนินการโครงการ โดยความร่วมมือของทุกๆ ฝ่าย โดยเฉพาะครูผู้ซึ่งอยู่ใกล้ชิดกับผู้ปกครองและนักเรียนมากที่สุด จึงเป็นผู้มีความเข้าใจปัญหาและบริหารจัดการเรียนการสอนอย่างชัดเจน และมีการเรียนรู้ พัฒนาร่วมกันสอดคล้องกับศิริรัตน์ นิลนาถ (2562) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร พบว่า ด้านกระบวนการ โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมากที่สุด สถานศึกษามีการกำหนดขั้นตอนในการจัดทำแต่ละโครงการ มีความชัดเจน สอดคล้องกับยุพิน รอดประพันธ์ (2561) วิจัยเรื่องการประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) โรงเรียนวัดห้วยธารทหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3 พบว่า กระบวนการดำเนินงานของโครงการ ขณะดำเนินงานตามโครงการมีการแก้ไขปรับปรุงวิธีการเมื่อพบปัญหาบกพร่อง จากผลการดำเนินการดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงกระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพที่ได้ประยุกต์

แนวทางการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ที่มีความหมายสอดคล้องกับ หลักการทรงงาน เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา อันเป็นหลักการบริหารที่แก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมีความรอบคอบ มีเหตุผล บนพื้นฐานความรู้และข้อมูลที่ใช้ประกอบการตัดสินใจดำเนินการ

4. การประเมินผลผลิตของโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้แนวทางการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) พบว่า การประเมินผลผลิตของโครงการผ่านเกณฑ์การประเมิน 7 รายการประเมิน และไม่ผ่านเกณฑ์การประเมิน 1 รายการประเมิน ได้แก่ ผลการทดสอบระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2563 และ 2564 มีคะแนนเฉลี่ยลดลง ผลการประเมินเป็นเช่นนี้อาจเกี่ยวข้องกับวิธีการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบ On-Hand โดยใช้แผนบูรณาการมีความยืดหยุ่นตามบริบทความพร้อมของนักเรียน และอาจเนื่องจากการเข้าถึงการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีได้น้อยมาก และมีปัจจัยหลายๆ อย่างที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น ความมีวินัยในการเรียน การแสวงหาความรู้ของนักเรียน โอกาสการเข้าถึงข้อมูลความรู้ต่างๆ โดยเทคโนโลยีมีความแตกต่างกัน การเรียนการสอนที่ดีที่สุดและเหมาะสมกับเด็กไทย คือการเรียนการสอนในห้องเรียนสภาวะปกติ หรือปรับเปลี่ยนการเรียนการสอนในหลายวิธีการหรือหลายรูปแบบ (อนาคต โรงเรียนอาจอยู่ที่บ้านหรือ ณ ที่ใดก็ได้) ซึ่งสอดคล้องกับเจตนารมณ์ของ 2563 และคณะ (2563) ศึกษาเรื่องรูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 พบว่า รูปแบบการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาที่ใช้ในสถานการณ์โควิด-19 มีผลกระทบทางลบต่อผู้เรียน ได้แก่ นักเรียนต้องปรับเวลา สถานที่ และการเรียนใหม่ นักเรียนได้รับการฝึกปฏิบัติลดลง ไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมทางการเรียนร่วมกับเพื่อน เสียโอกาสทางการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกและการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง และการเรียนออนไลน์นักเรียนขาดความกระตือรือร้นความรับผิดชอบ

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่องรายงานการประเมินและถอดบทเรียนโครงการบริหารจัดการการเรียนการสอนโดยประยุกต์ใช้แนวทางการทรงงานตามรอยพระยุคลบาท (SAPAE) ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โรงเรียนวัดหนองศาลา (ประชานุกูล) ผู้วิจัยเสนอองค์ความรู้จากการวิจัย โดยมีการบริหารจัดการศึกษาด้วย PLAN 2TR Model ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 วางแผนสู่เป้าหมาย ขั้นตอนที่ 2 พัฒนาครูสู่ผลลัพธ์ ขั้นตอนที่ 3 กำกับติดตามครูด้วย PLC และขั้นตอนที่ 4 สะท้อนผลลัพธ์ สำหรับการบริหารจัดการศึกษาในโรงเรียนที่เน้นการพัฒนา และการกำกับ ติดตามการทำงานของครูโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเป็นเครื่องมือที่สำคัญ ผู้วิจัยสรุปดังภาพที่ 1 ดังนี้

ภาพที่ 1 การบริหารจัดการศึกษาด้วย PLAN 2TR Model

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารควรพิจารณาผลการประเมินโครงการไปใช้ปรับประยุกต์กับจุดที่ควรพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดคุณภาพของนักเรียน ตรงตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์การพัฒนาของโรงเรียนให้เกิดรูปธรรมหรือเป็นเอกลักษณ์ของโรงเรียน ชุมชนให้การยอมรับและสามารถเป็นแบบอย่างให้แก่โรงเรียนอื่นได้

1.2 โรงเรียนควรนำผลการประเมินโครงการมาวิเคราะห์จุดเด่น จุดที่ควรพัฒนา เพื่อกำหนดรูปแบบและแนวทางพัฒนามาประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการเรียนการสอนในสภาวะปกติเพื่อต่อยอดการดำเนินการที่ดีของโรงเรียนให้เป็นเชิงประจักษ์ หรือในสภาวะที่ไม่อาจคาดคิดในอนาคตเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อม

1.3 ครูและผู้บริหารนำข้อมูลการประเมินโครงการ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมาทบทวนวางแผนคุณภาพการจัดการเรียนการสอน/จัดการเรียนรู้ของครู และการนิเทศกำกับติดตามด้วยชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรวิจัยพัฒนารูปแบบชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาในด้านต่างๆ ที่มีคุณภาพไม่เป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา โดยเฉพาะภาระงานที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพด้านผู้เรียน

2.2 ควรวิจัยการประเมินโครงการต่างๆ ของสถานศึกษา ในระดับชั้นเรียน กลุ่มงาน และระดับสถานศึกษา โดยใช้รูปแบบการประเมินของสตฟเฟิลบีม (Stufflebeam) หรือรูปแบบอื่นๆ

2.3 ควรส่งเสริมให้ครูประเมินหลักสูตร/การจัดการเรียนการสอน/การจัดกิจกรรมการเรียนรู้/ประเมินโครงการเพื่อพัฒนาและยกระดับคุณภาพของนักเรียนในด้านต่างๆ ตามนโยบายจุดเน้นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). การเตรียมความพร้อมของกระทรวงศึกษาธิการ ก่อนเปิดภาคเรียน 1 กรกฎาคม 2563. แหล่งที่มา <https://moe360.blog/> สืบค้นเมื่อ 2 ธ.ค. 2563.
- เก็จกนก เอื้อวงศ์ และคณะ. (2563). รายงานการศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ COVID-19. รายงานการวิจัย. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- จิระพงษ์ สุริยา. (2563). การประเมินโครงการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนโรงเรียนสรรพวิทยาคม. *ครุสภาวิทยารจารย์*. 1(3). 68-77.
- ธีรศักดิ์ อุ่นอารมณ์เลิศ. (2557). การประเมินโครงการ Project Evaluation. พิมพ์ครั้งที่ 3. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พัชรภรณ์ ธิบุตธิชัย. (2549). การประเมินโครงการการพัฒนากระบวนการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง โรงเรียนวัดบ้านโป่ง “สามัคคีคุณูปถัมภ์” อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- พิลาสิทธิ์ ธรรมสมบูรณ์. (2553). การประเมินโครงการการพัฒนาครูด้านการเรียนการสอนแบบบูรณาการ โรงเรียนสุริยวงศ์ อำเภอมือง จังหวัดราชบุรี. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- พิสิฐ โอ่งเจริญ. (2560). ถอดบทเรียน การบริหารโครงการภาครัฐ. กรุงเทพมหานคร: ทูเดเตอร์เอ็ดดูเทนเนอร์.
- ยุพิน รอดประพันธ์. (2561). การประเมินโครงการโรงเรียนคุณธรรมโดยประยุกต์ใช้รูปแบบการประเมินชิป (CIPP Model) โรงเรียนวัดห้วยธารทหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3. รายงานวิจัย. นครสวรรค์: โรงเรียนห้วยธารทหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 3.
- วชิรตล คำศิริรักษ์. (2563). สภาพที่เป็นจริง สภาพที่คาดหวังและความต้องการจำเป็นการบริหารจัดการโรงเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ของโรงเรียนคุณภาพประจำ. รายงานวิจัย. หนองคาย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21.
- วัฒนา วงศ์เกียรติรัตน์. (2556). การวางแผนและการประเมินผลโครงการแบบมุ่งเน้นผลงานในภาครัฐ. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- ศิริรัตน์ นิลนาท. (2562). การประเมินโครงการการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในการพัฒนาท้องถิ่นของโรงเรียน ในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพิจิตร. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- ศุภวัตร พลายน้อย. (2562). นานาวิธีวิทยาการถอดบทเรียนและการสังเคราะห์ความรู้. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพมหานคร: พี.เอ.อีฟวิ่ง.
- สมคิด พรหมจ้อย. (2563). เทคนิคการประเมินโครงการ. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: จตุพรดีไซน์.
- สมหวัง พิธิยานุวัฒน์. (2559). วิธีการประเมินศาสตร์แห่งคุณค่า. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิน พันธุ์พินิจ. (2555). เทคนิคการวางแผนและประเมินผลโครงการ. กรุงเทพมหานคร: ส.เอเซียเพรส (1989).
- สุวรรณ นาควิบูลย์วงศ์. (2557). การติดตามและประเมินผลโครงการ: แนวคิดสู่การปฏิบัติ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมการเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อานันท์ สีสพิทักษ์เกียรติ และคณะ. (2564). โครงการวิจัยถอดบทเรียนการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบออนไลน์ในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัส COVID-19 ของมหาวิทยาลัยเชียงใหม่. รายงานวิจัย. เชียงใหม่: ศูนย์นวัตกรรมการสอนและการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2*

THE CONDITION OF PROMOTING HEALTH SCHOOLS IN EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE SAMUT PRAKAN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 2

¹จันทร์เพ็ญ ลาภมากพล Junpen Lapmakphon,

²พระมหาญาณวัฒน์ ฐิตวฑฒโน Phramaha Yannawat Thitavaddhano,

³พระมหาสมบัติ ธนปญโญ Phramaha Sombat Dhanapaño

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: moontupyao@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 จำนวน 310 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน คือ สภาพแวดล้อมเป็นสุข และโรงเรียนเป็นสุข ส่วนด้านที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ชุมชนเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และผู้เรียนเป็นสุข ตามลำดับ

คำสำคัญ: การส่งเสริม, โรงเรียนสุขภาวะ, โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This research article aimed to study the condition of promoting health schools in educational institutions under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 2. Quantitative research was conducted by using the questionnaire with the sample group of 310 administrators and teachers in elementary schools under the Samut Prakan Primary Educational Service Area Office 2. Data were analyzed by descriptive statistics which were percentage, mean and standard deviation. Results showed that the condition of promoting health schools in educational institutions under the Samut Prakan Primary Educational Service

*Received: April 04, 2023, Revised: April 19, 2023, Accepted: April 19, 2023.

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของคณาจารย์เรื่อง รูปแบบการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

Area Office 2, in overall was operating at the highest level. When classified into aspects, it was found that there were 2 aspects with the highest level of practice, namely happy environment and happy school. As for the aspects that were practiced at a high level, 3 aspects were happy community, happy family and happy learners, respectively.

Keywords: Promotion, Health School, Primary School

บทนำ

เจตจำนงทางการศึกษาที่เราต้องการสร้างพลเมืองที่มีความสุขทั้งมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีชีวิตที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคม และมีความสามารถเชิงการแข่งขันในเวทีโลกได้อย่างมีศักดิ์ศรี การพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาให้เด็กและเยาวชนให้เป็นคนที่สมบูรณ์พัฒนาไปได้อย่างรอบด้าน การพัฒนาโรงเรียนสู่สุขภาวะเป็นโรงเรียนสุขภาวะที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้ง เพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณมีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมและมีความสามารถรับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสมบูรณ์นั่นเอง ส่วนโรงเรียนโดยทั่วไปนั้นมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีความเป็นเลิศทางวิชาการ มุ่งสร้างเด็กเก่งที่มีความสามารถในการแข่งขัน และมุ่งสู่ระบบการศึกษาที่เอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัววัดคุณภาพโรงเรียนและคุณภาพครูในปัจจุบัน (มูลนิธิสถาบันการวิจัยทางการศึกษา, 2556)

โรงเรียนสุขภาวะเป็นโรงเรียนที่มีรูปแบบกระบวนการบริหารจัดการใหม่ที่ยึดเอาสุขภาวะเป็นตัวตั้งเพื่อให้ผู้เรียนเป็นสุข องค์กรเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ทั้งในมิติของกาย ใจ สังคม และจิตวิญญาณ มีวิถีที่เชื่อมโยงและสัมพันธ์กันในตัวมนุษย์และสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทั้งกายภาพและสังคมและมีความสามารถ รับมือความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนสุขภาวะมีองค์ประกอบหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สภาพแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข ชุมชนเป็นสุข (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ, 2560)

การจัดการศึกษาที่สร้างสุขภาวะในโรงเรียนมีจุดเด่นตรงที่การสร้างประชาคมการเรียนรู้ทั้งโรงเรียนและระหว่างโรงเรียนหรือภายนอกโรงเรียน เพราะที่ผ่านมาแม้องค์กร หน่วยงาน ผู้เกี่ยวข้องทางการศึกษาต่างพยายามบอกว่าได้จัดการศึกษาโดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง แต่ลืมนึกไปว่าในการจัดการศึกษาอย่างไรก็ตามผู้ที่มีบทบาทสำคัญควบคู่ไปด้วยก็คือครู ดังนั้น ความแตกต่างของโครงการนี้กับการจัดการศึกษาของโรงเรียนอื่นๆ คือการเน้นให้ครูเรียนรู้ร่วมกันไปกับเด็กให้ได้มากที่สุดและเลิกการให้ครูเรียนรู้ผ่านการอบรมซึ่งไม่ได้ผล อีกทั้งการจัดการเรียนรู้ของโรงเรียนสุขภาวะซึ่งมุ่งพัฒนาเด็กทั้งร่างกาย ความคิดอ่าน จิตใจ และทักษะทางสังคม โดยวิธีการจัดการกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรม ในหลักสูตรและกิจกรรมเสริมหลักสูตร ภายใต้การมีบทบาทของเด็กตามความสนใจของเด็กเองซึ่งผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินเห็นได้ชัดว่าเด็กมีความสุขในการเรียนมากขึ้น จากสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาไม่ได้สอนให้เด็กเรียนรู้จากการปฏิบัติเหล่านี้เป็นสภาพจริงที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาไทยในยุคปัจจุบันที่เป็นปัญหา ใหญ่ที่นักจัดการศึกษาส่วนใหญ่ยังหาทางออกแทบไม่เจอและยังตกอยู่ในวังวนเรื่อยมา และยังไม่สามารถแก้ปัญหาได้ในเร็ววันนี้ ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้น

นั้นกลายเป็นปัญหาคาใจซึ่งส่งผลกระทบต่อเด็กไทยที่เข้าเรียนในระบบต่อกันเป็นลูกโซ่ การศึกษาไทยจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องเร่งหาจุดเปลี่ยนให้จงได้ เพื่อพลิกฟื้นคุณภาพของผู้เรียนที่เป็นเยาวชนกำลังสำคัญของประเทศชาติและสังคมโลกในอนาคตให้เกิดการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพภายใต้การสร้างความสุขภาวะให้ได้มากที่สุด ดังนั้น โรงเรียนสุขภาวะนับเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยในการพลิกฟื้น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและโรงเรียนให้เกิดการปฏิรูปการศึกษาได้อย่างแท้จริงและยั่งยืนภายใต้บริบทของตนเองนำไปสู่การสร้างสังคมสุขภาวะ สร้างเยาวชน พลเมืองที่มีคุณภาพได้อย่างยั่งยืน (มูลนิธิสถาบันการวิจัยทางการศึกษา, 2556) จากเหตุผลดังกล่าว การสร้างโรงเรียนสุขภาวะนั้นมีความครอบคลุมการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้กับ ผู้เรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน โดยเน้นการพัฒนาและประยุกต์ใช้ตามสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียน ภายใต้เป้าหมายเดียวกันคือพัฒนาผู้เรียนให้เกิดสุขภาวะ เกิดการหล่อหลอมนักเรียนเยาวชนต้นกล้าของ ประเทศ เมื่อเติบโตขึ้นให้เป็นบุคคลที่มีสุขภาวะอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นการเสริมสร้างศักยภาพและพัฒนา โรงเรียนให้สามารถบริหารจัดการและจัดกระบวนการเรียนรู้ที่สร้างสุขภาวะแก่ผู้เรียนได้จึงเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่จะทำให้การสร้างสังคมสุขภาวะประสบความสำเร็จอย่างชัดเจนและเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น หากเรากล้าและแน่วแน่ พอที่จะสร้างปณิธานการเปลี่ยนแปลง ความเจริญงอกงามทางการศึกษาให้กับสังคมไทยแล้วนั้น โรงเรียนสุขภาวะจึงเป็นคำตอบที่ชัดเจนที่สุดในการสร้างปณิธานนั้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนประถมศึกษาให้เกิดเป็นโรงเรียนสุขภาวะจะอันจะส่งผลให้เกิดความสุขแก่โรงเรียนและชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรในการวิจัย คือ ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 ทั้ง 71 โรงเรียน จำนวน 1,706 คน 2) กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 จำนวน 310 คน ด้วยการเปิดตารางของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือการวิจัย ดังนี้ 1) สร้างแบบสอบถาม โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากเอกสาร และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการส่งเสริมสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2 โดยเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นแปรค่าเป็น 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert Rensis (1967) 2) นำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นมาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามในเบื้องต้น 3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการ

ตรวจสอบเบื้องต้นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความถูกต้องตามเนื้อหา (Content Validity) และความชัดเจนของภาษา ด้วยการตรวจและประเมินดัชนีความสอดคล้องใน 3 ระดับ คือ มีความเหมาะสม ไม่แน่ใจ ไม่เหมาะสม โดยใช้สูตรในการคำนวณดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) ซึ่งถือเกณฑ์ IOC มากกว่า 0.7 จึงยอมรับว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสม ซึ่งได้ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 ถือได้ว่าแบบสอบถามได้รับการยอมรับจากผู้เชี่ยวชาญ 4) นำความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านมาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างทดสอบในการวิจัย 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาหรือวิธีของ Cronbach (Cronbach, Lee J, 1971) ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เท่ากับ 3.89 5) ปรับปรุงแบบสอบถามให้สมบูรณ์ก่อนนำไปแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง 3) การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งข้อมูลดังกล่าวประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ในการตอบแบบสอบถามโดยการแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชุมชนมีส่วนร่วมของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย โดยมีการแปลผลคะแนนจากบุญชม ศรีสะอาด (2535)

สรุปผลการวิจัย

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวม มีผลการวิจัยดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวม

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุภาพะในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2	$\bar{X}$	S.D.	แปลผลระดับ การปฏิบัติ	อันดับ
1. ผู้เรียนเป็นสุข	4.07	0.45	มาก	5
2. โรงเรียนเป็นสุข	4.40	0.49	มากที่สุด	2
3. สภาพแวดล้อมเป็นสุข	4.53	0.53	มากที่สุด	1
4. ครอบครัวเป็นสุข	4.12	0.58	มาก	4
5. ชุมชนเป็นสุข	4.14	0.63	มาก	3
รวม	4.25	0.54	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข และด้านโรงเรียนเป็นสุข และมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก คือ ด้านชุมชนเป็นสุข ด้านครอบครัวเป็นสุข และด้านผู้เรียนเป็นสุข โดยมีรายละเอียดของแต่ละด้านดังนี้

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านผู้เรียนเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ ผู้เรียนไม่ยุ่งเกี่ยวสิ่งเสพติด อบรมฯ ผู้เรียนแต่งกายถูกระเบียบ ผู้เรียนไม่ลักขโมยของ ผู้เรียนมีร่างกายแข็งแรง ชอบเล่นกีฬา มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุดได้แก่ ผู้เรียนรู้จักแยกแยะ ถูกผิด รู้จักปฏิเสธ ผู้เรียนไม่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่างๆ และผู้เรียนมีความเสียสละและแบ่งปัน ผู้เรียนช่วยเหลือ หรือผู้ที่อ่อนแอกว่า ผู้เรียนไม่ทะเลาะวิวาท ผู้เรียนรักษาความสะอาดเสื้อผ้า ร่างกาย ผู้เรียนมีความเสียสละเพื่อส่วนรวม ผู้เรียนมีสัมมาคารวะ ผู้เรียนขยัน อดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อ ผู้เรียนรับประทานผักผลไม้ และผู้เรียนรักษาความสะอาดของโรงเรียน ผู้เรียนใช้น้ำ ไฟฟ้า และสิ่งของอย่างประหยัด ผู้เรียนสนใจและเอาใจใส่ การเรียน ผู้เรียนมีผลการเรียนดีขึ้น ผู้เรียนอ่านได้คล่อง เขียนได้คล่อง ผู้เรียนกล้าคิด กล้าถาม กล้านำเสนอ ผู้เรียนลดการทานน้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ ครูเอาใจใส่ผู้เรียนและมีความทุ่มเทในการทำงาน ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือ และรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดี เหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายที่ยึดประโยชน์ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง มีการประสานร่วมกัน โรงเรียนส่งเสริมให้ผู้เรียนทำกิจกรรมและมีส่วนร่วมในการคิด ออกแบบกิจกรรมด้วยตนเอง พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ โรงเรียนมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบรมฯ อาชญากรรม และการล่อลวงละเมิดทางเพศ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อสุขภาพ โรงเรียนมีการดูแลรักษาและปกป้องสิ่งแวดล้อม โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านโภชนาการสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมถูกสุขลักษณะ โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนและผู้เรียนและผู้สอนได้บรรลุสัมฤทธิ์ในการเรียน

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านครอบครัวเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อจากมากไปหาน้อย คือ สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันที่เป็นสุข

สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสุข ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายข้อ จากมากไปหาน้อย คือ ชุมชนมีวิถีชีวิตที่อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน ชุมชนมีระบบเฝ้าระวัง ป้องกันปัญหาผู้เรียนร่วมกันโรงเรียน ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง ชุมชนมีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติอย่างฉลาดและเกิดประโยชน์มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่สามารถนำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาสภาพการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะตามหลักพุทธธรรมสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน คือ ผู้เรียนเป็นสุข โรงเรียนเป็นสุข สิ่งแวดล้อมเป็นสุข ครอบครัวเป็นสุข และชุมชนเป็นสุข ในภาพรวมมีระดับการปฏิบัติ อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน จากด้านที่มีการปฏิบัติจากมากไปหาน้อย พบว่า 1) ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข มีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 1 ซึ่งอาจจะมีเหตุผลจาก โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2 มีบริบทที่เอื้ออำนวย ในเรื่องของงบประมาณซึ่งโรงเรียนจะได้รับการสนับสนุนจากบริษัท ห้างร้านต่างๆ ซึ่งประกอบธุรกิจ อยู่เป็นจำนวนมากหรือเรียกได้ว่า เป็นจังหวัดที่มีโรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่หนาแน่น ส่งผลให้ มีการทำกิจกรรม CSR กับสถานศึกษาอยู่บ่อยๆ เช่น กิจกรรมปรับภูมิทัศน์ซึ่งเป็นกิจกรรมยอดนิยม จึงทำให้โรงเรียน มีสภาพแวดล้อมที่ร่มรื่นสวยงาม ไม่ชำรุดทรุดโทรมเหมือนโรงเรียนที่อยู่ห่างไกล 2) ด้านโรงเรียนเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 2 เช่นเดียวกับ ด้านสิ่งแวดล้อม เป็นเป็นสุข จากการได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ ทำให้โรงเรียนมีความพร้อม ในด้านต่างๆ เช่น มีครูเพียงพอ มีหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน มีสื่อการเรียนการสอนที่เพียงพอมีกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วม กับภาคส่วนต่าง ๆ 3) ด้านชุมชนเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 3 โรงเรียนมีส่วนร่วม กับชุมชน มีความสามัคคี มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันตามโอกาส มีประเพณีท้องถิ่นที่ทำร่วมกัน เช่น ประเพณีรับบัว ประเพณีลอยกระทง เมื่อมีการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ก็มีการร่วมมือกันป้องกันโรค 4) ด้านครอบครัวเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 4 ตามที่กล่าวแล้วว่าจังหวัดสมุทรปราการเป็นจังหวัด อุตสาหกรรม ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างโรงงาน ค่อนข้างจะมีเวลาให้กับครอบครัวน้อยส่วน ใหญ่พอ แม่ ลูกแทบจะไม่ได้พบกัน เวลาไม่ตรงกัน เสาร์อาทิตย์บางครอบครัวต้องทำงานพิเศษ และ 5) ด้าน ผู้เรียนเป็นสุขมีระดับการปฏิบัติอยู่ในอันดับ 5 ซึ่งมีผลมาจากครอบครัวมีเวลาดูแลนักเรียนน้อย ส่งผลให้ นักเรียนต้องดูแลตนเอง หรืออยู่กับคุณตา คุณยายซึ่งมีอายุมากแล้ว ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ผู้เรียนลดการทาน น้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว นักเรียนค่อนข้างมีปัญหา ถึงแม้ว่าทุกโรงเรียนจะมีมาตรการห้ามขายน้ำอัดลมและ ขนมขบเคี้ยว แต่ภายนอกโรงเรียนไม่สามารถควบคุมได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดวงดาว แซ่มชื่น (2060) และสอดคล้องกับงานวิจัยของบดินทร์ อินตะจักร (2555) ที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความรู้เกี่ยวกับ น้ำอัดลมอยู่ในระดับดี ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากนักเรียนมีทัศนคติเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อน้ำอัดลม อยู่ในระดับ ปานกลาง อิทธิพลจากการโฆษณาและยังมีการจำหน่ายน้ำอัดลมภายในโรงเรียนและรอบๆโรงเรียนส่งผลให้ เกิดโทษต่อนักเรียนในปัจจุบัน สมควรที่ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องต้องดำเนินการเพื่อลดพฤติกรรมการบริโภค

นำอัตถ์ของนักเรียนเพื่อการส่งเสริมสุขภาพที่ดีและด้านโรงเรียนเป็นสุข ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาพของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระชานนท์ จักรใจ (2554) ที่ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนในการจัดการศึกษาโรงเรียนบ้านดอนราษฎร์ดำรงวิทย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ที่ปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนยังขาดการประชาสัมพันธ์และเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนและครูควรทบทวนบทบาทของตนเอง โดยเฉพาะในประเด็นที่ผู้ปกครองเสนอแนะในแต่ละด้านในการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครองในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา นักเรียนไปพร้อมกัน และเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

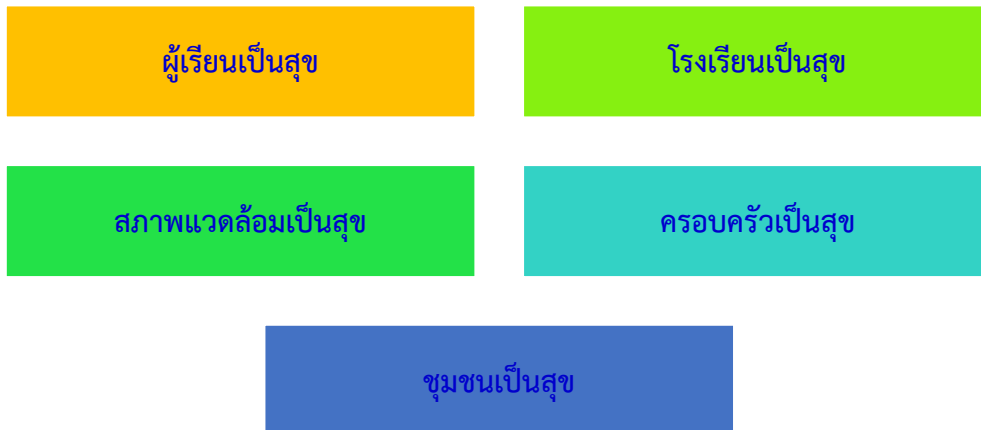
1. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านผู้เรียนเป็นสุข โดย 1) ผู้เรียนมีทักษะวิชาการ 2) ผู้เรียนมีทักษะชีวิต 3) ผู้เรียนมีทักษะสุขภาพ 4) ผู้เรียนมีความเป็นพลเมือง 5) ผู้เรียนมีสำนึกอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม 6) ผู้เรียนมีคุณธรรมจริยธรรม

2. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านโรงเรียนเป็นสุข โดย 1) โรงเรียนมีการกำหนดนโยบายที่ยึดประโยชน์ผู้เรียนเป็นตัวตั้ง และมีการประสานร่วมกัน 2) ครูมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ 3) ครูเอาใจใส่ผู้เรียนและมีความทุ่มเทในการทำงาน 4) โรงเรียนมีบรรยากาศที่ดีเหมาะสมต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5) พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาพของผู้เรียน 6) โรงเรียนมีระบบดูแลช่วยเหลือและรู้จักผู้เรียนเป็นรายบุคคล

3. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข โดย 1) โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อสุขภาพ 2) โรงเรียนมีสภาพแวดล้อมที่ช่วยอำนวยความสะดวกแก่ผู้เรียนและผู้เรียนและผู้สอนได้บรรลุสัมฤทธิ์ในการเรียน 3) โรงเรียนมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยเพื่อปลอดภัยจากอุบัติเหตุ สารพิษ สิ่งเสพติด อบายมุข อาชญากรรม และการล่อลวงละเมิดทางเพศ 4) โรงเรียนมีการดำเนินงานด้านโภชนาการสุขภาพและสิ่งแวดล้อมถูกสุขลักษณะ 5) โรงเรียนมีการดูแลรักษาและปกป้องสิ่งแวดล้อม

4. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านครอบครัวเป็นสุข 1) สมาชิกในครอบครัวรู้สึกชื่นชมคุณค่าของคนในครอบครัว 2) สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันที่เป็นสุข 3) สมาชิกในครอบครัวมีการแสดงออกซึ่งความรักความเอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา ใจ 4) สมาชิกในครอบครัวมีการปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ที่เหมาะสมของสมาชิกในครอบครัว 5) สมาชิกในครอบครัวมีการพูดคุยปรึกษาหารือ

5. การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาพด้านชุมชนเป็นสุข 1) ชุมชนมีระบบเฝ้าระวังป้องกันปัญหาผู้เรียนร่วมกันโรงเรียน 2) ชุมชนเป็นแบบอย่างแก่ผู้เรียนในการปฏิบัติตามกฎหมายและหน้าที่พลเมือง 3) ชุมชนมีการระดมทรัพยากรเพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาร่วมกับโรงเรียน 4) ชุมชนร่วมมือกับโรงเรียนในการจัดการเรียนการสอนและแก้ปัญหาผู้เรียนร่วมกัน 5) ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด 6) ชุมชนมีวิถีชีวิตที่อนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน 7) ชุมชนใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นมาทำให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา สรุปองค์ความรู้การวิจัยดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยที่นำมาเป็นข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้สภาพปัจจุบันการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2 ทั้ง 5 ด้าน ดังนี้
 - 1.1 ด้านผู้เรียนเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ผู้เรียนลดการทานน้ำอัดลมและขนมขบเคี้ยว เหตุนั้น โรงเรียนควรมีการตรวจสอบอาหารที่มีประโยชน์สำหรับนักเรียนให้มากขึ้น
 - 1.2 ด้านโรงเรียนเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ พ่อแม่และผู้ปกครองให้ความร่วมมือประสานงานกับโรงเรียนในการส่งเสริมสุขภาวะของผู้เรียน เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรมีการประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อแนะนำเกี่ยวกับโรงเรียนเป็นสุขให้มากขึ้น
 - 1.3 ด้านสภาพแวดล้อมเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ โรงเรียนมีการจัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ให้ร่มรื่น สะอาด ปลอดภัย และเอื้อต่อสุขภาพ เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรเพิ่มงบประมาณและส่งเสริมพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้มากขึ้น
 - 1.4 ด้านครอบครัวเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ สมาชิกในครอบครัวใช้เวลาในการทำกิจกรรมร่วมกันที่เป็นสุข เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่สมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมร่วมกันในโรงเรียนมากขึ้น
 - 1.5 ด้านชุมชนเป็นสุข มีข้อที่ผลการวิจัยอยู่ในระดับน้อยที่สุด คือ ชุมชนรู้จักใช้พลังงานและสิ่งแวดล้อมทรัพยากรธรรมชาติ อย่างฉลาด และเกิดประโยชน์มากที่สุด เหตุนั้น โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการพลังงานและสิ่งแวดล้อมธรรมชาติให้มากขึ้น
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะโดยบูรณาการตามหลักพุทธธรรม
 - 2.2 ควรทำการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมโรงเรียนสุขภาวะ ด้วยการวิจัยเชิงปริมาณที่ใช้สถิติขั้นสูง

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2544 (ฉบับปรับปรุง) ครั้งที่ 2 พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- ดวงดาว แซ่มชื่น. (2060). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโรงเรียนสุภาพะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ธานินท์ ศิลป์จารุ. (2551). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพมหานคร: บิซซิเนสอาร์แอนด์ดี.
- บดีนทร์ อินตะจักร. (2555). การศึกษาพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มน้ำอัดลมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนสตรีวิทยา 2. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2535). การวิจัยเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: ชมรมเด็ก.
- พระชานนท์ จักรใจ. (2554). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านถ้ำสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวง.
- มูลนิธิสถาบันการวิจัยทางการศึกษา. (2556). การบริหารจัดการโรงเรียนสุภาพะ. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส).
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2560). โรงเรียนสุภาพะการศึกษาแบบนวัตกรรมยุคใหม่ (Healthy School). แหล่งที่มา <https://dol.thaihealth.or.th/Media/Index/591e0f31-e19d-e711-80e3-00155d65ec2e> สืบค้นเมื่อ 9 มิ.ย. 2663.
- Cronbach, Lee J. (1971). *Essentials of psychological testing*. 4th ed. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*. 30(3). 607 - 610.
- Likert, Rensis. (1967). *Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

**แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัล
ของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา***
**GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF INNOVATION FOR LEARNING
BUDDHISM IN THE DIGITAL AGE OF HIGH SCHOOL STUDENTS AT
WAT SOTHON WARARAM SCHOOL CHACHOENGSAO PROVINCE**

¹พระมหาชนกันต์ ชินวโร (หวังนฤพาน) PhramahaChanakan Jinavaro (Wangnaruphan),

²ลำพอง กลมกุล Lampong Klomkul, ³ทองดี ศรีตระการ Thongdee Sritragarn

^{1,2,3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: ctphone221@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา 2) เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา 3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและคุณภาพ โดยใช้แบบสอบถามความคิดเห็นจากผู้บริหารครูสอนของโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา 96 ท่าน ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการสัมภาษณ์ คณะผู้บริหาร และครู โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา 10 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุด คือ นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน และด้านที่มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ นวัตกรรมด้านหลักสูตร ตามลำดับ 2) วิธีการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา พัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จัดการอบรมครูในการจัดการเรียนการสอนและการผลิตสื่อการสอนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้มาพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา คือ ทางโรงเรียนควรมีการปรับปรุงหลักสูตร พร้อมทั้งการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ผลิตสื่อเทคโนโลยี เพื่อจะนำมาใช้ในการเรียนการสอนและการวัดและประเมินผลควรมีความสอดคล้องกับแบบเรียนและมีรูปแบบที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล

คำสำคัญ: การพัฒนา, นวัตกรรม, วิชาพระพุทธศาสนา, โรงเรียนวัดโสธรวราราม

Abstract

The purposes of this thesis were 1) To study the learning state of Buddhism in the digital age of secondary school students. Wat Sothon Wararam School Chachoengsao Province 2) to study methods for developing innovative learning in Buddhist subjects in the digital age of secondary school students. Wat Sothon Wararam School Chachoengsao Province 3) to propose guidelines for developing innovative learning subjects Buddhism in the digital age of secondary school students Wat Sothon Wararam School Chachoengsao Province. The study was mixed methods research between quantitative research and qualitative research. The quantitative data were collected from 96 administrators and teachers in Wat Sothon Wararam School by questionnaires, and data were analyzed by descriptive statistics including percentage, mean and standard deviation. Qualitative data were collected using a schedule interview from 10 key informants as the administrators and teachers in Wat Sothon Wararam School, and content analysis was used for analyzing qualitative data. Results of the study were as follows: 1) Learning Buddhism subjects in the digital age of secondary school students Wat Sothon Wararam School Chachoengsao Province Overall, it was at a high level. The most practical aspect is teaching and learning innovation. and the aspect that had the least practice was curriculum innovation, respectively. Wat Sothon Wararam School Chachoengsao Province Modernize the curriculum and in line with the needs of the students Organize training for teachers in teaching and learning and production of teaching materials in accordance with teaching and learning in various forms so that teachers can apply knowledge to develop learners effectively. 3) Guidelines for the development of innovative learning in Buddhism subjects in the digital age of secondary school students at Wat Sothon Wararam School. Chachoengsao Province is that the school should improve the curriculum. as well as teaching and learning to be consistent with the changing context There should be a variety of teaching and learning activities. technology media production to be used in teaching And the measurement and evaluation should be consistent with the textbook and have a variety of forms of measurement and evaluation.

Keywords: Development, Innovation, Buddhism subject, Wat Sothon Wararam School

บทนำ

การสอนวิชาพระพุทธศาสนานั้นประกอบด้วยแนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับศาสนา ศีลธรรม และคุณธรรมจริยธรรม หลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ โดยการนำหลักธรรมคำสอนไปปฏิบัติในการพัฒนาตนเอง และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข เป็นผู้กระทำความดี มีค่านิยมที่ดีงาม พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รวมทั้งบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและส่วนรวม การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาในอดีตจนถึงปัจจุบันยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเพราะครูยังขาดทักษะในการคิดวิเคราะห์กระตือรือร้นและใช้วิธีการบรรยายมากกว่าการใช้สื่อให้ผู้เรียนสนใจการเรียนดังนั้นจึงทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายต่อวิชาที่เรียน ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลระดับมัธยมศึกษาเพื่อให้นักเรียนสนใจการเรียนมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

ความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Information and Communication Technology : ICT) ทำให้ทักษะที่จำเป็นสำหรับคนในยุคศตวรรษที่ 21 เปลี่ยนไปจากยุคศตวรรษที่ ๒๐ อย่างชัดเจน เหตุเนื่องจากงานที่เคยใช้คนทำงานกับเครื่องจักรกำลังเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง เพราะคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยี โทรคมนาคมได้ขยายขีดความสามารถจนสามารถทำงานแทนที่คนได้ทำให้สัดส่วนแรงงานลดลงเกิดขึ้นในงานที่ใช้สัมผัสรับรู้อย่างจำเพาะและงานที่ใช้แบบซ้ำซาก ซึ่งเป็นงานที่บั่นค้ำสั่งให้คอมพิวเตอร์ทำแทน แต่สัดส่วนแรงงานระดับชาติบางส่วนที่เพิ่มขึ้นในงานที่เน้นการคิดอย่างผู้เชี่ยวชาญและต้องใช้การสื่อสารที่ซับซ้อน ซึ่งเป็นงานที่คอมพิวเตอร์ไม่สามารถทำแทนได้คนในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความเชี่ยวชาญในการสื่อสารที่ซับซ้อนจากยุคเดิม ต้องมีไหวพริบในการตอบคำถามเฉพาะหน้าอย่างฉับพลัน และควบคุมการเจรจา ถกเถียง ที่ไม่เป็นระเบียบได้อย่างราบรื่น หรือถ้าเป็นครูก็ต้องเป็นครูที่เชี่ยวชาญในการสื่อสารและมีไหวพริบในการจัดการ และควบคุมห้องเรียนที่วุ่นวายให้เป็นห้องเรียนที่มีการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ราบรื่น สามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดองค์ความรู้ที่ชัดเจนและนำไปใช้ในชีวิตจริงได้ (ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์, 2559)

การจัดกระบวนการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาที่ผ่านมา นักเรียนต้องเรียนเนื้อหาสาระ มากมาย ซ้ำซ้อน โดยเฉพาะเรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำรงชีวิต การถ่ายทอดคุณธรรมเป็นเรื่องนามธรรมยากต่อความเข้าใจสำหรับนักเรียน ไม่สามารถส่งเสริมให้นักเรียนเชื่อมโยงความรู้ และสร้างความคิดรวบยอด นักเรียนขาดทักษะการคิดวิเคราะห์ ไม่สามารถ สร้างความตระหนักให้เห็นความสำคัญและประโยชน์ต่อการเรียนรู้ได้จึงเกิดความเบื่อหน่ายต่อการเรียนรู้ ส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

ในช่วงที่สังคมไทยมีวิกฤตทางศีลธรรม คนไทยกำลังแสวงหากระบวนการเรียนรู้แบบใหม่ วิธีคิดใหม่ที่มีประสิทธิภาพยิ่งกว่าเพื่อพลิกฟื้นความเข้มแข็งของระบบจริยธรรม และวัฒนธรรมของสังคมไทย ซึ่งคนส่วนใหญ่นับถือพระพุทธศาสนา และเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่เน้นการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพเป็นสำคัญ ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายพระสงฆ์และคฤหัสถ์ได้ มองเห็นว่าการเรียนรู้ตามพุทธวิธีเป็นสิ่งที่ล้ำจึงมีการพัฒนาหลักสูตรการเรียน การสอนโดยมหาเถรสมาคม นำโดยผู้ทรงคุณวุฒิทั้งฝ่ายมหานิกายและธรรมยุตินิกาย พร้อมผู้ทรงคุณวุฒิด้านศาสนา ด้านหลักสูตรการเรียนรู้ จิตวิทยาพัฒนาการ และการพัฒนาสื่อ กำหนดแนวทางการจัดหลักสูตร พระพุทธศาสนาให้ถูกต้อง เหมาะสมและชัดเจนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เกิด

ศรัทธาอย่างสูงในพระรัตนตรัย เชื่อมโยงบูรณาการสาระการเรียนรู้ พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ โดยมีเอกภาพอยู่ที่ความมีศรัทธา อย่างแน่วแน่ต่อพระรัตนตรัย มุ่งนำหลักธรรม ซึ่งมีอริยสัจ 4 เป็นกรอบไว้จัดการเรียนรู้ขับเคลื่อน สาระการเรียนรู้ โดยนำกระบวนการเรียนรู้พุทธวิธีไปใช้เป็นเครื่องมือในการเรียนรู้ การแก้ปัญหาการทำงานและการประกอบอาชีพเพื่อพัฒนาชีวิต (กรมการศาสนา, 2550)

จากความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา อันจะเป็นประโยชน์ในส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาให้เหมาะสมกับความต้องการของนักเรียนและครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลเพื่อนำผลของการศึกษาไปเป็นข้อมูลในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา เพื่อให้ทันต่อการพัฒนาและการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
2. เพื่อศึกษาวิธีการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณซึ่งการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถามและการวิจัยเชิงคุณภาพโดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์ มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนวัดโสธรวรารามที่สอนในระดับมัธยมศึกษา จำนวน 132 คน โดยการใช้การเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซีและมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 96 คน
2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล 2 ประเภท คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และแบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) แบบมาตราส่วนประเมินค่า และแบบปลายเปิด ดังนี้

2.1 แบบสอบถาม (Questionnaire) เกี่ยวกับศึกษาแนวทางการพัฒนานวัตกรรม การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา มี 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับเพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอน และตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับสภาพ

การเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามวิธีการของ Likert

2.2 แบบสัมภาษณ์ (Interview) เกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ใช้สำหรับสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมายจำนวน 10 คน สัมภาษณ์ 5 ด้าน คือ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับตำแหน่ง อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) และตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อและเทคโนโลยี 4) การวัดและประเมินผล 5) การบริหารจัดการ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการแจกแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ เพื่อที่จะได้นำข้อมูลมาวิเคราะห์และสร้างองค์ความรู้ใหม่ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลประมวลผลข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมเป็นขั้นตอน คือ หลังจากการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว แล้วนำข้อมูลที่ได้นำมาเปลี่ยนแปลงเป็นรหัสตัวเลขบันทึกลงในโปรแกรมการวิจัยทางสถิติ ดังนี้

3.1 ผลการวิจัยเชิงปริมาณ 1) นำแบบสอบถามทั้งหมดมาตรวจสอบความสมบูรณ์ความถูกต้องในการตอบแบบสอบถามแล้วนำมาคัดเลือกฉบับที่สมบูรณ์เพื่อมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการบันทึกคะแนนแต่ละข้อของแต่ละคนลงในแบบลงรหัส 2) ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ 3) การวิเคราะห์ข้อมูล คือ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์สอน ตำแหน่ง วิเคราะห์โดยใช้ค่าความถี่ และค่าร้อยละ 2) ระดับสภาพการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถาม 3) แปลความหมายของค่าเฉลี่ยโดยยึดเกณฑ์ของบุญชม ศรีสะอาด (2543) 4) ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงข้อเสนอแนะวิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มตามประเด็นที่กำหนดไว้ในแบบสอบถามปลายเปิดจากนั้นจะทำการวิเคราะห์ โดยใช้การแจกแจงความถี่

3.2 ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยจะทำการจัดกลุ่มข้อมูล ตามสาระสำคัญของประเด็นการสัมภาษณ์ จากนั้นจะทำการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ดังต่อไปนี้ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยจัดกลุ่มข้อมูลของการสัมภาษณ์ที่กำหนดไว้ จากนั้นจึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยการใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา 2) วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา และประมวลผลเข้าด้วยกันเพื่อให้เห็นภาพรวมแล้วนำเสนอเป็นการเขียนแบบความเรียง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีระดับการปฏิบัติมากไปน้อย ได้แก่ นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา นวัตกรรมด้านการบริหารและบริการ นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล และนวัตกรรมด้านหลักสูตร ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 สภาพการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ในภาพรวมทั้ง 5 ด้าน

สภาพการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของ นักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวม		n=96 รูป/คน		
		ระดับความคิดเห็นผู้บริหารและครู		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	นวัตกรรมด้านหลักสูตร	3.72	0.42	มาก
2	นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน	3.99	0.70	มาก
3	นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา	3.86	0.57	มาก
4	นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล	3.74	0.46	มาก
5	นวัตกรรมด้านการบริหารและบริการ	3.76	0.50	มาก
ภาพรวม		3.78	0.45	มาก

2. วิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมด้านหลักสูตร ปรับให้สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน และสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน 2) นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน จัดการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจ และผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้โดยไม่มีอุปสรรค 3) นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา จัดอบรมให้ความรู้ครูในการผลิตและใช้สื่อให้มีความเหมาะสม 4) นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล ใช้วิธีการที่หลากหลายและเครื่องมือในการวัดหลายอย่าง 5) นวัตกรรมด้านการบริหารและบริการ ปรับปรุงให้มีการรับฟังปัญหาของผู้เรียน พร้อมร่วมกันปรึกษาหารือเพื่อหาทางออกในการแก้ปัญหา

3. แนวทางนวัตกรรมการเรียนรู้วิชา พระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ประกอบด้วย 1) นวัตกรรมด้านหลักสูตร ควรมีการปรับปรุง ให้เหมาะกับการเรียนการสอนในยุคปัจจุบัน 2) นวัตกรรมการเรียนการสอน ปรับเปลี่ยนรูปแบบวิธีการสอน เชื่อมโยงเนื้อหาในบทเรียน เข้ากับการใช้ชีวิตของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น 3) นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา พัฒนาให้ครูมีความรู้ ความสามารถในการออกแบบสื่อให้มีความทันสมัย รวมไปถึงการใช้สื่อนวัตกรรมที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับเนื้อหาให้มากยิ่งขึ้น 4) นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล ครูควรเพิ่มวิธีการวัดผล นำกิจกรรมที่สร้างสรรค์มาใช้ในการจัดการวัดผลและประเมินผล 5) นวัตกรรมด้านการบริหารและบริการ จัดระบบการบริหารและการให้บริการอย่างเป็นระบบมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีประเด็นที่สำคัญและน่าสนใจนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. สภาพการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีระดับการปฏิบัติมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากด้านที่มีระดับการการปฏิบัติมากไปน้อย ได้แก่ นวัตกรรมด้านการเรียนการสอน นวัตกรรมด้านสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา นวัตกรรมด้านการบริหารและบริการ นวัตกรรมด้านการวัดและประเมินผล และนวัตกรรมด้านหลักสูตร สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของกัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก

2. วิธีการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ควรมีการจัดรายวิชาและหลักสูตรที่ทันสมัยและเหมาะสมกับนักเรียนไม่ให้ความซ้ำซ้อนมากเกินไป และต้องสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนที่จัดให้มีการอบรมเพื่อส่งเสริมความสามารถและความรู้ของครูในการจัดการเรียนการสอนและการผลิตสื่อการสอนให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนในรูปแบบต่างๆ และควรจัดให้มีการอบรม ส่งเสริม พัฒนาความรู้ความสามารถของครูที่หลากหลายด้านเพื่อให้ครูสามารถนำความรู้มาพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องบางประการกับการวิจัยของจุฬาลักษณ์ การอรุณ (2562) ที่ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะ กระบวนการกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) เรื่องหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของกัญเกียรติ แดงสีดา (2563) ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ควรให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอน ตามรูปแบบของ PDCA ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการศึกษาองค์ความรู้ ทักษะการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล

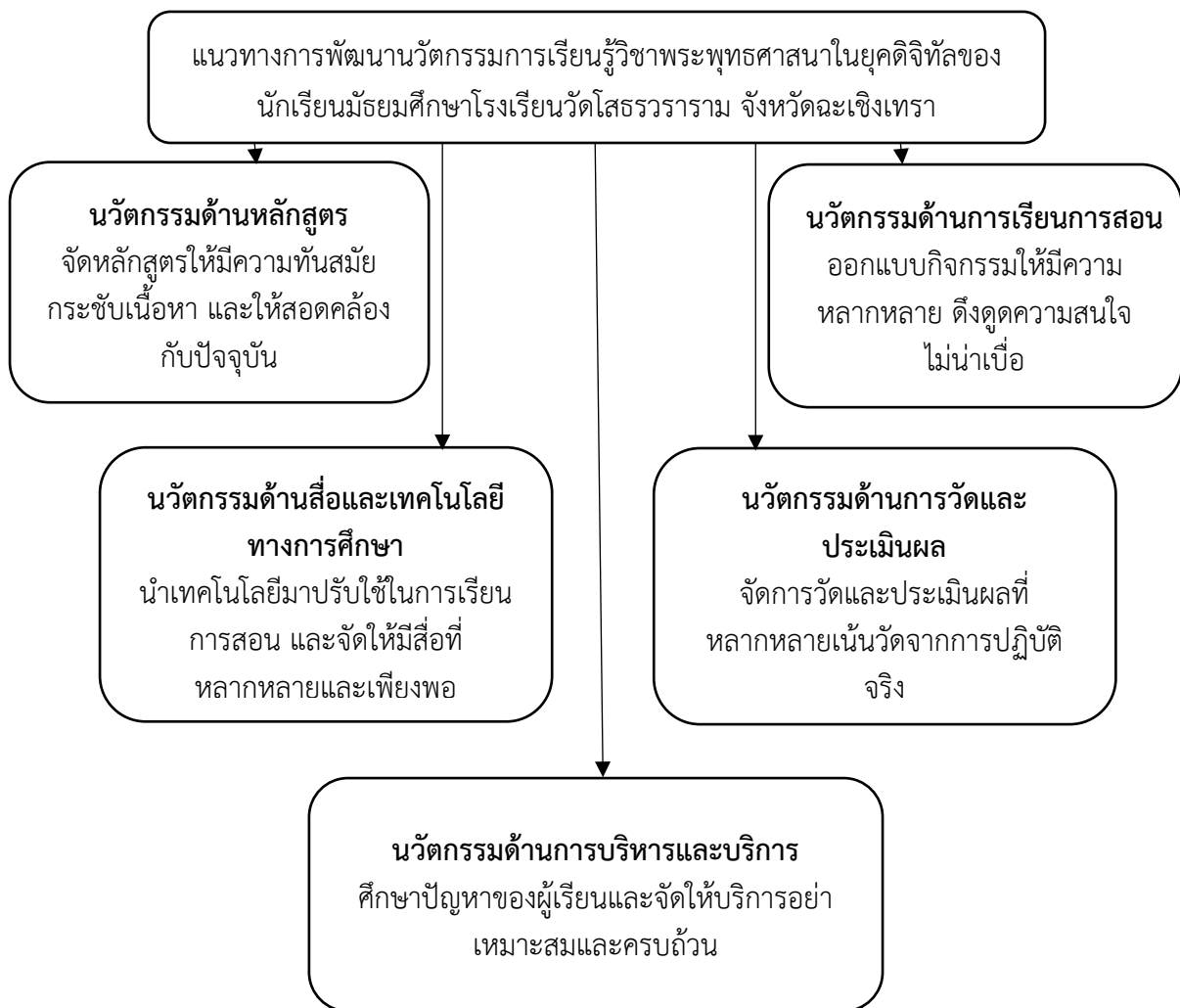
3. แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทางโรงเรียนควรมีการปรับปรุงหลักสูตร พร้อมทั้งการจัดการเรียนการสอนให้เกิดความสอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนไป ควรมีกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายผลิตสื่อเทคโนโลยี เพื่อจะนำมาใช้ในการเรียนการสอน และการวัดและประเมินผลควรมีความสอดคล้องกับแบบเรียนและมีรูปแบบที่หลากหลายในการวัดและประเมินผล ซึ่งผลการวิจัยมีความสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของพระสมพล กิตติเมธี (เชือกกล้า) (2563) ที่ผลการวิจัยพบว่า แนวข้อเสนอแนะในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในยุคดิจิทัล รายวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคอนสารวิทยาคม จังหวัดชัยภูมิ ทั้งหมด 6 ได้ คือ สิ่งที่สำคัญที่สุดในการจัดการเรียนรู้ออนไลน์ ครูผู้สอนคือสิ่งที่สำคัญในการถ่ายทอดองค์ความรู้ผ่านสื่อ (Online learning) ต้องมีการพัฒนาองค์ความรู้ สื่อสารสนเทศ ให้เข้ากับยุคดิจิทัล เท่าทันสมัยใหม่ เพราะครูผู้สอนพร้อมนักเรียนควรพัฒนาควบคู่

กันไป ไม่ว่าจะเป็น การใช้โปรแกรมช่องทางต่างๆ ในการเข้าสู่ระบบการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจ และนำไปปฏิบัติได้

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยเป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษาโรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ทั้ง 5 ด้าน คือ 1) หลักสูตร 2) การจัดการเรียนการสอน 3) สื่อและเทคโนโลยี 4) การวัดและประเมินผล 5) การบริหารจัดการ ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ดังแสดงภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

จากภาพที่ 1 มีอธิบายดังนี้

แนวทางการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้วิชาพระพุทธศาสนาในยุคดิจิทัลของนักเรียนมัธยมศึกษา โรงเรียนวัดโสธรวราราม จังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนี้

1. การพัฒนานวัตกรรมการหลักสูตร ปรับกระชับเนื้อหาและหลักสูตรให้เหมาะสมกับความสนใจของผู้เรียน และให้มีความทันสมัย สอดคล้องกับเหตุการณ์ปัจจุบัน พร้อมทั้งจัดทำหลักสูตรที่สอดคล้องกับความสนใจของผู้เรียนให้มากยิ่งขึ้น
2. การพัฒนานวัตกรรมการจัดการเรียนการสอน ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในการเรียนรู้พร้อมทั้งจัดเนื้อหาวิชาไม่ให้เกิดความซ้ำซากและน่าเบื่อ เพื่อให้ผู้เรียนอยากเรียนรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง
3. การพัฒนานวัตกรรมการสื่อการเรียนการสอน ส่งเสริมให้ครูมีการใช้สื่อที่หลากหลาย และทันสมัยมากยิ่งขึ้น รวมไปถึงการจัดหาสื่อให้มีความเพียงพอต่อผู้เรียน ทั้งที่เป็นสื่อทำมือและสื่อสำเร็จรูป ที่ครูสามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวก
4. การพัฒนานวัตกรรมการวัดและประเมินผล จัดให้มีรูปแบบการวัดและประเมินผลที่หลากหลาย และสอดคล้องกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้เน้นวัดจากสิ่งที่นักเรียนปฏิบัติมากกว่าการวัดให้มีการสอบเพื่อวัดและประเมินผล
5. การพัฒนานวัตกรรมการบริหารและบริการ บริการจัดหาสื่อและอุปกรณ์ต่างๆที่อำนวยความสะดวกต่อผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมไปถึงการรับฟังปัญหา และหาทางออกร่วมกันกับผู้ปกครอง จัดการทำงานให้เป็นระบบมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้
 - 1.1 ควรปรับเนื้อหาหลักสูตรให้มีความกระชับและทันสมัย สามารถบูรณาการเข้ากับเหตุการณ์ในปัจจุบันได้
 - 1.2 ควรจัดให้มีการวัดและประเมินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและมีความหลากหลายเหมาะสมแก่ผู้เรียน
 - 1.3 มุ่งเน้นการให้บริการอย่างทั่วถึงแก่นักเรียนทุกคนโดยไม่เลือกปฏิบัติกับนักเรียน
 - 1.4 ควรจัดหาสื่อที่มีความทันสมัย และพัฒนาความรู้ครูในการสร้างและใช้สื่อต่างๆ อยู่เสมอ
2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป
 - 2.1 ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนอื่นที่มีการจัดการศึกษาที่ใกล้เคียงกันในเขตอื่นๆ
 - 2.2 ควรศึกษาวิธีการพัฒนาการใช้นวัตกรรมการสอนที่เป็นประโยชน์แก่การนำมาใช้ในการจัดการศึกษา
 - 2.3 ควรศึกษากลุ่มตัวอย่างที่มีจำนวนเพิ่มขึ้น มีตัวแปรอิสระที่มีความหลากหลายมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2550). **หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: กรมการศาสนา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). **สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กัญเกียรติ แดงสีดา. (2563). **ยุคดิจิทัลกับแนวทางการบริหารแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- จุฬาลักษณ์ การอรุณ. (2562). **การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยใช้ทักษะกระบวนการกลุ่มการเรียนรู้แบบร่วมมือ (Cooperative Learning) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1**. ขอนแก่น: โรงเรียนภูเวียงวิทยาคม.
- ชัยวัฒน์ สุทธิรัตน์. (2559). **80 นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ**. พิมพ์ครั้งที่ 7. นนทบุรี: พืบาลานซ์ดีไซด์แอนพริ้นติ้ง.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2543). **การวิจัยเบื้องต้น**. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- พระสมพล กิตติเมธี (เชื้อกล้า). (2563). **การจัดการเรียนรู้ออนไลน์ในยุคดิจิทัล รายวิชาหน้าที่พลเมือง วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตในสังคม ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนคอนสารวิทยาคม จังหวัดชัยภูมิ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- Likert, Rensis. (1967). **The Method of Constructing and Attitude Scale**. in *Reading in Attitude Theory and Measurement*. Fishbein Martin Ed. New York: Wiley & Son.

รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน
โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*
STRATEGIC MANAGEMENT MODEL TO ENHANCE EDUCATIONAL QUALITY
ASSURANCE IN BANGCHUAT-ANUSORN SCHOOL PATHUM THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

คุรุรัตน์ วรวนิชชา Kururat Worawanitcha

โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ Bangchuat-Anusorn School, Thailand

Corresponding Author E-mail: or.smile12355@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสร้างรูปแบบ ขั้นตอนที่ 2 ทดลองใช้รูปแบบ และ ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบ มีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ 28 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie; & Morgan และผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญ มีเครื่องมือที่ใช้ในวิจัย คือ แบบสอบถาม ประเด็นการสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจ และมีสถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ (1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา (2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา (4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (5) การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา (6) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี (7) การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ ด้วยกระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ 4 ขั้นตอน และเงื่อนไขความสำเร็จ 2) ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้และวิชาประวัติศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 93.01 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ร้อยละ 90 ส่วนผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์และเขียน คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 93.04 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 (2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า ในภาพรวมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 98.91 ด้านสมรรถนะคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.88 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 และนักเรียนโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ ปีการศึกษา 2564 มีน้ำหนักและส่วนสูงต่ำ

*Received: April 10, 2023, Revised: April 25, 2023, Accepted: April 25, 2023.

กว่าเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 มีน้ำหนักและส่วนสูงสูงกว่าเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 7.59 และมีน้ำหนักและส่วนสูงอยู่ในเกณฑ์ ค่าเฉลี่ย 63.21 (3) ผลการประเมินระดับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ปีการศึกษา 2564 ในภาพรวมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม 3) ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมรูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความเป็นไปได้ ความความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: รูปแบบ, การบริหารเชิงกลยุทธ์, การประกันคุณภาพการศึกษา, โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์

Abstract

This research article aims to create the model of strategic management for upgrade internal educational quality assurance of Bangchoadanusorn School under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1. There were three steps of research as follows: Step 1: Create the model of strategic management for upgrade internal educational quality assurance of Bangchoadanusorn School under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1. Step 2: Tryout using the model of strategic management for upgrade internal educational quality assurance of Bangchoadanusorn School under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1 and, Step 3: Evaluate the model of strategic management for upgrade internal educational quality assurance of Bangchoadanusorn School under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1. Samples consisted of school administrators (deputy directors), teachers, and educational staff who teach in Bangchoadanusorn School, it was amount of 28 people by using stratified random sampling and using table of Krejcie & Morgan. Information providers consisted of qualified people and experts. Research instrument was questionnaire, focus group, evaluate feasibility and benefit, and satisfaction. It was analyzed using basic statistics and content analysis. Statistics was analyzed data, it consisted of arithmetic mean and standard deviation, and content analysis. The finding revealed as follows: 1) Model of strategic management for upgrade internal educational quality assurance of Bangchoadanusorn School under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1 consisted of seven aspects, such as (1) Specification tolerance in education standards (2) Arranging educational development plans (3) Monitoring educational development plans (4) Evaluation and checking the educational quality (5) Monitoring and Auditing of Educational Quality (6) Yearly Self-Assessment Report (7) Evaluation Utilization by Four Processes of Strategic Management and Success Conditions. 2) The results of tryout using the model of strategic management for upgrade internal educational quality assurance of Bangchoadanusorn School under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1 and it found that (1) Student's achievement based on school curriculum academic year 2022 and found that achievement's eight department subjects mean average was 93.1. It

was higher than school setting goals mean average was 90 and achievement of reading, thinking, and analyzing mean average was at 93.4 and it was higher than school setting goals, mean average was 80. (2) Desirable characteristics based on school curriculum and found that student's overall mean average was at 98.91. Competencies mean average was 97.88 and it was higher than school setting goals, mean average was 80 and Bangchodanusorn's students' academic year 2022 weight and height criteria was higher than standard, mean average was 4.22 and higher was 7.59 and criteria was at 63.21. (3) The evaluation of student's quality report academic year 2022 based on standard 1 was excellent in overall. 3) Evaluate the model of strategic management for upgrade internal educational quality assurance of Bangchodanusorn School under Pathumtani Primary Education Service Area Office 1 found that in overall was feasibility and benefit, and satisfaction in level of highest.

Keywords: Model, Strategic Management, Educational Quality Assurance, Bangchuat-Anusorn School

บทนำ

การศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานสำหรับประชากรเป็นกลไกหลักสำคัญในการขับเคลื่อน เหตุการณ์ การพัฒนาประเทศจึงเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในการเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงการศึกษาของผู้เรียน ทุกกลุ่มเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ โดยการพัฒนาศาสนสถานศึกษาทุกแห่งให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เท่าเทียม และจัดให้มีระบบสนับสนุนและส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนของสังคมที่มีศักยภาพและความพร้อมเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา โดยพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันในการบริหารจัดการ และการตัดสินใจเชิงนโยบายที่ส่งผลต่อกลุ่มเป้าหมายทุกกลุ่มทั้งผู้เรียนและสถานศึกษาที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ รวมทั้งการใช้ประโยชน์จากระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการศึกษาที่เปิดช่องทางการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างไร้ขีดจำกัด เพื่อสร้างความเสมอภาคในการศึกษาเรียนรู้โดยไม่จำกัดรูปแบบ เวลา และสถานที่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ว่าด้วยความสำคัญในเรื่องการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษา เพราะได้กำหนดสาระบัญญัติฉบับนี้ไว้หมวดใน หมวดที่ 6 มาตรฐาน และการประเมินคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ผู้เกี่ยวข้องได้ตระหนักและดำเนินการในเรื่องนี้ ครบถ้วน ถูกต้อง ปรากฏไว้ในมาตรา 47 ถึงมาตรา 51 แต่ละมาตราแสดงให้เห็นส่วนที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ของสถานศึกษาได้ (สำนักรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา, 2547) โดยการประกันคุณภาพ การศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หลักการ และแนวทาง การจัดการศึกษาที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติโดยเน้นการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาผู้เรียนให้มี คุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น สำคัญ และมีการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นคุณภาพและเป็นระบบ (สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมิน คุณภาพการศึกษา, 2547) ความสำคัญของการประกันคุณภาพเป็นกระบวนการเพื่อสร้างความมั่นใจว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้มาตรฐานการศึกษาที่กำหนด ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดกระบวนการของการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพว่ามีความสัมพันธ์กัน 3 ประการ คือ การพัฒนาคุณภาพ การติดตามตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพ ซึ่งทั้ง 3 ประการนี้จะช่วยให้การขับเคลื่อนการประกันคุณภาพการศึกษาให้มีระบบและนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป (จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ, 2556) ดังนั้น สถานศึกษาเป็นองค์กรทางสังคมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจของประเทศและมีการแข่งขันสูงเพื่อให้การจัดการศึกษามีคุณภาพ มีความเป็นสากลเป็นที่ยอมรับ และสอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองและชุมชน การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพจึงเป็นเรื่องที่มีความจำเป็นอย่างยิ่ง การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพทำให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีศักยภาพสูง รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีทักษะการเรียนรู้และทักษะที่สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2546)

จากผลการติดตามการดำเนินงานและสถานการณ์เกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และการประเมินคุณภาพภายนอกโดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) (สมศ.) ของการศึกษาระดับต่างๆ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2542-2558 ของคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา สภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศ (2559) ได้สรุปไว้ในรายงานของคณะกรรมการการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศด้านการศึกษาสภาขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศเรื่องแผนปฏิรูปเร่งด่วนในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอกไว้ว่า การประเมินคุณภาพการศึกษาทั้งในส่วนของหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของกฎหมายที่กำหนดไว้คือไม่สอดคล้องและส่งเสริมสอดคล้องกับความมุ่งหมาย หลักการและแนวทางจัดการศึกษาตลอดจนบริบทในการจัดการศึกษาที่มีความแตกต่างกันและยิ่งไปกว่านั้นผลของการประเมินยังไม่ก่อให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานของสถานศึกษาเหล่านั้น ในทางตรงกันกลับให้เกิดปัญหาต่างๆ ได้แก่ 1) ความไม่สอดคล้องกันของระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและระบบประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก 2) ภาระงานและความพร้อมของบุคลากร กล่าวคือ บุคลากรของสถานศึกษายังขาดความรู้ความเข้าใจในระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและประเมินการศึกษาภายนอก และขาดทัศนคติที่ดีต่อการประเมินอันเนื่องมาจากภาระงานที่เพิ่มขึ้นจากกระบวนการประกันและประเมินคุณภาพการศึกษา 3) ภาระด้านงบประมาณ คือ การใช้งบประมาณจำนวนมากสำหรับการจัดเตรียมเอกสาร การจ้างผู้ประเมิน และค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่สืบเนื่องมาจากการประกันคุณภาพการศึกษาภายในและการประเมินคุณภาพการศึกษาภายนอก 4) ภาระงานด้านเอกสาร สถานศึกษาต้องจัดเตรียมเอกสารต่างๆ เพื่อเป็นหลักฐานและการรายงานและการตรวจประเมิน และ 5) คุณภาพของผู้ประเมิน ผู้ประเมินไม่เข้าใจในเรื่องพัฒนาการ บริบท หลักการและจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และผู้ประเมินบางท่านขาดความรู้ความเข้าใจในศาสตร์ที่ต้องประเมินหรือมีความรู้ที่ไม่ทันต่อบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (นเรศ สติยพงศ์, 2561)

ปัญหาดังกล่าวข้างต้น กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก หน้า 3 เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 โดยให้ความหมายการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วน

เกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลและให้สถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้แก่ 1) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเพื่อเป็นกลไกควบคุมตรวจสอบการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สังคม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง 2) จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ได้แก่ กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา ประเมินและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยกำหนดผู้รับผิดชอบ ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพภายในสถานศึกษาอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ติดตามผลการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษา และนำผลการติดตามไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุงพัฒนา จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง (SAR) พัฒนาสถานศึกษาตามคำแนะนำอย่างต่อเนื่อง และให้ความร่วมมือกับสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามข้อเสนอแนะเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศให้ใช้มาตรฐานการศึกษา ระดับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ศูนย์การศึกษาพิเศษ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม พ.ศ. 2561 ในการพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุน กำกับดูแล และติดตามตรวจสอบคุณภาพการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

จากการดำเนินการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ที่ผ่านมา โรงเรียนเป็นหนึ่งในสถานศึกษาที่ได้รับการพัฒนาสู่มาตรฐานสากล โดยมีกระบวนการจัดการเรียนรู้เทียบเคียงมาตรฐานสากล และการบริหารจัดการโรงเรียนด้วยระบบคุณภาพ จากการรวบรวม สรุปปัญหาและอุปสรรคในการพัฒนาสู่มาตรฐานสากล โดยการสังเคราะห์จากรายงานประจำปีของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2559 และรายงานผลการประเมินคุณภาพภายนอกกรอบสามของสถานศึกษาด้านการศึกษา พบว่า ถึงแม้ผลการประเมินภาพรวมอยู่ในระดับดี แต่เมื่อพิจารณาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน เช่น คะแนนสอบทางการศึกษาระดับชาติ (O-NET) ของโรงเรียน พบว่า 4 กลุ่มสาระการเรียนรู้หลัก ผ่านเกณฑ์ไม่ถึงร้อยละ 55 ส่งผลให้โรงเรียนควรมีการดำเนินการปรับปรุงกระบวนการทำงานด้านต่างๆ เพื่อให้นักเรียนบรรลุผลการเรียนรู้ที่ดีขึ้น และจากข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนา พบว่า ด้านผลการจัดการศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ศิลปะ และภาษาต่างประเทศให้สูงขึ้น และควรวางแผนพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้านการบริหารจัดการศึกษา พบว่า สถานศึกษาควรร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่งเสริมให้มีวิทยากรภูมิปัญญาท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมชุมนุม และควรพัฒนาแหล่งเรียนรู้ภายในโรงเรียนซึ่งมีอาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์พร้อมอยู่แล้วให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสมและเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนมากยิ่งขึ้น (โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์, 2560)

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะทำวิจัยพัฒนาเรื่องรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อให้โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์มีรอบทิศทางในการพัฒนาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในที่สอดคล้องกับสภาพบริบทของโรงเรียนและแนวทางการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามประกาศกฎกระทรวงและกระทรวงศึกษาธิการที่ได้

ประกาศไว้ เมื่อวันที่ 6 สิงหาคม 2561 โดยเห็นว่า แนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์เป็นวิธีการบริหารที่มุ่งเน้นการวางแผนการดำเนินงาน การกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และกลยุทธ์การดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน เพื่อให้กระบวนการดำเนินงานบรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ และมีการพัฒนาปรับปรุงกระบวนการปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง ผลสำเร็จของการดำเนินงานวัดจากตัวบ่งชี้ผลการปฏิบัติงานที่กำหนดไว้ ซึ่งแนวคิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้นำมาบูรณาการร่วมกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาตามประกาศกฎกระทรวงและมาตรฐานการศึกษาในรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อนำไปสู่พัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษา และเป็นประโยชน์ต่อพัฒนาการจัดการศึกษาของประเทศชาติสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวิธีดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 สร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยใช้แบบสอบถาม ดังนี้

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ ศึกษาองค์ความรู้เกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล แหล่งข้อมูลด้านเอกสาร ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนารูปแบบ นโยบายการปฏิรูปการศึกษา การพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา การประกันคุณภาพการศึกษาภายใน กระบวนการประกันคุณภาพภายในตามแนวคิดของระบบการประกันคุณภาพทางการศึกษาและแนวคิดหลักการบริหารที่เป็นกระบวนการ PDCA กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แนวคิดและทฤษฎีการบริหารเชิงกลยุทธ์ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา (รองผู้อำนวยการโรงเรียน) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย รองผู้อำนวยการโรงเรียน 2 คน ครูผู้สอน จำนวน 29 คน รวมจำนวน 31 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา

(รองผู้อำนวยการโรงเรียน) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ทำหน้าที่ครูผู้สอนในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 28 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie; & Morgan) (1970)

4. ตัวแปรที่ศึกษา คือ สภาพการบริหารการประกันคุณภาพภายใน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา 6) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 7) การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้

ขั้นที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Positive sampling) โดยกำหนดเกณฑ์การเลือกไว้ คือ เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์ด้านการบริหารเชิงกลยุทธ์และมีความเต็มใจให้ความคิดเห็นในการทำวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ แนวทางการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร 2) การกำหนดทิศทางองค์กร 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การประเมินกลยุทธ์

ขั้นที่ 3 การยกร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ การยกร่างรูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยนำผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลมาประกอบกรยกร่างรูปแบบฯ

2. ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล 1) ประมวลความรู้เกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน จากการศึกษาและวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) การสังเคราะห์องค์ความรู้ (Content Synthesis) 2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน โดยการสนทนากลุ่มกลุ่ม (Focus group discussion) จำนวน 7 คน 3) การตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในการตรวจสอบร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน

บางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยใช้กระบวนการสัมภาษณ์เชิงลึกความคิดเห็นผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในด้านความเหมาะสมและความถูกต้อง โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้เกี่ยวกับการประกันคุณภาพการศึกษา มีประสบการณ์ด้านการบริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษา และมีความเต็มใจให้ความคิดเห็นในการทำวิจัยเกี่ยวกับร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้จากการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา คือ ความเหมาะสมและความถูกต้องของร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ระยะเวลาในการศึกษาการสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขั้นตอนที่ 2 การทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ ศึกษาผลการดำเนินงานตามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 9 คน และคณะกรรมการประเมินคุณภาพภายในสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 คน รวมจำนวน 14 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ด้วยการสัมภาษณ์ผลการดำเนินงานตามรูปแบบฯ ที่ผู้วิจัยได้ทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา 2) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา

ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ขอบเขตเนื้อหา คือ ศึกษาการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์และความพึงพอใจของผู้ใช้

ขอบเขตด้านแหล่งข้อมูล กลุ่มผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ คณะกรรมการการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีการศึกษา 2564 จำนวน 9 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง ด้วยแบบสัมภาษณ์

ตัวแปรที่ศึกษา คือ ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการสร้างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

1.1 ผลการวิเคราะห์เอกสาร แนวคิดทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน และนำมาสังเคราะห์ ทำให้ได้รูปแบบการบริหารเพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน โรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มี 2 องค์ประกอบ ได้แก่ ระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา 6) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 7) การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ และการบริหารเชิงกลยุทธ์ 4 ด้าน คือ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร 2) การกำหนดทิศทางองค์กร 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การประเมินกลยุทธ์

1.2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ดังในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลผล สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวม

สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์	ระดับปฏิบัติการ (n = 28)		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.35	0.47	มาก
2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.38	0.36	มาก
3. การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.36	0.37	มาก
4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.28	0.38	มาก
5. การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา	4.21	0.41	มาก
6. การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา	4.30	0.40	มาก
7. การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ของสถานศึกษา	4.34	0.37	มาก
รวม	4.32	0.22	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติตามหลักการบริหารอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้ง 7 ด้าน เรียงตามลำดับคะแนนเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.38$) ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.36$) ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.35$) ด้านการนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.34$) ด้านการรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปีของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.30$) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.28$) และ ด้านการติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.21$) ตามลำดับ

1.3 ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ผลการยกร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ร่วมกันพิจารณา ตัดสินวิเคราะห์ วิพากษ์ โดยใช้ประเด็นสนทนากลุ่ม เรื่อง การยกร่างรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยสรุปประเด็นและสังเคราะห์ได้ร่างรูปแบบ ที่ประกอบด้วย องค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา 6) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 7) การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ และองค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร 2) การกำหนดทิศทางองค์กร 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การประเมินกลยุทธ์

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2.1 ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ และวิชาประวัติศาสตร์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 93.01 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 90 เมื่อพิจารณาแต่ละชั้นเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 95.37 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.42 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 98.95 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.93 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 98.70 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 93.74 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 90

2.2 คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา พบว่า นักเรียนโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์มีคะแนนเฉลี่ยด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนจำแนกตามรายชั้นและกลุ่มสาระการเรียนรู้ ปีการศึกษา 2564 คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 98.91 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ คือ ร้อยละ 80 เมื่อพิจารณาแต่ละชั้นเรียน พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด ดังนี้ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.38 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 100 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 99.41 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 99.78 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 99.94 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 97.80

2.3 ผลการประเมินระดับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ปีการศึกษา 2564 ในภาพรวมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม

3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ดังในตารางที่ 2 และ 3

ตารางที่ 2 ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ในภาพรวม

รายการประเมิน	n = 28		ระดับการประเมิน
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านความเป็นไปได้	4.68	0.26	มากที่สุด
ด้านความเป็นประโยชน์	4.67	0.24	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.67	0.20	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการประเมินการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านความพึงพอใจ

ด้านความพึงพอใจ	n = 28		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
1. รูปแบบมีความครอบคลุมตามภารกิจของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ได้ประกาศไว้ในประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง ให้ใช้มาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561	4.85	0.36	มากที่สุด
2. รูปแบบมุ่งพัฒนาการประเมินตนเองให้มีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง สะท้อนให้เห็นจุดแข็ง จุดอ่อน จุดที่ควรพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างชัดเจน	4.62	0.49	มากที่สุด

3. รายงานการประเมินตนเองมีความถูกต้องตรงกับการปฏิบัติงานจริง	4.67	0.47	มากที่สุด
4. รูปแบบช่วยให้ทราบผลการปฏิบัติงานของครูแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้	4.52	0.50	มากที่สุด
5. สารสนเทศที่ได้จากการดำเนินงานตามรูปแบบมีความครอบคลุมเพียงพอต่อการตัดสินใจเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน	4.54	0.50	มากที่สุด
เฉลี่ย	4.64	0.20	มากที่สุด

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มี 3 องค์ประกอบ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 3) การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา 5) การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา 6) การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี 7) การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร 2) การกำหนดทิศทางองค์กร 3) การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4) การประเมินกลยุทธ์ และ องค์ประกอบที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียน 2) ความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานของครู 3) การมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้แก่

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 1) การบริหารเชิงกลยุทธ์ 7 ด้าน ได้แก่ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา การติดตามผลการประเมินคุณภาพการศึกษา การรายงานคุณภาพการศึกษาประจำปี การนำผลการประเมินคุณภาพไปใช้ 2) กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ 4 ขั้นตอน ได้แก่ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กร การกำหนดทิศทางองค์กร การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การประเมินกลยุทธ์ และ 3) เงื่อนไขความสำเร็จ ซึ่งเป็นรูปแบบที่ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญเห็นว่ามีเป็นไปได้ในการนำไปใช้ในระดับมากที่สุด เพื่อให้โรงเรียนได้รับการยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษา โดยรูปแบบดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นโดยยึดหลักการประกันคุณภาพการศึกษา คือ การสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคหรือบริการทั้งทางตรงและทางอ้อมว่าการทำงาน

ของสถาบันการศึกษามีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของชาติและมาตรฐานการศึกษาระดับต่างๆ มีการป้องกันไม่ให้เกิดผลผลิตหรือการบริการที่ไม่ได้คุณภาพ และมีการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาจึงใช้หลักการมีส่วนร่วมในการทำงาน หมายถึง หน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้ประกอบการ ปุชนิยบุคคล ภูมิปัญญาท้องถิ่น หรือปราชญ์ชาวบ้าน เข้ามามีส่วนร่วมในการเป็นคณะกรรมการ คณะทำงานของสถานศึกษาร่วมกันคิด ตัดสินใจ สนับสนุนส่งเสริม และติดตามตรวจสอบการดำเนินงานของสถานศึกษา ตลอดจนร่วมภาคภูมิใจในความสำเร็จของสถานศึกษาเพื่อประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ที่กำหนดให้สถานศึกษาสามารถออกแบบระบบการประกันคุณภาพภายในที่เหมาะสมได้ด้วยตนเอง โดยสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เป็นไปตามภาระหรือพันธกิจจนมีความน่าเชื่อถือได้ ทำให้เกิดความมั่นใจ เป็นที่พึงพอใจ นำไปสู่การปฏิบัติจนเป็นวัฒนธรรมของคุณภาพในการจัดการศึกษา และสร้างความเชื่อมั่นให้กับสังคม ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) และสอดคล้องบางประการกับการวิจัยของกิตติ์ดนัย แจ่มแสงทอง (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1) สภาพการบริหารการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก แนวทางการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษา ประกอบด้วย 7 ด้าน ตัวบ่งชี้ย่อย 63 ตัวบ่งชี้ 2) ผลการพัฒนาคุณภาพ พบว่า มีองค์ประกอบ 2 องค์ประกอบ คือ (1) การประกันคุณภาพภายใน (2) รูปแบบการบริหาร มี 5 ขั้น ใช้ชื่อ “E-PDCA” 3) ผลการวัดความรู้ผู้เข้ารับการอบรมการใช้รูปแบบฯ หลังการอบรมสูงกว่าก่อนการอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีการพัฒนาที่สูงขึ้น และมีความพึงพอใจต่อรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก 4) ผลการประเมินรูปแบบฯ พบว่า รูปแบบมีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุดระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

2. ผลการทดลองใช้รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์มีผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา ปีการศึกษา 2564 ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตรสถานศึกษา 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ ผลสัมฤทธิ์ด้านการอ่าน คิด วิเคราะห์ และเขียน ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ด้านสมรรถนะในภาพรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะกระบวนการบริหารจัดการ 5 ขั้นตอนดังกล่าวข้างต้นได้พัฒนาขึ้นตามกระบวนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 และแนวทางการดำเนินงานพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาและการรองรับการประเมินภายนอกรอบสี่จากประกาศกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) โรงเรียนได้จัดกิจกรรมพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่เป็นไปความต้องการของผู้เรียน สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับผู้เรียน คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และปลูกฝังให้ผู้เรียนมีความรู้คู่คุณธรรมตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้ โรงเรียนยังได้จัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นและความต้องการของชุมชนจนมีผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนอยู่ในระดับยอดเยี่ยม พัฒนาการของค่าเฉลี่ยผลการทดสอบระดับชาติสูงกว่าทุกระดับในทุกวิชา ผู้เรียน

มีความสามารถในการ อ่านและเขียน การสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ความสามารถในการคิด คำนวณ การใช้เทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสารได้ดี และมีความประพฤติด้านคุณธรรมจริยธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะตามที่สถานศึกษากำหนด กล่าวได้ว่า รูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกัน คุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เป็นรูปแบบที่ช่วยให้ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สอดคล้อง กับการวิจัยของศศิธร บัวทอง (2556) ที่ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับ กลุ่มสาระการเรียนรู้ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้มีผลการปฏิบัติงาน ตามมาตรฐานของการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาของต้นสังกัดสูงกว่าเป้าหมายที่วางไว้ สอดคล้องกับ การวิจัยของณัฐพัชร์ วงษ์พัฒนาธนเดช (2559) ที่ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เห็นว่า รูปแบบการ ประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีประโยชน์ เกิดประโยชน์ต่อโรงเรียนช่วยให้การ ดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับผลการวิจัย ของ Arribas Diaz & Martinez-Mediano (2018) ที่ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการคุณภาพในโรงเรียน ประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศสเปน ช่วยให้เกิดกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่องทั้งด้าน ภาพลักษณ์องค์กร ทรัพยากรการศึกษา และระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ทำให้โรงเรียนได้รับการจัด อันดับอยู่ในระดับสูง มีผลลัพธ์ด้านการศึกษาที่ดีขึ้น สร้างการรับรู้และความพึงพอใจต่อผู้ใช้บริการ

ส่วนผลการประเมินระดับคุณภาพผู้เรียนตามมาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ปีการศึกษา 2564 ในภาพรวมอยู่ในระดับยอดเยี่ยม ที่เป็นเช่นนี้เพราะโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ได้ดำเนินงานตามระบบการ ประกันคุณภาพภายในอย่างเป็นขั้นตอนจนเกิดคุณภาพ ประสิทธิภาพ และประสิทธิผลด้านคุณภาพผู้เรียนอยู่ ในระดับดีเลิศ ทั้งนี้ในการบริหารจัดการศึกษา โรงเรียนได้ให้ความสำคัญกับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อเกิดความ ร่วมมือในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาเป็นอย่างดี และสร้างความมั่นใจให้ผู้มีส่วน เกี่ยวข้อง โดยในด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ โรงเรียนได้มีการวางแผน ออกแบบกิจกรรมและ ดำเนินงานตามแผนที่เกิดจากการมีส่วนร่วม ใช้ผลการประเมินและการดำเนินงานที่ผ่านมาเป็นฐานในการ พัฒนาให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของโรงเรียนที่เกี่ยวกับการบริการจัดการ คือ สร้างสถานศึกษาให้เป็นสังคมแห่ง การเรียนรู้ ส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ บริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพตามหลักธรร มาภิบาล และโรงเรียนยังมีเป้าหมายการพัฒนา ตรวจสอบ ผลการดำเนินงาน และการปรับปรุงแก้ไขงาน ให้ดี ขึ้นอย่างต่อเนื่อง และด้านการจัดกระบวนการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนได้ดำเนินการตาม พันธกิจ คือ ครูและบุคลากรมีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีกลยุทธ์เกี่ยวกับครูผู้สอน คือ การส่งเสริม ครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพ ดังนั้นคณะครูจึงได้ศึกษาวิเคราะห์ ออกแบบและจัดการเรียนรู้ที่ เป็นไปตามความต้องการของหลักสูตรและบริบทของโรงเรียน พัฒนากิจกรรมการเรียนรู้ ใช้สื่อการเรียนรู้ ติดตามตรวจสอบและช่วยเหลือผู้เรียนเพื่อพัฒนาและแก้ปัญหารายบุคคล และการประเมินผลจากสภาพจริงใน ทุกขั้นตอน ส่งผลให้คุณภาพผู้เรียนทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตาม หลักสูตรสถานศึกษามีคุณภาพอยู่ในระดับยอดเยี่ยม และมีผลสัมฤทธิ์ที่สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้อง กับข้อค้นพบจากผลการวิจัยของเยาวทิพา นามคุณ และฤตินันท์ สมุทร์ทัย (2559) ที่พบว่า การอบรมให้ความรู้ และสร้างความตระหนักในคุณค่าของการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน และการพัฒนาด้านเทคนิควิธีการ สอน การวัดประเมินผล และการวิจัยชั้นเรียน และการบริหารจัดการโดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากร ผู้ปกครองและชุมชน ในการวางแผนงานโดยจัดทำโครงการให้สอดคล้องกับมาตรฐานและตัวบ่งชี้คุณภาพ

การศึกษา การจัดสรรงบประมาณอย่างเพียงพอเหมาะสม มีการดำเนินการและติดตามผลตามวงจร PDCA และนำผลการประเมินติดตามมาปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง พัฒนาคู่มือของโรงเรียนเป็นระบบส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาส่งผลให้การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น

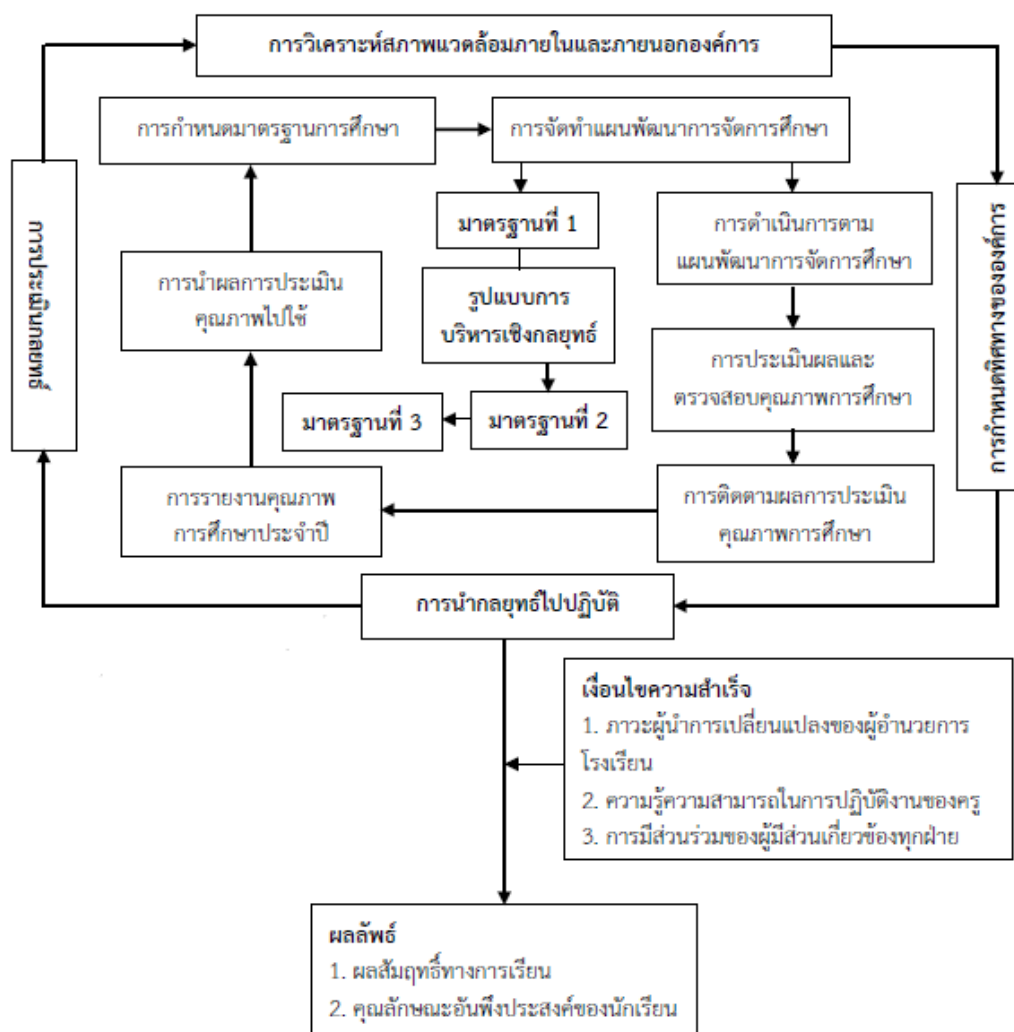
3. ผลการประเมินรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ในภาพรวมรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีความเป็นไปได้ ความเป็นประโยชน์ และความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของไมตรี บุญทศ (2554) ที่พบว่า รูปแบบบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยบุคลากรในโรงเรียนทดลองใช้และผู้เชี่ยวชาญ มีความเป็นไปได้ และมีประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของณัฏพัชร วงษ์พัฒนารณเดช (2559) ที่พบว่า รูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้กระบวนการจัดการความรู้ มีความเป็นไปได้และความเป็นประโยชน์ ครบถ้วนอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับผลการวิจัยของดำรงค์ บุญกลาง (2560) ที่พบว่า รูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ มีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้ เพราะโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์มีความต้องการรักษาระดับคุณภาพการศึกษาและมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้คงอยู่ในระดับที่ยอดเยี่ยม ดังนั้น โรงเรียนบางซวดอนุสรณ์และบุคลากรทางการศึกษาทุกคนต้องทำงานอย่างมีหลักการเชิงระบบเพื่อให้เกิดคุณภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง คือ กำหนดเป้าหมายงานให้ชัดเจน เป็นจริง เข้าใจง่าย ปฏิบัติได้ แล้วประเมินได้ด้วยผลงานที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติ หาแนวทางวิธีการขั้นตอนปฏิบัติที่จะนำไปสู่ความสำเร็จ มีการตรวจสอบที่สอดคล้องกับความเป็นเหตุเป็นผลกัน การรายงานผลต้องมียางานที่ผู้เรียนทำได้จริงมีคุณภาพตามเกณฑ์มาเสนอประกอบมิใช่รายงานเฉพาะผลจากการสอบด้วยข้อสอบแบบเลือกตอบเท่านั้น เมื่อกำหนดกรอบความคิดชัดเจนแล้วจึงดำเนินการสร้างความเข้าใจให้ตรงกัน โดยการจัดประชุมอบรมให้กับครูเพื่อนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งแนวทางดังกล่าวจะช่วยเสริมให้กระบวนการในการพัฒนาเครื่องมือที่ดี มีประสิทธิภาพ และการมีส่วนร่วมโดยอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่มีส่วนได้เสียในองค์กรทางการศึกษาจะสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อให้บรรลุสู่เป้าหมายสูงสุด

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้เป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กระบวนการบริหารจัดการตามรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่มีลำดับขั้นตอนการจัดกิจกรรมที่แสดงถึงความสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของฝ่ายต่างๆ ของสถานศึกษาที่มุ่งเน้นความสำเร็จขององค์กร โดยกำหนดทิศทางองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกตามแผนงานที่กำหนดไว้ เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จตามมาตรฐานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่กำหนดไว้มี 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 การบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางซวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ประกอบด้วย 7 ด้าน องค์ประกอบที่ 2 ประกอบด้วย กระบวนการบริหารเชิงกลยุทธ์ 4 ขั้นตอน และองค์ประกอบที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จของการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางเขตอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สรุปลงความรู้การวิจัย ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้การวิจัย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 เนื่องจากโรงเรียนบางเขตอนุสรณ์ เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ดังนั้นการบริหารคุณภาพสถานศึกษา ต้องให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ระบบบริหารให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

1.2 โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ควรจัดระบบข้อมูลสารสนเทศ องค์ความรู้ หลักฐานการปฏิบัติงานด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่ถูกต้อง เป็นปัจจุบัน และน่าเชื่อถือ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสนับสนุนการบริหารที่มีประสิทธิภาพ

1.3 ผู้อำนวยการโรงเรียนและทีมวิชาการ ควรจัดเตรียมเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เพื่อกระตุ้นการจัดการเรียนการสอนของครู และการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เช่น ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กรท้องถิ่น สถานประกอบการ เป็นต้น

1.4 โรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ เป็นโรงเรียนชั้นนำของจังหวัดปทุมธานีที่ประชาชนคาดหวังในเรื่องผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นหลัก ดังนั้น ควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษาด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการเป็นหลัก โดยการเทียบเคียงสมรรถนะกับโรงเรียนอื่นที่มีบริบทใกล้เคียงกัน และมีผลการประเมินคุณภาพการศึกษาอยู่ในระดับที่ยอดเยี่ยม หรือมีผลสัมฤทธิ์ทางด้านวิชาการในระดับสูง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรนำรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ไปทดลองใช้กับสถานศึกษาอื่น และทำการวิจัยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของรูปแบบดังกล่าว

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์เพื่อยกระดับการประกันคุณภาพการศึกษาภายในโรงเรียนบางขวดอนุสรณ์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยศึกษากรณีตัวอย่างจากสถานศึกษาที่มีผลการประเมินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและภายนอกสถานศึกษาในระดับยอดเยี่ยม

เอกสารอ้างอิง

- กิตติ์ดนัย แจ่มแสงทอง. (2564). รูปแบบการบริหารการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.
- จิตต์วิมล คล้ายสุบรรณ. (2556). รูปแบบการประกันคุณภาพภายในที่มีประสิทธิภาพสำหรับสถานศึกษาขนาดเล็กจังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. 7(2). 61-79.
- ณัฐพัชร์ วงศ์พัฒนาธนเดช. (2559). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายใน สถานศึกษาขั้นพื้นฐานโดยใช้กระบวนการจัดการความรู้. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ดำรงค์ บุญกลาง. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตภาคเหนือ. *Journal of Nakhonratchasima College*. 11(2). 163-175.
- นเรศ สลิตยพงศ์. (2561). การประกันคุณภาพโรงเรียนยุคการศึกษาประเทศไทย 4.0 และศตวรรษที่ 21. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*. 46(3). 345-364.

- ไมตรี บุญทศ. (2554). การพัฒนารูปแบบบริหารเพื่อการประกันคุณภาพภายในที่ส่งผลต่อคุณภาพโรงเรียน
สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต.
มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- เยาวทิศา นามคุณ และฤตินันท์ สมุทร์ทัย. (2559). การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับการประกันคุณภาพ
การศึกษาภายใน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. 10(3). 55-67.
- โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์. (2560). แผนปฏิบัติการ ประจำปี 2560. ปทุมธานี: โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์.
- โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์. (2564). แผนปฏิบัติการ ประจำปี 2564. ปทุมธานี: โรงเรียนบางหวาดอนุสรณ์.
- ศศิธร บัวทอง. (2556). การพัฒนารูปแบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับกลุ่มสาระการเรียนรู้
ของโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. ดุษฎีนิพนธ์การศึกษาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศรีนคริน
ทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้น
พื้นฐาน เรื่อง แนวปฏิบัติการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน
พ.ศ. 2561. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2547). หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินคุณภาพ
ภายนอกของสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2546). แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา: เพื่อพร้อมรับการ
ประเมินภายนอก. กรุงเทพมหานคร: พิมพ์ดี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). รายงานผลการศึกษานโยบายการจัดการระบบการประกัน
คุณภาพการศึกษา ภายในสถานศึกษาที่เชื่อมโยงกับมาตรฐานการศึกษาของชาติโดยใช้แนวคิด
ระบบการวัดผลแบบ OKRs : Objective and Keys Results. กรุงเทพมหานคร: 21 เซ็นจูรี่.
- Arribas Díaz, J. A.; & Martínez-Mediano, C. (2018). The impact of ISO quality management
systems on primary and secondary schools in Spain. *Quality Assurance in
Education*. 26(1). 2-24.
- Krejcie, R. V.; & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities.
Educational and Psychological Measurement. 30(3). 607-610.

การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์*

THE DEVELOPMENT OF TEMPLES IN THE ERA OF GLOBALIZATION

¹พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวฑฒโก Phrakhrupalad Suravut Sirivaddhako,

²พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakhru Wateeworawat,

³พระครูวิสุทธิฐานันท์คุณ Phrakhru Wisutthanantakun,

⁴พระมหากังวาล อธิธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo,

⁵พระครูภัทรสารสุนทร Phrakhru Pattharasasuntorn

^{1,2,3,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author e-mail: suravut.uki@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์นั้นเป็นการอาศัยความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะกับพุทธศาสนิกชนที่มีภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยทั้งในและนอกพื้นที่ ซึ่งมีเจตนาร่วมกันในการพัฒนาวัด แล้วนำไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองเพื่อประโยชน์ของวัด โดยการพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย 4 หลักการ คือ 1) การพัฒนาวัตถุและจิตใจ 2) การพัฒนาตามหลักสะอาด สว่าง สงบ 3) การพัฒนาตามรูปแบบกิจกรรม 5 ส. (สะสาง สะดวก สะอาด สุขลักษณะ สร้างนิสัย) และ 4) การพัฒนาเป็นศูนย์กลางชุมชน เพื่อพัฒนาวัดเป็นการดูแลรักษาและการปรับปรุงวัดให้อยู่ในสภาพตามแนวทางพระพุทธศาสนาเพื่อเป็นศูนย์รวมศรัทธาความเลื่อมใสของสาธุชน

คำสำคัญ: การพัฒนา, วัด, ยุคโลกาภิวัตน์, ศูนย์กลางชุมชน

Abstract

The development of temples in the era of globalization is related to many factors especially with Buddhists who have a residence both inside and outside the area which have a common intention to develop the temple and lead to prosperity for the benefit of the temple. The development of temples in the era of globalization consists of 4 principles: 1) material and mental development, 2) development according to the principle of cleanliness, brightness and peace, 3) development according to the 5S activity model (Sort, Set in Order, Shine, Standardize, Sustain), and 4) development of the community center to develop the temple to maintain and improve the temple to be in a condition according to the Buddhist way to be the center of the faith and devotion of the Buddhist.

Keywords: Development, Temple, Globalization, Community Center

*Received: April 05, 2023, Revised: April 18, 2023, Accepted: April 18, 2023.

บทนำ

วัดในสังคมไทยตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันนั้นเป็นสถานที่ประเพณีพรหมจรรย์ของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน เป็นสถานที่สำหรับประชาชนไปบำเพ็ญกุศล และได้อาศัยใช้สาธารณูปโภค เป็นดินแดนแห่งความสงบ คือ เป็นที่อยู่ของผู้สงบ เป็นสถานศึกษาเล่าเรียนวิชาความรู้แทบทุกสาขาวิชา ตั้งแต่ชั้นต่ำจนถึงชั้นสูง เป็นสโมสรสถาน หรือสมาคมที่ชุมนุมพักผ่อนหย่อนอารมณ์ของประชาชนทั่วไป เป็นสุขศาลา โรงพยาบาล หรือแพทย์สถานที่พระบริการชาวบ้านผู้ป่วยไข้ เป็นสถานที่พำนักของคนไร้ที่พึ่ง เป็นที่พึ่งหลบลี้หนีภัยของคนที่ถูกภัยคุกคาม เช่น ภัยสงคราม เป็นสถานที่พึ่งของผู้ตายและญาติของผู้ตาย (พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุตติเมธี), 2546) โดยบทบาทของวัดตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันนั้น คือวัดเป็นที่สงบร่มเย็น วัดเป็นที่บ่มศิละงาม วัดเป็นแหล่งความรู้ วัดเป็นแหล่งธรรมะ วัดเป็นแหล่งละอายมุข วัดเป็นแหล่งปลูกปลูกใจ และวัดเป็นแหล่งให้บริการ (พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช), 2546)

บทบาทของพระพุทธศาสนาในส่วนที่สัมพันธ์กับวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของคนไทย โดยมีวัดเป็นสถานที่อาศัยและปฏิบัติธรรมประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ มีความผูกพันกับชาวบ้านและมีบทบาทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง ทั้งในด้านศิลปวัฒนธรรมและจารีตประเพณีอันดีงาม มีส่วนกล่อมเกลาจิตใจของชาวไทยให้มีความสว่างสะอาด และสงบสุขตลอดมาประเทศไทยภายใต้ร่มเงาของพระพุทธศาสนาจึงมีความร่มเย็นเป็นสุข มีความเจริญมั่นคงดำรงเอกราช มีอธิปไตยและมีเสรีภาพ ประชาชนมีความเป็นอยู่ที่ดีมีความภาคภูมิใจในชาติและมีความสมัคสมานสามัคคี เคารพรักษากฎเกณฑ์อันดีงามที่พึงมี พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาสำคัญศาสนาหนึ่งซึ่งมีอยู่ในโลกและมีอายุยืนมาเป็นเวลานานกว่าสองพันปี พระพุทธศาสนาได้มีความมั่นคงและยังยืนได้ด้วยพุทธศาสนิกชนผู้เป็นศาสนทายาทได้ถือปฏิบัติและอนุรักษ์สืบทอดกันต่อมา ทั้งด้านปริยัติธรรม เพราะเห็นว่าเป็นศาสนาที่สามารถยึดเป็นสรณะคือที่พึ่งของตนได้ โดยอาศัยพระธรรมวินัยจากพระไตรปิฎกเป็นแนวทางในการปฏิบัติและการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีความสุข (พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2553) เหตุนี้ วัดในแต่ละแห่งจึงควรมีแผนการบริหารจัดการวัดเพื่อให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ให้ความปัญญาแก่สังคมไทย

การพัฒนาวัดเป็นการปรับปรุง และแก้ไขข้อบกพร่องเพิ่มเติมภายในวัด รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานกิจการพระศาสนาภายในวัด ให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพสมบูรณ์ เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นแหล่งอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรือง มีศาสนวัตถุ ศาสนสถาน อันเป็นเครื่องหมายแห่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม บุคลากรทางศาสนามีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างแก่ประชาชน สังคม สามารถแนะนำให้ประชาชนในสังคมพ้นจากความลุ่มหลงฟุ้งเฟ้อ และดำรงอยู่ได้อย่างเป็นสุข มีการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างหลากหลายทั้งในด้านศาสนพิธีการ ให้การศึกษา การเผยแผ่ศาสนาธรรม และการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง (พระธรรมปริยัติโมลี (อาทร อินทปญฺญ), 2540) เพราะสิ่งสำคัญวัด ซึ่งที่อยู่ของพระผู้ประเพณีพรหมจรรย์ เป็นดินแดนแห่งพระรัตนตรัยสำหรับชุมชนมี 3 เขต คือ เขตพุทธาวาส เขตธรรมาวาส และเขตสังฆาวาส เหตุนี้ วัดเป็นแหล่งกลางของชีวิตทางศาสนาและสังคม เป็นแหล่งการสมาคม เป็นที่มาแห่งวัฒนธรรม เป็นศูนย์กลางของการดำรงชีวิตประจำวัน และเป็นสถานที่ที่ช่วยแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ ของครัวเรือนคนไทยในชนบท (ทินพันธุ์ นาคะตะ, 2533) เหตุนี้ การพัฒนาวัดให้มีความเหมาะสมกับในยุคโลกาภิวัตน์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ความหมายของการพัฒนา

การพัฒนาเป็นแนวคิดที่มีรากฐานมาจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ในการพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์นี้มีหลักการพัฒนาซึ่งจะเป็นแนวทางในการพัฒนาวัด ดังนี้

คำว่า การพัฒนา (Development) มีความหมายถึง การกระทำให้เกิดขึ้นคือเปลี่ยนจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า (ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, 2526) การเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการ ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงในตัวระบบที่ทำการซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านคุณภาพ (อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา กรรณสูตร, 2515) การเปลี่ยนแปลงที่ต้องการและได้กำหนดทิศทางและมุ่งที่จะควบคุมอัตราการเปลี่ยนแปลงด้วยสภาวะการพัฒนา เป็นสภาวะสมาชิกของสังคมได้ใช้ความรู้ความสามารถของตนได้เต็มที่โดยไม่มีสภาวะครอบงำเช่นความบีบคั้นทางการเมือง ความบีบคั้นทางเศรษฐกิจ หรือความไม่สมบูรณ์ในอนามัย ทุกคนสามารถ ที่จะนำเอาศักยภาพของตนออกมาใช้ให้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ (จิตยา สุวรรณชฎ, 2517) การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความอยู่ดีกินดี ความเจริญทางศิลปวัฒนธรรม และจิตใจ และความสงบสันติ ซึ่งนอกจากจะขึ้นอยู่กับได้รับปัจจัยทางวัตถุเพื่อสนองความต้องการของร่างกายแล้วประชาชนยังต้องการพัฒนาทางด้านการศึกษาสิ่งแวดล้อมที่ดี การพักผ่อนหย่อนใจ และการพัฒนาทางวัฒนธรรมและจิตใจด้านต่างๆ ด้วย ความต้องการทั้งหมดนี้ บางครั้ง เราเรียกกันว่าเป็นการพัฒนาคุณภาพ เพื่อให้เห็นว่าการพัฒนาไม่ได้ขึ้นอยู่กับปริมาณ สินค้าหรือการเพิ่มรายได้เท่านั้น หากอยู่ที่การเพิ่มความพอใจความสุขของประชาชนมากกว่า (วิทยากร เชียงกูล, 2527)

นอกจากนี้ การพัฒนาตามแนวของพระพุทธศาสนานั้นมีความหมายว่าหมายถึง การพัฒนาทั้งส่วนของสังคมและตัวมนุษย์แต่ละคน เน้นที่การพัฒนาคน เพราะเมื่อคนพัฒนาแล้วทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชน สังคม และเป็นการพัฒนาที่ทำให้เกิดผลของการพัฒนาอย่างแท้จริง เป้าหมายของการพัฒนาคือการปลดปล่อยตนเองให้พ้นจากความทุกข์ทั้งทางกายและทางจิตใจ โดยการให้ความสำคัญกับความสุขทางจิตใจอันเกิดจากความมีอิสรภาพที่พึ่งตนเองได้และความเข้มแข็งของบุคคลและสังคม ซึ่งเป็นเครื่องชี้ให้เห็นระดับการพัฒนา (กรมการศาสนา, 2553) ในทางพุทธศาสนาการพัฒนามาจากคำภาษาบาลีว่า วัณณะ แปลว่าเจริญ แบ่งออกได้เป็น 2 ส่วน คือการพัฒนาคนเรียกว่าภาวนากับการพัฒนาสิ่งอื่นๆ ที่ไม่ใช่คน เช่นวัตถุสิ่งแวดลอมต่างๆ เรียกว่า พัฒนา หรือ วัฒนา เช่น การสร้างถนน บ่อน้ำ อ่างเก็บน้ำ เป็นต้น ซึ่งเป็นเรื่องของการเพิ่มพูนขยายทำให้มากหรือทำให้เติบโตขึ้นทางวัตถุ ดังนั้น การพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่ทำแล้วมีความสุขจริงๆ คือ ต้องไม่เกิดปัญหาติดตามมาหรือไม่เสื่อมลงกว่าเดิมถ้าเกิดปัญหา หรือเสื่อมลงไม่ใช่เป็นการพัฒนาแต่เป็นหายนะซึ่งตรงกันข้ามกับการพัฒนา (พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตโต), 2530)

สรุปได้ว่า การพัฒนามีความหมายถึงการทำให้เจริญหรือเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นกว่าเดิมโดยมีการกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าอย่างเป็นระบบ ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความอยู่ดีกินดี และมีการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคนเป็นแกนกลางสำคัญ ส่วนการพัฒนาตามแนวของพระพุทธศาสนาว่านั้นเป็นการพัฒนาคนทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจถือว่าเป็นการพัฒนาอย่างแท้จริง

แนวทางการพัฒนาวัดในปัจจุบัน

การพัฒนาวัดที่สมบูรณ์ครบถ้วนจะต้องพัฒนาวัดแบบบูรณาการโดยการเชื่อมโยงกิจกรรมของวัดให้สอดคล้องกับการบริหารงานคณะสงฆ์และให้สอดคล้องกับเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมปัจจุบันโดยบูรณาการให้สอดคล้องกับการสาธารณูปการ เป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการสภาพแวดล้อม (Environment)

โดยมีปัจจัยนำเข้า (Inputs) ได้แก่ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ กระบวนการสาธารณูปการ (Process) จะประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร การขึ้นนำ การควบคุม ปัจจัยนำออก (Outputs) ได้แก่ ผลผลิต ผลกำไร สินค้า การบริหาร ความพึงพอใจอื่นๆ ข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) การจัดการสาธารณูปการจะมีความสอดคล้องตามทฤษฎีระบบของเดวิด อีสตัน (David Easton) โดยเน้นการบริหารจัดการที่มีระบบชัดเจนเป็นการสร้างประสิทธิภาพให้เกิดแก่องค์กร ซึ่งตามแนวคิดของทฤษฎีระบบมีสมมติฐานมองว่า ทุกส่วนของระบบการสาธารณูปการมีความสัมพันธ์กับทุกส่วนอื่นๆ ถ้ามีการเปลี่ยนแปลงอย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นกับส่วนใดส่วนหนึ่งของระบบการสาธารณูปการ จะส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นพลวัตรกับส่วนอื่นๆ เนื่องจากส่วนประกอบทุกส่วนของระบบการสาธารณูปการไม่มีความเป็นอิสระต่อกัน จากแนวความคิดนี้ในสายตาของนักบริหารมองว่า องค์กรใดๆ ก็ตาม ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคธุรกิจหรือรัฐ องค์กรทุกหน่วยงานต้องได้รับปัจจัยนำเข้า (Inputs) มากมายหลายประการ ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยปัจจัยนำเข้าเหล่านี้จะได้รับกระบวนการ (Process) โดยองค์กรเพื่อผลิตภักดิ์หรือปัจจัยนำออก (Outputs) ที่เหมาะสมกับวัตถุประสงค์ (วิเชียร วิทยอุดม, 2554)

การพัฒนาวัดเป็นการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องเพิ่มเติมภายในวัด รวมทั้งส่งเสริมกระบวนการดำเนินงานกิจการพระศาสนาในวัดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสมบูรณ์เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน และเป็นแหล่งอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรืองมีศาสนวัตถุศาสนสถานอันเป็นเครื่องหมายแห่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม บุคลากรทางศาสนามีความประพฤติดีเป็นแบบอย่างแก่ประชาชนและสังคมทั้งสามสามารถแนะนำให้ประชาชนในสังคมพ้นจากความลุ่มหลงฟุ้งเฟ้อและดำรงอยู่ได้อย่างเป็นสุข มีการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างหลากหลายทั้งในด้านศาสนพิธี การให้การศึกษา การเผยแผ่ศาสนาธรรมและการสาธารณสงเคราะห์ เพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง (พระเทพปริยัติสุธี (อาทร อินทปญฺโญ), 2540) โดยการพัฒนาวัดนั้นมีวัตถุประสงค์ด้านการท่องเที่ยวเป็นเรื่องที่จะต้องพิจารณาอย่างรอบครอบ เพราะความผูกพันของคนไทยที่มีต่อดีดนั้นมีความลึกซึ้ง การพัฒนาวัดจึงควรมีรูปแบบแตกต่างไปจากการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวอื่นๆ เพราะความเลื่อมใสศรัทธาเป็นเรื่องของจิตใจ การพัฒนาวัดจึงต้องคำนึงถึงในแง่ของการอนุรักษ์ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม และสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมรวมทั้งคำนึงถึงกิจกรรมต่อเนื่องต่อลักษณะทางกายภาพของวัด เช่น การจัดให้มีสถานที่จอดรถที่ไม่รบกวนสถานที่ปฏิบัติธรรมหรือประกอบกิจกรรมทางศาสนา มีการแบ่งแยกเขตสังฆาวาส พุทธาวาส กับสถานที่สำหรับนักท่องเที่ยว (ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์, 2535) เหตุนี้ การพัฒนาวัดนั้นเป็นการที่จะพัฒนาอะไรก็ตาม สิ่งแรกที่จะต้องพัฒนามาก่อนอื่นใดก็คือ การพัฒนาตนเอง ถ้าสามารถพัฒนาตนเองได้ดีมีคุณธรรมซื่อสัตย์สุจริต ทั้งต่อหน้าและลับหลัง ต่อไปจะไปพัฒนาคนอื่นก็ทำได้ง่าย เพราะคนอื่นจะเกรงใจให้ความเคารพนับถือยำเกรง (พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสุธมโม), 2550)

การพัฒนาวัดเป็นการดูแลรักษาและการปรับปรุงวัดให้อยู่ในสภาพที่สะอาด สว่าง สงบ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา หากแต่กาลนี้ต้องอาศัยศักยภาพของวัดและบุคลากรภายในวัด รวมถึงศรัทธาความเลื่อมใสของสาธุชนจึงจะทำให้การพัฒนาวัดบรรลุวัตถุประสงค์ คือ

“สะอาด” นั้น โดยเป้าหมายหลัก หมายถึง วัดเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ ผู้มีความสะอาดทั้งกาย วาจา และใจ ดำรงอยู่ในศีลาจารวัตรอันงดงามและเป็นสถานที่ให้อุบาสกอุบาสิกาได้ฝึกฝนตนเองสะอาดกาย วาจา และใจ ตามรอยพระสงฆ์ แต่ถ้ากล่าวโดยรูปธรรม คำว่า สะอาด คือ การดูแลและการจัดการวัดที่ดีไม่สกปรกรกรุงรังจัดเสนาสนะเป็นระเบียบเป็นที่เกิดศรัทธาปสาทะแก่ผู้มาพบเห็นไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน

“สว่าง” หมายถึง วัดที่เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ผู้สว่างด้วยคุณธรรม คือ สมาธิ หรือ สมถ วิปัสสนา และเปิดโอกาสให้สาธุชนได้มีโอกาสมาศึกษาธรรมและฝึกปฏิบัติให้เกิดความสว่างในใจด้วยพุทธธรรมตามรอยพระสงฆ์ ในส่วนรูปธรรม ได้แก่ การจัดวัดที่ดูโปร่ง สบายตา ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ใช้สอยสูงสุด

“สงบ” หมายถึง วัดที่เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์มีกาย วาจา และใจอันสงบ สำรวมด้วยศีลสงบอยู่ด้วยสมาธิและปัญญา เป็นสถานที่ให้สาธุชนได้รับความสงบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา ในส่วนรูปธรรม วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม อยู่แวดล้อมด้วยธรรมชาติ (สมเด็จพระมหารัชมังคลาจารย์ (ช่วง วรปัญญา), 2550)

การพัฒนาวัดในทัศนสังคมปัจจุบันจำเป็นต้องใช้เชิงรุกในการพัฒนาวัดควบคู่ไปกับการพัฒนาด้านจิตใจ ส่วนรูปแบบโครงสร้าง แนวทาง และวิธีการพัฒนาด้านนี้ต้องมีหลักการ 7 อย่าง คือ 1) วางผัง (แผนพัฒนา) 2) ตั้งโครงการ (ขั้นตอนการพัฒนา) 3) งานมีทิศ (ทิศทางการพัฒนา) 4) คิดเป็นระบบ (ศึกษายุทธศาสตร์ กำหนดยุทธวิธี เตรียมบุคลากร) 5) เคารพกติกา (ยึดหลัก รักแบบ) 6) จัดการศึกษา (ปฏิบัติตามพระธรรมวินัย เป็นภาระธุระการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย) 7) พัฒนาสังคม (ช่วยแนะ ช่วยนำ ทำความเข้าใจ ให้ความร่วมมือกับคณะสงฆ์ และรัฐบาล) โดยมีกิจกรรมเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาวัด วัดจะต้องอำนวยความสะดวก ให้ผู้บริหารท้องถิ่น องค์กรภาครัฐ และประชาชน นักเรียน นักศึกษา ใช้บริการวัดในการจัดกิจกรรมต่างๆ ที่ไม่ขัดกับพระธรรมวินัยและวัฒนธรรมอันดีงามของไทย โดยมีสาระสำคัญแผนพัฒนาวัดตามกรอบแนวนโยบายการพัฒนาวัดที่รัฐบาลและคณะสงฆ์ โดยกรมการศาสนามีวัตถุประสงค์การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้นๆ (พระครูพิมลธรรมภาณี (ดาเนิน อดุลจารี), 2545) ดังนี้

ก. สาระสำคัญการพัฒนาวัด ด้านวัดถุ และบุคลากร ประกอบด้วย 1) วัดจะต้องมีแผนผังปัจจุบัน แผนผังโครงการ 2) เสนาสนะและถาวรวัตถุของวัด ต้องได้มาตรฐานใช้บริการดีและมีสัญลักษณ์การเป็นวัดไทย 3) วัดจะต้องมีแผนภูมิบริหาร และปฏิทินปฏิบัติการ 4) วัดจะต้องมีประวัติวัด ป้ายชื่อวัด ป้ายนิเทศต่างๆ ถาวรวัตถุ หรือเสนาสนะ ควรมีชื่อและประวัติการก่อสร้าง 5) บุคลากร ช่วยบริหารวัด ที่จำเป็นจะต้องมี อาทิ ผู้ช่วยเจ้าอาวาส ไวยาวัจกร ที่ถูกต้องตามกฎหมายเถรสมาคม และจะต้องมีผู้สันทัดงาน คือ เลขานุการเจ้าอาวาส ควรมีคณะที่ปรึกษา และคณะทำงานพัฒนาวัดฝ่ายต่างๆ ตามความเหมาะสม 6) วัดจะต้องมีเอกสารสิทธิ์ที่ดิน 7) วัดจะต้องมีทะเบียนทรัพย์สินและบัญชีประเภทต่างๆ ตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวง 8) วัดจะต้องสะอาด ร่มรื่น สวยงามไม่เป็นที่หมักหมมของวัสดุเหลือใช้ หรือวัตถุข่าวดังอื่นใด 9) วัดจะต้องปรับปรุงทัศน ให้อุดมกับภูมิประเทศ

ข. สาระสำคัญการพัฒนาวัด ด้านจิตใจ ประกอบด้วย 1) เจ้าอาวาส รอง หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส พระภิกษุสามเณรทุกรูป ต้องยึดหลัก 5 ประการ คือ มีความเคารพพระธรรมวินัย คือ มีความเอาใจใส่ในกิจวัตร คือ บิณฑบาต กวาดวัด ทำวัตร สวดมนต์ ท่องบ่นภาวนา มีความฝึกหัดกาย วาจา ให้ดี มีการเอื้อเฟื้อ มีความไม่เบียดเบียนบริการ รักวัดเหมือนบ้าน รักงานเหมือนชีวิต 2) เจ้าอาวาส รอง หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ต้องจัดการศึกษาทั้งในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย 3) พระภิกษุสามเณร ต้องใฝ่เรียน ใคร่รู้ ชูการปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ 4) เจ้าอาวาส รอง หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ให้ความสำคัญในการศึกษาปฏิบัติแก่ประชาชนละแวกใกล้วัด 5) เจ้าอาวาส รอง หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ให้เกียรติผู้บริหารระดับท้องถิ่น โดยมีทัศนคติที่ดีต่อกัน แม้คนละเพศ แต่จะต้องปรับใจให้ไปด้วยกัน 6) เจ้าอาวาส รอง หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ตลอดจนถึงพระภิกษุสามเณร

จะต้องเน้นจัดกิจกรรมปกติ ในวันธรรมสวนะ เช่น แสดงธรรม สนทนาธรรม และบำเพ็ญจิตภาวนา 7) เจ้าอาวาส รอง หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ตลอดจนถึงพระภิกษุสามเณรจะต้องเน้นกิจกรรมพิเศษในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา วันนักขัตฤกษ์ หรือวันสำคัญอื่นๆ เช่น วันเฉลิมพระชนมพรรษา 8) เจ้าอาวาส รอง หรือผู้ช่วยเจ้าอาวาส ต้องเป็นภาระในพิธีกรรม ซึ่งมีขึ้นภายในวัดของตน หรือละแวกใกล้วัด ด้วยความรับผิดชอบ 9) เจ้าอาวาสต้องเป็นภาระธุระในการส่งเสริม สนับสนุน ส่งเสริมการศึกษา อบรม และปฏิบัติพระธรรมวินัย แก่พระภิกษุสามเณร เยาวชน และพุทธศาสนิกชนทั่วไป

กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา (2545) ได้ให้แนวความคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวัดไว้ว่า นับตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบัน การพัฒนาวัดจะต้องมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่างๆ โดยเฉพาะกับพุทธศาสนิกชนที่มีภูมิลำเนาที่อยู่อาศัยทั้งในและนอกพื้นที่ โดยมีเจตนาและวัตถุประสงค์เดียวกันที่จะช่วยกันดำเนินงานในการพัฒนาวัดนั้นๆ นำไปสู่ความสำเร็จ เจริญรุ่งเรืองเพื่อประโยชน์ของวัดวาอารามและพระพุทธศาสนาในทุกๆ ด้าน จึงต้องมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 แต่งตั้งคณะกรรมการ การพัฒนาวัดควรจะได้ดำเนินงานไปในรูปแบบของคณะกรรมการ เพื่อระดมความคิดและความร่วมมือร่วมใจกัน ซึ่งอาจประกอบด้วยพระสงฆ์ภายในวัดประมาณ 5-7 รูป คฤหัสถ์ประมาณ 7-10 คน โดยคัดเลือกบุคคลที่มีความรู้ความสามารถ และที่สำคัญจะต้องพร้อมที่จะให้ความร่วมมือด้วยดี เมื่อติดต่อทาบถามเป็นการภายในเรียบร้อยแล้วจึงประกาศแต่งตั้งเป็นลายลักษณ์อักษร แล้วปิดประกาศให้ทราบทั่วกันทั้งวัดและหมู่บ้านและจัดทำสำเนาเอกสารส่งให้เจ้าคณะปกครองเหนือตนตามลำดับทราบด้วย

ขั้นตอนที่ 2 ชี้แจงพระภิกษุสามเณรและศิษย์วัด การประชุมชี้แจงแก่พระภิกษุสามเณรและศิษย์วัดเป็นสิ่งจำเป็นที่ท่านเจ้าอาวาสควรกระทำเป็นระยะๆ ประมาณปีละ 1 ครั้ง การชี้แจงนั้น คือ การแจ้งความเปลี่ยนแปลงของวัดและความก้าวหน้าในการพัฒนาให้ทราบโดยทั่วกัน และขอความร่วมมือจากบุคคลในวัดทุกประเภท ถ้าวัดมีโรงเรียนตั้งอยู่ในวัด ก็ให้แนะนำแก่ครูและนักเรียนด้วย เช่น เมื่อวัดเริ่มทำความสะอาดบริเวณวัด ก็ให้ทุกคนรู้จักช่วยกันรักษาความสะอาด อย่าทิ้งเศษกระดาษหรือเศษอาหารบนลานวัด เป็นต้น

ขั้นตอนที่ 3 ประชุมกรรมการ การประชุมครั้งแรกถือเป็นครั้งที่สำคัญมาก ควรนัดประชุมวันที่กรรมการจะมาประชุมได้พร้อมเพรียงกันเรื่องที่ควรนำเข้าวาระการประชุมครั้งแรก ควรมีดังนี้

1. เรื่องที่ประธานแจ้งให้ที่ประชุมทราบ แจ้งให้ที่ประชุมทราบถึงนโยบายของรัฐบาล และคณะสงฆ์ในการพัฒนาวัดว่า มุ่งที่จะส่งเสริมให้วัดพัฒนาทางด้านวัตถุ และด้านจิตใจควบคู่กันไป สำหรับเป้าหมายในการพัฒนาวัด ก็คือ มุ่งพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน ซึ่งเจ้าอาวาสจะต้องมีความเข้าใจในเรื่องดังกล่าวดีพอ เพื่อสมาชิกจะได้มีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงกัน การพัฒนาวัดจะได้ดำเนินไปอย่างถูกต้องตามเป้าหมาย

2. เรื่องอาณาเขตของวัด ควรจะพิจารณากันถึงการจัดให้มีหนังสือสำคัญแสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินของวัดให้เรียบร้อย การกำหนดเขตวัดเพื่อการจัดทำแผนผังวัด ได้แก่ การกำหนดว่าหน้าวัด หลังวัด ควรอยู่ทิศทางใดจึงจะเหมาะสม จะแบ่งเนื้อที่วัดออกเป็นเขตพุทธาวาส เขตสังฆาวาส เขตสาธารณสงเคราะห์ตรงไหนอย่างไร จำเป็นต้องจัดทำรั้วหรือกำแพงหรือไม่ดังนี้ เป็นต้น

3. เรื่องการจัดทำโครงการพัฒนาวัด สมาชิกต้องช่วยกันเสนอความคิดเห็นว่าทางวัดควรจะต้องมีอะไรบ้างสิ่งไหนจำเป็นจะต้องทำก่อนหรือหลัง จะทำเมื่อไร ใช้เวลาเท่าใด ใช้กำลังงานและงบประมาณจากไหน งานนั้นๆ ควรมอบหมายให้ใครเป็นผู้รับผิดชอบดำเนินงาน รวบรวมได้แล้วจัดทำเป็นแผนงานของวัด

เรียงตามลำดับงานที่สำคัญและความจำเป็นก่อนหลังไว้เพื่อเป็นเครื่องกำหนดแนวทางในการปฏิบัติงานและติดตามประเมินผล

ขั้นตอนที่ 4 จัดทำแผนผังวัด ควรหาผู้ที่มีความรู้ในการทำแผนผังมาช่วยจัดทำให้ เช่น ช่างจากกรมการศาสนา ช่างจากเทศบาล เป็นต้น แผนผังวัดควรจัดทำเป็น 2 แบบ คือ

1. แผนผังปัจจุบัน แสดงรายละเอียดต่างๆ ของสภาพปัจจุบันทั้งหมด
2. ผังโครงการ เป็นผังที่ควรจัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาวัด ตามมติที่ประชุมกรรมการพัฒนาวัดในการประชุมครั้งที่ 1 วาระที่ 2 เรื่องการกำหนดเขตวัดเพื่อจัดทำผัง ผังโครงการนี้เป็นผังที่สมบูรณ์ที่คาดการณ์ล่วงหน้าว่า เมื่อพัฒนาวัดด้านวัตถุเปิดเสร็จแล้ว สภาพของวัดในอนาคตจะเป็นเช่นไร หน้าวัด หลังวัด จะหันไปทางทิศไหน อาคารเสนาสนะแต่ละหลังจะตั้งเป็นหมวดหมู่อยู่อย่างไร สิ่งใดจะต้องรื้อทิ้ง สิ่งใดจะต้องเคลื่อนย้าย สิ่งก่อสร้างที่จะปลูกใหม่ จะปลูกตรงไหน บริเวณวัดจะตกแต่งและจะตัดถนนเช่นไร การนี้ผู้ทำผังจะต้องมีความรู้ในเรื่องการจัดวางผัง และตกแต่งบริเวณ จึงจะสามารถทำได้เหมาะสมสวยงามตามสภาพของพื้นที่ตั้งวัดและสภาพแวดล้อมเกี่ยวกับเศรษฐกิจและสังคมของละแวกนั้นในการจัดทำผังโครงการ ควรจัดเป็นหมวดหมู่ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ใช้สอยและความเป็นระเบียบเรียบร้อย ซึ่งสามารถแบ่งเนื้อที่ของวัดออกเป็นเขตต่างๆ ดังนี้ เขตพุทธาวาส ได้แก่ เขตที่ตั้งวิหาร อุโบสถ ศาลาการเปรียญหอไตร เจดีย์ เขตสังฆาวาส ได้แก่ เขตที่ตั้งกุฏิ ครุฑ เรือนไฟ เขตสาธารณสงเคราะห์ ได้แก่ บริเวณโรงเรียน บ้านพักชีบริเวณฌาปนสถาน หากวัดมีที่ดินแปลงที่ตั้งวัดเหลือพอที่จะจัดประโยชน์ได้ ให้เสนอกรมการศาสนาเพื่อกำหนดเป็นเขตจัดประโยชน์ตามที่ระบุไว้ในกฎกระทรวงฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2511) ข้อ 2 แผนผังที่จัดทำขึ้นนั้นต้องใช้มาตราส่วนเป็นเครื่องประกอบในการย่อขนาดอาคารสถานที่ต่างๆ จากสภาพความเป็นจริงให้ถูกต้อง

ขั้นตอนที่ 5 จัดทำโครงการพัฒนาวัด เมื่อคณะกรรมการ ได้ประชุมหารือกันในเรื่องแผนงานพัฒนาของวัดว่าจะต้องทำงานหรือกิจกรรมใดบ้างตามลำดับความสำคัญก่อนหลังแล้ว ผู้ที่ได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบในงานหรือกิจกรรมนั้นๆ ควรจะได้เขียนโครงการกิจกรรมให้ชัดแจ้งเสนอกรรมการเพื่อพิจารณาอนุมัติโครงการ กิจกรรมของวัดที่จะพัฒนาแยกได้เป็น 2 ทาง ได้แก่

1. การพัฒนาทางด้านวัตถุ การพัฒนาสภาพวัดให้เกิดศรัทธาทางรูปธรรม ซึ่งได้แก่ อาคารเสนาสนะ มีเอกลักษณ์ของการเป็นวัดไทย ปลูกสร้างอยู่เป็นหมวดหมู่ สวยงามและไม่ใหญ่โตเกินความจำเป็นแห่งประโยชน์ใช้สอย และสภาพแวดล้อมของวัดและชุมชน ถนนบริเวณวัดสะอาด ร่มรื่น ตกแต่งด้วยไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับอย่างเหมาะสม การก่อสร้างอาคารสถานที่ต่างๆ ควรดำเนินการให้สอดคล้องกับแผนผังโครงการที่จัดทำไว้

2. การพัฒนาทางด้านจิตใจ การพัฒนาทางนามธรรม เช่น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่พุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่วัดควรจะเป็นศูนย์กลางจัดทำขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อชุมชนหมู่บ้านนั้นการพัฒนาทางด้านนี้ ควรจะได้นำหน้าหรือพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงสภาพวัดทางด้านวัตถุหรือรูปธรรม ตัวอย่างกิจกรรมที่วัดควรจัดเพื่ออำนวยความสะดวกแก่ชุมชน ได้แก่ การจัดให้มีการทำบุญและฟังธรรมเทศนาทุกวันธรรมสวนะและวันสำคัญทางศาสนา การจัดงานเพื่อระลึกถึงชนบวรธรรมนิยม ประเพณีอันดีงามในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันตรุษ วันสารท วันสงกรานต์ วันลอยกระทง ฯลฯ การนี้จะจัดให้มีการละเล่นพื้นเมือง สนทนาธรรม บรรยายธรรม ฟังปาฐกถา จัดนิทรรศการ ฯลฯ งานก็จะมี ความหมายและความสำคัญมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 6 ดำเนินการพัฒนาวัด เมื่อได้จัดทำแผนผังวัดจัดทำแผนและโครงการพัฒนาวัด ได้แก่ กิจกรรมต่างๆ เสร็จและผ่านความเห็นชอบจากกรรมการในการประชุมครั้งต่อไป มาเรียบร้อยแล้ว ก็เริ่มการพัฒนาไปเลย โดยอาจจะกำหนดวันชุมนุมสัตบุรุษและประชาชนในท้องถิ่น เพื่อประกาศชี้แจงความมุ่งหมายในการพัฒนาวัด และโครงการต่างๆ ที่วัดจะดำเนินการให้ทราบโดยทั่วกัน พร้อมทั้งเชิญชวนและขอความร่วมมือจากประชาชน ในการที่จะดำเนินการพัฒนาวัดในโครงการต่างๆ นั้นด้วย จากนั้นจะร่วมกันทำความสะอาดปลูกต้นไม้ ทำรั้ววัด ไว้เป็นที่ระลึกจะเป็นการดียิ่ง ซึ่งในโอกาสข้างหน้าวัดจะได้รับความร่วมมือจากชาวบ้านอีกต่อไปด้วยดี

การจะปรับปรุงวัดให้เป็นวัดพัฒนาตัวอย่างจะต้องปรับปรุงบริเวณ พัฒนาสภาพแวดล้อมให้มีความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม ให้เป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน สิ่งที่จะช่วยให้การพัฒนาเป็นรูปธรรมได้ชัดเจนและนำไปสู่ความสำเร็จดังกล่าวก็คือ 5 ส. แผนงาน การเตรียมการ การวางกลยุทธ์การทำงาน มุมมองต่างๆ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติงานจริง จึงจะประสบผลสำเร็จได้ตามแผน หรือยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดสู่แหล่งการเรียนรู้ โดยมีชุมชนมีส่วนร่วมด้วย โดยการนำกิจกรรม 5 ส. มาเป็นพื้นฐานในการบริหารงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพประสิทธิผลของการพัฒนาวัด และศาสนสถานก็จะทำให้การพัฒนาวัดมีผลปรากฏเป็นรูปธรรมขึ้นโดยเฉพาะในการพัฒนาสถานที่ทางกายภาพให้สะอาดสวยงามมีระเบียบ สะดวกต่อการปฏิบัติภารกิจ และให้บริการเป็นการสร้างนิสัย ให้ผู้ปฏิบัติติดเป็นนิสัย ที่จะทำการดูแลรักษาเป็นประจำประกอบกับกิจกรรม 5 ส. ไม่ยุ่งยากซับซ้อน สอดคล้องกับสังคมประชาธิปไตย คือให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในกิจกรรม มิใช่มอบหมายหน้าที่ให้ผู้ใดผู้หนึ่งเท่านั้น แต่หากเป็นหน้าที่ของทุกคนที่จะต้องปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยคณะสงฆ์และกรรมการศาสนาได้สนับสนุนการพัฒนาวัด โดยจัดโครงการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชน และอุทยานการศึกษา ซึ่งกรรมการศาสนาได้สนับสนุนแก่วัดที่ได้รับการคัดเลือกเป็นวัดพัฒนาตัวอย่าง และวัดพัฒนาตัวอย่างดีเด่น ปีละประมาณ 150 วัดซึ่งก็จัดว่ายังมีน้อยอยู่ การขยายผลการพัฒนาวัดต้องได้รับความร่วมมือจากองค์กรชุมชนพร้อมทั้งศาสนิกชนสนับสนุนทรัพยากรสิน ดังนั้น รูปแบบกิจกรรม 5 ส. จึงเป็นกลยุทธ์สำคัญในการวางแผน พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนอย่างยั่งยืนและมั่นคง รูปแบบกิจกรรม 5 ส. ในการพัฒนาวัดได้เสนอแนะไว้ดังนี้

ส.ที่ 1 สะสาง เพื่อขจัดของที่ไม่มีค่า ไม่มีประโยชน์ และหมดความจำเป็นที่จะใช้สอยออกไปจากพื้นที่ ซึ่งอาจอยู่บริเวณวัด อาคารเสนาสนะ หรือโบสถ์ วิหาร ให้สำรวจและควรขจัดออกโดยทิ้ง บริจาค หรือขาย โดยเฉพาะที่บริเวณ กุฏิ ศาลา และที่พักของลูกศิษย์วัด จะต้องขจัดสิ่งของที่ไม่มีประโยชน์ใช้สอย หรือมีมากเกินไปจนความจำเป็นออกไป

ส.ที่ 2 สะดวก เพื่อให้วัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดวางสิ่งของให้ถูกที่และถูกต้อง เนื่องจากวัดเป็นสถานที่บริการพุทธศาสนิกชน ในการบำเพ็ญกุศล ย่อมต้องมีอุปกรณ์ให้เพียงพอจึงควรมีห้องเก็บพัสดุ อุปกรณ์เครื่องครัว เครื่องนอน วัสดุครุภัณฑ์สำหรับศาสนพิธี เขตบริเวณวัดนอกจากแบ่งเขตพุทธาวาส และสังฆาวาสแล้ว ควรจัดบริเวณวัดให้มีไม้ดอกไม้ประดับ มีสถานที่พักผ่อนเป็นพิเศษ เช่นมีสวนป้ายคติดธรรมศาลา หนังสือธรรมะ ประวัติวัดที่สำคัญคือจุดมุ่งหมายหลักของวัดในการเป็นสถานที่ประพฤติธรรม

ส.ที่ 3 สะอาด เพื่อให้วัดมีสภาพแวดล้อมที่ดี ถูกสุขอนามัย สร้างบรรยากาศความน่าอยู่ ความตาความสะอาดจัดเป็นหัวใจสำคัญของปัจจัยพื้นฐาน ในการพัฒนาวัดพระสังฆาธิการจะต้องคำนึงถึงการบริหารบริเวณเป็นเรื่องแรกเริ่มตั้งแต่กฎจนถึงบริเวณวัดวาอาราม

ส.ที่ 4 สุขลักษณะ เพื่อรักษาสภาพวัดให้คงความสะอาดมีระเบียบแล้วจะต้องพัฒนาปรับให้วัดมีสภาพดียิ่งขึ้น ทำวัดให้เป็นรมณีสถาน สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นศูนย์กลางชุมชน ทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

ส.ที่ 5 สร้างนิสัย คือ การรักษาและปฏิบัติให้ถูกต้องจนติดเป็นนิสัย เมื่อผู้เกี่ยวข้องเห็นความสำคัญ มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติ ส.ที่ 1 - ส.ที่ 4 อย่างสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงพัฒนาตลอด วัดก็จะมีคนมีความมั่นคง คนที่รักความสะอาด มีระเบียบติดตัว นำไปใช้ในชุมชนและสังคมต่อไป (บุญศรี พานะจิตต์, 2544)

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาวัดในปัจจุบันนั้นเป็นการพัฒนาขั้นพื้นฐาน และควรส่งเสริมให้วัดเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองไปสู่คุณภาพและความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง เกิดการยอมรับจากสังคม โดยบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วน เพิ่มประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐานต่อไป เหตุนี้ การพัฒนาวัดเป็นการดูแลรักษาและการปรับปรุงวัดให้อยู่ในสภาพที่สะอาด สว่าง สงบ ตามแนวทางพระพุทธศาสนา เพื่อเป็นศูนย์รวมศรัทธาความเลื่อมใสของสาธุชน

การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน

แนวคิดในการพัฒนาวัดอาจมีแนวคิด วิธีการ ค่อนข้างจะสอดคล้องใกล้เคียงกัน โดยหลักของการพัฒนาอยู่ที่ว่าใครจะเริ่มต้นที่จุดไหนก่อน แต่เห็นว่าจะต้องพัฒนาวัดและคนไปพร้อมๆ ในคราวเดียวกัน คือ

- 1) พัฒนาเสนาสนะ คือ ปัจจัยอำนวยความสะดวกในการประกอบกิจกรรมให้มีความสะดวก ตลอดจนที่พักอาศัยของพระภิกษุและสามเณร อุบาสกและอุบาสิกา เพื่อชาวพุทธทั่วไปที่สนใจจะได้เข้ามาศึกษาปฏิบัติธรรม
- 2) บุคลากรพระสงฆ์สามเณรต้องหมั่นทำกิจ ศึกษา และปฏิบัติธรรมอย่างสม่ำเสมอ เช่น ทำวัตรเช้า-เย็น ลงอุโบสถสังฆกรรมเพื่อขัดเกลาจิตใจให้โปร่งเบาสบาย
- 3) ร่วมทำกิจกรรมหมู่คณะ และป้องกันความเสื่อม ความเสียหาย อันจะเกิดขึ้น
- 4) เป็นผู้ที่มิอ้อยาศัยในการปฏิสนธิการ ทั้งอามิสปฏิสนธิและธรรมปฏิสนธิ
- 5) สนใจรับรู้ทุกข์สุขของคนในชุมชนรอบๆ วัด และให้การสงเคราะห์ไปตามสมควร ทั้งหมดที่กล่าวมาจะเป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ก็ขึ้นอยู่กับเจ้าอาวาสที่เป็นแกนนำเป็นสำคัญ ต้องประกอบด้วยเมตตา เสียสละ มีความเพียรอดทน มีสัจจะ หวังความเจริญมั่นคงต่อพระพุทธศาสนา และความอยู่ดีมีสุขของประชาชนเป็นเป้าหมาย (พระครูนิวริธรรมขันธ์ (เจริญ มุนิจาริ), 2552)

การพัฒนาวัดเพื่อที่ทำวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนจะเริ่มขึ้นและสำเร็จลุล่วงไปได้นั้น เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้ประสานที่สำคัญจึงควรที่จะศึกษาสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่างๆ ของวัดให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานไว้ก่อน ได้แก่

1. สงฆ์ คือ พระภิกษุ สามเณรภายในวัดควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมาอุปนิสัย ใจคอ ความรู้ความสามารถของพระภิกษุ สามเณรแต่ละรูป เพื่อความสะดวกในการปกครอง และการขอความร่วมมือในการมอบหมายงานต่างๆ

2. สมณธรรม คือ การทำกิจวัตรและการศึกษาพระธรรมวินัย ควรจะได้จัดการและส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรภายในวัดได้ศึกษาพระธรรมวินัย ตลอดจนความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นกิจวัตรที่สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธบัญญัติ ควรจะได้มีการจัดระเบียบและดูแล ให้สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธบัญญัติในกิจวัตรนั้นๆ อย่างครบถ้วน

3. สวัสดิการ คือ ปัจจัยอำนวยความสะดวก ควรจะได้รับการสอดส่องดูแลสภาพความเป็นอยู่ของสงฆ์ภายในวัดให้พอเหมาะกะสมณเพศ

4. เสนาสนะ คือ ที่อยู่อาศัย ควรสำรวจดูว่าพอเพียงหรือไม่ สิ่งใดต้องบูรณะ สิ่งใด ควรสร้างเพิ่มเติมและควรจัดให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความเป็นระเบียบสวยงาม

5. สมบัติของวัด หมายถึง ทรัพย์สินต่างๆ ที่เป็นสังฆาริพทรัพย์และอสังฆาริพทรัพย์ เงินและหนี้สิน (ถ้ามี) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องขยายเสียง ภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ เช่น จาน ช้อน รวมถึงอาคาร เสนาสนะ พระพุทธรูป โบราณวัตถุ (ถ้ามี) ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ควรสำรวจและจัดทำบัญชีหรือทะเบียนไว้ให้ละเอียด เพื่อความสะดวกในการบำรุงรักษา

6. สังฆาธิการกิจ คือการประสานงานกับเจ้าคณะระดับต่างๆ อาจมอบหมายพระสงฆ์ รูปใดรูปหนึ่งที่มีความรู้ทางงานสารบรรณ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ หรือทำงานสารบรรณของวัดก็จะสะดวกยิ่งขึ้น

7. สัปบุรุษ คือ ชาวบ้านผู้มีศรัทธาช่วยเหลือบำรุงวัด ศิษย์วัดและแม่ชี ควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมา เช่นเดียวกับการศึกษาพระสงฆ์ภายในวัด เพื่อความสะดวกในการปกครอง การขอความร่วมมือ และการดำเนินการด้านกิจกรรมต่างๆ ของวัด ได้ตรงตามความต้องการของชุมชน

8. สาธารณสงเคราะห์ คือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งได้แก่ การจัดอาคารสถานที่เพื่อบริการแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน เช่น ห้องสมุด ตู้ยา ศาลาพักผ่อน บ่อน้ำ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดงธรรม การตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ ฯลฯ ควรสำรวจว่าสิ่งใดวัดได้ดำเนินการอยู่แล้ว สิ่งใดควรจะบริการขึ้นอีก เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน (พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี), 2546)

แนวทางการพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนนั้น กล่าวโดยสรุปออกเป็นแนวทางการพัฒนาวัดไว้ 5 แนวทางได้แก่

1. การพัฒนาวัดให้ชาวชุมชนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกว่าวัดเป็นของตน ทำให้เกิดความ ห่วงแหน ความรัก และจะช่วยกันดูแลรักษา

2. การสร้างสภาพวัดให้มีความหมาย เป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุ สามเณร เป็นที่บวชเรียนศึกษา ปฏิบัติธรรม เป็นที่บำเพ็ญบุญเพื่อกุศลของชาวบ้าน เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านในละแวกนั้นได้เข้ามาหาความสงบทางกายและใจ และเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชาวบ้าน

3. การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้นโดยบริเวณวัดจะต้องสะอาดร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา เพื่อประชาชนจะได้เห็นคุณค่าและเข้าวัดมากขึ้น

4. การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น วัดควรเป็น แกนนำของประชาชนในท้องถิ่นในการติดต่อกับหน่วยงานอื่นๆ มีการรณรงค์และการจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนการส่งเสริมอาชีพ ซึ่งควรใช้วัดเป็นศูนย์กลาง

5. การทำให้ชาวชุมชนเกิดการยอมรับตลอดไปว่า วัดกับชุมชนนั้นๆ เป็นหน่วยงานเดียวกัน และคอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน (พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี), 2546)

สรุปได้ว่า การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางชุมชนนั้นเป็นการพัฒนาวัดให้เกิดความรู้สึกแก่ชุมชนในท้องถิ่นว่าวัดเป็นของตนเองมีความรู้สึกห่วงแหนรักและช่วยกันดูแลรักษา รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่นวัดต้องสะอาดร่มรื่นมีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชนมีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศลศึกษาพระธรรมวินัยและหลักพระพุทธศาสนา ประชาชนจะได้เห็นคุณค่าและเข้าวัดมากขึ้น เพื่อสร้างวัดให้เป็นเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เป็นที่

บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน เป็นสถานที่เข้ามาหาความสงบกายใจและ เป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน

การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์

จากผลการศึกษาดังที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์นั้นเป็นการนำหลักการ พัฒนาที่มีอยู่ในปัจจุบันตามหลักพระธรรมวินัย กฎหมาย และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย รวมถึงหลักการ พัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน บทความนี้ผู้เขียนได้สรุปแนวทางการพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ไว้ดังนี้

1. การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้านการพัฒนาวัตถุและจิตใจ

1.1 การพัฒนาทางวัตถุ เป็นการพัฒนาสภาพวัดให้เกิดศรัทธาทางรูปธรรม เช่น อาคาร เสนาสนะ มีเอกลักษณ์ของการเป็นวัดไทย ปลูกสร้างอยู่เป็นหมวดหมู่ สวยงามและไม่ใหญ่โตเกินความจำเป็น แห่งประโยชน์ใช้สอย และสภาพแวดล้อมของวัดและชุมชน ถนนบริเวณวัดสะอาด ร่มรื่น ตกแต่งด้วยไม้ยืนต้น ไม้ดอก ไม้ประดับอย่างเหมาะสม

1.2 การพัฒนาทางจิตใจ เป็นการพัฒนาทางนามธรรม เช่น การปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่ พุทธศาสนิกชนในท้องถิ่น รวมถึงกิจกรรมต่างๆ ที่วัดควรจะเป็นศูนย์กลางจัดทำขึ้น เพื่ออำนวยความสะดวกต่อ ชุมชนหมู่บ้านนั้นการพัฒนาทางด้านนี้ ควรจะได้นำหน้าหรือพัฒนาควบคู่ไปกับการปรับปรุงสภาพวัดทางด้าน วัตถุหรือรูปธรรม ได้แก่ การจัดให้มีการทำบุญ และฟังธรรมเทศนาทุกวันธรรมสวดและวันสำคัญทางศาสนา การจัดงานเพื่อระลึกถึงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามในวันสำคัญต่างๆ เช่น วันตรุษ วันสารท วันสงกรานต์ วันลอยกระทง เป็นต้น

2. การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาตามหลักสะอาด สว่าง สงบ

2.1 การพัฒนาวัดให้สะอาด คือ วัดเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ ผู้มีความสะอาดทั้งกาย วาจา และ ใจ ดำรงอยู่ในศีลาจารวัตรอันงดงามและเป็นสถานที่ให้อุบาสกอุบาสิกาได้ฝึกฝนตนเองสะอาดกาย วาจา และ ใจ ตามรอยพระสงฆ์ รวมถึงการดูแลและการจัดการวัดที่ดีมีสภกปรกรกรู้ง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบเป็นที่ เกิดศรัทธาปสาทะแก่ผู้มาพบเห็นไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน

2.2 การพัฒนาวัดให้สว่าง คือ วัดเป็นที่อยู่ของพระสงฆ์ผู้สว่างด้วยคุณธรรม คือ สมาธิ หรือ สมถ วิปัสสนา และเปิดโอกาสให้สาธุชนได้มีโอกาสมาศึกษาธรรมและฝึกปฏิบัติให้เกิดความสว่างในใจด้วยพุทธ ธรรมตามรอยพระสงฆ์ รวมถึงการจัดวัดที่ดูโปร่ง สบายตา ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ใช้สอยสูงสุด

2.3 การพัฒนาวัดให้สงบ คือ วัดที่เป็นที่อยู่ของพระสงฆ์มีกาย วาจา และใจอันสงบ สำรวม ด้วยศีลสงบอยู่ด้วยสมาธิและปัญญา เป็นสถานที่ให้สาธุชนได้รับความสงบด้วยศีล สมาธิ ปัญญา รวมถึงการ พัฒนาวัดให้เป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม และอยู่แวดล้อมด้วยธรรมชาติ

3. การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาตามรูปแบบกิจกรรม 5 ส.

3.1 การพัฒนาวัดตามหลัก ส.ที่ 1 สะสาง เพื่อขจัดของที่ไม่มีค่า ไม่มีประโยชน์ และหมด ความจำเป็นที่จะใช้สอยออกไปจากพื้นที่ ซึ่งอาจอยู่บริเวณวัด อาคารเสนาสนะ หรือโบสถ์ วิหาร ให้สำรวจและ ควรขจัดออกโดยทิ้ง บริจาค หรือขาย โดยเฉพาะที่บริเวณ กุฏิ ศาลา และที่พักของลูกศิษย์วัด จะต้องขจัด สิ่งของที่ไม่มีประโยชน์ใช้สอย หรือมีมากเกินไปจนความจำเป็น

3.2 การพัฒนาวัดตามหลัก ส.ที่ 2 สะดวก เพื่อให้วัดมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย จัดวางสิ่งของให้ถูกต้อง และถูกต้อง จัดอุปกรณ์ให้เพียงพอจึงควรมีห้องเก็บพัสดุ อุปกรณ์เครื่องครัว เครื่องนอน วัสดุครุภัณฑ์สำหรับศาสนพิธี ควรจัดบริเวณวัดให้มีไม้ดอกไม้ประดับ มีสถานที่พักผ่อนเป็นพิเศษ เช่น มีสวนป่า คติธรรม ศาลา หนังสือธรรมะ ประวัติวัด และการเป็นสถานที่ประพฤติธรรม

3.3 การพัฒนาวัดตามหลัก ส.ที่ 3 สะอาด เพื่อให้วัดมีสภาพแวดล้อมที่ดี ถูกสุขอนามัย สร้างบรรยากาศความน่าอยู่ ความตา รวมถึงการบริหารจัดการบริเวณเป็นร่องแรกเริ่มตั้งแต่กฎจนถึงบริเวณวัดวาอาราม

3.4 การพัฒนาวัดตามหลัก ส.ที่ 4 สุขลักษณะ เพื่อรักษาสภาพวัดให้คงความสะอาดมีระเบียบแล้วจะต้องพัฒนาปรับให้วัดมีสภาพดีขึ้น ทำวัดให้เป็นรมณีสถาน สะอาด ร่มรื่น สวยงามเป็นศูนย์กลางชุมชนทั้งด้านวัตถุและจิตใจ

3.5 การพัฒนาวัดตามหลัก ส.ที่ 5 สร้างนิสัย คือ การรักษาและปฏิบัติให้ถูกต้องจนติดเป็นนิสัย มีทัศนคติที่ดีต่อการปฏิบัติ ส.ที่ 1 - ส.ที่ 4 อย่างสม่ำเสมอ มีการปรับปรุงพัฒนาตลอด วัดก็จะมีคามมั่นคง คนที่รักความสะอาด มีระเบียบติดตัว นำไปใช้ในชุมชนและสังคมต่อไป

4. การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาเป็นศูนย์กลางชุมชน

4.1 การพัฒนาวัดให้ชาวชุมชนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกว่าวัดเป็นของตนทำให้เกิดความหวงแหน ความรัก และจะช่วยกันดูแลรักษา รวมถึงการทำให้ชาวชุมชนเกิดการยอมรับว่าวัดกับชุมชนเป็นหน่วยงานเดียวกันและคอยให้ความช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน

4.2 การสร้างสภาพวัดให้มีความหมายเป็นที่พักอาศัยของพระภิกษุสามเณร เป็นที่บวชเรียน ศึกษาปฏิบัติธรรม เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน เป็นสถานที่ที่ชาวบ้านมาหาความสงบทางกายใจ และเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกัน

4.3 การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษา พระธรรมวินัยและหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา

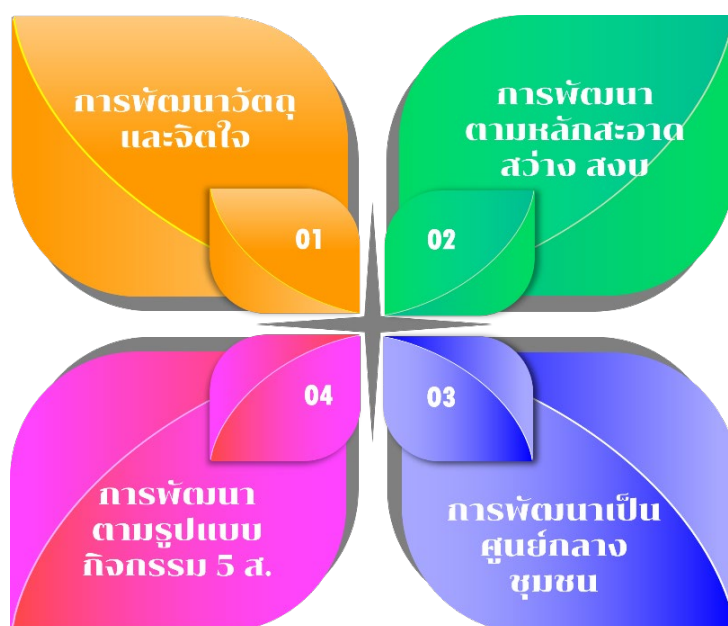
4.4 การสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่น เป็นแกนนำของประชาชนในท้องถิ่นด้วยการใช้วัดเป็นศูนย์กลางการติดต่อกับหน่วยงานอื่น มีการรณรงค์และการจัดกิจกรรมเพื่อการสาธารณูปโภค สาธารณูปการและการส่งเสริมอาชีพ

บทสรุป

วัดเป็นสถานที่อาศัยและปฏิบัติธรรมประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ มีความผูกพันกับชาวบ้านและมีบทบาทที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่ง มีส่วนกล่อมเกลาศีตใจของชาวไทยให้มีความสว่างสะอาด และสงบสุขตลอดมา เพราะเป็นศาสนาที่สามารถยึดเป็นสรณะคือที่พึ่งของตนได้ เหตุนั้น วัดในแต่ละแห่งจึงควรมีการพัฒนาวัดและแผนการจัดการสาธารณูปการในวัดเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้ให้ความปัญญาแก่สังคมไทย เหตุนั้น การพัฒนาวัดจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเฉพาะในยุคโลกาภิวัตน์

การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ เป็นการพัฒนาวัดเป็นการปรับปรุงและแก้ไขข้อบกพร่องเพิ่มเติมภายในวัด รวมทั้งส่งเสริมการดำเนินงานกิจการพระศาสนาภายในวัดให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสมบูรณ์ เพื่อสร้างวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนและเป็นแหล่งอารยธรรมอันเจริญรุ่งเรือง มีศาสนวัตถุศาสนสถานอันเป็นเครื่องหมายแห่งศิลปวัฒนธรรมอันดีงาม บุคลากรทางศาสนามีความประพฤติดี เป็นแบบอย่างแก่

ประชาชนสังคม สามารถแนะนำให้ประชาชนในสังคมพ้นจากความลุ่มหลงฟุ้งเฟ้อ และดำรงอยู่ได้อย่างเป็นสุข มีการส่งเสริมกิจกรรมที่เป็นประโยชน์อย่างหลากหลายเพื่อสนับสนุนส่งเสริมให้วัดมีความเจริญรุ่งเรือง โดยสรุปการพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ ประกอบด้วย 1) การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้านการพัฒนาวัตถุและจิตใจ 2) การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาตามหลักสะอาด สว่าง สงบ 3) การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาตามรูปแบบกิจกรรม 5 ส. (ส.ที่ 1 สะสาง ส.ที่ 2 สะดวก ส.ที่ 3 สะอาด ส.ที่ 4 สุขลักษณะ ส.ที่ 5 สร้างนิสัย) และ 4) การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์ด้วยการพัฒนาเป็นศูนย์กลางชุมชน สรุปองค์ความรู้การศึกษาครั้งนี้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาวัดในยุคโลกาภิวัตน์

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2553). **พุทธศาสนาในการพัฒนาสังคมไทย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กองพุทธศาสนสถาน กรมการศาสนา. (2545). **คู่มือการพัฒนาวัด อุทยานการศึกษาในวัด ลานวัด ลานใจ ลานกีฬา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คณินันท์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร. (2545). **ความสำเร็จในการปฏิบัติภารกิจของวัดหนองป่าพง**. รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- ชยาภรณ์ ชื่นรุ่งโรจน์. (2535). วัดกับการท่องเที่ยว. **จุลสารการท่องเที่ยว**. 11(3). 47-48.
- จิตยา สุวรรณขุ. (2517). **วิทยาศาสตร์สังคม**. กรุงเทพมหานคร: สำนักวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- ทินพันธุ์ นาคะตะ. (2533). **การเมืองการบริหารไทย: ภาระของชาติ**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.
- บุญศรี พานะจิตต์. (2544). **วัดพัฒนา 44**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.

- พระครูนิวริฐธรรมชั้น (เจริญ มุนิจาริ). (2552). **วัดพัฒนา 52**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระครูพิมลธรรมภาณี (ดำเนิน อตถจาริ). (2545). **วัดพัฒนา 45**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- พระเทพปริยัติสุธี (อาทร อินทปญโญ). (2540). **การคณะสงฆ์และการพระศาสนา**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมปริยัติเวที (สุเทพ ผุสสธมโม). (2550). **วัดพัฒนา 50**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี). (2546). **การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2553). **บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาโพธิวงศาจารย์ (ทองดี สุรเตโช). (2546). **พระสงฆ์กับการศึกษาไทยในบทบาทของสถาบันพระพุทธศาสนากับการจัดการศึกษา**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- พระราชวรมนิ (ประยุทธ์ ปยุตโต). (2530). **ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. (2526). **หลักการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร: ไทยอนุเคราะห์ไทย.
- วิเชียร วิทยอุดม. (2554). **ทฤษฎีองค์การ**. กรุงเทพมหานคร: ซีรฟิล์ม.
- วิทยากร เชียงกุล. (2527). **การพัฒนาเศรษฐกิจสังคมไทย: บทวิเคราะห์**. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ฉบับแรก.
- สมเด็จพระมหาธีรราชวิทยาลัย (ช่วง วรปญโญ). (2550). **วัดพัฒนา 50**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อมร รักษาสัตย์ และชัตติยา กรรณสูต. (2515). **ทฤษฎีและแนวความคิดในการพัฒนาประเทศ**. กรุงเทพมหานคร: ชุมชนสหกรณ์การขายและการซื้อแห่งประเทศไทย.

การเลือกนับถือหรือไม่นับถือศาสนา: กรณีศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก *

CHOOSE TO RESPECT OR NOT RESPECT RELIGION: CASE STUDY OF CONCEPTS IN THE SUTTANTAPITAKA

พระปลัดณัฐยุทธ์ โขสิตวิโส (ชัยวงศ์) Phrapalad Nuttayut Kosittawangso (Chaiwong)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: kapooklook_007@hotmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้จะนำเสนอการเลือกนับถือหรือไม่นับถือศาสนา: กรณีศึกษาแนวคิดที่ปรากฏในพระสุตตันตปิฎก โดยศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคม กล่าวโดยสรุปหากจะถามว่า “ผิดหรือไม่ผิด” ถ้าจะ “นับถือ” หรือ “ไม่นับถือ” ศาสนา คำตอบที่ได้คือ “ตอบไม่ได้” เพราะผู้เขียนคิดว่าการตั้งคำถามลักษณะนี้ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไรมากนัก ส่วนตัวกลับมองว่าสิ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์มากกว่าคือคำถามที่ว่า “อะไรคือจุดกึ่งกลาง” เพราะในสมัยพุทธกาลพระพุทธเจ้าจะมีคำสอนและหลักการปฏิบัติแตกต่างจากนักบวชนอกศาสนา อีกทั้งการเผยแพร่ศาสนาของพระองค์ก็ส่งผลกระทบโดยตรงต่อนักบวชนอกศาสนา แต่พระองค์ก็ทำด้วยความเมตตา หวังประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่ใช้วิธีรุนแรง ไม่บังคับให้เชื่อ ทรงพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักบวชนอกศาสนาและสาวก ด้วยหลายวิธี เช่น แวะเวียนไปสนทนาด้วย ไม่วิจารณ์ลัทธิอื่นด้วยถ้อยคำรุนแรง จะใช้วิธีอธิบายด้วยเหตุผลไม่ผูกขาดความดี เป็นต้น ความเชื่อและความไม่เชื่อนี้จะอยู่ด้วยกันได้ซึ่งผู้เขียนก็ได้เสนอไปเบื้องต้นแล้วคือ ต้องทำความเข้าใจว่าศาสนากับสิทธิเสรีภาพเป็นคนละเรื่องไม่ควรยุ่งเกี่ยวกันออกไปให้หมด และสร้างชุดความเข้าใจใหม่ว่า ความเชื่อหรือความไม่เชื่อเป็นสิทธิเสรีภาพที่สำคัญประการหนึ่งภายใต้หลักการของประชาธิปไตย และคนที่ไม่เลือกที่จะนับถือศาสนาใดศาสนาหนึ่งแต่เลือกที่จะนับถือสิ่งที่ดีงามให้อยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

คำสำคัญ : การเลือกนับถือ, ศาสนา, ปัญญาในการพิจารณา, พระสุตตันตปิฎก

Abstract

Academic articles on Choosing to Religion or Not: A Case Study of Concepts Appeared in the Suttantapitaka This issue aims to study such phenomena occurring in society. In conclusion, if asked "Wrong or not wrong" If you are "respecting" or "disrespecting" religion, the answer is "unanswerable" because the author thinks that asking questions like this is not very useful. Personally, I think that what would be more useful is the question, "What is the middle point" because during the Buddha's time the teachings and practices were different from the pagan priests. In addition, his missionaries had a direct impact on pagan priests. but he did it out of mercy. hope for the benefit of the listeners do not use violent means not forced to believe His Highness tried to build good relations with pagan priests and disciples in

*Received: April 05, 2022, Revised: April 04, 2022, Accepted: April 04, 2022.

many ways, such as visiting and chatting. Do not criticize other religions with harsh words. It will use the method of explaining with reason, not monopolizing goodness, etc. This belief and disbelief will coexist. which the author has proposed to be preliminary, which is It must be understood that religion and liberty are separate matters and should not be completely intertwined. and create a new set of understandings that Belief or disbelief is one of the most important rights and freedoms under the principles of democracy. and those who do not choose to adhere to any one religion but choose to respect the good in order to coexist peacefully.

Keywords: Choosing to Respect, Religion, Wisdom in Contemplation, Suttantapitaka

บทนำ

ศาสนาสำคัญต่างๆ ในโลกที่มีในปัจจุบันได้ถือกำเนิดมาเป็นเวลาหลายศตวรรษผ่านกาลเวลาและประวัติศาสตร์อันยาวนาน เริ่มตั้งแต่องค์ศาสดาผู้ก่อตั้งมาเป็นต้นมา การศึกษาและการตีความตามหลักคำสอนต่างๆ ในยุคนั้นมักไม่ประสบปัญหาเนื่องจากมีองค์ศาสดาเป็นผู้วินิจฉัยตัดสินความผิดถูกได้และเหล่าสาวกก็สามารถคลายความสงสัยปัญหาต่างๆ ด้วยการเข้าถามองค์ศาสดาโดยตรง

เมื่อกาลเวลาผ่านไปองค์ศาสดาไม่มีอีกแล้ว เหลือเพียงแต่ตัวแทนขององค์ศาสดา คือ คัมภีร์และหลักคำสอนต่างๆ เท่านั้น การตีความคัมภีร์และหลักคำสอนไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน ต่างคนต่างทัศนะที่หลากหลาย ตีความแตกต่างกันไปจนเกิดนิยามมากมายในศาสนาหนึ่งๆ พระพุทธศาสนาที่เช่นเดียวกันได้ผ่านประวัติศาสตร์แห่งการตีความเกิดขึ้น 2 นิยามใหญ่ที่ชัดเจน คือ นิยามเถรวาท ที่เริ่มต้นจากปฐมสังคายนาซึ่งมีท่านพระมหากัสสปะ พระอุบาลี และพระอานนท์ เป็นหลักในการดำเนินงาน และมีมติร่วมกันว่า “จะไม่ถอนสิกขาบทเล็กน้อยจะไม่บัญญัติสิ่งใดเพิ่มเติม และนิยามมหายาน ที่มีความรุ่งเรืองทางปรัชญาในช่วง พ.ศ. 600-1200 โดยมีมหาวิทยาลัยนาลันทา เป็นศูนย์กลางสร้างสรรค์วรรณกรรมสำคัญของมหายาน (พระมหาสมจินต์ สมมาปัญโญ, 2544) การที่มีนิยามแตกต่างกันนี้ก็เพราะสาเหตุการตีความพุทธพจน์ต่างกัน และสร้างวิธีปฏิบัติที่ต่างกันไปขึ้นในนิยามของตน การตีความเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นกับทุกศาสนา และก็เป็นสิ่งสำคัญยิ่งในการศึกษาศาสนา เพราะศาสนาได้มีคัมภีร์ที่บันทึกคำสอนขององค์ศาสดา บางแห่งบางตอนยังไม่กระจ่างชัดเจนทำให้เกิดการตีความหมายขึ้น

ศาสนาคือสถาบันหลักที่มีศักยภาพในการขัดเกลามนุษย์ให้มีจิตใจโอบอ้อมอารี เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และมองคนอย่างไร้อคติ แต่จากผลวิจัยมากมายกลับพบข้อสรุปในทางตรงกันข้าม และในขณะเดียวกันก็พบว่าคนรุ่นใหม่ชาว “Gen Z” ไม่นับถือศาสนากันมากขึ้น (Plook Friends, 2022) ในสังคมไทย เรื่องการไม่นับถือศาสนาถือเป็นประเด็นใหญ่และเป็นปรากฏการณ์สำคัญหนึ่งของสังคมขึ้นทุกวันนี้ เด็กรุ่นใหม่หลายต่อหลายคนมีปัญหาเกี่ยวกับครอบครัวด้วยเหตุผลดังกล่าวจำนวนมาก เพราะอยากจะออกจากศาสนาที่ตนเองนับถืออยู่ โดยบอกว่าไม่อยากจะไปร่วมกิจกรรมหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพราะรู้สึกว่าจะได้อะไรจากสิ่งเหล่านั้น และซ้ำร้ายเขามองว่ากฎเกณฑ์ทางศาสนากลายเป็นข้อจำกัดในการใช้ชีวิตของเขาอีกด้วย ถือเป็นเสียงสะท้อนของปัญหาหนึ่งจากปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้น โดยประเทศที่มีผู้ไม่นับถือศาสนามากที่สุดคือประเทศจีน 700 ล้านคน รองลงมาคือประเทศญี่ปุ่น 72 ล้านคน และสหรัฐอเมริกา 51 ล้านคน ส่วนในสังคมไทย นักวิชาการ

ด้านศาสนวิทยากล่าวว่า แม้ยังไม่มีสถิติที่แน่ชัด แต่คาดการณ์ว่ามีผู้นับถือศาสนาเพิ่มมากขึ้นถึงร้อยละ 20 โดยระบุถึงสาเหตุหลักๆ ว่าคนจำนวนมากมองว่าศาสนาไม่จำเป็นต่อชีวิต ทำให้มลาย รวมถึงเกิดจากความผิดหวังกับบุคคลทางศาสนา (ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว, 2565)

ดังนั้น เราทุกคนต้องสร้างชุดการรับรู้และความเข้าใจใหม่ว่าการนับถือศาสนาหรือไม่นับถือศาสนา เป็น “สิทธิเสรีภาพ” ขึ้นพื้นฐานประการหนึ่งภายใต้หลักการประชาธิปไตย คุณมีสิทธิและเสรีภาพที่จะนับถือศาสนา และคุณก็มีสิทธิและเสรีภาพที่จะไม่นับถือศาสนา คนที่เลือกที่จะนับถือก็ไม่ใช่เรื่องผิด บทความฉบับนี้ จึงมุ่งหมายที่จะศึกษาปรากฏการณ์ดังกล่าวที่เกิดขึ้นในสังคมเพื่อหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นและหาแนวทางการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

แนวคิดเรื่องการไม่นับถือศาสนา

แนวคิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและแนวคิดทางด้านการพัฒนาจนเป็นที่มาของแนวคิดเหล่านี้ โดยมีเนื้อหารายละเอียดดังนี้

1. แนวคิดแบบฆราวาสนิยม (Secularism) คือ แนวปรัชญาที่ว่าสถาบันการปกครอง สถาบันการเมือง หรือสถาบันในรูปอื่นควรจะดำเนินการปกครองที่เป็นอิสระจากการอำนาจการควบคุมของสถาบันศาสนา และหรือความเชื่อทางศาสนา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2550) เป็นการพิจารณาถึงโลกของฆราวาสที่ตั้งคำถามท้าทายต่อชนบความเชื่อแบบเดิมที่ว่า ศีลธรรมเป็นเรื่องของศาสนาเท่านั้นหรือไม่ ศีลธรรมที่ถูกเขียนขึ้นเป็นตัวอักษร ส่วนหนึ่งของศีลธรรมก็คือ กฎหมายอันเกิดจากมโนธรรมหรือสามัญสำนึก ไม่จำเป็นต้องมีกฎหมายหรือมีไว้เท่าที่จำเป็น เพื่อป้องกันคนไม่มีศีลธรรมก็พอแล้ว แม้ประเทศคอมมิวนิสต์ เช่น ประเทศจีน ไม่นับถือศาสนาใดๆ แต่ก็ใช้หลักคุณธรรมควบคู่กับกฎหมายปกครองประเทศ และคุณธรรมที่ผู้นำจีนนำมาใช้ในการปกครองประเทศ ก็ล้วนแล้วแต่มาจากนักปราชญ์จีนในอดีต รวมถึงคำสอนของศาสนาพุทธด้วย ดังนั้นจึงอนุมานได้ว่า ประเทศคอมมิวนิสต์เฉกเช่นจีนก็นับถือคำสอนของศาสนาโดยปริยาย แต่ในทางนิตินัยปฏิเสธการมีศาสนาในส่วนของพิธีกรรมเท่านั้น (สามารถ มั่งสั่ง, 2565)

ดังนั้นสรุปได้ว่า การที่บุคคลใดเลือกที่จะนับถือหรือไม่นับถือศาสนาไม่ใช่ว่าบุคคลนั้นไม่มีศีลธรรมในการใช้ชีวิตประจำวัน จึงทำให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขได้ เพราะคนที่ไม่นับถือศาสนา แต่ยังมีศีลธรรม ศีลธรรมก็คือ กฎหมายอันเกิดจากมโนธรรมหรือสามัญสำนึกที่ดีนั่นเอง

2. กระบวนทัศน์ทางด้านเหตุผล ในกระบวนการใช้เหตุผลนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ชีวิตศาสนาเป็นเรื่องของศรัทธา การนับถือศาสนาเป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพตามหลักการประชาธิปไตย ศาสนาคือเรื่องของศาสนา ประชาธิปไตยหรือเรื่องสิทธิเสรีภาพ ทั้งสองนี้คือเรื่องเดียวกันและไม่สามารถแยกขาดจากกันได้ ในสังคมไทยเรื่องการไม่นับถือศาสนาถือเป็นประเด็นใหญ่และเป็นปรากฏการณ์สำคัญหนึ่งของสังคมทุกวันนี้ เด็กรุ่นใหม่หลายต่อหลายคนมีปัญหาครอบครัวด้วยเหตุผลดังกล่าวจำนวนมาก เพราะอยากจะออกจากศาสนาที่ตนเองนับถืออยู่ เขาบอกว่าไม่อยากไปร่วมกิจกรรมหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพราะรู้สึกว่าจะไม่ได้อะไรจากสิ่งเหล่านั้น และซ้ำร้ายเขามองว่ากฎเกณฑ์ทางศาสนากลายเป็นข้อจำกัดในการใช้ชีวิตของเขาอีกด้วย คนจำนวนมากมองว่าศาสนาไม่จำเป็นต่อชีวิต ทำให้มลายรวมถึงเกิดจากความผิดหวังกับบุคคลทางศาสนา (ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว, 2565)

อย่างไรก็ตาม แม้โลกจะวิวัฒนาการมาจนถึงปัจจุบัน มนุษย์สามารถเอาชนะธรรมชาติได้ หรือมีวิทยาศาสตร์มาช่วยผู้คนค้นหาความจริงกับเหตุการณ์ต่างๆ ได้แล้ว แต่สภาวะความไม่มั่นคงในชีวิตของมนุษย์

ก็ไม่ได้หายไปไหน แต่กลับเปลี่ยนแปลงไปในรูปแบบอื่นๆ เช่น การแข่งขันในการทำธุรกิจ การต่อสู้เพื่อความอยู่รอดในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำทั้งทางเศรษฐกิจและสังคม หรือแม้แต่การต่อสู้กับสภาวะบางสิ่งบางอย่างที่วิทยาศาสตร์ไม่สามารถตอบสนองได้

สรุปได้ว่า กระบวนการใช้เหตุผลนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ชีวิต ศาสนาเป็นเรื่องของศรัทธา การนับถือศาสนาเป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพตามหลักการประชาธิปไตย ทั้งสองนี้คือเรื่องเดียวกันแยกขาดจากกันได้ ในสังคมไทยเรื่องการไม่นับถือศาสนาถือเป็นประเด็นใหญ่และเป็นปรากฏการณ์สำคัญหนึ่งของสังคมทุกวันนี้ เพราะอยากจะออกจากศาสนาที่ตนเองนับถืออยู่ ไม่อยากไปร่วมกิจกรรมหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพราะรู้สึกว่าได้อะไรจากสิ่งเหล่านั้น ทำให้มลายรวมถึงเกิดจากความผิดหวังกับบุคคลทางศาสนา

รูปแบบความไม่เชื่อทางศาสนาในพระพุทธศาสนา

1. ศาสนาเป็นเรื่องความศรัทธาดีลึกลับ เป็นการพิจารณาถึงความรู้แก่นสารของความเชื่อนั้นในฐานะที่เป็นความศรัทธาดีลึกลับ โดยจะพบว่า ในช่วงนี้เรามักพบข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ว่าคนรุ่นใหม่เขาไม่มีศาสนาแล้ว อันเนื่องจากข่าวด้านเสียหายของพระภิกษุสงฆ์ หรือเขาเชื่อมั่นในตัวเอง เขาไม่พึ่งพาอำนาจนอกตัวเองแล้ว บางข่าวก็ว่า เบื่อพระ แต่ไม่เบื่อศาสนา สำหรับผู้เขียนก็เห็นใจคนรุ่นใหม่ เพราะในเรื่องนี้ ในสมัยพุทธกาลก็มีเรื่องราวคล้ายๆ กับแบบนี้ พราหมณ์คนหนึ่งไปทูลถามพระพุทธเจ้าว่า คำสอนของพระองค์จำเป็นแก่คนทุกคนหรือไม่ การที่พราหมณ์ถามอย่างนี้พราหมณ์แกล้งใจพระพุทธเจ้าว่า พระองค์ต้องตอบว่า คำสอนของพระองค์จำเป็นแก่มนุษย์ทุกคน แต่พราหมณ์ต้องผิดหวังเพราะพระองค์กลับตรัสตอบพราหมณ์โดยยกตัวอย่างเรื่องคนป่วยให้ฟังก่อน เพื่อความเข้าใจง่ายว่าในโลกนี้มีคน มีคนไข้อยู่ 3 ประเภท คือ คนไข้ประเภทที่ 1 คนไข้บางคนรักษาก็หาย ไม่รักษาก็หาย คนไข้ประเภทที่ 2 คนไข้บางคนรักษาก็ตาย ไม่รักษาก็ตาย และคนไข้ประเภทที่ 3 คนไข้บางคนรักษาจึงหาย ถ้าไม่รักษาตาย แล้วตรัสถามพราหมณ์ว่า คนไข้ทั้ง 3 ประเภทนี้หมอจำเป็นสำหรับคนไข้ประเภทไหน ? พราหมณ์ได้ทูลตอบว่า หมอจำเป็นสำหรับคนไข้ประเภทที่ 3 จากนั้นพระองค์ก็ตรัสแก่พราหมณ์ว่า ในโลกนี้ก็มีคนอยู่ 3 ประเภทเช่นกัน คือคนบางคนพบคำสอนของพระตถาคตก็ตาม ไม่พบคำสอนของพระตถาคตก็ตาม เขาสามารถนำชีวิตของเขาไปสู่กุศลได้ คือเอาตัวรอดได้

การนำชีวิตเข้าสู่กุศลก็คือ เมื่อฟังคำสอนของพระตถาคตแล้วนำชีวิตเข้าสู่ความสุข ทั้งในชีวิตปัจจุบัน และทั้งชีวิตในปรโลก และไปนิพพานก็ได้ นั่นคือชีวิตที่เอาตัวรอดทั้งปัจจุบัน และในสัมปรายภพ คำสอนอะไร ? ที่สอนให้มีความสุขในปัจจุบัน คำสอนอะไรที่สอนให้มีความสุข ในปรโลก ทรงสอนว่า อยากเอาตัวรอดในปัจจุบันต้องสร้างฐานะให้มั่นคง ด้วยหลักธรรม 4 ประการคือ ขยัน หนึ่ง ประหยัด หนึ่ง ไม่คบคนชั่ว หนึ่ง ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินไป หนึ่ง และมีวินัยในการดำเนินชีวิต 4 ประการคือ ไม่เป็นนักเลงหญิง หนึ่ง ไม่เป็นนักเลงสุราหรือยาเสพติด หนึ่ง ไม่เล่นการพนัน หนึ่ง และไม่คบคนชั่วเป็นเพื่อน หนึ่ง คำสอนที่จะให้พ้นไปจากการที่ตายไปแล้วต้องไปเกิดในนรกก็คือมีศีลห้า

ส่วนคนบางคนก็ตรัสว่า พบพระพุทธศาสนาก็ตามไม่พบก็ตาม เขาก็ไม่สามารถนำชีวิตของเขาเข้าสู่กุศลได้เลย คือ เอาตัวไม่รอดทั้งปัจจุบันและในสัมปรายภพ มีลักษณะอย่างไร ? ชาวพุทธเมืองไทยส่วนใหญ่จะเป็นอย่างนี้ กล่าวคือ ไม่นำคำสอนที่จะสร้างชีวิตให้มั่นคงมาใช้เลย ขี้เกียจ ไม่ประหยัด คบคนชั่ว ฟุ้งเฟ้อ ทำนองอวดรวย แบบนี้เรียกว่านำชีวิตเข้าสู่กุศล เขาเอาตัวไม่รอดในปัจจุบันแน่แท้ อีกทั้งเมื่อมีโอกาสพบพระในงานบุญต่างๆ ท่านให้ศีล ภูก็นั่งเฉยๆ ไม่รับศีล หรือบางคนรับศีลแล้ว พระยังไม่ทันกลับเลยก็ซุบซิบกันกินเหล้าแล้ว หรือบางคนเพื่อนเตือนว่าอย่ากินเหล้าเลย อยู่่าสุขบุญหรือเลยก็ประกาศเสียงดังฟังชัดว่า เงินของกูมีงไม่

ต้องมาอยู่ คนเช่นนี้แหละเขาเอาตัวไม่รอดในสัมปรายภพ เขาต้องทุกข์ทรมานในปัจจุบันก่อนตาย เพราะโรค ตับแข็งและโรคถุงลมโป่งพอง พอตายแล้วก็ต้องทุกข์อีกเพราะเกิดในอบายเพราะเหตุแห่งการกินเหล้า นี่คือคนที่พบพระพุทธศาสนาก็ตามไม่พบก็ตามก็เอาตัวไม่รอด (ทวี ผลสมภพ, 2565)

สรุปได้ว่า ศาสนาเป็นเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ เป็นการพิจารณาถึงความไร้แก่นสารของความเชื่อนั้นใน ฐานะที่เป็นความศักดิ์สิทธิ์ โดยจะพบว่าในช่วงนี้เรามักพบข่าวในหน้าหนังสือพิมพ์ว่าคนรุ่นใหม่เขาไม่มีศาสนา กันแล้ว อันเนื่องจากข่าวด้านเสียหายของพระภิกษุสงฆ์ หรือเขาเชื่อมั่นในตัวเอง และเมื่อพิจารณาคำสอนของ พระตถาคตแล้วนำชีวิตเข้าสู่ความสุขด้วยหลักธรรม 4 ประการคือ 1) ขยัน 2) ประหยัด 3) ไม่คบคนชั่ว 4) ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินไป และมีวินัยในการดำเนินชีวิต 4 ประการคือ 1) ไม่เป็นนักเลงหญิง 2) ไม่เป็นนักเลงสุราหรือ ยาเสพติด 3) ไม่เล่นการพนัน และ 4) ไม่คบคนชั่วเป็นเพื่อน คำสอนนี้ก็คือ ศีล 5

2. ความไม่น่าเชื่อถือทางศาสนา มาจากข้อมูลที่พิจารณาในแง่ของกาลามสูตร อันเป็นการ วิเคราะห์หลักการในกาลามสูตรโดยเนื้อหา สังคม สิ่งแวดล้อม ประวัติศาสตร์ ความเชื่อ แนวคิดของนักวิชาการ ศาสนาทั้ง 2 กลุ่ม และการนำหลักธรรมที่มีลักษณะเป็นเครื่องมือวินิจฉัย ข้อสงสัยต่างๆ จึงเป็นทางออกที่ สำคัญสำหรับวิเคราะห์ความหมายที่แท้จริง ซึ่งจากการศึกษาวิเคราะห์พบว่า การให้ความหมายปฎักศัพท์ว่า เป็นพระไตรปิฎกไม่กระทบต่อความน่าเชื่อถือในคำสอนของพระพุทธเจ้า เนื่องจากมีคุณลักษณะตรงไปตรงมา เป็นสังฆธรรม ทนทานต่อการพิสูจน์ทุกยุคสมัย ส่วนแนวคิดของนักวิชาการที่เห็นว่า ปฎักศัพท์ ไม่ใช่คำสอนของ พระพุทธเจ้า เนื่องจากมีความเห็นว่า ถ้าปฎักศัพท์ หมายถึง พระไตรปิฎก พระพุทธเจ้าไม่จำเป็นต้องตรัสบอก ไม่ให้เชื่อ เพราะเหตุที่ธรรมะที่พระองค์รู้แจ้งมีความเป็นสังฆธรรมที่ต้องเปิดเผย โดยไม่หวั่นผลกระทบใดๆ นั้นเอง (พระมหาปรทัตติ ยาทองไชย, 2561)

กาลามสูตรเป็นคำสอนที่ว่าด้วยความเป็นกลาง ในการแสวงหาความจริงเกี่ยวกับความเชื่อ คำสอน และหลักปฏิบัติทางศาสนา โดยให้ผู้ฟังมีอิสระในการตัดสินใจได้อย่างเต็มที่ ปราศจากการชี้นำด้วยอำนาจอิทธิ วาตะ คือ การใช้คำพูดหวานล่อมเพื่อชี้นำผู้ฟังให้เชื่อตามความเห็นของตนอย่างเข้มแข็ง ซึ่งการชี้นำดังกล่าวได้ สร้างปัญหาให้แก่ชาวกาลามะมาแล้ว เนื่องจากพวกเขาได้ยินได้ฟังคำสอนที่ขัดแย้ง ไม่เป็นไปในทิศทาง เดียวกันจากคณาจารย์และเจ้าลัทธิต่างๆ จนเกิดเป็นประเด็นความสงสัย ไม่สามารถตกลงใจได้ว่า คำสอนของ ใครเป็นความจริง คำสอนของใครเป็นเท็จเพื่อตอบคำถาม ดังกล่าวทำให้พระพุทธเจ้าทรงวางหลักการ 10 ประการ เพื่อใช้ตรวจสอบความจริงในสิ่งที่ได้ยิน ได้ฟัง ได้เชื่อ อันประกอบด้วยหลักยั้งยั้งช่างใจ เหล่านี้ คือ ข้อที่ 1 อย่าปลงใจเชื่อด้วยการฟังตามกันมา ข้อที่ 2 อย่าปลงใจเชื่อด้วยการถือสืบๆ กันมา ข้อที่ 3 อย่าปลงใจ เชื่อด้วยการเล่าลือ ข้อที่ 4 อย่าปลงใจเชื่อด้วยการอ้างตำราหรือคัมภีร์ ข้อที่ 5 อย่าปลงใจเชื่อเพราะตรรกะ (การคิดเอาเอง) ข้อที่ 6 อย่าปลงใจเชื่อเพราะการอนุমান คาดเดาเอาเอง ข้อที่ 7 อย่าปลงใจเชื่อด้วยการคิด ตรองตามแนวเหตุผล ข้อที่ 8 อย่าปลงใจเชื่อเพราะเข้าได้กับทฤษฎีที่พินิจไว้แล้ว ข้อที่ 9 อย่าปลงใจเชื่อเพราะ มองเห็นรูปลักษณะน่าจะเป็นไปได้ และข้อที่ 10 อย่าปลงใจเชื่อเพราะนับถือว่ามีอำนาจ (พระ มหาปรทัตติ ยาทองไชย, 2561)

สรุปได้ว่า ความไม่น่าเชื่อถือทางศาสนา พิจารณาในแง่ของกาลามสูตรซึ่งมีลักษณะเลือกวิธีการ ตอบคำถามอย่างเป็นกลางในกาลามสูตร เพื่อส่งเสริมอุปนิสัยการเข้าถึงธรรมของชาวกาลามะ คำสอนโดยทันที อาจทำให้ชาวกาลามะคัดค้านไม่เปิดใจยอมรับฟังได้ หลักการในกาลามสูตรทั้ง 10 ประการนั้น กาลามสูตรจึง เป็นพระสูตรที่ให้อิสระในด้านความคิด แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่ให้เราเชื่อ แต่ให้พิจารณาให้ดีเสียก่อน แล้วจึง

ค่อยเชื่อ อย่าเชื่อโดยฟังตามกันมา แม้แต่พระคัมภีร์ก็อย่าเพิ่งเชื่อ ให้พิจารณาเสียก่อน ถ้าทำได้อย่างนี้ ถือว่าสมกับการเป็นชาวพุทธ ไม่เชื่ออะไรอย่างไรเหตุผล โดยไม่พิจารณาว่าควรเชื่อหรือไม่เชื่อเพียงใด

3. ความไม่เชื่อแต่เคารพกัน เป็นการสังสมบารมีจนได้สำเร็จเป็นพระพุทธเจ้าในภพนี้รวมทั้งพระอรียสาวกของพระองค์ด้วยทางสังคม คือ พระพุทธศาสนาและนักบวชนอกศาสนาเผยแผ่ในสังคมเดียวกันจึงทำให้ศาสนาและสาวกของศาสนาทั้งหลายมีความเกี่ยวข้องกัน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยบ้าง มีความขัดแย้งกันบ้าง ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงก็โดยอ้อม บางครั้งเป็นเรื่องราวระหว่าง พระพุทธเจ้ากับนักบวชนอกศาสนาและสาวกของนักบวชนอกศาสนาและทางคำสอนการปฏิบัติต่างๆ ในสมัยพุทธกาลแม้มีจำนวนมาก พระพุทธองค์ก็ได้คัดค้านทุกลัทธิ ทรงเห็นด้วยกับฝ่ายสัมมาทิฐิว่าสอนตรงกับพระองค์ ฝ่ายที่สอนไม่ตรงกับพระองค์ได้แสดงความเห็นโต้แย้งด้วยเหตุผล ไม่ได้รู้กราบจนเกิดความขัดแย้งรุนแรง ทรงให้การประนีประนอม ชี้แจงตามเหตุผลซึ่งบางครั้งก็ได้ผลบางครั้งก็ล้มเหลว วิธีการแบบนี้แสดงให้เห็นถึงความใจกว้างและท่าทีแห่งปัญญาของพระพุทธศาสนาที่มีต่อนักบวชศาสนาที่เผยแผ่คำสอนในบริบทสังคมเดียวกัน (พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ), 2563)

เมื่อศึกษาพระจริยาที่พระพุทธองค์และพระสาวกปฏิบัติต่อผู้นับถือลัทธิศาสนาอื่นแล้วเห็นว่าเป็นแนวทางให้เกิดความปรองดองและเป็นบรรยากาศแห่งความปรองดองระหว่างศาสนา โดยเฉพาะเมืองสาวัตถีที่พระพุทธองค์จำพรรษานานถึง 25 พรรษานั้น ทรงประกาศพระพุทธศาสนาด้วยท่าทีแห่งความปรองดองและแม้จะเกิดความรุนแรงทางศาสนาหลายครั้ง แต่ก็ทรงหาทางแก้ไขเพื่อให้ผู้คนกลับมาสามัคคีปรองดองกันอีกต่อไป พุทธวิธีที่ทรงใช้เป็นไปอย่างประสานแม้ในเมืองอื่นๆ ก็ทรงใช้วิธีการเช่นเดียวกันนี้ วิธีการที่ทรงใช้สรุปเป็นประเด็นสำคัญๆ ได้ดังต่อไปนี้

1. การแหวะเวียนไปสนทนาแลกเปลี่ยนความเห็น การแหวะเวียนไปสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันนั้น บางครั้งการสนทนาเป็นไปด้วยดีเกิดความเข้าใจความคุ้นเคย แต่บางครั้งเรื่องที่สนทนายอีกฝ่ายอาจจะไม่เห็นด้วย สิ่งที่ยอมรับปฏิบัติกันทั้งฝ่ายพระพุทธศาสนาและฝ่ายนักบวชในลัทธิภายนอก คือ เมื่อสนทนาจบแล้วก็จะลุกจากที่นั่งไป เพราะหากจะได้เถียงกันหรือต่างฝ่ายต่างยืนยันว่า ความเห็นของตนเท่านั้นถูกต้อง สุดท้ายก็ต้องทะเลาะวิวาทกัน บางครั้งพระภิกษุหรืออุบาสกแหวะไปสนทนากับปริพาชก หากเรื่องที่สนทนายกันนั้นตนไม่เห็นด้วย เมื่อจบการสนทนาแล้วก็ลุกจากมา แล้วนำคำสนทนายนั้นมาถามเพื่อรับฟังคำตอบจากพระพุทธเจ้า (ส.ม. (ไทย)19/233/168) การหาเวทีเพื่อแลกเปลี่ยนสนทนากันนี้ถูกนำมาใช้มากในเมืองสาวัตถี บางครั้งพระพุทธองค์เป็นฝ่ายริเริ่มก่อน บางครั้งฝ่ายนักบวชในลัทธิภายนอกเป็นฝ่ายริเริ่ม ในบางครั้งที่มีความรุนแรงและหมิ่นเหม่ที่จะเกิดความร้ายฉานมากกว่าเดิม ฝ่ายบ้านเมือง คือ พระเจ้าปเสนทิโกศลจะเป็นผู้ดำเนินการแทน เช่น กรณีพวกเดียรถีย์กล่าวใส่ร้ายว่าพระพุทธองค์หวงลาภสักการ (ส.ส. (ไทย) 15/135-171)

2. การไม่วิจารณ์เจ้าลัทธิอื่น แต่จะมุ่งไปที่การสอนธรรมในการสนทนากับนักบวชในลัทธิภายนอกหรือกับสาวกของนักบวชพวกอื่นนั้น ตามปกติพระพุทธองค์จะไม่วิจารณ์ศาสนาอื่น หรือแม้แต่คนที่นับถือศาสนาอื่น เมื่อมีคนมาทูลถามว่าการที่เจ้าลัทธิชื่อดังบางคนมีความเห็นในเรื่องต่างๆ นั้นถูกต้องหรือไม่ พระพุทธองค์เห็นด้วยกับเขาหรือไม่ หรือถามว่าเจ้าลัทธิเหล่านั้นรอบรู้จริงหรือไม่ พระพุทธองค์ก็จะไม่วิจารณ์แต่จะสนพระทัยการแสดงธรรมมากกว่า การไม่วิจารณ์เจ้าลัทธิอื่นนี้ แม้พระมหาสาวกและอุบาสกคนสำคัญก็ถือปฏิบัติในลักษณะเดียวกันนี้ พิจารณาจากพุทธจริยาจะเห็นว่า เมื่อมีคนมาถามปัญหาเกี่ยวกับลัทธิศาสนาอื่น พระพุทธองค์จะไม่ไปตัดสินใคร แต่จะให้คนถามปัญหาฟังสิ่งที่พระองค์ได้เห็นได้รู้แล้วให้เขาใช้ปัญญาพิจารณาวินิจฉัยเอง ท่าทีแบบนี้เป็นการให้สิทธิในการใช้ปัญญาและเป็นลักษณะหนึ่งของการมีเสรีภาพทางปัญญา

(พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2542) การวิจารณ์ผู้อื่นนี้แม้จะทำให้ไปสู่ความแตกแยก คนที่ถูกวิจารณ์และสาวกย่อมไม่พอใจฝ่ายผู้วิจารณ์เองก็เสียเวลาเปล่า จิตใจก็จะขุ่นเคืองฟุ้งซ่านไม่สนใจการบำเพ็ญสมณธรรม

3. การไม่ผูกขาดความดีและการเข้าถึงความจริง ดังได้กล่าวไว้แล้วว่า พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาที่มีใจกว้าง การกล่าวถึงความดีพื้นฐานและการเข้าถึงความจริงเบื้องต้นจะไม่ผูกขาดว่ามีแต่ในพระพุทธศาสนาเท่านั้น ระบุแต่ส่วนที่เป็นสัจธรรม เช่น อริยสัจ 4 มรรคมีองค์ 8 อันเป็นทางดำเนินสู่พระนิพพาน เป็นต้น เท่านั้นว่ามีเฉพาะในพระพุทธศาสนา หากคำสอนของนักบวชในลัทธิภายนอกบางเรื่องมีรายละเอียดบางประการเข้ากันลงกับหลักธรรมในพระพุทธศาสนาที่รับรอง หากปฏิบัติตามได้ผลก็รับตามความจริงบางอย่างขัดแย้งกันก็ว่ากันไปตามเหตุผล ในส่วนของการทำความดี เช่น การทำบุญทำทานก็ไม่ทรงผูกขาดหรือสอนให้ชาวบ้านให้ทานแก่พระพุทธรูปและพระสาวกเท่านั้น แต่เรื่องนี้มักถูกพวกนักบวชในลัทธิภายนอกยกมากล่าวโจมตี เนื่องจากเมื่อพระพุทธศาสนาอุบัติ ชาวบ้านก็จะหันมาอุปถัมภ์บำรุงพระพุทธศาสนากันมาก ทำให้นักบวชเหล่านั้นมีลาภสักการะน้อย ท่านเปรียบว่าเหมือนหิ้งห้อยเมื่อพระอาทิตย์ขึ้น ครั้งหนึ่งพระพุทธเจ้าถูกวัจฉโคตรปริพาชกถามว่า “ได้ยินว่าพระพุทธองค์สอนให้ชาวบ้านให้ทานแต่กับพระองค์และพระสาวกเท่านั้นจึงจะมีผลมาก” พระองค์ตรัสตอบว่า “นั่นเป็นการกล่าวหาด้วยคำที่ไม่จริง” ทรงตรัสต่ออีกว่า “ผู้ใดห้ามบุคคลอื่นให้ทาน ผู้นั้นชื่อว่าทำอันตรายแก่วัตถุ 3 อย่าง คือ ทำอันตรายแก่บุญของทายก (ผู้ให้) ทำอันตรายแก่ลาภของปฏิคาหก (ผู้รับ) และในเบื้องต้น ตัวเขาเองย่อมถูกกำจัดและถูกทำลาย” และตรัสยืนยันอีกว่า “ผู้ใดเหนืาล้างภาชนะ หรือน้ำล้างชั้นลงที่หมูสัตว์ซึ่งอาศัยอยู่ที่บ่อน้ำคร่ำหรือที่บ่อโสโครกด้วยตั้งใจว่า หมูสัตว์ที่อาศัยอยู่ในที่นั้นจงเลี้ยงชีพด้วยน้ำล้างภาชนะเป็นต้นนั้น เรากล่าวกรรมที่มีการเหนืาล้างภาชนะเป็นต้นเหตุว่าเป็นที่มาแห่งบุญ ไม่จำเป็นต้องพูดถึงในหมู่มนุษย์” (อง.ตัก. (ไทย) 20/58/22/-222)

4. การให้เสรีภาพทางปัญญา ไม่บีบบังคับให้ศรัทธา ในสังคมไทยปัจจุบัน การเผยแพร่พระพุทธศาสนาที่ได้ผลกับชาวไทยระดับปัญญาชนและชาวต่างชาติมากวิธีการหนึ่ง คือ การให้เสรีภาพทางปัญญา ไม่บีบบังคับให้ศรัทธา พุทธพจน์ที่สร้างความประทับใจแก่บุคคลเหล่านั้นคือความในกาลามสูตรที่เปิดโอกาสให้ใช้ปัญญามากกว่าศรัทธา ท่าทีแบบนี้ไม่อาจพบได้ในศาสนาอื่น การเผยแพร่ด้วยความบริสุทธิ์ใจไม่มีวาระซ่อนเร้นนี้ทำให้ได้รับการยอมรับจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะกับศาสนิกของศาสนาอื่น อย่างไรก็ตาม วิธีการแบบนี้กลับไม่ค่อยได้รับความสนใจในแวดวงของศาสนาอื่น จนกลายเป็นปัญหาที่ท่ายนักการศาสนาและศาสนิกของศาสนาต่างๆ เนื่องจากในหลายท้องที่มีการเผยแพร่ศาสนาด้วยวิธีการสุมเสี่ยงต่อความขัดแย้ง เช่น การเสนอผลประโยชน์ด้านทุนการศึกษาให้ได้เรียนในระดับสูงขึ้น เมื่อเรียนจบแล้วได้รับตำแหน่งอาจารย์ในมหาวิทยาลัยที่ศาสนานั้นดำเนินการอยู่ จากนั้นได้รับการยกย่องในสังคมมากขึ้นได้รับการตอบแทนด้านเศรษฐกิจมีความมั่นคงในชีวิตมากขึ้น (สุรจฺฉิ ยุทธชนะ, 2536) ในการเผยแพร่ศาสนาในถิ่นห่างไกลความเจริญบางครั้งมีการปิดกั้นศรัทธา มีการบีบบังคับให้ศรัทธาด้วยการเสนอผลประโยชน์ด้านสาธารณสุขด้านการประกอบอาชีพเป็นการแลกเปลี่ยนวิธีการ (จำรัส กันทวงษ์, 2531) ดังกล่าวมานี้หากไม่ระวังให้ดีอาจก่อให้เกิดความขัดแย้งทางศาสนาได้

5. ความมีใจกว้างต่อผู้นับถือศาสนาอื่น ในการประกาศพระพุทธศาสนา พระพุทธองค์จะทรงจาริกแสดงธรรมแก่คนทุกชาติชั้นวรรณะโดยพิจารณาอุปนิสัยของผู้ฟังเป็นสำคัญ หลักธรรมของพระองค์มีลักษณะสำคัญอย่างหนึ่ง คือ ความเป็นสากล (ทั้งความคิดและการปฏิบัติ) มีคำสอนเกี่ยวกับความจริง (สัจธรรม) ที่เป็นกลางไม่ขึ้นต่อบุคคล กลุ่ม เหล่า พรรคพวก (พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต), 2537) ใครปฏิบัติตามก็ย่อมได้รับผลตามสมควรแก่การปฏิบัติ ทุกคนเมื่อมีศรัทธา มีความเพียร มีเหตุ ปัจจัยถึงพร้อมก็สามารถบรรลุถึงจุดหมาย

สูงสุดในพระพุทธศาสนาได้ ไม่มีข้อจำกัดว่าจะต้องเป็นคนชาติชั้นวรรณะใด มีฐานะยากจนหรือมั่งมี เป็นหญิงหรือชาย เป็นคฤหัสถ์หรือบรรพชิต ความมีใจกว้างต่อผู้นับถือศาสนาอื่นนี้เป็นเหตุผลอย่างหนึ่งที่ทำให้พระพุทธศาสนาได้รับการยอมรับจากผู้นับถือศาสนาอื่นที่ถือปฏิบัติทั่วไป เช่น การให้ผู้นับถือศาสนาอื่นมาร่วมกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาได้โดยไม่ต้องเปลี่ยนศาสนา ในบางวัดเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติมาฝึกปฏิบัติกรรมฐานได้ ในมหาวิทยาลัยสงฆ์ก็เปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติเข้ามาศึกษาได้ แนวทางนี้ถือว่าเป็นการแสดงความมีใจกว้างต่อผู้นับถือศาสนาอื่นทำให้เกิดบรรยากาศแห่งความปรองดอง

สรุปได้ว่า แม้ว่าพระพุทธองค์และพระสาวกจะประกาศพระพุทธศาสนาในท่ามกลางสังคมที่นับถือเจ้าลัทธิคณาจารย์อื่นๆ และบางครั้งมีเป้าหมายอยู่ที่ตัวเจ้าลัทธิสาวกคนสำคัญหรืออุปัชฌาย์คนสำคัญ แต่ความมุ่งหวังที่ไม่เคยละเลยคือการอยู่ร่วมกันอย่างสามัคคีปรองดอง กล่าวคือ จะทรงหลีกเลี่ยงวิธีการที่อาจจะทำให้เกิดความขัดแย้ง แม้บางครั้งเกิดความขัดแย้งเพราะเหตุสุดวิสัยก็จะพยายามแก้ไขให้ก้าวพ้นปัญหานั้นให้คนสังคมกลับมาสามัคคีปรองดองกัน

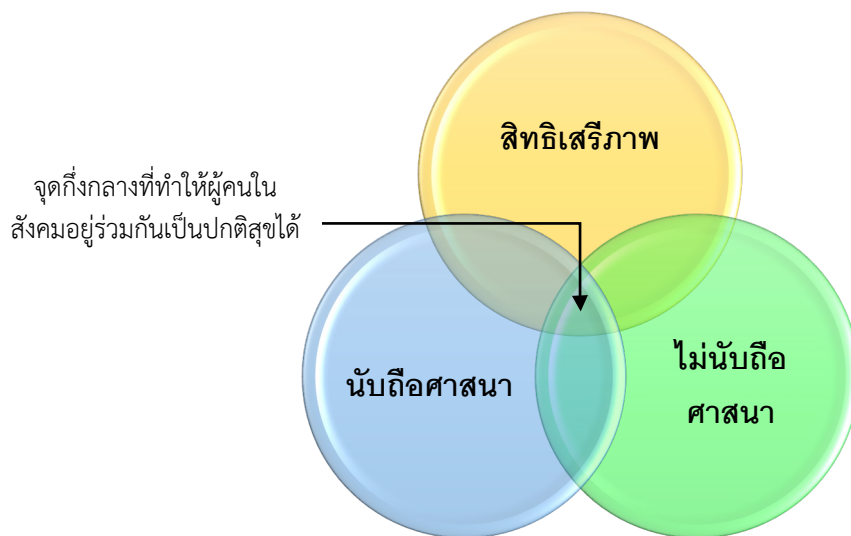
บทสรุป

การที่บุคคลใดเลือกที่จะนับถือ หรือไม่นับถือศาสนา ไม่ใช่ว่าบุคคลนั้นไม่มีศีลธรรมในการใช้ชีวิตประจำวันจึงทำให้ผู้คนในสังคมอยู่ร่วมกันเป็นปกติสุขได้ เพราะคนที่ไม่นับถือศาสนา แต่ยังมีศีลธรรม ศีลธรรมก็คือ กฎหมายอันเกิดจากมโนธรรมหรือสามัญสำนึกที่ดีนั่นเอง การใช้เหตุผลนั้นถือเป็นปัจจัยสำคัญในการใช้ชีวิต ศาสนาเป็นเรื่องของศรัทธา การนับถือศาสนาเป็นเรื่องของสิทธิเสรีภาพตามหลักการประชาธิปไตย ทั้งสองนี้คือเรื่องเดียวกันแยกขาดจากกันได้ ในสังคมไทยเรื่องการไม่นับถือศาสนาถือเป็นประเด็นใหญ่และเป็นปรากฏการณ์สำคัญหนึ่งของสังคมทุกวันนี้ เพราะอาจจะออกจากศาสนาที่ตนเองนับถืออยู่ไม่ยากไปร่วมกิจกรรมหรือประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เพราะรู้สึกว่าได้อะไรจากสิ่งเหล่านั้นทำให้ถึงมายรวมถึงเกิดจากความผิดหวังกับบุคคลทางศาสนา ในช่วงนี้เรามักพบข่าวด้านเสียหายของพระภิกษุสงฆ์ และเมื่อพิจารณาคำสอนของพระพุทธศาสดาแล้วนำชีวิตเข้าสู่ความสุขด้วยหลักธรรม 4 ประการคือ 1) ขยัน 2) ประหยัด 3) ไม่คบคนชั่ว 4) ไม่ฟุ้งเฟ้อเกินไป และมีวินัยในการดำเนินชีวิต 4 ประการคือ 1) ไม่เป็นนักเลงหญิง 2) ไม่เป็นนักเลงสุรา หรือยาเสพติด 3) ไม่เล่นการพนัน และ 4) ไม่คบคนชั่วเป็นเพื่อน

ความไม่น่าเชื่อถือทางศาสนาซึ่งมีลักษณะเลือกวิธีการตอบคำถามอย่างเป็นกลางในกาลามสูตร เพื่อส่งเสริมอุปนิสัยการเข้าถึงธรรมของชาวกาลามะ คำสอนโดยทันทีอาจทำให้ชาวกาลามะคัดค้านไม่เปิดใจยอมรับฟังได้ หลักการในกาลามสูตรทั้ง 10 ประการนั้นจึงเป็นพระสูตรที่ให้อิสระในด้านความคิด แต่ไม่ได้หมายความว่าไม่ให้เราเชื่อ แต่ให้พิจารณาให้ดีเสียก่อนแล้วจึงค่อยเชื่อ อย่าเชื่อโดยฟังตามกันมา แม้แต่พระคัมภีร์ก็อย่าเพิ่งเชื่อ ให้พิจารณาเสียก่อน ถ้าทำได้อย่างนี้ถือว่าสมกับการเป็นชาวพุทธ ไม่เชื่ออะไรอย่างไรเหตุผลโดยไม่พิจารณาว่าควรเชื่อหรือไม่เชื่อเพียงใด

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าพระพุทธเจ้าจะมีคำสอนและหลักการปฏิบัติแตกต่างจากนักบวชนอกศาสนา อีกทั้งการเผยแผ่ศาสนาของพระองค์ก็ส่งผลกระทบโดยตรงต่อนักบวชนอกศาสนา แต่พระองค์ก็ทำด้วยความเมตตา หวังประโยชน์แก่ผู้ฟัง ไม่ใช่ใช้วิธีรุนแรง ไม่บังคับให้เชื่อ ทรงพยายามสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักบวชนอกศาสนาและสาวกด้วยหลายวิธี เช่น แวะเวียนไปสนทนาด้วย ไม่วิจารณ์ลัทธิอื่นด้วยถ้อยคำรุนแรงจะใช้วิธีอธิบายด้วยเหตุผลไม่ผูกขาดความดี หากคำสอนหรือหลักการปฏิบัติของนักบวชนอกศาสนาดีก็ยอมรับว่าดี นักบวชนอกศาสนาสอนเรื่องดี ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบก็จะยกย่องสรรเสริญ ให้เสรีภาพทางปัญญาด้วยการเปิด

โอกาสให้มาสนทนาถามปัญหา หรือปฏิบัติตามคำสอนของพระองค์ได้อย่างเต็มที่ โดยไม่จำเป็นต้องเปลี่ยนมานับถือพระองค์ก็ได้ ดังนั้น กล่าวโดยสรุปหากจะถามว่า “ผิดหรือไม่ผิด” ถ้าจะ “นับถือ” หรือ “ไม่นับถือ” ศาสนา คำตอบที่ได้คือ “ตอบไม่ได้” เพราะผู้เขียนคิดว่า การตั้งคำถามลักษณะนี้ไม่ได้เกิดประโยชน์อะไรมากนัก ส่วนตัวกลับมองว่าสิ่งที่น่าจะเป็นประโยชน์มากกว่าคือคำถามที่ว่า “อะไรคือจุดกึ่งกลาง” ซึ่งผู้เขียนก็ได้เสนอไปเบื้องต้นแล้วคือ ต้องทำความเข้าใจว่าศาสนากับสิทธิเสรีภาพเป็นคนละเรื่องไม่ควรยุ่งเกี่ยวกันออกไปให้หมด และสร้างชุดความเข้าใจใหม่ว่า ความเชื่อหรือความไม่เชื่อเป็นสิทธิเสรีภาพที่สำคัญประการหนึ่งภายใต้หลักการของประชาธิปไตย สรรพองค์ความรู้การศึกษา ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 บุรณาการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างปกติสุข

เอกสารอ้างอิง

- จำรัส กันทวงษ์. (2531). ศึกษาเปรียบเทียบการเผยแพร่ศาสนาพุทธและศาสนาคริสต์ในกลุ่มชาวเขา: ศึกษาเฉพาะกรณี ชาวกระเหรี่ยงบ้านผาเต๊ะ ตำบลพระธาตุผาแดง อำเภอแม่สอด จังหวัดตาก. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ณัฐพงศ์ ดวงแก้ว. (2565). ผิดหรือที่จะไม่นับถือศาสนา? เมื่อความเชื่อและความไม่เชื่อต้องอยู่ร่วมสังคมเดียวกัน. แหล่งที่มา <https://thestandard.co/is-it-wrong-to-not-practice-religion/> สืบค้นเมื่อ 19 มี.ค. 2565.
- ทวี ผลสมภพ. (2565). พระพุทธศาสนา จำเป็นสำหรับคนบางประเภท. แหล่งที่มา https://www.matichon.co.th/politics/news_331821 สืบค้นเมื่อ 19 มี.ค. 2565.
- พระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต). (2542). มองสันติภาพโลก ผ่านอารยธรรมโลกาภิวัตน์. กรุงเทพมหานคร:ธรรมสาร.
- พระมหาปรทัตติ ยาทองไชย. (2561). ความขัดแย้งการตีความปิฎกศัพท์ในกาลามสูตร. วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. 1(1). 12-13.

- พระมหาสมจินต์ สมมาปญโญ. (2544). **พุทธปรัชญาสาระและพัฒนการ**. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวัลภาจารย์ (ดาวเรือง อาจารย์คุณ). (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างพระพุทธศาสนากับนักบวชนอกศาสนา. **วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย**. 4(1). 29.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2550). **พจนานุกรมศัพท์ปรัชญา อังกฤษ-ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน**. กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สามารถ มั่งส้ง. (2565). พลวัตสังคม ไม่นับถือศาสนาอยู่ในสังคมได้ ถ้าไม่ไร้คุณธรรม. แหล่งที่มา <https://mgronline.com/daily/detail/9650000010178> สืบค้นเมื่อ 19 มี.ค. 2565.
- สุรวุฒิ ยุทธชนะ. (2536). การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยของการเปลี่ยนศาสนาจากคริสต์เป็นพุทธ และจากพุทธเป็นคริสต์: ศึกษาเฉพาะกรณีศาสนาจารย์โปรแตสแตนต์กับภิกษุชาวต่างประเทศในประเทศไทย. วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- Plook Friends. (2022). **ทำไมคน Gen Z ถึงไม่มีศาสนามากขึ้น**. แหล่งที่มา <http://www.plookfriends.com/blog/content/detail/88448/> สืบค้นเมื่อ 19 มี.ค. 2565.

การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD * TEMPLE MANAGEMENT IN VUCA WORLD SOCIETY

¹พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ Phrakhru Wisutthanantakun,

²พระครูวาทีวรวัฒน์ Phrakhru Wateeworawat,

³พระครูปลัดสุรวุฒิ สิริวิฑฒโก Phrakhrupalad Suravut Sirivaddhako,

⁴พระมหากังวาล อธิธมโม Phramaha Kangwal Dhiradhammo,

⁵พระครูภัทรสารสุนทร Phrakhru Pattharasasuntorn

^{1,2,3,4,5}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand
Corresponding Author E-mail: ukitchock@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้จะนำเสนอการบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD อันเป็นแนวทางการบริหารวัดที่ถูกต้องเหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยและในบริบทของสังคมยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เป็นการจั้ดบริหารวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชนให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมของวัดตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมาย โดยมีหลักการบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการวัดตามหลัก 6 หมวด 2) การบริหารจัดการวัดตามหลักการบริหารวัดสมัยใหม่ 3) การบริหารจัดการวัดในสังคมโลกยุค VUCA 4) การบริหารจัดการวัดตามหลักพุทธธรรม (หลักอธิปไตย 3 และหลักอภิธานิยธรรม 7) และ 5) การบริหารจัดการวัดตามหลัก 3ส (สะอาด สว่าง สงบ) เพื่อให้วัดได้นำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการวัดอย่างมีระบบพร้อมรับมือกับโลกยุคที่มีความผันผวน มีความไม่แน่นอนสูง มีความซับซ้อนสูง และมีความคลุมเครือ

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, วัด, สังคมยุค VUCA, พุทธธรรม

Abstract

This article proposed temple management in VUCA WORLD society, which was a correct approach to temple management that was suitable for the context of Thai society and in the rapidly changing society. It was the management of the temple to be the center of community development for local people to participate in the ownership of the temple's activities according to Buddhist discipline and law. The principles of temple management in the VUCA WORLD society consisted of 1) Temple management according to 6 categories, 2) Temple management according to modern temple management principles, 3) Temple management in VUCA world society, 4) Temple management according to Buddhist principles (Adhipattaya III and Aparihaniyadhamma VII), and 5) temple management according to the 3S (clean, clear, calm) for the temple to be systematically applied in the temple management

*Received: April 04, 2023, Revised: April 19, 2023, Accepted: April 19, 2023.

ready to cope with the world in a volatile era, have high uncertainty, highly complex, and ambiguous.

Keywords: Administration, Temple, VUCA World Society, Buddhist Principles

บทนำ

วัดมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคมและวิถีชีวิตของคนไทยทั้งในอดีตและปัจจุบัน เพราะนอกจากจะเป็นสถานที่พำนักของพระภิกษุสามเณรแล้วยังเป็นสถานที่สำหรับศึกษาเล่าเรียนและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามประเพณีดั้งเดิมมาช้านานตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัยเป็นราชธานี เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงปฏิรูปการศึกษาตามแนวทางของตะวันตกวัดหลายแห่งทั้งในเมืองหลวงและหัวเมืองได้ให้ความช่วยเหลือแก่รัฐในการจัดการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษาตามวิธีการสมัยใหม่แต่เมื่อการศึกษาในระบบโรงเรียนมีการขยายตัวมากขึ้น มีระดับการศึกษาสูงขึ้นและเนื้อหาวิชาที่สอนในโรงเรียนมีเรื่องราวที่ไม่เกี่ยวข้องกับพระศาสนามากขึ้น วัดกับโรงเรียนก็แยกออกจากกันจนเกือบสิ้นเชิงพระสงฆ์ไม่เกี่ยวข้องกับวิชาที่มากับความเจริญสมัยใหม่ทำให้ขาดสื่อกลางในการรับรู้ร่วมกัน ความเชื่อถือของประชาชนต่อพระสงฆ์ที่เคยนับถือว่าเป็นผู้นำทางปัญญาคำแนะนำสั่งสอนของพระสงฆ์ที่เคยมีค่ายิ่งกลับแปรเปลี่ยนไปบทบาทของวัดและพระสงฆ์ห่างเหินกับสภาพสังคมและความเจริญที่นับวันจะมีมากขึ้นทุกวันการที่จะชักนำคนเหล่านั้นให้เข้าหาหลักธรรมทางศาสนาที่เขายังไม่รู้นั้นเกิดเป็นความไม่เข้าใจกันมากขึ้น (พระราชวรมนี (ประยูร ปยุตโต), 2530)

วัดในพระพุทธศาสนาของไทย มีอยู่จำนวนมากมายที่สามารถใช้เป็นสถานที่พัฒนาจิตวิญญาณประชาชนได้ปีละหลายล้านคน หากวัดนั้นๆ ได้รับการพัฒนาให้อยู่ในสภาพที่เหมาะสมเป็นศูนย์กลางชุมชนสามารถดึงดูดใจผู้ที่ผ่านไปมาให้มีความรู้สึกว่ที่นี่มีความสุขที่สัมผัสได้ วัดจึงน่าจะเน้นบทบาทสนองตอบเป้าประสงค์ของพระพุทธศาสนาที่ชัดเจนออกมาในฐานะผู้ให้ที่พึ่งพิงทางกายทางใจที่ไม่เพียงพัฒนาในด้านวัตถุและศาสนสถานเท่านั้น แต่จะต้องครอบคลุมไปถึงการพัฒนาด้านบริหารศาสนบุคคล การศึกษาอบรมศาสนสมบัติ และการสาธารณสงเคราะห์ (กรมการศาสนา, 2544) เหตุนี้ ในการบริหารจัดการวัดมีวัตถุประสงค์และความสำคัญของการบริหารวัดไว้ว่า ทำให้การดำเนินงานภายในวัดเป็นระบบมากขึ้น ทำให้สะดวกในการประสานงาน ทำให้เกิดประสิทธิภาพและเกิดความประหยัดในการดำเนินงาน สามารถติดตามตรวจสอบการดำเนินงานได้และทำให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จทุกคนพึงพอใจ (กรมการศาสนา, 2542)

ในปัจจุบันอันเป็นสังคม VUCA WORLD นั้น คำว่า VUCA นั้นถูกใช้ครั้งแรกใน U.S. Army War College ซึ่งนักศึกษาทหารได้ใช้คำย่อนี้เพื่ออธิบายสถานการณ์ที่เต็มไปด้วยความผันผวน ยากจะคาดเดา มีความซับซ้อนสูง และคลุมเครือเกินกว่าจะอธิบายได้ ซึ่งมันก็คำอธิบายสถานการณ์หลังจากเหตุการณ์สงครามเย็น ในปี 1991 ที่เต็มไปด้วยความรุนแรงอย่างต่อเนื่องในช่วงที่มีสงครามอัฟกานิสถานและอิรักนั่นเอง ซึ่งในเวลาต่อมา คำว่า VUCA ก็เริ่มแพร่หลายมากขึ้นในวงการอื่นๆ ด้วย เพื่อนำมาอธิบายสถานการณ์ที่ยากจะอธิบาย คาดเดาไม่ได้ และไม่แน่นอน โดยความหมายของ VUCA นั้นมาจากคำ 4 คำ คือ V- Volatility ความผันผวน ยากจะคาดเดา เป็นสถานการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างฉับพลันไม่ทันตั้งตัว U-Uncertainty มีความไม่แน่นอนสูง ไม่ชัดเจน ยากจะอธิบาย C-Complexity มีความซับซ้อนสูง มีปัจจัยมากมายที่ต้องนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจ และ A-Ambiguity มีความคลุมเครือ เต็มไปด้วยความไม่แน่นอน ยากจะคาดเดาผลลัพธ์

ได้ ซึ่งหากนำมาพิจารณาในสถานการณ์โลกปัจจุบันถือเป็นเรื่องสำคัญและจำเป็นอย่างมากทีเดียวที่จะต้องใส่ใจ เพราะการที่องค์กรจะอยู่รอดภายใต้ความเปลี่ยนแปลงที่รุนแรงและรวดเร็วเช่นนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้นำองค์กรจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง ทบทวนตัวเอง และปรับตัวอย่างต่อเนื่อง (hrnote.asia, 2021)

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่า ปัจจุบันมีวัดหลายแห่งมุ่งที่จะพัฒนาด้านวัตถุและพัฒนาด้านอาคารสถานที่มากกว่าการที่จะพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อการศึกษอบรม หรือการจัดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนในแต่ละชุมชน เหตุนั้น วัดจึงเป็นที่พึ่งเพียงด้านพิธีกรรมเท่านั้นมีวัดหลายแห่งที่มุ่งสร้างวัตถุมงคลเครื่องรางของขลัง เพื่อสนองความต้องการของประชาชน ยิ่งเป็นการส่งเสริมให้ประชาชนไม่พยายามที่จะพึ่งตนเอง และเมื่อได้ปัจจัยก็จะนำมาพัฒนาสร้างวัดให้ใหญ่โตจนเกินความจำเป็น แต่การพัฒนาวัดมิได้เป็นไปในลักษณะองค์รวมของสงฆ์ จะเป็นเรื่องของเจ้าอาวาสแต่เพียงผู้เดียวเท่านั้น สมาชิกในวัดและประชาชนขาดความเป็นเจ้าของวัด การทุ่มเทพัฒนาวัดและชุมชนจึงไม่เต็มที่ ความสัมพันธ์ระหว่างพระกับประชาชนไม่สมบูรณ์ตามหลักของการที่จะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พระสงฆ์จำนวนไม่น้อยที่เข้ามาบวชแล้ว ไม่ได้ศึกษาเล่าเรียน ไม่ได้เผยแผ่หลักธรรมแก่ประชาชน ประชาชนก็ปฏิบัติต่อพระสงฆ์ไม่สุจริตถูกทางสังคมและพระพุทธศาสนาจึงเกิดปัญหา สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาเริ่มทรุดต่ำลง ประกอบกับยุคของการเปลี่ยนแปลงเป็นสมัยใหม่ ที่ได้มีการรับเอาวัฒนธรรมทางตะวันตกเข้ามาอย่างเต็มรูปแบบ จนละเลยคุณธรรมและจริยธรรมทางศาสนาซึ่งเป็นวัฒนธรรมพื้นฐานของสังคม ประชาชนขาดศรัทธาในพระพุทธศาสนาและความประพฤติดของพระภิกษุสงฆ์ก็ย่อหย่อนจากพระธรรมวินัยและเป็นที่ติติงแก่ผู้ที่ได้พบเห็น (คะนิงนิตย จันทบุตร, 2532)

การบริหารจัดการวัดในปัจจุบันนี้ยังติดอยู่กับรูปแบบเดิมๆ อยู่กับที่คือทรงอยู่และทรุดลงตามลำดับ ไม่ค่อยได้รับพัฒนารูปแบบ และวางยุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการวัดที่เป็นระบบและรูปธรรมที่ดีและเหมาะสมในสถานการณ์ยุคปัจจุบัน ที่มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยีสมัยใหม่ ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน ทั้งด้านเศรษฐกิจสังคม สภาพแวดล้อม วัฒนธรรมและสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้นการบริหารจัดการวัดในบางสถานที่จึงมีปัญหาในด้านต่างๆ มาก ขาดการแก้ไขในการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมตามแนวทางแห่งพระพุทธศาสนา จนถึงขั้นวิกฤตขาดพระภิกษุสามเณรที่เป็นบุคลากรที่สำคัญในการบริหารจัดการวัดและพระพุทธศาสนา และกลายเป็นวัดร้างไปในที่สุด ปัญหาเหล่านี้ยังไม่ได้รับการแก้ไขอย่างถูกต้องถูกหลักการบริหารจัดการวัดที่เหมาะสมดังมาจากคณะสงฆ์นักและอาจกลายเป็นสาเหตุใหญ่ อันนำไปและส่งผลเสียหายถึงความทรุดโทรมเสื่อมสลายของพระพุทธศาสนาในประเทศไทยในภายหน้าอีกด้วย (พระครูวิสุทธาสนันนทคุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธาจาโร), 2557) ดังนั้น ในการบริหารจัดการวัดแต่ละวัดนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีความรู้แนวทางในการพัฒนาและการบริหารจัดการวัดที่ดีตามหลักพุทธธรรมและหลักธรรมาภิบาล โดยเฉพาะในสังคมยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในปัจจุบันเช่นนี้ (VUCA WORLD)

บทความวิชาการนี้จะนำเสนอแนวคิดการบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD โดยมีเนื้อหาประกอบด้วยแนวคิดสังคมยุค VUCA WORLD การบริหารจัดการวัดในสังคมไทย แนวทางการพัฒนาวัดที่เหมาะสมกับสังคมไทย และหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการวัด

แนวคิดสังคมยุค VUCA WORLD

แนวคิดสังคัมยัค VUCA WORLD นั้นหมายถึง การเปลี่ยนแปลงด้านนวัตกรรมอย่างพลิกผัน (Disruptive innovation) ด้วย จนมีคำกล่าวหนึ่งว่า “รีบเปลี่ยนแปลงเสียก่อน มิฉะนั้นคุณก็อาจจะถูกบังคับให้เปลี่ยนแปลง” ซึ่งคำว่า “VUCA World” เป็นคำที่ทางกองทัพสหรัฐอเมริกาใช้เรียกสถานการณ์ในสงครามที่อัฟริกาและอิรัก ต่อมานำมาใช้ในธุรกิจ เพราะการเปลี่ยนแปลงสภาวะแวดล้อมเศรษฐกิจในปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และเป็นความท้าทายของผู้นำในองค์กรที่ต้องทำความเข้าใจและปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของการเมืองเศรษฐกิจสังคมและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ได้แก่

V- Volatility คือ ความผันผวนสูง การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงสูง และรวดเร็ว ไม่สามารถคาดเดาหรือทำนายได้ หรือเป็นสถานการณ์เปลี่ยนฉับพลัน แบบตั้งตัวไม่ทัน หรือรวดเร็วมาก เช่น ซึ่งในปัจจุบันคือ Disruptive innovation นวัตกรรมที่พลิกผัน อัตราการเปลี่ยนแปลงสูง (High rate of change)

U-Uncertainty คือ สภาวะที่มีความไม่แน่นอนสูง คาดการณ์ได้ยาก ขาดความชัดเจน ไม่สามารถหาข้อมูลที่ชัดเจน มายืนยันในแต่ละสถานการณ์ได้ ทำให้ยากต่อการตัดสินใจ เพราะโลกปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงไม่แน่นอนสูง (Unclear about the present)

C-Complexity คือ ความซับซ้อนที่มากขึ้นเรื่อยๆ เจริญระบบ มีปัจจัยมากมายและซับซ้อนต่อการตัดสินใจ (Multiple key decision factors)

A-Ambiguity คือ ความคลุมเครือ ไม่ชัดเจน ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ชัดเจน (Lack of clarity about meaning of an event) (ศศิมา สุขสว่าง, 2560)

สอดคล้องกับที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา (2562) VUCA เป็นโลกที่มีสภาพใหม่ที่ไม่เหมือนเดิมซึ่งทุกคนต้องเผชิญอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ 1) Volatility ความผันผวนสูง เปลี่ยนแปลงฉับพลันรวดเร็วมาจาก Disruptive เทคโนโลยี 2) Uncertainty เป็นสภาวะที่มีความไม่แน่นอน ทำให้ขาดความชัดเจนยากต่อการตัดสินใจ 3) Complexity เป็นความซับซ้อนที่จะทวีเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ การเชื่อมต่อทาง Internet IOT ทำให้ดูเหมือนโลกเล็กลง Big Data ที่อยู่ใน Cloud 4) Ambiguity เป็นความคลุมเครือที่ไม่สามารถคาดการณ์ได้

ข้อเสนอแนะในการปรับตัวขององค์กรเพื่อให้องค์กรสามารถอยู่รอดได้เมื่ออยู่ในสภาวะ VUCA ดังนี้

1. Business Agility เป็นองค์กรที่มีความคล่องตัวทางธุรกิจ หมายถึง องค์กรมีความพร้อมในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันเวลา มีผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ มีเครือข่ายข้อมูลที่กว้างขวาง ทำให้ได้รับทราบข้อมูลจากหลายแหล่ง พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลมาตรวจสอบวิเคราะห์ได้รวดเร็วและปรับตัวได้ทันเวลา

2. Strategic Workforce Planning เป็นองค์กรที่มีการวางแผนยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการใช้บุคลากร องค์กรต้องรู้ว่ามีความต้องการที่มีศักยภาพมากแค่ไหนก่อนจะทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อจะได้รู้จุดแข็งจุดอ่อนขององค์กรในการใช้ทรัพยากรบุคคล ควรต้องสำรวจว่าองค์กรยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถและเก่งด้านใด เพื่อจะได้แสวงหาเพิ่มเติม และพัฒนาบุคลากรที่มีศักยภาพในองค์กรให้มีความสามารถสูงขึ้น

3. Pursuit of readiness เป็นองค์กรที่มีการเตรียมความพร้อมขององค์กรตลอดเวลาและถือว่าความพร้อมเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการแข่งขัน เพราะโลกธุรกิจปัจจุบันมีการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความสามารถในองค์กรเป็นอันดับแรก

4. Gathering and Using Data เป็นองค์กรที่มีการประมวลข้อมูลและใช้ข้อมูลอย่างชาญฉลาด โลกยุคการสื่อสารจำเป็นต้องใช้ข้อมูลประกอบการวางแผนและตัดสินใจ ผู้บริหารจะไม่ตัดสินใจโดยใช้ความคิดความรู้สึกแต่เพียงอย่างเดียว แต่ผู้บริหารต้องใช้ข้อมูลเป็นหลักในการวิเคราะห์สถานการณ์และวางแผน ดังนั้นองค์กรต้องมีความพร้อมในระบบการรวบรวมจัดเก็บและประมวลผลข้อมูล เพื่อให้ผู้บริหารวิเคราะห์ ตัดสินใจ และวางแผน

5. Learning Organization เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยที่คนในองค์กรแสวงหาความรู้ทั้งงานวิชาการ งานวิจัย งานนวัตกรรม งานพัฒนาคุณภาพ งานพัฒนาศักยภาพบุคลากร รวมทั้งภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาศักยภาพขององค์กรอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา

6. Talent Management Sustainability เป็นองค์กรที่มีทรัพยากรบุคคลที่ทรงคุณค่าอย่างยั่งยืน คือมีคนเก่ง มีความสามารถ มีทักษะที่หลากหลายอยู่ในองค์กรอย่างต่อเนื่อง มีทรัพยากรบุคคลที่มีความซื่อสัตย์จงรักภักดีต่อองค์กร และร่วมมือทำงานตามยุทธศาสตร์ขององค์กรอย่างแข็งขัน (ยุพิน ชัยราชา, 2561)

สรุปได้ว่า การบริหารวัดในท่ามกลางที่มีการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมและทำให้วัดควรมีความพร้อมรับมือกับความท้าทายของโลกยุค VUCA ได้อย่างแท้จริง หัวใจสำคัญ คือการเรียนรู้และลงมือให้เร็ว เปลี่ยนไปตามกาลเวลา เพื่อตอบสนองโลกที่ผันผวน ไม่แน่นอน ซับซ้อน และคลุมเครือ จะทำให้สามารถบริหารจัดการวัดได้เป็นอย่างดี

การบริหารจัดการวัดในสังคมไทย

วัด คือ สถานที่ทางศาสนาตามปกติแล้วจะมีเสนาสนะและอาคารวัตถุต่างๆ เป็นที่พำนักอยู่อาศัย ศึกษาปฏิบัติธรรมวินัยและประกอบศาสนกิจของพระภิกษุสงฆ์ ตลอดจนเป็นที่บำเพ็ญกุศลต่างๆ ของพุทธบริษัทโดยทั่วไป (กรมการศาสนา, 2542) ดังนั้น วัดจึงควรมีการบริหารวัดในสังคมไทยที่ดี คือการดูแลรักษาตนเอง เรียกว่า “กายบริหาร” ไปจนถึงการปกครอง ดูแล รักษา หมู่คณะภายในวัด อันได้แก่ หมู่พระภิกษุ ชื่อว่า “พระสงฆ์” และสามเณร อุบาสก อุบาสิกา ขรवास ที่มีที่อยู่หรือพำนักอยู่ในวัด รวมทั้งการจัดการกิจการของวัด เรียกว่า “การบริหารวัด” และ “การปกครองคณะสงฆ์” ในสังฆมณฑลทั่วประเทศ คำว่า “การบริหารวัด” จึงมีความหมายกว้างทั้งการดูแลรักษาตน การปกครอง ดูแล รักษา หมู่คณะ คือ พระภิกษุสงฆ์ทั้งวัด รวมทั้งสามเณร และคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอยู่ในวัด และทั้งการจัดกิจการของวัด ซึ่งจะมีทั้งกิจกรรมต่างๆ พิธีกรรมต่างๆ และการจัดการทางด้านการเงินและทรัพย์สินอื่นๆ ของวัดอันเป็นส่วนรวมของพระภิกษุทั้งวัด ซึ่งมีความสอดคล้องกับกฎหมายเถรสมาคม ฉบับที่ 15 ข้อที่ 5 ว่าด้วยเรื่อง การบริหารกิจการคณะสงฆ์ ได้แก่ กิจการที่คณะสงฆ์จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่ เพราะเป็นการคณะสงฆ์และการพระศาสนา หรือเพราะเกี่ยวกับการคณะสงฆ์และการพระศาสนา มี 6 ฝ่าย คือ การเพื่อความเรียบร้อยดีงาม การศาสนศึกษา การศึกษาสงเคราะห์ การเผยแผ่พระพุทธศาสนา การสาธารณูปการ และการสาธารณสงเคราะห์ ซึ่งวิธีดำเนินงานทั้ง 6 ให้เป็นไปตามที่กำหนดในระเบียบมหาเถรสมาคม แต่บางการคงเป็นไปตามจารีต คือ ปฏิบัติตามจารีตที่มีอยู่ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2545) โดยมีแนวคิดในการบริหารวัดว่าต้องปฏิบัติให้ได้ตามหลักสวด สว่าง และสงบ คือ 1) สวด หมายถึง การดูแลและการจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรกกรุงรัง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบเรียบร้อย เป็นที่เกศศรัทธาปสาทะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน 2) สว่าง หมายถึง การจัดวัดที่ดูโปร่ง สบายตาม ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่าย

และประโยชน์ให้สอยสูงสุด 3) สงบ หมายถึง วัดเป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วยสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2550)

นอกจากนี้ จากการศึกษายังพบหลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์ (คะนิงนิตย จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร, 2545) ซึ่งมีความสมบูรณ์และครอบคลุมการบริหารจัดการวัดในสังคมไทย ดังนี้

1. ควรมีการคัดสรรอบรมบุคคล ผู้จะมาบวชในพระพุทธศาสนา ให้เป็นที่มั่นใจที่จะเข้ามาศึกษาธรรม

2. ต้องมีการศึกษาอบรมธรรมแก่ผู้เข้ามาบวชทั้งก่อน ระหว่างและหลังการบวชด้วย

3. ต้องมีการปฏิบัติธรรมในระหว่างบวชเพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจอย่างแท้จริง เพื่อการเผยแผ่ต่อไปแก่ประชาชน

4. แต่ละวัดจะต้องให้พระสงฆ์ที่ศึกษาธรรมดีแล้วให้ได้มีโอกาสเผยแผ่แก่ประชาชน เพื่อประโยชน์สุขแก่ประชาชน และความมั่นคงของพระพุทธศาสนา และต้องพยายามวิเคราะห์หาทางเผยแผ่ธรรมต่อประชาชนด้วยความเมตตาอย่างต่อเนื่อง มิใช่รอให้ผู้มานิมนต์เท่านั้น

5. กิจกรรมการศึกษาธรรมของประชาชน ควรมุ่งให้การศึกษาและปฏิบัติธรรมอย่างต่อเนื่อง ให้พัฒนาขึ้นเป็นลำดับ ทั้งในการทำงานและการดำเนินชีวิตประจำวัน ด้วยหลักการแห่งความไม่ประมาทและหลักการแห่งการพึ่งตนเอง

6. ศาสนาเป็นที่พึงทางใจ ดังนั้นการปกครองสงฆ์ให้มีพฤติกรรม และการกระทำที่เหมาะสม นับเป็นเรื่องสำคัญเบื้องต้นที่พระทุกรูปพึงปฏิบัติ เจ้าอาวาสควรดำเนินการให้พระทุกรูปในสังกัดมีภาพลักษณ์ที่ดี เมื่อประชาชนพบเห็นจักเกิดความศรัทธา ถือเป็นการเผยแผ่พระพุทธศาสนาเบื้องต้นแล้ว

7. พระควรยึดหลักการเผยแผ่ธรรมด้วยหลัก 6 ประการ ดังนี้ (1) ห้ามปรามการทำความชั่วทั้งมวล (2) ส่งเสริมให้กระทำความดีทั้งมวล (3) ให้ได้ฟังและได้รู้ธรรมที่ยังไม่เคยรู้ไม่เคยฟัง (4) ช่วยเสริมในสิ่งที่ประชาชนได้ยินได้รู้แต่ไม่เข้าใจให้เข้าใจ (5) ให้คิดอนุเคราะห์ผู้อื่นด้วยเมตตา ปราณานาดี (6) บอกทางสวรรค์ คือ ทางดำเนินชีวิตที่ดี ถูกต้อง ให้ประชาชน

8. การเผยแผ่ธรรมควรศึกษากลุ่มคน หรือบุคคลเป้าหมาย วิเคราะห์การนำเสนอธรรม ให้เหมาะสมต่อสภาพ เหตุ ผล ตน ประมาณ กาลเวลา ชุมชน และบุคคล เป็นสำคัญ

9. เจ้าอาวาสทุกแห่งควรปกครองดูแลพระสงฆ์ สามเณร ไวยาวัจกร ศิษย์วัด ผู้อาศัยในวัดหรือเกี่ยวข้องกับวัด ให้มีพฤติกรรมที่เหมาะสม เป็นการสร้างศรัทธาแก่ประชาชนผู้พบเห็น และมาติดต่อกับวัด

10. จักต้องพยายามบริหารวัดให้มีอาคารสถานที่อาณานิเวศน์ เหมาะสมต่อการศึกษาและปฏิบัติธรรมทั้งในส่วนของพระภิกษุ สามเณร และประชาชน ให้สอดคล้องกับหลักการของพระพุทธศาสนา มีความสงบร่มเย็น ทำให้อยากเข้ามาหาความสงบและศึกษาธรรม รวมทั้งสรรพสิ่งต่างๆ ทั้งมีชีวิตและไม่มีชีวิต จักต้องไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อน รำคาญแก่ประชาชนที่มาวัดหรือที่อยู่ใกล้วัดด้วย

11. วัดกับประชาชนจักต้องเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน พระพุทธศาสนาจึงจะอยู่ได้อย่างมั่นคง ดังนั้น นอกจากพระจะให้ธรรมแก่ประชาชนแล้ว ก็ควรจัดวัดและเครื่องใช้ของวัดอย่างมีระบบให้เหมาะต่อการให้บริการประชาชนเพื่อกิจการของพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน เป็นการดึงประชาชนเข้ามาใกล้ชิดกับวัด และพระก็ควรหาทางช่วยเหลือในด้านธรรมแก่ประชาชนต่อไปตามความเหมาะสมด้วย

12. ประชาชนเป็นจำนวนมากที่ยังเชื่อโศกลาง ของขลัง วัตถุมงคล และสิ่งศักดิ์สิทธิ์ โดยหวังว่าสิ่งเหล่านี้จะบันดาลความโชคดี ความร่ำรวย ความสำเร็จแก่เขาได้ ทำให้ประชาชนขาดการพึ่งตนเอง ไม่พัฒนา พระพุทธศาสนาควรทำหน้าที่เป็นยารักษาโรคเหล่านี้ โดยการไม่ไปดุดึง ตำหนักการกระทำเหล่านั้น แต่ควรใช้หลักธรรมในเรื่องเหตุและผล เรื่องการพึ่งตนเอง เรื่องการศึกษา ฝึกฝน พัฒนา และการครองชีวิตอย่างไม่ประมาทมาใช้ในการเผยแผ่ โดยให้เครื่องราง ของขลัง สิ่งศักดิ์สิทธิ์ วัตถุมงคล เป็นเครื่องปิดช่องความประหวั่นใจ จักทำให้การเผยแผ่พระพุทธศาสนาได้ผลดียิ่งขึ้น

13. ศาสนาพุทธเป็นของคู่กับชุมชน วัดก็ครบทุกตำบล และจะเป็นศูนย์รวมของประชาชนในแต่ละตำบล หากจะจัดการบริหารวัดให้เป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน ที่พัฒนาทั้งจิตใจและคุณภาพชีวิตในด้านอื่นๆ จะทำให้ความสัมพันธ์ของประชาชนกับพระพุทธศาสนาเจริญอย่างยั่งยืน โดยที่พระสงฆ์จะให้ธรรมทานแก่ประชาชน ส่วนประชาชนจะให้อำมิสทานแก่พระสงฆ์ นับเป็นการเกื้อกูลกันอย่างถูกต้องเพื่อการมีพลังอยู่ในสังคมต่อไป

14. การจัดการบริหารวัดเพื่อเป็นศูนย์กลางการพัฒนาชุมชน จำเป็นต้องจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการเป็นเจ้าของกิจกรรมของวัด ร่วมบริหารวัดตามหลักการของพระพุทธศาสนาด้วย จึงสมควรปรับปรุงการบริหารวัดให้เป็นองค์การบริหารวัด ถึงแม้ว่าแต่ละวัดจะเป็นนิติบุคคลอยู่แล้วก็ตาม แต่การมีองค์กรร่วมบริหารวัด เสนอความคิดและให้เจ้าอาวาสตัดสินใจในดำเนินการ ประชาชนก็จะร่วมดำเนินการอย่างเต็มที่ เต็มใจ พุทธศาสนาย่อมเจริญยิ่งขึ้น

15. กรมการศาสนา และกระทรวงศึกษาธิการ ย่อมมีเจตนาที่ดีในการรักษาและพัฒนาพระพุทธศาสนา ดังนั้น เจ้าอาวาสและพระภิกษุควรศึกษางานโครงการของทางราชการ เพื่อประสานการดำเนินงาน ให้เกิดการพัฒนาศาสนาพุทธศาสนายิ่งขึ้น

16. วัดทุกวัดควรได้ดำเนินการรักษาและฟื้นฟูธรรมชาติ เช่น ร่วมจัดโครงการป่าชุมชน โครงการอุทยานการศึกษา เป็นต้น จะได้ทั้งการส่งเสริมการปลูกต้นไม้ และการใช้ต้นไม้เป็นเครื่องมือในการเผยแผ่ธรรมต่อไปด้วย

17. มหาเถรสมาคมเป็นองค์กรสูงสุด ซึ่งเจ้าอาวาสและพระสงฆ์จะต้องศึกษา ส่งเสริม สนับสนุน ประสานงานเพื่อการเผยแผ่ธรรม และพัฒนาพระพุทธศาสนาจะได้ตรงตามนโยบาย ถูกทิศทาง แก้ไขสถานการณ์และเหมาะสมกับโอกาส ย่อมเป็นพลังส่งเสริมการพัฒนายิ่งขึ้น

18. หลักการบริการ การดำเนินงานต่างๆ ควรมีการวางแผนระยะสั้น ระยะยาว เพื่อการปฏิบัติพัฒนาวัด และควรให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมอย่างสม่ำเสมอ หลักการเหล่านี้พระสงฆ์สามารถค้นคว้าให้เกิดความรู้ได้ซึ่งจักต้องยึดหลักการ การฝึกฝน การพัฒนา การไม่ประมาท และหลักการพึ่งตัวเองเป็นสำคัญ จึงจะบังเกิดผลดี

19. สงฆ์ควรมีความสมณะ มีความเป็นอยู่อย่างๆ ไม่หวังลาภสักการะ มุ่งศึกษา ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่ธรรมแก่ประชาชน ดังนั้น กิจกรรมที่วัดต่างๆ ดำเนินอยู่ขณะนี้จึงจำเป็นต้องมีการทบทวน สังคายนา เพื่อการพัฒนาที่มั่นคงยั่งยืนของพระพุทธศาสนาต่อไป

20. ปัจจุบันจำนวนพระสงฆ์มีมาก ยิ่งในฤดูพรรษายิ่งมีจำนวนมากขึ้นกว่าปกติหลายเท่า ดังนั้น จำเป็นต้องมีการปกครองพระบวชใหม่โดยให้พระที่ประพฤติดีแล้วดูแลปกครองอบรมพระบวชใหม่เป็นกลุ่ม ๆ จะช่วยส่งเสริมพระวินัย และการศึกษาของสงฆ์ได้ดีขึ้น ทำให้เกิดการพัฒนาสงฆ์ พัฒนาวัด พัฒนาคณะสงฆ์ หน้าที่ของสงฆ์ จนเกิดประโยชน์ต่อประชาชนและประเทศชาติอย่างแท้จริง

สรุปได้ว่า การบริหารวัดในสังคมไทยนั้นเป็นกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากร เงิน คน วัสดุ แผนงาน ภายในวัด หรือการปกครอง ดูแล รักษาหมู่คณะ ทั้งบรรพชิต และคฤหัสถ์ที่มีอยู่หรือพำนักอยู่ในวัด และทั้งการจัดกิจการของวัดเพื่อให้งานต่างๆ มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย โดยใช้ทั้ง “ศาสตร์” และ “ศิลป์” ในการบริหารงานกิจการงานองค์กรทั้ง 6 คือการปกครอง การศาสนศึกษา การเผยแผ่ การสาธารณสงเคราะห์ การสาธารณูปการ การสาธารณสงเคราะห์ เพื่อให้บรรลุไปตามเป้าหมายวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้โดยมีเจ้าอาวาสและคณะสงฆ์ช่วยกันบริหารจัดการตามความเหมาะสมตีม

แนวทางการพัฒนาวัดที่เหมาะสมกับสังคมไทย

ผู้เขียนบทความได้ทำการสรุปและสังเคราะห์แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาวัดที่เหมาะสมกับสังคมไทยได้ดังนี้

การพัฒนาวัดจะเริ่มขึ้นและสำเร็จลุล่วงไปได้ นั้น เจ้าอาวาสจะต้องเป็นผู้ประสานที่สำคัญจึงควรจะศึกษาสภาพแวดล้อมและองค์ประกอบต่างๆ ของวัดให้ได้ข้อมูลเป็นพื้นฐานไว้ก่อน (พระธรรมวรนายก (โอภาส นิลุตตมเมธี), 2546) ได้แก่

1. สงฆ์ คือ พระภิกษุ สามเณรภายในวัดควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมาอุปนิสัย ใจคอ ความรู้ความสามารถของพระภิกษุ สามเณรแต่ละรูป เพื่อความสะดวกในการปกครอง และการขอความร่วมมือในการมอบหมายงานต่างๆ

2. สมณธรรม คือ การทำกิจวัตรและการศึกษาพระธรรมวินัย ควรจะได้จัดการและส่งเสริมให้พระภิกษุ สามเณรภายในวัดได้ศึกษาพระธรรมวินัย ตลอดจนความรู้ในสาขาวิชาการต่างๆ ซึ่งถือว่าเป็นกิจวัตรที่สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวทางของพระพุทธบัญญัติ ควรจะได้มีการจัดระเบียบและดูแล ให้สงฆ์พึงปฏิบัติตามแนวทางพระพุทธบัญญัติในกิจวัตรนั้นๆ อย่างครบถ้วน

3. สวัสดิการ คือ ปัจจัยอำนวยความสะดวก ควรจะได้รับการสอดส่องดูแลสภาพความเป็นอยู่ของสงฆ์ภายในวัดให้พอเหมาะกับสมณเพศ

4. เสนาสนะ คือ ที่อยู่อาศัย ควรสำรวจดูว่าพอเพียงหรือไม่ สิ่งใดต้องบูรณะ สิ่งใด ควรสร้างเพิ่มเติมและควรจัดให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อความเป็นระเบียบสวยงาม

5. สมบัติของวัด หมายถึง ทรัพย์สินต่างๆ ที่เป็นสังฆารัมภ์และอสังฆารัมภ์ เงินและหนี้สิน (ถ้ามี) วัสดุอุปกรณ์ เช่น เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องขยายเสียง ภาชนะเครื่องใช้ต่างๆ เช่น จาน ช้อน รวมถึงอาคาร เสนาสนะ พระพุทธรูป โบราณวัตถุ (ถ้ามี) ฯลฯ สิ่งของเหล่านี้ควรสำรวจและจัดทำบัญชีหรือทะเบียนไว้ให้ละเอียด เพื่อความสะดวกในการบำรุงรักษา

6. สังฆาธิการ คือ การประสานงานกับเจ้าคณะระดับต่างๆอาจมอบหมายพระสงฆ์ รูปใดรูปหนึ่งที่มีความรู้ทางงานสารบรรณ ทำหน้าที่เป็นเลขานุการ หรือทำงานสารบรรณของวัดก็จะสะดวกยิ่งขึ้น

7. สัปบุรุษ คือ ชาวบ้านผู้มีศรัทธาช่วยเหลือบำรุงวัด ศิษย์วัดและแม่ชี ควรจะได้ศึกษาประวัติความเป็นมา เช่นเดียวกับการศึกษาพระสงฆ์ภายในวัด เพื่อความสะดวกในการปกครอง การขอความร่วมมือ และการดำเนินการด้านกิจกรรมต่างๆ ของวัด ได้ตรงตามความต้องการของชุมชน

8. สาธารณสงเคราะห์ คือ การบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชน ซึ่งได้แก่ การจัดอาคารสถานที่เพื่อบริการแก่พระภิกษุ สามเณร และประชาชน เช่น ห้องสมุด ตู้ยา ศาลาพักผ่อน บ่อน้ำ รวมถึงกิจกรรมต่างๆ เช่น การแสดงธรรม การตั้งศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ การตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ ฯลฯ ควรสำรวจว่าสิ่ง

ใดวัดได้ดำเนินการอยู่แล้ว สิ่งใดควรจะบริการขึ้นอีก เพื่อความเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

นอกจากนี้ยังมีหลักการบริหารวัดสมัยใหม่ คือ 1) การสร้างค่านิยม การสร้างฉันทะให้เกิดทั้งแก่ผู้บริหารเองด้วยและผู้ที่อยู่ในโครงสร้างการบริหารนั้นด้วยเพื่อให้เกิดแนวคิดและการประพฤติปฏิบัติเป็นไปในแนวทางระบบ แบบแผนที่ได้วางไว้ เพื่อการบริหารวัดจะเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลอย่างสูงสุด 2) จัดโครงสร้าง การสร้างรูปแบบระบบการบริหารให้เหมาะสมเป็นไปตามเป้าหมาย หรือจุดประสงค์ที่ได้วางไว้ โครงสร้างจึงถือว่าเป็นส่วนสำคัญอีกส่วนหนึ่งในการสร้างความสำเร็จให้แก่การบริหารวัดของท่าน 3) จัดระบบงาน การรักการบริหารต่างๆ ที่อยู่ภายในวัดให้เป็นไปอย่างมีระบบและเป็นระเบียบเพื่อไม่ให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและเป็นการง่ายแก่การตรวจสอบ 4) จัดกิจกรรม การสร้างรูปแบบในเชิงปฏิบัติให้สอดคล้องกับการบริหารงานเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปในด้านทฤษฎีและการปฏิบัติ 5) บุคลากร บุคคลผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารหรือผู้อยู่อาศัยในวัดนั้นๆ การเลือกบุคคลให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถเป็นสิ่งที่ควรตระหนักอย่างยิ่ง เพราะการบริหารงานของท่านจะสำเร็จหรือไม่ ส่วนนี้นับว่าเป็นส่วนสำคัญ ดังนั้นจึงควรเลือกใช้บุคคลให้เหมาะสม 6) เสริมทักษะ ได้แก่ การสร้างความรู้เพิ่มเติมแก่บุคลากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเช่นกัน 7) กลยุทธ์ ได้แก่ วิธีการหรือกลวิธีที่ท่านเลือกใช้ในการบริหารนั้น ระบบ รูปแบบ ต้องเหมาะสมกับปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาแล้ว (สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2546)

แนวทางการพัฒนาวัดของสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ (2554) ได้กำหนดกรอบการพัฒนาวัดไว้ 6 หมวด ดังนี้

หมวดที่ 1 การสาธารณูปการ การดำเนินการปรับปรุงพัฒนาวัดในด้านการสาธารณูปการ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

1.1 บริเวณวัด ภายในบริเวณวัด มีสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นเหมาะสม ส่งเสริมสภาพความเป็นร่มเย็นสถานโดยดำเนินการในสิ่งต่างๆ ดังเช่น 1) ป้ายชื่อวัด ตั้งอยู่ในที่ที่เหมาะสม มีขนาดที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ มีความสวยงาม 2) แผนผัง ติดตั้งไว้ในที่เปิดเผย เห็นได้ชัดเจน แสดงอาณาเขตและรายละเอียดสถานที่ต่างๆ ภายในวัดชัดเจน 3) ป้ายแผ่นแพร่กิจกรรมต่างๆ ของวัด แสดงหรือเผยแพร่การดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของวัด 4) ป้ายประวัติโดยย่อ เพื่อแสดงประวัติวัดเผยแพร่แก่บุคคลทั่วไป 5) ป้ายนิเทศข้อมูล เพื่อแสดงจำนวนสถิติข้อมูลต่างๆ ของวัด 6) ป้ายคติธรรม พุทธภาษิต เพื่อเผยแพร่คติธรรมหรือพุทธภาษิต เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้หรือออกคติธรรมสอนใจแก่บุคคลที่เข้ามาในวัด 7) มุมหนังสือเพื่อส่งเสริมการอ่าน เพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้แก่บุคคลทั่วไปที่สนใจ

1.2 การปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด 1) บริเวณวัดสงบร่มรื่น 2) มีการจัดบริเวณวัด สถานที่ เป็นระเบียบ 3) มีภาชนะรองรับขยะมูลฝอย 4) มีบริเวณปลูกดอกไม้ ไม้ประดับเพื่อความร่มรื่น สวยงาม 5) มีการจัดพื้นที่สำหรับนั่งพักผ่อน

1.3 ความสะอาด/มั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะต่างๆ 1) ความสะอาดของอาคารเสนาสนะและภายในบริเวณวัด 2) ความมั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะมีความมั่นคงปลอดภัยต่อการพำนักอาศัย ใช้ประโยชน์ หรือดำเนินกิจกรรมต่างๆ

1.4 วัดมีสิ่งปลูกสร้าง และอาคารเสนาสนะต่างๆ เพียงพอและเหมาะสมต่อการใช้ประโยชน์สภาพ สะอาด มั่นคงแข็งแรง ประกอบด้วยอุโบสถ กุฏิ ศาลา เมรุ วิหาร ห้องสมุด/พิพิธภัณฑ์ ถนนและทางเท้าภายใน วัด เจดียร์ รั้ววัด/กำแพงวัด

1.5 การบริหารจัดการและดูแลศาสนสมบัติของวัด โดยวัดดำเนินการให้มีเพื่อให้สามารถบริหารจัดการวัดอย่างเป็นระบบ ได้แก่ การจัดทำบัญชีการเงินของวัด การจัดทำทะเบียนทรัพย์สินของวัด การแต่งตั้ง ไวยาวัจกรของวัด และการแต่งตั้งคณะกรรมการวัด

หมวดที่ 2 ด้านการปกครอง การดำเนินการบริหารจัดการด้านการปกครอง มีแนวทางการ ดำเนินการ ดังนี้

2.1 การจัดทำระเบียบปฏิบัติ เพื่อเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับบุคลากรภายในวัด 1) มีระเบียบ ปฏิบัติกิจวัตรพระภิกษุสามเณร 2) มีระเบียบปฏิบัติของศิษย์วัดและผู้อาศัยในวัด 3) มีระเบียบปฏิบัติสำหรับ บุคคลที่เข้ามาร่วมหรือจัดกิจกรรมต่างๆ ภายในวัด

2.2 มีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 1) เจ้าอาวาสได้มีการมอบหมายหน้าที่ บุคลากรภายในวัดตามความรู้ความสามารถ 2) จัดทำทะเบียนประวัติพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด 3) จัดทำประวัติวัดไว้เป็นหลักฐาน 4) จัดทำสมุดเยี่ยม

2.3 การพัฒนาและสวัสดิการ 1) มีการประชุมอบรมพระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด 2) มี การจัดสวัสดิการต่างๆ ให้แก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด 3) มีการประชุมคณะกรรมการวัด สม่าเสมอ 4) มีการวางแผนการดำเนินงานและโครงการพัฒนาวัดอย่างต่อเนื่อง

หมวดที่ 3 ด้านการศาสนศึกษา การดำเนินการด้านการศาสนศึกษา มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

3.1 การจัดการจัดให้มีเพื่อการศาสนศึกษา 1) จัดการศึกษาพระปริยัติธรรมในวัด 2) จัดสอนธรรม ศึกษาให้แก่นักเรียน นักศึกษา ประชาชน ภายในวัด 3) จัดพระภิกษุไปสอนธรรมศึกษาในสถานศึกษา 4) จัดให้ มีโครงการปฏิบัติธรรมแก่พระภิกษุสามเณรและบุคลากรภายในวัด 5) จัดห้องสมุดทางพระพุทธศาสนาในวัด

3.2 การส่งเสริมการศาสนศึกษา 1) ส่งเสริมให้พระภิกษุสามเณรศึกษาพระปริยัติธรรม 2) ส่งเสริม ให้พระภิกษุสามเณรและบุคลากรในวัดศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา 3) ส่งเสริมให้ศิษย์วัดได้รับการศึกษาอย่าง ต่อเนื่อง

หมวดที่ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ การดำเนินการด้านการศึกษาสงเคราะห์ มีแนวทางการ ดำเนินการ ดังนี้

4.1 การจัดตั้งโรงเรียน ศูนย์อบรม ชมรมต่างๆ ในวัด 1) จัดตั้งโรงเรียนหรือศูนย์อบรมเด็กก่อน เกณฑ์ 2) จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ศีลธรรม 3) จัดตั้งศูนย์ฝึกอาชีพ 4) จัดตั้งชมรมต่างๆ เพื่อรวมกลุ่มดำเนินกิจกรรมที่ เป็นประโยชน์ต่อชุมชน

4.2 การส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษาสงเคราะห์ 1) ส่งเสริม/สนับสนุน ด้านการศึกษาให้กับ โรงเรียนหรือหน่วยงานราชการต่างๆ 2) ส่งเสริม/สนับสนุนประชาชนในการส่งเสริมอาชีพต่างๆ 3) ส่งเสริม/ สนับสนุนกองทุนการศึกษาต่างๆ ให้แก่เด็กยากจนหรือผู้ด้อยโอกาส

หมวดที่ 5 ด้านการเผยแผ่ การดำเนินการด้านการเผยแผ่ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

5.1 การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา เช่น วันมาฆบูชา วันวิสาขบูชา วันอาสาฬหบูชา วันเข้าพรรษา เป็นต้น การทำบุญตักบาตร การแสดงธรรมเทศนา การจัดปฏิบัติ ธรรม การเวียนเทียน และการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

5.2 การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น การทำบุญตักบาตร การแสดงธรรมเทศนา การจัดปฏิบัติธรรม การเวียนเทียน และการจัดนิทรรศการที่เกี่ยวกับพระราชกรณียกิจ

5.3 การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญตามประเพณี/ท้องถิ่น เช่น ทำบุญตักบาตร การแสดงธรรมเทศนา ปฏิบัติธรรม กิจกรรมส่งเสริมวัฒนธรรม/ประเพณี และการจัดนิทรรศการเผยแพร่ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญทางประเพณี/ท้องถิ่น เป็นต้น

5.4 การทำหน้าที่อบรมส่งเสริมศีลธรรมของพระภิกษุสามเณร เช่น ในโรงเรียน หน่วยงานราชการ หน่วยงานเอกชน หรือประชาชนตามหมู่บ้านต่างๆ เป็นต้น

5.5 บุคลากรของวัดทำหน้าที่เผยแพร่พระพุทธศาสนา เช่น เป็นพระธรรมทูต พระวิปัสสนาจารย์ พระจริยานิเทศ เป็นต้น

5.6 มีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารทางพระพุทธศาสนา เช่น วิทยูทูบ การแจกหนังสือธรรมะ ซีดีธรรมะ หอกระจายข่าว เป็นต้น

5.7 ภายในวัดมีมุมเรียนรู้พระพุทธศาสนา เช่น มุมหนังสือ/ห้องสมุด ป้ายพุทธศาสนาสูภาพิต

5.8 มีการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชนประชาชนทั่วไป เช่น โครงการบรรพชาสามเณรภาคฤดูร้อน บวชนกขัมมจาริณี ค่ายคุณธรรม เป็นต้น

หมวดที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ การดำเนินการด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

6.1 การให้ความช่วยเหลือ/สงเคราะห์ด้านต่างๆ แก่ประชาชน เช่น การสงเคราะห์ผู้ยากไร้ การช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่างๆ การระงับข้อพิพาท/ข้อขัดแย้งของชาวบ้าน และการดำเนินการด้านการสาธารณสงเคราะห์อื่นๆ

6.2 การมีส่วนร่วม/สนับสนุน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ 1) การอำนวยความสะดวกในการให้ใช้สถานที่ของวัดจัดกิจกรรมต่างๆ 2) การจัดตั้งมูลนิธิ/กองทุนเพื่อการกุศล 3) การมีส่วนร่วมในการส่งเสริมอาชีพของประชาชน 4) การให้ความร่วมมือกับทางราชการเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารต่างๆ

6.3 การสร้างเครือข่าย/แนวร่วม/อาสาสมัคร/จิตอาสา เพื่อดำเนินกิจกรรมต่างๆ 1) วัดสร้างเครือข่ายการดำเนินงานด้านสาธารณะกับองค์กรต่างๆ 2) วัดส่งเสริม/สนับสนุน ให้มีจิตอาสา เพื่อเผยแพร่พระพุทธศาสนา 3) วัดจัดให้มีอาสาสมัคร/แนวร่วมในการสอดส่อง ดูแล และพิทักษ์พระพุทธศาสนา

6.4 การมีส่วนร่วมของประชาชน/ส่วนราชการ 1) วัดเป็นศูนย์กลางการดำเนินกิจกรรมต่างๆ ของชุมชน 2) ส่วนราชการให้ความร่วมมือและมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่างๆ

สรุปได้ว่า การพัฒนาวัดนั้นควรเริ่มจากการพัฒนาขั้นพื้นฐานและควรส่งเสริมให้วัดเกิดกระบวนการเรียนรู้ในการพัฒนาตนเองไปสู่คุณภาพและความสำเร็จอย่างต่อเนื่อง เกิดการยอมรับจากสังคม โดยบูรณาการการทำงานกับทุกภาคส่วนเพิ่มประสิทธิภาพและความคุ้มค่าในการพัฒนาวัดในยุคโลกการเปลี่ยนแปลงฉับพลันได้อย่างเหมาะสม

หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการวัด

การบริหารจัดการวัดนั้นให้มีประสิทธิภาพนั้นมีปัจจัยสำคัญคือการนำหลักพุทธธรรมมามีส่วนร่วมในการบริหารวัดเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในโลกปัจจุบันมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการศึกษาคพบว่าผู้มีให้กล่าวถึงหลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการวัดยุคปัจจุบันไว้ 2 หลักพุทธธรรม ได้แก่

1. หลักอภิปไตย 3 (อง.ตัก.(ไทย) 20/479/187) ในการสั่งการแต่ละครั้งของพระพุทธเจ้าเป็นที่ยอมรับได้ง่ายเพราะไม่ใช้วิธีเผด็จการ แต่ทรงใช้วิธีการแสดงธรรมเป็นโดยดั่งที่พระพุทธเจ้าทรงกล่าวถึงหลักการทำความดี ซึ่งเป็นหลักที่นำมาบูรณาการกับการบริหารวัดไว้เป็นอย่างดี เรียกว่า อภิปไตย 3 ประการ ดังนี้ 1) อัตตอภิปไตย การทำความดีเพราะยึดผลประโยชน์หรือความพอใจของตนเป็นที่ตั้ง 2) โลกาธิปไตย การทำความดีเพราะต้องการให้ชาวโลกยกย่อง บันทึก ยึดทัศนคติหรือค่านิยมจากคนอื่นเป็นที่ตั้ง 3) ธรรมอภิปไตย การทำความดีเพื่อความดี ทำหน้าที่เพื่อหน้าที่ นั่นคือยึดธรรม คือหน้าที่เป็นสำคัญ โดยเป็นการนำพุทธวิธีการบริหารยึดหลักธรรมอภิปไตยเป็นสำคัญด้วยเหตุผลที่ว่า ผู้บริหารเองก็ต้องประพฤติธรรมและใช้หลักธรรมเป็นหลักในการบริหาร พุทธวิธีบริหารจึงไม่เป็นทั้งเป็นอัตตอภิปไตยและโลกาธิปไตยผู้บริหารที่เป็นอัตตอภิปไตยก็มักจะคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนตนหรือความพอใจของตนเองเป็นที่ตั้งโดยยึดคิดว่าถูกต้องคือถูกใจข้าพเจ้า ผู้บริหารประเภทนี้มักลงท้ายด้วยการเป็นเผด็จการ ส่วนผู้บริหารที่เป็นโลกาธิปไตยก็พยายามเอาใจทุกคนเพื่อให้ตนเองอยู่ในตำแหน่งต่อไปได้ เขาพยายามทำให้ถูกใจทุกคนซึ่งก็เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ ผู้บริหารประเภทนี้ก็มีปัญหา เมื่อมีปัญหาขัดแย้งเกิดขึ้นภายในองค์กรก็พยายามลอยตัวหนีปัญหา เหตุฉะนั้นผู้บริหารที่ดีต้องเป็นธรรมอภิปไตย เขายึดถือคิดว่าถูกต้องไม่จำเป็นต้องถูกใจข้าพเจ้าหรือต้องถูกใจทุกคน เขากล้าตาคิดในสิ่งที่ไม่ถูกต้องชอบธรรมโดยไม่พยายามลอยตัวหนีปัญหา เขายึดถือว่าอำนาจหน้าที่มาพร้อมกับความรับผิดชอบ เขายอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนประโยชน์สุขที่ยิ่งใหญ่กว่านั้นคือประโยชน์สุขส่วนรวม (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549)

2. หลักอภิธานียธรรม 7 (อง.สทตท.(ไทย) 23/10/18) มีคุณธรรมที่นักบริหารพึงมีคืออภิธานียธรรม 7 ของกษัตริย์วัชชี หรือวัชชีอภิธานียธรรม 7 ธรรมอันไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเสื่อม เป็นไปเพื่อความเจริญฝ่ายเดียว สำหรับหมู่ชนหรือผู้บริหารบ้านเมือง ประกอบด้วย 1) หมั่นประชุมกันเนืองนิตย์ 2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียงกันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ ข้อนี้แปลอีกอย่างหนึ่งว่า : พร้อมเพรียงกันลุกขึ้นป้องกันบ้านเมือง พร้อมเพรียงกันทำกิจทั้งหลาย 3) ไม่บัญญัติสิ่งที่มีได้บัญญัติไว้ (อันขัดต่อหลักการเดิม) ไม่ล้มล้างสิ่งที่บัญญัติไว้ (ตามหลักการเดิม) ถือปฏิบัติมั่นตามวัชชีธรรม (หลักการ) ตามที่วางไว้เดิม 4) ท่านเหล่าใดเป็นผู้ใหญ่ในชนชาววัชชี เคารพนับถือท่านเหล่านั้น เห็นถ้อยคำของท่านว่าเป็นสิ่งอันควรรับฟัง 5) บรรดากุลสตรีลูกมารีทั้งหลาย ให้อยู่ดีโดยมิถูกข่มเหง หรืออุดคร่าขึ้นใจ 6) เคารพสักการะบูชาเจดีย์ (ปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ ตลอดถึงอนุสาวรีย์ต่างๆ) ของวัชชี (ประจำชาติ) ทั้งหลาย ทั้งภายในและภายนอก ไม่ปล่อยให้ธรรมิกพลีที่เคยให้เคยทำแก่เจดีย์เหล่านั้นเสื่อมทรามไป 7) จัดให้ความอารักขา ค้ำครองป้องกัน อันชอบธรรม แก่พระอรหันต์ทั้งหลาย (ในที่นี้กินความกว้าง หมายถึงบรรพชิตผู้ดำรงธรรมเป็นหลักใจของประชาชนทั่วไป) ตั้งใจว่าขอพระอรหันต์ทั้งหลายที่ยังมีได้มา พึงมาสู่แคว้นแคว้น ที่มาแล้วพึงอยู่ในแคว้นแคว้นโดยผาสุก ซึ่งสรุปได้ว่า หลักอภิธานียธรรม 7 ประการนี้ พระพุทธเจ้าตรัสแสดงแก่เจ้าวัชชีทั้งหลาย ผู้ปกครองรัฐโดยระบอบสามัคคีธรรม ซึ่งรัฐคู่อริยอมรับว่า เมื่อชาววัชชียังปฏิบัติตามหลักธรรมนี้จะเอาชนะด้วยการรบไม่ได้ นอกจากจะใช้การเกลี้ยกล่อมหรือยุแยงให้แตกสามัคคี (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2546) สอดคล้องกับที่นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง (2556) ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก พบว่า 1) รูปแบบของการปกครองทางการเมืองมี 2 รูปแบบ ได้แก่ การปกครองแบบราชาธิปไตย ซึ่งผู้มีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียวในการปกครองรูปแบบนี้คือพระราชา และการปกครองแบบสามัคคีธรรม ซึ่งอำนาจอยู่ในมือของชนชั้นสูงและมีลักษณะใกล้เคียงกับรูปแบบการปกครองแบบอภิชนาธิปไตยในปรัชญากรีก ส่วนรูปแบบการปกครองในพระพุทธศาสนานั้นมีพัฒนาการโดยเริ่มต้นจากพระพุทธเจ้าทรง

ปกครองคณะสงฆ์ในฐานะธรรมราชา จนกระทั่งพระพุทธองค์ได้ทรงมอบให้สงฆ์เป็นใหญ่ในการปกครอง จึงเป็นรูปแบบการปกครองเฉพาะตน 2) หลักการของการปกครองแบบราชาธิปไตย ได้แก่ หลักธรรมต่างๆ ซึ่งพระพุทธเจ้าตรัสแสดงไว้จำนวนมากเพื่อเป็นเครื่องเหนี่ยวรั้งในการใช้อำนาจของผู้ปกครอง เนื่องจากผู้ปกครองแบบราชาธิปไตยมีอำนาจสิทธิ์ขาดแต่เพียงผู้เดียว และหลักการของการปกครองแบบสามัคคีธรรมมีหลักการปกครองที่สำคัญ คือ อปรีหานิยธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมเพื่อสร้างความสามัคคี และหลักธรรมอื่นๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ปกครอง ส่วนหลักการของการปกครองของคณะสงฆ์นั้นมีพระธรรมวินัยเป็นหลักการปกครองที่สำคัญ ซึ่งคณะสงฆ์จะต้องดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้สำเร็จเรียบร้อยด้วยดีภายใต้กรอบแห่งพระธรรมวินัย

สรุปได้ว่า หลักพุทธธรรมสำหรับการบริหารจัดการวัด 2 ประการ คือ หลักอธิปไตย 3 และหลักอปรีหานิยธรรม 7 เป็นหลักพุทธธรรมที่มีความสำคัญในการบูรณาการกับการบริหารจัดการวัดในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD

ผู้เขียนสรุปการบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD จากการที่ได้นำเสนอเนื้อหาตามที่กล่าวมาเบื้องต้น โดยมีแนวทางการบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD สรุปได้ดังนี้

1. การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลัก 6 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การสาธารณูปการ 1) บริเวณวัด ภายในบริเวณวัด มีสิ่งต่างๆ ที่จำเป็นเหมาะสม ส่งเสริมสภาพความเป็นธรรมนิยสถานโดยดำเนินการในสิ่งต่างๆ 2) การปรับปรุง พัฒนา ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและภูมิทัศน์ภายในวัด 3) ความสะอาด/มั่นคงแข็งแรงของอาคารเสนาสนะ 4) วัดมีสิ่งปลูกสร้าง และอาคารเสนาสนะเพียงพอและเหมาะสม 5) การบริหารจัดการและดูแลศาสนสมบัติของวัด หมวดที่ 2 ด้านการปกครอง 1) การจัดทำระเบียบปฏิบัติ 2) มีการวางแผนการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 3) การพัฒนาและสวัสดิการ หมวดที่ 3 ด้านการศาสนศึกษา 1) การจัดการจัดให้มีเพื่อการศาสนศึกษา 2) การส่งเสริมการศาสนศึกษา หมวดที่ 4 ด้านการศึกษา สงเคราะห์ 1) การจัดตั้งโรงเรียนศูนย์อบรมชมรมต่างๆ ในวัด 2) การส่งเสริมหรือสนับสนุนการศึกษา สงเคราะห์ หมวดที่ 5 ด้านการเผยแผ่ 1) การจัดกิจกรรมทางพระพุทธศาสนา เนื่องในวัดสำคัญทางพระพุทธศาสนา 2) การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ 3) การจัดกิจกรรมเนื่องในวันสำคัญตามประเพณี/ท้องถิ่น 4) การทำหน้าที่อบรมส่งเสริมศีลธรรมของพระภิกษุสามเณร 5) บุคลากรของวัดทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา 6) มีการเผยแผ่ข้อมูลข่าวสารทางพระพุทธศาสนา 7) ภายในวัดมีมุมเรียนรู้พระพุทธศาสนา 8) มีการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม และหมวดที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ 1) การให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ 2) การมีส่วนร่วมด้านการสาธารณสงเคราะห์ 3) การสร้างเครือข่าย 4) การมีส่วนร่วม

2. การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลักการบริหารวัดสมัยใหม่ 7 ประการ คือ 1) การสร้างค่านิยม 2) การจัดโครงสร้าง 3) การจัดระบบงาน 4) การจัดกิจกรรม 5) บุคลากร 6) การเสริมทักษะ และ 7) กลยุทธ์

3. การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD โดยการปรับตัวของวัดเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมโลกยุค VUCA ประกอบด้วยหลักการบริหารจัดการวัด 6 ประการ คือ 1) การบริหารจัดการวัดที่มีความคล่องตัวทางธุรกิจ เป็นวัดที่มีความพร้อมในการปรับตัวอย่างรวดเร็ว สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างทันเวลา มีผู้นำที่เป็นเจ้าอาวาส หรือพระสงฆ์ฆราวาสที่มีความรู้ความสามารถ มีเครือข่ายข้อมูลที่ดี

กว้างขวาง ทำให้ได้รับทราบข้อมูลจากหลายแหล่ง พร้อมทั้งสามารถนำข้อมูลมาตรวจสอบวิเคราะห์ได้รวดเร็ว และปรับตัวได้ทันเวลา 2) การบริหารจัดการวัดด้วยการวางแผนกำลังคนเชิงกลยุทธ์ เป็นวัดที่มีการวางแผน ยุทธศาสตร์เกี่ยวกับการใช้พระสงฆ์ ประชาชน และชุมชน โดยวัดต้องรู้ว่ามีบุคลากรในวัดที่มีศักยภาพมากแค่ไหนก่อนจะทำแผนยุทธศาสตร์ เพื่อจะได้รู้จุดแข็งจุดอ่อนของวัดในการใช้ทรัพยากรบุคคล ควรต้องสำรวจว่า วัดยังขาดบุคลากรที่มีความสามารถและเก่งด้านใด เพื่อจะได้แสวงหามาเพิ่มเติม และพัฒนาบุคลากรที่มี ศักยภาพในวัดให้มีความสามารถสูงขึ้น 3) การบริหารจัดการวัดด้วยการเตรียมความพร้อม เป็นวัดที่มีการ เตรียมความพร้อมของตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่งความพร้อมด้านบุคลากรในวัดที่มีความสามารถเป็น อันดับแรก 4) การบริหารจัดการวัดด้วยการรวบรวมและการใช้ข้อมูล เป็นวัดที่มีการประมวลข้อมูลและใช้ ข้อมูลประกอบการวางแผนและตัดสินใจในการบริหารวัด ดังนั้น วัดจึงต้องมีความพร้อมในระบบการรวบรวม จัดเก็บและประมวลผลข้อมูล 5) การบริหารจัดการวัดด้วยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เป็นองค์กรแห่ง การเรียนรู้ โดยที่คนในวัดแสวงหาความรู้ทั้งงานวิชาการ งานวิจัย งานนวัตกรรม งานพัฒนาคุณภาพ งาน พัฒนาศักยภาพบุคลากร รวมทั้งภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาตนเอง และพัฒนาศักยภาพของวัดอย่างต่อเนื่อง ตลอดเวลา 6) การบริหารจัดการวัดด้วยการร่วมมือของคนเก่งอย่างยั่งยืน เป็นวัดที่มีทรัพยากรบุคคลที่ ทรงคุณค่าอย่างยั่งยืน คือ มีคนเก่ง มีความสามารถ มีทักษะที่หลากหลายอยู่ในวัดอย่างต่อเนื่อง และร่วมมือ ทำงานตามแผนการบริหาร

4. การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลักพุทธธรรม 2 หลักธรรม คือ 1) การ บริหารจัดการวัดตามหลักอริยสัจ 4 ประกอบด้วย (1) อัตตาสัจ การบริหารจัดการวัดด้วยการยึด ผลประโยชน์ของวัดเป็นที่ตั้ง (2) โลกาธิปไตย การบริหารจัดการวัดด้วยการยึดถือหลักชาวโลกยึดถือเป็นที่ตั้ง (3) ธรรมาสัจ การบริหารจัดการวัดด้วยการยึดถือความดีศีลธรรมเป็นที่ตั้ง 2) การบริหารจัดการวัดตาม หลักอปริหานิยธรรม 7 ประกอบด้วย (1) ควรประชุมกันเป็นประจำ (2) พร้อมเพรียงกันประชุม พร้อมเพรียง กันเลิกประชุม พร้อมเพรียงกันทำกิจที่พึงทำ (3) ไม่ตั้งกฎกติกาอันขัดต่อหลักพระธรรมวินัยและกฎหมาย ไม่ ล้มล้างหลักพระธรรมวินัยและกฎหมาย ถือปฏิบัติมั่นตามหลักพระธรรมวินัยและกฎหมาย (4) มีการคบหา บุคคลผู้ที่เป็นใหญ่โดยธรรมในชุมชนและสังคม (5) เคารพและปฏิบัติด้วยการให้เกียรติต่อกันและสตรียุค โดย ขอบธรรม (6) เคารพบูชาและรักษาปูชนียสถานและปูชนียวัตถุ (7) จัดให้ความอารักขาดูแลป้องกันแก่ผู้ปฏิบัติ ตนตามหลักพุทธธรรมและศีลธรรมอันดีงามของสังคม

5. การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลัก 3ส (สะอาด สวยงาม สงบ) ประกอบด้วย 1) สะอาด การดูแลและการบริหารจัดการวัดที่ดี ไม่สกปรกรกรุงรัง จัดเสนาสนะเป็นระเบียบ เรียบร้อย เป็นที่เกิดศรัทธาอุปสาทะแก่ผู้มาพบเห็น ไม่สร้างความขุ่นข้องใจแก่ผู้มาเยือน 2) สวยงาม การบริหาร จัดการวัดที่ดูโปร่ง สบายตาม ไม่รกทึบ หรือมีความสลับซับซ้อน เน้นความเรียบง่ายและประโยชน์ให้สอยสูงสุด 3) สงบ การบริหารจัดการวัดให้เป็นสถานที่ที่สงบจากอบายมุข ไม่มีเสียงอึกทึกครึกโครม ร่มเย็นเป็นสุข ด้วย สภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

บทสรุป

การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD เป็นการพัฒนาวัดให้มีความหมายเป็นที่พักอาศัย ของพระภิกษุสามเณร เป็นที่บวชเรียนศึกษาปฏิบัติธรรม เป็นที่ทำบุญบำเพ็ญกุศลของชาวบ้าน เป็นสถานที่ที่ ชาวบ้านเพื่อความสงบทางกายและใจ และเป็นศูนย์กลางสำหรับทำกิจกรรมทางสังคมร่วมกันของชุมชน สร้าง

ความสัมพันธ์ระหว่างวัดกับประชาชนในท้องถิ่นให้เกิดขึ้น โดยบริเวณวัดจะต้องสะอาด ร่มรื่น มีการจัดกิจกรรมเพื่อประชาชน มีความพร้อมที่จะให้บริการแก่ประชาชนในท้องถิ่นที่มีความต้องการเข้าวัดเพื่อบำเพ็ญกุศล ศึกษาพระธรรมวินัย และหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา โดยสรุปการบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ไว้ 5 ประการ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลัก 6 หมวด ได้แก่ หมวดที่ 1 การสาธารณูปการ หมวดที่ 2 ด้านการปกครอง หมวดที่ 3 ด้านการศาสนศึกษา หมวดที่ 4 ด้านการศึกษาสงเคราะห์ หมวดที่ 5 ด้านการเผยแผ่ และหมวดที่ 6 ด้านการสาธารณสงเคราะห์ 2) การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลักการบริหารวัดสมัยใหม่ 7 ประการ คือ การสร้างค่านิยม จัดโครงสร้าง จัดระบบงาน จัดกิจกรรม บุคลากร เสริมทักษะ กลยุทธ์ 3) การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD โดยการปรับตัวของวัดเพื่อให้สามารถอยู่รอดในสังคมโลกยุค VUCA ประกอบด้วยหลักการบริหารจัดการวัด 6 ประการ คือ การบริหารจัดการวัดที่มีความคล่องตัวทางธุรกิจ การบริหารจัดการวัดด้วยการวางแผนกำลังคนเชิงกลยุทธ์ การบริหารจัดการวัดด้วยการเตรียมความพร้อม การบริหารจัดการวัดด้วยการรวบรวมและใช้ข้อมูล การบริหารจัดการวัดด้วยความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ การบริหารจัดการวัดด้วยการร่วมมือของคนเก่งอย่างยั่งยืน 4) การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลักพุทธธรรม 2 หลักธรรม คือ การบริหารจัดการวัดตามหลักอริยปัตถะ 3 2) การบริหารจัดการวัดตามหลักอภิธานิยธรรม 7 และ 5) การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD ตามหลัก 3ส (สะอาด สวย สงบ) ซึ่งผู้เขียนสรุปการบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD จากการศึกษาได้นำเสนอเนื้อหาดังที่กล่าวมาเบื้องต้นสรุปเป็นภาพองค์ความรู้จากการศึกษาได้ดังในภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การบริหารจัดการวัดในสังคมยุค VUCA WORLD

เอกสารอ้างอิง

- กรมการศาสนา. (2542). **ความหมายของวัด**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์กรมการศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2542). **คู่มือการบริหารจัดการวัดฉบับย่อ**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- กรมการศาสนา. (2544). **วัดพัฒนา 44**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- คะเนิงนิตย์ จันทบุตร และสุบรรณ จันทบุตร. (2545). **หลักการบริหารและการจัดการวัดในยุคโลกาภิวัตน์**. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค.
- คะเนิงนิตย์ จันทบุตร. (2532). **สถานะและบทบาทของพระพุทธศาสนาในประเทศไทย**. กรุงเทพมหานคร: ภาพพิมพ์.
- นครินทร์ แก้วโชติรุ่ง. (2556). **รูปแบบและหลักการของการปกครองในพระไตรปิฎก**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูวิสุทธิธานันท์คุณ (สุรศักดิ์ วิสุทธิจาโร). (2557). **การบริหารจัดการวัดเพื่อความมั่นคงแห่งพระพุทธศาสนา**. ดุษฎีนิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). **พุทธวิธีบริหาร**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี). (2546). **ธรรมปรัทัศน์ 46**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2546). **พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 12. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระราชวรมนี (ประยุทธ์ ปยุตฺโต). (2530). **บทบาทของพระสงฆ์ในสังคมไทยปัจจุบัน**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์การศาสนา.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). **พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ยุพิน ชัยราชา. (2561). **ยุทธศาสตร์การบริหารจัดการและภาวะผู้นำเพื่อการดำรงอยู่ของสถานศึกษา สังกัดมูลนิธิแห่งสภาคริสตจักรในประเทศไทย**. ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.
- วิชัย วงษ์ใหญ่ และมารุต พัฒนา. (2562). **การเรียนรู้โลก VUCA สู่ Social Quotient**. กรุงเทพมหานคร: ศูนย์ผู้นำนวัตกรรมหลักสูตรและการเรียนรู้.
- ศศิมา สุขสว่าง. (2560). **VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้นำยุคใหม่**. แหล่งที่มา <https://www.sasimasuk.com/16768188/vuca-world-ความท้าทายสำหรับผู้นำยุคใหม่> สืบค้นเมื่อ 24 ก.พ. 2566.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2545). **กฎหมายเถรสมาคม**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2550). **วัดพัฒนา 50**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2554). **คู่มือการพัฒนาวัดสู่ความเป็นมาตรฐาน**. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2546). **วัดพัฒนา 46**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์สำนักงานพระพุทธศาสนา.
hrnote.asia. (2021). **VUCA ในโลกการทำงานสมัยใหม่: 4 เทคนิครับมือความไม่แน่นอนสำหรับผู้ในยุคใหม่**. แหล่งที่มา <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/vuca-for-leader-in-future-work-03032021/> สืบค้นเมื่อ 25 ก.พ. 2566.

ภาคผนวก

กระบวนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นแหล่งเผยแพร่ ส่งเสริม และสนับสนุนให้คณาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ และนิสิต นักศึกษาตลอดจนผู้สนใจทั่วไป ได้มีโอกาสนำผลงานวิชาการและงานวิจัย ในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับพุทธ ศาสนา การศึกษา การบริหารการศึกษา ปรัชญา จิตวิทยาและการแนะแนว ภาษาศาสตร์ การสอนสังคม รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ นิติศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ การบริหารจัดการธุรกิจ การพัฒนาสังคม และ สาขาวิชาสหวิทยาการอื่นๆ

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อ่านประเมิน ตันฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind) ซึ่งเปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและ ภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย

บทความที่ส่งมาขอรับการตีพิมพ์จะต้องไม่เคยตีพิมพ์ หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อ ตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย และการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและความคิดเห็นที่ปรากฏในบทความในวารสารฉบับนี้ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน บทความนั้นเพียงผู้เดียว และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ

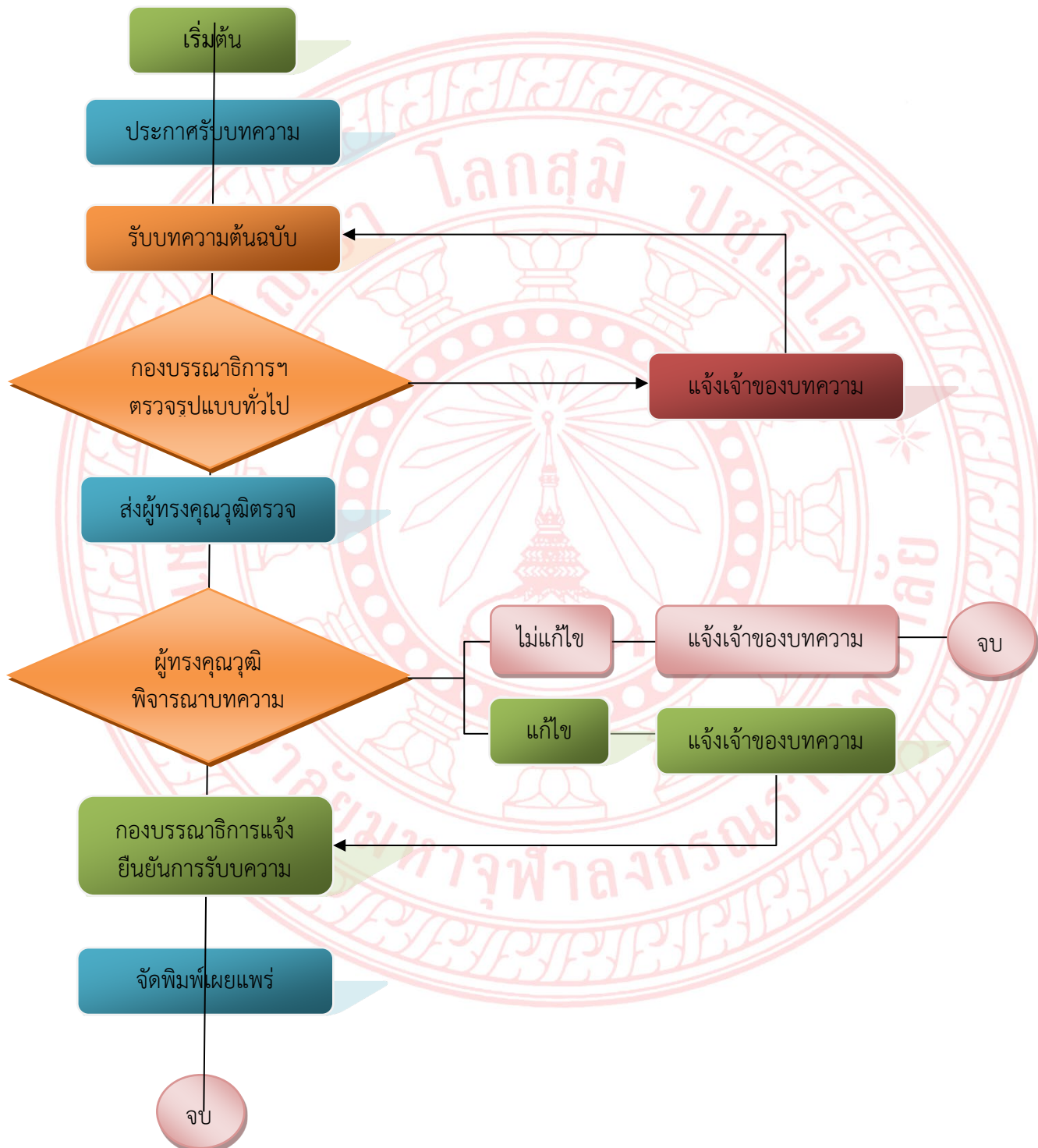
กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการคัดเลือกบทความลงตีพิมพ์และจะแจ้งให้เจ้าของบทความทราบ หลังจากผู้ประเมินบทความตรวจอ่านบทความแล้ว

โดยมีขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ดังต่อไปนี้

1. ประกาศรับต้นฉบับจากคณาจารย์/นักวิจัย/นิสิต
2. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความสมบูรณ์และถูกต้องของต้นฉบับ
3. กองบรรณาธิการวารสารฯ จัดส่งต้นฉบับให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชานั้นๆ อ่าน ประเมินต้นฉบับ จำนวน 2 ท่าน/เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง
4. ส่งให้ผู้เขียนแก้ไขตามผลการอ่านประเมินของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review)
5. กองบรรณาธิการวารสารฯ ตรวจสอบความถูกต้อง และจัดพิมพ์ต้นฉบับวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
6. จัดส่งต้นฉบับ ดำเนินการจัดทำรูปเล่ม
7. กองบรรณาธิการวารสารฯ ดำเนินการเผยแพร่วารสาร

กระบวนการและขั้นตอนการจัดทำวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ

**หลักเกณฑ์ในการลงตีพิมพ์ต้นฉบับของ
วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**

1. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์ในวารสารใดวารสารหนึ่งมาก่อน
2. ต้นฉบับที่ผู้เขียนส่งมาเพื่อการพิจารณาต้องไม่อยู่ระหว่างเสนอขอตีพิมพ์ ในวารสารอื่น
3. เนื้อหาในต้นฉบับควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้น โดยผู้เขียนเองไม่ได้ลอกเลียนหรือตัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม
4. ผู้เขียนต้องเขียนต้นฉบับตามรูปแบบของต้นฉบับตามข้อกำหนดในระเบียบการส่งต้นฉบับ
5. ผู้เขียนได้แก้ไขความถูกต้องของเรื่องที่ส่งมาตีพิมพ์ ตามข้อเสนอแนะของคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ
6. หลังจากผู้เขียนได้แก้ไขเรื่องแล้ว กองบรรณาธิการได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง จากนั้นจึงจะทำการออกหนังสือตอบรับบทความ

ระเบียบการส่งต้นฉบับ

กองบรรณาธิการได้กำหนดระเบียบการส่งต้นฉบับไว้ให้ผู้เขียนยึดเป็นแนวทางในการส่งต้นฉบับสำหรับการตีพิมพ์วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกองบรรณาธิการสามารถตรวจสอบต้นฉบับก่อนการตีพิมพ์ เพื่อให้วารสารมีคุณภาพสามารถนำไปใช้อ้างอิงได้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเตรียมต้นฉบับ มีรายละเอียดดังนี้

1.1 ขนาดของต้นฉบับ พิมพ์หน้าเดียวบนกระดาษสันขนาดเอ 4 โดยเว้นระยะห่างระหว่างขอบกระดาษด้านบนและซ้ายมือ 2.5 เซนติเมตร ด้านล่างและขวามือ 2.5 เซนติเมตร

1.2 รูปแบบอักษรและการจัดวางตำแหน่ง ใช้รูปแบบอักษร TH SarabunPSK พิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด โดยใช้ขนาด ชนิดของตัวอักษร รวมทั้งการจัดวางตำแหน่งดังนี้

- 1) ชื่อเรื่อง (ภาษาไทย) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 2) ชื่อเรื่อง (ภาษาอังกฤษ) ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 3) ชื่อผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 4) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียน (ภาษาไทย-ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียน
- 5) ชื่อผู้เขียนร่วม (ถ้ามี) (ภาษาไทย – ภาษาอังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 6) สังกัดหน่วยงานสังกัดของผู้เขียนร่วม (ภาษาไทย- ภาษาอังกฤษ ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา) ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ ใต้ชื่อผู้เขียนร่วม
- 7) E-mail อีเมลของผู้เขียนที่ใช้ในการติดต่อได้จริง ขนาด 14 ชนิดตัวธรรมดา และเบอร์โทรติดต่อ ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 8) หัวข้อของบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 18 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งกึ่งกลางหน้ากระดาษ
- 9) เนื้อหาบทความไทย/อังกฤษ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ไม่ควรเกิน 300-350 คำต่อบทความ
- 10) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 11) หัวข้อเรื่อง ขนาด 16 ชนิดตัวหนา ตำแหน่งชิดขอบกระดาษด้านซ้าย
- 12) หัวข้อย่อ ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา ระบุหมายเลขหน้าหัวข้อย่อโดยเรียงตามลำดับหมายเลขตำแหน่งเว้น 1 Tab จากขอบกระดาษด้านซ้าย
- 13) เนื้อหา ขนาด 16 ชนิดตัวธรรมดา จัดพิมพ์เป็น 1 คอลัมน์ และพิมพ์ให้ชิดขอบทั้งสองด้าน

1.3 จำนวนหน้าต้นฉบับ ควรมีความยาวไม่ต่ำกว่า 10 หน้าแต่ไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง)

1.4 จำนวนเอกสารอ้างอิง ควรมีอย่างน้อย 5-10 เรื่อง

2. การเรียงลำดับเนื้อหาต้นฉบับ

2.1 บทความวิจัย

1) ชื่อเรื่อง ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) ที่อยู่ ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบันทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ ของผู้เขียน

4. บทคัดย่อ / Abstract เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง จะใช้ตัวเอนเฉพาะศัพท์วิทยาศาสตร์ และมีองค์ประกอบของบทคัดย่อให้ครบทั้งวัตถุประสงค์ วิธีดำเนินการวิจัย สรุปผลการวิจัย และคำสำคัญ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

5) บทนำ (Introduction) เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา และเหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) วัตถุประสงค์การวิจัย (Objectives of this research) ให้ชี้แจงถึงจุดมุ่งหมายของการศึกษา โดยระบุเป็นข้อ

7) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ควรอธิบายวิธีดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย ขั้นตอนการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแปรการวิจัย (ถ้ามี) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และการวิเคราะห์ข้อมูล

8) สรุปผลการวิจัย (Research Result) เป็นการเสนอสิ่งที่ได้จากการวิจัยเป็นลำดับอาจแสดงด้วยตารางและภาพประกอบการอธิบาย ทั้งนี้ถ้าแสดงด้วยตาราง ควรเป็นตารางแบบไม่มีเส้น ขอบตารางด้านซ้ายและขวา สำหรับรูปภาพประกอบควรเป็นรูปภาพที่ชัดเจน และมีคำบรรยายใต้รูป กรณีที่จำเป็นอาจใช้ภาพสีได้

9) อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion) ควรมีการอภิปรายผลการวิจัยว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ หรือไม่เพียงใด (ถ้ามี) และควรอ้างทฤษฎีหรือเปรียบเทียบการทดลองของผู้อื่นที่เกี่ยวข้องประกอบ เพื่อให้ผู้อ่านเห็นด้วยตามหลักการ หรือคัดค้านทฤษฎีที่มีอยู่เดิม รวมทั้งแสดงให้เห็นถึงการนำไปใช้ประโยชน์

10) องค์ความรู้การวิจัย (Research Body of Knowledge) อธิบายองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย ควรสังเคราะห์ออกมาเป็นภาพ/โมเดล พร้อมคำอธิบายภาพ/โมเดลให้สามารถเข้าใจได้โดยสมบูรณ์

11) ข้อเสนอแนะ (Research Suggestion) เป็นการให้ข้อเสนอแนะที่ได้จากกระบวนการทำการวิจัย ประกอบด้วย 1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และ 2) ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

12) เอกสารอ้างอิง (References) เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.2. บทความวิชาการ

1) **ชื่อเรื่อง** ควรสั้น และกะทัดรัด ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยให้นำชื่อเรื่องภาษาไทยขึ้นก่อน

2) **ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียน** เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ หากเป็นนักศึกษา ให้ระบุสาขาวิชา คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการศึกษ ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ และหากเป็นอาจารย์ ให้ระบุสังกัด/คณะ และมหาวิทยาลัยที่ทำการสอน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ

3) **สังกัด** ระบุชื่อหน่วยงาน หรือสถาบัน ทั้งภาษาไทยและอังกฤษ E-mail และเบอร์โทรศัพท์ของผู้เขียน

4) **บทคัดย่อ / Abstract** เขียนทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เขียนสรุปสาระสำคัญของเรื่องอ่านและเข้าใจง่าย ความยาวไม่ควรเกิน 300-350 คำ หรือ 15 บรรทัด โดยให้นำบทคัดย่อภาษาไทยขึ้นก่อน บทคัดย่อภาษาอังกฤษ (Abstract) ซึ่งแปลจากบทคัดย่อภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษต้องมีเนื้อหาตรงกัน ใช้อักษรตัวตรง

5) **บทนำ (Introduction)** เป็นส่วนของเนื้อหาที่บอกความเป็นมา ปัญหาการวิจัย เหตุผลนำไปสู่การศึกษาวิจัย และควรอ้างอิงงานวิจัยอื่นที่เกี่ยวข้อง

6) **เนื้อหา (Material)** ผู้เขียนอาจแบ่งหัวข้อย่อยในประเด็นเนื้อหานี้ได้ตามประเด็นที่ผู้เขียนต้องการจะทำการนำเสนอในบทความ โดยเป็นเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่กำลังค้นคว้า

7) **บทสรุป (Summary)** เป็นการสรุปผลได้จากการศึกษาว่าได้พบประเด็นอะไรที่สำคัญ รวมทั้งองค์ความรู้จากการศึกษา ที่ผู้เขียนต้องการสรุปผล รวมถึงเสนอแนะองค์ความรู้จากการวิจัยเพื่อที่จะนำผลการศึกษาไปพัฒนาและเป็นประโยชน์ทางการศึกษา

8) **เอกสารอ้างอิง (References)** เป็นการอ้างอิงเอกสารในเนื้อหาให้ใช้ระบบ APA Style (American Psychological Association Style) ให้เริ่มต้นด้วยเอกสารอ้างอิงภาษาไทยก่อนแล้วตามด้วยเอกสารภาษาต่างประเทศ หากผู้เขียนมีมากกว่า 5 คน ให้ใส่ชื่อ 5 คนแรกแล้วตามด้วย และคณะหรือ et al.

2.3 การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อนามสกุลของผู้เขียน ปีที่ตีพิมพ์ และหมายเลขหน้า (ถ้ามี) กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารอ้างอิงที่ใช้อ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

1) พระไตรปิฎก/อรรถกถา :

ผู้แต่ง. (ปีที่พิมพ์). ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา. สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

2) หนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.
ตัวอย่าง.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). **พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์**. พิมพ์ครั้งที่ 11.
กรุงเทพมหานคร: เอส อาร์ พรินติ้ง แมสโปรดักส์.

3) สารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อเรื่องสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย**.
ชื่อระดับสารนิพนธ์/วิทยานิพนธ์/ดุษฎีนิพนธ์/รายงานการวิจัย. ชื่อมหาวิทยาลัย หรือแหล่งให้ทุนการวิจัย.
ตัวอย่าง.

พระมหาญาณวฑฺฒโน ฐิตวฑฺฒโน (будดาวงษ์). (2558). **การวิเคราะห์แนวคิดทางการศึกษาของพระพรหมคุณา
ภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). **กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา**. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

4) บทความในวารสาร :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. **ชื่อวารสาร**. ปีที่พิมพ์(ฉบับที่พิมพ์). เลขหน้าที่อ้างอิง.
ตัวอย่าง.

อำนาจ บัวศิริ. (2561). **กระบวนการสร้างภาวะผู้นำด้วยหลักไตรสิกขา**. **วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุ
ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. 5(3). 26-27

5) บทความในหนังสือ :

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน. (ปีที่พิมพ์). **ชื่อบทความ**. ใน **ชื่อบรรณาธิการ**. **ชื่อหนังสือ**. พิมพ์ครั้งที่. (เลข
หน้า). เมืองที่พิมพ์: สำนักพิมพ์ หรือโรงพิมพ์.
ตัวอย่าง.

พระมหาสมจินต์ สมมาปญฺโณ. (2542). **ทัศนะเกี่ยวกับการศึกษาของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) : วิเคราะห์
จากหนังสือ ทางสายกลางของการศึกษาไทย**. ใน **มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย**. **ชีวิต
และผลงานของพระธรรมปิฎก (ป. อ. ปยุตฺโต) และนันทาทัศนะของนักวิชาการ**. พิมพ์ครั้งที่ 2.
(40-42). กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

6) สื่ออินเทอร์เน็ต :

ชื่อผู้เขียน/ผู้เผยแพร่. (ปีเผยแพร่). **ชื่อเรื่อง**. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).
ตัวอย่าง.

วัดญาณเวศกวัน. (2556). **ประวัติพระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต)**. แหล่งที่มา
http://www.watnyanaves.net/th/web_page/biography สืบค้นเมื่อ 17 ก.ย. 2556.

7) หนังสือพิมพ์ออนไลน์ :

ผู้แต่ง. (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์). ชื่อบทความ. ชื่อหนังสือพิมพ์. แหล่งที่มา (URL). สืบค้นเมื่อ (วันที่-เดือน-ปี).

ตัวอย่าง.

เดลินิวส์. (27 ก.พ. 2562). เริ่มนำร่องการเรียนรู้สถิติสมมติเป็นฐานภาคเรียนที่ 1-62. เดลินิวส์.แหล่งที่มา <https://www.dailynews.co.th/education/695610> สืบค้นเมื่อ 17 ส.ค. 2562.

8) ราชกิจจานุเบกษา :

ชื่อกฎหมาย. (ปีที่พิมพ์). ชื่อเรื่อง (ถ้ามี). ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ ตอนที่ หน้า(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (30 พ.ค. 2562).

การอ้างอิงภาษาอังกฤษใช้เช่นเดียวกับภาษาไทย

3. กองบรรณาธิการ

กองบรรณาธิการวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

หลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา อาคารเรียนรวม โซน C ชั้น 5 ห้อง C510 มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

เลขที่ 79 หมู่ 1 ตำบลลำไทร อำเภอน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 13170

โทรศัพท์ 035-24800 ต่อ 8284, 095-542-6695

<https://www.tci-thaijo.org/index.php/EDMCU>

4. การอ่านประเมินต้นฉบับ

ต้นฉบับจะได้รับการอ่านประเมิน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) จากภายนอกมหาวิทยาลัยในสาขาวิชานั้นๆ จำนวน 2 ท่านต่อ 1 เรื่อง ประเมินบทความตามเกณฑ์และแบบฟอร์มที่กำหนดในลักษณะเป็น Double-Blind Peer Review คือ ปกปิดรายชื่อผู้เขียนบทความและผู้เกี่ยวข้อง และส่งผลการอ่านประเมินคืนผู้เขียนให้เพิ่มเติม แก้ไข หรือพิมพ์ต้นฉบับใหม่แล้วแต่กรณี

5. ลิขสิทธิ์

ต้นฉบับที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นเสียแต่ว่าจะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัยฯ เป็นลายลักษณ์อักษร

6. ความรับผิดชอบ

เนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียน ทั้งนี้ ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

จริยธรรมการตีพิมพ์

วารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้กำหนดจริยธรรมการตีพิมพ์ผลงานในวารสาร มีดังนี้

บทบาทและหน้าที่ของผู้เขียนบทความ

1. ผู้เขียนบทความจะต้องไม่ส่งต้นฉบับบทความซ้ำซ้อนกับวารสารอื่น
2. ผู้เขียนจะต้องคำนึงถึงจริยธรรมการวิจัยในการคัดลอกผลงานของผู้อื่นมาเป็นของตนเอง
3. ผู้เขียนจะต้องจัดทำต้นฉบับของบทความตามคำแนะนำสำหรับผู้เขียน
4. ผู้เขียนที่มีชื่อในบทความจะต้องเป็นผู้มีส่วนในการจัดทำบทความหรือมีส่วนร่วมในการดำเนินการวิจัย
5. ผู้เขียนจะต้องอ้างอิงผลงาน ภาพ หรือตาราง หากมีการนำมาใช้ในบทความของตนเอง โดยให้ระบุ “ที่มา” เพื่อป้องกันการละเมิดลิขสิทธิ์ (หากมีการฟ้องร้องจะเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนแต่เพียงผู้เดียวทางวารสารจะไม่รับผิดชอบใดๆ ทั้งสิ้น)
6. ในบทความผู้เขียนจะต้องไม่รายงานข้อมูลที่คลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง ไม่ว่าจะเป็นการสร้างข้อมูลเท็จ หรือการปลอมแปลง บิดเบือน รวมไปถึงการตกแต่ง หรือ เลือกแสดงข้อมูลเฉพาะที่สอดคล้องกับข้อสรุป
7. ผู้เขียนจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการเอกสารอ้างอิง และควรอ้างอิงเอกสารเท่าที่จำเป็นอย่างเหมาะสม
8. ผู้เขียนจะต้องแก้ไขบทความตามผลประเมินจากผู้ทรงคุณวุฒิและกองบรรณาธิการให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด
9. ผู้เขียนจะต้องระบุชื่อแหล่งทุนที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัย (ถ้ามี) และจะต้องระบุผลประโยชน์ทับซ้อน (ถ้ามี)

บทบาทและหน้าที่ของบรรณาธิการ

1. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาคุณภาพของบทความ เพื่อตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารที่ตนรับผิดชอบ และต้องคัดเลือกบทความมาตีพิมพ์หลังจากผ่านกระบวนการประเมินบทความแล้ว โดยพิจารณาจากความชัดเจน และความสอดคล้องของเนื้อหา กับนโยบายของวารสารเป็นสำคัญ และจะต้องมีข้อความรู้ที่สะท้อนมุมมอง แนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากประสบการณ์ การสังเคราะห์เอกสาร หรืองานวิจัย มุ่งเน้นการนำเสนอแนวคิดทฤษฎีใหม่รวมถึงแบบจำลองเชิงแนวคิดที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจอันจะนำไปสู่การวิจัยในหัวข้อวิชาการที่สำคัญ
2. บรรณาธิการจะต้องไม่เปิดเผยข้อมูลของผู้เขียนและผู้ประเมินบทความแก่บุคคลอื่นๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงเวลาของการประเมินบทความ
3. บรรณาธิการจะต้องไม่ตีพิมพ์บทความที่เคยตีพิมพ์ที่อื่นมาแล้ว โดยต้องมีการตรวจสอบการคัดลอกผลงานผู้อื่นอย่างจริงจัง และใช้โปรแกรมที่เชื่อถือได้ เพื่อให้แน่ใจว่า บทความที่ตีพิมพ์ในวารสารไม่มีการคัดลอกผลงานของผู้อื่น และหากตรวจพบการคัดลอกผลงานของผู้อื่นจะต้องหยุดกระบวนการประเมิน และ

ติดต่อผู้เขียนบทความหลักทันที เพื่อขอคำชี้แจง เพื่อประกอบการตอบรับ หรือปฏิเสธ การตีพิมพ์บทความนั้นๆ

4. หากบรรณาธิการตรวจพบว่า บทความมีการลอกเลียนบทความอื่นโดยมิชอบ หรือมีการปลอมแปลงข้อมูล ซึ่งสมควรถูกถอดถอน แต่ผู้เขียนปฏิเสธที่จะถอนบทความ บรรณาธิการสามารถดำเนินการถอนบทความได้โดยไม่ต้องได้รับความยินยอมจากผู้เขียนซึ่งถือเป็นสิทธิและความรับผิดชอบต่อบทความของบรรณาธิการ

5. บรรณาธิการมีหน้าที่พิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยที่มีระเบียบวิธีวิจัยที่ถูกต้อง และให้ผลที่น่าเชื่อถือ โดยนำผลของการวิจัยมาเป็นตัวชี้ว่า สมควรตีพิมพ์เผยแพร่หรือไม่

6. บรรณาธิการจะต้องไม่มีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้เขียนและผู้ประเมิน

7. บรรณาธิการต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

บทบาทและหน้าที่ของผู้ประเมินบทความ

1. หลังจากได้รับบทความจากบรรณาธิการวารสารและผู้ประเมินบทความ ตระหนักว่าตนเองอาจมีผลประโยชน์ทับซ้อนกับผู้นิพนธ์ที่ทำให้ไม่สามารถให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอย่างอิสระได้ ผู้ประเมินบทความควรแจ้งให้บรรณาธิการวารสารทราบและปฏิเสธการประเมินบทความนั้นๆ

2. ผู้ประเมินบทความ ควรประเมินบทความในสาขาวิชาที่ตนมีความเชี่ยวชาญ โดยพิจารณาความสำคัญของเนื้อหาในบทความที่มีต่อสาขานั้นๆ คุณภาพของการวิเคราะห์ และความเข้มข้นของผลงานหรือระบุผลงานวิจัยที่สำคัญๆ และสอดคล้องกับบทความที่กำลังประเมิน แต่ผู้เขียนบทความไม่ได้อ้างถึง เข้าไปในการประเมินบทความด้วย ผู้ประเมินไม่ควรใช้ความคิดเห็นส่วนตัวที่ไม่มีข้อมูลรองรับมาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินบทความ

3. เมื่อผู้ประเมินบทความพบว่า มีส่วนใดของบทความ ที่มีความเหมือนกัน หรือซ้ำซ้อนกับผลงานชิ้นอื่นๆ ผู้ประเมินบทความต้องแจ้งให้บรรณาธิการทราบ

4. ผู้ประเมินบทความต้องรักษาความลับและไม่เปิดเผยข้อมูลของบทความที่ส่งมาเพื่อพิจารณาแก่บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องในช่วงระยะเวลาของการประเมินบทความ

5. ผู้ประเมินบทความต้องไม่นำข้อมูลบางส่วนหรือทุกส่วนของบทความไปเป็นผลงานของตนเอง

โดยวารสารศาสตร์ปริทรรศน์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ได้แปลและปรับปรุงจาก <https://publicationethics.org/>

